

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Державний заклад
„Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

**УКРАЇНСЬКІ
СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКІ
ГОВІРКИ:
сучасні діалектні тексти**

Навчальний посібник

Луганськ
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”
2011

УДК 811.161.2'282(477.61)
ББК 81.2Укр–67
У45

Рецензенти:

- Загнітко А. П.* – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та прикладної лінгвістики Донецького національного університету.
- Аркушин Г. Л.* – доктор філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Українські східнослобожанські говірки: сучасні діалектні тексти : навч. посібник / упоряд. : К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко ; за ред. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2011. – 424 с.

У книзі подано діалектні тексти, записані впродовж 1998 – 2010 рр. від жителів Луганської області (переважно в північних її районах, що історично належали до Східної Слобожанщини). У розповідях репрезентовано історію населених пунктів краю, вірування, обряди, господарську діяльність.

Для мовознавців, студентів-філологів, істориків, етнографів.

УДК 811.161.2'282(477.61)
ББК 81.2Укр–67

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 12 від 24 червня 2011 року)*

- © Глуховцева К. Д., Леснова В. В.,
Ніколаєнко І. О., 2011
© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”,
2011

ЗМІСТ

Переднє слово.....	6
АНТРАЦИТІВСЬКИЙ РАЙОН	11
с. Рафайлівка.....	11
с. Ребрикове	12
БІЛОВОДСЬКИЙ РАЙОН	13
смт Біловодськ	13
с. Брусівка	17
с. Городище	20
с. Литвинівка	29
с. Нижньобараниківка.....	52
с. Первомайськ	60
с. Шуліківка	61
БІЛОКУРАКИНСЬКИЙ РАЙОН	63
смт Білокуракине.....	63
с. Лозно-Олександрівка	86
с. Нещеретове	90
с. Олексіївка	102
с. Плахо-Петрівка	117
с. Просторе.....	129
с. Романівка.....	135
с. Червоноармійське.....	140
КРАСНОДОНСЬКИЙ РАЙОН	143
с. Новосвітлівка	143
КРЕМІНСЬКИЙ РАЙОН	147
с. Залиман.....	147
м. Кремінна	151
с. Червонопопівка.....	154
ЛУТУГІНСЬКИЙ РАЙОН	155
с. Шовкова Протока	155

МАРКІВСЬКИЙ РАЙОН	160
с. Виноградне.....	160
с. Городище	163
смт Марківка.....	164
МІЛОВСЬКИЙ РАЙОН	172
с. Великоцьк.....	172
с. Зориківка	184
с. Морозівка	185
с. Півнівка	201
НОВОАЙДАРСЬКИЙ РАЙОН	210
с. Муратове	210
с. Смолянинове.....	214
НОВОПСКОВСЬКИЙ РАЙОН	226
смт Білолуцьк	226
с. Булавинівка	227
с. Лисогорівка	234
с. Новобіла	243
с. Новорозсош.....	252
с. Танюшівка	252
ПЕРЕВАЛЬСЬКИЙ РАЙОН	275
с. Олексіївка.....	275
ПОПАСНЯНСЬКИЙ РАЙОН	293
м. Попасна.....	293
СВАТІВСЬКИЙ РАЙОН	294
с. Верхня Дуванка	294
с. Нижня Дуванка	321
с. Новониканорівка	324
с. Первомайськ	337
с. Преображенне.....	347
м. Сватове.....	348
с. Свистунівка.....	364

СЛОВ'ЯНОСЕРБСЬКИЙ РАЙОН	368
с. Красний Луч.....	368
СТАРОБІЛЬСЬКИЙ РАЙОН	370
с. Антонівка	370
с. Бондареве	370
с. Курячівка	371
с. Лиман.....	377
с. Лозовівка	378
с. Половинкине	378
м. Старобільськ	398
с. Шпотине	399
ТРОЇЦЬКИЙ РАЙОН	401
с. Багачка	401
с. Вільшани	405
с. Іллічівка.....	408
с. Козарик.....	416
с. Лантратівка	419
с. Тарасівка.....	422

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Східнослобожанські говірки – це діалектні системи нової формації, розташовані в сучасній Луганській області на сході України (басейні рік Жеребець, Красна, Євсюг, Айдар, Деркул, Комишна, приток середньої течії р. Сіверський Донець). Ці новостворені говірки генетично пов'язані передусім з говірками південно-східного наріччя, а також північного й південно-західного наріч, це ареал активної взаємодії з суміжними російськими говірками.

Початок вивчення цих говірок сягає середини ХІХ століття, коли на території колишньої Східної Слобожанщини були здійснені перші записи діалектного матеріалу, це пов'язано з іменами таких учених і видатних культурних діячів, як І. Манжура, М. Сумцов, О. Ветухов, В. та П. Іванови.

Цінною для дослідження мови краю є праця „Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии: Очерки по этнографии края” за загальною редакцією начальника Харківського губернського статистичного комітету В. Іванова (1898), у якій уміщено записи етнографічного матеріалу та фольклору з 50 слобід Старобільського повіту. Вихід цієї книги завдячують інспекторові народних училищ названого повіту Г. Ознобишину, який захопив учителів краю до надзвичайно важливої для науки справи. Якихось спроб здійснити наукове узагальнення щодо етнічно-мовних особливостей мешканців краю загалом у дослідженні немає. Але для нас цінні й ті окремі зауваження, що стосуються конкретних населених пунктів.

Окремі слободи визначено в цьому дослідженні як чисто українські, населення яких говорить на „малоросійським” наріччі. Це, зокрема, Білокуракине, Шульгинка, Литвинівка, Кризьке, Просяне, Підгорівка, Біловодськ, Олексіївка, Штормове. Інші схарактеризовані як російські, з

великоруською мовою спілкування (Райгородка, Бахмутівка, Новоайдар, Трьохізбенка, Великочернігівка). Більшість же населених пунктів Старобільського повіту, за свідченням записувачів, має неоднорідний склад. Так, про слободи Свято-Дмитрівка, Новоастрахань, Містки, Кам'янка, Нещеретове, Микільське, Олександрівка, Бараниківка, Новопсков, Кабичине, Попівка, Марківка, Бондарівка, Білолуцьк, Євсуг, Городище автор пише, що населення в них – малороси, мова – малоросійська, хоча й нечиста, з домішками літературної (тобто російської).

Перший науковий опис фонетичних та морфологічних рис східнослобожанської говірки реалізував учень Олександра Опанасовича О. Ветухов, описавши дві говірки сучасної Луганщини, історично – Слобожанщини, українську говірку села Олексіївки Білокуракинського району Луганської області та російську говірку с. Бахмутівки Новоайдарського району Луганської області.

Запис рис говірки села Олексіївка О. Ветухов здійснив у 1894 році (А. Ветухов. *Говор слободы Алексеевки Старобельского уезда Харьковской губернии* // Рус. филол. вестн. – 1894. – С. 305 – 315). Він зафіксував особливості вимови голосних, зокрема: зміну давніх [*o], [*e] на [i] в новому закритому складі – *покійний, вівса, ячмінь*, зрідка – у відкритому складі – *ячміні*, розвиток давнього [ě] в [i] – *бідняки, дідом, їдили*; зміну [*ɔ] на [i] – *заміж*; [*o] на [a] – *хазяйка*; [a] на [i] – *в'язільниця*; зміну в окремих словоформах [ы] на [y] – *був*; [y] на [ǔ] – *у хаті, в хаті*. Без коментарів подано приклади на вимову [o] як [y] в коренях окремих слів та в дієслівному суфіксі -ува- – *кужуха, зімувались*. Зрідка звернено увагу на існування фонетичних варіантів слів: *заміжня – замужня, жонку – жінку*.

Серед особливостей вимови приголосних автор називав: м'якість [ц'], [р'] у кінці слова – *місяць, базарь, сахарь*; м'якість [с'], [з'] на початку чи в кінці складу – *поськати*,

близько; перехід дзвінких приголосних у глухі в типовій позиції – перед глухим приголосним, також у нетиповій – перед дзвінким приголосним: *не біс того, Бох його знає*; асиміляція приголосних за місцем і способом творення – *прийдеця, ніззя*; подовження приголосних – *плахиття*; вимова [ф] як [хв] – *Хведір*; зміна [д'] на [б] – *бля своєї вигоди*; збереження кореневого приголосного в дієслівних формах І особи однини II дієвідміни без їх змін на шиплячі, що є типовим при дієвідмінюванні – *докосювати*; наявність протетичного приголосного [в] – *вогню, вівса* або гіперична відсутність ініціального [в] – *озьми*; наявність епентези [л] – *куплять*.

Ці риси, на думку О. Ветухова, диференціювали українське мовлення східноукраїнського ареалу.

Серед морфологічних рис дослідник зауважив такі системні риси, які здебільшого належать до визначальних для структури української мови. Так, відзначено: кличний відмінок у цій говірці має форми *дідусю, тітечко, батюшко, Тетяно*; у давальному відмінку однини іменники чоловічого та середнього родів мають закінчення *-ові/ -еві* – *синові, Максимові, Іванові; дощеві, сонцеві*; форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду утворюються за допомогою залишків архаїчної форми дієслова *имати*, що додаються до дієслівної основи – *ходитиму, справлятиму*; неозначена форма дієслова має переважно формальний показник *-ти*, хоча фіксується й *-ть* – *в'язати, давати, жаліти, возить, позвать, гонить*; форми дієслів минулого часу чоловічого роду утворюються за допомогою суфікса *-в* – *хотів, пішов*.

Чимало рис олексіївської говірки, виділених О. Ветуховим, і нині є визначальними для цієї діалектної системи, а також інших говірок слобожанського й степового говорів, у деяких випадках – і середньонаддніпрянського. Серед цих рис такі: наявність [р'] у кінці слова й складу;

помірне або сильне наближення [o] до [y] перед складом з [y], [i]; перехід звукосполучення [чн] у [шн].

До типових рис слобожанського говору, слідом за О. Ветуховим, дослідники відносять також: форми дієслів 1 особи однини II дієвідміни, що зберігають без змін кореневий приголосний – *сходю*; хитання в роді іменників на позначення неістот; поплутання закінчень дієслів I і II дієвідмін (*возють, ходють, громадють* замість *возять, ходять, громадять*).

Окремо О. Ветухов зауважив наявність: паралельної вимови [л] і [л'] – *тільки, тілки, більишенькі, білишенькі*; зміни [т'] на [к'] – *кісто*; [к] на [т] – *поти*; незвичного вживання форм родового відмінка однини іменників, що іноді можуть заступати форми місцевого відмінка – *Косаря Бо зна що найшло*; функціонування форм дієслів теперішнього часу 3 особи однини із закінченнями *-ет'* – *течить, несеть, спасеть*; уживання форм дієслів наказового способу 2 особи множини із закінченням *-іт* – *несіт, пособіт, ідіт*. Ці риси говірки свідчать про її зв'язок з говірками південно-західного типу.

Новітнє дослідження східнослобожанських говірок здійснено в працях Б. Шарпила (фонетичні та морфологічні риси говірок), О. Маштабей (окремі морфологічні особливості), З. Сікорської (словотворення іменників), Т. Терновської (лексика ковальства), К. Глуховцевої (динаміка фонетичної, морфологічної та лексичної системи), В. Ужченка (фразеологія), В. Леснової (назви рис людини), І. Ніколаєнко (лексика ткацтва), І. Магрицької (лексика весільного обряду), Т. Сердюкової (синтаксичні особливості говірок), Д. Ужченка (фразеологія), А. Скорофатової (фітономени), Р. Міняйла (ареальна фразеологія), Г. Барилової (назви ігор), Є. Сенченко (елітарне мовлення), Н. Скоробагатько (фразеологія), О. Верховод (зономени) та ін. Праці цих дослідників виконані на матеріалі більшої чи меншої кількості східнослобожанських говірок.

У цій збірці текстів поміщено записи усного мовлення жителів північних районів Луганщини (охоплено 61 н. пп.). Матеріал зібрано в кінці ХХ на початку ХХІ століття. Це переважно розповіді про життєву долю людей краю, родину, звичаї, обряди (народження, весільний, похоронний), спосіб життя, розваги, відпочинок. Нерідко респонденти порушують питання про виникнення назви села, прізвищ та прізвиस्क його жителів, про природу, тваринний і рослинний світ. Звичною темою для жителів є господарювання, вирощування сільськогосподарських культур, збирання врожаю, тваринництво, домашнє господарство. Духовна культура зафіксована в розповідях про церкву, вірування, знахарство, народний календар, прикмети. В окремих розповідях ідеться про різні види господарської діяльності, ремесла, поширені на терені Слобожанщини, професії, вербування людей на роботу тощо. У спогадах про минуле старожили розповідають про голод, роки війни, відправлення жителів до Німеччини, життя на окупованій території, бідність.

Сподіваємося, що новий фактаж, який містить ця книга, стане своєрідною пам'яткою, у якій зафіксовано особливості усного мовлення жителів краю на зламі століть.

АНТРАЦИТИВСЬКИЙ РАЙОН

с. Рафайлівка

Рафайлівка – село, центр сільської ради Антрацитівського району. Розташоване за 20 км від районного центру. Сільраді підпорядковані населені пункти: Іллінка, Красний Колос, Лескине, Новоселівка, Оріхове, Чапаєвка. Село засноване 1847 року.

С'їяли коноп'л'у і л'он / пот'ім л'он по'лоли / вири'вали / об'ивали с'іме'на / коноп'л'у мо'ч'іли / а л'он росте'л'али і сушили на сонц'і // пот'ім на те'р'ниц'і м'їяли / виби'вали шолу'ху / а пр'адиво / волокна оста'валис'я // пот'ім брали шч'отку крупну'ю ч'е'сали і пр'али волокна / на м'ішок // на со'роч'ку / на рушни'ки була дру'га шч'отка / називалас'я волог'ін' руч'на'я // брали л'он ч'і коноп'л'у ч'астинами / йак пасмо волос':а / ч'е'сали і пр'али на то'нен'ких пр'алках // пот'ім т'і нитки ткали на ве'рс'татах і полу'ч'алос'ь с'іре полот'но // т'реба було йо'го в'ідб'ілити // то'д'і брали йо'го і мо'ч'іли / а пот'ім розте'л'али на лужай'ках / на трав'і / на сонц'і // во'но ставало б'ілен'ким не' зразу // т'реба було с'тол'ко мо'ч'іти і на сонц'і в'ітб'ілити / с'кол'ко йо'му т'реба // наў'ч'ілис'я в'ідб'ілувати і по дру'гому // брали дре'весні поп'іл / мо'ч'іли йо'го і завар'ували // були ве'лик'і д'їжки / к'лали туди с'іре полот'но і зали'вали гар'ач'ім дре'весним кип'ят'ком / пот'ім полос'ками і висте'л'али на лужай'ках // пр'адна на кроват' к'расили і од'а'гали на п'разники // кожна д'їуч'іна по'вин:а була знат' / йак ро'битц':а полот'но // ка'зали так / йа'ка пр'аха / та'ке й полот'но / у л'їнивої пр'ахи і дл'я себе не'ма'є рубахи // добра пр'аха і на с'к'іпц'і на пр'аде / а в по'ганой і ве'ре'те'но уте'ч'е // буў та'кий за'кон / кожна д'їуч'іна / йа'ка ви'ходила зам'їж / по'вин:а була на пр'асти і виткати гар'ного полот'на / а з н'ого мужи'ку сво'їєму вишити со'роч'ку на ве'с'іл':а // ўс'і сам'і ро'били / н'їх'то н'їч'ого

не купу|ваў // ў|зиму д'іўч'ата пр'адут' по |села|м // с'в'ету
не" бу|ло / при |ламп'і ке"ро|синов'і пр'адут' і с'п'і|вайут' /
і виши|вайут' // н'іх|то н'ікого не" бо|йаўс'а // |л'етом ў|ден' ў
|пол'і / а |веч'е"р'і / |п'ес'н'і / |танц'і // |весе"ло бу|ло |жити //

Записано від Вокалюк Анастасії Петрівни, 1919 р. н.

с. Ребрикове

Ребрикове – село, центр сільської ради Антрацитівського району. Розташоване за 40 км від районного центру, за 15 км від залізничної станції Ровеньки. Сільраді підпорядковані населені пункти: Вербівка, Зелененьке, Картушине, Мечетка. Село засноване в кінці 70-х років XVIII століття П. П. Ребриковим. Назва села мотивована антропонімом. Поблизу села Мечетка є кургани періоду міді-бронзи (IV – I тисячоліття до н. е.)

Бу|ла у се"л'і д'іўч'іна Ф|рос'а // це даўно ўже бу|ло //
і та|ка л'ін'т'айка / йа|ку шч'е н'іх|то н'іколи не" |бач'іў //
йе"д'інств'е"н:е про шо во|на |думала / це йак би ско|р'іше
|зам'іж |вискоч'іти // і н'і |мати / н'і |бат'ко не" мо|гли й'і
заста|вити шч'ос' ро|бити // та о|дин рас Ф|рос'а по|ч'ула від
д'іўч'ат / шч'о |зам'іж бе"рут' |т'іл'ки то|д'і / ко|ли на|ч':еш
со|роч'ки со|б'і і рушн'і|ки сва|там // ос' |мати і уд'іў|л'айец'а
/ шо це з" Ф|росе"йу с|талос'а // хо|ди"т' |б'іл'а стан|ка кру|гами
і моўч'іт' // а|ле |пот'ім Ф|рос'а ўже і за стан|ч'ок наўч'ілас'а
с'і|дати / і |мати у тка|н':і по|могати / і са|ма т|кати // |ч'ере"з
гот Ф|рос'а т|кала |луч':е ус'іх ў се"л'і // п'і|шла про |нейі
с|лава роб|т'ашч'ойі д'іўч'іни // с|тали жи|н'іхи зй'жац'а
і |ч'ере"з ў|рема |вийшла Ф|рос'а |зам'іж // і то|му і |кажут'
/ „|мисл'і"т' йак Ф|рос'ка" на тих д'іўч'ат / йак'і го|тові
наўч'іти"с'а і т|кати / |т'іл'ки б" ско|р'іше |зам'іж |вийти //

Записано від Собіної Уляни Федотівни, 1925 р. н.

БІЛОВОДСЬКИЙ РАЙОН

смт Біловодськ

Біловодськ – селище міського типу, адміністративний центр Біловодського району, розташоване в північно-східній частині області; за 92 км від м. Луганська. Біловодській селищній раді підпорядковані населені пункти: Семикозівка, Новоспасівка, Плугатар, Веселе, Узлісся. Залізнична станція – Старобільськ – за 56 км.

Селище розташоване в долині мілководної річки Деркулу, лівої притоки Сіверського Дінця. До правого берега Деркулу підходять відроги Середньоруської височини. Її схили порізані ярами, які заглиблюються в крейдяні відклади. Грунтові джерела, що стікають тут у Деркул, надають воді білого кольору, звідси й походить назва селища.

В околицях селища виявлено залишки неолітичної стоянки.

Біловодськ виник у 1886 році. Першими його жителями були козаки Острогозького полку, які переселилися на вільні землі, а також селяни, що тікали від кріпацької неволі й знуцань поміщиків. Однак через те, що перші жителі Біловодська поселилися на Деркулі без дозволу царя й брали участь у Булавінському повстанні, каральний загін князя В. В. Долгорукого за царським указом у 1708 році спалив і зруйнував селище.

У 1717 році Петро I наказав острогозькому полковникові І. Тевяшову поселити на Деркулі людей свого полку з Лівен, Старого Осколу, Корочі, Землянська та їхніх міст. Головною метою переселення було заснування кінних заводів. Згодом, у 1765 році, за 7 верст від Біловодська було засновано імператорський кінний завод – Деркульський.

1. Їак'ї нашо́му се^л'і с'вал'ба бу^ла / же^лнили во^лни сво^лго
|сина // це дес' ї ши^л'с'ат |вос'ому ч'і ї ши^л'с'ат де^л'в'атому

году / не ў шиїс'ат дев'атому / йа ўже за'конч'іла ш'колу //
йа 'може ў 'вос'мом 'к лас'і була / ну / 'вобшч'е"м не 'помн'у
/ і ў д'іда була с'вал'ба // ну і з'іма / ф'іў'рал' 'м'іс'ац' жеж //
с'н'ігу було 'поўно / і буў та'кіі поїзд / так його назі'вали /
'сани / 'с'іна накі'дали ў 'сани / і оцеж та'кіі буў 'пойзд ў 'п'ат'
'саней / 'конеі понар'ажали / плат'ки понач'іпл'али / 'л'енти
понач'іпл'али на 'конеі / от // ў в'ін'це нар'адили / с'вад'ібне
ж в'ін'це // 'л'ентами нар'адили те ўв'ін'це / і ми ў 'сани і
пашл'і за 'пойздом // 'йіхали за н'ів'естойу з гар'мон'еіу / йак
ўс'ігда 'буб'ен та'кіі здо'ровеі // і даваі же ж там шмарч'кі
'б'ігат' // 'вікупи'ели н'ів'есту / ми кан'ешно ў д'в'ір не
за'ходи'ели / д'ітвора були / а ўсе одно 'йізди'ели / інт'іпр'есно
ж поди'виц'а / йа'ка н'ів'еста // гул'али / с'п'івали і 'йіхали
на'зад цим 'пойздом //

2. Це 'ран'ше ў нас так с'вал'бу гул'али/ не так/ йак
'зараз// а то було ў 'децтв'і / і ми хо'дили на р'іч'ку / а
'плават' ме"не ж н'іх'то не ўч'іў / йа не ў'м'іюу плават' / це
було дес' клас'і с'омому / ч'і у 'вос'мом / йа ўже не 'помн'у
/ 'плавала на 'камур'і / ото т'рошки побоў'тайус'а / а п'і'явок
йа і не 'бач'іла з'роду 'віку / ў 'мене буў друг / так ч'ут' не
ўто'пив у р'іч'к'і // отак же купайе"мос'а / 'Л'удка / по'коіна
/ Жабч'іха/ купал'ніеки со'б'і по'шили сам'і і 'камуру ж
уз'али / ну плават' же ж не ў'м'іюу / на 'камуру л'агла / і
на се"реди'ну р'ічки аж 'випли'ела / а 'Л'он'ка Ткач'енко /
друг м'іі / п'ід'ходе і 'каже / йа те"бе шч'ас пе"ре"кину / а йа
ка'жу / йа плават' не ў'м'іюу / а в'ін 'каже / не об'ман'уі / йа
те"бе шч'ас пе"ре"кину // і так раз / і пе"ре"кинуў ме"не / йа
бул'бул'бул' і попли'ела / а ко'ли 'випли'ела / в'ін по'бач'іў / шо
йа плават' не ў'м'іюу / пе"ре"л'а'каўс'а / ото так йа б'іл'ше на
р'іч'ку не хо'дила / р'іч'ка ж да'леко од нас / і 'мати ме"не
не пус'кала / бо 'бойалас'а / а йа крад'ко'ма хо'дила // а шч'е
ў нас йак було поло'вод'іе // Пе"т'ро 'Воли'к розд'івайец'а
і ў ту воду / а во'да була 'мутна / і ви'елазе вес' 'ч'орнеі /

додому приїде / а |мати його ру|гає // ч'і то бувало в'ін |кине
 гарбуз у трубу на |хату / а |мати приїде / п'еч'ку роз|топе / а
 воно дим шурує по ўс'їй |хат'і / вона не |поїме / шо таке //
 а в'ін |ходе |ходе / а тод'і і |каже / ма / та то йа гарбуз |кинуў
 / вона його |вилає // та ми |ран'ше гул'али і ў |оби'тоц'і /
 по де|ревам |лази'ла / аж гаї шум'ї // у |плат'і і / приїду /
 пор'ву на |дере'в'і / а |мати ме'не ру|гала / і |т'іки за|шийє / а
 йа о'п'ат' на |други'ї ден' п'їду / пор'ву / і |то |плат':а ў |мене
 були |латка на |латк'і // ота'ка йа |росла |д'їуч'їна / ме'н'і |нада
 було |хлопце'м |родиц':а / і |гул'ала йа с |хлопц'ами // |бита йа
 була |кажди'ї ден' // було йак за'в'їйс'а з |дому і до те'м'на /
 бо'йалас'а |йти додому / |ждала / |поки |бат'ко |приїде додому //
 о'дин раз на |пти'це' |ферм'і |гул'али ў |жмур'ка / а там сто'їало
 в'їдро з к'їро'с'їном / і |б'їгла хо'вац':а / у|пала на те в'їдро
 з к'їро'с'їном // при'їшла додому і |кинула |пал'то на п'їч //
 а ў |бат'ка була |мода ки'дат' туди |рука'виц'і / йа при'їшла
 |рано / а |мамка |ї пи'єтайє / а шо це ти так |рано / та / |кажу /
 нагул'алас' // йак роз|пари'єлос' на п'їч'і мо'їє |пал'то / йак
 розво'н'алос' к'їра'с'їном / а |мати |ходе і |бур'ч'їт' / шо воно
 во'н'айє к'їра'с'їном / це / |мабут' / |бат'ко / та і |вики'нула
 |рука'виц'і з |хати // а йа |кажу / та то мо'їє |пал'то во'н'а //
 а во'н'а |каже / ч'о'го? // та / ў к'їра'с'їн |с'їла // вона йак
 зас'м'їйалас'а / уже і не |стала ме'не |бит' //

йє ў нас |н'єскол'ко кол'хоз'їў / |точ'н'їше були / |щч'ас
 во'ни |стали |нази'вац':а по |другому // і от |знач'їт' / |ран'ше
 / |щч'є коли йа була |школ'ни'ц'а / то нас во'зили от |школи
 ў |кол'хоз на |пол'а |соби'рат' |кар'тошку // та ў |принцип'і не
 |т'їки |кар'тошку / а і |бур'аки // |їногда нас во'зили ў |пи'тоўни'єк
 |соби'рат' |йаблука // було |поработайє'ш |ч'ас'їка ч'є'н'тир'є /
 за'то додому |йаблук два в'їдра |при'єв'єзеш // |йака |красо'та //
 та |по'мимо то'го |щч'є і там най'їмос'а |тих |йаблук / аж |п'лохо
 // і на |про'полку нас во'зили / так за це |щч'є |г'рош'і |пла'тили
 // то |заплат'ат' нам т'і |коп'їйки / а ми не |трати'ємо / не'сем

род'іт'ел'ам / щоб они нам шос' купили пу'т'ове / бо сам'і шч'е мал'і // помн'у клас'і ў де"ў'іатому приене"сла мам'і грош'і / заробле"ні м'нойу за прополку |сойашни"ка / во"на добави"ла і купила ме"н'і |йубку // таку крас'іву / |син'у ў ц'в'іточки / тод'і |модн'і ў нас ў Б'іловолоц'к'і були / так йа |долго не мог'ла на|радувац' :а тої красотої // та |ран'ше було не" так / йак шч'ас / |школ'ник'іў заохоч'ували |разни"ми |видами ро|боти / ўс'акі"ми розвл'еч'ен'іями / хот'а і шч'ас йе багато ўс'акі"х кружк'іў / ком'п'ютерн'і |клуби / ну ўсе / шо |хоч'е"ш / |л'іш би були |д'ен'г'і //

шч'е |можу розка|зати про одну із достоприм'еч'ат'ел'носте"ї |нашого по|с'олка / це про С'в'ато / Т'роіц'кий храм // вос'ім'нац'атого |в'ека // ў це"ментни"ї роствор добаў|л'али |йайц'а |кур'ач'і / щоб кр'епч'е було і доўше де"р'жалос' // з'нач'іт пост'ройіли храм у |форм'і крес'та / йак'шо гл'анут' на н'ого з'верху / то так во"но і йе // с'т'ени його |б'ілі / а купола |син'і с золотими з'в'оздами //

пост'ройіли храм на бугру / щоб с |усих сто|рон Б'іловоц'ка було його |видно // коли нач'алас' Ве"лика От'еч'еств'ена во"на / |бомба упала пр'ам на край х'рама і от|била |угол // |дуже доўго не" мог'ли отрестаўр'іроват' його / но ўс'о так'і з'робили // те"пер |кажді"ї з |жит'е"ле"ї |нашого по|с'олка |може при"ходи"т' с'уда і л'убувац' :а красотої / а хто |в'іре ў |Бога і помо|лиц' :а // хот'а тої / хто і праўда |в'іре ў |Бога от ўс'ої ду|ш'і / то йо"му без |разни"ц'і / де мо|лиц' :а / ч'і ў крас'івом / ч'і не ў крас'івом х'рам'і / в'ін |робе це д'л'а ду|ш'і / а не д'л'а л'у|де"ї напо|каз //

про наш Б'іловоц'к багато розка|зат' |можна / назван'і"е його п'ішло шч'е |дуже даўно / коли |б'еж'енц'і т'ікалі // во"ни |мили |ноги ў |р'ічк'і / а йак побач'ілі / шч'о во"да |б'іла / то сказа|ли / аї да |б'ели"е"е |води // так оно і п'ішло назван'і"е // |д'ело ў том / шо ў нас го"ра м'ело"ва"а / а коли

іде дошч' / то во|да зб'іга по гор'і ў |р'іч'ку/ і ў |р'іч'к'і
во|да ста|новиц' :а б'іла // от так і п'ішло наз'ван'іе |нашого
|города // а |вопшч'е Б'іло|воц'к сам не^нве^нликиєї // у нас |дуже
крас'іва природа / |гори / л'іса / |даже |р'іч'ка те^нч'е |Деркул
// |ес'т' ў нас крас'івиєї парк // там |можна хоро|шо од:и^нхнут'
і моло|д'ож'і / і |д'еткам // хто не^н при^нї|ж'а / то ўс'ім |дуже
н|равиц' :а // отут |а і позна|комилас' со своїм |мужом |Ван'ої
// в'ін сам |родом со Старо|б'ел'с'ка / а при^нї|жаў до |брата //
|а с ним с п'атого к|ласа зна|кома // ко|ли ўже |виросли / то
|нач'али ўс'т'р'іч'ац' :а / а по|том |юго заб'рали у |арм'ію /
ну а ўже |пос'л'е |арм'іі ми с ним поже^ннили^с' і остали^с'
жит' ў Б'іло|воц'к'і // роди^нла т|ройіх д'ітеї / бу|ла істор'ія
інте^нресна // ото ж |л'ітом хо|дили ми з с'ім'іої до |л'ісу по
|ягоди // ба|гато |їх бу|ло // ми ж |с'іли на буг|ру оди^нхат' // а
ж |як |зайац' |туте^нчка проб'іга // ми ўс'і аж заў|мерли // |зайац'
нас не побач'ієў та |нач'аў тра|ву ш'ч'іпати // ў цеї ч'ас м'ї
ч'олов'ік / ахла|мон / за|думаў |юго ў|лови́ти // ўз'аў кар|з'іну
та шви|рнуў пр'ам на |зайц'а // тої стаў х|лопат' своїми
ла|каторами й ўт'ік // ота|кіі буў наш по|х'ід по |ягоди //

Записано від Мякоти Тамари Миколаївни, 1950 р. н.

с. Брусівка

Брусівка – село, центр сільської ради, розташоване за 22 км від районного центру, за 45 км від залізничної станції Старобільськ.

Село засноване в кінці XVIII століття. Першу згадку датовано 1808 роком. Поблизу села виявлено 9 курганів. Назва села походить від прізвища землевласника І. Брусова. Територія заселена українцями, вихідцями з Чернігівської та Полтавської губерній.

1. Звут' ме^нне Ма|р'ія / а |д'іда мо|го Ва|сил' // ў сел'і
|нашому жи^нвемо од |самого рож|д'ен'ія // та о|це |мабут'

отут і помремо // ўсе ўрем'а отут були / у Брус'іўк'і // з'найемо о'це з'малку / бо жи'ели ж по-су'іде'к'і // та о'це ко'ли були ма'лими 'помнимо / шо ў т'риц'ат' т'рет'ім здоро'во голоду'вали // ну / хто 'помне / ка'зали / з 'голоду 'пухли // йа воб'ше-то п'лохо 'помн'у // с'к'іл'ки ме'н'і ж там і бу'ло / п'ят' л'іт ми'нуло // а ос' у'же ў 'сорок т'рет'ім 'помним т'рохи 'лучше // хоч' 'тоже голоду'вали // ў'с'аке бу'ло // ми з под'ругойу за ш'іс'т' к'і'лометр'іў хо'дили на'с'ін':а ви'би'ват' // і воў'ки нас там с'т'р'іли // а ми ж не' з'нали / шо та'ке // 'думали со'баки / та і ўсе // пасту'хи кри'ч'али т'іка'йте / бо то ж воў'ки // а ми з не'і т'ох-т'ох-т'ох // н'е / ми з 'нейу не здри'гнули'с'я // да / ми ж 'диви'мос' / воў'ки по'б'ігли // а то'д'і п'ішли с'л'ідом за воў'ками // на'би'вали на'с'ін':а / с'к'іл'ки п'ідн'али / с'к'іл'ки б во'но не 'кошту'вало // стра'дали / так на'с'ін':а при'не'сеш / натоў'ч'ем на'с'ін':а / по'жаримо // а то'д'і о'то куку'рузнойі 'каш'і на'варимо ж / 'масло ў 'каш'і / та хот' 'каша йа'кас' бу'ла // не то шо ў т'риц'ат' т'рет'ім // н'іч'ого не' бу'ло // з'би'рали бе'ре'ст'ки / шпи'ч'а'ки р'вали / пе'к'ли з шпори'шу 'л'апи'е'ки // тоў'кли шпо'риш / з л'у'церни зе'р'но ви'би'вали / тоў'кли о'це ўсе ра'зом і 'л'апи'ки ж пе'к'ли //

2. Та шо ж йа 'буду за с'вал'би рос'казуват' // ос' у 'Ігор'а так / у 'н'ого йе та // йак же'ниўс'а ос' 'Ігор' і ў йо'го ўсе там 'видно / о'і та на ка'сет'і / по те'ле'в'ізору там ўсе / йак тан'ц'у'вали / йак с'п'і'вали / і ўсе-ўсе // та о'то йак'би запи'сали // с'вал'би гу'л'али то'д'і // к'ін'ми 'йіздили // ото'д'і ж 'тайа 'Над'ка на'ша 'зам'іж ішла у л'ентах бу'ла // то'д'і ж не' но'сили отк'риток // п'росто ка'залос' // то'д'і шиш'ки пе'к'ли // в'ін'ки о'це із л'енти ви'с'ат' // і з 'нейу т'і д'ружки // то'д'і о'то с'вал'ба у 'ц'ого / бат'к'іў бу'ла / а то'д'і до нас // о'то ж при'ходили і 'тоже там з сво'йіми хар'ч'ами на йа'ру си'д'іли // там ви'пи'вали та тан'ц'у'вали // і на д'ругі' ден' 'тоже // то'д'і бу'ло 'йа'кос' 'луч'ше // к'ін'ми // у Лит'вин'іўц'і д'іў'ч'ата /

хто зам'їж виходили / були ў л'єнтах / і кон'ї ў л'єнтах /
дружки переўйязан'ї // та і було // та ўсе //

3. Та шо н'їмц'ї? // стоїали у нас по вулиц'ах н'їмц'ї //
а брат м'її / Васил' / тоже до н'їмц'їў попаў // і то ж там //
тод'ї ше в'арм'її не буў // а тод'ї п'їд'ходе / рукої по'тилиц'у
ч'єше н'їмец' // а в'їн т'їкат' // а шо / йа н'їч'ого не робїў /
йа т'їки подївитис' / шо у вас там // хо'дили по хатах // а он
у Хвед'ка / нашого б'рата / соби'ралис' // та і п'їшли // його
не'ма і не'ма // бат'ко і мати пере'ре'живаїут' // а в'їн тод'ї ж
по го'родах / а н'їмц'ї за ним // н'їмц'ї по вулиц'ї // а с'н'їгу
отако'во // во'ни побач'їли / шо пере'ре'б'їг' ч'єрез го'род хтос'
// во'ни парт'їзан'їў боїалис' / йак ч'орт ладана // і в'їн ото
ж ускоч'їў // добре / шо були не'за'сунут'ї д'вер'ї // ускоч'їў
зразу // так во'ни ц'їлу н'їч' топ'талис' у нас // і по хл'ївах / і
по погр'їбнїках // а до д'вер'ї – за'сунуто // а шо йак у в'їд'ут'
у хату // а йа'бї було от'ч'їнено // може б / і нас у с'їх по'били
// а то ж в'їн ускоч'їў у с'їни // за'сунуўс'а //

ото йак партизани були // а йак наш'ї при'шли // так
тоже // о'дин іде парен' // а в'їн догнаў // ку'да ти? // йа отак
// наш'ї воїс'ка даўно при'шли ж // а н'їмц'ї ў нас // а в'їн
каже / не' знаїу // а йа зараз сам п'їду / подїўл'ус'а / ч'ї
там йе хто / ч'ї не'ма / в'їн тод'ї на лїж'ї // і оту'ди // а його
н'їмц'ї заби'рали // ут'їк // і ска'заў / шо не'ма н'їгде н'їкого
// а в'їн тод'ї каже // ну / по'ка йа ту'ди доїду // т'ї зараз //
їїдут' во'лами / ма'шин тод'ї не було // н'ї ма'шин / н'їч'ого
// ну да // каже / ч'орт'ма / н'їгде н'їкого // йа каже // во'ни
далеко каже // отам за Йоўсугом були // во'лами ш'видше
доже'неш / ч'їм ма'шинами // а з'їма та'ка була / шо с'н'їгу
роўно з хатами / а в'їн ска'заў п'їшли / с'т'р'ївали / своїїх
б'їл'а вал'цоўки ото // у с'ї од'їт'ї хоро'шо наш'ї воїен'ї //
у вал'анках / шапках // а н'їмц'ї по'шили отак'ї ч'є'ре'вики
із то'го / со'ломи // ото ў тих лап'тах і хо'дили // ну ото
ж мо'розу тако'го не було / йак у нас // а у нас мо'рози тої

смалили // усе одме^рзало // то з ч'у^лвалу поп^лете^не / то з со^ломи ч'оботи //

Записано від Глянєнко Марії Іванівни, 1927 р. н. та Глянєнко Василя Марковича, 1928 р. н.

4. Ну / сто^йїт' кру^лжок д'їтеї // о^дин б'їга з пла^точ'ком / к^ида / хоч' б'їл'а л'тебе / хоч' б'їла л'мене / а йа йак проз'ївайу / не^н по^бач'у / в'їн при^бїга / ў^даре ме^не і па^шоў ш'ч'е // ко^мус' ш'ч'е к^ине / а йак тої по^бач'їў / тої бе^нре пла^точ'ок / б'їга / а тої с'тане на л'місто і о^то так іг^райем // о^це х^лоцц'ї ў ша^ри г^рали // ви^ход'ат' о^це на в^ул'їц'у / ша^ри / п^ла^ки так'ї / тут так йак по^тоуш'ч'е / тут т^он'ше / а то^д'ї к^идайут' та^ку де^нре^нўйану ту // і о^то к^идайут' / а т'ї зб^ивайут' і то ж так і г^рали / у ша^ри // це во^ни на в^игон'ї ўсе // з к'в'їток в'їн^ки ч'їпл'айут' мол'о^д'ї / л^енти на^зад // о^це тут ко^са так напл'їтайут' / руш^ни^ком о^це п'їд'ўйазана во^на / ук^райїнс'ке у^се ж ўб^ран':а // і то ж х^од'ат' із т'їйу / із пад'ругойу сво^йейу і та ж так ўб^рана / ну та ж ў^же не^н пе^нре^нўйазана руш^ни^ком / во^на ж д^ружка // їдут' ў к^ажду х^ату з ши^сш'ками / к^лич'ут' на ве^сїл':а // із шиш'ками / шиш'ки пе^ч'ут' // ну приг^лашайут' на ве^сїл':а к^аждого ч'ї ро^цтв'ен':ика / ч'ї су^с'їду // і о^то ж по шишц'ї да^йут' // а то^д'ї ж на йа^ке ч'їсло ж // при^ход'ат' у^с'ї і гу^л'айут' свад'би // п'їут' / гу^л'айут' // і тут йак о^то ж д^{ар}'ат' / то ши^сш'ки ж к^аждому ж да^йут' // ну така л'мода // ну о^то ж і з^араз л'мода ши^сш'ки да^йут' / і то^д'ї ж така бу^ла // а то^д'ї ж то йїдут' в'їнч'ац':а / там же в'їнч'айе л'бат'ушка // де^нржат' шашки над моло^д'им і над моло^д'дойу // пов'їнч'аў / то^д'ї ж йїдем до^дому / гу^л'айем с'вад'бу //

Записано від Юрченко Тетяни Климівни, 1926 р. н.

с. Городище

Городище – село, центр сільської ради Біловодського

району, розташоване по берегах річки Деркул, притоки Сіверського Дінця, за 20 км від районного центру. Найближча залізнична станція – Вільхова – за 45 км. Городищенській сільраді підпорядковане село Ноздрівка.

Село Городище виникло наприкінці XVIII століття на місці колишнього старого укріплення. Характер залишків цих укріплень та археологічні пам'ятки дають підстави віднести їх до часів салтівської культури (VIII – століття). Назва села походить від праслов'янської основи: городок – Городище.

Уперше в писемних джерелах Городище згадане в 1704 році.

Після утворення в 1765 році Деркульського кінного заводу населення Городища, як і інших навколишніх сіл, було записано до нього. Як і всі кіннозаводські селяни, жителі Городища були зобов'язані без будь-якого відшкодування поставляти на завод овес, сіно та солому. Крім того, вони сплачували грошовий оброк за користуванням землею.

1. Наро́дилас'а ў се^мл'і Горо́диш'ч'і тис'ач'у де^ўйацот т^риц'ат' с'омого ро́ку шостого ма́рта // ну так і прожи^евала ў се^мл'і Горо́диш'ч'і // бат'ки мо́йі то́же ро́дилис'а ў се^мл'і Горо́диш'ч'і і так прожи^евали ў се^мл'і // у ба́т'ка бу́ло дев'а́т' душ д'іте́й // у ма́ми бу́ло бра́т і се^ст'ра і о́на / т^ро́йе бу́ло // поже^нилис' во́ни у тис'ач'у де^ўйацот т^риц'ат' шостого го́ду // ну жи^ели б'і́днен'ко / по / ўс'ако́му // ўсе бу́ло у йі́хн'ому жи́т'і // у тис'ач'у де^ўйацот соро́к пе́рвому го́ду ба́т'ко по́паў на в'і́ну / ми ос'талис' з ма́мою удво́х / бра́т і йа // жи^ели б'і́днен'ко / не бу́ло ха́ти // по́т'ім ма́ти зро́била ха́тку со́б'і // с'тали ми жи́т' ут'р'ох // ма́ма хо́дила на ро́боту // а ми удво́х жда́ли йі́й п'і́д ха́тою // ка́жди́й ден' хо́дила на ро́боту // ми йі́й ви́гл'а́дали / до́ма упраў'ля́лис'а / там то́ кури / то поро́с'атка бу́ли // ми йі́х упраў'ля́ли // да́вала ма́ма на́р'ад / по́полю́ли / там ос' прие́брали // увеч'е́р'і

сид'іли вигл'адали йїї / коли во'на приїде з роботи // при'ходила мама з роботи / при'носила хл'іба // при'несе кусок хл'іба і нам по кусоч'ку дає / а сама дивец'а / а сама голодна // брат п'ішоў у школу / пот'ом йа п'ішла ў школу // пом'ну у школ'і уч'ілас'а / ну йак обич'но / н'і гоже і не по'гано // у школ'і було хоро'шо мен'і // при'ходила із школи / мама ўс'е'гда нас ўстр'е'чала / ўс'е'гда була рада нам // ў тому самому го'ду тис'ач'у де'ўйа'цот сорок с'омому при'ішоў бат'ко // буў у пл'е'ну // ран'ше ми за н'ого полу'чили / щ'о в'ін безв'е'с'т'і про'паў // ну пот'ом осталис' ми з мамо'ю // не було і слова / н'іч'ого не було // ну пот'ом / коли то мама п'ішла ў степ / а там йї сказали / а ти знай'еш / шо там б'іл'а ко'лод'аз'а / там упала ко'рова і но'ги поб'ила і ле'жит' там / бе'р'іт' д'іте'і і може йїї йако'с' про'гоните / та і буде у вас ко'рова // ну у нас уже по'явилас'а ко'рова / було т'рохи легше жит' // пот'ом у'же у д'ругому го'ду при'ішоў бат'ко // з бат'ком ми зустр'ілис'а так / йа їду не'су мам'і на ра'боту кашу на го'род // їду / зустр'іла йако'гос' д'ад'у // ўстр'іла і поди'вилис'а в'ін на мене / а йа на його // йа йо'му н'іч'ого не сказа'ла і п'ішли // йа п'ішла на го'род / а в'ін туди у'низ у се'ло // коли до'ход'у до йіхн'іх при'йате'л'іў / до Пл'іч'кови'х / Ган'и / а во'на ка'же // Райа / а ти бач'іла бат'ка сво'го? // ка'жу // а де йа його бач'іла? // так ото'ж в'ін п'ішоў // ме'н'і ж на'до було мам'і сказа'т' // йа п'ішла туди ж на го'род / при'не'сла мам'і кашу // ма / с'каза'ла т'отка Гал'ка / шо бат'ко п'ішоў / йа його ўстр'іла / ну йа його не ўга'дала // ну мама то'д'і ка'же / ну б'іжи на'зад' // йа з ці'ейу кашо'ї б'іжу / в'ін го'ро'ю їде / то пере'д ним / а йа за ним б'іжу // і на'гнала не' до'ход'а / покри'чала / в'ін остано'ви'ўс'а // ну з'разу по'б'німалис'а // ўз'ала ту кашу у йа'рочку / п'ішли до'дому / і тут же при'ішла мама з го'рода // пожи'ли ми // ў сорок с'омому при'ішоў // у сорок вос'мому в'ін нас б'роси'ў // пот'ом осталас' одна мама // щ'е о'дин б'рати'к роди'ўс'а / при'ішло'с' його н'ан'ч'іе'т' //

мама на роботу ходила // д'єцтво то було ко'н'єшно хо'роше / ве'селе // по'том бат'ко по'жиў сам два |года // хо'т'а жи'єли то ми не'весе'ло / ну н'іч'ого / ве'р'нуўс'а шч'є до нас // і так ми прожи'єли до са'мой с'мерт'і / пока бат'ко не ўмер // ну і жи'єли так // бат'ко при'єшоў / стаў 'тоже ро'бит' // і ми 'тоже хот' були мал'і / а на ла'нах запр'а'жут' нам вол'іў / а ми ро'би'ємо // а по'том зар'оби'ємо там / хоч' х'л'іба нам да'вали // ми пома'гали мам'і / і ка'пусту са'дити / су'с'ід' при'єб'і'гаў // ми йо'го прог'нали / а в'ін ме'не ў'дари'єў / і но'га забол'іла / а думала жи'єв'іт забол'іў // в'ін йак ў'дари'єў / йа ле'жала без' сознан'і'а // ўс'і думали / шо ум'ру / а йа ле'жала доўго / ўсе було благопо'луч'но // на с'мерт' при'єго'тови'єли п'лат':ач'ко / було

у ш'колу ходили // т'рошки бал'вали'єс' // на у'роках ре'го'тали // ди'ректор у нас буў хо'роши'ї // ко'ли ме'не бат'ко б'роси'єў / п'ішоў до д'ругой ж'інки / ў н'ого була доч'ка // в'ін ту доч'ку гарно стаў од'і'вати / шоб во'на хо'роша / а у нас н'іч'ого не було // ну от ми сор'вали ў 'нейі п'лат':а // ос' при'єходе наш бат'ко у ш'колу до Оле'кс'андра Іванови'ч'а / ди'р'ектора / і ка'же / нака'ж'іт' Пе'тіренко Ра'йісу і Івана / во'ни мо'йу доч'ку по'били / а то'ї і ка'же // а це ч'і'йі / ч'і ж забули / шо це 'тоже ваш'і д'іти / Й'ак іў Федорови'ч / ід'іт' і б'і'л'ше с та'ким во'просом не при'ход'те // а по'том па'па ч'ере'з два |года пове'р'нуўс'а // пове'р'нуўс'а і ўже не у'ходи'єў от нас // в'ін би'ўс'а / дра'ўс'а / маму доп'і'каў // йак сто г'рам не'ма / так і поч'і'наў // йа ў го'род' у'йіхала / а брата / йак по'би'ўс'а / то поса'дили йо'го // по'том йа ве'р'нулас' з' го'рода ў д'е'р'єўн'у / поч'ала на сви'нарни'єку ро'бит' // тут у нас орган'ізу'ваўс'а ор'кестр // посту'пила т'уда / до духо'во'го ор'кестру // весе'ло там було // на п'разни'єки танц'ували / с'п'і'вали // гарно було // а по'том позна'коми'єли'єс' с х'лопце'м // в'ін при'єшоў з ар'мі'ї / у н'ого орде'ноў ба'гато було / були брат / се'с'тра // ну позна'коми'єли'єс'а // ў ше'т'с'ат ўто'ром поже'нили'єс'а // свад'бу от'гу'л'али ўс'ім се'м'лом / весе'ло

було // робили ўсе ўрэмйа / то на сви^енарни^еку / п'ісл'а
сви^енарни^ека п'ішла до'рогу робит' // ч'олов'ік пас овец' /
потом б'іл'а те^л'ат // на |разни^ех роботах були // ў ше^л'іс'ат
де^л'в'атому п'ішла ў колгосп робит' дойаркої // ну жи^ели
ми во:б'ше хоро'шо // |важ^шко було // |ноч'у ў три ч'аса |ноч'і
ўста'вали / зи^емою все хо'ди'ли на роботу // у'ден' робили і
|ноч'у робили // було |важ^шко // робили снач'ала до'роги по
Б'іло'водс'кому району / потом до |М'іле'роўс'кого пово'рота
/ |Маркоўка |наша була // по у'с'іх |селах |їзди'ли / до'роги
робили // ну а шо з'роби'ш // робит' |надо було // ну все та'ки
було |весе'ло // нач'ал'ство / т'і / хто жи^ев'і оста'ли'с' / ўс'і
ўспоми^енайут' // і йак нам |важ^шко робилос' на до'роз'і / ўсе
од'но / хоро'шо було // нач'ал'ство поздраў'л'айут' нас ўс'егда
/ спрашуйут' / йак там пожи^евайе'те // йак |ваше здо'роўйе
// нач'ал'ни'ка ўс'егда йак ст'р'інут' / так пр'і'в'ецтвуйут'
хоро'шо // |важ^шко було робит' ко'нешно / ну і д'ітеї йакос'
наўч'али / т'реба було ў |хат'і ўсе робит' / зи^емої то'пит' /
|л'ітом на го'род'і / хо'з'аїство соде'р'жат' // ў два ч'аса |ноч'і
ўста'вали / ўс'і хо'дили // аў'тобуси шч'е не хо'дили і до
са'мого |М'іле'роўс'кого пово'рота шли до'рогу |д'елат' // а
в'ід'т'іл' ўже де і п'ід'їде'мо / а де |де'мо // було ко'нешно
|важ^шко робит' // ну н'іч'ого // проїшло с'т'іл'ки год' // ну /
спа'с'іба нач'ал'ству / шо во'ни йе / нас не забу'вайут' // шч'аз
жи^евем хоро'шо і |даже т'і сот'рудни'ки / йак'і шч'е жи^ев'і /
ста'райуц'а поздраў'л'ат' друг |друга / ўстр'іца // при'ємно
поси'д'іт' / |д'ецтво ўс'помни'т' // ну / |зарас ко'нешно / ба'гато
забулос' // |д'ецтво |важ^шко ўспоми'нат' // було та'ке / шо |їісти
не було ч'ого / то |кашки п'ідемо нарве'мо на бе'ре'ст'ку /
|мами'на се'ст'ра / було / назби'райе пуч'ки / т'раўку |йіли //
ну |вижи'ели слава |Богу //

Записано від Бондар Марії Іванівни, 1937 р. н.

2. Про голодо'мор |мама рос'казувала // голоду'вали і

бат'ки йі'ї / так важко було тоді // мама осталас' одна / самотн'а / йі'ї було важко // коли брата зар'їзали йак'їс' односе'л'ч'ани / то йі'ї мама / мо'їа бабушка / у дво'рі так і конч'ї'єлас' // це важко ўспомі'нат' // у'сорокт'рет'омупо'їїхала ў'город // там стало ве'се'л'їше // поступи'ла поч'тал'їоном // мален'ка була / н'їх'то н'їкуди ме'не не при'їмаў // на поч'т'ї ро'била / ої / та'ка була рада // триц'ат'рубл'їў була зарп'лата / їа полу'ч'їла їїх і їа'ка була рада // і пот'їм плат':а купила і шч'е ко'синоч'ку // ну і шч'е оста'валос' на хар'ч'ї // хот' і не багато / ко'неч'но / не' роз'кошно / ну ўсе та'ки луч':е / на д'ругу зарп'лату са'пож'ки купила // ну по'ки там ро'била / т'рохи при'од'їлас' // ну ўсе од'но мало полу'ч'їла // думай / п'їду на завод ро'бит' // ну там д'уже важко було // п'їшла кон'дуктором // кон'дуктором проро'била два го'да / так наро'билас' // а по'том мам'ї було т'рудно жит' // брат по'биў'а і їого поса'дили / дали їо'му п'їўто'ра го'д'їка // а мама сказа'ла / їа рос'тила вас / рос'тила / а ви ме'не бро'си'єли // ну от їа росч'їталас' і при'їїхала ў се'ло // при'їїхала та т'уте'ч'ки уст'ройїлас' ро'бит' // позна'коми'єлас' со сво'їм муже'м // було ве'се'ло // було на се'л'ї себе'ремос' 'випїе'м т'рошки і х'лопц'ї / і д'їўч'їага // ўс'ї були д'ружн'ї // їак не було п'ити / ко'ржї'к'їў спе'ч'ем / галушк'їў на'варе'м / а ўсе та'ки ве'се'л'їше було // ну вобшч'е д'ецтво ўспомі'нат' хоро'шо //

їа б' хот'їла роз'казат' про сво'їе се'ло // на'ше се'ло ве'лике / було во'но с тр'ох кол'хоз'їў / Ше'ўч'енко / це'нт'рал'нї'ї / У'дарнї'к і Бу'д'он'ї'ї // було три ш'коли // на ка'ждому у'ч'астку була ш'кола / а по'том у'же і це'рква була // мал'усе'н'ка / та'ка ха'тиноч'ка / це'рк'в'ушка була у нас тут // клуб' пост'ройїли / де'ре'ўїани'ї / двухе'тажнї'ї буў // ў н'о'му було ўс'е'гда ве'се'ло / к'їно було / було хоро'шо // ми о'це на ро'бот'ї себе'ремс'а / дого'вар'уйе'мс'а / х'лопц'ї і д'їўч'їага // ви ж ди'в'їц':а / 'буде'мо с'о'год'н'ї гу'лат' / по'том у клуб // там аж у кра'їу / у го'р'ї жиў гармо'н'їст //

хо|рошиє|ї та|кї|ї бу|ї // і |т|л|ки в|ін о|там за|г|ра|ї на го|р|ї / а ми
ж о|ї / бо|же|жш м|її / та ми жш шч|е не |їс|п|їли н|їч|о го з|ро|б|ит|
/ ш|е |ї |їс|о|го пе|ре|р|об|ит| / а то |ма|ти на |у|лиц|у не |пу|сте //
д|ї|їч|а та при|ї|шли // ну / да|ва|ї ми то|б|ї по|со|би|емо // |т|л|ки
по|том і |ви|їдем // |їс|е|г|да ко|му шо т|ре|ба з|ро|би|емо / |їс|е / шо
|на|до // со|бе|р|емос| і |їде|мо до к|лу|ба // при|їде|ш / |б|їл|а
к|лу|ба к|лум|ба бу|ла / кру|гом ц|ї|їейі к|лум|би ми хо|ди|ли /
|хо|ди|емо і сп|ї|вайе|мо / і х|ло|пц|ї / і д|ї|їч|а та / |їс|ї сп|ї|вали //
от тут |їа |ї на|ш|ла со|б|ї ч|оло|в|їка // по|зна|ко|ми|елас|а з ним //
К|р|им|це|в Н|їко|ла|ї Гр|ї|г|оро|ви|ч| // по|зна|ко|ми|ели|с|а |гар|но /
та|к |ї |їс|т|р|їч|али|с|а // бу|ї у |н|о|го бра|т / бли|з|н|ук / од|на|кови|ї
// при|їде на св|ї|дан|їє / |їак |нач|е в|ін / |їеди|ни|ї // а в|ін так
сто|їт| // при|їде і сто|їт| / так шо|с| нач|е |ї не те // та |їак не
те // так // ну |їа ж |їїх не з|на|ла // о|ни жи|є|ли |ї У|дар|ни|ку //
там і |ї ш|ко|лу хо|ди|ли // у нас бу|ло ч|отири к|ла|си / то ми
|їс|їх з|на|ли // а во|ни там бу|ли // |їак з |ар|м|її при|ї|шо|ї / а |їа
ж |їо|го не з|на|ла // от то|д|ї ж уз|на|ла / шо два // от так ми
по|зна|ко|ми|ели|с|а // хо|ро|шо жи|є|ли // жи|зн| бу|ла н|їч|о|го //
жи|є|ли ми / роз|ц|пи|су|вац|а не| роз|ц|пи|су|вали|с|а // свад|бу
гу|л|али / бу|ла / ну а не роз|ц|пи|су|вали|с|а / аж на д|ру|ги|ї год у
ф|е|їра|л|ї м|їс|ац|ї роз|ц|пи|са|ли|с|а // тут у нас і син на|ро|ди|їс|а
// ну жи|є|ли по / |їс|а|ко|му // све|к|ру|ха хва|рала // опе|ра|ц|ї|їу
|її ро|би|ли / а |Саша ма|л|її / і на |фер|му |на|до бу|ло |їти // ну
ко|ли во|на т|ро|хи п|їдн|алас|а / нач|ала |Сашу |н|ан|ч|їт| /
нач|ала ро|б|ит| // а ко|ли з|но|ву захво|рала / |Сашу |н|їкуди
бу|ло д|їт| // так |їа по|ло|жи|ла |їо|го на сто|л|ї |б|їл|а |нейі і
п|їш|ла за тел|атами б|ї|ген|ко // ну так жи|є|ли / |Саша
по|т|ро|шку п|їд|ро|ста|ї / до|р|їс до ч|оти|єр|ох к|ла|с|ї|ї // ч|отири
к|ла|си / а в|ін у |мене у|же ста|ра|їс|а шо|с| з|ро|б|ит| / то бе|ре
кар|то|шку ч|ї|сти|т| / то з|ва|ри|т| // ну |ї ш|їс|е|с|ат де|її|а|то|му
го|ду бу|ло де|ї|ят| год / ко|рову до|ї|її / тел|ат при|є|ї|їа|зу|ва|ї //
в|ін у |мене |їсе ро|б|її // ну да|ли нам |їа|ко|с| а|ї|то|буси |їїхат|
ї Л|е|н|їн|г|рад // ма / |їд| / |по|ки |їа шч|е |ї ко|рову до|ї|ї /
|ба|бу|шка тут хот| |їа|ка шч|е |їе // ми |ї Л|е|н|їн|г|рад |їз|ди|ли

/ і ў Волгоград // а в'ін же ўсе спраўл'аўс'а // н'е / молодець
 ўсе / такий х'лопец' буў // ну а по'том ч'олов'ік стаў хво'рат'
 // у бол'ниц'ах / то же'лудок бо'лит' / то спи'на бо'лит' //
 т'рошки п'ідл'іч'іўс'а / стаў у'ч'іц'а // по'йхаў у'ч'іц'а на
 заўфермойу // у'ч'іўс'а / а йа жш була тут дома з Сашойу /
 ўсе робили / ўпраўл'алис'а // ну по'йхаў / на'ч'аў робит' // а
 ч'отири кл'аси к'інч'іў / йака з н'ого робота // і не зве'де ц'і
 доку'менти // так в'ін і б'роси'ў заўфермойу // при'не'се
 ме'н'і доку'менти / йа зробл'у / там шос' не те / а там он шч'е
 дес'ат' л'іт'р'іў молока / ну от так і б'роси'ў // су'с'іди у нас
 були хорош'і / д'ружн'і // у сад' хо'дили і х'лопц'і / і наш'і
 д'іти / і ми з'іде'мос' / п'риде'мо на дв'ір постойе'мо //
 шч'е верне'мос' ў сад' / шч'е п'іде'мо на'зад' і шч'е
 по'верне'мос' // шч'е п'ісе'н'ку пос'п'івайе'мо // д'іти наш'і
 п'ідроста'ли // було і за д'іт'ми ўс'аке // сад буў ве'лики'ї /
 пре'ве'лики'ї // нар'вем йабл'уч'ок // робили шо бат'ки / те і
 д'іти // йабл'учками ки'далис'а // ну то'д'і п'ідрос'ли / Саша
 конч'і'ў ш'колу // пішоў у'ч'іц'а на продаўц'іў // по'том
 дал'ше проро'біў // ў в'іс'імде'с'ат д'ругому го'ду Саша
 же'ниўс'а // с'вад'ба була / сто ч'олов'ік було на вес' дв'ір //
 гул'али с'вад'бу куч'ойу і тут і там б'ігали // а по'том йак
 с'вад'бу отгул'али / ста'ли во'ни жит' // ми з сва'тами так і
 д'ружи'мо // хоч і ч'олов'іка ўже не'ма / а так продол'жайе'м
 д'ружбу // у в'іс'імде'с'ат т'рет'ому го'ду наро'дилас'а
 о'нуч'е'ч'ка Йул'а // д'ід йі'ї пол'убиў од'разу // по'том йо'му
 зробили опе'рац'ію // в'ін йі'ї наў'ч'аў / за не'йу у'хажуваў
 // не'в'істка п'ішла на роботу // а ми тут войу'вали // п'ісл'а
 шч'е наро'дилас'а Кат'а / шч'е од'на о'нуч'е'ч'ка // ну то'д'і
 ўже во'ни // хата у нас була ма'ла / нам н'іде було кро'ват'і
 с'тави'т' // ну п'ішли во'ни до сва'т'іў / т'рошки пожи'ели /
 поки йім на хату собра'ли г'рош'і // то'д'і во'ни купи'ли со'б'і
 хату / так о'то і пожи'вайут' з о'нуч'е'ч'ками // во'ни ко'жен
 ден' на роботу хо'дили / а ми іде'мо з о'нуч'е'ч'ками ў сад' /
 п'іде'мо шч'е дес' не'буд' / сала набе'рем / п'іде'мо ў л'іс

гул'ат' // із су'с'ідами ми п'іде"мо / себе"ремос' / їде"мо у
 л'іс / гул'айе"мо там // онуч'е"ч'ки п'ідресли / с'тали ходит'
 у ш'колу // ми з |ними разом ходили / п'раздновали /
 фотограф'іровали"с' // уч'ілас'а Йул'а хоро"шо // конч'і"ла
 ш'колу / дал'ше ўч'іц':а не" схот'іла // виїшла |зам'іж" //
 по'паўс'а з'ат' нам хо"роши"ї // |дуже |гарни"ї // і |пас'ікої
 зан'імае"ц':а / і |м'еб'л'і |робе / і такий |гарни"ї // і Йул'а у
 нас |дуже хо"роша // |йо"му ўсе помо"гає // |Кат'а ўже
 п'ідростає / шч'е |уч'іц':а / шч'е |ходе ў ш'колу /
 ўже посл'ідн'ї год / о"динац'ат' к'лас'іў конч'айе //
 соби"райе"ц':а |дал'і |уч'іц':а в інсти"тут'і // о"так ми ї
 живе"мо // осталас'а ўдо"войу // ч'олов'ік м'ї по"мер // ш'іс'т'
 год бу'ла са"ма // снач'ала ко"роўку де"ржала / с'тало |важ"ко
 одн'ї жит' // ма / ну ч'о"го ўсе |буде"те одна си"д'іт' // а так
 ўсе бу'ло // забрали |д'іти до |себе // ну а |хата сто"їт' / н'іх'то
 йїї не |купе / то"го там го"рода не"ма / ўсе |тоне у во"д'і //
 про"сили шос' зроби"ти / ну н'іч'о"го / ў |погр'іб'і ба"гато во"ди
 / кар'тошку там не |держат' / бо во"на |топне // ну ї |броси"ла
 ўсе // сто"їт' |хата ви"гл'адає ме"не / ч'і во"на не за"валис'а
 // ну те"пер тут весе"л'іше / |дуже |гарно // ўс'і до |мене с'у"ди
 |ход'ат' // ро"бота |є // ко"роўку тут |держи"мо / три ко"роўки //
 син н'іде не |робе / ро"боти не"має // ро"биў |двац'ат' год у
 магаз'ін'і // те"пер магаз'іни позакуп'і"ли / ро"боти не"має
 // си"ди"мо |дома / раз"е ро"боти не"ма / т'реба ко"роў |держат' //
 дл'а них т'реба |с'іно ко"сит' // ц'іле |л'іто тут |отдиху не"ма /
 то т'реба |с'іно / то о"город // ну с'у"ди при"с'тала / шос'
 помо"гаў / ве"се"л'іше // су"с'іди хо"рош'і і там у |мене су"с'іди
 хо"рош'і // ўсе тут хо"рошо / і тут су"с'іди ве"сел'і // при"ход'ат'
 су"с'іди і |яа до них хо"д'у // |мама у |мене старен'ка / |тоже
 т'реба п'і"ти // брат у"мер / а во"на осталас'а / помо"гати йї
 |надо |зараз // ну а во:бш'ч'е |жизн' по"гана // це центр / тут
 |гарно жит' та ї су"с'іди та"к'і хо"рош'і // |зараз у нас газ |т'анут'
 // ми ус'і ўс'і"йе"у |вулице"їу спраўл'айе"мо п'раздни"ки //
 ч'і |вос'ме |марта / ч'і |двац'ат' т'рет'е // ўс'аки"ї там |яакиї

|отди°х |с'а |вулиц'а |сходи°ц'а // |випй°м / |закуси°мо /
|посп'ивайе°мо // |провод'ат' газ° по |вулиц'і / |про|рили
|йа|роч'ок нам |трактором / а |поп'ід |кажду |хату сво|йейу
|вулице°йу то |прори°вали / то |ки°дали |м'іс'т'і // |випй°м /
|засп'ивайе°м |п'ісл'а |роботи // |усе |ве°се°л'іше |тута // |ос' |була
|устр'еча |вулиц'і / |нази°вайе°ц'а |Гно|йанка // |ну |соб|рали°с'а
|ус'і з |Гно|йанки / |і |ус'і / |хто |ра|н'іше |жи°ли // |со:б'шили |йім /
|попри°й'ж:али |ус'і / |хто |в'ідк'іл' |при°й'иха|ў // |ве°сел'і
|старо|жили |йе / |йіх |позд|рави°ли // |дейак'і |при°й'ж:али з
|інших |м'іст // |сад |йе у нас / там |пос|тави°ли |сто|ли / |хто |шо
|при°н'іс / |шо у |ко|го |було / то з |ого|рода / то |дома
|пона|гото|ўл'али // |кашу |ва|рили |пол'о|ву // |і |ми |гул'али |ц'ілі°ї
|ден' // так |весе°ло |було // |і |ми |р'ішили / |шо |те°м|пер так |будемо
|кажди°ї |год |отм'іч'ат' |ден' |вулиц'і // |л'уди у нас |хо|рош'і /
|ве°сел'і / |молод'ож'і |н'іг|де |п'іти / |клуб |сто|йіг' // |клуб
|хо|роши°ї / |но|вій / |холодно |ў |н'ому // |н'іл'з'а |д'іт'ам |п'іти
|не |потанц'у|ват' / |н'і |к'іно |поди°виц'а / |ну |н'іч'ого // |у |школ'і
|холодно / |они |мерзнут' / |д'іт|во|ра // |і |весе°ло |було / а тут
|по|гано |було / |надо |шос' |налажи°ват' / |шо се та|ке // |д'іт'ам
|н'іде |п'іти // |роботи |не°ма|йе / |йа|к'і |ферми |ў нас |були //
|було по |триста / |ч'і|етири°ста |ко|ро|ў // |ч'о|тири |ферми |було /
|зараз |одна / |усе |прозвал'ували // |не°ма |н'іч'ого // |де |д'іт'ам
|д'іц'а // |не |ў |двор'і |робит' / |пол'а не |обро|бл'айуц'а /
|бу|рйа|ном |порос|тут' // |ферми |порозвал'ували°с' / |не°ма |н'іде
|н'іч'ого // а |ў|ч'іц'а // |і |г|рош'і // |де |йіх |брат' // |бат'ки не
|робл'ат' // |де |г|рош'і |д'іт'ам |брат' // |хоч і |по|гана |жизн' / а ми
|ста|райе°мс'а |пове°се°лиц'а //

Записано від Кримцевої Раїси Яківни, 1932 р. н.

с. Литвинівка

Литвинівка – село, центр сільської ради, розташоване за 16 км від районного центру, за 50 км від залізничної станції Старобільськ. Сільраді підпорядковане с. Шуліківка.

Засновано Литвинівку в першій половині XVII століття переселенцями з правобережної України. Село Литвинівка знаходиться на р. Сухий Обиток. На окраїнах села було знайдено поселення салтово-маяцької культури та два поселення Середньовіччя. Назва села антропонімного походження, утворена від прізвища засновника поселення (Литвинова). Існує й народний варіант пояснення походження назви, яку мотивують етнонімом литвин.

1. Ў ч'урки г'райут' х'лоп'ц'і / у ша'ра х'лоп'ц'і г'рали / а ми / діў'ч'ата / у м'н'ач'а // о'це йак ў ч'урки / так мал'уєм такий круг / тоді т'рошки прори'вайем йа'роч'ок / кладем отак п'алку і так / і палоч'к'і та'к'і / коро'тен'к'і / йак наў'х'рест / а т'рет'а п'алка ве"л'лика / б'йеш / і во'на ле"тит' / ч'урка / ку'ди во'на доле"тит' / і о'тож ўс'і б'їжат' за то'ю ч'уркою // а то'д'і кидає / щоб по'пасти ў о'цеї же круг на'зад // йак попа'де / з'нач'іт' в'ін бе"ре / не" попа'де / оп'йат' тої же кида / б'їє // а у ша'ра так / соби'райуц'а х'лоп'ц'і і такий / де'белий / йак ка'ч'алка // з'найеш ти ка'ч'алку / шо кор'ж'і роз'кач'уєм / так т'іки доўше // і с'винка та'ка / к'ругла із дерев'йаних / і о'то / г'райут' / з'ве"нат' // йак о'ни там / йа туди не обраш'ч'ала ўн'їман'їа на йїх / шо во'ни там / ну ў ша'ра / шар назива'ўса // це г'райут' ў ша'ра // а ў м'н'ач'а / горо'док такий / ста'нови'мос' ў горо'док / об'ч'ерте"мо / ста'нови'мос'а / і о'дин / ў к'ругов'і і в'ін де"р'жит м'н'ач' // ў ко'го в'ін попа'де / а ми п'ідст'рибуємо / щоб не по'паў / і йак по'паў / в'ін ста'нови'ц'а на м'їсто / а тої ста'новиц'а ў круг // і то ота'ке // а ў пла'точ'ка / то с'їдаємо ус'і ў круг і о'дин запл'уш'ч'а о'ч'і / і тої / си'д'ат' ўс'і // раз ко'му пла'точ'ок о'д'аў / а тої од'гадує / х'оде // не" од'гадаў / йак не" од'гадаў оп'йат' сто'їт' / о'то та'ке // а так хто і зна / йак'і ш'е ігри бу'ли //

с'ватат' і'дут' сва'ти / м'ати / р'їдна м'ати / м'ати к'р'осна / бат'ко к'р'осний і сват // берут' х'л'їбину / пе"ре'ўйазууц'а

рушни'ками й їдуть // то'д'і зараз же на / та'ке / ма'шину і пої'хали / а то їдуть йак ў кни'жках о'то // і їдуть / при'ход'ат' і спрашуйут' / ми тут по с'л'їду не'ма / ў'пала / випала по'роша / по с'л'їду до вас при'б'їгла ку'ниц'а / к'раснайа д'ївиц'а // за'ход'ат' / за'ход'те / вони ж ў'же з'найут' / вони ж ў'же предупред'он':і / баг'ки / шо при'їдуть сва'ти // за'ход'те / а йак не'нужн'і / так не'пус'кайут' і ў'хату / кажут' / шо ве'р'таїтес' / не'ма ў нас ку'ниц'і / к'расной д'ївиц'і // а йак ў'же сог'ласен / то о'ни // і то с'їдають / ста'ноў'лат' ту / хл'їбину / на хл'їбин'і с'їл' у со'л'аноч'ки / і балакають / йак / дого'вар'уйуц':а // буде'те / сог'лас'н'і / моло'д'і / сог'лас'н'і / баг'ки сог'лас'н'і / пе'ре'р'їзайут' х'л'їбину / і с'ваха о'ц'а / шо до'ма ж / ў'же моло'дойі ма'ти / пе'ре'ў'йазуйе тих сва'т'їў / раз пе'ре'ў'йазуйе / моло'дого пе'ре'ў'йазала тим п'їд'шал'ником та'ким кра'сивим і сва'т'їў / с'вата са'ме глаўне // ма'ти / баг'ко / кр'осні с'ид'ат' / не' балакають / а сват та'кій / шо йа'зик п'їдв'ішений // дого'во'рилис' зн'ач'їт' на йа'ке / не'д'їл'у // а п'їанка бу'ла і то'д'і / пи'ли / зас'тол':а / і 'водки / ну не'так / то'д'і ж о'но не та'ке бу'ло / пер'ц'у на'м'їшайут' і п'їют / а те'пер самог'райки //

пе'ре'д Р'їзд'вом / с'о'мого / ну йак ў'с'їгда с'о'мого ч'їсла / шосто'го в'еч'ором нос'ат' ве'ч'ер'у // а у хат'і на по'кут'ї сто'їт' ку'т'а і с'їно ў'носим / во'на на с'їнов'і сто'їт' // за'ход'ат' ве'ч'ер'ал'ники / ми йїх пригл'аша'єм / с'їда'те і по'кушту'вали і виправодили йїх // а с'їно о'це / де'рже'мо / по'ка квоч'ки будут' с'їда'т' / шо'б пок'ласти // ну а це ве'ч'ер'у нос'ат' / так мал'ї са'м'і / а йак пос'ївайут' / так і ўз'рос'л'і // їдуть і ўз'рос'л'і пос'ївайут' / і хара'шо муш'ч'їни / т'їки муш'ч'їни // а ве'ч'ер'ку нос'ат' і девоч'ки і хлоп'ч'їки // а пос'ївайут' т'їки муш'ч'їни // мал'ч'їки і ўз'росл'і // ну ўз'рос'л'і / то ў'же о'ни роз'бал'увалис' / шо'б 'водки нали'вали / а йїї 'водки де / йак г'рошеї не'ма // пенс'її тої / дос'ї не'ма // так о'то ота'к'ї обр'ади // ну / то бе'ре'мо т'ї п'їч'ен':а / конх'вет'їў / обда'р'уйут' // йак йе м'їлоч' і г'рош'ї да'мо

малім / во́ни і рад'і // ну а те^мпер же так'і мал'і / щоб т'ікі шоколад'іў даваї // а ран'ше о́но зна́йеш там то пи́р'іжок да́дуть і н'ічо́го / а те^мпер не^н здо́рово // х'тозна́ йа́кі обр'ади і / го́тоўл'ац':а́ йа́к п'ра́зник // п'ідб'і́л'уйут' кру́гом / щоб ч'істо́та і по́р'адо́к / на к'леч'ану не^мд'і́л'у // зр'іза́йем лю́бисто́к / кла́дем х'ресте^мком на сто́л'і // а то́д'і ў ч'істи́й ч'е́т'вер пе́ре^д Ве́лико́днем ку́пац':а́ / і д'іти́шок / і са́мим / ў ч'істи́й ч'е́т'вер / ци́бу́лин':а́ кла́дем та і то́ї на́ста́йу́ем і / а то́д'і 'можно́ по́пе^ре^ўйа́зува́т' чі́ нито́ч'ко́йу / ч'і́ ри́зино́ч'ко́йу / і о́но к'раша́нка р'а́бен'ка ста́новиц':а́ //

ма́ти бу́ла ста́ре́н'ка / ле^мжа́ла ў по́стел'і // йа́ до не́йі і́з ро́боти при́еб'і́жу до́дому // а р'і́ч'ка на́зи́валас'а́ Су́хія́ Лю́бо́т'і́н // а х'тозна́ / ч'о́му во́на так на́зи́валас' / і це́ / де м'і́сто́к / так о́тож тро́шки 'ни́жч'е́ / там м'і́сто́к бу́ў де^ре^ўйа́ніі // і о́то ми о́так о́там р'і́ч'еч'ка́ / во́на та́ка за́боло́ч'ена́ бу́ла // мо́ч'і́ли п'р'ади́во / а те^мпер же ми та́ким не за́н'іма́ємо́с' // та і́ уже́ йа́ от / ма́ти ме́н'і́ ро́з'казу́вала // ка́жуть о́то по́прос'ту́жу́валі́с' / а те^мпер і́ но́ги не і́дуть / йа́к п'ро́с'ки бе́рут' // те^мпер же не^н ро́зр'і́шайут' во́:б'ше́ ко́нопл'у́ //

ну о́це ж ў ко́нопл'і́ / он ў́ мене́ од́на ро́сте́ се́ред го́роду // а́ йа́к гу́сто по́с'і́йеш ко́нопл'у́ / так м'і́ж ним п'ро́с'ки́ / др'і́бне́сен'ке та́ке // і о́то йо́го ви́би́райут' по́пе^ре^ду́ і́могут' і́ тка́т' / 'можно́ там / а ма́тер'і́я по́лотно́ на́зи́валос' // а це́ ў́же йа́к со́зр'і́е / уже́ йа́к се́м'еч'ки со́зр'і́ють' / 'ви́б'йут' / а то́д'і́могут' і́ уже́ п'р'ади́во / це́ аж за́морозки́ на то́му // так о́то ка́жуть' / у́ р'і́чку по́над'і́вайем по́га́нен'к'і́ шта́ни і́бос'і́ і́ ў́ р'і́чку і́мо́ч'емо́ // пре^мкла́дуть' там ти́м гра́з'і́л'ником / о́то і́ ка́жуть' / ну о́це так п'р'ади́во / ва́м і́ бо́л'езн' // так о́то о́ни ле^мжа́ли 'дес'а́т' го́д / не хо́дили но́гами // 'ран'ше́ ко́нешно́ / ме́н'і́ то́ уже́ се́м'дес'а́т ч'о́тири́ го́ди // ну́ йа́ та́кого́ не за́хва́тила / шо́ це́ п'р'ади́во мо́ч'і́т / уже́ йа́ при со́в'ец':ко́й вла́ст'і́ жи́ла / так шо́ не то́ї / не 'помн'у́ йа́ та́ких

б'іл'ш обр'ад'ію // а з'найу о'це йак ўстр'іч'айемо Рождество
Христове / Тройц'у / о'це / з'найу / а так //

Л'уда / йа'кас' у 'нейі там бол'езн' // а це 'д'евоч'ка
ўмерла / там недаўно ос' у п'іятни'ц'у хоро'нили / о'динац'ат'
к'лас'іў конч'іла / і ўмерла //

о'це тут було 'море / і йа'к'іс' Л'іт'він буў тут / і йак о'но
шо п'ішло о'це / то 'гори образо'валис' // ми ж живе'мо ў 'йам'і
/ ви 'бач'ете / шо ми в'іт'іл' не' так / а в'ітс'іл' кругом же
// о'це ж тут ко'лис' було 'море // це так 'кажут' / балакают'
// 'річ'ка у нас / ліс / 'Терех'іў йе // 'Терех'іў це по 'імен'і
муш'ч'іні / та'к'і буў ба'гат'і і в'ін образу'ваў 'хут'ір 'Терех'іў
о'там / і л'іс наз'вали по йо'му //

добалакайус'а / шо лі'сиц'а п'р'іде / п'ішли уже ў са'док
/ 'курку заду'шила / забрала і курч'ат позаби'рала і о'тож /
ко'ли в'ін і лайаўс'а // а в'еч'ором ўс'ігда йа мо'л'ус' / л'агайу
спат' мо'лус' // у 'Бога про'с'у / шо про'сила / дош'ч'у / шо
зем'л'а потр'іскалас' / та'ке було // о'і 'Господи / про'йди хоч'
т'рошки / даў Бог // те'пер п'ідн'алос'а ўже ў го'родах 'може
бути і кар'тошка / а то 'т'іки о'зим'і пше'ниц'і / не 'буде /
не'ма // хоч' кар'тошка / це ж д'ругі х'л'іб // образо'вувалис'а
ш'ч'е ж о'так'і ба'гат'і / і посе'лиўс'а / йа ж вам ка'жу / шо тут
бу'ло / це ш'е 'мати розказували / шо це бу'ло ж тут 'море / а
то'д'і ж дес' ў'з'аўс'а Шу'л'іка / і там са'м'і Шу'л'іки жили і
то образу'ваў 'хут'ір / село / і пошло і пошло / і Б'рус'іўка ж
та'ке / і Лит'вин'іўка // ба'гат'і йа'к'іс' / по'томки / по'томки // і
/ тої / о'це ж о'тут бу'ла х'ата / здо'рова / а із г'лини / із кр'еїди
// кр'еїду 'били о'це о'там на бугр'і / с'ч'еш'ч'али бу'л'дозером
і на с'под'і //

– А що це таке?

– о'це ж с'ч'іш'ч'айут' / а плац'дарм та'к'і йак хоч'
танц'уї // кр'еїда там / м'ел // а то'д'і закла'дай'ут' / там
спец'іал'істи бу'ли / і 'били ж о'ц'у кр'еїду // ви'рубували
о'так'іми / то'д'і не було кирп'іч'у / м'ел ру'бали і об'тесували
/ і л'іпили / і сто'йали / та во'ни і 'зараз йе // ну і ў 'мене бу'ла

хата така креїд'ана // а тод'і давайте зл'інем ц'у / вона ўже та розсовуец':а // фундамент'іў не" було тод'і ж / а зараз же ўс'і на фундаментах // на ками"н'і / а тод'і фундаменти так'і станоўл'ат' / заливайут' // так у нас уже оце ж с'т'іки ти ідеш / оце ж от хата / та б'іл'а мене сус'іди / так креїд'ана о'то ж стоїт' / во'на ж стоїт' / там така ш'ч'о йел'е / йел'е // те'ч'е і с'т'іни розсовуец':а // і о'то ж робили / а те'пер по'роб'л'ат' кир'пичн'і / і шубу над'івайут' // обшем / котик / йа п'ішла / а то кури ўже п'ішли ў садок //

Записано від Деркач Віри Матвіївни, 1932 р. н.

2. Жиў соб'і ч'олов'ік т'кал'а // гарній з н'ого буў ткач' // зостар'іўс'а / зане"годиўс'а та і по'мер // на той св'іт п'ішоў не" сам / а забраў іс'обойу ўсе ткац'ке // і напраўл'айут' йо'го в ад' // а в'ін і ка'же / йа ш'ч'е і свата забуў // анголи зл'акалис' та і послали ткач'а ў раі //

Записано від Мележик Уляни Степанівни, 1928 р. н.

3. Ну колис' же паруб'кували так / ходиў парубок гул'ат' аж" на ту с'торону ч'ерез р'іч'ку / гул'аў / м'істок / в'ін ходи'ў же в'іт'іл'а / од д'івок же / ну і шо ти думайеш / с'тр'іва йо'го ко'за / і за ним / і за ним / не" за ним / а по'перед йо'го йде / йде / не да'йе йо'му х'оду / в'ін уже там і лайаўс'а / шо в'ін не робіў // кае / ш'ч'ас хоч' сороч'ку з'н'іма'іс'ебе / у'вес' мокрий з'робіўс' / а во'на / ка'же / не пуска ме'не // ну до'шоў же ж до край м'іст'ка с'уди / до мелниц'і / і ка'же / от ти ж / ід'іотка ж прокл'ата ж ти / де ж ти ўз'алас'а // удариў й'іі // і та'ке / по'б'іг' // а с'т'іі ко'зи ўже оказалас'а / по сус'іц'ки / в'ід'ма / удариў ж'інку в'ін оказу'йец':а / при'шоў до'дому / ка'жут' / ле'жит' х'вора / баба ж та / ч'і хоч' женш'ч'іна / а ч'о'го х'вора ? / по'били / а шо по'били /

ударили і си^н'ак ви^ходе / і то так і в^ід'ми бу^ли / пон'а^ла /
Нас^тус'а ? // а^ну пров'і^р'аї те^пер шо //

4. О^то ж так / Нас^тус'а / їак захво^рала ж гл'а^ди // ле^н'жала
ў бол'ни^ц'і доўго / і ў^з'іму ле^н'жала / а мамка просе / по^їхала
б ти л'і^ч'іц'а // дали ме^н'і напраў^л'ен'іе / у П'ати^гор'с'к
/ на кур^рорти / по^їхала ж йа / по^їхала ў Ч'ерт^коў / по^убу^ла
ц'ілі^ї ден' / там дожи^єдала по^їзда / дожи^єдала / дожи^єдала
/ тут же ме^н'і та / шо прода^є б'іл'ети / і ка^же / ўже ж
за^хот'е / будем б'іл'ети да^ват' / ну дали ж ме^н'і б'іл'ети /
ў мене ч'емо^їдан і с'ет^ка / ў с'ет^к'і тож там барах^ло / ну
йа ш тої ч'ема^їдан б^роси^єла / с'ет^ку заб^рала і п'ішла со^в'б'і
// п'ішла / іду / гу^кайут' / виб'і^гайут' іс'тан'ц'і^ї на мене
гу^кайут' / женшч'іна ! / йа ве^р'тайус' / шо та^ке ? та ви ж
ч'емо^їдан забу^ли ! // ої-йо-йо ! // та їа^гби ви^ла / йа б йіх
н'іколи / або граб^л'і ч'і т'ап^ка / йа б н'іколи не^н забу^ла /
тошо йа з нейу ўс'і^г'да ш ден' кр'із' ден' хо^д'у / пол'у / і
пол^лоли і греб^ли / ўсе ж ро^били та^ким інстру^м'ентом / так і
забу^ла ч'ема^їдан / нам о^но не при^в'ич'но / кол'хоз^никам / ото
ж і ўсе / шо ж те^пер при^їхала ж ту^ди / там мене с'тр'іли //
хо^рошо бу^ло ўсе / л'іч'илас'а / л'іч'илас'а / не те / п'іт'оде /
то раз не п'іт'оде // п'р^иступи ў мене // і шо ж ро^бит' те^пер/
до^дому ў бол'ни^ц'у не^н кла^дут' // н'і не^н полу^ч'а^єц' : а д'іло
/ ну та^ке одбу^ла йа / одбу^ла там усе сво^єе / два^ц'ат' ч'о^тир'і
т'і д'н'і / ну ї на^зад же йіхат' // а їак же йіхат' / б'іл'ета
ме^н'і не^нма / шо ж ме^н'і ро^бит' / на с'тан'ц'і^ї по^про^сила
там женшч'іна і хо^дили два 'рази / не^нма^є ме^н'і б'іл'ета і
ўсе / ч'е^рез шо не^нма^є / тошо не 'зна^їут' / в'ідк'іл'а йа / йа
ка^зала їім / йа вам ска^жу / з Ворошилов'град'с'ка там бу^ла
од^на // ну / по^їхала / раз два // они шу^кайут' же / шу^кайут'
шу^кайут' ў тих ар^х'івах сво^єе ж там / доку^м'ентац'і^їў / і
пи^тайут' ме^не / так а в'ідк'іл'а ви йіхали / йа при^їхала
з Ч'ерт^ко^во // а ми ж ка^жем / шо ми з Ми^єло^вого / а оно
/ ка^же / Ч'ерт^ко^во же / ої Бо ! 'зразу ме^н'і до^їшло / б'іл'ет

на |другий ден' / |я ї поїхала до|дому / |я зра|д'іла // а то
ї |думайу / ну шо ж |я робитиму тут ? / о|це то|б'і ї беда /
о|це то|б'і ї л'іч'ен':а та|ке / так ч'і вил'іч'ілас'а / ч'і |душч'е
зал'іч'ілас'а // л'іч'или / л'іч'или / |ї мене н'іч'ого так і не
при|знали / при|їхала у|п'ет' же додому / пок'лали |ї бол'ни|ц'у
/ ме|ні ба|бушка од|на ка|же / Над'у / |знаєш шо / це |ї тебе
п'рокл'атиї / гл'а|ди / зоб те|бе |муч'е / так о|це поди|вилас' / а
|ну да|ваї |я ос' поди|їл'ус' то|б'і на |шийу / поди|вилас' / так
|точ'но / так зоб і |є / пок'ликали |їрач'а о|ни / а|ну с'іда|те
/ Ми|хал'їїно / о|так с'у|ди / |я ос' поди|їл'ус' ц'у |сторону
|прохв'іл' / |як о|но по|луч'іц'а / так / ка|же / і |є в'ін / зоб /
зоб у вас / о|це ї |ваша хво|роба |луч'е вас / вас муч'і'ло / о|ни
|їсе ме'н'і та|бл'етки і у|коли / шо ж о|ни т'іки ме|ні не да|вали
/ жо|лудок |т'іки отро|вило і вес' орга|н'ізм / і |їсе /

ко|ли |їже |їзнали / |я с'кр'із' же по бол'ни|ц'ах |їїздила
/ і |ї Лу|ган'с'кому бу|ла / і |ї |тому / |ї Б'іло|воц'кому с'т'іки
ле|жала // і |їзнали так уже за це не б'ралис'а / |серце пло|хе
ж у |мене / ко|ли та|ке |ї Лу|ган'с'кому // пок'лали шч'е ме|не
по|лежала там / д|вац'ат' два дн'і / при|ход'ат' у па|лату
ви|ч'ітуйут' / о|це та ї та / |п'ідем на опе|рац'їю / а ме'не
|їп'ет' не берут' / |я |їп'ет' п'лач'у / шо ж ме|н'і робит' // ко|ли
|їход'ат' у / па|лату Гн'іденко ви ! / уби|раїтес'а / ви |якраз
п'ід |перве |маїа / поро|били ме|н'і опе|рац'їю / на |другий
ден' тож ми / |як / поро|били опе|рац'їю / си|д'іли ж / |сутки
си|д'іт' |треба / а / н'і |їста|ват' же н'іч'ого / і |їїсти за|були /
п'разник |їм пере|биї / і |їїсти нам не принесли / о|так нас
поп'разнували о|то // ну а то|д'і ж та|ке при|несли |їїсти нам
// у|п'ет' же тут бе|да // анал'г'ін ме|н'і не п'іт'ходе / а |я ж
не при|зналас'а / бо|їалас'а шо не |воз'муц'а ме|н'і робит'
опе|рац'їю / т'і ж |женшч'іни ле|жат' благопо|лушно / а ме|н'і
ж п'лохо і п'лохо / при|їшла о|дин у|кол зро|била / |ї ме|не р|воти
страш'н'і // пере|їшло на|силу та|ки / ну |їсе благопо|лушно /
обоїшлос'а / |виписали / і |їсе /ха|рашо//

5. Телпер йа то^уб'і / Нас^тус'а / шч'е шос' роскажу // йа оце була ў шахт'і ше у сорок шостом го^ду // шо ми там ро^били? / Господи тво^яа вол'а/ привезли нас туди / распред'ілили / одних у шахту / других хто на по^верхнос'т'і / мене по^слали ў шахту і ше одну женшч'іну // йак пол'ізли ж ми туди / а там во^ди ба^гато / та холо^дина / холо^дина та^ка / поки см'ену отро^били ми // нахо^дили калош'і і бурки ж / ну / да^вали ж сп'е^цовку та^ку / ну / да^вали нам о^тож // а в'іт'і:іл'а йти далеко / далеко / п'ішки ж хо^дили // бу^ло обшч'ежит'іе у л'іс'і // ідем раз / йа там не^а ба^гато поро^била / це там бу^ла т'іки п'і^ум'іс'ац'а // і о^дин раз із см'ени в'ійшли / і не^ама н'ікого з на^шого кра^йу/ п'ішла ўже і са^ма / п'ішла / іду / а над^вор'і ж так м'іс'ашно / а с'н'іг / а мо^роз тр'ішч'іт' / і за^мерзли ў мене т'і бурки на мо^йіх но^гах // йак по^мерзли ў мене но^ги і при^йшла йа туди ў те опшч'ежит'іе // с'іла там йа^кус' стулоч'ку ч'и шо о^но там та^ке бу^ло ко^лис' / о^но / Бо^же / т'і ж / кро^ват'і / на кро^ват'і бу^ли три л'іст'ки / с'іно ле^жало / с' с'іном / та по^душка та Господи // си^д'у / ко^ли се^стра // уд^вох нас іс сестройу туди заб^рали / на шахту / во^на ро^била на по^верхнос'т'і / йа ж о^тож у шахт'і / при^йшла // си^д'іла / си^д'іла і у^пала / у^пала / со^знан'іе пот'ір'ала / ой Бо^же / Бо^же / се^стра ж мене там одво^лала / визвали / йак ка^жут' / то^го кон'уха і пове^зли ме^не ў бол'ниц'у / у Кому^нар'с'к у бол'ниц'у а // а мене там не при^ймают' / у бол'ниц'у / ка^жут' / на^праўлен'іе т^реба с Кому^нар'с'ка / а йа^ке ж на^правл'ен'іе ? / темпера^тура ў мене ўже сорок ! / при^йн'али / л'іч'іли там л'іч'іли / л'іч'іли // по^лежла / дв'і не^д'іл'і там то^ж / у бол'ниц'і / ви^писали ме^не / ви^писали / бу^ло воспал'ен'іе л'охких// си^д'іли ми си^д'іли ў тому опшч'ежит'іі / от бу^ла карточ'на с'іс'т'ема ж / карточ'ки ми ўже з^нали шо зда^ват' т^реба йак м'іс'ац' кон'ч'іц'а / зда^ват' нада карточ'ку ту / а то^д'і ж д^ругу дайут у^п'ет' же нам назна^ч'али там // с'т'іки ко^му / на^пр'імер / йа ў шахт'і ро^била / ме^ні бу^ло к'ілог^рам хл'іба / т'і шо / на по^верхнос'т'і

/ тим було по вос'імсот грам / і тож крупи там по с'т'іки ч'і
по два к'іла на м'іс'ац' / ч'і с'т'іки давали //

ї осталис' ми без карточ'ок // сестра ї каже / йа ж буду
тепер добуват' тут із твоїейу карточ'койу / ў мене ше
осталос' трохи там // ну тут буду добуват' / а ти їди додому /
куди ж ти будеш / йак ти ж не годис'а н'і йак / ну прийшла йа
о'то ж додому // прийшла додому / п'ішки їшли / п'ішки там
п'ідїхали / трошки машинойу / з мосту / а холодина йака !
/ їшли три д'н'і ч'і йак о'но // та Боже / шо т'іки не було /
Боже / Боже ж твоїа вол'а / йак ўс'о'го т'іки пережили
/ а ў д'ругий раз уже була / посилали тоже з кол'хоза / на
ш'іс'т' м'іс'ац'їў / була йа ў Голуб'іўц'і // тут ми одбули
нор'мал'но / даж'е не нор'мал'но / так було / ў шахту ідемо
на роботу // жили / жили ми ў так'її кухн'аноч'к'і шо / дв'і
односпалоч'ки кроватки / а нас ч'отир'і д'івч'ат там було /
по д'воє спали // на тих кроватках і йак'і там услов'їа були
/ ч'і бан'а там була / ч'і шо / не було н'іч'ого / ноги помит'
н'ігде було / приїдемо з шахти йак порос'ата // та хаз'айка
нам там дала та'зоч'ок / так ми о'то ним і пол'зувалис'а /
тим та'зоч'ком / а пос'тіл' / праўда / давали / пос'т'іл'
давали / і матраси і од'їйала дали / і подушеч'ки ж так'і
с'їна / давали / йакїй же тут / захворала йа / п'ід'н'їмали
вагон / вагон наган'али з шахти / а о'но ж важке / п'ідн'али
і йак кол'нуло ме'н'і ў попере'к ! / шо ж ме'н'і робит' / Боже
/ ж твоїа вол'а / йа йел'і в'іт'іл'а вийшла // з із с'м'ени
ўже ж прийшли / робили на т'її шахт'і / з нами н'імц'і /
сам'і пл'ен'ї / і ми о'тож йак за ними с'л'їди'мо / а наша
копанка та к'раїн'а / к'раїн'а була / а они їдут' мимо / о'це
ми вигл'адаємо / їти о'динац'ат' ч'ас'їў ноч'і / сам'і ж
боймос'а / а они їдут' / так ми о'це дожидаємо / так о'то
з ними / їшли і в'іт'іл'а / і додому / так они їше можуть' і
вугл'а нам по г'рудц'і / по велик'її прине'сут' же с'уди / на
кватир'і брос'ат' / доне'сут' / молодц'і були // а тож приїшла
тої раз / захворала / д'ївч'ата ж на д'ругий ден' п'ішли на

с'м'ену на роботу / а йа ж н'ікуди / ле^нжу йак д'р'уч'ок на
 кроват'і ж на тії / ої-йо-йо ! / заходе ха'з'айка / а ў ме^не шибку
 с'н'ігом занесло / п'ід од'ійалом лежу / по^верх од'ійала
 с'н'іг / так ме^не ха'з'айка шо / ото наг'р'іла вис'івоч'ок /
 то там ше шос' / п'ісоч'ком г'р'іла / прило'жила ме^н'і до
 с'п'ієни там / одво'лала т'рохи / пере'лежала йа / ок'лигала /
 ої-йо-йо! йа'ке т'іке ж / Боже / пережи'ли ўсе // а йіли ш /
 Нас'тус'а / з'найеш шо ? / п'іде^нмо о'це / воз' мемо хл'іба /
 хл'іб с'ірий / хл'іб уже буў / не карточ'на с'іс'т'ема / вол'на
 про^дажа була / і буў / про'сол // про'сол / та'ка риба ве'лика /
 у боч'ках / і ми о'то воз' мемо там дв'і рибіни на ч'отир'ох
 // ми йіі т'агаєм / т'агаєм / по'ложим п'ід п'рип'іч'ок /
 п'ри'ходем з роботи / р'іжемо хл'іб / р'іжемо / н'е / бере'мо
 ве'лик'і ку'соч'ки ну а то'д'і ўже йак п'ідйімо б'іл'ш / то'д'і
 бе'ре'мо ма'нен'к'і р'іжемо / тож ту рибу |смокч'емо / і тої
 хл'іб / а ўми'вац' :а т'рошки |руки там по'мили / по'мили о'тож
 / а то'д'і ўже йак спат' л'а'гат' / то'д'і о'то ростопл'айемо
 ў о'т'ій кухн'анц'і / со'бака на по'роз'і ў нас сидит' |йіхн'а
 / ха'з'аіс'ка ж була |хата ж / ў них р'адом же тут / а сам'і
 л'агаємо спат' // і л'агли / йак пол'агали спат' / ха'з'айка
 нам да'ла куку'рузи / н'е / да'ваіте зваремо хоч' не ва'рили ж
 н'іч'ого / побу'ли ш'іс'т' м'іс'ац'іў / н'і разу борш'ч'у ў рот'і
 ў нас не було // тошо де ми хо'дили / де ми там п'ідем ? по
 ба'зар'у / на ба'зар' не хо'дили / не хо'дили н'ікуди // о'так о'то
 / Нас'тус'а / ми і жи'ли / а п'ерву по'луч'ку ж йак по'луч'іли
 / п'ішли ж по'купили жа'кети со'б'і / по |йупц'і / йа ку'пила
 ше і |тухл'і парусов'і // ше шо / ко'синку / і |йупку ж / і на
 п'лат' :а наб'рала // о'то о'це за ту п'ерву по'лучку ку'пила
 с'т'іки // і д'іўч'ата ж так / а п'ри'йіхали туди / у д'іўч'ат од'но
 п'лат' :ач'ко / і ў мене ж так / со'роч'еч'ка од'на та од'но
 п'лат' :ач'ко // так ми з п'рос'т'ін'і по'шили по со'роц'і /
 по'ка / а туд'і уже г'рош'і заробили // по'луч'іли г'рош'і /
 на ба'зар'і по'купили по п'рос'т'ін'і / уз'али о'ни од'али / шо
 нам да'вали ж / а ми ж туди на'зад же по'вернули / не к'рали

/ набрали / йак то кажут' по'зич'іли / і то та'ке нам жит':а
бу'ло // і ро'били ми ро'били / шо ми ро'били ў шахт'і / не на
шутку ж прогоним 'вос'ім ч'ас'іў / 'треба прога'н'ат' // і тут
іше і 'шахта та'ка / ви'ходи'ла ук'лоном / п'ішки / о'то та'ке
нам бу'ло / Нас'тус'а // а те'пер шо / а те'пер і йе ўсе / ба'гато
ўс'о'го / доро'гушч'е ўсе / ну хоч' доро'гушч'е йе // а то'д'і ж
во'но так н'іде / хот' шо заба'жа / так ти ж йо'го не до'стане'ш
же / і 'грош'і 'будут' / і йо'го не бу'ло по мага'з'інах / ну / то
спа'сиб'і хоч' 'риба та бу'ла ше / та / хл'іб с'в'а'тій / 'вол'ній
буў у'же //

6. Тож / Нас'тус'а / йак то'б'і ска'зат' / ко'лис' хо'дили
ў 'школу / і йак те'пер // те'пер о'це ви'шла / йак ідут' 'д'іти
ў ш'колу // йа 'ви'ду за дв'ір і ўс'ігда диў'л'ус' / 'с'аду на
ска'м'е'ч'ку / і диў'л'ус' / йак ідут' перво'класники // то'д'і
ідут' старшен'к'і / а то'д'і ше старшен'к'і / і ўс'і о'ни
неод'наково од'іт'і ! // ма'лен'к'і то н'іч'ого / а старшен'к'і
ўже ідут' йак'і / іде те йуп'ч'інка нор'мал'на / а д'руге та'ке
ви'сит' / по зем'л'і т'агне'ц':а // хлопч'іки ідут' / хлопч'іки
ідут' благопо'лушн'і / і рубашеч'ка б'ілен'ка / і бр'уч'ки
го'жен'к'і / йак це 'тепло / а йак 'холодно / кос'т'умч'іки л'убо
і поди'виц':а // а те'пер же д'іў'ч'ата / 'Боже ж тво'йа 'вол'а
/ іс 'школи іде / 'сумку т'агне по дол'іўц'і / і йупка та по
дол'іўц'і т'агне'ц':а / хтоз'на шо і шо во'но // а ми йак хо'дили
/ ме'н'і первиі ден' буў у 'школу іти / а шо ти 'думаеш? а
ў 'мене на'д'іт' н'іч'ого / п'ішла 'мати дес' роздобу'ват' /
ме'н'і наби'рат' на п'лат':а дес' йа'койіс' ма'тер'ійі / до т'отки
п'ішла / т'отка там по'шила / йа 'рада бу'ла / ну / п'ішла ў
ш'колу / ўсе благополуч'но // зан'імалас' непа'гано / 'дарма
шо н'і ў ч'о'му хо'дит' бу'ло / праўда хво'рала йа у 'первому
клас'і // у д'ругому і ў трет'ому / ў мене пох'вал'н'і були //
а йак у п'ятій пере'ішла / так п'ішли 'разн'і ўч'ітел'і / йа
йіх бо'йус'а / ка'жу / при'шла / тату / йа не п'іду ў 'школу /
ч'о'го ? / та при'шла та ўч'ітел'ка та'ка а та та'ка / та крич'іт' /

та моўч'іт' // а та ст'рижена / о'но ж у нас у'ма ше ж не було / а
о'на хво'рала / хво'рала т'іхом і опст'ригла волос / ко'синкойу
запнуте було / нам страшне було / а тепер зл'акайеш
д'іт'вору ? / н'і / о'ни ум'н'іш'і од у'с'іх / даром / шо мал'і //
ої Господи / а ш'коли йак'і були / тоже / то'пили др'овами ў
ш'кол'і // с'ид'імо і 'холодно / ў ч'орнил'ниц'у ўмо'ч'айеш /
та 'поки п'р'їдеш до'дому / пал'ц'і ў 'тебе с'ин'і // і с'ид'імо
ш 'тоже і ў'д'агнут'і с'ид'іли / і було йіх аж ч'отир'і ш'коли
// ко'лис' була 'церква / ч'і хоч' і 'зараз во'на 'церква йе / у
т'їй ш'кол'і зан'імалис'а ми / було дв'і / у йіх було цер'коўне
од'ел'ен'а / а од'на та'ки п'раўда ш'кола ше мо'яа 'мамка
розказувала / там уч'ілас'а / і йа / і шч'е одна ш'кола була
тож та'ка старин'а // а тепер у'же ж 'д'іти п'ішли ў ш'колу
// п'ішли / там і водич'ка ў йіх йе / і 'газове отопл'ен'е ў
йіх йе // а то ж і во'ди було с'фан'тала у'боршч'іц'а 'т'агне /
'т'агне / в'ідро те / поли 'мийут' / тепер 'бач'іш / йак у'се ж йе
/ а 'жиз'н'і не'майе л'уд'ам і ўсе / хво'роби / не'год'н'і л'уди
н'іку'ди / шо робит' ? / тим шо у'се / усе йе // спа'с'иб'і шо
о'но хоч' і доро'ге / ну йе / а ко'лис' і доро'гого не дос'танеш
/ а де о'ни йо'го д'івали ? / йак о'це голо'доўку / то ше йак'іс'
'видумки / а т'реба жит' // і 'д'іти 'тоже не так'і / ме'н'і т'реба
те і те / ме'н'і т'реба і те / а не пита / в'ідк'іл'а ж т'і гр'ош'і?
// о'но ж в'ітк'іл'ас' і гр'ош'і долж'н'і брац'а ! // ну хара'шо
/ йак хто це п'енс'ію по'луч'айе / ч'і там 'земл'у дер'жат' //
а йе л'уди ж і 'зараз ба'гато безроб'іт'н'іх / к'роме к'расти та
л'удеї об'ман'уват' / дове'ли ! / до 'руч'ки ўсе / а жит' т'реба /
шо ж ти з'роби'ш ? //

7. О'то ж та'ке о'но / го'лодн'і уч'ілис'а / у п'їятій клас
п'ішла / про'ходе о'дин у'рок / од'на уч'ітелка п'р'іходе /
на д'ругий у'рок д'руга / на трет'їй трет'а / на ч'ет'вертій
ч'ет'верта / а п'їятій п'їята / ої-йо-йо / п'р'ішла до'дому
/ йа / не п'іду ў ш'колу / йіх там с'т'іки 'ходе / нашо о'но
ме'н'і зда'лоса / 'б ат'ко 'каже / ну та то ж о'но так і т'реба !

/ та не знайу / ч'і так / та о'то ж та'ка сер'дита // ўредна /
а од'на Лар'іса Лар'іоноўна бу'ла / ні'мец'ку викла'дала / а
ц'а Т'іна Ёаколеўна / україїнс'ку // а ц'а ш по н'імец'к'і
йак забалака / здо'рова ў'ч'ітел'ка / ну йа йііі бойаласа
і ўсе / сид'у т'ишком л'нишком на л'саме л'задн'іі л'парт'і і ўсе
// а то'ді бу'ла ше / н'і у'ч'іте'л' / ди'ректор ш'коли Н'іколаі
Влад'імі'рович' / ха'роший му'жик бу'ў / роз'каже / роз'яснит'
усе / йак т'реба // а л'ж'інка йо'го / бу'ла / викла'дала л'алгебру //
п'рйіде / йак заторох'тит' / л'оч'і заплу'шч'е і рос'казуіе ўсе //
а ми не пон'імаіем н'іч'ого // і о'то ж та'ке л'д'іло / а тут во'йна
с'тала / і не п'ішла йа л'б'ілш у ш'колу /о'то л'конч'іла / о'то і
ў'се ж / і л'д'іти то'д'і шо ж / л'зараз же те'пер шо / п'ішло ў
л'первіі клас / шестеро д'ітеі / л'Боже ! / шо л'робиц'а / а то'д'і
ж ба'гато / с л'того к'райу ідут' / с тийіі л'вулиц'і ідут / с тийіі /
л'д'ітвори бу'ло ба'гато // а ў л'первіі клас / йак йа п'ішла / так
бу'ло ў нас три класи л'первих / а ш'кола / бу'ла / с'ім / а ўже
л'вос'міі клас / ў райоіи хо'дили л'д'іти / ква'тир'і ў йіх бу'ли /
там во'ни і ў'ч'іліс'а // ну а те'пер же ў нас о'динац'ат клас'іў
// ну і шо ж ? / л'конч'е / ў'ч'іц'а / ў'ч'іц'а / по'йіде ше дес'
ў ііст'ітут у тоі / шч'е т'реба ждат' год ч'і с'т'ікі / л'виросла
л'дитина / ро'боти не'ма ! / оце шо / л'краси те'пер ? / оце і
л'жит'а нас'тало / шо ро'бит' і ку'ди // а коліс' л'важко бу'ло /
і ми на ро'боту хо'дили і ро'били / у тих же при'цепш'ч'іках
та л'іжи'мо і го'лодн'і / да'дут' нам по л'дв'іс'т'і грам ма'кухи
/ у трактор л'укину / то'д'і мо'лоток бе'реш / бйеш і гризеш // і
л'до'дому л'іжи'мо на'в'ипередки / бу'ло нам по ч'отирнац'ат гот
/ то оно та'ке бу'ло / а те'пер ў'род'і би і йе / і о'д'іт'і / не ўс'і
л'ко'нешно / не ўс'і // за ўс'іх рос'писувац'а не л'нада / ў горо'дах
йе л'луди по'мерли / по л'м'іс'ац'у ле'жат' / н'іхто не знайе у
л'шква'решниках // ми хоч' по зем'л'і л'ходе'мо / с'іў / по'сид'іў
/ по'д'іви'ўса / на л'город п'ішоў пол'убу'ваўса / зе'ленен'ке / а
о'це с'одн'а / л'праўда / град п'ішоў / нас о'б'ідиў / і дошч' іде
/ та'ке оно жит'а / а т'реба / шо ж ти з'робиш ? / оі л'Господи
/ л'Господи //

8. Ото ж так було д'іло // а тоді нач'аласа воїна //
ходили / ходили ў школу / тут от шо ідемо ми по центру /
нав'ерно / оно ч'асоў ч'отир'і / ўже дн'а / сонце низ ко було
ўже / да / ч'уйу по рад'іву кажут' // Л'ів'ітан об'яўлаіе /
ну ми ше не пон'імали / хто це / а туд'і ўже ж опос'л'а ж
кажут' / то ж Лев'ітан // д'іктор / об'яўлаў / шо то воїна
нач'алас'а / ої / воїна ! воїна ! / ми питали стар'іших / шо то
таке там / д'ад'ки були і ж'інки саме нед'іл'а оно було //
шо ж таке ? та воїна / воїна // ої Боже ! / приход'у йа додому
/ мамо / кажут воїна / она / ої-йо-йо-йо-йо ! // ну / так же і
нач'алас та воїна / і ўскор'ах н'імц'і приішли / до нас це
воїна нач'алас'а ше веснойу а / ос'ін'у ўже і н'імц'і приішли
// шо ж тут робит' катавас'іа / застаўл'али нас цей колхоз
вакул'іроват' / вийіжаіте ід'іт' с села / і ско'тину вивозили
/ свиней забрала / ої-йо-йо ! / п'ішки свиней / од н'імц'іў
т'ікали // гнали / гнали тих свиней / завернулис' // ско'тину /
праўда / погнали / поііхали ж б'ричками / волами / к'ін'ми
/ тоді ж йа не знайу / с'т'ікіе ў нас / нев'ерно / одинац'ат
п'ідв'ід бул'о / б'рич'ок // доііхали ў Семикоз'іўку / а тут
самол'оти / ми п'ід б'рички поховайемос' // сидімо / сидімо
// шо ж робит' ? / вилазімо / даваіте дал'і ііхат' // доііхали
недалеко / до Мілеровой / остановилис'а і вернулис'а //
т'ікали / доііхали л'іс такий / осталис' ноч'уват' // і ко'рови
ж з нами / п'ідводи / ч'уйемо шос' шарудит' / ми у йа'рок
постановилис'а / там до'рога / йак г'л'анули / італ'іанц'і ўже
б'ігаіут' / наш'і мужики посх'вач'увалис' коі йак'і / у л'іс
т'ікат' / предс'ідател' колхоза Михаіло Йухимович б'істро
ў л'іс / а мамка каже / не ходи / поб'іе ўсіх ўм'іс'т'і / ну /
председат'ел' ут'ік / а ми осталис'а // приход'ат' ц'і н'імц'і
ўранц'і і кажут' / знайете шо ? / они по нашому балакали /
вер'таітес'а назад / показала до'рогу / вас кажут там б'ілш
н'іх'то не с'тр'іне / так ми і зробили поііхали / йак они
нам сказаіи / назад // ўйіж:айем ў йакес' се'ло / а ііх там
два к'руги та'к'і / те тел'а при'т'агло / те ко'рову зар'ізало /

в'іт'іл'а ку'реї та'гнут' / кат'ли ў йіх / там жар'иц'а /
вар'иц'а // ої-йо-йо / н'імец' о'станоўл'уйе нас / в'ідк'іла
ви ? рос'казуйте / порос'казували / стан'оўтеса ўсі р'адам
/ с'ім'я / зна'ч'іт' с'ім'я / о'ни по кар'манах ус'і / ч'аси
да'ваіте / с'уді / у ко'го шо / хто не о'дас'т' гр'ош'і ч'і ч'аси
там растр'ілайем // де там т'і ч'аси бу'ли ? а гр'ош'і / хто
пода'ваў / розд'ілили ўс'ім / по'р'іўну / с'к'іки там бу'ло //
Господи // д'іўч'ат заб'рали до веч'ера / не випус'кали / то'д'і
випус'тили / д'іўч'ата плач'ут' // то'д'і дали доку'менти / шо
дейст'в'іт'ел'но / при ўїезді нас / н'іхто не заїме // ко'ли так
/ шч'е ўїдемо у д'руге се'м'ло / ше т'іке" нас о'стано'вили / ну
тут уже праўда нас не дер'жали / доку'менти поде'вилиса
/ і отпус'тили нас до'дому / і о'то так ми еваку'л'іруваліс'а
/ при'їхали до'дому // а сест'ра о'сталас'а із маленкойу
д'евочкойу / та'ка два м'іс'ац'і / до'ма / не схот'іла ўїхат'
/ шо бу'де / ўб'іут / ўб'іут / а куди ўа по'їду з нейу / тут
жара / та'ка Бо'же // по'їхали ми ну ў'род'ібно ўсе н'іч'ого
/ ну це ж уже с'т'іке про'ходе ў'рем'я / о'ни сто'яат тут це ж
л'іто / уже і з'іма захват'ила / тож наш'і ўсе ішли / а то'д'і
ўже н'імец'і ўак усту'пили / ўак усту'пили ўже / до нас / по
ква'тир'ах с'тали ўіх рос'таўлат' / де с'ім ч'олов'ік / де п'ят'
/ д'і'вилис'а / де ў ко'го хати ўак'і / ту'ди і б'ілш / і ўа'ка ж
с'ім'я / пост'авили до нас с'ім ч'олов'ік ўіх / ну / три з них
на пост'у / а ч'отир'і / то ох'іцери ў'род'і б то ж / прибу'ли
ма'шину заг'нали ў дв'ір / та'ка здорове'лезна ма'шина
к'рита / ў ўіх і д'рова там бу'ли і кро'ват'і і п'ечка та'ка //
по'були ма'бут' тижден' // ну шоб ска'зат' у'же / об'іжац'а
на ўіх / во'ни нас не об'іжали // оце ж та'к'і т'і н'імец'і /
о'ни не та'кі то ўже / не ўсі од'наков'і / і наш'і ўес'т' не та'к'і
// і н'імец'і ж так же / по су'с'іц'ки р'адам там же з на'ми
сто'яали / тож цеї же / шо ў ўіх сто'яаў / і при'б'іг с'уді / і
ў д'ругу хату соб'ралис'а / погу'л'ат' / ну / п'росто веч'ером
н'ікуди ж не хо'дили / н'імец'і не пус'кали / шоб не хо'дили
веч'ером н'ікуди / по до'мах сид'іли / ну і так о'тож п'ішли

там / у карти пограт' // заб'іга ж тої дурач'ок н'імец' / схватиў же цих хлопц'іў та брата моґо / а брат вирваўс'а / йак кинуў / так в'ін упаў цеї н'імец' / а тої енва́л'ід / тоґо по'т'аг дес' у штаб пр'ам дес' / ноу'чуваў там / то биў ц'ілу н'іч' там / то'д'і ўранц'і випустили його / і у йіх же на квартир'і і йіхн'ого хаз'айіна побиў / о'то так'і о'ни були і н'імц'і / то'д'і ж ц'і ч'отир'і осталис'а / то'д'і ч'ерез ден' ч'і ч'ерез два / вийіж:ат' собирайуц':а / ўже наші за с'імнац'ат к'ілометр'іў / наша разв'едка була 'ноч'у // і таке ж д'іло / н'імц'і повикидали ўсе / н'імец' о'дин п'ід'ходе / мамка / на ос' тоб'і вал'анки / і дрова / будеш палит' / во'ни отступали / а три пришло 'ноч'уват' / ой Боже ! / а у дванац'ат' ч'ас'іў т'ікат' 'будут' / а о'дин ост'аўс' / в'ін нас бойіц':а / а ми його // до ранку п'ішоў в'ін // на 'другий ден' поступили наш'і / по ту с'торону р'іч'ки / с'т'іки л'удеї с'т'р'івали !! се'ло велике // ўс'і рад'і / то'д'і не так уже стало страшно / а то 'ноч':у то там проїде / аж хата двих'тит' / а ми бойімос'а / а то було / ком'ісар при'єб'іжит' / собирайте сумки / 'будут' вас гнат' // ми собрали сумки / доже'даємо / а о'ни дес' / поховалис' / то'д'і йа кажу / йа п'іду до бат'ка на роботу / скажу / хаї о'ни не йдут' додому // так і зробила / п'ішла найшла брата од'ного / друг'ого / не йд'іт' ! / а н'імц'і з ус'ого села го'нат' лудеї / у Германію / о'ни не пришли додому 'ноч'уват' // с'ниц':а ме'н'і сон / та'кії дим / о'туди на Шуль'ік'іўку і ўже до'ходе до нас / і полум'я / т'іке показалоc' / а йа загушила цеї о'гон' // так / тих же л'удеї погна́ли / а о'ни поўт'ікали ўс'і // не забрали йіх // це у нас / шч'е ж не так / а у л'удеї шо / у нас обоїшлоc'а // молод'ож не пускали н'ікуди гул'ат' // а раз йак захватили / пол'іцайі буў ру'мин / йак стаў в'іними командуват' / крич'іт' / ло'жис' / ўставаї / іс'пл'откойу / то'д'і заг'наў ус'іх ў сов'ет / о'ни переноч'ували / то'д'і випустиў ус'іх // о'то таке було / н'ікуди не ходили / хто поб'іжит' по сус'іц'ки // а йа й не ходила н'ікуди / бо'йалас'а / подрушки

р'адом бу|ли / та тої усе / ше ма|ла була / хоч' і не ма|ла / те|пер
та|к'і ўже / зам'іж пови|ходили / а йа ма|ла бу|ла шч'е //

9. Тож так // усе мо|йе жи|т':а так проїш|ло // жи|ли / ў нас
бу|ли ба|т'ко і ма|ти / нас бу|ло се|меро / се|меро д'ітеї / т'роїе
ў|мерли / а нас ч'етверо ос|талос' / жи|ли ўсе недос|татки / то
йі|сти / то |ходит' н'і ў ч'ом / ої Господи // а тут ма|ти то|же ж
в|ийшла зам'іж / с'ім|натц'ат' год |було / ма|ти ў|мерла ў |нейі //
ў|нейі бу|ло дв'і сест|рич'ки шч'е / ос|талис'а з ба|т'ком // одна
так і не побу|вала замужом / по|мерла // ма|ти по|пала ў та|ку
с'ім|йу / жи|ли ба|т'ко / із д'іду|сем / ба|т'ко о|це ж і о|же|ни|ўс'а
// тут вої|на / с'ім|нацатїй год / о|те у|се / буд' она с'т'іки раз
не|ладна // о|тож вої|на бу|ла / і в|ийшла ма|ти зам'іж / і бу|д' іду|с'
та|киї / бу|ло ўже йо|му сто п|ят' гот // в'ін так не хо|диў н'і|де
/ о|то си|д'іў на п'і|ч'і / ўже ж старен'киї // а жи|ли ми йа|краз
р'адом ч'ерез до|рогу |церква // до |церкви л'удей ба|гато
хо|дило // це ж ма|мка ро|казувала / йа то |ц'ого не |знайу ше /
хо|дили до |ц'ого д'іду|с'а / в'ін бу|ў бо|го|молниї / йо|го |звали
Бо|гом // ба|гато кої ч'о|го ка|заў / і те|пер ба|гато спол'н'а|ец':а
// ма|мка ка|же / то|д'і / ув'їшла |женшч'іна по|про|сиц':а
но|ч'уват' / а в'ін на п'і|ч'і си|дит' дес' / то|пи|лос'а / а она
ро|з|у|лас'а і с пор|т'анками ту|ди ж / су|шит' / а в'ін гу|кайе /
хто там та|киї ? / а ма|мка ка|же / та ноч'у|ват' по|про|силас'а / а
шо она |робе там ? // та |ноги по|мерзли / а|ну хаї она і|де с'у|ди
до |мене // приїш|ла она / а |д'едушка і ка|же / ти шо кол|дун'а ?
// она мо|ўч'іт' / а по|том / та йе т|рошке // х'і|ба / ка|же / там
пор|т'анки |сушут' / де ст|раву го|тоў|лат' ? / не|хара|шо так /
брос' сво|йе кал|давст|во! / бо то|ў|б'і ў|ми|рат' п'лохо приї|дец':а
// ос|талас'а она ноч'у|ват' / |ноч':у она од'і|лас'а / ў|к|рала
по|ду|шку і ў|шила|с'а // о|то та|ка / і ба|гато л'удей до |д'едушки
хо|дили / не|д'і|ла / з дру|гих сел приї|ж':али / і по|дарки
да|вали // в'ін йім ч'і|тайе / а ма|мка йі|сти го|тове / в'ін ка|же /
О|л'анко / зва|ри кар|тохи / ч'а|йу на|р'і|ї / а там |ри|бка йес'т'
/ у|же пове|ч'ер'а|ют' // ма|мка / ко|ли по пи|р'іж|ку на|печ'е /

в'їтала / не випускала так // а то ї бат'ка забрали на воїну
// а мамка ходе / ну шо ж це таке / то петл'урин отр'ад / то
ше йакиїс' // виїшоў мушч'їна та ї каже / б'їжат' казаки / іс
сабл'ами // а один мужик виїшоў / товаришч'ї ! / один по
голов'ї зен'кнуў / голова одлет'їла і ўс'о // в'їн думаў / шо
це наш // йїдут' п'їдводи / і жєншина на п'їдвод'ї / мамка
пита / скаж'їт' / пожалуста / шо це кажут' йак казаки йїдут'
/ так они голови одрубуйут' // а она каже / одрубуйут' / ну
т'їке" не ўс'їм / они знайут' кому // ну це ўже ж страшно
// одну н'їч' / шч'є ї не пол'агали спат' / а ў мене була
се"стрич'ка така м'їс'ац'їўс'їм // заб'їгає ч'олов'їк / мамка
росказувала / такиї здоровеле"зний / откриваї хв'їрточку! //
мамка відкрила / в'їн зайїхаў / двер' откриваї ! // заб'їг / і по
хат'ї б'їга / то"д'ї сид'їў шо / покушат' даї // а оно п'їс'л'а
Великод'н'а / ше паска була / ну он паска / ч'аї ч'ї супу ?
пор'їзала паску / мамка / хароша паска / коли ч'айу / а води
не"ма / а далеко їти / і боїїц'а дїт'а бро"сат' / і д'єдушки
ўже не було // шо ж ме"н'ї робит' ? / ну перехрестїлас'а она
/ посадила дї"тину ў колисоч'ку / і б'їгом / а ноч':у / б'їжу
/ каже / і душ'ї не"ма / їду загл'адаїу / ч'ї не ўбиў дон'їч'ку
моїу // коли гл'анула у в'їкно / а в'їн ходе йїїї п'їдкида/
коробоч'ку йакус' даў / граїе"ц':а з нейу / слава Богу ! / она
зразу поставїла само"вар / ч'айу нагр'їла / в'їн пиў / пиў там
/ сид'їў та йак заплач'є // це ж і ў мене двоїко таких же !
/ і шо ж о"це ме"н'ї / ч'ї живїї йа останус' ? // поблагодарїу
же / мамц'у / зак'риїте за мнойу д'вер'ї / йа буду йїхат' // с'їў
в'єрхи і т'їки полопот'їло // і то с'т'їки не живут' / с'т'їкїе
воїна // ше йак о"тож бат'ка не було / забрали ж на воїну / а
мамка ї каже / д'їдус'у ! / шо Ул'анко ? / ч'ї доўго це шч'є
таке буде ? / а в'їн каже / дожде"мос'а / Ол'анко ! о"це воїна ?
/ це не воїна каже / воїна буде така / брат брата вїлами
колот' буде / ше каже б'їлша воїна буде // ну приїшоў же
бат'ко з воїни / дали земл'у / дали нам с'їм дес'а"тин / с'тали
т'рошки п'їзи"вац':а ўже // своїе було / і ко"н'ачка / купл'ат

/ пожи́ве / та |семеро |коней за год здохло / ота́ке вез'і́н':а
 бу́ло // а нас бу́ло |семе"ро // по двац'ат' |с'омі́й гот нас о́це
 |семе"ро бу́ло / ну т'ро́йе ўме́рло / а |ч'етверо нас о́стало́с' // то
 |голо́д же бу́ў / уп'йе́т' же с'т'і́кїє л'уде́й забра́ло / |виме"рло
 мужи"к'і́ў же |наши"х / |ч'ерез |кажді́ дв'і́р / то дво́х не"ма /
 то тр'о́х не"ма // ў |мене бу́ло два б'рата / о́ни ўже по́мерли
 / |Царство́ йі́м Небе́сне / одно́го то́д'і ў |арм'і́ю забра́ли
 шч'е / до во́їни / |ч'ерез год во́їна нач'а́лас'а // і по́буў в'і́н
 у |арм'і́і с'і́м гот // а це |менч'і́й брат |двац'ат' ч'ет'верто́го
 |году / інвал'і́д бу́ў / на о́дин гла́з // і забра́ли ж |його |хло́пц'і
 ўже ў |арм'і́ю / і |його ўро́д'і́бто ж ў |арм'і́ю / одгу́л'али
 ж |веч'ер сід'і́ли де́с'аток су́с'ід'і́ў / хоч т'ро́хи // ко́ли о́ни
 де́н' побу́ли / по́держали у во́йенко"ма́т'і / |хло́пц'і ў забра́ли
 / по́гна́ли аж п'і́д |Куп'я́нс'к / а брат при́шоў до́дому
 / з во́йенко"ма́та сказа́ли шо / інвал'і́д |н'і́з'а брат' // а в'і́н
 та́ке ж на д'ругі́й де́н' ут'і́к / з до́му / по́б'і́г у во́йенко"ма́т
 по́про́сіўса і забра́ли і |його / ну і́ це́й одбу́ў / во́їну ш одбу́ў
 / ну / праў́да / |сразу́ при́шоў до́дому / |йак во́їна |конч'і́лас'а
 ў ма́йу / а в'і́н |ос'і́н':у при́шоў о́тож до́дому // |слу́жиў /
 |то́же |йак інвал'і́д же / так на |кон'а́х усе́ ш там до́стаўл'али
 і то́вари і про́дукти / усе́ та́ке // а |це́й брат о́то ж |ос'і́н':у
 при́буў // по́верта́ліс'а // усе́ ўро́д'і́бто / |сла́ва |Бо́гу жи́в'і
 // |то́і с'та́рші́й о́же́ніўс'а там / при́в'і́з |ж'і́нку ка́цапочку /
 при́йі́хали / у́же / нам хл'і́ба да́ли / то бу́ў |голо́д / а то ў́же
 ж да́ли нам зерно́ / по́наме́л'ували |л'у́ди / і хл'і́б пе"кли о́це
 ў́же ж / це́ уже ж та́к'і |п'ра́зники / |Бо́же / а не́в'і́сточ'ка і́
 |ка́же / о́і ма́мо / тут за сам хл'е́б мо́жна у вас жи́т' // а ў́йіх там
 кар'то́шка та кар'то́шка / хл'і́п же |житн'і́й / |б'і́лого це́ ж там
 |т'і́кї по |п'ра́зниках // а |во́пшч'е у во́їну ку́ку́рузу м'і́шали ў
 усе́ / |його |бач'і́ли |то́і |б'і́ліі ? / |було́ч'ки бу́ли // ку́ку́руза /
 |горо́х / і там же ж т'ро́хи му́кїч'кї |б'і́ло́йі м'і́шайу́т' / |йак
 по́йі́хала ж |йа до |ц'о́го б'рата до́ с'та́ршого / в'і́н при́йі́хаў
 с'у́ди/ а то́д'і / по́йі́хаў на До́нбас // там |ро́біў у |шахт'і / |йа
 о́тож до |його по́йі́хала // захво́раў в'і́н / і |ж'і́нка захво́рала

/ о'бойе похво'ралис'а / а йа по'йіхала / у'же було ў ііх д'войе
д'ітеї / і в'ін захво'раў / так ііі опе'рац'ію зробили / 'Боже
/ ў бол'ниц'у іти і не'ма с ч'ім / не'ма ч'ого ш понес'ти // с
паца'ном п'іш'ли ми ў ш'колу / попро'сит' / ч'і о'на 'булоч'ок
/ т'о'ді д'іт'ам давали по 'булоц'і і по ста'кану ч'айу або
моло'ка / кор'мили д'ітеї ў ш'кол'і // ч'і не ос'талос'а ш там
хоч' 'булоч'ки та'койі / а 'каже / ої 'Боже / та не ос'талос'а ж
н'іч'ого / то'д'і та'ке п'ішла / найшла нам од'ну 'булоч'ку
/ п'ішли ж ми ў бол'ниц'у с т'ііейу 'булоч'койу / ба'гато
балакат' та 'мало с'лухат' / пережи'єли / ўсе пережи'єли / та ш
'т'іки не пережи'єли / і 'гарне і па'гане // 'йак кажут' / с'т'іке'
вам год / а йа кажу / 'с'емс'ат 'дев'ат' год ме'н'і / так йа не
з'найу / ч'і йа 'семс'ат де'ўйат' ден' прожи'ла благопо'лушно /
шоб це та'ке / ўсе ў удо'вол'ств'ііе / ч'і 'може немаіе та'ких
/ о'то та'ке жит'а //

10. Нас'тус'а / о'це ж до'рога ц'а / шо ти 'йізди'ш' / у
Лу'ганс'ке / і л'уди 'йізд'ат' / ііі ж не' було / у нас була
грунто'ва до'рога // та 'йак с'танут' же ма'шини / та ма'шин
то'д'і то 'мало було // 'йак с'тане 'йіхат' / 'йак с'тане / 'Боже
/ гр'аз' 'йака / неви'но'сима / б'рали нас ч'і поси'єлали / 'йак
с'іў'ба / об'с'іуц'а / а то'д'і ш про'полка шч'е 'рано-та'ки' //
а нас то'д'і гур'том кол'хозом / не 'т'іке у на'шому 'сел'і // було
ч'о'тир'і кол'хозіе / і так о'то ж і 'йіздили ус'і з ус'іх кол'хоз'іў
/ по с'т'іке там л'у'деї при'се'єлали / ну / ба'гато гур'том
/ і во'лами / і к'ін'ми / плу'ги / б'рали та'к'і с'п'іц'іал'н'і /
про'ор'ували / а ми вики'дали ўруч'ну / і со'ўкамі / ба'гато /
розба'гато / було на до'роз'і робили ми // то'д'і ж 'йіде'мо
'кам'ін' бит' // дро'били / зали'єли ас'фал'т це ўже / і га'р'ач'е
ж та'ке ўсе / н'ікого не пус'кайут' / по до'роз'і н'із'а 'йіхат'
/ з'боку грунто'ва до'рога // а цеї же д'ад'ко 'вийіхаў на
до'рогу і пр'от' / а тут ви'єходе м'іл'іц'іо'н'ер та'кії же ш /
бе'реже ш до'рогу // ку'ди вас / каже / не'се ? / та ми ж о'це
ііі ст'ройіли / робили / н'із'а ш так / тої з'йіхаў з до'роги //

а то^д'і поси^лали з і^мойу // поси^лали / ў Луганському |били
|кам'ін' // курит' таке / холодина / а нас |т'іко^е двох послали
// сиди^мо |серед с^тепу о^то / |кам'ін' ма^шинами во^зили ту^ди
/ |били молот^ками // так йа с'м'і^йалас'а с по^друшки / б^йе /
б^йе / |каже / |Над'ко / йа п'іду т^рошки ўк^раду ў о^т'і |куч'ц'і
до^баўл'у // о^то так ми ст^ройіли до^рогу // так о^то ми пробу^ли
там |м'іс'ац' з не^йу / а то^д'і во^зили ж уп^йет гру^зили ж
|кам'ін' / а ўсе ж це з і^м'ойу / то шо |бабс'ка ро^бота бу^ла / ми
ше ж молод'і // |бат'ко ро^биў зам'іс^тителем предс'єдател'а
/ і с^тарш'і д'і^ч'ата казали / ми без |Над'ки не по^йіде^м /
ну / поси^лають же ме^не / по^йіхали ми ў Б'іловоц'ке /
д'і^ч'ата |виішли с'п'і^вають / тан^ц'уйут' / понай^ідалис'а
/ а шо ж понай^ідалис'а ? // да^вали хл'іб |йашні / і за^г'ірки
та^ку ва^рили / му^ка не^с'і^йана / о^но ш там |сам'і |вис'і^уки
/ йаке до^садне / |йісти ж н'іч'ого / а о^ни по^б'ігли ше і
с'п'і^ват' / а йа п^лач'у / до^дому |хоч'у / ну / пробу^ли ми там
/ |сорок ден' / йак о^дин ден' / у Лит^вин'і^уц'і |кон'ч'или //
на у^бороч'ну ўже |конч'или // а то там ўско^р'ах ўже і во^йна
|кон'ч'ілас'а // це не ўско^р'ах / а на д^ругі гот у^же // а о^копи
|ри^ли / ої |Боже / сохрани / це руд'ак / та^кий |руд'ак / шо не
ўб^йеш / н'іч'ого йо^му не з^роби^чш / нас це роспред'іл'али
по дв'і д'і^ч'ат // о^то п^йат' кубо^метр'і^у шоб за ден' |вирили
тран^шейі та^к'ойі / |с'емс'ат там метр'і^у гл^убини / а |с'емс'ат
ши^рина // і то^д'і шоб замаск'ірували / і / ц'у/ |земл'у
роскидат' т^реба // і по^садит' там шо |небу^т' по |нейі т^рави
/ там бур'ян / маскироўка // та раз ми у од^н'ійі / у од^них у
дво^р'і с^тали / ко^пат' // ко^пали / ко^пали / уже ж ўс'і п'ішли
/ а нам же по^палос'а твер^де та^ке / та си^де^мо і п^лач'ємо
ўже ж з Марус'ойу с т^йіу ж на^парнице^йу // а тут іде ш /
во^йен'і бу^ли ш / |йіхн'іі на^ч'ал'ник же // ч'о ви / д'і^ч'атка
/ п^лач'іте ? // йак ми ж не до^копали / а шо нам те^нпер |буде ?
/ у^с'і п'ішли до^дому / а ми шч'е / ўже і |сонце заішло / а
іти нам до^дому ше два к'ілометри / |д'іт' / |д'ітки / до^дому

а йа с'таршиї / пожи^елен'киї буў д'ад'ко / так в'ін нас о'то
отпустиў / заўтра п'риїдете ос'уди / і / 'буде^{те} / до'копуват'
/ йа^{му} ш ч'ї тран'шеїку / і о'то так' і д'їла / так о'то ми
го'лод'н'ї і хо'лод'н'ї були // а т'реба було 'робит' / і робили /
а те'пер шо // і йе ўсе / і о'но не 'раде / то тих б'їут' / то 'р'їжут'
/ то шч'е шо 'небут' //

11. Так / Нас'тус'а / 'знайе'ш шо ? // ко'лис' бу'ли / 'садки
ж о'то / 'садки це аж ко'лис' це у ко'го / то у ко'го йаблун'ка
бу'ла / то кушч'їк 'терну / о'то ж тако'го не було // а то'д'ї йак
поса'дили / ў кол'хоз'ї са'док у нас // йа і не 'помн'у с'т'їки
/ ну / ве^{ли}киї / не 'знайу / 'с'т'їки о'но ї гек'тар // са'дили
ж ми / то йа^{ми} ко'пали о'то / буў же / тої / агро'ном / 'ходиў
же нам показуваў / йа'койу ї глиби'нойу 'м'їр'али / і йа'койу
ши'ри'нойу ўс'ї йа^{ми} / ўс'ї ж од'наков'ї // і поса'дили са'док
такиї роскраса'вец' / у'же йак 'вир'їс в'ін / у'же ж с'тали
йаблука // ої / йа й 'кажу / н'е / бу'ла ў нас к'нишка М'їч'ур'їна
/ 'бат'ков'ї да'вали / не 'знайу / 'нашо о'ни йїх да'вали /
розда'вали / буў парт'їїни в'ін / буў // і у ц'її к'нишк'ї / бу'ли
М'їч'ур'їна / 'тої / ц'а к'нишка пис'мен'ик М'їч'ур'їн / і в'ін
же сам садо'вод // йак розди'вилас'а йа'к'ї там бу'ли і йаблука
і груш'ї ўс'ак'ї х'рукти // а 'мати 'диви'ц':а та ї 'каже / йа'к'би
це та'ке жи'ве ч'ї о'но йїе та'ке ? / ч'ї і не'ма йо'го тако'го шч'е
// ко'ли тож дож'далис'а // ко'лис' йа при'ход'у ўже з ро'боти
/ у'же с'тали ж йаблука хо'дили ми ту'да раз же ў са'док же
/ 'хрукти ц'ї // а йа при'носи'єла ї до'дому / кол'хоз'ц'ї і де^{мо}
ж і 'возме^{мо} у 'в'їдра там // ка'жу / ма / ди'в'їц':а / це ж т'ї
йаблука // по'ди'в'їц':а ж на ту к'нижку / а 'книжка ле^{жа}
'доўго бу'ла / не з'найу / де о'на те'пер д'їлас' // от гл'ан'те ж
на ц'ї і на ц'ї / а о'на 'кае / о-о ! і це красно'бок'ї / і це 'красив'ї
йа'к'ї / ма / ви ше б у сад'ку поде^{ви}лис'а //

Записано від Гніденко Анастасії Михайлівни, 1927 р. н.

с. Нижньобараниківка

Село розташоване на річці Камишна. На території села виявлено селище салтово-маяцької культури, II курганів. Назва села топонімного походження: дублювання назви села Бараниківка. Слово „нижнє” вказує на відношення до річки, її течії. Село засноване в 1842 році вихідцями з Чернігівської, Полтавської, Курської губерній.

Село наше Біловоцького району // Біловоцьке /
расположе^{не} на річці Деркул // кажут / гл'ади / що
назвали так Біловоцьке від сл'їю білії води / бо ґрун^{тов}і
води розми^{вай}ут м'ілов'і гори / і ста^йут білими // жили ў
Біловоцькому зда^ўна р'ізн'і пле^{ме}на // се^млили^с'а і
дон^{'с}к'і козаки / що уч^{'а}стували ў бун^{'т}і Булав'іна
тис^{'а}ч'а с'імсот с'омого року // по^том кажут / цар^{'с}к'і
воїс^{'к}а йіх усих ун^{'і}ч'тожили / гл'ади / і курган^{'і}ў було
багато / розри^евали по^том // Нижн'ебараник'їука
нази^{вай}ец' : а так / то^му що три^мали л^{'у}ди овец['] / баран^{'і}ў /
ви^пасали // а друг'і гл'ади / кажут / що то бу^ў пер^вий
посе^лене^ц та^кий по про^зви^сч'у Баран^{'и}к / ви^паса^ў у
балк'і овец['] / і балку по^том назвали Бараник^{'і}ў йар //
заси^л'али се^ло і украї^{'н}цями / і рус^{'к}ими з Во^{'р}оне^{'ж}а /
Курс^{'к}а // оце ж^{'ш} і го^{'в}ор'ат гл'ади / йак во^{'н}о // се^ло
роз^{'с}еле^{не} по річк'і Камиш^{'н}її / назван'їе річк'и від
коми^{'ш}їў / по^{'у}но йіх гл'ади // м'ілов'і гори го^{'ж}і / висок'і //
їе і піш^{'ч}ан'і кар'їери / багато / прит^{'м}а ў них піс^{'к}у / їе і
білії / і жо^{'у}тїї / к^{'р}асній // а їе ў м'іс^{'т}ах пр'амо сло^{'я}ми
разни^{'е}ми / та та^{'к}е кра^{'с}иве // попа^{'д}айуц'а ў піс^{'к}у пал^{'ц}ї
баби йа^{'г}и // та^{'к}і кам'їшки с^{'т}ікл'ан'їў піс^{'к}у / йак морс^{'к}і
// та й г^{'л}ин'ан'і їе кар'їери // і г^{'л}ина ўс'ака / їе го^{'ж}а /
білен^{'к}а // а їе жо^{'у}та // йа йак була ш'е молодойу ў
не^{'в}іст^{'к}ах / та вима^{'з}ала хату жо^{'у}тойу г^{'л}ино^{'у} / так
све^{'к}руха т^{'і}л'ки голо^{'в}ойу похи^{'т}ала // а по^{'т}ом у^{'ж}е і йа
зна^{'л}а / де мо^{'ж}на білої наб^{'р}ати // і к^{'р}ейду поб'ілити / гл'ади

наби^ерали ж'інки п'ід го^рройу креїд'анойу // се^мло наше
вуз'ен'ке та доўге / по р'іч'к'і // на о^крайнах се^мла / Дикій
хут'ір / ч'і ш'ч'е кажут' / Дур^ній хут'ір / посе^млилис'а так
далеко в'ід л'удеї / йак дикар'і // гл'ади / ч'і ї ви^сиел'али
туди не^угодних // од^на ч'ас'т' се^мла називаец':а Пром'ін' /
гл'ади перш'і лу^ч'і сон'ц'а попадають на ц'у половину /
то^му ї Пром'ін' // та ш'ч'е Нижн'у л'уди прозивають
Злод'ійкойу // стар'і л'уди кажут' / ч'ере^з се^мло прол'агаў
торговий шл'ах / і ўдобне м'істо було дл'а разбойа / з од^ной
сторони р'іч'ка / з дру^гой / го^ра // орудувала тут б^анда
разбойник'іў / граби^ели п'ідводи / б^рич'ки з^е то^варом // се^мло
вуз'ке / про^ходит' ўдол' р'іч'ки // коліс' даўно заводи́ли ї
ко^неї / ц'іл'і табу^ни були / кон'езаводи ст^ройіли // л'ісу
мало / сте^пи од^н'і // л'іс наш Доўген'ким прозивають / бо
в'ін гл'ади ж^ш вит'анутиї // ў л'іс'і дуби ростут' / липа /
бе^рес'ток // су^с'ідн'е се^мло / ўже Рос'і́я / Рос'тоўс'ка
облас'т' // о^це ж^ш Ребрик'іўка / Горпін'іўка / Во^лошино /
ўс'і рус'к'і села / по наш'ій р'іч'к'і / хл^опц'і заўс'ігда туди
б^итес'а за д'іўч'ат йіздили ї хо^дили / бала^мути / і з^араз же
гл'ади / йіз'д'ат' / сво^йіх йім мало // і рус'к'і ў се^мл'і живут'
/ і украї^н'ц'і / фам'іл'ійі ж^ш в у^сих або Дрейев'і / або
Смажи^еки або Задорожн'і / ус'аких на^м'ішано // балка /
куди ми по обл'еп'іху хо^ди^емо / Мака^ртетина називаец':а /
дол'і розпо^ложе^на / у котло^вин'і / по^хожа гл'ади на
ма^к'ітру // а рус'к'і кажут' не^м ма^к'ітра / а мака^ртет' / о^тож^ш
тоб'і ї Мака^ртетина / рел'іеф та^кії // а дал'і ж^ш гл'ади /
ч'ере^з поле / Горо^диш'ч'е // та то в'ід слова город / городок
прозвали // а ўсе вокруг / Стр'ілец'ка с'т'еп' // ў сте^пу /
воўки / ло^с'і / ко^сул'і / каба^ни / заїц'і / ли^сиц'і / го^ж'і /
туш'канч'іки // мужи^ки на о^хоту хо^д'ут' / отстр'іл'уйут' //
баба^к'іў ба^гато // ра^н'іш ш'ч'е б'іл'ше було / т'іл'ки
поод'стр'іл'ували йіх / зане^сли ў К^расну к^нигу // баба^ки
дуже цен^н'і // сад'ут' за бракон'йерство те^мпер // ра^н'іш йіх
і во^дой виливали / і петл'і с'тави^ели / і кап'кани / само^стр'іли

// во́ни ж^ш гл'ади пої́дали ба́гато / молоді́й со́йашник / пош'ти вес' ўрожа́ї // баба́ч'ач'ї́ жир прит'ма пол'езній при кашл'ї / простуд'ї / по́пити жир / і пи́ли натош'ч'ак о́дин глоток // шили ша́пки з баба́ч'ач'о́ї шкури // спе'ціа́л'їсти вич'їнку ро́били / шкури ў лу́деї брали // і те^шпер шийут' // он у д'їда Ми́коли ру́да ша́пка / то ж^ш з^е баба́ка // гри́би ў сте^шпу зби'райемо / у тра́в'ї / пу́жарики / о́пен'ки / подбе́р'езов'їки у лу́с'ї // клен ро́сте го́жо / ду́би / бе^шрези // з бе^шрези с'їк бе^шре^шмо // надр'їзайут' в'єтку / в'їшайут' на в'їр'оўку бу́тилку / во́но ка́пає по́малу // це ў на́ч'ал'ї ма́йа дес' // ц'їлими ба́нками зби'райуть у ма́йу // лу́том ва́рен'а ва́рут' з йа́блук / т'ут'їни / жа́рд'ол / обл'єп'їхи // за се^шлом по́садки ц'їл'ї жа́рд'ол / ки́таїс'кої ви́шн'ї / обл'єп'їха / ка́жут' / на не́ї // і те́рну ба́гато / гл'ади // ку́ди не^ш гл'ан' те^шрні / те^шрні // ва́рен'а го́же з те́рену / ко́ли ц'їлен'кі те́рен / пир'їж^шки до́бр'ї // йак куку́рузу са́д'ут' / то ди́л'ац'а / ч'ї те́рен цв'їте / йак цв'їте / то го́жо // а ста́р'ї ка́жут' ме^шн'ї ўже ў те́рен по́ра // ўми'єрати з'нач'їт' // а р'їчка Ка́мишин'ка ра́н'їше бу́ла та́ка на́сишч'єна ри́бойу // ж'їн'ки брали ма́рл'у ч'ї в'їхот' йа́кіїс' / ки́дали ма́кухи і вит'а́гали на о́б'їд поўно прит'ма ри́би // і со́ми во́дилис'а / і ш'ч'уки / і плот'вич'ка / в'їу́ни / гл'ади от'їшо пиш'ч'ат' / красно́перки / на́лими // а ш'ч'є та́к'ї ско́л'с'к'ї / не^шго́ж'ї / хло́пц'ї йїх сопл'а́ки прозвали // за́раз гл'ади і р'їчка обм'їл'їла / і ри́би ма́ло оста́лос' // йа ко́ли бу́ла з д'їдом Ми́колойу на лу́ках гл'ади і не^ш ўга́дала на́шу р'їчку // а там же і ди́к'ї ву́точ'ки / ца́пл'ї / с'їр'ї / лебе́д'ї кор'милис'а // і ра́к'ї ў поўно поўн'їс'їн'ко до́л'ї / у ка́м'нах / аж к'їсно йїм бу́ло прит'ма // ка́жут' / ч'ува́лами йїх но́сили // та брешут' ма́бут' // во́круг р'їчки тра́ви пишн'ї на лу́ках / там во́да розли́вайец'а // ч'о́го там т'їл'ки не^ш ро́сте / наг'їд'ки / воро́н'ц'ї / ка́лач'їєки // виган'айут' туди ба́ран'їў па́стис'а // ж'їн'ки ч'єбрец' ма́т'їмач'уху зби'райут' / шип'шину // пош'ти ўс'ї ў се^шл'ї ба́ран'їў держут' / і м'ясо з них / і во́ўна // а ба́ран'ач'ї́ жир

пол'езний // йа свого |сина |т'іл'ки захво|рає / розти^ерайу
баран'ач'ім |жиром / або ў моло|ко ўли|вайу // |гожо / хоч'
моло|ко йе по|ка // |ран'іш було ў |Нижн'їй ч'отири ме^{те}|фа //
а |зараз ле|козних ко|роў забраку|вали / дв'і ме^{те}|фи осталос'а
/ ко|рови хво|райут' / по |триц':ат' процент'їў ко|роў осталос'
// ў кожн'ім двор'і сво|їх ко|роў |держут' // па|сут' гл'ади / по
|оч'е^{ре}|д'і / з голо|ви о|дин ден' // ко|роў / йа|к'і не^{те} |лили^с'а
/ нази|вайут' |нете^л'і // тих / шч'о оте^л|лилис'а / |перв'істки //
а тих йа|к'і |т'іл'ки оте^л|лилис'а / |т'олки // моло|ко ў |т'олки
прит^{ма} густе / |жирне / |гоже^н'ке / мо|лозиво // |Саша м'ї
л'убиў малиї мо|лози^ево / так йа йо|му з мете|фа при|носила //
дойіли ко|роў |б'іл'а во|ди на |тирл'і / |м'істо з|гожим п'ід|ходом
дл'а ско|тини // в об'їд при|ход'ат' хо|з'аїки / ў |кожної на
|тирл'і |дол'і сто|йаў св'їй с'т'іл'ч'їк / йо|го поў|йазували
ста|рен'ким йа|ким |небуд' |в'їхтиком / шоб хо|з'аїка св'їй
ўга|дала // здойут' / і знову по|ч'епл'ут' // з^е ха|з'аїства та
з^ем^л'ї ї жи|ли // са|дили коно|пл'у / |сахарній бу|р'ак /
|сойашник / ог'їрки // о|зиму с'їйали / йа|ро|ву пше^{ни}|ц'у /
о|вес / пшо|но / йач'м'їн' // у|сिम се^л|лом полот' хо|дили //
|зараз / гл'ади / не^сад'ат' ч'о|гос' бу|р'ак // кар|тошка у нас
не^дуже |гожо рос|те // гл'ади / зе^м'л'а йїй не^п |ід|ходе // д'їд
Ми|кола у|се кри|ч'їт' / шоб йа |кубахи р'їў|нен'к'ї са|дила // йа
са|д'у ї |м'їрайу / хо|д'у м'їж |ними |ц'їле |л'їто / а кар|тошки /
|дес'ат' ч'у|вал'їў / о|то ї |вес' уро|жаї / |прит^{ма} |гожїй // а
пше^{ни}|ц'а / та |гожа // |земл'у ра|н'іш во|лами па|хали /
воло|ч'їли к'їн'ми // |земл'у но|гої |пробували / ч'ї про|гр'їлас'а
// борону|вали |глибоко / бо |кажут' / з |глибокої боро|зни
ви|сокої хл'їб рос|те // |жали пше^{ни}|ц'у то|д'ї / йа|к |стебла
бу|ли ўже |жоўт'ї / а |зерно ў ко|лос'ках к'їс|не // ко|ли уро|жаї
уби|рали / з ост|ан':їх ко|лос'к'їў д'їў|ч'ата в'їнок пле^л'и //
жнї|ва ї с'їно|коси бу|ли с'їме|н'ї / пош|ти ўс'ї |л'уди ви|ходили
// ч'олов'їки ко|сили / ж'їн'ки у вал'ки згр'ї|бали // тра|ва / шо
д|ругїй раз ви|рос'тає / о|тава // |кос'ут' йїїї |ос'їн':у // три
ра|за у нас |кос'ут' л'у|церн'у / вона |прит^{ма} ўп'їет' ви|рос'та //

степо|ву тра|ву / два |раза // |косит' / гл'ади / нач'інайут' ў
 кон'ц'і |ма|а // кле|пайут' |косу / |точ'ут' бру|ском // |с'іно
 згр'ібайут' у валки / пе|ре|ве|р|тайут' / по|ки не| в|сохне //
 то|д'і скла|да|ют' ў ма|лен'к'і ко|пич'ки / а ко|пич'ки на |палках
 нос'ут' ў ве|лику ко|пиц'у скир|ду / п'ід відк|ритим |небом //
 ко|пиц'у |гожо ве|р|шуйут' / се|редину за|тап|туйут' / шоб во|да
 ў се|редину не| зат'ікала // до|ш'ч'і бу|вайут' ч'ас|тен'ко
 л'ітом // во|да ў ко|лод'аз'і |гожа / та ко|лод'аз'іў у се|л'і |мало
 // ў дво|рах ка|ч'айут' во|ду / с:к|важини / во|на з° п'іс|ком /
 |л'уди |почками хво|райут' // та ї ско|тина йіі не| дуже п|е /
 ба|рани ї т'і не| хоч'ут' // в'іўц'і да|йут' ўсе не|охо|д'іме // з
 воўни ї жи|л'етки |робимо / носки / св'інте|ра // ве|ре|тено
 |робл'ут' з бе|реси // |воўну ви|ч'ісуйут' здо|ровими
 гре|беш|ками // на|ч'ісуйец'а во|на / йак |вата / при|ў|язуйут'
 на кра|й кро|ват'і в'ір'оўкойу // одн'іейу ру|койу су|кайут' з°
 клуб|ка на|ч'есаної |воўни то|нен'ку |ниточ'ку ск|руч'уйут' /
 а ве|ре|тено йіі на|круч'уйе // |йес'л'і |тон'ше с|мич'еш / |буде
 то|нка |нитка / |йес'л'і то|ст'і|шу / то|ста // це ўруч'ну
 пр'а|дут' // а на пр'алк'і дво|ма ру|ками // ве|р|стати та|к'і бу|ли
 у старо|ви|ну / |рама дере|ў|яна / шоб |нитки бу|ли на|т'анут'і /
 п'ідв'ішували з |глини т'а|гарц'і / шоб |важ'ко бу|ло на к'ін'ц'і
 // |палка то|нен'ка / |глиц'а/ при|б|вала |нитки до к'райу //
 пр'а|лок у ха|з'айок бу|ло ба|гато // з'імойу зби|ралис' / шоб
 не| с|куч'но бу|ло / в одн'і |хат'і і пр'али / гл'ади / ра|зом //
 |кожна д'іўч'іна до|уж'на ўм'іт' пр'асті / гу|кали ўс'іх су|с'ідок
 / д'іўч'ат і пр'али // на д|ругі |веч'ір ўп'іет' зби|ралис'а / ўже
 ў д|руг'і |хат'і // |ран'ше ў |хат'і й ско|тину де|р|жали // ха|ти
 ст|ройіли здо|ров'і / з:а|го|родками о|д:ел'ними // йак не| бу|ло
 ч'ім то|пит' / |гр'ілис'а од ско|тини / по|том у|же нач'али
 ст|ройіт' са|райі дл'а ско|тини / к'існо ўс'ім бу|ло ра|зом // у
 |хат'і н'іч'ого не| бу|ло / йак те|пер / кро|ват' та с'т'іл / так
 то|д'і жи|ли // ўс'а ско|тина в одн'ому са|райі бу|ла / і в'іўц'і /
 с|вин'і // ст|ройат' у нас із са|ману // са|ман / це та|к'і ки|рпич'і
 із |глини / со|ломи // за|ли|вайут' во|дойу і |м'іс'ут' усе к'ін'ми

/ йак к'істо // гу'кають молодих хлопц'іу / і вони йїзд'ут
 к'ін'ми // на другій ден' звут' ўп'їет' пошти ўс'у |вулиц'у /
 ч'олов'їк т'ридц'ат' при'ходе // |робл'ат' з до'шок стан'ки
 |формойу кирпич'а інаот'істан'киложут'сушит'л'ес'енкойу
 саман // |фудаме"нтзаси"пайут'п'іс'ком / зали"вайут'водойу
 іутрам"бовуйут'к'існодоўбн'ами// л'їч'їу|хатусамхаз'айін
 // |йакшо нет'амуш'иї/тол'удейнан'їмаў//|доўбн'ї/цета'к'ї
 здо'ров'їгл'адидр'уч'ки / виби'райут'їїх у д'ровах на
 д'реве"тн'ї // б'їлили|хатукреїдойу / п'їдго'ройу|брали //
 дол'їўку|мазали|глинойу з на'возом / бо на'возп'рит'ма
 |сушит' / і воно не" та'ке|вог"ке // к'ришу|к'рили|солмойу ч'ї
 оч'е"ретом/ на|р'їчк'їбагатооч'е"рету/заўс'їгда ним і|к'рили
 // |п'їсл'а|в'їїни|поч'али|ч'ерепиц'ойу і|р'їдко|хто|же"л'їзом
 // ў|хат'їодна|с'т'їна|доўжна|бут'|глу'ха / без|в'їкон/ та / шо
 од'сус'їда // на|в'їкна|в'їшали|стаўн'ї // |першойу|к'їшку
 ўпус'кали // на|го'риш'ч'ї|хра'нили|цибул'у / |раз'н'ї|т'рави /
 шип'шину / |сушки / на|сін'а // ў|хат'ї|доўжна|бут'|г'руба /
 п'їч' // пе"кли|гл'ади|ўсе у н'її // |їїсти|с'їдали|разом / |один
 здо'ровий|ч'авун / б'їл'а|н'ого|к'існо|с'їдали // |бат'ко|буў
 гла'ва|с'їм'її / бе"з|н'ого|не"нач'їнали|їїсти // |хто|хл'їб
 кри'шиў|ч'їш'ч'їпаў / |бат'ко|даваў|лож'койу|ў|лоб // бо|хл'їб
 буў|св'а'тїї // |йак|хл'їб|пе"кли / то|брали / |гл'ади / |гн'її
 коро'їяч'її|пре"сований / |ру'бали|кусками|ї|то'пили|г'рубу //
 од|на'возу|ў|г'руб'ї|доўго|д'ержиц'а|жар і|гожо|вип'їкаец'а
 |хл'їб// а|зараз|уже|топл'ут'|м'елким|угл'ом / |с'ем'ечками //
 |йак|к'істо|м'їсили / то|об'азател'но|са'хара|кидали|багато //
 над'вор'ї|куку'руз'аники|ст'ройїли // та'кий|са'рай'їк|з'палок /
 |заси'пали|куку'рузу|ў|кач'анах і|ко'ров'ї|дават'гожо / і|свин'ам
 / |ку'р'ам / |гус'атам / |вут'атам // у|са'райї|на|ку'ниц'ї|с'тавили
 |кап'кани // |ку'ниц'ї|во'дилос'|багато // |мужи'ки|зас'їд'ки|робили
 // |стере"гли // а|во'на|п'тиц'у|жре / а|ў|кап'кан|не"їде // на
 |Новий|год|р'їзали|свин'у // |обично|р'їже|сам|хаз'айін /
 |свин'у|розби"райут'|дол'ї/ не"п'їд'в'їшуйут'// |пе"ре"р'їзайут'
 |горло // а то|їа|з'найу / у|дру'гих|селах|бїут'|но'жом у|с'ерце

// ў нас |гожо по |горлу / і ўсе // кроў не^н соби|райут' / сч'і|тайут'
 шо ў к'ров'і ду|ша // завалили сви^н'у / то|д'і с'мал'ат' со|ломойу
 шерс'т' / об'шк|р'абали / со|ломойу копт'ат' / шоб^н п'рит'ма
 ч'орна була // накі|дадут' ку|фаікі / в'іх|тики стар'і / шоб
 пропи|талас' / леп от:айаў / |духом проішла // д'іт|во|ра
 тоўч'ец':а на н'іі / а ха|з'айі випи|вайут' // ж'ін|ки
 пе^р'е^н'би|райут' киш|ки / проми|вайут' / нач'і|н'айут' коў|баси /
 бо|жок нач'і|н'айут' м'асом / пе^н'ч'і|нкойу // у|го|шайут' |родич'іў
 / да|йут' |сала / м'яса // це на |Нові| год го|тоўл'ац':а // а на
 Ро|жде^н'ство |нос'ут' ве|ч'ер'ку / варе^н'ну пше^н'ниц'у з |медом
 |ран'ше но|сили / а те|пер рис з |медом |нос'ут' // по|ки не^н
 сте^н'мн'іло / |носит' д'іт|во|ра к'р'осному |бат'ков'і й |мате^р'і /
 то|д'і су|с'ідам / то|д'і ўсिम на |вулиц'і // а ве|ч'ером / ко|ли
 стем^н'іе / |молод'іж нар'а|жайец':а і |носе ве|ч'ер'ку ўсिम
 п'і|др'ад // да|йут' за ве|ч'ер'ку |рош'і / кан|фет / пр'ани|чки //
 с'п'і|вайут' кол'адки / нач'і|найут' на |вулиц'і / ха|з'айін ч'у|е
 / од|кри|вайе д'вер'і / ў|пускайе // с'п'і|вайут' / |радуіс'а / оі
 |радуіс'а / |земле / син бо|жій наро|диўс'а! // на |Івана Ку|пала
 ўс'ег|да ў |річ'к'і пускали д'іўч'ата в'ін|ки / га|дали / са|поги
 |кидали ч'е|рез за|бор // в'ін|ки пле^н'ли з^с пол'о|вих цв'іт'іў /
 цв'іт'іў у нас |поўно ў сте^н'пу // ота|к'і бу|ли п'раз|ники //
 на|б'іл'ший п'раз|ник у се^н'лі / |Храм // п'раз|ну|ют' ве^н'сно|у /
 ўс'ег|да ў не^н'д'і|л'у // ў |кож|ному се^н'лі це|й п'раз|ник у |р'із'н'і
 дн'і // бл|ижн'і в'ід нас |села в о|дин ден' спраўл'айут' / |дал'н'і
 / ў дру|гий // с'ва|д'би у нас ве^н'сел'і гл'а|ди // сна|ч'ала / йак
 по|ложе^н'но / с'ва|тан':а // ў сва|ти і|дут' бат'ки та бл|из'к'і
 |родич'і же^н'ни|ха // ка|жут' там ус'а|ке // наш |парубок голу|бок
 угл'ад'іў со|б'і л'уб^н'ку голу|бку // на с'ва|тан':і тут же і
 огл'а|дини не^в'ести|ного д'вору та ба|гацтва // ма|ти же^н'ни|ха
 пе|ч'е хл'і|б / а не^в'еста доў|жна тоі хл'і|б по|р'ізати і роз|дати
 // ко|му |першій ку|сок |дас'т' / то|го б'і|л'ше і с|лухати^{ме} / тоі
 дл'а |нейі са|міі глаў|ніі // по|том не^в'еста та і |родич'і і|дут'
 на огл'а|дини до же^н'ни|ха // на|зна|ч'айец':а ден' с'ва|д'би /
 при|із|жайе же^н'них за не^в'есто|у з^с цв'і|тами / дру|жок бе^н'ре

грош'і на |вкуп // н'єв'єсту хо|вайут' або нар'а|жайут' дру|гу
д'і|ч'іну / закуту|ют так / шоб не" ўга|дали лиц'а // т|ребу|ют
за |нейі |вкуп у же"ни|ха // |єс'л'і в'ін п|лате за |нейі грош'і /
то у|с'і з |н'ого с'м'і|уц'а і ул'ул'ука|ют // а там / де сидит'
насто|йаш'а н'єв'єста / то |вкуп п|лате же"н'і"х // моло|дим
су|с'іди до|рогу пере|ўйазу|ют ве|р'оўко|ю // |перві| ден'
с|вад'би ў дво|р'і у же"ни|ха // с|таўл'ат' шала|ш / дере|ў|ян'і
др'уч'і|ки / наг'агу|ют |яким |небу|т мат'ер'і|алом од до|ш'ч'у
/ д'іт|во|ра укра|шайє // по|том у н'єв'єсти к|радут' |туфл'у / за
нейі п|лат'ат' |вкуп / а дру|жок до|ўжен |випит' з |туфл'і
шам|пан'с'ке // н'єв'єсту |тоже гл'ади / к|радут' // |сад'ут' у
|комнату і закри|вайут' на кл'уч' // кл'уч' |кида|ют у |банку із
спирт|ним // і в'ін до|ўжен |випит' у|се п|рит'ма і дос|тат' кл'уч'
// |перед моло|дими с|тавили коро|ваї / ук|раше"ни|ї каліно|ю //
по|том та|р'ілку |били на ш'ч'ас'т'а // г|рали на с|вад'б'і
байан'істи / оди|н на байан'і гра|ў / дру|гі / на бара|бан'і //
моло|д'і до|ўжн'і бу|ли бат'кам к|лан'атис' три |раза // а |їх
|кол'ца |кидали ў пше|ниц'у // хто |перші| найде / тої і гла|ва
|буде // |як |гос'т'і роз|ходилис' / |їм да|вали с|печ'єн'і з'к'іста
с|ладк'і шишк|ї і |кожному ку|соч'ок коро|вайа / кан|фет // на
дру|гі| ден' с|вад'ба бу|ла у н'єв'єсти // на во|рот'ах сто|ят'
х|лопц'і / д'і|ч'ата і ўс'іх |гос|теї уми|вайут' // бе"рут' |сажу і
|воду і уми|вайут' за грош'і // |єс'л'і не" п|лат'ат' / |мажут'
|гос|теї |сажойу // свах ка|тайут' на |тач'к'і / са|жайут' дво|х свах
/ шоб не" |лайалис'а і не" об'і|жали моло|дих // ка|тайут' по
се"лу / ве"зут' до |р'іч'ки / вики|да|ют у |р'іч'ку // по|том
пе|ре"д'івайуц'а |циганам|и / мужи|ки ў баб / ве"се"л'ац'а
|гожо / мужи|ки упр'ага|уц'а ў |тач'ку / |як |кон'і // оце і
с|вад'ба / а |похорони об|ич'н'і / і|дут' хоро|нити у|с'і / хто зна|ў
по|мерлого // ж'ін|ки пе"ч'ут' пир'іж|шк|и з |рисом / |йа|ц'ами/
пе"ч'і|нкойу / по|видлом // |родич'і на гроб |кида|ют |земл'у / з
|музикої хо|рон'ат' са|м'і ба|гат'і / дру|гі при|возили по|па / шоб
отп'єва|ў // у|с'і |родич'і сто|йали |б'іл'а |гроба і де"р|жали
св'іч'і|ки у платоч'ках // хо|рон'ат' |п'іс'л'а об'і|д / ўс'і і|дут' на

поминки // на с'т'іл с'таўл'ат' об'а'зател'но ка'нун / рис з
во'дойу / 'кожний доўжен покушту'ват' // і об'а'зател'но
закваску // 'закваску робл'ат' так / дл'а 'запуску бе'рут' го'тову
ў су'с'ідки // кип'ят'ат' моло'ко / добаўл'айут' го'тову закваску
і охлаж'дають' / хо'лодную і'д'ат' з'е пир'іж'ками / хто с:аха'ром
// на 'поминки не" п'рин'ато приг'лашат' / у'сі їдут' са'м'і //
ч'олов'ікам / хто гроб н'іс і к'ришку / да'йут' пла'точкі / на
руку поў'язу'ють' // по'том поми'нають' і на 'дев'ат' дн'іў / і на
'сорок дн'іў / і ў год // а на мо'гили у нас і'дут' на 'Паску //
р'ідко хто на К'расну 'горку // назива'ец' :а йти на гроб'кі //

Записано від Дреєвої Лідії Михайлівни, 1938 р. н.

с. Первомайськ

Первомайськ – село, що разом з населеними пунктами Вітрогон, Городнє, Третьяківка підпорядковане Данилівській сільській раді Біловодського району. Первомайськ знаходиться за 12 км від районного центру, за 56 – від залізничної станції Чертково.

Село Данилівка виникло в 1765 році, на місці хутора Данилового, поблизу якого був заснований кінний завод, село Первомайськ виникло пізніше. Назва села мотивована словосполученням Перше мая.

Жи'єла в од'ному се'л'і ле'дач'а 'ж'інка // коли ўс'і
ха'з'айки п'р'али / ц'а 'ж'інка хо'дила і н'іч'о'г'іс'ін'ко не"
ро'била // во'на ўсе гово'рила / ш'ч'о с'о'год'н'і с'в'ато // і
коли 'ж'інка по'мерла / й'йі 'н'і ў ч'ому було поло'жити і
ў домо'вину // коли п'іп ч'ітаў мо'литву 'б'іл'а по'мерлої
'ж'інки / то ў к'ін'ц'і мо'литви до'даў сло'ва / й'ак'і п'ішли
по се'л'у / й'ак п'рика'ска // а п'іп ска'заў / про'сави'єлас' /
провар'вари'єлас' / 'гола на тої с'в'іт в'ід'п'рави'єлас' //

Записано від Добрицької Оляни Андріївни, 1902 р. н.

с. Шуліківка

Шуліківка – село, підпорядковане Литвинівській сільській раді. Засноване в кінці XVII століття українськими селянами з Лівобережної України. Селище розташоване на р. Сухий Обиток, що протікає між Литвинівкою та Брусівкою.

На околицях села знайдено поселення епохи бронзи, п'ять курганів. Старожили розповідали, що в цій місцевості в ярах і „стінках”, зарослих лісами та кущами, жили розбійники.

Перша назва села – Шуліка, що походить від прізвища (можливо, прізвиська) першого поселенця.

1. Їгри у м'яч'а / ну / у кидко|вого м'яч'а // х|лопц'і
ў ша|ра гра|ют' // ну та|ка / ка|жут' / с|винка / ну к|ругла / і
|робл'ат к|руглу із |дерева ж // п'ідки|дають' // один п'ідки|да
/ а дру|гий із та|ким / пал|койу із та|койу |тоже п'ід о|дин кра|ї
|тон'ше / п'ід дру|гий то|ўше // і це|ї п'ідки|нуў ц'у ж с|винку / а
це|ї то|д'і цим ша|рем / шоб по|ц'ілит' / о|те / шо в'ін п'ідки|нуў
// бу|ва так о|то шо п|ромах / с|винка тут ў|пала // бу|ва йак
|кине / по|паде / ле|тит' і шар то|ї / і та ж с|винка ле|тит' // у
|цурки г|рали // ну до|пуст'ім / |тоже пал|ка / а по|том пал|ка
/ так ч'іма|ла / а дру|га ота|ко|во // кла|дуть' і то / про|ко|пайут'
о|так ў|род'і / йа|моч'ку / кла|дуть' ко|ро|тен'ку / то|д'і
п'ід'і|вайут' ц'і|ейу |біл'шойу / ч'ут' п'ідки|дають' // ў|роде
і по|ц'іл'айут' ц'у |мен'шу |палку і во|на ле|тит' х|тозна і ку|ди
то|д'і // ота|к'і |ігри // та то й у ска|женого тел'ат|ка так |тоже //
ну за|би|раємос' у круг / ну / д'і|ўч'ата і х|лопц'і / і ну-ка то
к|ружац':а / к|ружуц':а / к|ружуц':а / то|д'і / а|га / до тих п'і|р /
шо |поки розк|ружуц':а / шо розч'е|пилис'а // то|д'і / хто шо ї
у|паў / п'ідн'іма|ец':а і га|н'айут' то|го // та|к'і |ігри бу|ли у нас
// ч'аву|ни ў нас о|то та|к'і / ра|н'іше бу|л'о г|лин'ан'а по|суда
/ гор|шок / і мис|ки бу|ли / і то / де|ре|ў|йан'і ло|жки ро|били
іш'ч'о са|ми та|к'і муж'ч'іни ро|били з |ч'ого / з йа|блун'і /

із груш'ї / ну де"ре"ўйяну л'ожку // і зач'ас'ту тод'ї та'кими
лож'ками і йїли // о'це / о // м'исками бу'ло ж о'то г'лин'ана /
нази'вали ч'ереп'яана / ка'жут' / м'иска // мол'од'ї і п'лат':а / а
моло'да куп'л'айе тут у нас / а моло'да куп'л'а жени'ху ко'ст'ум
/ ру'башку // ага // а же'н'їх о'то хва'ту / п'лат':а с'вад'їбне /
тухл'ї // а пот'їм / і кал'цо // же'н'їх це куп'л'айе / не'в'ест'е //
у нас так / не з'найу / йак у г'ород'ї / а ў сел'ї по'ка о'це ж так
// же'н'їх куп'л'айе в'їнок // ну та'киї в'їн вос'ковий / ну / дл'а
обр'аду / в'їноч'ок над'ївайец':а на г'олову //

– А потім що з вінком роблять? Кидають кудись?

– н'ї // Івана ка'жут' Ку'пала // на тої п'разник / п'летут'
в'їнок із ц'в'їт'їў о'то з п'разних / йак'ї рос'тут' не то шо тут
кул'турн'ї / а та'кі цв'єти // нари'вайут' / зпл'їтайут' / тої же /
в'їнок // і'дут' до р'їч'ки / ки'дают' // й'есл'є не тоне в'їнок /
тої / дето попл'їў / то ка'жут' / туди п'їде зам'їж / у'тоне / так
о'то з'нач'їт' скоро умре // ота'ке от //

2. У вес'ноу / у апрел'ї м'їс'аці / на кан'їкулах / у ш'колу
ш хо'дили ш / ну / мален'кими ш бу'ли / ну д'їўч'атами бу'ли
// і це ми / о'це у нас бугор / ми г'рали у м'йач' // х'лопц'ї у
ша'ра / а ми у м'йач'а // то йак йо'го / г'рали / у пла'точ'ка //
з'нач'їт' так / д'їўч'ата сто'їат' / йак йо'го / у кру'гах // сто'їат'
і / єто ж / о'дин б'їгайе н'ишком кла'де з'ад'ї тої пла'точ'ок / і
о'то йак ог'лане"с":а / з'нач'їт' в'їн ме"н'ї / з'нач'їт' / пе"ре"даў //
тод'ї дру'гому йа пе"ре"даў і о'так // ну й'якос' весе"ло бу'ло
/ а з'раз //

бу'ханка / а у нас нази'валос' / ну ми нази'ваем
пал'аниц'а тамоч'ка / ну / ага // нази'вали ганч'їрка / ну
ганч'їрка / йак'ш'о ж це / ага йак тр'апку // ну а йа / напр'їм'єр
/ то же ш у Ворошилоўг'рад'є / бу'ло ж і з села по'їхали
туди ж у'ч'їц'а / ч'ї шо / н'їбуду / ну й'якос' ми та'кич'ки
/ а йа й'якос' і ка'жу / не тр'апка сказа'ла / а ганч'їрка / а
о'н'ї тод'ї / а шо це за ганч'їрка / а йа ка'жу / ну тр'апка //
д'їўч'ата / ран'ше це на ден' Івана Ку'пала бу'ли вишиван'ї

ру|башки / тої / ви^еши|вали / ки^есети та|к'і ж без рукава / |даже у |мене о|ни йес'т' / йа|к'і бу|ли |ран'ше // ну а те|пер же йіх не^имаєе тако|го // п|разники у нас / йак о|бич'но / йак п|разник йа|к'і бу|ї / соби|ралис'а / гу|л'али / ну / д'і|їч'атами / ну / соби|ралис'а |ї|купи / так // ну / |водки / ко|нешно / то|д'і не бу|ло / а то ж / бу|ло |зносе^имос'а / ну |ї|кого шо бу|ло // о|но ж то|д'і шо бу|ло / ч'і му|ки / ч'і там шо|н'ібу|т' / соби|ралис'а |ї|куп'і |гу|л'ат' / о|то с'п'і|вайут' д'і|їч'ата і о|то ж і х|л'опц'і і |ї|се // ну о|то там |л'уки у нас бу|л'и // о|там / во|ни й с'і|ч'ас там / ми ко|сил'и |с'іно / за|кла|дал'и |с'і|лос у |їами / і |їідемо на во|лах / с'п'і|вайемо // а те|пер н'іде н'і|я|кої |п'іс'н'і не^и по|ч'уйеш // |знач'іт' куши|ни нази|валис'а |г|леч'і|ками // ну / а |знач'іт' та|к'і ма|к'і|три / |миски / о|це у нас / д'е|лайут // йак вам ска|зат' // при^еход'ат' сва|ти / с|ватат' // при|ход'ат' ну ж і о|то наре|ч'ена ж со|гласна ти ч'і не со|гласна // а ти со|гласний // ну |йесл'і со|гласний / то|д'і нач'і|найем гу|л'ат ве^ис'і|л'а // ба|т'ки го|то|їл'ац'а / при|гла|шайут' сво|їх род'них / тих йак йх // |виши^ет'їй руш'ник йес'т' / мо|ло|дш'і п'і|дсти|лайут' / йак в'і|нч'атис' ч'і роз|писува|т' // то|д'і там же ш при^еказу|їут' шо тої / йак так // о|це |я вам ска|жу / а пр'ізвиш'е / фа|м'і|л'і|їу не |надо //

Записано від Бабич Марії Іванівни, 1930 р. н.

БІЛОКУРАКИНСЬКИЙ РАЙОН

с|м|т Білокуракине

Білокуракине – селище міського типу, адміністративний центр сільськогосподарського району, розташоване в північній частині області. Через селище протікає р. Біла – притока Айдару. Тут знаходиться залізнична станція Білокуракине. До обласного центру (Луганська) – 135 км.

Перші відомості про Білокуракине відносять до початку

XVIII століття. У 1700 році Петро I, повертаючись з другого Азовського походу в супроводі одного зі своїх найближчих вельмож – князя Б. І. Куракіна, зупинився в мальовничій місцевості, що розкинулася вздовж річки з білосніжним крейдяним дном. Красива, але тоді ще дика місцевість сподобалась Куракіну, і Петро I віддав її князю, надавши право самому визначити межі володіння. У 1700 році Куракін заснував невелике село, яке дістало назву від найменування річки й прізвища князя. Але освоєння привласнених земель мало турбувало князя. Більш енергійно взявся за цю справу його син Олександр, який зумів переселити сюди велику кількість селян з Чернігівської, Київської, Воронежської та інших губерній. Куракін менший виявився жорстоким експлуататором. Паницина в його маєтках була особливо тяжкою.

На початку XIX століття поміщицькі селяни Білокуракинської волості викупили в правнука Б. І. Куракіна 52 тис. десятин землі й волю за один млн. сто тис. карбованців. З боку князя це був крок вимушений. За князівську „милість” селяни мали, починаючи з 1805 року, вносити плату протягом 25 років.

1. Йа ўс'у жыз'н' проро|била дойаркойу //|важ^шко // жыз'н' не|сахар' / а шо по|роби^єш // за ч'а|с'іў колхоз'іў|вишч'а ос'віта не " тр'ебовалас' // а пот'ім / ну їти у|ч'іц':а ў |сорок год // йа наро|дилас' у ве^нлик'іі ро|дин'і наїс|таршойу / о|то |мен'і і пе^ре^нпало // ўс'і пйат' бра|т'іў / ўс'і до |ждного |ч'ере^с мойі |руки проішли // ну і н'іч'ого // ме^н'і сам'іі було ш'іс'т' // а йа ўже |н'ан'ч'і'єла // |сама ди|тина / а ўже |іншїєх вос'питуі // жи^єли ми у |жоўтому бу|диноч'ку на о|коли^єц'і // |бат'ко були пастухом / пас кор'іў / а |мати / дойаркойу // моло|ко і мн'асо було |нашойу зви^єч'аінойу йе^ндойу / а от |сладос'т'і були де|л'іка|тесом // |помн'у купили |мама м'е|шок |сахара // о // |лошками |йіли / |поки не^н при^єшли |тато і не^н порозга|н'али нас

по кут¹ках // а коли при^еносили ¹тато ¹бубли^еки / то ¹б¹іл¹шойі
¹радос^т'т^і не^н з^нали // ¹мама по воскрес^е'с^ен^а:ам робили
как^л'ети // ми пос^ідає^м у кол^ідор^і і ї ждем / йак ¹ч¹уда /
об^іду // а ¹мати поки ¹тата не^н пого^ддуйт^ь / нам не^н да^вали /
ка^зали / ¹тато пра^ц'уйут^ь / йім пот^р'ібн^і в^е'там^іни // а ми
то^д'і не^н з^нали / шо во^но йе / т^і в^е'там^іни // пр^осто ¹пот^ім
йіли как^л'ети обе^нрежно / хо^т'іли зна^їти т^і / в^е'там^іни /
не^н з^нали / от так і рос^ли / і ¹б^ігали босо^н'іжки по ле^нвадах
/ ¹куколок не^н бу^ло / ¹мати робили з носови^ч'к^ій^і ¹мишок /
ми при^еши^вали йім оч^е'н^ата з ¹пугови^ч'ок і була нам
й^іт^іха // ¹б^ігали о^так ¹ц^іліє^н ден^ь // оп^ієт^ь при^їдут^ь ¹тато
і порозга^н'айут^ь нас // ¹кажут^ь / шо ми н^іч^ого не робили
/ а шо нам мал^ім // а йа^ке бу^ло с^в'а^то / коли да^вали нам
¹тато на пр^аздни^еки куп^іїку // ми і не з^нали / на шо йо^го
пот^рати^{ти} // куп^л'али ¹булоч^ки з моло^ком ч^і о^р'іхом і так
роз^т'агували йо^го на не^д'іл^у / шо аж ч^е'рств^ій^і //

2. До ш^коли хо^дили / коли до^ходи^єли // ¹зам^іс^т'т ш^коли
¹б^ігали ди^евиц^а:а / йак ст^ройат^ь ¹мел^н'иц^у / а^бо на ба^зар^ь //
бу^ла там ¹т^о'от^а К^лава / так во^на ме^н'і і се^с'т^рич^ц'і Кат^і
то конх^вет дас^т' шоко^ладни^х / то йа^блуко // ¹т^о'от^а К^лава
бу^ла же^н'нойу пр^е'дс^е'дат^е'л^а // жи^єли у сам^іс^е'н^ому
¹центр^і Кураки^ева // а ¹р^адом з йіх ¹домом сто^їали два
мага^зина // бу^ло й^і тих мага^зинах ус^о / йак у те^пер^ішн^і
супе^рмарке^тах / от ¹корма дл^а ко^нєй до ¹булоч^к з моло^ком
/ гро^шєй т^іко не бу^ло / шо^б куп^л'ат^ь //

а ш^кола то^да бу^ла мал^е'нка / ми хо^дили ту^да / ¹нехот^а //
там бу^ў ¹ч^іте^л' ¹Нестор Х^ведорови^ч // не да^ї Бог збр^е'хат^ь /
зли^ї йак ч^о'орт // ми йо^го бо^їали^с'а / а от ди^ректоршу ¹нашу
ус^і назив^али ¹Тиква ¹Паў^л'іўна / хоч з^вали йі^ї Те^н'ана
// ч^о'ого так назив^али / йа і не з^найу // ¹нач^е і непо^гана
бу^ла ¹ж^іноч^ка // най^хуже бу^ло хо^дит^ь у ш^колу зи^ємойу //
¹вал^анки у нас з Кат^койу / се^с'т^ройу / бу^ли од^н'і на дво^х
/ хо^дили ¹ч^е'ре^з ден^ь / а коли ¹пов^ін^а бу^ла // не хо^дили

соўс'ем // р'еч'ка розливалас' / а ми жили на окрайе"н'і / на П'ідгор'іўц'і / і м'іж нашою хатайу і школойу була р'еч'ка // н'іх'то нас тода ў школу і не ждаў // так ўже повелос'а // контрол'них і дик'тан'т'іў ў нас не было // за'то буў ек'заме"н у Нестора Хведорович'а // ми і сам'і не думали / шо в'ін таким добрим' буде на ек'заме"н'і / аж розт'ер'алис' // о'так йа зак'інч'іла с'ім клас'іў і п'ішла на ф'ерму до ко'р'іў // була ў мене ко'рова / Розка / н'ікому моло'ка / кр'ім мене / не давала / за апа'рат і казати н'іч'о'го / а ўзг'лад у нейі буў йак у л'удини // о'на була ве"лика / б'іл'ша / ч'ім проста ко'рова / і кра'сива // а ў мене було три д'н'і одгул'іў // йіі ж н'іх'то і не до'йіў т'і три д'н'і // йа ко'ли вийшла / а о'на аж плач'е – бач'іла ко'ли-небуд' / йак ко'рова плач'е? // йа на в'ерно у с'у жиз'н' буду о'той йіі ўзг'лад помн'іт' і гла'за п'е"ч'ал'н'і // не спасла йа Розку / три до'йки роздо'йіла / а ў ч'е"тверт'іі уже буў маст'іт // ох // йак душа бол'іла ў мене / ко'ли йіі на бо'ін'у заби'рала // та с'к'іко ш'е можна розка'зат' істор'іі про мо'ю роботу // це до в'еч'ора буде //

3. У нас дома к'іт буў Бор'ка // так в'ін зо м'нойу на роботу хо'диў ко'жне у'тро // йа їду вулице"йу // в'ін ко'ло мене // йа до'йу ко'рову // в'ін си'дит' ко'ло мене і му'р'коч'е // йа їду до'дому / в'ін ме'не дож'даўс'а і с'л'ідом // не" зали'шаў од'ну / н'іби ан'гел-охо'роне"ц' // а са'ма інте"ресна істор'ія у мене / шо с'в'азана з ф'ермойу / це мо'йе зна'комство с' мужо'м // його зват' Вас'а // в'ін при'їхаў з Гри'цайіўки до нас на ф'ерму по'р'нут' силос // йо'му м'есних д'евок по'казуйут' / в'ін о'ц'ін'уйе / а ко'ли ме"не по'казали / в'ін ска'заў / шо йа ш'е мала дл'а н'о'го // ме"н'і тода було в'іс'ім'нац'ат' / а йо'му два'ц'ат' три / ч'і і не" ўзросли'є // а ч'ере"с п'іўто'ри не"д'іл'і / йа дл'а н'о'го п'ідросла // іде і иде за м'нойу п'ісл'а роботи / рос'казуйе за с'в'іі трахто'р / д'ішли до кал'ітки / а йа і спи'тала / – йак т'е"б'е хот' звут' х'лопч'е? / – Вас'ка / а шо? / – та н'іч'о'го / – ч'о'го ідеш за м'нойу / йак т'ін'? /

пи^етайу йо^ого / а в^ін у в^ідпов^ід^і / – пит^і хоч^ец^і:а / можна
 во^дич^іки? / йа^а в^іне^асла йо^ому кам^іпота і з тих д^ін^іїу ми^і разом
 уже ба^гато ро^кі^ї// по^дали зайа^їл^іен^іїе^ї загс^рі^їно^чере^з
 д^вац^іат^і д^ін^іїу п^іс^іл^іа то^ого / йак в^ін по^пив мо^го кам^іпота /
 ч^іере^з не^дел^іу зас^ла^ї до нас старос^ті^ї / а ч^іере^з м^іс^іац^і
 ми згу^лали с^вад^ібу // пра^їда / жи^єли ми б^ід^інен^іко / с^вого
 с^вад^іе^абно^го плат^і:а у мене не^а було / б^рала у су^сід^ки / у
 йа^акої с^вад^іба на дв^і не^діл^іі р^іан^іше // да^же хва^ту б^рала
 / сво^їейі не^а було / ка^жут^і / по^гана пр^ім^іга / та б^ре^хн^іа
 ўсе це / про^жи^єли ж бо з м^ужом до^ўго / ї йа^а б ска^зала /
 ш^час^ливо // тух^лі ме^ні / с^лава Бо^гу / на с^вад^ібу ку^пили
 / а^ле во^ни не при^єгоди^ли^єс^і // гр^іаз^іш^і:а бу^ла / стра^шен^і:а
 // ро^спи^єсали^єс^іа ми в загс^іі ї йак по^ла^га^їе^ц:а по^їхали
 ка^тати^єс^іа // з^араз же йе ўс^іак^і там ка^діла^ки ї л^іїму^зіни /
 а на^ши^єм с^вад^іе^абни^єм ес^кор^том бу^ї „За^по^ро^же^ц” // йо^ого
 так нар^іадили л^ієнто^чка^ми / цв^іє^точ^іка^ми / к^іл^іц^іами
 / шо не^а було ї в^ідно йо^ого і^сти^єн^іого з^іє^ло^ного цв^ієту //
 д^руж^койу у мене бу^ла мо^я под^руж^ка О^лка / во^на те^пер у
 С^ватово^му жи^єве / а то^ді ро^била х^вел^ід^ше^ром // во^на то^ді
 по^зна^коми^єлас^і с^дру^жком // С^іом^койу Ку^ку^руз^ни^єм ї ч^іере^з
 р^ік^і вис^коч^ієла за на^шого хо^лост^іа^ка С^іом^ку зам^іж^і у то^му
 ж мо^їєму с^вад^іе^абно^му плат^і:і // во^но йак^шо не од^но бу^ло
 у нас на се^лі? та во^ни не^а жи^ли^єс^іа / с^коро роз^іїш^ли^єс^іа
 / д^во^їє д^іте^ї мали / а^ле О^лка ска^зала / не со^їпа^дєн^іїе
 ха^ракте^рі^ї / ну / йа^а йї не суд^і:а / йї^ї ж^із^ін^іа // йа^а з^найу
 т^іл^іки те / шо хоч^і на мо^го В^ас^іку су^сід^ка ска^зала / ма^ли^ї
 / р^іжи^єї ш^іє ї бор^шч^ієм во^ні^їає / та в^ін у мене йак го^луб
 ї жи^єв^імо ми ду^ша ў ду^шу / а о^ту су^сід^ку йї^ї ви^єсо^ки^ї
 та ч^іор^ін^іави^єї ч^іере^з м^іс^іац^і ч^іере^з в^ік^но з х^ати в^ігна^ї
 / на^пи^їс^іа ї б^уйани^єў / по ўс^іо^му сел^іі б^іга^їў за не^їу // не
 па^мйа^їтайу ў^же / шо там бу^ло / та с^іело гуд^іло до^ўго //

а ми п^іс^іл^іа загс^іу так і не по^ка^тали^єс^іа // на^ш л^іїму^зін
 / за^{ст}р^іаг у гр^іаз^іук^і / то^му нас з В^ас^ікойу у ма^шин^і
 по^нє^сли мужи^єки на пле^чах по се^лу // ўс^іі с^ім^іїя^ли^єс^іа /

ка|зали / по|гана при|к|мета // а ч|ім же по|гано? // ми же|нили|с|
по ін|д|і|с|к|і // там на но|с|і|лках не|с|ут| моло|д|их / а нас у
за|тр|а|гло|му ў гр|а|з|у|ц|і „За|по|ро|ж|ц|і” // то|д|і і зам|і|нила
й|а |тухл|і на |кир|зов|і |ч|’|оботи і ў них же у|д|обн|і|ше // о|це
на|ў|споми|на|лас|’ // п|і|с|л|а с|ва|д|би ми з |м|ужом год по|ж|или
у Ц|і|лу|й|ко|во|му / там у |й|ого |т|і|тка жи|є|ла / |т|’|от|’а Г|р|ун|’а
бу|ла дл|’а |мо|го |В|ас|’ки й|ак |м|ати // на тої ч|’|ас |р|’і|дної |м|ами
у мо|го |м|ужа не|’| було ўже два |р|оки // а й|ак с|т|ала й|а |й|ого
жо|но|ю / то так ме|’|ні |хо|т|’і|лос|’а |й|ого по|б|алу|вати // пе|к|ла
й|о|му пи|є|ро|ги / с|т|і|рала ў|с|’о / при|є|би|є|рала / а ўже й|ак
|В|ас|’є|н|’ка с|ка|же / ва|рени|ч|’к|і|ў ч|’і |б|орш|’и|є|ка / то |б|удут|
й|о|му і ва|рени|ч|’ки і |б|орш|’и|є|к / в|’|ін же з|в|ик і до |ме|не так
о|т|носи|є|ти|с|’ // о|так і |хо|ди|є|мо о|ди|н |б|’і|л|’а |о|дно|го / й|ак |ко|ло
ко|но|пл|’і|ў // |ч|’|є|ре|’з |р|’і|к да|ли нам у гурто|ж|итку у ра|ї|центр|’і
комна|ту|шку // й|а бу|ла |ра|да |бу|ти по|б|ли|ж|ч|’є до |м|амки і
|п|ап|ки / а во|ни не |сил|’но |ме|не жа|лу|є|вали // |т|ато ска|зали /
|д|оч|’ка / то од|р|’і|зани|є|ї ку|сок хл|’і|ба / на|зад не при|є|л|’і|пиш| /
й|а так |до|ўго то|д|і |пла|кала / й|а то в |й|їх бу|ла од|но|ю доч|’|кою
// кр|’і|м |ме|не |т|’і|л|’ки си|є|ни / а во|ни |ме|не о|так // за|те / ко|ли
на|ро|дилас|’а у |ме|не |д|оне|’|ч|’ка Ми|є|рос|’а / то во|ни |й|ї в|’і|д|:
али у|с|’у ту л|’у|бо|ў / й|аку й|а не в|’і|д|ч|’ула //

|д|он|’а у |ме|не на|ро|дилас|’а аж |ч|’|є|ре|’з|є |п|’|ат|’ |р|ок|’і|ў
п|’і|с|л|а с|ва|д|би // ми то|д|і ўже жи|є|ли у сво|й|ї к|ва|тир|’і /
п|’|ра|ўда однок|і|м|натн|’і| // а|то ж с|векор м|’і| // шо|б в|’|ін там
у мо|гил|’і пе|р|є|в|є|р|ну|є|с|’а / на|п|а|кост|’и|є|ў // бу|ў в|’|ін у нас
при|є|писани|є|ї / на тр|’|ох да|вали двок|і|м|натну к|ва|тиру // а
в|’|ін за |м|’і|с|’ац|’ до |то|го / й|ак ми по|лу|ч|’і|ли к|ва|тиру / ў|з|’а|ў і
|в|ипи|є|са|ў|с|’а / о|ї ми з ним скан|д|али|є|ли / не мо|г|ли у|ж|ити|с|’а
// в|’|ін ска|з|а|ў мо|й|о|му |В|ас|’і / шо в|’|ін у|з|’а|ў не жо|ну / а |ч|’|орта
у х|ва|ртус|’і // а |В|ас|’а |й|о|му |г|’і|дно в|’і|д|пов|’і|ў / шо не |б|ат|’ку
ж з |ч|’|ортом жит|’ // а тої ў|з|’а|ў і |в|ипи|є|са|ў|с|’а / хоч|’| і зна|ў / шо
ос|’ / ос|’ к|ва|тир|’у по|лу|ч|’ат|’ // по|й|і|ха|ў до |с|ина ў Моск|’|ву і
зро|би|ў те |са|ме // те|’|пер жи|є|вут|’ о|ни з тр|’|о|ма д|’і|точ|’ками у
двох|і|м|натн|’і| к|ва|тир|’і // |д|’і|тки у них у|с|’і й|ак ан|є|’л|оч|’ки

/ б'іл'і / б'іл'і // старш'ій / Ок'сан'і / ўже за т'риц'ат' / а т'і ш'є мал'і вос'є'мнац'ат' і п'ат'нац'ат' // не з'найу шо ў них там з'і свекром полу'ч'іло'с' / а те шо з 'нами / м'іг м'іс'ац' і поч'є'кат' / це факт //

4. О'так і 'жили ми з 'Вас'ойу / войу'вали з мо'йіми бат'ками і з йо'го папкойу // з мо'йіми хот' в'і'ну остано'вила Ми'рос'а // йак йа од'на 'доч'ка бу'ла ў 'тата і 'мами / так Ми'рос'а бу'ла у них йе'динойу онуч'койу // а ў бра'т'іў мо'йіх усе си'єни на'ро'жували'с'а // не з'найу / може / це ў нас на роду на'писано // бо ў 'мене ж дв'і 'доне'ч'ки / си'єн'іў не'ма / а ў бра'т'іў не'ма 'доне'ч'ок / од'н'і си'єни // 'жоднойі не'ма / тато / д'ід з 'бабойу / так л'убили Ми'рослаўку // купу'вали йіі пла'т'а / 'солодош'ч'і / т'і / йа'ких не 'мала йа // 'гралі'с'а з 'нейу / гл'ад'ілі / коли'єхали // 'мати мо'йі од'но коли'єсков'і дл'а Ми'рос'і с'п'івали / а 'тато ўзагал'і не' м'іг на'т'іши'єти'с'а // а коли 'другу 'дон'у на'ро'жувала / то там бу'ло та'ке пр'ікл'уч'єн'іє // хот'ілі ми 'сина / Са'шун'у / а на'родилас'а 'дон'а // при'ішоў 'Вас'а з 'другом у бол'ни'ц'у уз'нават' / ко'го ро'дила / а ку'ди іти / во'ни не з'нали / о'то і р'ішили п'іти по каб'і'нет'ах / не з'найу / хто ска'заў 'Вас'і / шо йа 'сина ро'дила / але / коли во'ни за'писували / 'Вас'а ўже напи'єсаў / М'єд'ін Ол'єкс'андр // коли друг по'бач'іў і зупи'єніў / в'ін / то уз'наў / шо йа ро'дила 'дон'у / 'каже / йа 'думаў / ви хот'ілі 'Ол'гойу наз'вати // 'Вас'а по'см'і'яў'с'а / мол / де 'бач'іў х'лопц'а 'Ол'у / – ти шо / ў 'тебе ж 'доч'ка / так 'Вас'а до хва'м'іл'ійі та 'іме'н'і подо'писуваў 'букви / а // 'вийшла у нас М'єд'іна Ол'єкс'андра Ва'сил'іўна // п'іс'л'а та'койі іс'тор'ійі 'Вас'ка ўже не суму'ваў / 'ч'єре'з те / шо ў нас 'дон'а / але ўс'о раў'но 'вирости'єў з 'нейі / па'цанку // 'наша 'Сан'ка 'луч'є ў'с'акого х'лопц'а 'лази'єла по де'р'євах / стр'іл'ала з ро'гатки і га'н'ала на ве'лоси'єпед'і // 'помн'у / 'рок'іў у п'ат'нац'ат' она по'пробувала ку'рити // 'йако'с' так 'вийшло / шо про'пала'лила но'вий ха'лати'єк // так во'на // б'ід'на

/ до веч'ора додому не йаўл'алас' / а до мене приеб'ігли
д'іўч'ата з вулиц'і і розка'зали // во'на / ко'ли йавилас' / так
йа на нейі не крич'ала // во'но / д'іт'о / і так бу'ло до смерт'і
на'жухане // йа прове'ла з нейу б'е'с'еду і до нин'і йа не
разу з нейу не сва'рилас'а // Сан'ка т'иха / спо'к'їна // це
Ми'рос'а ў нас ураган // о'то бу'ло д'іўч'а // не / пацанка //
йак Сан'ка / за'те та'ка нароўлива / йак ко'рова // господи //
в'ід са'мих пел'ушок в'ід мамки т'ікала // у ш'колу хо'дити не
хо'т'іла // не на'равилос' / т'ікала // по'роти йі'ї т'реба бу'ло
/ але йак же с'вое ч'адо буде'ш б'ити // ми л'уби'мо с'воіх
д'іт'ей / а во'ни нас / йак йа ўже ка'зала / ў нас ў с'ім'їй мир і
л'убоў // дл'а мене до'машн'ї у'їут с'аме голоўне / а гр'ош'і
за'робл'ац' :а // йа ж не б'ач'і'ела ў ди'є'т'инств'і л'аски і за'боти /
от і ста'ралас' / шоб хот' д'іти мо'ї'ї бу'ли не об'д'іле'н'і // шас
Ми'рос'а мо'їа тор'гуйе на ба'зар'і са'харом / а ўн'уч'ата мо'ї'
пома'га'ют // Ми'рос'а ка'же / шо то ў них с'іме'н'їй б'ізне'с
// от мене хо'т'іла ўт'а'г'ти / та йа / н'і / у мене ўже ж і с'или не
т'і і по'ра ўже отди'хат' / у'с'у ж'изн'у прот'а'гат' ко'роўйач'і
до'їки / а са'хар ва'жи'ет' / н'е // а д'руга мо'їа доне'ч'ка жи'є
ў Лу'ган'с'ку / а йак при'ї'ж'а'є / так та'ка ве'лика пан'і /
ўс'а із с'е'б'а / гово'рит' по 'рус'к'і // йа ко'н'ешно пон'іма'ю
// во'на там ў го'род'і ўже доўго жи'є / зам'іж туди п'ішла /
жи'вут' во'ни з Паўлом не'по'гано / ў ц'ентр'і / але йак во'на
при'ї'ж'а'є / так йа п'ідт'рун'у'ю йі'ї / ка'жу // ра'н'іш /
доч'ко / куркул'і бу'ли / но'сили во'ни ли'с'ач'і ш'кури / а
по'том йіх розкурку'лили і ш'кури з них позн'іма'ли / ди'є'вис' /
шоб і тво'го ко'н'а йак куркул'с'кого не уз'нали // ко'н' у нейі
/ це ма'шина // не з'найу / йак во'на там / назі'вайе'ц' :а / а
ко'н'ака на ка'пот'і намал'овано де'б'ела шч'е і гар'ц'уйе //

а Ми'рос'а мо'їа в'ийшла зам'іж у д'вац'ат' роч'к'іў
за су'с'іда на'шого Г'рин'ку / жи'вут' те'пер'е'ч'ки р'адом
/ о'нуч'ки б'іга'ют' / а мо'їе с'ерце т'іши'є'ц' :а // о'ни то'же
хоро'шо жи'вут' / от ше йак'би Г'рин'а ста'б'і'лно раз у
м'іс'ац' ч'і два у за'п'ї' не ішоў на па'ру де'н'оч'к'іў / бу'ло

б просто зам'єч'ат'єл'но // ч'ого ото мужиєки ў бутилку
 загл'адають / жиєвуть же / йак ва'рениєки ў масл'і з такими
 жонами / йак мо'їа Миєрос'а / д'іточ'ки б'ігають / грош'і
 йє / а випис'єт' хоч'єц'а // слава Богу / ме"не Бог милуваў /
 Вас'а м'ї'т'іл'ки на празниєки г'іркої випис'є / а так н'і / н'і
 // йа б такого мужа поже"лала / йак м'ї' Вас'ок // Миєрос'а
 ж приєвикла / во'на його пару де"н'очк'іў не ругає / а тод'і
 з Г'ришкиєним ростом запх'нут' його ў хо'лодну ван:у / хаї
 по'сидє в об'є"зйан'іку на до'му / гл'ади по'пустє // точно
 назаўтра йї то кол'єчко золо'те приєне"се / то цв'є"точ'ки
 // от мужиєки / думайут' о'тим загл'ад'ат' сво'ю виєну? / йа
 кажу Мир'і // бе"ри / дон'у мо'їа р'ідна / подароч'ки / та не
 попус'каї ірода / а то зноў до бару поб'іжит' / а шо ме"н'і йїйї
 ўч'іти / дон'а з'нає // во'на шут'кує // хаї ч'аш'є п'є / може
 с'коро у'с'а буду ў золо'т'і хо'дити? // с'м'ішки с'м'ішками /
 а п'яниєї му'жик / йак со'бака / н'іколи не з'нає"ш / шо ў
 н'ого на ум'і / Мир'а каже / шо Г'ришка хот' добриєї / ко'ли
 п'яниєї / та л'уч'є ото де"р'жац'а по'од'ал' от б'є"ди //

5. Ше б йа вам хот'іла розєпов'ієти про сво'ю о'нуц'у
 Мар'іч'ку // о'на просто фе"номе"н д'єц'кого розв'іт'іа // це
 б'удто та'ка ігрушка на пружинк'і // йї ўс'ого три роки // о'на
 наїменша Миєросиєна дон'а // іше ў мене йє ўну'ч'ата та
 ўже трохи б'іл'шен'к'і / ц'а ж зоўс'ім к'роха // та'ка ч'удна
 // бабо / бабо даї фєту // просиєт' у мене конх'ветку // йак
 не да'си // ко'ли йє // Мир'а од'івайє йї от'і // йак йїх там
 // пампе"рси // кажу дон'і // о'на ўже ве"лика д'євочка / ну
 йак'і йї пампе"рси / не слухайут' // баба йїм ўже не нужна
 // повиєростали д'ітки / йак голу'би / повиєл'італи з гн'ізда
 / не доз'овєс'а // а Мар'іч'ка шч'є малєн'ка // шч'є коло
 мамки з папко'ю // т'ішиєт' та'ке йангол'а // ос' до нас л'ітом
 приєй'ж:аў зо'парк і ка'ч'алки ўс'ак'і // так на'ша Мар'іч'ка
 ка'талас'а на паво'роз'іках / на паро'воз'іках по нашо'му // з
 мамко'ю іти не захо'т'іла / баба во'дила / хитра / ч'ого во'на

п'іде з мамкойу / коли баба ї мо'роже'ного купит' ї жу'вач'ок
Горб'іта / напх'не ўсе за д'в'і ш'оки ї рада //

а ў зо'парк ми не п'ішли / забой'алас'а наша к'роха
ве'лики'ех киц'ок // д'ід йї понарас'казуваў / так йа то'д'і
Вас'к'і про'мила мозги / шо ди'тин'і дур'ного навал'аў / та
шо ж те'пер // до зо'парка Мар'іч'ка н'е / н'е // от'било о'хоту
// с'тала й'ако'с' трохи бой'ати'с'а / за'то йак от'і кач'алки
по'бач'іла // йїйі павар'оз'іки / то не от':анут' йїйі було //

раз'іў з двац'ат' пока'тали'с' // а баба радуйе'ц':а /
коли онуч'ка забав'л'айе'ц':а // ішли ми з нейу до'дому /
купили шарик'и б'іл'ш'і за са'му мо'йу Мар'іч'ку / а во'на
так гордо йіх / йак мален'ка коро'л'ева // йа д'уже л'убл'у
сво'йу онуц'у / та ўзагал'і ўс'іх сво'йіх онуц'аток // во'ни
до мене йак при'ход'ат' / так каже'ц'а дом ўзри'вайе'ц'а од
с'м'іху ї ш'ч'ас'т'а // йа ж дл'а них то бу'лоч'ок напе'ч'у /
то ро'гали'к'іў / то пе'ч'ін':а купл'у / то конх'вети // д'ітеї
сво'йіх / каже'ц'а / не' так л'уби'ш / йак л'убиш онуц'ат //

6. Оце зара'з ўспомни'ла у'с'у сво'йу ж'из'ну // по
мо'йе'му / нор'мал'но було // ўсе по'бач'іла ї са'мот'н'іс'т' /
ї б'ідн'іс'т' / була ї хул'іганкойу / ї при'н'цесо'йу / на нашому
ви'пуск'ному ў шко'лі / була ї л'убоў ї розч'ару'ван':а /
ш'ас'т'а ї горе / а шо по'роби'ш / та'ке жи'т':а // шо ж нар'ікат'
на суд'бу / йа се'бе ш'ч'ітайу шас'ливойу ж'енши'нойу /
у мене йе муж / дон'і л'убим'і / онуц'ата / ви'зна'н':а на
робот'і //

можна ска'зати / шо у мене ус'п'ешна кар'йера до'йарки
// хтос' пос'м'іхайе'ц':а / скажут' / йак зара'з модно ка'зат' /
не пр'е'с'т'іжно / а ме'н'і ўс'о раў'но // до короў т'реба т'оже
знат' п'ід'х'ід // не зр'а же ме'не Розка так л'убила / та воб'ш'е
/ ўр'ад л'і б йа проро'била так доўго на ф'ер'мі / йакби не
о'та та'ка со'б'і д'ружба з жи'вотни'ем // йіх же т'оже пон'іма'т'
нада / то'д'і ї во'ни те'бе будут' пон'іма'т' / а так //

йа пом'ну буў у мене та'кий слу'ч'аї у п'ракти'ц'і // нам

на ф'ерму приг'нали нову парт'ію закуп'них ко'роў // ўс'ім
д'еўкам дос'талис' а ко'рови йак ко'рови / а ме'н'і з тр'ох /
Боже / т'іл'ки од'на нор'мал'на // а т'і дв'і / ч'орн'і / йак 'ноч'ки
нораў'лив'і / йак мо'я Ми'ерос'а / пе'ре'б'ірли'в'і ў 'йж'і //
ну од'на ше так с'ак / с'коро отош'ла / при'евикла / а з 'іншо'ю
/ 'Зор'койу / було мо'роки // 'йіла т'іл'ки з рук / н'ікого не
п'ідпус'кала до себе // 'я не з'нала / шо з 'нейу ро'бит' // по'том
р'ішила / шо 'йі 'може см'аг'ч'ит' мате'ринство // 'точ'но /
йак т'іл'ки 'Зор'ка те'л'а при'еве'ла / йак ст'рунка с'тала // ми
те'л'а од 'нейі с'разу не заби'ерали // во'но при 'мамк'і і 'виросло
// ко'рова са'ма по со'б'і була 'дуже хо'роша / мо'лока да'вала
ба'гато ч'ере'з апа'рат / мо'локо було ў'кусне / 'жирне // 'Зор'ка
була од'н'і 'ейу з ко'роў ре'кордс'мен'іў // тел'ата були у 'нейі
'сил'н'і / к'р'іпен'к'і // о'то во'на йак да'ла 'перше те'л'а / так
і 'ц'іни ми 'йіі ск'ласти не мог'ли / не 'Зор'ка / а 'ц'іла зв'е'зда
'нашого кол'хозу // о'так 'я знайш'ла 'обш'у 'мову з ко'ровами /
а по'том ўже з 'опитом і з д'іт'іми при'елоў'ч'ілас' / з 'Вас'койу
ўсе було 'гарно с'самого на'ч'ала // о'так 'я на сво'ю 'жиз'н'у
і не 'жалуйус' // ко'н'ешно / роз'казуват' 'можна ба'гато / та
х'іба ж 'його пе'ри'с'лухайе'ш //

Записано від Медіної Олени Миколаївни, 1946 р. н.

7. У нас буў фронт / два 'рази пе'ри'еходи'ели з рук у 'руки
/ вой'енко'мат нас забраў на 'курси тракто'рис'т'іў у рай'он
// конч'і'ели ми 'курси / с'іў 'я на т'рактор // було і ко'сиў / і
о'раў / і с'і'яў // ўсе у 'жиз'н'і було // ди'етинство про'ходи'ело
ў нас у таких ус'лов'і'ях / шо н'іч'ого не' було // па'ца'ном
'я но'сиў 'воду 'мамкам / йак сно'пи в'а'зали / кру'тиў то'ч'іло
ко'саркам // ўже йак п'ідрос'таў / н'іше'та була / а по'том уже
йак на т'рактор'і стаў ро'бит' / мо'лотит' стаў 'ц'ілу з'іму /
'ч'е'ре'с те / шо 'л'ітом же 'кос'ат' / а з'імо'ї мо'лот'ат' //
ж'ін'кам було 'дуже 'вашко / мам'ки ўс'і були на ф'рон'т'і //
'я йак на т'рактор'і ро'биў / то ч'іп'л'али до т'рактора с'ім

сапок / а за тими сапками йак сапали кукурузу б'ігли
женш'ієни / і пер'єч'ієпалис'а / і шо т'ікиє не було // ўсе
женш'ієни робили // на току ч'аси стоїали // н'іх'то не п'іде
/ покам'іс'т' не буде о'динац'ат' ч'асоў веч'ора // д'іток
ма'нен'києх з йасе"л приєвозиєли ко'ровами / покор'мила мати
і ўпйет' поч'ала ўйа'зат' // і так ден' за днем про'ходиєло ў
т'ажолих ус'лов'іях женш'ієнам о'соб'є'н:о //

Записано від Дмитренка Івана Миколайовича, 1927 р. н.

8. Йак ви бач'ієте / у нашому клуб'і о'формле"н'і с'тенди
// о'дин стєнд стоїит' т'іл'ки з ж:артами // на ко'жного
Нового року з першого ч'і другою / коли виєпадає с'в'ато
/ у нас про'вод'ац'а балмаска'ради // на ц'і балмаска'ради
коже"н з в'ідв'ідуєч'іх го'товиєў со'уб'і ко'с'т'уми // тут у
нас йєс'т' і Д'ід мо'роз / і С'н'ігуроч'ка / і Баба Йага / і ўс'і
йак'і йєс'т' у л'іс'і зв'ір'і // у'с'і ми го'тує"мо ко'с'т'уми
// ну і звиєч'айно шо весе"ло ўсе ў нас про'ходе ж:артами
// тут же у нас йєс'т' стєнд з іме"нин:и"ками // коже"н /
хто в'ізнач'айє св'іі ден' наро'зе"н:а / приєносе своїі
фотограф'іі / ми йіх клеє"мо с'уди на стєнд і лишайуц'а
во'ни // ш'є у нас йє но'ва форма ро'боти у клуб'і / то це
ми зробиєли со'уб'і поле ч'удєс // ви бач'ієте / он коле"со з
ве"лосиєпеда // ми його зробиєли там р'уч'ки / пона'писували
і при'зи ў нас йєс'т' / і банк'рути йєс'т' / і ўс'і // при'думайємо
сам'і заў'дан'а / йак'і даєм слухач'ам / а виграш'і ў нас /
звиєч'айно / не так / йак у Йакубовиєч'а // шо ў нас дома ў
кого йєс'т' / то і приєносе"мо // здаємо в одну ко'п'ілку // і
ко'му йак'ий приз д'істаєс'а / то і виграў // а це но'вий стєнд у
нас / йак раз буў о'формле"ний д'вац':ат' ч'є"т'вертого / коли
ми в'ізнач'али де"с'ату р'ічниц'у // тут тоже фотограф'іі
йє наших в'ідв'ідуєч'іў при виєко'нан'і номе"р'іў / йак'і
во'ни заба'жали зробиєти і сфотографуєвати"с'а // до того ў нас

іше / йак бач'іте / йе стенд / це те / шо виготоўле"но рукамі
саміх в'ідв'ідууч'іх // це вишиєванки / кар'тини / йак'і
воіні з дому поприєносиєли / макраме / це те шо йіхн'ойі
йунос'т'і // кожен / диўл'ач'іс'на ц'і кар'тини / ч'і це полот'но
/ кожен із йіх згадує свою 'молод'іс'т' / те шо йім було
приєємно // йес'т' у нас 'тоже подарований ко'в'ор / робота
руч'на / вишиєвали ч'олов'ік і ж'інка / Ше"луд'ко Л'убоў
Да'ніл'іўна і Ше"луд'ко Ва'сил' Сте"панович // це дес' в'ін у
нас подарований на д'руго'му 'роц'і в'ідкриєт' :а нашого к'лубу
// та'кош кос'т'уми / йак'і наш'і ве"те"рани но'сили ко'ліс' в
йунос'т'і // тут і рушниєки / тут і ново'р'іч'н'і ко'с'т'уми / тут
йес'т' і кофти // йак бач'іте / у нас 'дал'і лозунги о'формле"н'і
/ приєч'ом так'і / йак'і в'ітпов'ідають жиєт' :у нашого к'луба
// с'тар'іс'т' ме"не 'дома не" зас'тане / йа ў до'рог'і / йа ў пу'т'і
// а 'роки йак роз'нуздан'і кон'і ле"т'ат' / ле"т'ат' / ле"т'ат' //
ш'ізде"с'ат / це ба'гато ч'і мало // буў у нас 'веч'ір проведе"ний
/ золо'тава 'рибка / помо'ги // йак бач'іте / ў нас нама'л'ована
'рибка / веч'ір уже про'шоў два 'роки / а во'на так і виєсит'
на с'т'ін'і / ўс'і спод'івайємс'а / шо во'на ко'ліс' приєне"се
нам ш'ас'т'а // у нас про'вод'ац' :а ше 'вистаўки // о'стан' :а
от була вистаўка золо'т'і 'руки // на ц'і вистаўц'і наш'і
у'ч'аснієки / Ковал' Йєўген Воло'димє'рович / Дорос'енко
Іван 'Федорович' / зробили сво'йіми рукамі / та'к'і були
под'єлки там / і умиєвал'ники / і с'тул'ч'ієки / і лошки
/ і росточ'ки / і нож'і / і со'кири / ўсе це було зробле"но
іс' та'ким за'хопле"н' :ам / приєсут'н'і ц'ікавієлиєс'а // до
'того ў нас 'кожен р'ік про'водиєц' :а 'виставка да'ри 'осє"н'і
// ви 'нав'іт' зараз побач'іте там і паг'ісони / і гарбузи
/ і бур'аки / і ўсе шо 'т'іл'ки йес'т' // бу'вайут' ў нас на
'вос'ме 'бере"з'н'а / 'будє"мо го'тувати йа ха'з'айє'ч'ка-
господароч'ка / хто приєго'тує найсмач'н'ішу йіжу // ну /
а хлоп'ц'і 'будут' поздороў'ати і сво'йім мас'т'є'рством /
хто шо приєго'тує // ос' у нас стенд / де у'ч'аснієки нашого
к'лубу // Драган Л'убоў Йєм'іл'йаноўна / зараз во'на ўже

пе"ре"сту|пила се"ми"де"с"ати"р'іч'ний йуб'ілеї / |маїже ўсе
жит'а проро|била сви"наркойу //

с'л'ідууч'а / П'ід:убна Вар'вара Ар'сент'еїўна / ц'а в
осноўному прац'увала ў райсоїуз'і // Коробкова Та'мара
Пе"троўна / |мати тр'ох д'ітей / здо'роўя слабе / у|борш'іц'а
бу|ла // с'л'ідууч'а / Краснова Та'мара Троф'імоўна /
при"їїхала з Рос'її / |п'іс'л'а зак'ін'ч'е"н'а |техн'ікуму
/ |думала / шо не" набагато / та ї ли"шилас'а на|заўжди
/ і наго|роже"на / у заготкон'тор'і прац'увала / ве"ликим
аўтори"тетом кори"с'туйе"ц'а і |зараз // с'л'ідууч'а |дек'ілка
раз бу|ла де"путатом район:ойі |ради / Шул'га Л'ід'їя
Ми"хайл'їўна / |тоже штука|тур |сама за профес'їе"їу /
Заг|лод'іна |Ан:а Анд'р'їеїўна / се"кре"тар район:ойі га|зети
Запов'іт Іл':іч'а // Тре"т'ак |Ган:а |Марк'їўна / це ў нас
тор|говї прац'їўник / у|се жит'а во|на пропрац'увала у
торг'іўл'і // Руд'ашко В'ера С'в'ір'ідоўна / ц'а |жінка
бу|ла п'ід ч'ас в'їїни |угнана ў Ге"рман'її // ну |зараз во|на
поч'уваїе се"бе |добре // |їес'т' у нас і|ше:е така |пара / |зараз
во|ни |вий"іхали / але во|ни бу|ли уч'аснї"ками створе"н'а
ц'о|го к|лубу / |Рач'е"нки |В'ера Оле"ксандр'їўна та
Ле"он'ід |Несторович' / в'ін буў голо|войу ве"те"ран'с'койі
орган'і|зац'їїі район:ойі // |зараз во|ни жи"вут' у Че"ркасах
/ з нами п'ід:ержуйут' з'в'азки / те"ле"грами при"си"лайут'
/ |п'іс'ма поздо'ровч'і // ну ми ц'ікаві"мос'а |їїх жи"т'а:ам //
а це ў нас с'їмеїна |пара |Гапоч'ки Ми"хайло Анд'р'їйович'
і Мар'їя Іл':їўна / це т'і / |їак'і теж бу|ли з |першого д'н'а
створе"н'а ц'о|го к|лубу у нас // ц'ікава |дол'а |нашойі
Ши"п'іловойі На|тал'і Анд'р'їеїўні // |ж'інка / |їака бу|ла
трахтористкойу |першойу / |фото |їїї |тоже |їес'т' / ос'
во|на на трахтор'і / ко|ли во|на прац'увала / |пот'ім / ко|ли
ўже |стала стар'ішойу / п'ішла на пе"карн'у і ви"п'ікала
хл'іб // супруги Ше"луд'ко Л'убоў і Васил' |будут'
в'ізнач'ати своїе вос'миде"с"ати"р'іч'а / ўсе жит'а
пропрац'ували у Б'ілоку|раки"не / в'ін зе"мле"устроїтел'

/ во|на / ў район':її рад'ї ви^еконувала ро|боту / і |тоже
зе^мле^по^р'адни^еком і архи^ектором // с'л'їдуйч'ї у нас /
|С'їма Гаўрил'їўна Солод^кова / ўсе жи^т:а пропрац'увала
бугалте^ром ў район'ї / |зарас йїї у|же за в'їс'їмде^с'ат /
о|на ак^тивна слу^хач'ка / до |реч'ї / о|на і Йе^їўгена
Володими^ерови^ч'а с'уди ў клуб за|їтувала / бо са^ма
хо|дила // йес'т' у нас і ме^ндич'н'ї прац'їўни^еки // с'о|год'н'ї
/ на|приклад / |буде в'їзна^ч'ати с'в'її ден' на|розе^н:а
Васи^л'кова |Дус'а Йе^гороўна / це у нас |мабут' наймо^лоч'ша
/ ш'їзде^с'ат |рок'їў |буде йїї в'їзна^ч'ати^с'а // ну і ост^ан':а /
|Зубар'е^ва Йе^їўген'їя Ми^ехаїл'їўна / |тоже при|шла с'уди
ўже |будуч'ї на |пен'с'її // в основ^ному ўс'ї / хто тут йе на
с'тен'д'ї / це т'ї л'уди / йа^к'ї при^їшли с'уди до нас у клуб
ўже з |виходом на |пен'с'їю / ко|ли не^н знали / де се^нбе |д'їти
/ во|ни ш:е не^н при^евикли до |того / шоб н'ї^еч'ого не ро|бити
ї ў тої ч'ас уже не^н були потр'їб'н'ї там // у нас у |клуб'ї
не^нмає н'ї возрос^ного н'ї по образо^ван'їю / ўс'ї ба|жайч'ї
при^еход'ат' с'уда ї ўс'ї ба|жайч'ї |можут' в'їдпоч'ї^евати ї
пройаў^л'ати свої таланти //

Записано від Зінченко Ганни Семенівни, 1944 р. н.

9. У |тис'ач'у де^нїят'їсот п'їїс'ат ше^стом го|ду йа
ра|ботала ў за|готзе^р'н'ї лабо^рантом // послали нас на
ц'їл'їну / ра|ботала на ц'їл'їн'ї ўс'о |л'ето / а по^том о^т:удав
при^їїхала с'уди / ра|ботала ў за|готзе^р'н'ї // пос'л'е ме^не
на|правили лабо^рантом на |м'ел'н'їц'ї / ра|ботала там
вос'ем^нац'ат' год // а ў |сорок трет'ом го|ду / двац':атого
|марта / у нас во|йени:її ч'ас сто|йаў / і |кажут' нам / і|д'їт' на
же^нл'езну до|рогу // йа п'їшла на же^нл'езну до|рогу / сп'їр^ва
|м'їс'ац'ї ў два на |практи^к'ї стр'елочни^еком була / а по^том
д'е|журни^ем по с'тан'ц'її по |сорок |вос'ми^ї год // с'тан'ц'їя
тран'з'їтний / под Кандро|шоўкої //

10. Їа попала ў клуб в'ет'е'ран / оце 'дев'ат' год було / спраўл'али 'дес'ат' / но йа 'дев'ат' пробу'ла // с'уда при'ходи'ш / йак у 'р'ідний дом // йа старен'ка ўже / 'вос'і'мс'ат ўто'рй год / при'ход'у с'уда / ў три ч'аса / 'Ан:а С'ем'оноўна нам роз'казуйе / йак'і 'новос'т'і там у газ'ет'і ч'і так шо / ну 'вобш'ем за клуб в'ет'е'ран // хто йо'го орган'ізу'ваў / ўс'ем бол'шойе спас'ібо // йа їду туд'а / йак на ро'боту // ўже йес'л'і ме'не хто по'бач'е і 'каже / гла'д'іт' же с'о'год'н'і ч'е'т'вер / ід'іт' на ро'боту //

Записано від Степанчук Олени Пилипівни, 1923 р. н.

11. Їа прожи'ла тут / ў Б'ілоку'раки'не / ўс'у сво'йу жиз'н' // ко'ли ўже в'і'на с'конч'і'елас' / 'мама ро'била і трахто'ристкой / і до'йаркой / йа хо'дила туд'и на 'базу / помо'гала 'мате'р'і ко'роў до'йти // це йа ш'е була ма'ла і хо'дила ў ш'колу / і буў ш'е жи'ви' у ч'іте'л' Паў'ло М'і'л'ен'т'ович' / і при'їшоў до нас до'дому і 'каже / а де ш' тут 'д'і'уч'іна / шо 'ходе ў ш'колу / а сус'ідка 'каже / та й'її тут з'роду не'ма'е 'дома / во'на на 'баз'і там 'дойе ко'роў // при'ходе в'ін на 'базу / а ў нас та'ка фа'м'і'л'і'я була / ч'асто ка'зали шо це д'ражн'ат' / 'Кун'д'іл' / і при'ходе / а йа ж си'д'у п'ід ко'роўкойу там та'ка заў'бі'л'ше'ч'ки / в'ін 'ходе по 'баз'і / сам 'рус'кй Паў'ло М'і'л'ен'т'ович' / і 'каже / а де тут 'Кун'д'іл' 'мати? / ўс'ім до'йаркам було ко'н'ешно ч'удно // а д'е'іств'іт'е'л'но це була фа'м'і'л'і'я мо'го 'бат'ка 'р'ідного / йа'кй по'гиб 'тис'ач'а де'в'ат'сот 'сорок трет'ого 'года / полу'ч'іли ми із'в'еш'ен'і'е / шо в'ін 'б'ез'в'і'с'т'і про'паў / а ос' 'саме осноўне / йак ш'е ме'н'і не' іспоўни'елос' і ш'існа'ц'ати 'рок'і'ў / йа ўте'кла з 'дому / бос'а'ком / в' у'ч'і'л'іш'е горнопро'мишл'е'нойе / 'вос'і'мс'ат о'дин / Антра'цит'і'ўс'кого райо'на // там буў та'кй д'і'ректор по'жи'елого 'возраста // йа сто'йала 'боса / і так же но'гами тупо'т'іла / а ук'рала йа у 'ма'ми

із'в'єш'єн'їє за погнблого |бат'ка і це йаўл'алос' ме"н'ї
доку|м'єнтом // і в'ін |каже / ну |д'євочка ви ж про|ход'те /
і да|вайте с'в'її |паспорт ч'ї шо н'їє|бут' / а йа йо|му дайу ц'у
ж бу|маже"ч'ку // в'ін йак подиє|виўс' і ўстаў і п'їє|дходе до
|мене / а йа ж бос'ач'ком / і |каже / а шо ж у |тебе мол йєс'т'
мат' |л'ї хто / а йа ка|жу / не"ма |мате"р'ї / |мати ў|мерла /
|думайу йак приє|знайус'а шо |мати жиє|ва / в'ін же" ме"не
с|разу / йа ж і |боса / без" |паспорта / с|каже |їд'те до|дому /
то йа ко|н'єшно набре"хала // в'ін ме"не ко|н'єшно на ў|рем'а
забраў до|дому / йа ў |їїх рос|ла до ш'їє|снац':ати |рок'їў // а
то|д'ї приє|слаў с'уди на м'їл'їц'їу за|прос і фото|граф'їу /
так ме"н'ї |даже і |паспорт приє|силали з Б'їлоку|ракиєна // ну
йа ко|н'єшно о|конч'їла / там два |года про|ўч'їлас' // а то|д'ї
ў |тис'ач'у де"в'ат'сот п'їє|с'ат с'єд'мом году йа приє|їхала
по |визову / |маму ў|дариєла ко|рова |сил'но / о|на ле"жала /
і нач'ала ра|ботат' йа ў м'є|жколхозст|рої // штука|туром
про|робила йа |дев'ат' год // і по |сєлах |їздиєла на отк|ритих
ма|шинах //

12. У с'їм'її у нас бу|ло дв'ї |т'отки / нас |ч'єтве"ро / і
|бабушка / |бат'кова |мама // у |сорок п'є|рвом году за|кон'ч'їла
с'єм к|ласоў // в'їїна нач'алас'а / брат |мен'шиї от |мене на
два |годи п'їшоў на приє|цепу / йа нач'ала ў |колхоз'ї ро|бит' //
по|слали на о|копи прот'їє|во|танков'ї р|ви / |д|жоти ко|л'уч'ойу
п|ро|волкойу // |бат'ко ў |сорок т|рет'ом году не" ве"р|нуўс'а
/ про|паў |б'єз'в'їс'т'ї // ў пе"р'їод в'їїни |вид'їєли нам
по|луторку / і ми |їздиєли по |сєлах / так |утром за|мерзне /
так йак о|це |зараз'а к о|б'їду роз|танє / так нам по|луторку
приє|шлос'а т'анут' / не" то шо / а п|хнут' |їїї / о|на ж не" |їде
/ роз|тало і ўс'о // ну об|їздили ўс'ї |сєла / скр'їз' бу|ли // по цеї
ден' ў само|д'єйат'єл'нос'т'ї у|ч'аствую // іс'а|мого на|ч'ала
обра|зован'їєйа |нашого к|луба |ходим с'уди ми / йак до|дому
/ це |р'їдна |наша с'їє|м'їа / ми тут од:иє|хайєм / забу|вайєм за

ўс'і своіі неўз'годи / а було ў нас у 'жиз'н'і ў'с'акого / і ждем
ч'е'т'верг / йак с'в'ато //

Записано від Півень Марії Тихонівни, 1923 р. н.

13. Родилас' іа ў се'л'і Ста'тиўч'і'єно // бат'ки моіі
б'ід'н'і були / нас ў с'і'м'іі було д'вое / іа і брат // теж так
/ йак 'кажут' / жи'ли і ў 'холод'і / і ў 'голод'і // нач'алас' /
в'і'на / брат з т'риц'ат' 'вос'мого 'року / а іа п'і'с'л'а в'і'т'ни
наро'дилас' // ў 'сорок' с'омому була голо'доўка / хо'дили 'бос'і
і 'гол'і // хо'дили по сад'ках / р'вали траву 'разну / ну 'вижи'ели
// п'ішла ў ш'колу // за'к'інч'і'єла с'ім 'клас'іў // ў п'і'с'ат
ч'е'т'вертому 'роц'і 'вий'і'єхала у Дон'бас у 'ч'іц'а на штука'тура
і 'мал'ара // 'виуч'і'єлас' іа ў Бр'анк'і ў ш'і'с'нац'а'тому
у 'ч'іл'і'ш'і // п'ішла на за'вод ро'бит' / проро'била два 'годи
/ поўстр'і'єч'ала со'б'і ч'олов'іка / ми поже'нили'с'а /
в'ін буў у 'мене б'і'єлорус // наро'дила іа 'сина ў Бр'анк'і /
пожи'ели ми там п'ат' 'рок'іў / по'том пе'ре'і'єхали с'уда / ў
Б'ілоку'раки'єне // тут іа с'тала ро'бит' у 'борш'і'єце'іу ў ш'кол'і
/ 'пот'і'єм п'і'шла на п'е'кар'н'у / з п'е'кар'н'і іа п'ішла на
п'ен'с'іу // у де'в'аносто 'вос'мому 'першій син ўми'єрайе
// у двутис'ач'ному 'роц'і / т'іл'ки п'і'шла на п'ен'с'іу /
ўми'райе у 'мене ч'олов'ік і о'сталас' іа те'пер з 'меншим
'сином // с'о'год'н'і ме'н'і ш'і'єі'с'ат // іа бе'з 'ц'ого 'клубу
не' 'можу // с'уда іду / йак у р'ідну 'хату / йак у р'ідну с'ім'іу
// ра'жу ўс'ім 'л'уд'ам / шоб хо'дили с'уди / у це'й клуб //

Записано від Коробкової Ольги Дмитрівни, 1945 р. н.

14. Родилас'а іа ў т'риц'ат' де'в'атом го'ду / 'шахта
Н'і'єко'нор / Воро'шилоўс'кого району // у во'іну пе'ре'і'єхали
у се'ло За'вод'анка / бо 'родом була 'мама в'ід'і'л'а //
'кон'ч'іла 'вос'і'єм 'клас'іў / пой'і'єхала на Дон'бас шу'кати
'луч'о'іі 'жиз'н'і // наш'ла со'б'і ро'боту на стро'ік'і /

наш'ла ч'олов'іка / при'єд'бала 'д'і'єток ч'етве'ро // о'нук'і'ю
'дев'ате'ро / п'раўни'єк'і'ю п'ате'ро // о'це йак'би не' клуб /
'хтозна шо б ро'била / а то хот' п'ри'єд'ш з до'сади с'у'ди /
нуд'гу сво'ю роз'в'і'єш //

Записано від Замарської Лідії Яківни, 1939 р. н.

15. Коли нач'алас'а в'і'єна / ме'н'і було ч'отири
'роки // коли н'ім'ці с'тали нас ви'ган'ат' із хат / а ми ж
д'і'єтво'ра була / по 'вули'ці 'б'ігали і не' знали / шо це ж
н'ім'ці були / п'і'єд'ходи'єли / пода'вали йім 'руч'ки і ка'зали /
зд'расту'ї н'ем'єц-'г'єб'єц // по'том с'нова при'єход'ат' н'ім'ці
і с'нова ви'ган'али нас із хат / а жи'єли ми то'д'і у под'вал'і
// а 'мама наш'ла 'вихода / йа 'у'д'єцтв'є була 'поўна і були
'розов'і 'розов'і ш'ч'оки 'у' мене к'рас'н'і // і во'на поло'жила
ме'не на кроват' / поло'жила ме'н'і с'у'ди т'р'апку на лоб /
'у'крила / а н'ем'єц за'ходе і сп'рашу'є / шо / мол / р'єб'онок
бол'ни'ї / 'мама ка'же / х'ворий / а то'д'і хо'ди'у т'іф / і во'ни до
того бо'йали'є'а т'і'єйі бол'езн'і / і во'ни 'у'с'іх 'вир'ад'єли
на'зад / та'ким ч'іном мо'йа 'мама спас'ла с'ім'і'ю в'ід 'холода
'жити 'у' подвал'і // ну а 'дал'ше п'і'шли / п'і'єсл'а за'к'інч'є'н'а
в'і'єни йа за'к'інч'іла с'ім клас'і'ю / посту'пила 'у' 'Хар'ко'ус'к'ій
ф'і'нансово кре'дитни'ї 'техн'ікум / п'і'єсл'а за'к'інч'іла
'Хар'ко'ус'к'ій ун'і'єрси'єтет // була нап'раўле'на прац'увати
'у' Б'ілоку'рак'і'єно / де пропрац'увала 'у' ф'і'нод'єл'є 'сорок
'рок'і'ю / а с'є'ч'ас на 'пенс'і'ї / жи'єву і процв'є'тайу на
дос'тойну 'пенс'і'ю //

Записано від Зарецької Клавдії Данилівни, 1937 р. н.

16. У Б'ілоку'рак'і'єно роди'єлас'а йа / 'жили з 'мамою //
'бат'ко по'мер на в'і'єн'і / 'сорок вто'рого 'року при'єслали
ізв'є'ш'єн'і'є / шо в'ін по'г'іб в Е'ст'он'і'ї дес' // нас п'йате'ро
з 'мат'і'рю було // у 'д'єцтв'є йа з х'лопц'ами т'і'л'ки 'б'ігала

/ дружила // лазили по р'іч'кам і по сад'кам // ну а ўже йак п'ідрос'ли / с'тали робити // найшла соб'і же"ни"ча / о'це з ним т'іл'ки дружила і поже"нилис' / о'це жи"ву і с'е"ч'ас // тут робили / а то'д'і р'е"шили поїхати на С'ев'ер / ў Йакуцк'е т'рошки п'іў'года побу'ли ў зна'комих / а то'д'і на п'енс'іу там п'ішла на С'ев'ер'і // там йак с'ім з поло'винойу год про'робила на С'ев'ер'і і ў п'ійс'ат два 'годи / на два з поло'винойу годи 'ран'ше 'можна на С'ев'ер'і / ме"н'і там наз'нач'іли п'енс'іу // ну а до'дому ж т'агне / ну і при"їхали ми до'дому і п'іс'ла С'ев'ера йа не роб'лу / а ч'оло'віку тут наз'нач'іли п'енс'іу // снач'ала йа робила то на к'ірп'ічному биткомб'інат'і / то'д'і йа пе"ре"їшла ў соў'без робити // робила інс'пектором по наз'нач'ен'іу п'енс'іі 'д'ес'ат' год про'робила // а то'д'і ж т'реба 'їздит' по команд'іроўкам / пров'іра'ти / у'же йакос' надо'їло / пе"ре"т'агнули ме"не ў райсо'йуз / йа там пе"ре"їшла ў райсо'йуз / робила і бу'галте"ром / і кас'іром / і ўс'ім цим // с'тажу ў 'мене 'сорок год // йа не"даўно с'тала хо'дит' с'уди ў в'ет'е"ран // так прослу'ховувала ўс'аке 'разне / і хо'роше / і по'гане // а то'д'і йак при"їшла са'ма с'уди / поди"вилас'а / і те"пер у'с'іх кри"чу / не соч'ен'а'те / п'і'д'іт' побут'е там і ўз'наєте / йак там йе // ми при"ходи"мо / йак с'ім'я / с'і'даємо / од"и'хайемо / по'сид'іли і п'ішли до'дому //

Записано від Піддубної Варвари Арсентіївни, 1926 р. н.

17. П'ішла йа роботат' ме"н'і ч'оти"рнач'ат' год було // 'дес'ат' год на же"лезн'іі до'рог'е / 'д'ев'ат' л'ет у доро'д'ел'е работала і ото йа п'ішла на п'енс'іу // нас було у 'мате"р'і 'семе"ро / т'рудно було жит' / не"воз'можно // ш'колу три 'класа т'іл'ки 'конч'іла / б'іл'ш не" мо'гла хо'дит' // бо н'і ў ч'ім було хо'дит' / поки т'епло / нач'інайу хо'дит' / а йак 'холодно / бро'сайу / н'і ўбу'вац'а / н'і ўд'а'гац'а не" було н'іч'ого // 'семе"ро було д'ітеї / три се"ст'ри і ч'отири б'рата // ост'аўс'а о'дин брат / а три ў'мерло / ро'д'іт'ел'і по'мерли / жи'ву йа

с:ином // іду йа до своєїей се"стри і їде П'ід:убна Вар'вара
Ар'сен'т'е'їна / ка'жу / куди? / у клуб в'ет'ераноў / а'можна йа
з'вами? // при'їшла / ме"не за с'т'іл поса'дили / роспи'тали /
ї ме"н'і пона'рави'елос'а / і с'тала йа с'уди ходит' // при'ход'у
с'клуба в'ет'ераноў до се"стри / ка'жу / Гал'а / ти з'найеш
/ йа була ў клуб'і в'ет'ераноў / ме"н'і так пона'рави'елос'
// і йа / ка'же / п'іду / Мар'їе / і ото ми с'тали ходит' //
не" з'найу ч'і год'їу п'ят' ми 'ходе"мо / ми тут йак брат та
се"стра ўс'і // ко'му-то ден' рожд'ен':а спраўл'аємо 'каждї
за своїім стол'ом / своїе хто шо при'не"сли / пос'п'івали /
потан'ц'ували і порос'ходи'ели'с'а //

Записано від Ткаченко Марії Юхимівни, 1936 р. н.

18. Роди'елас' і хре"с'тилас' тут // зам'їж 'вийшла ў
п'їй'с'ат п'їатому у двадц'ат' л'ет / ч'етве"ро 'д'іток // бат'ки
кре"с'т'їяни // ро'била ш':іка'туром / мал'аром / на ўр'едних
ро'ботах ро'ботала // дванац':ат' онук'їу / т'роїе праўнуч'ок
// пасла у 'д'ецтв'і те"л'ат 'боси"ми но'гами / ко'роў до'їла / а
то'д'і ўте"кла з кол'хоза та п'їшла на ст'роїку / виўч'і'елас' на
ш':іка'тура //

Записано від Лисенко Євгенії Іванівни, 1935 р. н.

19. Ми в'їз'нач'і'ели своїе де"с'ати'р'їч':а // це нам
'б'їл'ше п'ідн'ало 'настр'її / диўл'ач'їс' на те / шч'о ба'гато
із 'наших не"ма ўже / но ц'і / хто йес'т' / во'ни наїк'раш':і
пропаган'дисти / бо во'ни 'кожен на своїї 'вулиц'і
розпов'їда'ют' / йак це / йак тут хоро'шо // д'їсно / шо клуб
ве"те"ран стаў 'другим 'домом // ко'ли в'їс'їмде"с'ат 'рок'їу
/ а то ї 'б'їл'ше / у нас і в'їс'їмде"с'ат п'ат' / і в'їс'їмде"с'ат
'деўїат' / ко'ли у 'кожного з д'їтеї і онук'їу йе своїї проб'леми
/ то к'раш':е / ч'їм тут / у клуб'і / йїх н'їх'то не" зрозум'їе //
тут не" т'їл'ки во'ни посп'їлку'вали'с'а / тут 'можут' і своїї

таланти проїавити / у с'ї йак'ї т'їл'ки йес'т' види жанру /
 у с'ї ў нашому клуб'ї можут' проїавити // і с'о годн'ї у нас
 буде в'їзнач'ати с'а ден' нароже"н":а Дус'ї Вас'їл'кової
 // важ'ка дол'а у ц'їйейї склалас'а ж'їнки / і р'їк то му
 во"на виїшла зам'їж / але йак' т'їл'ки перша воз'можнос'т'
 попадаец':а / во"на при"їїж:аїе до нас у клуб / обов'азково
 заходит' і с'о годн'ї на ден' нароже"н":а при"їїхала // то там
 і ч'олов'їк / там і хата / во"на без клуба не" може / хоч' у два
 м'їс'ац'ї / хоч у три м'їс'ац'ї / но во"на с'уди при"їїж:аїе // і
 золот'ї вє"с'їл':а ў нас були / в'їзнач'али Гапочка Ми"хаїло
 і Мар'їя / Лук'їянови Вале"н'їна і Воло"димир / Ше"луд'ко
 Васил' і Л'убоў // ос'тан':ї заходи / йак'ї ў нас про"вод'ац':а
 / це вє"с'ме бере"зн'а вєч'їр буде називатис' найкрасив'їш'її
 ж'їнц'ї ў с'в'їт'ї // і ко"ли го"вор'ат' / йак ви може"те го"ворити
 за красєту / ко"ли л'удин'ї ўже даўно за с'ємд'ес'ат або за
 в'їс'їмде"с'ат / то ми заўжди го"вори"мо / не"красивих ж'їнок
 не" бу"ваїе / у л'убому в'їц'ї во"ни сам'ї красив'ї і сам'ї
 при"євбли"в'ї // д'їїсно наш клуб стаў аўтори"тетом // до
 нас при"їїж:али за дос'їдом рєботи із Стан'їци Луганс'кої
 / із Старєб'єл'ска / со С'євато"ва / с' Марковки // ко"лис' на
 баз'ї нашого клубу про"води"є с'а облас"ний с'єм'їнар / так
 шо рєботи ба"гато // у с'ї уч'асник'ї клубу йаўл'айуц':а
 і уч'асник'ї хуждєжн'ойї самод'єїат'єл'ност'ї / хору
 вє"те"ран'їў // до дн'а ше"сди"с'ати"р'їч':а пє"рє"моги будут'
 у с'ї наш'ї вє"ст'упати із кон"цертом у район:ому будинку
 кул'тури //

Записано від Зїнченко Ганни Семенївни, 1944 р. н.

20. Хо"т'їлєс' заїматис' хуждєжн'ойї самод'їїал'н'їст'у
 / та тод'ї / ма"бут' / у с'ї д'їти цим заїмали"с'а // згадуїец':а
 тис'ач'а де"ўїїацєт сєрок де"ўїїатиї р'їк / ми учн'ї
 п'їятих / і шєстих / і с'єомих клас'їў сє"ми"р'їчноїї ш"коли
 з'їбралє"с'а в'їдс'єв'аткувати ден' першого т'раўн'а / але

од'івати^с'а було н'і ў шо // кожна хот'іла і пос'п'івати і потан'ц'увати / особливо з д'іўч'ата / от і наша уч'іте^л'ка Марфа Гімоф'ійіўна с'іла за ку^л'ісами / а нам з'н'ала свою йубку і в'іда^л'а туфл'і // і ми по ч'ерз'і поч'і^л'найуч'і д'іўч'атка з о^д'инац'ати рок'іў і кон'ч'айч'і ч'отирнац'ати / ви^л'ходили ви^л'конували номе^л'ра / заходи^л'ели за ку^л'іси і пе^л'ре^л'од'а^л'гали^с'а і з^л'нову ви^л'ходили // ми до с^л'амого ос^л'тан':ого дн'а ўд'ачн'і ц'ї добр'ї л'удин'і / уч'іте^л'ц'і наш'ї / йа^л'ка нам дарувала ди^л'тинство // ко^л'ли ми були шко^л'арами / і першого / і д^л'ругого / і ос^л'тан':іх клас'іў / у нас то^л'д'і п'іонер'ських лаге^л'р'іў йак та^л'ких не^л' було / але уч'іте^л'лі стара^л'лис' йа^л'кос' орган'ізувати в'ідпоч'інок д'іте^л' / бо п'іс'л'а в'їни с'т'іл'ки залиши^л'елос' сна^л'р'ад'іў / патрон'іў / поро^л'ху / т'іл'ки де ї було шо д'іти п'ідри^л'вали^с'а на м'інах / уби^л'вало йїх // особливо це х^л'опч'іеки // ди^л'ректор шко^л'и Борис Васи^л'ович р'ішиў орган'ізувати ўс'їх / поч'і^л'найуч'і з першого і к'ін'ч'айч'і с'омим класом д'іте^л' на зби^л'ран':а колос'к'іў // кр'ім того шо ми були зайн'ат'і / це ше буў і с^л'пособ накор^л'мити д'іте^л' / бо за те / с'к'іл'ки ти з'іб'раў / зважували колос'ки а то^л'д'і кож'н'ї ди^л'тин'і давали по кон'серўн'ї бан'к'і і ку^л'сок хл'іба // жили ми ў пол'і / бо це було сво^л'го роду ви^л'хо^л'ван':а / з нами пос'т'їно буў ди^л'ректор // д^л'уже запам'їталос'а / ко^л'ли ве^л'ч'орами ми си^л'еди^л'мо у ц'ї ко^л'мор'і / а в'ін розпов'іда^л'е нам кни^л'ж'ки / опов'ідан':а / іс^л'тор'їй і ж'ит':а / бо це йак раз т'іл'ки зак'ін'ч'іелас' в'їна / роз'казував про ге^л'ройіў / а йїх було ї м'ісцевих ба^л'гато // йакшо т'іл'ки за молодогвард'їц'іў не^л' знали / то за Зойу Космоде^л'м'їан'с'ку ўже знали // йа^л'кос' ўсе те / шо було ў ди^л'тинств'і / нам запам'їталос' // б'іл'ше ўс'ого ми ўд'ачн'і і проне^л'сли ц'у ўд'ачн'іс'т' / нашим с^л'таршим то^л'вари^л'шам / уч'іте^л'лам // не^л' ўс'і з них мали ос'в'їту пе^л'даго^л'г'іч'ну / але ўс'і во^л'ни були та^л'к'і доб'р'і / та^л'к'і в'ідан'і сво^л'їй робот'і // і кожну хви^л'лину во^л'ни стара^л'лис'а в'іда^л'ти ўсе ўсе нам / д'іт'ам // не^л' пам'їтайу

/ шоб ко́лис' / йак раз су́с'ід / шоб в'ін ко́лис' |дома бу|ваў // в'ін із в'ос'ми |ранку ї до ше"сти |веч'ора у шко́л'і //то там з|бори / то йа|к'іс' гурт|ки ху|дожн'ойі само|д'і|ял'нос'т'і / то з |учн'ами заї|малис'а / шоб п'іт':а|гнути / а |д'іло ў |тому / шо |п'іс'л'а в'і|їни бу|ли у нас |класи-ком|плекти / |перші і |трет'і|ї / |другі і ч'е"т|верті // це бу|ли пе"ре"ростки |д'іти / там бу|ли та|к'і / шо ї с'ім |рок'іў / і шо дв'е|нац'ат' // і |йакос' зна|ходи"ели с'п'і|л'ну |мову / і при"ви"вали л'у|боў до наў|ч'ан'а // ко́ли про|води"елис'а |зус'тр'іч'і шко́л'ар'іў / ў нас бу|ли і т'і / шо ї поч'ат|кова / і се"ми"р'іч'на осв'іта / то |мабут' |б'іл'ших |с'л'іў ў|дачнос'т'і / ч'ім бат'кам |нашим і уч'і"те"л'ам / н'ікому на с'в'іт'і не" бу|ва // і не" |диўл'ач'іс' на те / шо та|ке важ|ке бу|ло ди"тинство / і |йісти |н'іч'ого / но добро|ти с'т'і|л'ки ўс'і / с'тарше поко́л'ін'а пам'я|тайе / шо йа|кшо ў |когос' по|падаўс'а ку|соч'ок маку|шини / та во|ни при"носи"ели ў клуб і по |ч'ер'з'і ўс'і |йі|ї кушту|вали // а йа|кшо ў |когос' і|ше"буў хл'і|б або карто|шина по|яаўл'алас' / то ўже |йі|ї по |брац'к'і розд'і"л'али на вес' |клас // йа|к би хо|т'і|лос'а нам / ста|рим / шоб о|та добро|та / о|та |ш:ед'р'іс'т' і |ш:і|р'іс'т' / |я|ка бу|ла у |наш'і|ї |унос'т'і / шоб за|лиши"елас'а во|на і дл'а |наших о|нук'іў і |праўнук'іў і та|к |дал'і //

Записано від Лисенко Євгенії Іванівни, 1938 р. н.

с. Лозно-Олександрівка

Лозно-Олександрівка – селище міського типу (з 1964 року), центр селищної ради, розташований на р. Лозній за 45 км від районного центру і за 12 км від залізничної станції Солідарна. Лозно-Олександрівка заснована на початку XVIII століття, але в 1718 році була залишена жителями у зв'язку з епідемією чуми. Удруге заселення почалося в 1758 році селянами Тамбовської губернії та навколишніх сіл. Назву мотивують найменуванням річки та чоловічим ім'ям.

На території селища виявлені пам'ятки археології,

історії й культури: місце знаходженням каменю, поселення епохи бронзи й раннього залізного віку, один курган.

У нас і не^н се^нло / а по^солок // йак посе^нлилис'а посе^нленц'і / так і ост^аўс'а в'ін по^солком // це бу^ло д^луже даў^но / шо йа і не^н помн'у // м'ін'і рос^казала мо^йа ба^пба У^л'ана / а йі^й йі^йі^йі^й ма^ти / мо^йа прабаба Н'урка // ко^лис' д^луже даў^но б'іл'а ве^лико^айі р'іч'ки с'тали жит' л'уди // в'ід'к'іл' во^ни по^ход'ат' / н'іхто не^нпомне // але з^найемо / шо л'у^ди бу^ли в'іл'н'і // ўс'а р'іч'ка бу^ла зарошч'а лозами // бу^ли так'і заросл'і / шо м^ожна бу^ло хо^вац'а ўс'ому се^нлу // це^й пос'т'і с'тали з^вати Лознойу // т^рохи п'із^н'іш до^бавили щч'е од^не наз^ван'іе / Лозно-Ал'е^ксандроўка // йа роз^кажу ч'о^го // по ў^сому м^иру ішоў мор // це^й мор-ч'у^ма // л'уди бу^ли д^луже напуган'і // во^ни бо^йалис'а / шо і до^них до^йде це г^оре // так і полу^ч'іло^с // л'уди с'тали ў^мірат' / йак м^ухи // ўс'і позакри^евалис' ў хатах / та і це не помо^гло // ў^ж ка^жд'і с'ім'і хтос' ў^міраў / ў^мірали с'ім'ями // з йа^когос' г^ороду при^еслали сол^дат / шоб^н во^ни о^цепили вес' по^солок і н'ікого не^нвипус^кали // во^ни д^лумали / шо цим оста^ноў^л'ат' ч'у^му / ко^ли ўс'і л'уди пе^ре^нмрут' / і во^на не п'іде дал'ше // хто хот'іў ўте^к'ти / тих ўби^вали // у^с'і жи^ели і бо^йалис'а / шо при^йдут' л'уди / йак'і соби^рали м^ертвих і за^бе^нрут' ост^ал'них / йак'і ішч'е бу^ли жи^в'і //

на ок^райн'і по^солка жиў Ал'е^ксандр із сво^йіми р^одич'ами // бол'ез'н' щч'е не^н до^йшла до^них // д^луже не^н хот'іло^с йі^м ў^мірат' // Ал'е^ксандр д^луже хара^шо знаў л^ози / ними в'ін і ўз^думаў т'ікат' // в'ін р'ішиў / шо л^уч'ше по^мерти ут'ікаўши / ч'ім ждат' / ко^ли бол'ач'ка до^йде і до^них // но^ч:у в'ін с'ім'іюу іде ў л^ози // с'к'іл'к'іс' д'н'іў во^ни хо^валис'а ў те^рни^ках // йіли / шо йі^м попа^дец'а // пост'е^пен:о во^ни проби^ра^йуц'а на д^ругий бок р'іч'ки // і так полу^ч'іло^с / шо ост^алис'а во^ни жи^ев'і і ішч'е с'к'іл'к^ито л'у^дей //

коли мор |конч'іус'а / то ост'аус'а по|с'олок пу|стий
// л'удеї не"стало / хто ўмер / а хто ост'аус'а жи|вїї / т'ї
уте"кли / гет' з того стра|шного |м'їста // проїшло |с'к'їл'к'їс'
ўремн'а / і Ал'е"ксандр ве"рнуўс' у по|с'олок // разо|м з ним
повер|нулас' йо|го с'їм'їа // за |ними пост'е"пен:о ве"рнулис'
т'ї л'уди / йак'ї осталис'а жи|вими // с'того ўрем'їа стаў
по|с'олок рос'рос'тац':а // зно|ву ве"рнулис' л'уди // те"пер
по|с'олок стаў з'вац':а |Лозно-Ал'е"ксандроўка // ў ч'ес'т'
|первого посе"ленц'а // с'в'її по|с'олок ми зве"мо |Лозна / шо|пб
у|добн'їш було // те"пер |Лозна не" така / йак була |ран'ше //
во|на рос'кинула|с' ўздоўш |р'їч'ки / по о|бидва |її |боки //
од|ним к'райом доста|їе до Тройц'кого райо|ну / а д'ругим
поч'т'ї доста|ла |города Ров'ен'ки |Бел'гороц'кой |облас'т'ї //
|п'їс'л'а воїни тут буў райо|н:її центр // це шч'ас |їе |назви у
|вулиц'ах / а дл'а ўс'їх так і ост'ануц'а т'ї |назви / шо спо|кон
в'їкоў |помн'ут' л'уди //

|т'ажко було жит' |п'їс'л'а воїни / та л'уди були д'ружн'ї
/ хот' і було ба|гато пе"ре"се|ленц'їў / ново|при|булих // у
|центр'ї по|с'олка буў ве"ликий с'їл'маг^x / і ми |б'їгали ту|ди
за рос'таўшима кон|фетами // кон|фети рос'та|вали і |їїх
вистаў|л'али на по|рог^x мага|з'їна / а |д'їти |їїли |їїх //

по о|дин б'їк |р'їч'ки ле"жит' Гру|зинка / ма|бут' / шо
ко|лис' |паном буў гру|зин / а |може / то л'уди см'ї|уц':а / так
|кажут' // ўсе |м'їсто тут креїд'ане // йак|шо ко|мус' |нужна
к'реїда / |б'їла- |б'їла / йак с'н'їг^x / по|мазати |хату / то за
к'реїдо|у |їдут' на Гру|зинку // |їїї |можна доўб"ти с'к'р'їз' //
к'реїда на до|роз'ї / і на буг'р'ї / і на го|родах // |нейу с'т'їрали
о|дежу / бо не було |мила //

|л'їтом на до|рог'ї пил'у|ги по ко|л'їна // ў |д'ецтв'ї ми
|б'їгали по пил'у|г'ї / йак по пу|ху // |парами і ку|палис'а ўн'її
/ йак горо|пц'ї // пил'у|га була |б'їла / |б'їла / і ми йак |миш'ї у
му|ц'ї // то|д'ї |їшли на |р'їч'ку і ку|палис'а ў родн'ї|ку // во|да
бу|ла л'од'анойу / л'уди но|сили с'т'їрат' о|дежу // на|тїєрали
|їїї ве"ликою|у кре"їдинойу і с'т'їрали //

за Гру^зинкойу поч^{'і}на^{'с}а Сахал^{'ін} // мабут['] / звали так / шо бу[']са[']ме пос^{'л}ід^{'н}і^{'ї} // і назвали мабут['] так то^{'го} / шо дес['] іе далеко ^город^{'т} Сахал^{'ін} // на Сахал^{'ін} і іе ^дуже ве[']лика ^гора / Тара^{'кан}:а // хто^{'з}на / ч^{'о}го ії^{'ї} так зват['] // тоже ^кажут['] / шо звали так ^пана // пан Тара^{'кано}ў // на ц^{'ї} ^гор^{'і} / на са[']мому ве^{'р}ху / п^{'і}ски // там ^красні п^{'і}сок // та[']кі ^тіл^{'ки} на ц^{'ї} ^гор^{'і} // ми ^часто хо[']дили за п^{'і}ском / шо п[']осипат['] ^ў хат^{'і} дол^{'і} ^їку // та хара[']шо бу[']ло // мамка насо^{'би}раут['] ^конс[']кого на[']возу / по[']мажут['] дол^{'і} ^їку / а з[']верху по[']сипл[']ут['] ^красним п^{'і}ском // Іе ^ў се[']л^{'і} Мар^{'тос} ^їка / ^паном бу['] Мар^{'тосо}ў // во[']на поч[']т^{'і} ^ўс^{'а} в оч^{'е}ретах та ^ў лозах // дал^{'і} іде По^{'по}ўка // ко[']лис['] тут бу[']ла ^церква і за[']пра[']л^{'а} ^ўс^{'ім} п^{'і}п // це ^час^{'т}і по[']с^{'ол}ка ^да[']ў^{'ні} / іїх присо^{'ї}ди[']нили п^{'і}с^{'л}а ре^{'вол}уц^{'і} ^її // коли ^випе^{'р}ли па^{'н} ^їў // с дру^{'го}го ^боку ^річ^{'ки} но^{'в}іш^{'і} ^вулиц^{'і} // Ново^{'сел} ^їка / во[']на по^{'я}вилас^{'а} п^{'і}с^{'л}а во^{'ї}ни // так і про^{'з}вали / то^{'го} шо но^{'в}і о^{'сел}і // іе До^{'ў}гал^{'і} ^їка / ^дуже до^{'ў}га // во[']на ^тане^{'ц}:а од^{'но}йу ^вулиц^{'ойу} далеко / то^{'го} і До^{'ў}гал^{'і} ^їка // ^чере^{'с} ^річ^{'ку} ле^{'жа}ў др^{'уч}ок / п^{'і}з^{'н}іше по^{'я}вилас['] ^клад^{'ка} / а п^{'і}з^{'н}іше по^{'я}ви[']ўс['] м^{'і}с^{'ток} ^с ^досток // іак ^тіл^{'ки} насту[']пала ве^{'с}на / м^{'і}с^{'ток} зно^{'сі}ло // ми бри[']ли на дру^{'г}ий ^бік по во^{'д}і / а коли ста[']вало во^{'д}и ^чере^{'с}ч^{'ур} ба^{'гато} / то оп[']хо[']дили ^чере^{'з} По^{'по}ўку // це бу[']ло далеко / а ^тіл^{'ки} там бу['] жал^{'і}з^{'ний} м^{'і}с^{'ток} / іа[']кі['] во^{'да} на доста[']вала // на По^{'по}ўк^{'і} бу[']ли ^ціл^{'і} і ^їа[']руги ^гле^{'я} / ^красно^{'ї} ^глини / з іа[']ко^{'ї} ^робл^{'ат} ^гле^{'ки} // ми хо[']дили ту^{'ди} ^дігво^{'ройу} і ко[']пали то^{'нел}і // Кру^{'гом} по^{'с}олка ба^{'гато} л^{'іс} ^ї і пол^{'і} ^їў // ми ^часто хо[']дили у Ковал^{'ок} // тут рос^{'ли} куш^{'ч}і ^терну / ^ціл^{'і} ^зарош^{'ч}і // тут ве^{'с}но^{'йу} ^перш^{'ими} по^{'я}ў[']л^{'алис} ^а под^{'с} ^не^{'ж}ники / ^раска / ^прол^{'і}ски // Вед^{'ме}же / ве[']ликі['] л^{'іс} // там ко[']лис['] бу[']ли мед^{'вед}і / бу[']ло ба^{'гато} іа[']блук^{'дич}ок // Ви^{'ш}не^{'ві} / л^{'іс} / іа[']кі['] ^цв^{'і} ^їў / мо['] сад / так ба^{'гато} бу[']ло там ^фрук^{'тових} де^{'ре}ў // ко[']лис['] це бу[']ло се[']ло Ви^{'ш}не^{'ве} / ^з во^{'ї}ни там н^{'і}хто не['] жи[']ў // ^хати за[']вал^{'алис} ^а / сад^{'ки}

ос'талис'а // ўсе заросло де^нревами // о'це і полу'ч'іўс'а л'іс-
сад^т //

С'іл'ін'кій садок / л'ісок / де було багато полу'ниц' //
во'ни росли с'к'р'із'е //

Записано від Станішевської Ніни Іонівни, 1939 р. н.

с. Нещеретове

Нещеретове – село, центр сільської ради. Розташоване в нижній течії р. Білої, притоки Айдару, за 16 км від районного центру (сmt Білокуракине) і за 3 км від залізничної станції Чумбур по лінії Валуйки – Кіндрашівка. До складу сільської ради входять Паньківка і Цілуйкове.

В околицях села досліджено пам'ятки кількох епох: кургани епох міді-бронзи (III – початок I тисячоліття до н. е.), кочівницькі кургани та могильник салтівської культури (VIII – X століття).

Слобода Нещеретове виникла на початку XVIII століття. Першими її жителями були українські селяни з Правобережної України та росіяни, які втекли від кріпацької неволі. Оселившись на берегах річки Білої, вони будували свої житла в густих зарослях очерету. Нерідко покрівлі ледве виділялись з цих зарослів. Звідси й назва лободи – Нещеретове (нижче очерету). Від нього, імовірно, походить і поширене в селі прізвище Нещерет.

1. Ро'дилас'а йа ў ку'точку / де ї ви жи'вете / с'ім'йа жи^ела
|оч'ен' |б'ідно / а на д'і'теї і на нас ў'с'і то'д'і були багат'і /
п'йат' не'в'істок було / д'і'теї штук |деўйате^нро було / д'ідус'
і бабус'а і прабабус'а / ну де ж там |можно пом'іш'атис'а
/ жи^т'а йа'ке було / йак б'ідно'та йа'ка була // |мати мо'йа
була |саме с'тарша / а йа з ш'іс'над'ц'а'того |року на'ро'жен'а
/ Анто'нина Іван'іўна Це^нреў'с'ка / ну і шо ж / йа п'ідрос'ла
т'рошки / |бат'ка на в'і'їну ўз'а'ли / с'ім'йа ўс'а ос'талас'

/ а йа там йак припуте"н' / ш'е ї у мате"р'і |двойе і д'ітеї
не"забагато там було |разних / |б'ідно жи|ли / настрадалас'
с'к'іки хоч / де с|вин'і / де ди|тина / то ўсе мо|йе // а шо ме|н'і
то|д'і / |бат'ка не|ма / із воїни не"ма / о|так / о|то йа ски|талас' /
ски|талас' по ч'у|жих |л'уд'іх // жи|ла / ў пос'л'ід'н'е ў|рем'я
жи|ла і ў |д'ад'ка За|хар'ка сво|го / За|баїтен'ка // не"нужна
н'іде була / і так настрадалас' // |мати |вийшла |зам'іж / і там
не"нужна / о|так / |брат'їя / а то|д'і ўже ж с|тала йа |біл'ша /
хо|дила по |л'уд'іх / по ве|ликих |л'уд'іх / ме"не ўсе б|рали
// ро|била / ро|била / ро|била / шо аж |руч'е"ч'ки покру|тило
// ну / йака мо|йа |жиз'н'а була / |оч'ен' пло|ха / а жи|ли без
|устал'і / го|спод' йе на с'в'іт'і / і|дос'і хо|д'у / |плутайус'а
// йак роз|казуваў м'її д'і|дус' / б|росим по|ка д'е|цтво / йак
роз|казуйе |д'едушка / жи|ў йа|киїс' / жи|ло йа|кихос' |тихих
п'я|т' ч'і три ч'і с'к'іки там ўс'о|го не"зна|йу / ч'і ка|заў / ч'і
не ка|заў / ўсе о|но ко|лиш'н'е / при|їхало до йо|го два б|рати
/ ч'і |р'і'дн'і ч'і не"р'і'д'н'і / |нач'али тут |жити / ст|ройац':а //
во|но це се|ло ма|лен'ке було / |може де"с'атк'іў два / с'к'іки
тут / ка|заў д'ід Йу|хим / хат / ну за|ч'али ўже |л'уди ст|ройац':а
/ |р'ічка була здо|рова // і о|так тут ў нас ле|вади бу|ли // во|ни
/ |ц'і |р'ічки / бу|ли |дуже бо|лотис'т'і / кру|гом оч'е"рета /
|л'уди оч'е"рет р|вали / к|рили |хату со|бі / не"було н'і ў |кого
до|м'іў / ха|тину йаку-не|буд' / ну ўсе ж та|ки / з'л'іп'л'ат'
йі|йі з |глини і з |ч'ого там / |хати бу|ли |нижч'е оч'е"рету – о|то ї
наз|вали Ниш'еретове / ч'і хто йо|го наз|ваў / наз|вали о|то так
// йа хо|дила ў ш|колу / хо|дила три |годи / то|д'і нас |бат'ушка
ўч'іў / д'ед хо|диў м'її і / йа хо|дила / о|то ми |разом хо|дили
ў ш|колу / три к|ласи |конч'іла // йа хо|дила ў ве|лику / а д'ед
ў ма|лу хо|диў / шо |коло |церкви бу|ла / за|валилас' / о|то так
було // |р'ічка Б'іла наз|ивалас'а – так ч'і та|ка |ч'іста |була
і гли|бока / ч'іста була / д'ед Йу|хим з|робіў там тот / м'іст
з|робіў / хо|дили ўсе ту|ди |матушки ку|пац':а / |матер'і там і
ц'в'і|ти по|с'їяли / а во|да йак скло! а |берега ї не |бач'іш // і
гли|бока / і сто|йала йак |зеркало / не так йак оце ў нас те"пер /

а тут о'це кру'гом |нейі| було / о'це ж ле'вада с'к'р'із' / де за'раз
о'це жи'вут' // о'то наш ку'ток // о'то до р'іч'ки було / сад'ки
там були / сад'ок ў нас |гарній| буў //

|зараз| йа| вам| за| зам'іж| розка'жу // йа| о'це| йак| розка'зу|ю
/ так| о'то| о'так| / ш'об| пла'кати // ну| було| ме'н'і| год'і'ў
|може| с'ім'нац':ат' / о'та'ка| йа| була // йа| л'і'пила| |шишки| ў
Йа'рекин'і'ус'койі| На'ташки| / во'на| була| / о'це| жи'вут' / де| зара'з
|саме| т'іл'ко // при'ход'ат' |мати| / хо'д'ім / старо'сти| при'шли
// йа| за| голо'ву / „ої| |Боже| / |мамо| / шо| там| за| старо'сти?" //
„та| хо'д'ім| по'дивис':а" / |кажут'| во'ни // при'ходим| / а| там
Йа'ценко| / во'ни| на| Окруж'н'і'ў'к'і| жи'ли / ба'гат'і| жи'ли //
при'ішли| о'це| с'ватати| / з'найе| шо| ро'битиму| ўсе // йа| за'ход'у
/ си'дит'| же'них| / а| в'ін| ўже| же'них| та'кий| / ну| / |може| год'і'ў
йо'му| д'вац':ат'| п'йат'| було| або| т'риц':ат' // ну| / йа| за'крич'ала
на| ўс'у / та| йак| поб'і'жу| з| хати| / а| |мати| „п'ідо'жди| / |Тон'у| (ну
ме'не| то'д'і| з'вали| |Тон'а)| / п'ідо'жди| |Тон'у" // а| ми| то'д'і| там
/ де| була| Гор'д'і'я| хата| / а| по'том| його| заб'рали| і| дес' |д'іли
/ ну| шо| / о'це| ми| си'дим| / а| йа| з| хати| т'і'ка'ю| / ну| ка'жу| / йак
|хоч'е'те| / а| йа| п'ішла| / а| во'ни| ж| о'то| при'не'сли| |випити| / а
во'ни| ц'і| старо'сти| си'д'ат' та| і: „шо| це| во'на| ста'риц'а| не'хоч'е
за| та'ких| л'у'деї| / |старе'ц'| / не' |хоч'е| за| та'ких| л'у'деї" // „йа
з'найу| / ка'жу| / шо| йа| с'таре'ц'" // йа| з'нач'іт'| та'ке| ви'шла| з
|хати| / |мати| то'д'і| ви'шла| та| і| ка'же| / |іди| / |д'етка| / ха| во'ни
|вип'ют'| / а| ти| за| його| не| п'і'деш| / о'то| во'но| і| ўсе // во'на| |бач'іт'
/ йак| йа| плач'у| / ну| ку'ди| йа| / мо'лоден'ка| / гар'нен'ка| була //
|може| ти| |бач'іла| ў| му'зейі| ў| ш'кол'і| мо'йі| орде'на| та| ме'дал'і
та| йа| / мо'лодесе'н'ка| та| гар'несе'н'ка| була // ўс'і| було| ка'жут'
/ ку'ди| в'ін| його| о'той| д'ід| с'вата'йе| йі'йі| / ну| |ладно| / при'ходе
в'ін| п'ід| |веч'і'р| / і| ш'е| при'ходе| / а| йа| ка'жу // „не' хо'ди| с'у'ди| /
не' хо'ди| / йа| не' п'іду| за| тебе" // а| в'ін| то'д'і| на| мене – од'а'ваї
х'л'еб // ну| а| йа| то'д'і| ка'жу // „забе'рете| йі'йі| / |мати| спе'ч'ут'
і| од'адут'" // і| о'то| йа| ви'шла| з| хати // уп'йет'| / при'ходе| о'це
брат| На'ташки| / а| йа| ў| |д'ад'ка| За'хар'ка| / о'це| і| до'дому| не'
хо'д'у| / при'ход'ат'| |мати| // „хо'д'ім| / |вир'адиш| його" // йа

приход'у / „Петро / кажу не ходи / пос'л'їдн'їй раз” / а тут Іван Паўлович йавиў'с' / свекор / „куди ти / ми йїї за Том'ка заберем” // а в'ін // „йа тод'ї хату спал'у” // „йа тоб'ї спал'у” // а бат'ко такий же ўже буў // Іван Паўлович // „йа тв'їй кур'їн' спал'у” / а в'ін і п'їшоў / йа тод'ї – слава тоб'ї Господи / хре'с'т'ус'а // пови'р'ажала йїх / а т'ї скандал'ат' стар'ї / ну ї хаї скандал'ат' / а йа молодого в'ир'адила / а ме'не Горд'їй в'ир'адиў і ска'заў // „їди / куди хоч'еш” // так йа ў П'їў'н'їў жи'ла / Горд'їй буў м'їй в'їтч'їм / не'р'їднїй бат'ко // при'їшоў Іван Паўлович' / а йа ў д'ад'ка Захар'ка жи'ву / йа там н'ужна? // це шо Коно'ник // ну / о'тож / йа там жи'ву / ну та шо ж / йа о'то плач'у // п'їду до Лук'їан'їў / та там па'су сви'ней / ўже д'їўка / в'иже'нут' во'ни йїх / а йа ка'жу / та йа па'па'су // та де ж ме'н'ї д'їватис'а // при'їходе Іван Паўлович' / свекор // „шо ви свахо буд'ете йїї в'їд'авати? ч'ї не'ма ш'еї постел'ї?” // м'ати ў б'їдному двор'ї / та / ка'же / йа сво'їу од'ам // тод'ї ж не' б'їл'йа не' було / а р'адна ў ме'не йе / р'адном ўкри'вац'а / р'адно п'їд подуш'ки // ота'ке во'но було // Іван Паўлович' ка'же / „ми при'їде'мо ко'билойу в'еч'е'ром / заб'е'рем ўсе / так во'ни сундук ўз'али / м'ати дала // у ме'не було д'вац'ат' со'роч'ок полот'н'аних / м'ати ж д'бала ме'н'ї / во'ни п'р'ахи / ч'ухрайї / куди там / полотна так'ї гар'н'ї були / р'адно ў ме'не гар'не / те шо ўкри'вац'а / б'їлим п'їд'бито / йак п'їдод'їйал'ник / а це із с'т'ожок із хар'оших / та'ких йак о'то ми п'їд'с'їлки сл'али / о'то ў нас од'їйало було // о'то м'ати при'їзжайут' / оставила м'їй сундук / м'ати ўсе сво'їе од'ала / і о'то йа с'їла / м'ати поблагосло'вила / із с'л'о'зами дала ме'н'ї іконку і х'л'їбину / о'то такий зам'їж буў // ту'ди при'їйхала / тут Ган'а по'коїна / до'машн'а сест'ра / так о'то на ме'не / царство йо'му небесно бат'ков'ї / йак гл'ануў на ме'не / та ї ка'же / „це ви / шо ж о'це во'на д'їтина муч'їц'а ўс'у ж'из'н'у // во'ни ж з'найут' де йа / до ко'го не' по'їд' / і во'но там / то д'їт'ї гл'адит' / то па'се шос' / то поле на ўго'род'ї шос' / і о'то та'ке”

// і о'то йа жи'єла / а тод'і соб'ралис' о'так ў нед'іл'у юп'р'іч' сво'їх ро'дич'іў / так йа пок'ликала д'ад'ка Лук'яна / т'отку Вар'ку / а в'ід'т'іл' ма'ти при'їшла / о'то та'ка с'вал'ба ў нас була тут / ў Голуб'іў ўже // с'лухайте / ў Голуб'іў була з'верху при'єробле'на де'ре'ўяна хата / то ўже ж д'ід о'так в'игнаў / во'ни жили у том / ў зем'л'ан'ц'і стар'її / так во'ни ро'били хату на зем'л'ан'ц'і / і так ме'не йак ў'з'али / так ми ї жили ў т'її зе'мл'ан'ц'і // а з'верху була при'єробле'на хата // там було три ко'мнат'і / була спал'н'а / зала і тод'і кал'ідор і о'так ш'е одна спал'н'а / йак о'це ў мене / о'так було // о'то ми там пом'іш'алис'а / там була с'ім'я та'ка – ч'єтверо сир'їт / ба'т'кового брата Івана Маркович'а / так о'то брат іш'є Мат'в'її буў / в'ін умер / во'на в'ийшла зам'їж с'уди / а в'ін тод'і ма'ч'уху ўз'аў Мат'в'її / д'ад'ко одд'іліў с'а ш'е ї Марко / а ц'а в'ийшла зам'їж // а тут же ба'бус'а була / ма'ти і ба'т'ко // а тод'і нас о'це д'в'і пар'і // ладили ў с'ім'їі / ўсе було / нас ч'єтверо та тих ч'єтверо / та ба'т'ко та ма'ти / два'нац'ат' душ / пуш'ти // була ў них ко'рова / поро'с'а було / сви'нарник буў / х'л'іў / було тр'ішки і о'вец' ў заго'родах / там ко'рова / а з'боку в'іў'ц'і // клун'і не' було / а була по'в'ітка // по'в'ітка / ну о'тож о'таке о'це шо гара'ж'і ст'ройут' / шо ўсе там / а коло т'її по'в'ітки пост'ройено було та'ки са'раїч'їк / то там ўсе та'ке в'їду ко'мор'і / там буў то ко'ром / х'л'їб / ну о'то та'ке // ну б'їдно то'же жили // ми з Ган'о'їу ўсе ўрем'я хо'дили по'лоно до Воўк'іў до т'їїі „пиш'нойі” ба'т'к'іў // воўка'ми з'вут' / так / а х'ва'мил'їа ж о'та / Г'ришч'їна ма'ти / так ў йїїі д'їда ми були // ідем 'нан'їч // з Ган'о'їу хо'дили зароб'л'ати / бо п'лохо жи'єли / х'л'їба зароб'л'ати / поки ми от'поле'мо т'ижден' / а ба'т'ко ўже забе'рут' жито / і ве'зут' ў Ли'ман на мел'ниц'у // п'лохен'ко жи'єли ў Голуб'іў наш'ч'от хар'ч'іў / б'їд'нен'ко жили // ну а так / жити мен'ї було гар'но / ме'не л'убили во'ни / за шо / за о'ц'і мо'їі р'уч'єч'ки // і йак заб'рали нас / о'то ўже ў'стали / ма'ти була ч'є'пур'на / свек'руха / ба'ба Хвє'дора / бел'ата була / да'же йак ўмер'ла / со'роч'ка к

смерти ўс'а з вяр'ізуван'ам // а тод'і ўже йак с'тали ми / о'то ўже тод'і кол'хоз стаў / ми запи'саліс' ў кол'хоз'і з д'едом / нам купілі бат'ко хату ў с'ел'совет'і / йак прапа розкуркул'увалі / тод'і ми Ван'у на руцкі і пе'ре'ішли // Ван'а / це с'інок // о'то мо'я ўс'а жыз'на //

о'це ж іа ў кол'хоз'і була пе'ре'до'вік / іа була ланко'войу / ў мене с'ім душ было ў лан'ц'і // іа не' раз на с'л'от ііздила / с'у'ди ііздила ў Б'ілокуракіне і Луган'с'ке ііздила // ланко'войу / сон'ашнікі ме'ні / с'к'ікі гек'тар / кукурузі с'к'ікі гек'тар // ми руцкі по'лолі / о'це ў ме'не'е були баба Бундка / Тон'ка / Х'рін'ка / П'р'іс'ка Ліман'с'кіх / о'це ў мене були ў лан'ц'і // во'ні с'тар'ш'і були / іа німі руководіла // ііздила по с'елах // о'це йак з'імо'ю ііз'д'у по двор'іх по'іл збі'райу / удобр'ати / кур'ач'іі по'от // о'то іа беру ланко'ву з со'бойу і ііду о'то назбі'раем поўну кала'машку // ў мене буў са'раі дано мен'і // кала'машка / ну / возік / б'р'ічка / то б'р'ічка то о'но / іаш'ік сто'іт' // пр'іду по'іпайем / тод'і о'так было / о'то мо'я жыз'на була // нас з'валі Голубамі / ш'е п'р'ізвиш'е по бабус'і по о'т'іі / по прабабус'і // д'ід буў / іого з'валі ўсе Тр'іносом / не' з'найу / шо во'но / а ііх в'ігнаў ііхн'іі д'ід Тр'інос'іў // в'ін ііх в'ігнаў / о'там в'ікопалі зе'м'л'аноч'ку / де Ліс'іч'іа ж'іве п'ід бугор / тод'і во'ні о'це тутічко / а ў іого ўмерла баба ў того д'іда / а в'ін оже'ніўс'а і ма'нен'ку бабус'у со'б'і ўз'аў і в'ін іііі о'то о'так // „мо'я голубон'ка / мо'я голубоч'ка” / а сус'іди по'ч'уйут' / про'звалі // „от мо'я голубоч'ка п'ішла” // і так і с'тали Голубамі / і Іван Паўлович' стаў Голубом / і так і з'валі // і по с'о'год'н'іш'н'іі ден' //

а ш'е п'р'ізвиш'е Глушайі / вон Не'ш'е'рети / а з'вут' Глушайі / д'ід о'тож буў / ш'о за д'ід / бат'к'іў д'ід / а то ш'е даўн'іш'і д'ід буў Глушай / жиў тут з іа'койс'у' бабойу / не' ч'уў н'іч'ого / по гу'бах т'іко пон'імаў / і о'то іого з'вут' Глушайем / д'ід глу'хіі буў // іа не'з'найу ч'о'го кор'жами // ў мене пер'віі мал'ч'ік ро'діўс'а ч'ере'з год там / ч'і ч'ере'з

п'іуто'ра / звали його Ал'оша // тод'і ж оку'шерок не^н бу'ло
 / баба / о'це о'там / де йа |шишки л'іпила / там |бабушка бу'ла
 / во'на хо'дила с'к'р'із' йак оку'шерка / йа вам ми'нуточ'ку за
 не'ї ска'жу // о'то ж йак / ме'н'і ўже т'реба й'її / |мати пос'лали
 ко'го там / ну |вопш'ем при'є'воз'ат' / во'на ха'роша |бабушка
 та'ка бу'ла // ну |вопш'ем |бабушка / йак оку'шерка // ў'п'і'мали
 |ц'ого х'лопч'іка / во'на при'є'ходе |ч'ере'з ден' / |ч'ере'з
 два / при'ходе йак оку'шерка // „ну йак в'ін” / |поди'виц':а
 на |пуп'ік і розкута во'на його / о'то |бач'іте йак'і |л'уди /
 во'на г'рамотна бу'ла / не'з'найу / тод'і захво'раў / захво'рало
 / не'д'іл'і ўже три бу'ло ч'і ч'о'тир'і / дес' йа'виў'с'а / не^н до
 мене р'іў'н'айуч'і / на г'руд'ц'ах йак при'шч' / йак во'д'аноч'ка
 / ак його о'то ку'пайу / а та во'д'аноч'ка і |лопнула / ну во'на
 та'ка / йак із |виш'н'і |косточка / о'тож во'д'аночка / ну во'но ж
 |може од во'ди од ц'і'її / в'ін стано'виў'с'а б'іл'ш та і б'іл'ш
 // во'но х'воре / дал'і н'ікуди / ўже |бач'у / шо з |його |д'іла
 не |буде / |сохне г'рудина / |берец':а / аку'шерка при'є'шла
 |поди'вилас' / |каже / з'найеш / |Тон'у / во'но не^н |жити'ме / не^н
 |плач' / це |анголик / за ним гр'іх |плакати / йак ви жи'вен'к'і
 |будете / ў вас іш'е |будут' |д'ітки // н'із':а |плакати во'но ўже
 не |житиме // йа п'ішла до по'па / ў о'тца |Йухима бу'ла ш'е
 |н'ан'койу // „шо ти |хоч'еш?” // йа ка'жу о'так і о'так / а в'ін
 |п'іде по |к'ниж'к'і |лістайе / н'іч'ого // так в'ін жиў д'н'а
 ч'о'тир'і і ўмер // д'ед |плач'е / а |мати |кажут' // „|брос'те /
 не^н |плач'те / за ним гр'іх |плакати” // во'но стра'дало // ўже
 с'тали і |косточ'ки |видно / ну к |ч'о'му о'то во'но // ми захо'вали
 / н'іч'ого / пе'ре'жили // йак при'є'ходи'ла аку'шерка / ко'ли
 во'но ў'мерло не^н на |похорон / а так |поди'виц':а / ви / |каже /
 пе'ре'хрес'т'іц':а о'бойе / і ска'ж'іт' с'лава |Богу // і |каже / шо
 йа то'б'і / |Тон'у / ска'жу / йа / |каже / н'і / не^н спл'у / а во'но ш'ос'
 за'ходе ў |б'ілому ў'с'ому / ну во'на |каже / ч'і с'нило'с' ме'н'і /
 так о'то йак при'є'ходе^нте до новорожд'он'ого / загл'ада'йте ў
 в'ік'но / шо йо'му пре'дсто'їт' / по'н'атно // да / |похоро'нили
 на |кладбиш'і / з'разу йак на'родиц':а / з'разу х'рис'т'ат' // н'і

/ кре"стила йа не" ў церк"в'і / а до попа / тут жиў в'ін / ў Брин'д'ук'іў жиў // на д'ругий ден' п'іс'л'а на'ро́жен':а / або ў тої ден' / йак утром родилос' / або ў тої ден' 'веч'ером // ім'я давалос' / хтос' там назваў із с'ім'йі / хаї 'Л'он'а // а д'ругого – Ван'а // хре"стили йо'го / т'іко не" з'найу / ч'і ў тої ден' / ч'і на д'ругий // п'іп кре"стиў // при'ішли ми до попа / положила йа на кро'ват' йо'го / 'бат'ушка каже „роз'д'івайте” / наго'тове 'матушка во'дичку ў та'зок т'оп'л'ін'ку / за'пал'уйе с'в'іч'ку // не"ве"ликий таз з во'дойу // т'рич'і об'лиў / ўз'аў / те"пер' „нати вам мат'” // то'д'і шос' проч'ітаў / об'лиў же йо'го во'дич'койу / пе"ре"хре"стиў // хрест напи'саў на руках / на ш'ч'оч'ках / на бо'род'к'і і на 'лоб'іку //

'м'ісце д'л'а 'хати ми не ви"би'рали / о'там 'наша 'хата була / ў по'па одоб'рали ўсе // йак буду'вали будинок / к'лалис'а коп'ііки // йа вам розка'жу за Р'іздво // во'но поч'інаец':а 'пере"д но'вим ро'ком // Пи'лип'іўка називаец':а / о'це загов'іни там // ми н'іде не 'ходим' // Г'риша родиў'с'а на Паску // ме'н'і було 'сорок ч'отири 'годи // при'іходе 'бат'ко з во'іни // 'варимо ку'ту / кам'пот / пир'іж'ки пе"ч'ем / ўсе п'іс'не п'ір'іж'ки т'іко з ква'солейу / ста'новимо на 'покут'і / ку'ту ста'новим / кам'пот і пер'іжеч'ки // с'ідайеш 'веч'ер'і // 'вар'ат' ка'пусту // ка'пусту на 'утро 'вар'ат' із сви'нинойу / коў'баска / га'луше"ч'ки к'ришим 'тонен'ко / те"пер хто 'може і те"пер к'рише / йак не'ма лап'ш'і // коў'ба'су к'ришут' на ку'соч'ки / 'вар'ут' картошку // доста'йут' ку'ту / 'зараз ку'ту пойі'д'ат' // о'це йа вам розка'жу за Паску // на Паску пе'ч'ут' паски // хто ў 'сере"ду / хто ў в'іў'торок / ну ко'ли хто пе"ч'е // нам 'д'ад'ко Лук'йан / Па'лажкин 'бат'ко / ў п'йатниц'у йак пове'ч'ер'а / аж на Паску розго'в'іец':а / ота'кий буў мо'лод'ий // о'так було // пе'ч'ут' паску / зач'інайут' з'во'нит' з'веч'ора / хто 'хоч'е / іде ў 'церкву / до два'над'ц'ати ч'а'соў ч'іта пса'ломач'ік // п'іс'л'а два'над'ц'ати або р'іўно ў два'над'ц'ату ч'ути бом-бом – 'бат'ушка іде поч'іна служ'ити / 'поки паски с'в'атити / зор'а п'ід'н'імаец':а / с'ходе кру'гом 'церкви //

тут бат'ушка отв'іга „хре^мстос во^лскрес” // вес' мир стоїт' / то^д'і откри^вайут' д'вер'і // то^д'і о^то в'ін с^луже / о^так // а п^ровода були ў поне^м'ілок о^то то^д'і їдемо на к^ладовиш'е // а на к^ладовиш'і то^д'і ўже йайч'ки / пасоч'ки // на помини ва^рили галуш'ки // пер'іж'ки / сме^м'тана / кам^пот і ўсе // йа була ў п'іўч'іх ў церкв'і с'п'івала // ў нас було два ба^си //

Записано від Царевської Антоніни Іванівни, 1916 р.н.

2. Дубова Марфа Пет^роўна / двац':ат' пер^вого ійул'а п'ішоў дев'яностиї год // на шо т'іки не ўч'ілас'а / три м'с'іац'і ў л'ік'без'і була / ш'ч'е до кол'хозу // а р'обила ў кол'хоз'і / ўс'у жис'т' проро^била // а до кол'хозу по д'ад'ках по ч'у^жих р'обила // йа ос^талас' сиротойу од бат'ка / мати була / а бат'ко / ме^н'і було два годи – трет'ії / а бат'ка на ту воїну / на перву / ўз'али / і в'ін не^м ве^р'нуўс' // о^то йак два^нац':ат' год с^тало / п'ішла до л'удеї гноїи но^сит' // а те^мпер-то ви і не^м знайте / шо то за гноїи // а то^д'і п'ішла і ўйа^зати / і полоти / і ўсе р'обила по д'ад'ках // а йак кол'хоз ў двац':ат' де^м'їйатому засну^ваўс'а (С'в'іт'л'ак'іўка) / п'ішла йа с' пер^вого д'на ў кол'хоз на р'оботу // і так о^то до п'енс'іи дор'обила ў кол'хоз'і // п'ят'дес'ат год' йа ў кол'хоз'і проро^била // а те^мпер це ўже на п'енс'іи / йа не^м знайу і ў йаком году // Оле^к'с'іиїўка – о^тце поки п'р'е^стар'ел'ії дом / а це С'в'іт'л'ак'іўка // од бат'к'іў ш'ч'е ч'ула // С'в'іт'л'ак'іўка / тут жиў пан С'в'іт'лич'ний // і так о^то в'ін наби^раў о^тцих л'удеї / поки С'в'іт'л'ак'іўка і с^тала // о^тце йа с'т'іки знайу // і тут ба^гато о^тце ўже не^мма хат // тут ба^гато л'удеї було // о^тце на т'ім к'райі с'т'іки хат не^мма // ш'кола була // дом здо^ров'ії / Голуби ко^лис' жи^ли так хва^мил'іа – Голуби // то^д'і пове^р'нуц':а ч'ере^з р'іч'ку / отуди / на тої б'ік / там жи^ли Луганс'к'і / у^с'ак'і жи^ли // були і ба^гат'і // ба^гатих було / д'ід / Де^нис'ко / д'ід Ва^сил' Кор^отенко / о^тце ба^гатен'к'і // д'ід Ми^кита Кор^отенко / це ўрод'і і

бага'тен'киї / Мараш'ки бу'ли / там йїх ч'о'тир'і |баб'і жи'єли
// то'д'і о'то Ли'сан'с'к'і / то бага'тен'к'і жи'єли // а то'д'і йак
дво'ри прої'ти / то так со'б'і // ўсе бу'ло / |кон'і / во'ли / ко'рови
// |хати старин'і / не" до'ма // о'то дом |т'іки Голу'б'іў'с'киї
буў / та о'це Кус'н'іў'с'киї / де Мараш'ки // шч'е дом буў //
а то так'і г'лин'ани'ки / йак о'це ў нас // тут |л'уди і ба'гат'і
бу'ли – Гаўри'ли / Куз'ки / а |хати г'лин'ан'і і пага'нен'к'і // і
о'то от до'роги дале"ч'ен'ко / пага'нен'ке ўсе бу'ло // о'це тут
о'дин дв'ір буў // |хата здо'рова бу'ла // так о'це ў о'ц'у |хату ў
о'ту вої'ну Ол'га бу'ла не"в'істка |д'ідова Ки'єрилова // і ў неї
бу'ло два |хлоп'ц'і / і йїї о'це ос'уди от'д'ілили на сво'ю
по'саду / на св'її ого'род // а д'руга |хата / о'то он за'валини
/ то Мих'іїї бу'ли / йа там ко'рову де'р'жала // о'то ту'ди
шли // |голод буў // і в'ін тої |Нитил' п'ішоў у Пе'ре"їезне /
устрой'іс' / а його |ж'інка і тої |хлопе'ц' / |дома остали'с'а / ў
т'її |хат'і / |т'іки вона не"дост'ройена / вони ў |хатин'і жи'єли
// а ў його буў кум / Йакуша // о'це де жи'єве / о'це і |дос'і та
|хата за'вале"на сто'їт' // а тої кум при'їшоў до ц'її На'талки
/ та і |каже / „ку'ма! ка'заў кум / шоб ти де |луч'е бара'хло
зоб'рала / та не"сла / в'ін там хар'ч'іў розжи'єве // ск'лала во'на
ў м'ішок / а бара'хло та'ке / сороч'ки полот'н'ан'і / полотно
/ |р'адна / ота'ке // ч'і м'ішок / ч'і два нак'лали / а тої Миш'ко
(ч'і го'д'іў йо'му |дес'ат' / ч'і два'нац'ат' бу'ло) остаў'с'а
|дома // „си'єди си'єнок / йа при'єне"су од |бат'ка хоч' ма'кухи”
// а там на |пол'і (|л'уди кої |йак'і з'найут') буў ко'лод'із'
Га'н'іў'с'киї / та'киї гли'єбокиї / оту'ди до соў'хозу / до
Йа'гор'іўки / і в'ін тої кум до'в'іў ту'ди ту На'талку – і |кидати
ў ко'лод'із' // в'ін сам / йак його ўже ўловили / в'ін сам
ка'заў / шо йїї ро'биў // во'на / |каже / за |ноги ўхо'пилас'
та про'силас' // „ку'м! бе"ри ўсе бара'хло / а остаў ме"не жи'єву”
// н'і / і ўкинуў ў ко'лод'із' // а те бара'хло заб'раў і по'н'іс //

йа ў бага'ч'іў ро'била // на сте'пу / там бу'ли до'ма / цеї
/ |Мар'т'іў'с'к'і / там два дво'ри бу'ло / там і Голу'би бу'ли
// ко'го там |т'іки не" бу'ло // ну / золо'т'і |л'уди / йак |гарно

го́дували / йак гарно пла́тили / а за шо їх пора́зган'али?
 було ў їх по д'в'і па́р'і вол'іў / кон'і – па́ра / і ко́рови
 ж о́то бу́ли // і С'т'р'уч'аки / там / де наш кол'хоз / там
 С'т'р'укоў жиў / а то́д'і ж л'уди / в'ін набраў / так л'уди
 жили ў то́го С'т'р'укова // і о́то т'і л'уди (ў Ма́р'т'іў на
 ма́шин'і бу́ли / і йа ж бу́ла не^н раз) / та йак во́ни го́дували
 гарно // так / постел'ат' ланту́хи ч'ере^нз д'в'і́р / ч'о́го т'і́ки
 і не^нма / і го́дували / і ме́д / і пе^нк'ли / і ва́рени^нки ва́рили /
 і пи́р'іж'ки / і мли^н'ц'і / і м'ясо / ч'і́м т'і́ки не^н го́дували
 / йак-та́ки і л'уде́й не^н об'і́жали і л'уд'ам пла́тили / а за
 шо їх порозку́ркул'ували? // х'тозна // о́то там ў їх бу́ло
 і ў хутор'і о́тут // тут са́ма ба́бус'а жи́ла // йа ў т'і́ейі
 ба́бус'і ро́била / то л'он б'рала / то п'ра́д'іво / то по́лола
 // тот го́дуйе і пла́те / о́так бу́ло ко́лис' // а Оле^нк'с'і́йіўка
 о́це с'тала... там ра́зн'і́й набро́д / ўс'ак'і л'уди с'ходи́лис'
 / по́т'роху ст'ройі́лис' / ст'ройі́лис' / і о́то Олеек'с'і́йіўка і
 с'тала там // нази́вайце^н:а так... ну / ко́лис' п'ерв'і́й ч'олов'і́к
 Оле^нк'с'і́йко пост'ройі́ўс' / йа ў́же за це не^н дока́жу // і о́це так
 назва́ли – Оле^нк'с'і́йіўка / Оле^нк'с'і́йіва се^нло // і о́то зач'а́ли
 / на́строі́лас' / Оле^нк'с'і́йіўка // а о́це Оле^нк'с'і́йіўка / до то́го
 ч'олов'і́ка / шо в'і́н... це ш'ч'е д'і́ди мо́йі і ба́би ка́зали /
 шо о́так о́дин при́йі́хаў / це ж во́но не^н ў'ч'ора / це ў́же
 с'к'і́ки го́д'іў // і о́то до то́го Оле^нк'с'і́йа то́д'і при́ход'ат' і
 ст'ройа́ц'а // а о́це / йак о́це ц'а хата ст'ройі́лас' / а за не́йу і
 дру́га // так с'ход'ка / збо́ри // те^нпер збо́ри / а то́д'і с'ход'ка
 / і п'ро́с'ат' ўса́д'би / шо ў́же три 'сини / не^н ла́д'ат' / т'реба
 ст'ройі́ц'а // так о́це о́дному да́ли хату // це С'в'і́тличного
 Пи́є́лліпа до́м // так о́це д'і́д о́тут пост'ройі́ўс'а // о́це за́раз
 Воўка ў н'і́й пропа́да / ви́пи́ва // а то́д'і дру́га хата / о́ц'а
 Ра́йка жи́ве // дру́га хата / то бра́т – це ў́же Куз'ма / о́ц'о́го
 д'і́да І́вана – Куз'ма / пост'ройі́ўс'а там //

сва́йби... хо́д'ат' с'ватат' / йе па́рубок / же^ннити йо́го
 т'реба // ну / о́це ра́д'ац'а ба́т'ки / ко́го ж і́ти с'ватат' / там
 до о́тих с'ходи́ли – не^н од'а́йут' / ну / до о́тих – там од'а́ли

// од:али / випиєли мого|рич' / то|д'і ж на коли с|ватан':а? // приє|ход'ат' / с|ватан':а ж гу|л'айут' // тут же |випійут' / бат'ки |т'іки |приїдуть' / та тут же ж хто – |йіхн'а с'ім|йа // то|д'і ж по|рад'ац':а / на коли с|вал'ба // |л'іп'л'ат' шиш|ки / сторо|жок (те|пер ви його ниє|знайте) / х'л'і|бину таку спе|ч'ут' – ве|ликий калач' // о|тут ле|жит' / |лежин' / |кажут' // то|д'і о|то здо|ров'і р'іп|а|хи / буд'а|ки / ло|пух / здо|ров'і / г'і|л'ч'ас'т'і / |ўже во|но су|хе / на|ла|майут' |його / об'|л'іп'л'ат' |кажну |г'і|лоч'ку |к'і|стом / |гарним |т'і|стом / ста|но|ўл'ат' / і коли |його |г'і|лку сос|ни / і ч'іп'л'айут' / і канх|вети / і |раз'н'і бума|жеч'ки ви|робл'айут' / шо |т'іки ї не| ч'іп'л'айут' – о|це сторо|жок // гу|л'айут' с|вад'бу / шиш|ки // о|це ти – мо|ло|да / а |йа – д|ру|жка // си|едиє|мо ми о|там / гу|л'айут' // ш'ч'е ж |ходе мо|ло|да по |хатах / |к'ли|ч'е на с|ваїбу // д|ру|жок ба|гато / |родич'іў ба|гато там і на |Горд'іў'ц'і / і |ў Не|ше|ретов'і / і |ў |Пан'к'іў'ц'і / |ход'ат' / ш'ч'е |зранку мо|ло|да їде з д|ру|жками // о|такі |вузол ши|шок не|сут' // |ў|ходе мо|ло|да до |родич'іў / |ч'ере|з по|р'іг |т|рич'і по|кло|нилас' / то|д'і / ч'і там |т'отка / і |д'ад'ко / „ста|но|в'іц':а / |йа вам по|кло|н'ус'” // по|кло|ниц':а / по|ц'ілу|вала / да|йе |шиш|ку / „приє|глашайу вас / приє|ход'те / по|жа|лує|ста / на с|вад'бу” // „спа|с'і|ба / |п'і|дем” // о|це ж о|таке... // а то|д'і ж / |йак і с|вад'бу гу|л'айут' // за|вод'ат'... в'ін'ч'айуц':а / |йїдуть до |церкви // по|йїхали / по|йїзд д'в'і п'ід|вод'і / де ї три / к'ін'ми // |ўр'ажен'і |кон'і / то|д'і |побоч'н'і бу|ли на |кон'іх // і с|китиє|ц'ами аж до зе|м'л'і // та ку|ди там! // пов'ін'ч'алис'а / приє|йїж:айут' / |ў'с'т'р'іч'айут' на во|рот'іх мо|ло|дих / випиєли по |ч'ар'ц'і / за|ход'ат' |ч'ере|с по|р'іг // мо|ло|д'і по|кло|нилис' / і мо|ло|дий / і мо|ло|да – бат'кам / |бат'ков'і ї |мате|р'і // то|д'і ж це д|ру|жко / то бу|йарин |коло мо|ло|дой / а то д|ру|жко / за|воде |йїх за с'т'іл / бе|ре мо|ло|дий за тої пла|точ'ок // за|воде| тої д|ру|жко мо|ло|дих за с'т'іл // то|д'і с'і|дають о|то кру|гом / і тут / і тут |родич'і // бат'ки |пошту|ють мо|ло|дих // бу|йарин / |ў |кого ї два тут / си|д'ат' // до|ходе те / шо мо|ло|ду по|криє|вати / во|на ж там ч'і |ў с'т'р'іч':і / ч'і |ў ц'в'іт'ку / ч'і |ў в'інку

ч'і ... нач'інайут' молоду покри^евати // ста^новиц':а од^на
о^тут с^вашка / от молодого з^боку / а од^на о^там // нач'інайут'
молоду розби^ерати // то^д'і обв'азу^йут' о^так / а во^на ски^еда
/ ски^еда // о^так обв'ажут' / то^д'і ме^ткалем покри^евайут'
ўдвох с^п'івайут' / пок^риван'ка п^лач'е / пок^ри^евац':а хоч'е
/ не^н так пок^ри^евац':а / йак нам ц'ілу^ват' // поц'ілу^вали' /
о^це т^рич'і о^так / то^д'і обв'азу^йут' о^тим ме^ткалем / во^на
ж у рушни^еку молода // обв'азу^йут' ме^ткалем молоду
ж о^так і о^с'уди за руш^ник ўстро^мл'айут' тої ми^ткал' // і
при^еши^евайут' к^в'ітку о^тут / с^правого б^оку // сто^йат' т'і /
шо пок^ри^евали / „а ста^ваіте” // „н'і / ми не^н ў^стане^нмо” / „а
ч'ого?” // „за ц'у в'іс'т' хоч' сорок ш'іс'т' / хоч' од^ну / та
поў^нен'ку” // по ч'ар'ц'і на^л':ут' / по шиш'ц'і да^дут' // о^це
во^ни ўста^йут' // нач'інайут' дарити / а тож / молод'і сто^йат'
/ с^танут' о^так же / а ми ж то п'ід^ходим дарити // ч'і дар'у
вам о^це / ч'і грош'і / а во^ни ж то о^так к^лан'айуц':а // ну о^це
ж ўже б^удут' ве^нзти // ўк^рили о^це молоду / а тут д'іўч'ата
сто^йат' / багато д'іўч'ат / с^п'івайут' // зараз ми пок^рили
молоду і сто^йімо / ої шо ж ви з^робили / шо сам'ійі хот'іли
/ с^кни^ша – пал'а^ниц'у / з д'іўч'іни – моло^диц'у // а тут
д'іўч'ата йіі / а ми / йак^би схо^т'іли / ми б'ійі роз'р'а^дили
к^оло себе поса^дили // дру^жко ка^же // „н'і / ўже во^на к^оло
вас не^н си^ед'іти^еме” //

Записано від Дубової Марфи Петрівни, 1921 р. н.

с. Олексіївка

Олексіївка – село, центр сільської ради, розташоване за 14 км від районного центру, за 1,5 км від залізничної станції Чумбур. Сільраді підпорядковані населені пункти Заїківка та Луб'янка.

Село засноване в другій половині XVIII століття. Першими поселенцями були вихідці з Правобережної України, центру Росії, які тікали від кріпацтва на вільні землі. Перша назва села – Вирьовкіне (за народним

переказами від апелятива віршовка або від прізвища першопоселенця). Назву Олексіївка мотивують чоловічим ім'ям.

1. Йа / С'в'ітличний Іван Ми'хайлович / 'тис'ач'а де'ййат'сот трид'ц'а того 'года рожд'ен'йа // прожи'ваў тут до воїни / ў д'ецтв'і // тут (ў С'в'ітл'ак'іўц'і) було два кол'хоза / ч'і те / д'в'і бригади // було 'с'ем'с'ат двор'іў // буў бр'ігад'іром В'ін'ік Іван Іванович на одн'ій бригад'і / а на одн'ій / С'в'ітлич'ний Михайіл / м'іі бат'ко буў // ну / і були до 'самойі ... у п'ііс'ат шес'том го'ду ўже присо'ед'інилис' ми до Олек'с'ійіўки // ну / йак оку'пац'йа була / йак осво'бодили н'ім'ц'і / ост'алос' туте'ч'ко ... була ран'ше ў т'ій бригад'і / і ў т'ій бригад'і по триц'ат' пар ко'неі / по 'дес'ат' пар вол'іў було ў 'кажд'ій бригад'і // обробл'алис' / то'д'і ж тракто'роў ш'е не було // обробл'али ўсе ўруч'ну // ходили ж'інки на про'полку п'іш'ком // а по'том ўже с'тали возит' п'ід'водами // і були ми до п'ііс'ат' шес'того 'года / то'д'і присо'ед'інилис'а до Олек'с'ійіўки // шо харак'терно / п'ііс'ла воїни зразу ў ц'ом С'імнад'ц'ят'ом парт'с'їезд'е оста'ваўс'а о'дин 'к'ін' н'імец'кий і од'на свино'матка // ото 'б'іл'ш не було н'іч'ого // а по'том же оп'ат' / ўсе евакуі'ровалос' за 'Волгу / а по'том нач'али / йак присо'ед'інилис'а / 'тоже було ўже три кол'хоза / кол'хоз 'Л'ен'іна / ото со'їед'інили „Луч кому'н'ізма” і „С'імнац'ят'ого парт'с'їезда” / зроби'ли ў о'дин кол'хоз // і по'том нач'алос' розви'вац'а 'а 'с'ел'с'ке ха'з'аїство / животно'водство нач'алос'а / нач'али ўже ... ў ш'ііс'ат'ом го'ду ўже була 'перва бри'гада // ў ш'ііс'ат'ом го'ду мене збра'ли бри'ганд'іром іс' шох'вера // отслу'жиў 'арм'ію / при'шоў / работаў шох'в'ором / а по'том поста'вили бри'ганд'іром // буў Хо'да'нович предс'е'дат'ел'ем / буў В'іл'ч'енко предс'е'дат'ел'ом за мойе суш'ество'ван'йе / буў С'в'ітлич'ний Олек'с'ій Ки'рилович' / оце і по с'о'год'н'ішн'ій 'ден' / оце в'ін ўже го'д'іў дв'ац'ат' 'робо' // ну от'ак і розви'валис'а // йа стаў бри'ганд'іром 'л'іч'но

ў бригад'і |номер о|дин і були три т|рактори |гус'ен'іч'них / три „Б'іло|руси” // пе|ре|їшли |вопш'ем од вол'і|ў / ўже вол'і|ў не було / |конеі не було / зам'і|нила т|техника і на|ч'а|ўс'а а|ўто|парк / |нач'алис' ма|шини ... о|так с|тало розв'и|вац'а // пол'а |тоже ж со|йед'і|нили / |йак со|йед'і|нилис' ў о|дин кол|хоз же // нар'іс с'е|вобо|рот / |йак п'і|шла ўро|жайнос'т' од ч'е|тирнац'ати це|нт|нер і до|ходила ўже до п'і|с'ати це|нт|нер // |йак „С'і|м|надц'ати| партс'їезд” бу|ў / са|м'і во|ли і кон'і бу|ли / ў то|ї пер'іод во|ли і |кон'і бу|ли // т'ехн'іку ... од|ну-їе|д'інств'ен:у ма|шину |пере|д во|їної пол|латорку ку|пили // Стогн'і|ї Х|вед'і|р Ми|хайлович' бу|ў шо|х|вером... |В'і|н:ик Бо|рис Да|нилович' / Ма|р'і|ї Го|рд'і|ї|ї|їни тес'т' / о|то |первї|ї бу|ў шо|х'в'ором // ку|пили пол|латорку // во|на побу|ла шос' т|рошки і во|їна нач'а|лас' // і за|брали |їх // і за|брали ту пол|латорку / і не було н'іч'о|го // жи|ли шо д|ружно / то д'е|їств'іт'ел'но д|ружно // бу|ло / о|це |ї|дут' / ве|зут' ба|б'і|ў на п'і|дво|дах / с'п'і|вайут' // і о|то сум|ки |опш'і |ї|їли / ў |кого шо |їе // шо д|ружнос'т' / то бу|ла ка|п'і|тал'на / шо д|ружно / то д'е|їств'іт'ел'но // а ви|возили |на по|ле / сна|ч'ала то во|зили |к'і|н'ми / во|лами / а то|д'і ўже ма|шини с|тали / |йак ўже кол|хоз со|крупн'он:ї|ї бу|ў // |тоже бу|ло с'п'і|вайут' / бу|ло ч'е|тир'і зв'є|на ў бри|гад'і / о|це д'і|лили то|д'і / пол'а бу|ли / |каждому да|вали // ўже то|д'і п'і|шло / |йак ска|зат' / |б'і|л'ша кол'ект|їнос'т' // ну |ї нач'а|лос' стро|їт'ел'ство // п'і|с'л'а во|їни з|разу ў о|ц'ом кол|хоз'і / „С'і|мнац'а|том партс'їезд'е” / з|разу п'і|с'л'а во|їни о|дин к'і|н' бу|ў і то|ї |раненї|ї / і |пару вол'і|ў // о|то о|дин... од|ного би|ка ў нас ўз'а|ли / а од|ного – ў |д'і|да Г|ната / Пе|тра Стогн'і|їа / ўз'а|ли і о|то з |ї|ого нач'і|налос' //

2. Ма|рхва Те|рнова бу|ла сви|е|наркойу з од|ної сви|е|но|матко|ї .. о|то |нач'али розв'и|вац'а / |нач'али стро|їт' жи|вотн|водч'ес'к'і по|м'є|ш'єн'і|їа / |нач'али стро|їт' гара|ж'і // то|д'і ўже разв'іт'і|їе п'і|шло о|такого ха|ракт'єра //

пол'а / йак т'ехн'іка прийшла / пол'а ўже стали обробл'ат'
меха'нізмами // хати стали стройат' / йак сойедініўс'а
колхоз // ран'ше солемойу були ўс'і кр'іт'і / не було н'і ў
кого хат / шоб было ўкрито ч'і шихвером / ч'і жил'ізом // а
ўже оце / йак сойед'ініўс'а колхоз / тод'і ўже нач'али хати
строіт' бол'ейе-м'ен'ейе / стали обстаноўку купл'ат' / стали
ма'ш'іны // а тод'і були // хатка та'ка ма'лен'ка / солемойу
к'р'іта / глин'ан'і... // не було н'іде н'іч'ого // хто хот'іў...
ос'уди за П'т'іциніми / ос'уди була до р'іч'ки / ос'уди хати
були / Сидор'іўна жи'ела / Паўло Олекс'іювич' жиў / с'уди
не було н'іч'ого // ран'ше ж ос'уди м'істок буў // і так / хто
де попало / йаке попало з'л'іпили // земл'анка була / ш'е ў
земл'анках жи'ли зразу пос'л'е воїни прийеж'і / ви'копували
отуди п'ід гору / тут сад'ки були / пут'а були ос'уди // во
ўрем'а воїни с'уди во'зили снар'ади / кар'йер буў // це п'ісок
б'рали / ран'ш'е буў // а ўже оце йак воїну /так с'уди оце
пут'а і за'возили снар'ади / ну / склад же тод'і пор'ваўс'а /
запалиўс'а паровоз і пор'ваў / р'валис'а склади / ўс'і л'уди
ви'ходили с хат / не було тут н'ікого // а тод'і ж нан'іч'
тож оп'ят'... пробом'биў самол'от н'імец'киї / зале'т'іў
/ с'фотограф'іроваў / поле'т'іў / набл'удали за ним / ў том
ч'іс'л'і і йа ди'евіўс'а // сам соб'і д'умаю (а ўже сображаў) //
оце ж на'граду пол'уч'е / скаже / шо запалиў / а во'но запалиў
оце паровоз // йіхаў // шо характ'ерно // моло'тили ж ц'іпами
/ йак ран'ш'ч'е / ото ц'іп... накладали по'сади / коток /
одним тим ко'нем / кам'ін'иї коток / не було ж ком'байн'іў /
і ц'іпами моло'тили / і накладали токи // такий т'ік і т'агали
котком ото зразу // коток такий і ц'іпами моло'тили // ото так
добивалис'а хл'іба // т'ехн'іки не було //

С'в'ітл'ак'іўка це / п'росто С'в'ітл'ак'іўка // оце по
пр'е'стар'елиї дом і до сви'нарника то на вийїзд йак на
Неш'е'ретове // оце буў „С'ім'нац'атиї партс'іезд" / оце от
пр'е'стар'елого дома / оце по йарок – оце одна бри'гада
була / по тої б'ік – друга бри'гада була // тако'го ве'ликого

н'іч'ого ў нас не" було // да́же к'іно с'тавили на хат'і
Ч'ерниш'енка / жи'єли / до с'т'іни о'то при'їж'айут' / з
наси́па ста'ноўл'ат' / на с'т'іні на'т'агували ек'ран і ўруч'іну
к'рути'ємо / і о'то на с'т'іні по'казувало // не було тут н'і
к'луба / на С'в'ітл'ак'іўц'і не было н'іч'ого // о'туте"ч'ко
са'раі буў / де кар'йер... із кар'йера / тут Майуц'ін'ч'ін буў /
і са'раі буў / не кол'хозне / це було от кар'йера / от же'л'езно́й
до'роги // Ба'б'ін буў на'ч'ал'н'ік кар'йера / Ба'б'ін – о'це
Та'мари Ва'сил'іўні ба'т'ко / о'це в'ін буў на'ч'ал'н'іком
ў кар'йер'і // на С'в'ітл'ак'іўц'і ме'л'ниц'і не було / йа не
по'мн'у // бу'ла ме'л'ниц'а о'це за... ко'ло... де 'зараз клуб /
о'туди / де ста'д'іон / там на том м'іс'т'ч'і так бу'ла ме'л'ниц'а /
так то буў ... Л'єн'ін'с'ка ме'л'ниц'а ў Олек'с'ііўкі // і
Лу'ч'ан'с'ка о'там ме'л'ниц'а / де Кудла'ї о'там жи'вут' / там
ме'л'ниц'а бу'ла // о'це д'в'і ме'л'ниц'і бу'ло // а тут / йа не
по'мн'у / шоб ў С'в'ітл'ак'іўц'і / мо'же / і бу'ла / так йа не"
по'мн'у // са'ме лу'ч'іі тут буў о'хотник – Ва'сил' Мар'йови'ч
/ йа'к'іи уби'ваў по три-ч'о'тир'і за'їц'а / йак іде на о'хоту /
так о'це са'м'іи лу'ч'іі о'хотник буў // а кузне'ц'іў тут та'ких
знаме'нитих не було / та'ких маст'єр'іў / шоб на шос' во'ни
про'яўл'али се'бе то'же не було та'ких //

Записано від Світличного Івана Михайловича, 1930 р. н.

3. Скоро'ход Пра'скоўя За'хар'іўна / тис'ач'а деўяг'с'от
о'динадц'атого / йа не" ўч'ілас'а ў ш'кол'і / ў л'ік'без хо'дила
// а прац'увала ў ко'ло'хоз'і с' пер'вих дн'іў кол'ект'ів'іза'ц'іі
і до са'мо'ї п'єнс'іі // ўсе при'є'ходило'с'а ро'бити / і пи'єл'ала
/ і до'яркоўу ро'била / і во'лоўні'єком бу'ла / і кон'ухом
бу'ла / ўсім при'є'ходило'с'а за мо'йу 'жис'т' // Олек'с'ііўка
от'д'єл'но / Ч'іс'т'ак'іўка от'д'єл'но бу'ла // вулиц'і о'це
нач'інайуц'а / де дом пр'єстар'єлих / о'це нач'інаец'а
ме'жа / о'це нач'інаец'а Олек'с'ііўка // і о'це нач'інаец'а
Ново'сел'іўка / вулиц'а / а то За'мик'іўка / а о'це то'д'і ж

Гал'ап'іўка / оце ж / де кан'тора / а то Ши'рока / а то Йаси'ноўка
була / Баг'р'ійіўка о'тож на ту с'торону / а Кудлайіўка – ото
|ниш'е |церкви // о'це о'ц'і |вулиц'і // ста'вок буў / о'це / не ў
сел'і / де за |л'ісом |хут'ір |Йа'гор'іўка // і там ста'вок Гал'апин
буў / оі / здо'рові буі // п'лавала / |я |ўто'пала / ме'не з'в'іт'и
т'анули не"живу //

|д'ад'ко м'іі же'ниўс'а // же'ниўс' // на |мел'ниц'у по'йіхаў
у Сторо'б'іл'с'к // а во'на з Ду'бо'йіўки / а в'ін з Олек'с'ііўки /
на |мел'ниц'і по'бач'іліс'а / поздо'роўкаліс'а / і поже'нилис'а
// застаў'л'али так / а'бо во'на не |хоч'е / нап'р'ім'ер / о'це мо'йа
зо'виц'а (о'це шо |я жи'ву) не" хот'іла / с'трашно не" хот'іла /
т'ікала / не" хот'іла і'ти за |його // |йі'йі... при'ішли старо'с'ти – а
во'на ўте'кла / і так же ж во'дило'с' / і биў |бат'ко / і так же во'на
не" п'ішла за |його // на'р'ади // ну / не" так / |як те'пер |б'іле
п'лат'а / а |вопш'ем ота'к і ке'р'сетки бу'ли б'із рука'в'іў / о'тут
поў'но бу'ло / рукаў / ру'башка |виши'ета / са'м'і ви'ши'вали //
на|место о'це од са'моі |шиі // тут |д'уте на|место / тут к'расне
/ а то'д'і на са'мім низ – при'паі'ки // ру'шни'ком п'ідпе'резана
/ ну |як о'бич'но |х'вартух / а на голо'ві |ц'в'іток та'кіі //
|разн'і |ц'в'іточ'ки / |разн'і / к'расив'і / а з'верху із гуса'ка
ко'сиц'і / кру'гом о'то поў'стро'млен'і / і о'то то'д'і за |вуха так
ко'сиц'і // так о'то на н'іі |тре'пеш'ч'ец'а ўсе // по-|разному
нар'а'жали... |л'енти / |як о'бич'но / ўс'а с'пина ў |л'ентах //
ко'н'ешно / не" так / |як те'пер // а же'них / |йесли сир'ота
/ шо ў |його не"ма |бат'ка або |мате'р'і / то пе'ре'ўйазували
од'ним ч'ім-|небуд' / хот' |л'ентойу / хот' |плат'ком // а |як же
в'ін шо не" сир'ота / так раз пе'ре'ўйазували так / а д'ругіі раз
о'так / і |поясом п'ідпе'резаніі а'бо зе'леним... |шта'ни / |як
о'бич'но / або |ч'орн'і / або... то'д'і нар'а'жали |кон'ей // |кон'і
/ |побоч'н'і по бо'ках так'і / фла'ги к'рас'н'і / а то'д'і к'в'іт'ки
пона|шиван'і по тих фла'гах / кру'гом |кити'ц'і о'тож ви'с'ат'
так'і хо'рош'і / |кон'і / о'тутеч'ки на |ч'уб'і к'в'ітка / ў ко'н'аки
г'рива позап'л'ітана / |коси позап'л'ітан'і поўп'л'ітан'і
|л'енточки к'рас'нен'к'і на |кон'іх // |дома гу'л'али / |л'удей

було (с'к'іки назвут') / коли йак // дома сваїби / йак і те^нпер / те^нпер інакше ўсе здайец':а / по-іншому гул'айец':а // з йіх'ної сторони с'вашка / і з нашої сторони с'вашка / і шиш'ки ў йіх // і йак о'то ўже одгул'айут' с'вайбу / йо'го гет' от'сажуйут' ж'ен'іха / а йііі покривайут' (ми'т'кал' та'кіі) / покривайут' і с'п'ивайут' / покривон'ка плач'е / покривац':а / хоч'е / не^н так покривац':а / йак нам ц'іловац':а // і о'то во'ни ц'ілуйут':а / с'вашки / і об'м'ін'уйут':а / з його к'в'ітку з'н'імут' / к'в'ітку на те положат' / а з неї поз'н'імают' / ўже во'на н'е н'ев'еста // ўже во'на молодиц'а / ўже не молода // ўже поз'н'імали і намісто / і ўже те^нпер м'ін'айут':а // о'то ўже така обич'аї / то ўже ми зробили / йак сам'і схот'іли / з к'ниша – пал'аниц'у / з д'іўч'ини-молодиц'у // придане ў нейі було / виши^евали рушніки // мода така / не^н над'ивайут' же н'іч'ого // в'із'мут' одну-д'ві ком'б'інац'іі – і х'ватит' // скрин'а була тод'і ж / не^н ши^ехво'н'ер // скрин'а на вир'іст со'роч'ок штук с'п'іўсот'н'і / полот'н'ан'і // тод'і ж т'кали / і д'н'ом / і ноч':у / і виши^евали / каганец' не^н так йак при о'ц'іі лам'п'і // при каган'ц'і виши^евали // йа виши^евала тако'го / шо не даї Бог // з д'іўч'атами і кох'ти виши^евала / і пла'т':а // йа ў так'іі ж'из'н'і жи'ла / шо не^н дуже на ве'ч'ор'ниц'і ходила // д'іўч'ата виши^евали / а хлоп'ц'і сид'іли / гул'али або ў карти гр'али // хати були з г'лини // а тод'і хто клаў к'рейд'у / хто оч'ерет / с'т'іни пол'іп'лат' // і робилос' так / хата і хатина / і с'ім'іі душ два'нац':ат' / і н'егд'е було ж'ити // так / і л'ул'ки робили // висит' л'ул'ка / до с'тел'і прич'еплина на кол'цов'і / друга висит' л'ул'ка / тод'і ж такої кул'тури не^н було //

буў / йак йо'го не^н назву по іме'н'і-от'ч'еству / це ж мо'йе д'ецтво / йа ж з'найу / шо в'ін д'ід Х'вед'ір буў / йо'го даўно ўже не^нмае / і о'це було г'л'ане ў пла'нету і скаже / або зам'іж туди не ходи / або там тоб'і не ж'ити / або скаже с'к'іки тоб'і гот' ж'ити // йак сказаў на мене / шо бе'ре'ж'іт' йііі од води // так і кол'од'із'і забивали / шоб йа не л'ізла

на ко́лод'із' у́ д'ецтв'і // а ўс'ора́ўно ўто́нула ў Га́л'ати́ному
стаў'ку / ме́не в'ит'а́гли / отка́чали // о́так / пасту́хи //
д'іў'ча́га / хло́п'ці по́приходили / ско́т'іна ле́жит' / а ми
купа́ймос' // а о́дин хло́пе'ц' та́кий ви́сокого 'росту́ ка́же
ме́н'і / – іди́ ку́паі́с'а'' // а йа́ ка́жу / шо́ плава́т' не́ ў'м'і́у //
– так йа́ наў'чу́ / іди // ў'з'аў ме́не п'ід 'руку́ / пли'ви́ / а йа́
'буду́ де'р'жат' / не́ 'б'і́с'а / йа́ те́бе не́ пус'т'у́ // ну́ йа́ там
пропли'у́ла 'са́жен'-два́ / „а ка́зала́ / не ў'м'і́у” // в'ел'із /
о́так йо́му ста́ло во́ди / в'ін ме́не і б'роси́ў там // б'роси́ў / йа́
там пропли'у́ла / а то́д'і 'т'і́л'ки бу́л'к! // так йа́к за́глот'нула
раз // та́са́му по́тиличку́ в'идно́ та́ і п'і́шла на́ дно //

мак'і́три / горш'ки́ / г'леч'і́ки розк'раше́н'і і та́к'і / то
по́лиў'я́н'і / то к'в'і́тк'і // кра́сив'і бу́ли і с'ц'в'і́тами // і
ўч'і́н'али ў́ них / і ва́рили / ўсе́ ў́ йо́му ро́били // бу́ли
жураў'лі́ / о́це йа́к п'ід'н'і́муц'а – на́ йа́ку ж це́ по́году
кри'ч'а́т' // і воў'ки́ / і ли'е́сиц'і́ / з'на́ю / а о́так не́ при'пом'н'у́
'йа́ку ш'коду́ ро́били ч'і́ не́ ро́били // ли'е́сиц'і́ то́ в'опше́
'роб'л'а́т' ш'коду́ // бра́т К'індрат́ п'ішоў́ / о́це / так ку́р'і́ло
над'вор'і́ / ку́р'і́ло / не́ма́ н'і́де н'і́ч'ого́ / і в'ін хо́диў-хо́диў
і ка́же / то́ ме́не з'вут' // „хто́ ж те́бе зве́?” // і п'ішоў́ ў́ степ //
п'ішоў́ / і п'ішоў́ / і п'ішоў́... ў́с'л'ід по́йі́хали / н'і́де не́
наі́шли / аж ве́сно́ю наі́шли / по́йі́хали о́то там ро́бити
'пона́д л'і́сом / о́так наі́шли 'ч'о́боти́ / і з'ч'о́б'і́т о́так к'і́ст'ки
сто́яг' – но́ги // а йо́го 'точ'но́ ж воў'ки́ з'йі́ли / 'б'і́л'ше
н'і́х'то //

йа́ три го́лодоў'ки́ пе'ре'жи́ла // д'ецтво́ мо́йе бу́ло... шо́
йа́ з'на́ю / шо́ та́ка 'бур'а́ / та́ка 'туч'а́ і́шла / стра́шна / 'ч'о́рна
// так йа́к о́це з'Ку́раки́но́ю а́ / ми д'і́ти (о́то сви́неі́ 'пасли́) /
'го́лод же́ та́кий буў́ / а 'баба́ б'і́жит' кар'то́шки на́ко'пала́ / не́се
ж це́ / нава́рила 'йі́сти // го́лод'н'і́ та́к'і бу́ли // ў́ т'риц'а́т'
т'рет'о́му л'у́ди пухли́ / а то́д'і́ ж д'ецтво́ мо́йе про́шло / йа́
то́го не́ за́м'і́чу́ з'дро́во // а ў́же т'риц'а́т' т'рет'і́ – це́ ў́же
за́м'і́тні́й / ха́й Бог по́милуйе́! і 'соро́к 'с'о́миі́ до́бриі́ буў́ /
та́кий / шо́ не́ да́й Бог! // і пи'л'ала́ ў́ во́іну́ / 'пилку́ т'а́гала

ту / шо муш'іни // і ўсе доста'валос' робит' // і кон'ухом / і во'лоўні'ком / і до'йаркойу / і на р'адових роботах / так ўсе // ўсе ўруч'ну // кал'ічка (із ч'олов'ік'іў) / кал'іка там йа'кас' осталас'а // ўс'і бу'ли поза'біран'і / ўс'і // жен'ш'іни ўсе руково'дили // ў Олек'с'ііў'ц'і і сил'них бо'йіў не" бу'ло / пе"ре'ішли т'іки / сто'йали тут // сил'них бо'йіў не" бу'ло // де 'зараз т'ік / так о'тут ўста'ноў'л'али за'раз ору'ж'іе на ту с'торону б'ити // не" бу'ло бо'йіў ў Олек'с'ііў'ц'і // пе"ре"іхали / б'істро пе"ре"гнали йіх // жи'єли по 'хатах / а там (н'ім'ц'іў) йіх'н'і 'госпи'тал' бу'ў / т'іки во'ни не'доўго тут бу'ли // йіх б'істро з'в'іц'іл' при'єбрали // бо'йалис'а / ко'н'ешно / а то х'іба не" бо'йалис'а // стра'шно / там балака'йеш / а там огл'а'дайес'а // не" да'і Бог! //

ў не"д'іл'у ў нас по'крова п'ід'ходит' / кару'с'ел' 'коло 'церкви ўст'ройена / мага'з'іни пови'возе"н'і / Бог йо'го зна в'ід'к'іл'а! // там ч'о'го і т'іл'ки не'ма... а наро'да... в Олек'с'ііў'ц'і / о'це б'іл'а 'церкви / де ў Івана Пе'т'рович'а хван'тал бу'ў // а там во'лами м'ін'айуц'а і к'ін'ми // ну ўс'ака п'тиц'а бу'ла // на й'армарку / ўсе бу'ло / і о'тож / то'і м'ін'айуц'а / то'і куп'уйе... о'то та'ке бу'ло / а 'зараз же н'іч'о'го не"ма'є // о'то та'к'і праз'ніки бу'ли // о'це йак п'ід'о'їде П'аска / так о'це кру'гом 'церкви... о'так до хван'тала / о'такеч'ки ў два р'ада л'уд'іє с пас'камі сто'йат' / наро'да бу'ло стра'шно / поўно бу'ло // то'д'і ж не" так праз'нували // о'це водо'ч'ат'іе / так о'це де ви жи'єве'те / там ви'єрубували з л'оду ог'раду / хре"сти / бур'аковим к'васом (в'ін же крас'івіі) пок'рас'ат' хре"сти і ог'раду / о'то 'разними хв'ігурами йак пови'д'елу'ют' / крас'іво / х'тозна і йак // наро'да поўно // і о'це йак 'воду с'в'ат'ат' / нар'а'жайут' го'лу'б'іў л'єнтами йіх ч'іпл'айут'... і голу'б'іў пуска'ют' ў'гору // так / і'нте"ресно бу'ло / і'нте"ресно бу'ло //

Записано від Скороход Параски Захарівни, 1911 р. н.

4. С'в'ітл'ічна Над'ежда Хари'тон'іўна / т'ис'ач'а

деўйат'сот двац'ат' шостого года рожд'ен'іа / село
 Олек'с'ііўка Б'ілоку'рак'і'нс'кіі район // ч'етир'е'класи
 кон'ч'іла / прац'увала ў д'ец'ких йас'лах // назви вулиц'
 були / Багр'ііўка / Йасе'ноўка / Кудлаіўка / Ново'сел'іўка
 / Зами'к'іўка // голод т'риц'ат' трет'ій буў / дуже т'ажолий
 // бат'ки ў мене не' бач'іли / ме'н'і дуже було т'рудно
 пе'ре'живат' це // нас було ч'етверо // ми йіздили...гет' /
 хо'т'іли по'йхати от' голоду спасац'а / но бат'ко по'мер //
 у Сватов'і (город Сватово) / у перву н'іч' / йак т'іки ми
 вийіхали з до'му / бат'ко ўмер // мати остал'ас'а сама /
 не' бач'іт' / і йа з мат'і'р'іу / і брат / мен'шиі у мене буў
 // ну / коли до'ходили / шо мати була пухла / ми брат'іка
 од'али ў д'ецк'іі дом / і по цей ден' не з'найемо / де в'ін і
 йе / мати с'тала не' ходити но'гами / пухла була сил'но / ў
 но'гах ч'ерви за'водилис'а / не' мо'гла ходити / кач'алас'а
 / пр'осто пе'ре'ки'даец'а так / покотом по до'роз'і // ну
 коли ми добралис'а зв'іт'і'л'а / з Сватово / се'ред'л'іта ми
 добралис'а до'дому / ў Олек'с'ііўку // ў Олек'с'ііўки ўже
 с'тало нач'інац'а в о'город'і // а то йіли бе'ре'ст'ки / гал'ети
 називалис'а то'д'і / пр'осто бе'з му'ки / бере'сток тоўч'ем /
 і о'тої / ладики йімо // дуже т'рудно було // ко'н'ешно / йак
 ўже о'то нач'алос' ў о'город'е / то ўже луч'е с'тало // кашу
 кукуруз'ану / кукурузу тоўкли / кашу йіли / хл'іба не' було
 // хл'іб уро'диў / то'д'і с'тало л'ехше / а то дуже т'рудно було
 пе'ре'живат' то // дро'ва / то'пили бур'іаном / бур'іан ходила
 соб'і'рала // було / при'їду з школи / іду соби'рати бур'іан
 / шоб йісти за'варити // мати ж не бач'іла // а йа н'іч'ого /
 ў школу йду // ў кол'хоз'і ро'били / сно'пи зносили / воду
 п'ідносили коса'р'ам / уч'іли нас с'тарш'і ўйазати йак //
 ро'били і к'ін'ми / і вол'ами // о'рал'и зем'л'у // бу'ло так-
 от' вийдемо / пос'ідаємо / ў ко'го йакіі гал'ет йе / шо йе
 і д'ілац'а / було / ну / то'д'і н'і ў ко'го н'іч'ого до'брого
 не було // це ў ко'го там ко'рови були / а ў нас же ко'роў не
 було // д'ад'ко при'ішоў до мого д'ад'ка / роди'ч / і каже /

„даї ме^ні / т'отко / бур'а^ка / д'іт'ам не^нма н'іде н'іч'ого // о^на дала йо^му два бур'ач^ки / так в'ін не^ндалеко проїшо^ў / метр'і^ў два і поїї^ў йіх / обернато ве^ртайец':а: „варко / та даї ме^ні ш'е / йа не до^н'іс д'іт'ам” // во^на йо^му дала ш'е / по^н'іс д'іт'ам // д^уже т^рудно бу^ло пе^ре^живати // бу^ло так / шо і хо^вали ў са^м'іі р'ад^нин'і / без гроба // ви^носили пух^л'і л'уди / н'ікому / бу^ло / і с хати в^нести // бу^ло / ле^нжит' ч'олов'ік / п^рос'ат' л'удей / і д'іт' / по^жалуїста / в^не^с'іт' ч'і бат'ка / ч'і мат'ір / з голоду ў^мерли // а то і на к^ладовиш'е на возик покла^дут' / р'ад^нинойу замо^тайут' і пове^зли на к^ладовиш'е //

ў сорок п^рв^ом го^ду нач'алас'а во^на // заби^рали / йак'і молод'і хлоп'ц'і з двац':ат' шес'того- двац':ат' ч'ет^вертого го^да / заби^рали ўс'іх на во^йну // бу^ло так / шо п^рііде по^вестка... мойему б^ратов'і п^ріішла по^вестка дво^йур'ідному... йо^му ў д'вінац':ат' ч'ас'і^ў по^вестку п^ри^не^сли / соб'іра^с'а на вос'ем' ч'асо^ў ў Б'ілоку^рак'іно ў во^йенко^мат // ну / в'ін ш'е молод'ий / бо^йаўс'а ц'ого / в'ін заплака^ў // „шо ж ме^ні ро^бити?” не^нма н'іде н'іч'ого: н'і х'л'іба ў^з'ати ў сумку / не^нма н'іч'ого // ну шо бу^ло там / наго^товили йо^му / і п'ішо^ў // т^рудно бу^ло // в'ікна зал'іп'л'али // бу^ло / летит' само^л'от / п^ри^казуйут' во^йен'і (бу^ли ў нас і во^йен'і) // го^сп'італ' бу^ў / так'і бу^ли ране^н'і // ну / ране^н'і на кости^л'ах ўже так'і / йак'раз коло нас бу^ў го^спитал' // це / бу^ло / йак'і само^л'от ле^тит' / ўже кри^ч'ат' / йес'лі в'еч'е^р'і / шо закри^вайте в'ікна / шо^б не бу^ло н'іде і ш'ілиноч'ки // бу^ло так / шо зал'іп'л'али в'ікна пе^реп'л'отками ў к'л'еточ'ку / шо^б с'в'ету не^н видно бу^ло / а так здо^рово запи^наєм / шо^б не^н видно с'в'ету // до дес'ати ч'асо^ў т'іки хо^дили // а то^д'і не^н раз^р'ішали хо^дити / заби^рали ў шта^б / во^йен'і / шо^б не^н хо^дили / не шалалис'а по в'улиц'і // д'е^журили / заста^ўл'али д'е^журити // ў нас хо^дили по в'улиц'ах / о^це о^дин д'в'ір / два дво^ри / о^то ў^двох хо^димо по в'улиц'і / п^роїдим / д'е^журим по в'улиц'і / шо^б

н'їде н'їч'ого н'їх'то // во'їен':ї шли |ч'ере"з се"ло // бу'ва /
про'ходиў фронт / так / не" бом'били ў |нашому сел'ї / но
во'їен':ї |їїхали / і о'боз |їїхаў / і ўсе т'агли |ч'ере"з |наше се"ло
/ ўсе о'руд'їе бу'ло // ко'н'ешно / страшно бу'ло // во'їен':ї /
бу'ло заб'їжат' но'ч'увати // роз'ставл'ат' |їїх / о'це ў'род'ї
но'ч'увати // |ч'ере"з ч'ас / |ч'ере"з два при'їшоў при'каз там
/ ч'ї ко'ман'д'їр / ч'ї хто // „п'їд'н'їмаїтес'! п'їд'н'їмаїтес' /
їд'їт'! // у кал'їер'ї там с'нар'ади бу'ли // тої кал'їер /
там |їа не" з'найу / ўзор'валос'а шос' // с'нар'ади до сих
пор р'валис'а // |м'їс'ац' ч'ї того на'зад ба'гато с'нар'ад'їў
наїшли / розо'ружили //

Записано від Світличної Надії Харитонівни, 1926 р. н.

5. |їа / П'їд'гур'с'ка |Н'їна |л':їн'їшна / ро'дилас'а ў се"л'ї
Оле"к'с'їїїўка Б'їлоку'рак'їн'с'кого ра'йона / Лу'ган'с'ка
|облас'т' / ў |тишч'у де'їят'сот триц':ат' вост'їмому |роц'ї //
п'їшла ў ш'колу // за'к'їн'ч'їла ш'колу ў п'їс'ат ч'е"т'вертом
году с'їм к'ласїў / і з'разу п'їшла прац'увати // ч'о'тири |года
їа ро'била за'в'едуш'ейу |сад'їка // ў Лу'ган'с'кому ўч'їлас'а
на вост'їтател'а / а по'том не хва'тало ў жи'євотно'воц'т'в'ї
ро'боч'їх і ме"не послали // |їа п'їшла / кан'ешно / і
проро'била |їа до'їаркойу до |самойї п'енс'їїї // |се"ло |наше
/ Оле"к'с'їїїўка / бу'ло по'д'їлено на три ч'а'стини / так би
сказати / центр се"ла бу'ў кол'госп |Лен'їна / а ў нас / де |їа
|саме жи'єла / бу'ў кол'хоз „|Луч' ко'мун'їзма” // т'рет'її кол'х'оз
/ по'мойему „|дванац':атїї парт'с'їезд” // це |дуже да'ўно /
|п'їсл'а во'їни ш'е // жи'єла |їа на |вулиц'ї / |б'їл'а |р'їч'ки ў нас
була |вулиц'а // ў т'ї ч'а'си |їак'раз |вулиц'а |їшла над |р'їч'койу
// |зараз |їїї там не'має // л'удеї бу'ло |п'їсл'а во'їни |дуже
ба'гато / ба'гато л'удеї бу'ло // ба'гато |ї нас бу'ло |сир'їт
во'їен'їх // |їа ост'алас' сир'отойу // т'роїе нас ост'алос'а //
жи'ли ми над |р'їч'койу з |мамойу //

|р'їч'ка Б'їла / це кра'са |нашого села була / |дуже

широка / с'к'іл'ки там |риби було // йа |нав'іт' |зараз |можу
ска|зати / де йа|ка |риба була // там Мар|т'ух'і|ї'с'ке з|валос'а
/ |м'істо та|ке / жи|ли Мар|т'ухи по хво|мил'ійі // там оку|н'і|ї
|ї |р'іч'ки було ба|гато // |дал'ше шло Хри|с'тенкове / |р'іч'ка
була |дуже ве|лика / на |їсе жи|т'а йа |їїї пами|тайу //
там / де було Хри|с'тенкове / з|валос' |дал'ше / там |б'і|л'ше
було п'л'іток // |ї |Лебед'і|ї'с'кому там ш'ч'ук було ба|гато
// та|ка |р'іч'ка була |гарна / шо ве|с'нойу / |йак рос|ходила|с'
з бе|ре|г'і|ї во|на / так по |йар|ках ж'і|н'ки |рибу вибе|рали //
та|ка була кра|са / |зараз |їже не|ма|є // |зараз ос|талас'а ...
ма|лен'к|ї по|т'іч'ок // ну / ту |р'іч'ку ж |вису|шили // не|ма
|їїї |їже // |верби / |зараз |тоже там кра|с'іво / но / ко|н'ешно /
та|кої крас|оти / |йак |ран'ше була / не|ма|є ко|ло |р'іч'ки |їже //
там ми |плавали / з верб |пли|гали |ї |р'іч'ку / не то|нули ми /
гли|бока була |р'іч'ка / но ми з|нали ж / де |нада ку|пац'а // |ї
За|йік'і|їк'і (село За|йік'і|їка |ї нас) була |йама / там |рак'і|ї було
т'ма // |йак ту|ди за|л'ізеш / то |ї'с'і|гда рак |буде / |їч'е|пиц'а
рак // ну / |дуже кра|с'іво було / л'у|деї ба|гато було // л'уди
були |дуже дру|ж'н'і та|к'і // стар'і ма|лен'ких жал'іли //
ма|л'і |дуже |ва|жали с|тарших |себе // |ї нас було / з|нач'іт' /
|д'едушка |бабушка / не|да|леко од нас жи|ли // ну ми |ма|є
там / |ї |їїї / вес' ч'ас були // |бабушка була |Йефрос'і|н'я
Петро|їна / а |д'едушка – Куд|лаї Ва|сил' Ва|сил'ович' // в'ін
ба|гато |ї |нашому се|л'і і на|їколиш'н'іх |селах ви|кла|да|ї
ко|лод'і|з'і|ї|б'і|л'ше се|миди|с'ати // це |їже |ї обас'н'і|ї газет'і
ко|лис' пи|салос'а // і л'уди до |ц'ого |ч'асу з|гаду|їут' мо|го
|д'едушку |добрим |словом – |п|їут' во|дич'ку // мо|їа |бабушка
/ |Йефрос'і|н'я Петро|їна Куд|лаї рос|казували ми|н'і / |ї неї
було ба|гато се|стер / і / з|нач'іт' / три|нац'ату си|с'т'рич'ку
|їїї от|дали (Гор|пина з|вала) / от|дали |їїї |ї |Кий|їс'ку
пе|ч'ер'с'ку ла|їру // ш'е ди|тинкойу во|на була на|м'іч'ена
о|д:ати |богов'і / три|нац'ата ди|тинка // і так і зро|били бат'ки
ба|бус'і мо|їейі // да / от|дали во|ни о|ц'у ди|тинку / Гор|пинку /
|ї ла|їри // і во|на при|ходила в'іт'і|л'а |ї |гос'т'і / |йак |виросла /

з монастир'а / п'ішки / і приносила в іт'і:іл'а дві і іконки / на од'н'її ікон'ц'і буў Спа'сител' / а друга іконка – Божа Мати Мар'їа із Спа'сителем // ц'а іконка з 'тис'ач'а де'ў'їа'т'сот другого року до ц'ого ч'асу хра'ниц':а ў мо'її хат'і // йа не з'найу / йак йа 'можу бе"з 'нейі жити // во'на ў 'мене йак п'ам'ят' про мо'їу ба'бушку / про мо'їх ўс'их п'редк'іў //

ў 'сорок 'шостому году була велика за'суха // п'і'сл'а во'їни / з'нач'іт' / ў 'сорок с'ед'мом году буў 'голод // 'голод буў ве'ликиї / ну / п'рот'іў т'риц':ат' т'рет'ого года л'уди с'тар'іш'і ка'зали / ну / шо в'ін та'ке не" та'киї // ну в'ін ўс'о ра'ўно 'голод // д'іти недо'їдали / о'собен:о д'іти // і стари'ки / та ну / ўс'ім п'лохо бу'ло // ну / так ўже на'в'ерно Бог даў / йа так д'умайу / шо ро'дило та'ке / по со'йаш'ниш'у йак'іс' го'р'ашки рос'ли / та'к'і / йак гра'натки // б'рат'ік с'таршиї м'її соб'іраў і но'сиў нам / і мамка о'бвар'увала // хо'дили ми / д'іти / ро'гіз р'вали / но / бо ми ш'еж не"ви'лич'ки ў 'сорок с'ед'мом году бу'ли // так ў 'мене була т'ітка / Нас'тас':а Ва'сил'іўна Ко'за'ч'ок / так во'на назби'рала нас / д'ітеї го'лодних / пови'де до ц'і'їейі р'іч'ки // р'іч'ка нас 'сил'но кор'мила // і ри'бу ми то'д'і з р'і'ч'ки / д'іти / ло'вили // а то пови'де нас т'ітка до р'іч'ки / зал'ізе / нар'ве нам ро'гозу / к'ине нам п'ід'ноги / поски'да с'ебе п'їаўки / а там та'к'і б'і'лен'к'і ко'р'ін'ч'іки / і ми т'ими ко'р'ін'ч'ікамі пи'талис'а // шо ми т'іл'ки не"їїли? то'го шо не" бу'ло ж хл'іб'ц'а / хл'іб'ц'а не" бу'ло // го'сударство нам / с'иротам / да'вало по д'в'іс'т'і грам на т'р'ох хл'іб'ц'а // ну так д'уже т'рудно бу'ло / ну йа'кос' 'ви'жили // о'це му'сим / то р'ибко'їу / то 'зелен':у //

ў нас ў Оле"к'с'і'ї'ўц'і два ра'зи на год храм прис'тол'ниї п'разник ви'с'нойу – Мико'лаї / д'вац':ат' другого т'раў'н'а і ч'о'тирнац':атого жоўт'н'а / прис'тол'ниї п'разник Пок'рова / пок'ровите'л'ка // ра'н'іше слу'жилос' ў ц'ерк'в'і / л'у'деї / д'уже-д'уже ба'гато хо'дило л'у'деї // і йа с'а'мого 'малеч'ку хо'дила с'во'їейу ба'бус'ейу до ц'еркви // ў ба'бушки мо'їейі ў ц'ерк'в'і бу'ло от'д'ел'не м'істо / бо во'на була д'уже старен'ка

і на те м'іс'теч'ко / де мо'йа бабус'а / н'іх'то з л'удеї не с'ідаў // де^нржали д'л'а мо'йейі бабус'і / а йа сто'йала коло бабус'і // дуже-дуже хара'шо / ну / ў'ч'ілі с'лухат' с'тарших себе // хо'дили ў' гос'т'і на ц'і хра'ма // кан'ешно с'п'івали і нар'ажалис'а // ну / шо / нар'ажалис'а // виве'рнут' ко'жух / рукаў п'ід'н'імут' на'вिवорот і за'ход'ат' ў' хату // ми там сид'іли на п'іч'і / п'ір'іжки наг'кус'ували // ну / поўна хата л'удеї / ну / гул'али / ну / хра'ми бу'ли дуже хо'рош'і // і зара'з / кан'ешно / ў' нас цеї п'разник п'разну'ют' – і Миколаї / і Пок'рова // с'п'івайут' п'іс'н'і / хоро'вих сч'ас' мен'ше ста'ли с'п'івати / а ра'н'іше / п'іс'л'а во'їни / о'це в'ідем за д'в'ір і с'п'івайем / і ў' п'разник / і без п'разник'іў // готували не^н так / йак те^нпер / б'іл'ше скром'н'іше // ста'ралис' ў'с'о раў'но // пе'р'іжки об'азател'но / сми'тана / да'же / шос' з м'ас'ного // та'кого не бу'ло / йак зара'з / а шоп там і пал'ч'ікі / і кат'летики / не бу'ло та'кого // а бу'ло там кар'тошка з кур'атинойу / ва'реники бу'ло шо не^н веч'ір / йес'л'і гос'т'і за'держуйц'а // і с'п'івали дуже хара'шо // с'п'івали ў'с'ак'і п'іс'н'і / і ста'рин'і-пре'ста'рин'і // йа дуже ба'гато з'найу ста'рин'іх п'ісен' // мо'же / то'му шо йа з бабусейу хо'дила / з ма'мкойу хо'дила // к'ликали нас л'уди^е / і до нас при'ходи'ли // паску? // ой / паску! // та поўна ц'ерква бу'ла л'удеї // а йак в'іде ба'т'ушка с'в'атити / так ў' нас вулиц'а б'іл'а ц'еркви / доўга ж / ту'ди ў' поле / так о'та улиц'а поўн'іс'т'у ў' два р'ада / а / бу'ва / і ў' три-л'уде^н сто'йали з^е паска'ми // ба'гато л'удеї бу'ло / з наў'колиш'н'іх с'іл до нас хо'дили // зара'з / на ве'ликий жал' / наш храм сто'їт' / не^н н'равиц'а // ра'з'іў с'к'ікі ў'же пи'таліс' його востано'вити / но ма'ло сред'ств // ц'ерква бу'ла дуже кра'сива / ў'хоже^нна // буў ў' нас ста'рен'к'і ба'т'ушка рус'к'і / і дуже-дуже гра'мотний ба'т'ушка буў // жиў в'ін сам ў' на'шому се'л'і / ў'с'і його пова'жали / о'т'ец Н'іколаї / о'т'ец С'ім'еон / ої / прос'т'іт' ме^нне // ц'ерква Н'іколо-Пок'роўс'ка во'на ў' нас // ікони ў' осноў'ном бу'ли ста'рин'і / дуже ста'рин'і ікони ў' ц'ерк'в'і

були / с'к'іки йа і помн'у // так'і / прим'ерно / йак ў мене / а
були і стар'ш'і // ну пос'л'е л'уди казали / шо їх забрали ў
Б'ілоку'рак'ін'с'ку церкву // л'удеї було багато / служба була
хароша // ну буў дуже хароші / йак це ска'зат' / к'рилас // це /
з'нач'ит' / там / де стоїали т'іл'ки п'іў'ч'і / т'і / шо бат'ушк'і
п'ідс'п'івували // і дуже л'удіе поважали їх цих л'удеї /
шо с'п'івали б'іл'а бат'ушки на к'рилас'і // там ал'тар' буў
// туди / йак хрис'тили / заносили / бат'ушка о'тец' С'іме'он
йак буў / царство його не^нбесне / хароші бат'ушка буў //
йакшо хри'стиў'с'а хлопч'ік / з'нач'ит' заносили його туди
ў в'іўтар' / а д'евоч'ку н'із'а заносит' // тод'і / ро'жени'ц'а
/ йес'л'і дитинка мален'ка / і ро'жени'ц'а собл'уда ў'с'і
церкоўн'і закони / з'нач'ит' / ч'ерез ш'іст' не^нд'іл'ц'а мати
з дитинкоюу долж'на при'їти ў церкву // бат'ушка от'служе
дитин'ц'і і мам'ц'і / шоб Бог даў здо'роў'я //

було таке ўремн'а / з'н'імали хре'ста з церкви / соб'рали
л'удеї і с'тали ка'зат' / шо церква не^н нужна / і хрест на'да
с церкви з'н'ат' // с'тали пи'ят' мужик'іў // „хто з'н'іме
хрест?“ // н'іхто не бе^нрец':а з'н'імати / а о'дин мужик каже:
„йа його з'н'іму“ // церква ж дуже ви'сока / п'ід'н'али то'го
мужика (йа не буду називати / бо ш'ч'е ж його ро'д'н'а йе)
/ і тої мужик з'н'аў хрест із церкви / з'н'аў / хрест ўпаў /
хрест ве^нликий / хрест ўпаў / в'ін не^н з'н'аў / а звал'аў його
// і йак його спу'стили з церкви то'го мужика / в'ін потоп'таў
хрест тої но'гами // ну / так ч'і ўже Бог даў / ч'і / хто його
зна / п'іў'году не проішло / йак в'ін не^н стаў хо'дити но'гами
і по'мер // йа в'ір'у ў Бога // йа багато їх з'найу старин':іх
п'ісен' / ну ч'о'гос' не їде на думку / ч'ос' ме'не дубоч'ок //

Записано від Підгурської Ніни Іллівни, 1937 р. н.

с. Плахо-Петрівка

Плахо-Петрівка – село, підпорядковане Просторівській сільській раді. Розташоване за 28 км від районного центру

і за 18 км від залізничної станції Катран. Село засноване на початку XVIII століття.

1. Во|ни к|лали |хати / а то|д'і ж обкла|дали ки|рпи^{ел}ч'ом / а йак ху|даме^{нт} робл'ат' / на вугл'і с'таўл'ат' / кла|дуть ди|с'атку / с'таўл'ат' мого|рич' / на с'в'а|тому вугл'і / де обра|зи ж ви|с'ат' // ну а то|д'і ж стел'і наки|дають / |тоже скли^{ел}кають л'у|деї / |м'іс'ат' за|м'іси / наки^{ел}дають с'тел'і // а то|д'і ўже на|ймають плотни|к'іў / со|б'і к|риш'і покри^{ел}вають // о|це так |ран'ше ст|ройіли |хати // не^н з|найуть л'уди // ув'їшли ў ка|з'он:у |хату і ўсе // а то|д'і |сам'і^н тру|дили^{с'} // |м'іси^{мо} за|м'іси // |сам'і^н ш'ч'іко|тури^{емо} // йа з за|м'іс'іў і не^н ви|лазила / три |хати ст|ройіла на сво|їм в'іку / о|це ж те^нпер і |ноги не^нгож'і // ў Ша|па|р'іўц'і ст|ройіли^{с'} / тут ст|ройіла^{с'} і ў |В'і|н:и|ц'і ст|ройіла^{с'} //

ну а |п|разни|еки / о|це ж йа то|б'і ка|жу / на |Івана Ку|паїла / о|це мо|ло|д'і|ж за|копуйе ви|р|бу // х|лопц'і о|це ви|копуйут' ви|р|бу / а д'іў|ч'ата пли|тут' в'і|ноч'ки // с'і|дають у крух / стари|еки там ч'і хто / а х|лопц'і г|райут' там ч'і на гар|мошку ч'і на му|зику // йа йак у |В'і|н:и|ц'і бу|ла / так там бу|ла ж |музика / г|райут' // д'іў|ч'ата ш тан|ц'у|йут' / а то|д'і^е о|то ш в'і|ноч'ки з'н'і|мають // а х|лопц'і на|би|е|рут' во|ди та по|бли|вають д'іў|ч'ат шоб / ну шоб с'м'і|шили / поўли|е|вають д'іў|ч'ат // т'і в'і|ноч'ки то|д'і би|е|рут' і ки|е|дають // д'іў|ч'атка за|би|е|райут' / ни|е|сут' на сво|їу ка|пусту на го|роди // шоб ка|пуста ро|дила // ну а це йак |п|разни|еки / йак при|с'толнїй |п|разни|к / йак ў нас ос' бу|ла |церква / о|це Ка|занс'кої |Бо|жої |Мате|р'і / |тоже ў |церк'в'і сл|ужут' // при|еї|ж'а|йут' |бат'ушки // і|дут' л'уди до |церкви / мо|ло|д'і|ж то|д'і ш у|с'а хо|дила // сл|ужба ц'а об'і|дн'а от|п|рави|ц'а / то|д'і ж і|дут' до |роди|ч'іў // |роди|ч'і го|тоўл'ат' об'і|ди йі|м // об'і|дають то|д'і ш і с'п'і|вають / ви|пи|е|вають по |ч'арц'і / |т'і|ки^е ни|е|напи|е|ва|йуц'а / так йак ти|е|пер у|же так // ну і на Пе|т|ра |тоже ж сл|ужи|ц'а / ос' у Кат|ран'і на Йа|гор'і|а буў |п|разни|к /

приєйїжало с'ім бат'уш'к'ію / п'равили тут у ц'еркві // багато л'удей було // об'ід спраўл'али помиєнали р'одич'ію // ну обш'ім на Р'іздво ж р'од'іт'ел'і їдут' // д'іти ж виєч'ер'у нос'ат' / а з'ат'і їдут' до т'ес'т'а та до т'еш'ч'і ўже на д'ругі ден' / ўвеч'ер'і на с'в'ату виєч'ер'у / нос'ат' виєч'ер'у // а на Р'іздво тод'і ўже х'од'ат' по гос'т'ах // Но'вій р'ік тоже" ш х'од'ат' пос'івайут' // ну обш'ієм п'разниєки харош'і / оц'і / Р'іздво // на Паску йізд'ут' до ц'еркви / с'в'ат'ат' паски / йайіч'ка // а тод'і виєх'од'ат' на клад'овиєш'ч'е / помиєнайут' р'од'іт'ел'ей // ну ў л'удей йе не" х'од'ат' на Паску / у л'удей йе т'іки на п'роводи / а ў нас на Паску ўс'ігда їдут' // ну їдут' ў нас і на П'роводи / ну т'іки ш це назив'айе"ц'а К'расна г'орка / ўже на П'роводи / о'то л'уди х'од'ат' // а ў нас о'то з даўн'іх давєн їдут' на Паску //

Спас'іт'ел'а б'рали на расп'ат'ію // його ўз'али на расп'ат'іе // у п'атниєц'у його роспиєнали // а у ч'є"т'вер же о'це Спас'іт'ел' пове"ч'ер'аў з уч'єниєками / помиў йім ноги і ўтер йім рушниєком ноги ўсим / і сказаў // а Йуда / йіх було дванаєц'ат' апостол'ію / а Йуда продаў // а тод'і ш / а в'ін воскрес // в'ін воскрес / ну і хто ж це пов'іре / шо в'ін воскрес? а його їде о'дин ч'олов'ік / несе ў кошиєку йайіч'а / а йому кажут' / шо Спас'іт'ел' воскрес / а в'ін каже / йа не пов'іру // бо хто ж це пов'іриєт' / його ж расп'іали / в'ін виєс'ію на расп'іат'ію // ну його Й'осиєп' і ше о'дин з'н'али / попр'осили / з'н'али його // і пок'лали його ў гробниц'у // пок'лали ў гробниц'у / а його приєкл'али кам'іном / з'верху кам'ін' на гробниц'і // а його анге"ли / воскре"сиў Господ' / і анге"л в'ідкинуў кам'ін' і в'ін воскрес / і приєшоў до своєйх уч'єниєк'ію // а там Мар'іа Магдал'іна // намазала р'ани і приєшла ж до Спас'іт'ел'а нав'ідуваєц'а // а його ўже не"ма // а вона ж плач'е / каже шо ўк'рали / думайє / шо це ш т'і / шо расп'іали / його ўк'рали / а в'ін же воскрес // так о'то сказаў тої ч'олов'ік / шо йайіч'а н'іє б'іл'і // йа ни пов'іру / поки шо в'ін воскрес / поки не з'робл'аєц'а йайіч'в'к'расн'і

// а йаїц'а ў кор'зінк'і зро'блїлїс'а к'рас'н'ї / і о'то ч'ере'з
те те'пер к'рас'ат' йаїц'а // це П'аска і к'рас'ад'а йаїц'а //
Божайа Мат' не в'їрїла / шо син йїї воскрес / це Боже'ї
Матер'ї / син йїї / Спасїт'ел' / так во'на не в'їрїла /
шо в'їн воскрес / а цеї / йїла рїбку во'на жарїну // а во'на
каже / шо тод'ї йа пов'їр'у / шо м'її син воскрес / коли о'ц'а
рїбка тр'їпїт'нец'а // а рїбка т'їки тр'їп-тр'їп / тр'їп'нулас'
на тар'їлц'ї // о'то во'на пов'їрїла / шо йїї син воскрес //
о'це п'разн'їк на Благо'в'їш'ч'ен'а // о'то а'нгелї // ц'а д'ева
Мар'їя / шо це наро'дила Спас'їт'ел'а / она // у неїї бат'кї
Ак'їла і Ан'а // у йїх не' було д'їтеї / і йїх с'ела вїсїлїлї
/ у ко'го не'ма д'їтеї // йїх с'ела вїсїлїлї / і во'нї п'їшли
у раз'н'ї / у раз'н'ї с'торонї // і во'на прїїшла у л'їс / с'їла
на пе'н'ку одї'хайе / а п'ташка мосте гн'їздо // а во'на
дї'вїц'а та каже // от Господї / п'ташка і та маїе плод / а
йа окаїан'аїа / ме'не і с'ела вїгналї // тут йаў'л'аїц'а йї
а'нгел / і каже // Ан'а / вер'таїс'а тї до'дому / і їдї тї тоїу
до'рогойу / і ўстр'їнїс'а тї з Йа'кїмом / своїїм ч'оло'в'їком
// у вас б'уде плод // йак наро'дїц'а д'евоч'ка / Мар'їя / так
вї трї годї йїї пого'дуйе'те і здас'те до с'в'атїх ў с'в'атїн'у
// ну во'нї так і зро'блїлї // наро'дїлас'а д'евоч'ка Мар'їя
/ і во'нї трї годї йїї покор'мїлї і зда'лї до с'в'атїх ў
с'в'атїн'у // во'на ж рос'ла ў с'в'атїх ў с'в'атїн'ї / н'їде во'на
/ вобшем / монас'тїр' / шоб тї з'нала / с'в'атїх ў с'в'атїн'ї
// во'на рос'те там / к'нїже'ч'кї ч'ї'їтайе / і лїше'ц'а / шо
от Д'евї Мар'її наро'дїц'а Спас'їт'ел' // а во'на каже / от
Господї / шоб йа хоч на ру'ках поде'р'жала / йак наро'дїц'а
Спас'їт'ел' у тоїї Мар'її Д'евї // а це саме во'на // от
Благо'в'їш'ч'ен'а / це п'разнїк с'омого / с'омого к'в'їтн'а
в'їн // о'це а'нгел йаў'л'аїе'ц'а / она ж не от п'лода / она не от
муж'ч'їнї його родїла / а вона от д'уха с'в'атого // в'їн йї
прїносе к'в'їтку і даїе і каже / Мар'їя / благосло'вен'а тї
ў жєнах і благосло'вен плод ч'їре'ва тво'їого / йако тї спасї /
род'їла і спас'їт'ел'а наші'х // б'уде'ш родїт' Спас'їт'ел'а

/ назвеш його Ісусом // і ото духнуў своїм духом / і во́на
зач'ат'іла // о́це шоб ти знала / о́це Благов'ішч'ен'а / це
Бо́жайа Маг' / Спа́с'іт'е'ле'м зач'ала // а то на Роже'ство
/ ото во́на роде Спа́с'іт'е'л'а // ото 'дев'ат' м'іс'ац'іў она
ж походи́ла // ото о́на роде Спа́с'іт'е'л'а / ото до 'нейі так
'нос'ат' ве'ч'ер'у / ото до ро'д'ілки 'нос'ат' ве'ч'ер'у / ото
до Бо́жої 'мате'р'і не'сли ве'ч'ер'у // о́це так'і п'разни'ки //
о́це Роже'ство / о́це Бо́жа Маг' / во́на наро'дила о́це
Спа́с'іт'е'л'а //

2. Ну а кре'стини то'го / що Їван Кре'стите'л' кре'стиў
во'дою / на р'еке Їордан'і / і в'ін Спа́с'іт'е'л'а кре'стиў у
три'ц'ати водах // а Іван Кре'с'т'іт'е'л' ка'заў / шо ш'ч'е
за м'но́ю 'буде їти та'кий / шо йа не до'стоїне'і йо'му 'обув'і
опч'е'пити / і в'ін 'буде с'в'а'тим духом / с'в'а'тим своїм
// і о́це кре'стини / о́це х'рест'ат' д'іте'і / ч'ере'з те / шо
Спа́сит'е'л'а кре'стили / о́це к'рес'т'ат' д'іте'і // пон'ала //
ш'ч'е шо ти 'хоч'е'ш знаг'? шо йа з'найу / те йа то'б'і ка'жу //

а про Тр'іц'у // о́це ж Тр'іц'а // о́це ж // п'ідожди / це
на Во'дос'в'ат'а / о́це на Кре'ш'ч'ен'іе // їдут' з тр'іце'йу
// ўйа'жут' о́це так'і е'т'і / ну ц'в'іти там васе'л'ки ч'і
гвоздики ч'і шо / це йак там у йа'кому се'л'і // о́це де йа
жи'ла / йа у В'і'н'и'ц'і так там так // ку'пуйе'ш о'ту с'в'іч'ку /
ту тр'іц'у за два'ц'ат' ко'п'іюк о́це ку'пуйе'ш / ста'нови'ш у
ту тр'іц'у с'в'іч'ку і х'рестик // і об'в'азуйе'ш йі'ї л'ентойу
// і йдеш йак на бо'го'яў'л'ен'іе // йак 'бат'ушка с'в'ате
'во'ду / і с'в'ате нам тр'іц'у // і ото / то не ха'з'а'йка / йак у
'церкв'і сто'їт' без тр'іц'і // пон'ала / то шоб бу'ла тр'іц'а
// ну а тут у'же не'ма // тут у'же не'ма зав'е'д'ен'іа / то ў
В'і'н'и'ц'і о́це та'ке зав'е'д'ен'іе // а то'д'і на Стр'іт'е'н'а
/ їдут' з тр'іц'е'йу // Стр'іт'е'н'а п'ат'нац'а'того х'іу'рал'а
/ ш'о ка'жут' стр'іч'айуц'а л'іто з з'імойу / н'е // ото
Бо́жайа маг' ро'д'е спа́с'ит'е'л'а ж на Кр'е'ш'ч'ен'іе // а то
ш'іс'т' не'д'іл' о́на їде на вив'ід // і йі'ї стр'іч'а'є Се'м'йон

патр'іарх / в'ін с'к'ікес' год там жиў // йа ч'і'тала / у'же забула / шо / в'ін про'сиў у |Бога с'мерт'і // в'ін у'же такий / шо йо'му по'ра / а в'ін ка'же / н'е // |поки ти не по'держи'ш мла'д'енц'а сво'го на ру'ках / не ўстр'іти'ш / знач'і'т' то'д'і отпус'кай то'б'і смерт' // так о'то в'ін ўстр'іўс'а // о'на |Божа мат' ішла на |вив'ід на Стр'ет'е'н'іе / а той Се'м'іон патр'іарх / стр'іў йі'ї по |топону / по'ч'уў йі'ї / в'ін у'же не |бач'і'ў / шо це во'на при'ішла / і ўз'аў мла'д'енц'а о'то на |руки / о'то |йако'с' там |пише'ц' :а / отпуш'ч'а'іс'а |нин'і ра'ба тво'його / |йако благого'в'ел // о'то благосло'в'ен'іе ўже до с'мерт'і то'го Се'м'іона // о'це Стр'ет'е'н'іе // то не |л'іто з з'імої ўстр'іч'а'іе'ц' :а / а то Се'м'іон патр'іарх стр'іч'а'іе'ц' :а з |Боже'й |Мат'е'р'іу / шо во'на Спа'с'іт'е'л'а пове'ла на |вив'ід // тойест' |ран'ше / ш'іс'т' не'д'іл' / |йак на'роде о'на ди'тину // ч'олов'ік не'при'е'ка'сайе'м до |нейі // і о'то |іде о'на на |вив'ід / |бат'ушка мо'литу' йі' ви'ч'іту'е / о'то нази'вайе'ц' :а Стр'іте'н' :а / шо в'ін стр'іўс'а // то та'ке Стр'іте'н' :а // ш'ч'е шо то'б'і?

3. |ран'ше о'то на'роде |ж'інка ди'тину // |ран'ше ж не ў бол'ниц'ах / |дома // |бабку при'вод'ат' // з'разу з'разу |ідут' ку'м'іў бе'рут' шоб ус'п'іт' похре'с'тит' / шоб ди'тина не ў'мерла не'хре'ш'ч'ена // о'це на'родила ц'у н'іч' ди'тину / з'разу |ідут' бе'рут' ку'м'іў / і не'сут' до |бат'ушки / шоб похре'с'тиў / шоб ди'тина ув'ішла ў мо'л'ітву / шоб не ў'мерла без мо'л'ітви / шоб во'на не'хре'ш'ч'ена не ў'мерла // а ку'м'іў // хто |йаких хо'т'іў // ти не ду'маі / шо ба'гати'х т'іки б'рали // це хто |йак ба'гати'ї / так б'рали ба'гати'х і б'рали / а |йак |б'ідни'ї / так до |б'ідного ба'гат'і ж не п'ідут' // до |б'ідного ба'гат'і не |ішли / а |б'ідн'і та і |б'ідних і шу'кали та і б'рали ку'м'іў //

з |разни'х с'імеі бу'ли |ж'інка і ч'олов'ік //

з |разни'х // бу'ли і ба'гат'і / і браў |б'ідни'х // хоч' і не л'убили свек'ри / а раз йо'му по'на'рави'елас' |д'іўч'і'на / хоч'

в'ін і багатиї / а вона б'іднен'ка / ўс'о раўно в'ін йїи
|воз'ме // з |разниєх були // не т'іки багач'і з багач'іў б'рали
/ а б'рали і б'ідниєх / а зе"мл'а давалас'а йак // о'це ў те"бе
/ пр'ем'ерно / ў нас с'ім д'іўч'ат / на нас зе"мл'і не"ма // у
ко'го х'лопц'і / на тих ўс'іх |зем'л'і йе // о'то ж і були б'ідн'і
|л'уди // йак на од'ного |бат'ка була зе"мл'а / а на |ж'інку не
було / о'то ж і б'ідн'і // а т'і були багат'і / шо сиєни / і на
ўс'их була зе"мл'а // о'то ж во'ни то'го і були багат'і // ну
знайе"ш / йаке |ран'ше багацтво було // не так йак те"пер
/ у |кажного мото'цикли / у |кажного ма'шини / у |кажного
т'ел'ев'ізор // а то'д'і йак де"р'жаў вул'іў там ч'і |пару вул'іў
ч'і двох / о'то в'ін ўже багатиї // о'то йак п'ішло / ўже таке
/ шо ўже йїх поч'али розкур'кул'уват' / у'же цих поч'али на
йар'ки йїх виєвозит' // а бач' ўс'ака влас'т' була // а йа ж ка'жу
/ шо б'ідн'і були |л'уди / то ў йа'ких зе"мл'і не було // ходили
ж по |наймах та одробл'али // |ран'ше ж було де заробит' // йа
знайу / шо мо'йа |мама / о'це мо'йа |мама |р'ідна / во'на два ра'зи
виєходила |замуж / во'на |першиєї раз |вийшла / а в'ін п'ішоў
ў |арм'ійу / забол'іў на ч'е"хотку / забол'іў // во'на |каже / ну
ч'о ж йа |буду жит' у свекр'іў / йак там брат / хоч' д'іве"р'
іш'ч'е ж брат з |ж'інкойу // ч'о ж йа |буду жит' // п'ішла
соб'і заробл'ати // п'ішла до |бат'ушки служити // |ран'ше
|бат'ушки жиєли / і |кон'і де"р'жал'и / і |свин'і де"р'жали / і ў
йїх були работн'іки / д'і'теї йїм |н'анч'іли // і то во'на заробе
/ а і до багатих ходили полоти // і о'то во'на набрала соб'і на
йупку ч'і на |кохту // йе ж те"пер у'се дорожн'а / йак'іс' ц'і
|долари / та то'д'і ж не було тако'го / і так і прожиєвали |л'уди
// приєм'ерно / о'це в'ін багатий / у |н'ого зе"мл'і багато /
в'ін бак'шу |саде / в'ін пше"ниц'у |саде / не ўсе хл'іба в'ін
|саде / і |сойашниєки / в'ін наймає соб'і пол'іл'ник'іў / о'це
во'ни попол'олиєс' с'ік'іл'ки там / в'ін йїм даў ну по дв'ац':ат'
коп'ійок ч'і по с'т'іке // о / во'ни ўже набрали соб'і ч'і на
йупку / ч'і на |кохту / ч'і платоч'ок соб'і купила / мате"р'йали
|тоже були |разн'і ж ха'рош'і // о'так |л'уди і жиєли //

4. Ёйа'зали / ко'сили / ї'йа'зали сно'пи / бу'ли моло'тарки / а ш'ч'е'ран'ше / так йак к'ін'ми / так і ро'били / шо ко'неї за'пр'агали / і к'ін'ми моло'тили йа'к'іс' так'і'т'і / за'копу'ют' // йак о'то ка'ч'ел'і'ран'ше бу'ли / ка'талис' на ка'ч'ел'ах / йак це Паска / так х'лопц'і д'ї'ч'ат ка'тайут' на ка'ч'ел'ах // так і моло'тили / а ў'же йак поч'али / у ко'го ма'шина / поч'ала / йес'т' так'і'л'уди / шо ма'шина // ну о'то ж йі'дут' / йо'му мо'лот'ат' / а то'д'і ж в'ін о'то з ким / д'обре / ї'тим помо'лоте // а то ї'ц'і'пами моло'тили // ц'і'пи бу'ли / ц'і'пами моло'тили // ну а ў'кого бу'ли о'це ж ма'шини / то'же ж к'лун'і заси'пали хл'і'бами / во'ни / то'же ж де'р'жали ї'свин'і / де'р'жали ї'худо'бу во'ни // а ц'і ж б'ідн'і хо'дили йім і ро'били / одроб'л'али йім // жни'ва за'канч'уйуц':а / с'п'і'вайут' п'іс'н'і // ну це тут не'ма'мо'ди // о'це йа жи'ла ў'В'ін'и'ц'і // о'це ми йак за'канч'уйе'м жни'ва / ми пе'ч'ем коро'ваї // коро'ваї о'це пре'дсе'дат'ел'ов'і / то'му / бри'гад'іров'і / ў'йа'жем в'ін'ки // ў'стр'іч'айе'мс'а / о'це ж і'дем с'п'і'вайе'м / украї'н'с'к'і со'роч'ки / с'п'ід'ниц'і ши'рок'і // йа ї'с'уди при'е'возила с'п'ід'ниц'у / і украї'н'с'к'і йак п'і'шли по в'иступах / і о'то ж і со'роч'ку ж ту зано'сили // і о'то ж д'в'і ж'ін'ки не'се коро'ваї // і о'це нас ў'стр'іч'айут' // у кол'гос'п'і го'тоў'лац':а / му'зика г'раїе / ї'ўс'і ц'і ж'ін'ки / ўс'і мужи'ки / ус'і о'це ж і в'ина там / і вод'ки / там і го'тоў'лац'у'се / і ус'і там с'п'і'вайут' / г'райут' / тан'ц'уйут' / об'і'даїут' // о'це так / йак жни'ва кон'ч'айуц':а // ну та ї'тут же так йак кон'ч'айуц':а жни'ва // ну / тут т'іки ме'хан'і'зато'ри / тракто'ристи / там / шо'хве'ра / то'же ж / і г'райут' / і с'п'і'вайут' // о'то і ў'се //

5. Ну на'ч'е ў'же то'б'і поро'сказу'вала п'разни'ки // а / о'це ж У'шеств'і'е'бу'де / У'шеств'і'е' / Т'ройц'а'бу'де / о'це спа'с'іт'ел'хо'де по зе'м'л'і в'ін / пон'і'маїе'ш / з уч'е'ни'ками / о'то до ше'сти не'д'іл'ка'жут' / Хри'є'стос воск'рес // у нас же йак два дн'і про'їшло і з'разу здо'роў'каїуц':а / зд'расту'їуц':а / а то до ше'сти не'д'іл'ка'жут' Хри'є'стос

воскрес // оце ж на ушес'т'а | буде п'ідн'імац':а на не^нбе^нса // оце ж не к'лан'айуц':а те^нпер / бо оце ж йак Спас'іт'ел'а роспи^ннали / роспи^нали / т'і ж / шо роспи^нали його / йе^нўрейі / сандук'ейі / хвар'іс'ейі / ўс'і по^нпадали на кол'іна / бо з'радувалис' / шо во^нни його / це^н / роспи^нали / оце ж і не к'лан'айуц':а / а у^нже йак в'ін зне^нсец':а на не^нбе^нса / вос'ім'нац':атого ійун'а / | буде Возн'е^нс'ен'іе ч'і Троїц'а // там т'реба ў кале^ннда^р'і поди^нвиц':а // Троїц'а // оце ўже | буде п'атде^нс'ат ден' от Паски // на Троїц'у | тоже їдут' у | церкву / ї на кладо^нвиш'ч'е | л'уди їдут' // | б'ігайут' кле^нч'ан':а на кладо^нвиш'ч'і кле^нч'айут' на своїх гроби^нках / у | церкву | л'уди їдут' | Богу | мол'ац':а / | бат'ушка з'в'азує с'н'іп | перед в'іўтарем ста^ніе на с'н'іп і | д'елайе поклони / о^нто ўже при^нкло^нен'іе / о^нто ўже | будут' | л'уди к'лан'ац':а / оце Троїц'а // ну а так'і | празни^нки йак Івана Богослова / то при^нс'тол'н'і | празни^нки / ў ко^нго храм / ў ко^нго йака | церква / о^нто назива^нйе^нц':а | пре^нс'тол'ні | празни^нк // ба^нгато л'уде^нй // | роди^нч'і зій'ж':айуц':а / | їдут' до | церкви //

6. А п'ід Ме^нланки / це ж п'ід | Новий год / назива^нйе^нц':а | Ме^нланка // | ход'ат' | д'іўч'ата / маланкуйут' / | поп'ід в'ікнами / те^нпер же кри^нч'ат' | йакос' / ш'ч'едри^нку | Ведри^нку / зва^нри ва^нрени^нка / а то^нд'і ж | ран'ше ка^нзали / Ва^нсил'ку м'ій | татку / | пу^нсти ме^нне ў | хатку / | йа | жита не | жала / | ч'есні | хрест ди^нр'жала // | Ісус Хри^нс'тос до вас при^не^нбуде // оце так маланку^нвали // а то^нд'і | рано йак хо^ндили | хло^нпц'і | пос'івати / так о^нто його са^ндоўл'ат' на по^нроз'і / | шоб в'ін квоч'таў / | шоб квоч'ки с'ідали // о^нто квоч'е^нт' / | шоб квоч'ки с'ідали // о^нто так'і | празни^нки // | це ж на Новий год назива^нйе^нц':а | Ва^нсил'іа // а | хло^нпц'і йак пос'івайут' / | за Ва^нсил'іа зга^ндуйут' / | йакос' | плужком там о^нраў та | Божайа мат' хо^ндила // о^нто ж | кажут' / | ро^ндис'а / | | боже / | жито / | пше^нниц'а // | ро^ндис' / | | боже / | жито | пше^нниц'а / | та | ўс'ака | паш^нниц'а / | на | ш'ч'ас'т'а / | на Новий

р'ік / шоб к'раш'ч'е родилос' / йак у то'р'ік // о'то х'лопц'і
пос'івайут' / а д'іўч'ата / о'то поп'ід в'ікнами / а те"пер ўже
кри"ч'ат' й'акос' т'і д'іти / вине"си шо ти / т'ітко / нава'рила
/ шо ти / т'ітко / напе"кла / не"си ш'видше до в'ікна // не
ла'маї / не ш'ч'і"паї / по ку'соч'ку даваї // о'це ч'у'йу кри"ч'ат'
тут коло в'ікон / ну / йа ц'і ўс'і п'разни"ки / о'це п'разни"ки
йа ўс'і при"знавайу // йа не засу'вайус' / так йак л'уди // у
мене св'ати го'р'ат' ўс'ігда / йа л'убл'у ц'і п'разни"ки // бо це
Бож'і п'разни"ки / це ж Спа'с'іт'е"л' родиўс'а // йа жду / шоб
ве"ч'ер'у д'іти но"сили / жду / шоб мужи"ки ішли пос'івати
ў Но'вій год / не так йак л'уди засу'вайуц':а / йа ўс'ігда
наготоўл'айу / йа з'найу / шо це раз ў год ц'і п'разни"ки / хаї
ход'ат' д'іти / хаї ход'ат' мужи"ки пос'івайут' / ч'і х'лопц'і /
хто там ходи"т' // це йа ўсе при"знайу // ої Господи // ран'ше
ж ми / бач'і"ш / по'лоли о'зима бу'ло сапач'ками сапали /
с'п'івайемо / бу'ло на поле іде"мо / с'п'івайе"мо / пол'а іде"мо
/ с'п'івайе"мо / а те"пер ўже вобш'ч'е забулос' // те"пер ўже
ўсе / те"пер ўже о'ц'а моло'д'іж не 'робе / йак ми ро'били /
те"пер о'тих о'зим'іў / ми ж з 'косами хо'дили / ко'сили // йа
са'ма ж у в'іну ви"кос'увала ге"ктар д'вац':ат' 'сотих і шо
ж то там ш'ч'е бу'ло / йа ж ме"дал' полу'ч'іла // Сер'ожка /
п'раўда / ўже і одн'іс // хоч' документи ў мене йе // одн'іс же
ў ш'колу / ку'ди ж о'то там у му'з'еї / шоб бач'і"ели / шо ў мо'йеї
ба'би ме"дал' йе // йа ка'жу / ти хоч' кни"жок не заб'раў / ли'ше
одна ли"шила'с' / у мене не"ма / йа ж в'ийіхала зв'ідси п'ійс'ат'
т'рет'ого го'ду / а ро'била ж йа із 'того / із т'риц':ат' де"в'а'того
го'да йа ж ро'била // то'д'і ж йа не"ве"лич'ка бу'ла / а д'ітеї
у йаслах ба'гато // запр'ага'ют' б'рич'ку / са'доўл'ат' нас на
б'рич'ки / пода'ют' нам по д'войе д'ітеї / і ви'зем д'ітеї ў поле
// то'д'і ж н'ан'ч'і"ели д'ітеї / ну о'то ж ма'л'і ми хо'дили / ну а
о'то ж ў п'іс'ат' т'рет'ому д'вац':ат' хто'рого 'марта йа в'ийіхала
зв'іс':іл'а // те"пер же о'це ну йак Ден' По'б'еди / у'ч'ітуйут'
шо / ну / а мо'йеї зе"м'л'і тут не"ма / бо йа зв'іт'и ішла на

п'енс'ію // як вийїхала ў п'адес'ат трет'ому / ў с'ем'с'ат п'атому с'уди приїхала // земл'і ме"н'і тут не"ма / бо йа зв'ідти п'ішла на п'енс'ію / і оце як поч'ітуйут' тут Ден' Поб'еди/м'ін'і йакбуў Голлоўч'е"нко ше пре"дс'е"дат'е"л'е"м / ўс'е"гда м'ієні на Ден' Поб'еди ве"зут' подарок / а в'ідколи оце Л'уба Андр'еє"ўна / во"на не з"нає це // во"на д"умає / шо йа ў В'ін:иєц'і роди"лас' / шо йа ў В'ін:иєц'і жи"ла // а шо Тан'ка Коно"ниха / ц'а / пишут' о"цих баб'іў / шо у во"ну робили / Паў"ло Пе"трович' пише ц'у / Нас'т'у / ту Прас'тиху / во"на з три"ц'а:того го"да // а Над'а мо"я сто"їт' / не"в'істка / та ка"же // мо"я / шо / све"к'руха / шо не робила тут // а Тан'ка / а во"ни / та ви шо / во"на ж у В'ін:иєц'і бу"ла // та х"лопц'і роди"ли"с' тут у п'іс'ат пер"вому / тут Паў"ло і Л'он'ка / ўс'і ж д'іти роди"ли"с' тут / шч'е ї у ш"колу хо"дили // ну о"ни ж д"умаєут' / шо це йа ў В'ін:иєц'і бу"ла // н'іхто ме"не н'іч'ого і не"ма зв'іт:и / так шоб йа са"ма жи"ла / а то д"умаєут' / шо йа ў с'ім'їи жи"ву //

7. Тут хто з стар'іши"х не зна // тут Тан'а ка"же / тут і Пе"тро пер"вієї / тут йак'іс' і корабл'і бу"ли / і р'іч'ка К'расна тут оце ч'о ж во"на назі"вайє"ц'а: К'расна // а во"на ж за"пуш'ч'є"на йа"ка // це ж во"на їде аж до"того / до Та"рас'іўки // там же ка"жут' і кора"бел' йа"кієс' аме"ри"канс'києї ў"топле"ниєї // це ж Пе"тро пер"вієї тут про"ходи"ў // а це шч'е м'їй тато по"коїниєї жи"віє бу"ў / це ж в'ін це з"наў // в'ін ўсе на с'в'іт'і з"наў // тут же ж бу"ла це К'расна р'іка / це ж наз'вали К'расна р'іка // а йа забу"ла / це ж йак це Пла"ху ц'у наз'вали // це ж шос' йа"кієс' пан же ж тут бу"ў / наз'ваў Пла"хойу // так ш'е ко"гос' по"пи"тайу за ц'у пла"ху / мо"же ц'а / та ў"ч'іте"л'ка ота // о"так Сер'ожка при"їде / йак нач'не / розка"жи ме"н'і / запи"ши ме"н'і / бо ў"ч'іте"л'ка ўсе йо"му / а ну пи"таї ба"бушку / а ну пи"таї ба"бушки // так о"то ж в'ін ўсе / йа йо"му д'ік"туйу / а в'ін пише / йа йо"му д'ік"туйу / а в'ін пише // і о"то ўсе

при^еноси^т п'а^т орку в'ін // о^це ў н'ого т'іки по істор'її
п'а^т орка //

*Записано від Пашути Марії Семенівни, 1921 р. н. 1953
року виїхала у Вінницю, 1975 року повернулася до Плахо-
Петрівки Білокуракинського р-ну.*

8. На підмет'ї с'їйали конопл'у // а пот'ім во^на
ви^ростала і йїї ўже зри^евали / коли во^на цв'іте жоўти^еми
квіточ'ками / саме то^ді ў них йе пи^л'уґа // дал'ї ўй^азали
сно^пи // мо^ч'іли йїх у р'іц'і / коли хо^лодна во^да / то по с'ім
ден' мо^ч'іли / а коли те^пла / то по п'а^т' д'н'їў // і п'іс'л'а ц'ого
ўже це йшло на плос'к'ін' // але ж^ш те / ш'ч'о зали^ешалос'а на
с'е^м'е^на / то на те ка^зали пр'ади^ево // його рвеш / мо^лоти^еш
/ ви^есушуйе^іш / зби^ерайе^іш с'е^м'е^на / а те ос^тан'е мо^ч'іли //
по^том ла^мали / у нас ка^жут' т'іпали / на те^р'ниці ви^ети^ерали
// а пот'ім м^н'али но^гами // а йак м^н'али / то ш'ч'е ї п'іс'н'і
с'п'івали / с'п'івали ўсе / ш'ч'о ў го^лову збре^де // п'іс'л'а
м^н'а^н:а микали ми^е'ч'ками // ну а пот'ім од'а^гали на
п'р'алку / с п'р'алки мо^тали на мото^вило // мото^вило / це
та^ка дош'ч'е^ч'ка і ро^гати^ена / на йа^ку на^мотували ш^пул'і
/ а ўже із^е ш^пул' на^мотували п'р'ажу пас^мом // пас^мо / це
тридц'ат' ч'е^сниць / ни^еток // і ос' ви^етушка к^рути^ец'а і
на^мотуйе клу^боч'ки // а пот'ім сну^вали на ос'н'їўни^ец'і // з
ос'н'їўни^ец'і з'н'їмаец'а і пе^т'л'уйуц'а на ру^ку / а то^ді
на^коч'ували на ве^р'с'так // ну а пот'ім ўже нач'їнали т^кати
// підн'їж^шки ч'іпл'айуц'а / ўстаўл'айуц'а бер^да / р'їж^шки
ў бер^да прот'а^гайе^іш // у нас ка^жут' / на^ч'ін':а не^т да^сте
/ а йакш'ч'о да^йе^мо / то ка^жут' / да^ваїте і бер^до од^разу
// ос' так і ви^еходе полот^но // ну а пот'ім поч'їнайе^мо
ви^еб'їл'увати у попе^л'ї со^йашни^ековому // с^пал'уйут'
ш^апки со^йашни^ека / а пот'ім у ван':і ц'їди^емо кр'їз' во^ду
попе^л / і во^дич'ка та^ка ро^бжева // і ос' на^моч'ували полот^но
/ во^но по^кисне / а пот'ім ва^рили / ви^еб'їл'ували // на р'їч'к'і

спол'іскували / а пот'ім праником виби^евали // піс'ла
виб'іл'уван'а клали ў жлукто // це та'ка д'іжш'ка бе^з дна
/ а на дно накла^дають со^ломи / а поп'іл пе^реси^пайут'
кр'із^ь реше^то // сипе^ш попе^л / кип'ят'ком проми^вайеш /
і ўже піс'ла ц'ого полот'но б'іле / б'іле // коли першій раз
виби^ерайец'а полот'но / воно та'ке б'іле з жоўтуватим / так
це маг'ірка / з йа^койі шили тоўс'т'і п'іт:ич'ки / сп'ідниц'і /
шта^ни // а ўже коли д'ругий раз^ь / то це ўже плоск'ін'а / та'ке
красиве полот'но // ну воб^ч'ем / доўга піс'н'а була // йак
т'іл'ки с'ідае^мо т'кати / то і каже^мо / ну / нач'і^найе^мо
піс'н'у п'іт' доўгуйу / печ'ал'нуйу // йа хоч'у розве^се^лит'
го^ловон'ку печ'ал'нуйу //

Записано від Головченко Наталії Максимівни, 1906 р. н.

с. Просторе

Просторе – село, центр сільської ради Білокуракинського району. Сільській раді підпорядковані такі населені пункти: Картамишеве, Маньківка, Новочервоне, Світленьке. Назва села мотивована апелятивом.

1. Раз^ь за ве^рста^ком си^д'іла т'кал'а і ўпус^тила ч'оўни^к
// ўпус^тила та і каже // – п'ід^н'іми / синку / ч'оўни^к //
х^лопч'іку було п'йат' прок'іў // не^м послухаў в'ін або не^м
поч'уў мате^р'і і пол'із^ь на п'іч' г'рац'а // даваі його мати
кл'ас'ти // виб'іг тої х^лопч'ік із^ь хати та і не^мма його до^дому
// шукала мати ден' / шукала два / шукала три / не^мма // во^на
до по^па // іди / каже / хоч' край с'в'іта / найде^ш // хо^дила
во^на / хо^дила / не^мма // п'ішла до мо^нах'іў // – іди / кажут' /
хоч' край с'в'іта / найде^ш // іде во^на та і іде // д'ішла на
край с'в'іта // диви^ц'а / ви^сокий ди^мар / а над ним ви^сит'
х^лопч'ік догори но^гами // во^на і пи^етайе ў л'удеі // – ч'і^йа
то ди^тина // була / кажут' / – у ц'ого х^лопц'а мати т'кал'а //
во^на його прокл'ала / і буде ди^тина муч'іц'а н'і за ш'ч'о

/ поки не^н уздрит^т мат^тір // удари^{ла} мати се^нбе ў г^руди і
п^ішла к^рр^із^ь земл^у / а х^лопч^ік у^паў у ди^мар / та^ких
мате^нр^іў / кажут^т / і господ^т не^н при^їмає //

Записано від Химченко Уляни Григорівни, 1910 р. н.

2. Їа розка^жу про л^удеї / йак^і жи^вут^т у на^шо^му
се^нл^і / про на^ше се^нло // на^ше се^нло Т^агни^би^ўка // се^нло
не^ве^лике / і у н^ому кожен з^нає ўс^іх жи^{те}л^іў се^нла //
це не г^ород / де жи^вут^т р^адом / і не з^нають о^дного
// ў нас ба^гато ў се^нл^і ро^с’їс^ького на^селе^н:а / то^го шо
се^нло на^ше зна^ходи^т:а не^дале^ко в^ід ро^с’їс^ької гра^ни^ці
// а ў нас йе на^віт^т ро^с’їс^ьк^і села / йак^і зна^ход^а:а
м^іж украї^н’с^ьки^ми // це / на^пр^ім[’]ер / Коно^пл[’]ано^ўка /
Тиме^ново // ў них йе сво^їі ш^коли / але л^уди / зви^чайно
/ йак^ої б во^ни на^ц’їо^нально^ст^і не бу^ли / ро^с’їя^ни ч^і
украї^н’ц^і / ч^і та^тари / по^вин[’]:і бу^ти д^руж^н’іми м^іж
со^бойу // а ко^ли то су^с’їди / то тим бі^л’ше // ч^і ко^реш по
ро^бот^і / за^ўжди ў ус^і ч^аси і ў р^адос[’]т^і / і ў го^ре / ми
зна^ходи^тмос[’]а р^адом / ми д^іле^тмос[’]а сво^їіми р^адос[’]т^ами
/ допо^мага^їємо / ко^ли ў л^удини го^ре // ну йа вам розка^жу
про су^с’їд^іў // ў од^н’ім дом^і з на^ми жи^вут^т на^ш і сва^ти //
мо^їа с^ваха мо^лода / д^уже кра^сива ж^інка / бі^л’ава / ви^сока
/ во^на д^уже трудо^л’убивой^і ў^дач^і / по про^фес[’]її во^на
ме^дсе^ст^ра // ну а при^їхала во^на с^уди жи^ти не^да^ўно //
ўже к^іл[’]ка ро^к’іў то^му // ў м^іс[’]т^і ўже бу^ло ва^жко жи^ти і
при^їхала во^на у сво^їе р^ідне се^нло / де жи^вут^т / і жи^вли / і
ро^дилис^ь тут йі^ї бат[’]ки // тут жи^ве йі^ї ба^бус[’]а // а ш^ч’об
дер^жат^т квар^тиру / во^на п^ішла пра^ц’увати на фер^му / ш^ч’о
не с^каже^тш уже про йі^ї ч^олов^іка / бо в^ін та^кий не д^уже
трудо^л’убивий // по^б’іл[’]ше си^дит^т на ш^иї ў ж^інкі та ш^ч’е
са^ме бі^л’ше ли^хо / це в^одка // ої / йа не^н з^наю / ч^о Бог да^їє
та^ку дол^у пре^красним / хо^рошим л^уд^ам // ну шо вам
ро^ска^зат^т ш^ч’е / не з^наю // ч^ому бі^л’шос[’]т^і пре^красних

ж'інок не^мма ве^мликого ж'іноч'ого шч'ас'т'а // а / може / шо
ў нас йе д'іти / шо ми л'уби^{мо} своїіх д'ітеі / шч'о йе ў нас
о^нуки / це ўже ве^млика радіс'т' і заради них ми і жи^{ве}мо //
і ме^н'і здайец'а / шо кожному суд'бу дайе Бог // йа
не можу не розка'зат' вам про своїу подружку Коно'валову
Ал:у Н'іколайеўну // во^на / зубній ўрач' // ну йа не буду
розказуват' про йіі важке дитинство // Ал:а Н'іколайеўна /
це пре^красна л'удина / а ў де^с'атому / оди^{на}ц'атому клас'і
во^на ле^жала ў г'іпсов'іі кро'ват'і // во^на дуже хво^р'іла // ну
потом йіі вил'іч'ілі // во^на ўстала // ну / це і так йасно /
шо здо^{ро}ўя ў нейі не^м таке ўже і м'іц'не // але це л'удина
нас'т'іл'ки опти^м'іс'тична / нас'т'іл'ки во^на жизн'ел'убива
/ шо во^на своїм за^дором за^пал'уйе наўкру'ги себе д'ругих
л'удеі // а йак зубній л'ікар / то це ўже в'ід Бога // б'іл'а
каждоі л'удини во^на так кло'поч'ец'а / йак о'то коло
своіейі дитини // во^на виішла зам'іж / наро'дила двох
д'іток // д'іти ўже до'росл'і // ў нейі йе трох'р'іч'на ўнуч'ка
Ал:оч'ка // ну таке гарне дит'атко / таке зар'іч'ене // рано
так поч'ало балакат' // а йакоіі до'броіі душ'і ц'а ж'інка /
во^на н'іколи н'і з ким не лайец'а / а ск'іл'ки во^на з'наіе
в'ірш'іў / ч'ас'тушок / пісен' // йак во^на гарно тан'ц'уйе
// во^на пише в'ірш'і д'л'а себе / д'л'а своїіх близ'ких /
р'ідних // йа у нейі спрашуйу / Ал:оч'ка / йак ти скла'даеш
в'ірш'і // а во^на каже / – та ме^н'і н'іколи сид'іти і скла'дати
в'ірша / думати // коли / нап'риклад / йа дойу ко'рову і тут
же скла'даю в'ірш // йа / каже / з'наю / шо ў когос'із мойіх
близ'ких / з мойіх роди'ч'іў ч'і знайомих ден' наро'же^н'а
і так го'туу в'ірш // коли йа скла'ду його / то йа доўго
пам'я'тайу // пот'ім його допишу // с'імеіна дол'а ск'лалас'
у нейі не така ўже і ле^х'ка // ў йіі ч'олов'іка важкіі
характер // ў йіі доц'і не ск'лалос' жит'а з ч'олов'іком
// Ал:а Н'іколайеўна / це золо'та л'удина // йіі п'яад:ес'ат
рок'іў / а душоі во^на моло'да // йак'би так'і л'уди жи'ли до
ста рок'ів і були здо'ров'і і красив'і //

3. Розкажу про моїу бабушку // вона ў мене бабушка Маринка // коли ми були мален'к'і / вона нас у'с'іх бе'ре'гла / нагл'ад'увала на нас // бат'ко і мати наш'і були на робот'і / а ми сам'і д'ітвора були // приїде бабушка / пров'іре / йак ми там / шо там ми // коли нас застане бабушка на р'іц':і / то вона нас ган'ала не ч'ім небуд' / т'іки тр'апкойу / шоб не бол'но було / а ми шоб бо'ялис' // було по сус'ідству ў них шч'е бабушки'на дочка / тож там було т'ройе д'іте'і // коли ми збирали'с'а ўс'і де'ўйате'ро / може'м і ку'р'ін' сост'ройат' із одеж'і ў хат'і // і усе бабушка нас нагл'адала / заста'ўл'ала / шч'об ми ш'коди не робили / шч'об о'город сте'ре'гли // тод'і воно шч'е н'іде не було позаго'рожувано на о'городи // таке жи'єт'а шч'е було // ти'єни / не' забори / а ти'єни були з лозич'ки поп'лете'н'і // кури на о'город'і ход'ат' / а ми д'ітвора долж'н'і бе'ре'хти о'город / йакш'ч'о бабушка побач'е // а то йак бабушка не' побач'е / то ми аж на р'іц':і / бо'ўтайемос' ц'ілий ден' / бо жи'єли ми коло р'іч'ки // ми ц'ілий ден' на р'іц':і і жили // поки нас бабушка не за'гоне // а бабушка ў нас була дуже добра // коли п'ідеш до нейі / то вона / ну / йес'л'і ў нейі н'іч'ого / дас'т' вона хоч' нас'ін':ач'ка ж'мен'ку / а дас'т' ў кар'ман / і при'єме і випроводе // от таке було ў мене д'єцтво // бабушка ў мене була мален'ка / ходила з палоч'койу / ч'ут' / ч'ут' зог'нувши // ну і дуже хо'роша бабушка / ми л'убили сво'ю бабушку // вона н'іколи нам н'іч'ого г'рубого не ка'зала / т'іки ўсе нас на хо'роше на'ўч'ала //

4. Те'пер шч'е роскажу про сус'іда // сус'ід у мене стар'ій / йо'му ўже с'імде'с'ат п'ят год // і фам'іл'іа його Дул'а // от у його ж'інка ўмерла / оста'ўс'а в'ін о'дин // на'ішоў в'ін соб'і шч'е бабус'у / т'іки шч'е стар'ішу на дес'ат' год од його // ну вона така бабус'а стр'ойнен'ка / хо'роша // шч'е вона і ў тухл'ах на каблуч'ках х'оде / і ў штан'ах / і за д'іду'сем с'мотре // ну така бабус'а / у д'в'ір шоб н'іх'то не за'ходиў / она д'в'ір пере'д вор'іт'ми шч'е

ї бре^мзентом зап^нула / шоб н^іх^то ^даже ї не ди^вви^йс^а у
д^ві^р // на^думала ба^бус^а д^ідус^а то^го об^шостат[’] / да^ваї /
напи^сала об^йаву / поч^епила ў ^центр^і // да^ваї пе^рре^йїде^м
до ^доч^ки ў Лу^ганс^к // ну / а тут йо^му су^сіди ўс^і ка^жут[’]
/ та ти не бро^саї с^віі дом / бо об^дуре тво^йа ба^бус^а те^мбе
// пове^зе те^мбе та ї не ^буде то^бі там ^міста // о^так в^ін
кло^поч^ец[’]:а з ^цііейу ба^бусейу // во^на йак по^йїде ў ^город
/ та ї ^міс^ац не^ммаїе ї п^іўто^ра // а в^ін од^наково сам // от
так п^лохо / йак бро^сїла йо^го йо^го ба^бус^а / ў^мерла /а дру^га
ўже не ^дуже так ^гарно за ним ^диви^ц’а та бе^ре^же йо^го //

5. У ^мене йе доч^ка / ви^соч^{ен}’кого ^росту / б^ілен^ка /
трудо^лу^бива // п^ішла по мо^йім сто^пам / ^робе сви^наркойу //
ну / по^паўс^а йїі зам^іж / і зам^іж не^мважнїї // роз^іш^лас[’] она
з од^ним ч^олов^іком // наїшоўс^а дру^гїї // дру^гїї наїшоўс^а
іш^ч’е хужиї / ч^ім пер^вїй буў // тої хоч[’] пиў / та з ^дому не^м
краў / а цеї і з ^дому кра^де // с^тане^ш ка^зат[’] / йа не^м браў
// а хто ж браў? са^мо ж не^м п^ішло / ^тіки ж в^ін ^вин^іс //
п^іду / с^тану ка^зат[’] / шо ж ти ^роби^ш / ч[’]орт же^м ти та^кїї //
а што йа ^д’елайу? йа н^іч[’]ево н^е ^д’елайу // йа ўз[’]ал і ўс[’]о //
а то ї зоўс[’]ім не^м при^знайец[’]:а / шо ўз[’]аў // йа йо^го за це
не^м л[’]убл[’]у / шо в^ін кра^де / стра^шне // йа йо^го нази^свайу
^ч’асто і ахла^моном / і бур^милом // ўже не^м з^найу / йа^кїх і
слоў ^тіки йо^му при^спи^сат[’] // а в^ін од^наково не^м пон^іма
н^іч[’]ого // буў би м^ії з[’]ат[’] хоч[’] та^кїї / йак у ^мене ч[’]оло^вік /
хоч[’] і ^випїе / ^водоч^ку л[’]убе ^гарно / хоч[’] і ^випїе / ну ў^род^і
йак у^ма ^зоўс[’]ім не^м пропи^сва // до ^роботи в^ін труд[’]ага /
труд[’]ага / скр^із[’] в^ін ^робе // ну так во^но ^нач[’]е ї зло про^ходе
/ йак щон^ібуд[’] ^робе // ну / а йак ото ў^краде з ^дому шо^небуд[’]
/ хоч[’] то м^ії з[’]ат[’] / так ^просто ў^бїў би ї то^го ^мало //

6. Ну / мо^йїї ^мате^р’ї дост^алос[’]а з ма^лїх год / з
де^с’ати год п^ішла ^робит[’] сви^наркойу // ^робила / ^робила
/ ну / ^вїйшла у пе^рре^дови^ски // послали ў Йеўпа^тор[’]їу на

ку^ррорти // зв'їдт'їл'а | пише двом доч'кам п'їс'їмо // ку^ппила
вам по п'лат':у / ку^ппила дв'ї жи^ерахви // а ми с'е'стройу
| думайем / а на шо ж ц'ї дв'ї жи^ерахви? ну хаї п'лат':а но'сит'
/ а дв'ї жи^ерахви на'шо? ко'ли при'її'ж'айе | мати з ку^рпорт'їу
/ по'казуйе / це ку^ппила / і це ку^ппила / п'лат'оч'ки ку^ппила і
| тухл'ї ку^ппила // ма / а жи^ерахви ж | ваш'ї де? / пи^етайемо // а
во'на каже / йа'к'ї жи^ерахви? а ви ж пи^есали у п'їс'їм'ї / шо
дв'ї жи^ерахви ку^ппили // так це о'ц'ї | шарф'їки / | каже // а ц'ї
жи^ерахви полу'ч'їлис'а з | того / шо | баба / хоч' | мати мо'їа
не"г'рамотна // во'на конч'їла п'ївтора к'ласа ш'коли і ўс'о //
о'то ў | нейї полу'ч'їлис' не" | шарф'їки / а жи^ерахви //

Записано від Мінчук Раїси Христофорівни, 1941 р. н.

7. У мене йе син // син у'же не" жи^еве з ж'їнкоюу // дру'га
ж'їнка б'росїла сво'го ч'олов'їка та ї | б'їгаїе до мо'го | сина /
та ї | б'їгаїе / та ї | б'їгаїе // а ме"н'ї ўже надо'їло це с'лухат'
і | бач'їт' // ага // во'на йа'к | заїде ў | хату / ме"не ўс'у ко'лоте /
страш'не шо | роби'ец':а / йа бол'їйу // мийу пол // в'їн ле'жит'
на кро'ват'ї к'нижку ч'ї'тайе / а йа пол | мила // ос' во'на
за'ходе // йа йа'к г'л'ану // а ти ч'о'го тут / ч'о ти | тут'ч'ки?
син ле'жит' / а во'на п'рец':а ў | залу // йа йїїї за п'леч'ї та з
| хати // а син йїїї мат'у'хом пог'наў // а йа йїїї з хати // а йа
йїїї з хати го'н'у // а во'на не" їде // йа йїїї йа'к п'їхор'нула
з кал'їдора // о'на поле"т'їла // йа йїїї | випхнула аж за дв'їр
/ до калонки // о'на то'д'ї кри'еч'їт' на | мене / обзи'єва ме"не
ўс'ако // йа при'єход'у ў | хату / ка'жу / Ми^еколо / о'це так /
| йесл'ї ти йїїї ш'ч'е при'єве"деш с'уди / хоч' при'єгласиш /
шоб во'на при'їшла / йа ї те"бе | вигон'у // о'це ї у'се // йа'к
| хоч'е"ш // на д'ругїй ден' / н'е / на тої же ж ден' / с'тука у
в'їкно // ка'жу / Ми^еколо / | виїди / с'тука / бо йа йїїї | зараз йа'к
с'тукну о'там | зараз / так і | ноги | виправе // ага // в'їн | виїшоў
/ стаў мат'у'хат' / прог'наў йїїї // прог'наў // на д'ругїй ден'
во'на при'єходе об'ратно // і о'то во'ни о'та'ке ме"н'ї с'тройут' //

і у|же два |годи // і їде / і їде / і їде / і їде // шо йїї робит'?
ок|роме |т'іл'ки отпо|рот' і ўсе //

Записано від Литвинової Ганни Іллівни, 1921 р. н.

с. Романівка

Романівка – село, підпорядковане Олександропільській сільській раді. Розташоване за 32 км від районного центру. Село Олександропіль засноване в другій половині XVIII століття. Назву с. Романівка мотивують ім'ям першопоселенця.

1. Йа ро|диўс'а ў с'ім|над'ц'а|тому / це |надо виш'ч'ітуват'
/ вос'імде"с'ат ч'е|тир'е |года // та|кий йа д'ід // проїшов воїну
ўс'у // н'е / ш'ч'е до воїни |три |года слү|жиў // на гра|н'іце
с Аўган'іс|таном // це аж" за Ташк'ентом там / гд'е йес'т'
там |город Т'у|менс'к // ташк'енц'к'її // а то|д'і там ї воїна
нач'алас'а / ос' там не бу|ло воїни ў Аўган'іс|тан'і // нас
в'іг"т'іл'а то|д'і заб|рали п'ід Моск|ву // но войу|ваў йа п'йат'
год / ну / а ўс'ого бу|ло / ї войу|ваў / ї от"ди|хаў / буў там по
л'ісах / у Те"р|ноп'іл'с'к'її ў |облас'т'і / це йа ўже рас"казу|ю
/ еге ж" / д'іў|ч'ата //

ото ж" йак нас із Т'ерн'еза заб|рали" п'ід Моск|ву / йа
дес' п'ід Моск|войу буў // це |л'ігом воїна нач'алас' / а |ім'ен:о
ў |йун'е // ї оце ми там по|були ми / нас |доўго не б|рали" /
йа п'ішоў дес' |перва / ўто|ра ї |трет'а |парт'їа бу|ли так'і
/ заб|рали" на ф|ронт // а нас ї ш'ч'е заб|рали" із |города
Т'ерн'еза ї у тої / у |город Ка|канд" / ето узб'ецкїй |город
// там сто|йаў кавале" |рис'кїй |полк / у Ка|канд'і / а у нас
гра|н'іца бу|ла |кон:а / пол'іс'ка // і нас ту|ди пове"зли / ш'е
у |ц'ого пол'ка лошад'еї заб|рали" / а йїх от|прави"ли" теж" /
от сто|йу на ф|ронт / тої |полк // а ми ко|неї при"ве"зли с'у|да
ж" / шо |полон от'р'ад / і так неза|доўго йаў|л'а|йе шо ж" /
х|лопц'і / са"бі|райт'ес' / |нада |род'їну заш'ч'іш'ч'ат' // ну /

нас при^еве^зли п^ід Моск^ву / там ^холодно бу^ло / ї уже вес^т
краї Моск^ви / вес^т розбитий бу^в / по^битий // у нас йа^кес^т
з^дан^іє тр^охе^тажноїє ч^і п^ати^е ^тажноїє / не ^помн^у
/ туди у^кинули^е // ну / ми там пе^ре^но^чували^е дв^е ^ноч^і
// уже суг^роби нач^алис^т / мо^рози мос^ко^ус^кі селен^і:
і // ми вот ^ї ши^енел^ах / кавал^ер^іц^ких / ши^енел^а она по
п^ойас ^тіл^ки / а там ^тіл^ки та^ка // ну / шо ш^че / ^німц^ії
от^били^е од^т Моск^ви / от^били^е / ї нас по^гнали на погран^полк
// то^ді пе^ре^іме^нували^е нам / по^гони ^ї нас зе^лен^і були
/ по^гони зе^лен^і / ну / т^рошки там нам ^видали^е ша^пки //
зе^лен^і / це погран^іч^ні // ї вот да^їут^т нам к^рас^ні // уже
ми не погран^полк / а ^полк ^їнутр^ен^іх д^ел там // ї ну / ш^че
спа^сібо ї С^тал^іну т^реба ска^зат^т // в^ін же ж^ш ко^мандува^в
то^дішн^ім упол^чен^ієм // ї ^ї во^їну С^тал^іну бу^ло ^дано
за^кон с^лова // шо С^тал^ін ска^за^в // це ^їже за^кон // д^ес^т н^іх^то
не ім^еє п^рава там п^рот^ії ска^зат^т ч^і шо / а ска^же / так ї
дам // ну ї в^ін нас за^чісли^в у ре^зер^в // ре^зерви с^кр^із^т
йес^т / ї ^ї пол^ку ре^зер^в пол^ка / ї у д^ів^із^іїї / ^ї ^арм^іїї /
у фронт^ії / у ^кажного сво^її ре^зерви йес^т // а ми були ^ї
ре^зерв^і гла^їноко^мандува^чі^ї // ^нами розпор^ажа^ст^іки
^етот С^тал^ін // ну шо / ми були / ми по^до^їгу ї отди^ехали^е
/ ї де ^надо там ку^ди / нас туди пе^ре^кинули^е // там ^тоже
мо^мент бу^в //

у^же п^ід ка^нец^т во^їни де ^тіки не во^зили^е нас // ми ї
у Б^ілорус^іїї були / ї ^ї Пол^шч^і ми осво^бо^ждали^е / нас
к^инули^е / на про^їр^ії / там йес^т та^кий ^город Б^ілос^ток //
ми йо^го осво^бо^ждали^е / йес^т та^кий ^город^ішка Ко^манч^ік
Вол^ко^виц^к // во^но / ^бач^іте / ^кажний со^бі ^та^гне //
Вол^ко^виц^к осво^бо^дили^е / а там за^вод^ішка / с^ві^ї за^вод у
^но^го // ну / йак ми осво^бо^дили^е / ^наше на^чал^ство хот^іло
за^брат^т туди // пре^гнали^е / де ^тіл^ки наб^рали^е ма^шин / три
д^на ми гру^зили^е ^ті ма^шини / пе^ре^возили^е то^ї за^вод // то^ї
ха^зайн там ї пла^ка^в / ї ру^га^са / ї шо ^тіл^ки це мо^їє / це
про^пало / н^е / ї ш^че за^брали^е там / ну то^ї / а за^вод за^брали^е

його // і конч'ілас' воїна / йа не з'найу / город Л'їта і там / у тих л'їсах і конч'ілас' мойа воїна //

помн'у / йак с'еїч'ас / ми були ў м'іст'еч'ку / там район:її центр / там нас ту'ди 'вики'нули' / деў'їятого нам об'їавили' / конч'ілас' воїна / а ч'етирнадц'ятого майа у нас с'ім ч'олов'їк убило за'раз // і одного 'ц'ого ў'битого / ми так дру'жили' з ним // і от йа його сестр'ї напи'саў п'іс'мо // не помн'у ўже / йак й'її з'вут' // так во'на ме'не до т'ех пор / ну / ка'жен ден' пише і пише / ну / об'їас'н'ї / ну йак та'ке / воїна конч'ілас' / а брата ў'били' //

це ўже би'лоє ў'рем'їа / ота'к'ї ўже ко'мандували' т'їки свої'їми д'їт'ми // у нас з 'бабойу бу'ло три 'сина / два ост'алос' / одного не'ма ўже // ну шо / си'ни по'ка жи'вут' // си'ни 'тоже уже не'мож'ї // син с'таршиї у Ч'ор'нобил'ї буў на 'атомної ав'ар'її // те'пер його там / „Жигу'л'ї” йес'т' / син його 'уч'їц':а ў Староб'їл'с'к'е / не'в'їстка г'лавним бугалте'ром бу'ла / хоч' во'на і за'раз / но те'пер / ў нас йа'кийс' х'верме'р уз'аў / у Луг'ан'с'кому жи'ве / а тут зе'м'л'а / прац'у'ват' т'реба і ўсе // а мен'шиї син / у того / ну / рад'їку'л'їт / у його 'сина ў позво'ношни'ку 'вики'нули' оте / шос' ў'ст'авили' // ну / 'тоже ма'шина йес'т' / трактор ку'пїў / с'в'її ісп'равиў // те'пер о'це у х'верме'ра с'еїч'ас в'їн свої'їм трактором //

оце так / д'їўч'ата // а ми те'пер / ну с' ко'го / ну хто го'род по'лоти' буде? / йа тут по'пїтаўс'а наїн'ат' // по'луч'аєм ми з 'бабойу п'енс'їю / по сраў'н'ен'їю с дру'гими ш'ч'е н'їч'ого / от // н'їх'то / сата'на / не наї'маец':а / і ў кол'хоз'ї не'робл'ат' н'ї ч'ерта / і не'їдут' // н'е / хоч' шу'каї / хоч' не' шу'каї // так во'на при'ве'зла ч'олов'їк ш'їс'т' // 'тоже бол'шинство свої' / ма'ти / праўда / не при'ходи'ла / а д'ад'ко при'ходи'ў // за о'дин ден' про'по'лоли / свої'ї їдут' / за'пла'тили' г'рош'ї / а там свої'їм / бо н'їх'то г'рошеї не' по'луч'ає / х'лопїц' 'уч'їц':а / і на до'рогу заї'має // і ос'у не'д'їл'у при'ей'ж':аў // даў п'їїс'ат рубл'їў на м'елк'їє рас'ходи / а г'рошеї не' х'ва'тайє на л'екарства // ну шо / муку ку'пїєм /

молока хоч'ем / купи'ем // у магаз'ин'і хороша / праўда / продаўш'ч'іца / праўда / телефон тут / пазво'ну до нейі / рибки нема / йес'т' / прыне'се / йес'т' грош'і / запла'ту / нема грош'ей / п'ідожде / поки полу'чу // так шо ми на с'ч'от й'еди / во'но ўже ми те'пер не хоч'емо й'ого й'ис'т'и //

2. Ёа же'ниўс' / ме'н'і було аж^ш т'ридц'ат' один год // а ми жили' се'ло о'те йес'т' // познайоми'ели'с' / поже'нили'с' // йа з'того се'ла // з'нали'е друг д'руга // мо'йі родич'і с'ілі'е за с'толи ў мене ў хат'і / випи'ели'е само'гону там по с'топоч'к'е // ну те'пер пош'л'і за не'вісткойу // уже ж^ш ми зас'ватан'і уже були // так ми п'іш'ком / ус'і / хто були у хат'і / то'д'і це було у с'орок с'омому году / н'і ко'р'іў / н'і во'л'іў кажут' нема // ми п'ішли ту'ди да заб'рали'е й'йі / при'ве'ли'е до'дому // ота'к'і обр'ади // с'ватала мо'йа ма'ти / ба'т'ка мо'го нема з д'вадц'ат' шес'того года / ме'н'і було д'еўйат' л'ет / а отут у се'л'і Роман'іўц'і жиў мате'ри'ен брат / м'іі д'ад'ко // ма'ти каже / ну шо // сходи ў Роман'іўку / пок'лич' д'ад'ка // по с'тарому обр'аду / по цер'коўному / там ба'б'іў не бе'рут' // так о'то во'ни і п'ішли ў'двох / д'ад'ко і ма'ти / і зас'ватали'е ба'бу //

пе'ре'йіхали'е ў Ро'ман'іўку / ну ми з'найте' / д'ітки / йак / ну шо ш'коли там нема / ш'кола там / а ў пер'вій к'лас / с'ем л'ет йе'му / д'воіе д'ет'ей // нам на ро'боту / йа / тракто'рист / то'д'і стаў бри'гад'іром тракто'рнойі бри'гади // нам од'наково / там Йар'б'іўка йес'т' / ту'да на ро'боту хо'дили'е // нам хо'дит' од'наково / а д'іт'ам о'то у ш'колу зи'емойу // і ми ре'шили'е / з'найеш шо / ба'бо / да'вай пом'ен'а'емос' // тут од'на жи'ела / д'воіе д'ітей / уже д'іти до'росл'і були // там була кур'кул'іўс'ка хат'а / во'на у кур'кул'іўс'к'іі хат'і / в'ін ме'н'і до'водиўс'а дво'йур'ідний д'ад'ко // і ми вим'ін'али'е ту хат'у / у нас була хат'а стар'ен'ка / ми з'робили'е но'вий погр'іб // і ми хат'у вим'ін'али'е / по'с'тавили'е на ц'ому м'іс'ц'і //

Записано від Вихрова Якова Юхимовича, 1917 р. н.

3. Їа наро|дилас'а у д|вадц'ат' д|ругому / н'е / у д|вадц'ат' т|рет'ому / м|трики / загу|билиє бат'ки / ш'ч'е йак приї|жала з Орман'ук'їўки |ч'ере"з Ку|м'їўку // так во|ни приї|халиє / запи|салиє ш'ч'е у д|вадц'ат' ўто|рому го|ду // йа у|же бу|ла здо|рова / б'ігала // так шо йа ў ш'колу п'ішла / д|вадц'ат' т|рет'їй год їшоў / запи|салас' д|вадц'ат' т|рет'ого // |тоже воїни захва|тила //

ме"не зват' Х|вен'а Куз'м|ин'ішна // |т'іки ото йак воїна нач'алас' |ч'ерез не"д'іл'у ме"не забралиє на о|копи // то|д'ї до |самих холо|д'їў / |бос'ї / гол'ї зос|талис' // ў ме"не о|нуки йе ї праўнуч'ка йе // о|нука |Кол'іна з Ве"лик'їўц'їў / праўнуч'ка там йе / а |Вова у Паў|ливи"ч'у жи"ве // а одна о|нука на п'ідгото|в'їт'ел'них ў інсти|тут |їіздит' у суботу / не|д'іл'у // у Кому|нарс'к'ї с'таршого |сина // о|це / |бач'ї"те / |н'ерви не ви"держуйут' //

4. Їа ро|била ўже до|йаркойу / в'ін пої|хаў на Дон|бас на ма|шин'ї / а йа са|ма // ро|билиє |л'уди нам |хату зи"мойу / хто там с'л'їдиў / во|ни к'лалиє / йак хот'їлиє // во|на бу|ла на п'ідвали"нах / а ве"сноу с'н'їг розта|ваў / ї во|да йак подоїшла // так во|на йак г'л'анула / во|да п'ід по|лом / а тут су|с'їдка жи"ла ї |д'евоч'ка бу|ла / пр'е"дс'е"дат'е"л'е"ва |ж'їнка // не"хаї Ол'а тут по|буде з |вами / та не"хаї // зас'тукаў у в'їкно / у кал'їдор // та шо там та|ке / |думалиє нас зато|пило / во|да із фун|даме"нта їде // ну йа |вийшла / ў кал'їдор'ї во|ди |поўно / йа не ўто|ропайу / де во|да ўз'алас' // приїшла ту |д'евоч'ку забра|ла моло|диц'а / а йа одна ос|талас'а // у нас бу|ла п'їч' така / х'л'їб пе"кли // во|на ўже так п'їдс'їла / ос'їла ўс'а / йа са|ма / не|ма н'їкого // та це ме"не тут приє|вале" / шо це та|ке // до |веч'ора не|ма |д'їда // во|ни приї|халиє // шо ме"н'ї о|це ро|бит' / хот' куда їди ї про|си // бе|ри це"г|лину ї запе"хаї // та|ке |д'їло / нам т|реба |хату ро|бит' го|д'їў |дес'ат' // так ми то|д'ї о|ц'у |хату пос'тави"лиє // нач'їє|налиє з н'їш'ч'ого / бу|ло там / ка|бан буў / ко|рова // о|так ото ї сло|жилос' з

тої хатої // ч'єтир'ї комнати // у ц'її спал'н'ї стоїит' дв'ї
коїки / дв'ї пе'рен'ї / го'ра п'їд пото'лок поду'шок // та ўже ї
роздали / нашо во'ни нам 'нужн'ї // поки здо'ров'ї були / так
п'рагнули'є ро'бит' // поўч'али'є усе зробили'є / т'їл'ки йаг'би
ота'ку заў'б'їл'шки нам 'хатку ї жит' // газ ос' / вода ў 'хат'ї /
ўс'ї удо'бства йес'т' // 'надо полит' ў ого'род'ї / ш'ланг 'кинуў
// 'зараз не 'можу / не ў 'силах доїти до 'кухн'ї // ото та'ке /
д'їўч'ата //

Записано від Вихрової Феофанії Кузьмівни, 1923 р. н.

с. Червоноармійське

Червоноармійське – село, центр сільської ради. Розташоване за 36 км від районного центру, за 19 км від залізничної станції Солідарна. Сільській раді підпорядковані такі населені пункти: Гладкове, Калинова Балка, Кочине-Розпасіївка, Куплювате, Миколаївка, Новоандріївка, Новопокровка, Нянчине, Осикове, Первомайське, Попасне, Солідарне, Тимошине, Чабанове.

Засноване село 1902 року. Первісно поселення мало назву Стукалове. Одна з версій цієї назви пов'язана з прізвиськом першого поселенця, який прибув сюди на постійне проживання й був зареєстрований 1902 року в Старобільському повіті.

1. Се'ло 'наше ко'лис' належало 'родич'ам в'їдомойї на Рос'її / ве'ликойї дво'р'анс'койї с'їм'її кн'аз'їў М'їш'ч'єрс'ких // було ў'рем'я / коли ўс'а Старо'б'їл'ш'ч'їна / ў 'тому ч'їс'л'ї ї 'наше се'ло / в'їд'носи'лас'а за адм'їн'їстра'їїним 'под'їлом до 'Харк'їўс'койї гу'берн'її // се'ло назив'алос'а 'наше Стукалове // ч'ого? в'їдала цим ха'з'аїством кн'аг'їна М'їш'ч'єрс'ка / одна із доч'ок ве'ликого дво'р'ан'їна Рос'її // це'нт'рал'не йїїї 'м'їсце жи'єт':а було ў 'Харков'ї // у 'нейї було 'дек'їл'ка майетк'їў //

один з майетк'іу / це те^мпер'ішн'е се^мло Червоноар^м'ііс'ке / а коліс' Стукалове // йак поймавилас' ц'а назва? кн'агин'а жи^єла ў Харков'і / ч'ас в'ід ч'асу найіж:ала / а ха'з'аїство це нагл'адаў нагл'адач' Стукалоў // отс'уда ї се^мло наз'вали Стукалове // жи^єли л'уди / заїмалис'а с'іл'с'ким госпо^дарством // близ'ко б'іл'а се^мла Стукалове розм'іш'ч'алос'а за ве^лич'інойу б'ілше се^мло Н'ан'ч'іне // це було кр'іпац'ке се^мло // за р^озпов'ід'у старих л'удеї / ро^били ў кн'агин'і М'іш'ч'ерс'койі л'уди з р'ізних сел / а се^мло було та^ке / куди звози^ли д'ітеї / у ко^го н'і на ко^го було по^кинут' дома // у ц'ому се^мл'і були знаїде^н'і кр'іпач'ки се^мл'ани / йак'і вос^питували мало^л'ітн'іх д'іток // це ўрод'і було йак своїер'ідн'і д'ец'к'і йасл'і // пос'к'іл'ки там л'уди н'ан'ч'іли д'ітеї / то ї се^мло наз'вали Н'ан'ч'іне // так рос'казували стар'і л'уди //

2. Ш'ч'е при кн'агин'і М'іш'ч'ерс'к'ії було тут построїено н'ескол'ко водних споруд / стаўк'іу / так називайут' у нас / йіх було аж три // Нижн'її ставок споруже^н'їі буў самий о^стан'її // то д'і не^м було зе^мле^мроїних ма^шин / і ўс'у роботу виконували так зван'і зе^мле^мкопи / л'уди / йак'і наїмалис'а // пом'іш'ч'іц'а наїн'ала ц'ілу групу л'удеї / йак'і ўрод'і б то жи^єли на те^ри^тор'її ро^с'ііс'койі де^ржави дес' ў район'і те^мпер'ішн'іх Валуйок і Уразово // да / так от во^ни зак'інч'ували роботу // во^на йім об'іш'чала запла^тити ве^лику суму грошеї і ш'ч'е йак'іс' продукти // а ке^р'іўництво ц'о^го майетку обмануло йіх / тих л'удеї / зе^мле^мкоп'іу / шо копали // і то д'і во^ни р'ішили йїї нака^зат' // йак? // кажут' / шо та^кіі доро^гоц'ін'їі ме^тал / йак жи^єве сер'ебро / ртут' / мае / та^ку ўла^стив'іс'т' / коли пробур^лити г^лібоко ў земл'у д'ірку і кинути туди с^р'ібло / то во^да над^нейу не^м держиц'а // і зе^мле^мкопи поїїхали // а ставок вит'ік / ч'ас в'ід ч'асу йо^го га^тили не^скол'ко раз / а в'ін ўсе р'іўно м'іл'іу // і зараз

його називають третій пустий ставок // там і зараз видно
своїєрідну кручу // кажуть / що цю кручу пробурлило
живе с'р'бло / ргуть //

Записано від Радченка Василя Івановича, 1917 р. н.

3. Бат'ко ў нас буў дуже добрий // д'ітеї ў нас було
багато // було деўйатнадц'ат душ / но з деўйатнадц'ати
нас осталос' семе'ро // і ўс'іх нас / д'ітеї / восп'итаў бат'ко
// брат у мене у воїну тут погіб / н'імці рос'тр'ілі //
другий тоже на фронті погіб // се'стра ў мене в армії
була / т'ажко ране'на була тоже // от //а ми з мен'шим
братом були тут у воїну // при'ішло'а нам і на окопах
бут' / і на ерод'ром'і / і с'к'р'із' ми були // воїна нам дуже
далас'а важко // мама ў мене добра була / і л'уди йїї дуже
уважали ўс'і // кождий ішоў до нейї // мама ум'іла і шит'
/ і л'уд'ам помагала // у воїну мама ўч'іла ўс'іх і ўй'азат'
/ і пр'асти // ми ї рукавич'ки в'азали / і носки / і ўсе на
фронт вис'ілили поси'лки // так що ми попрац'ували добре
// моїа бабушка була бе'зграмотна // л'іч'іла л'удеї / дуже
багато л'уд'ам помагала // пе'ре'л'ак у дитини л'іч'іла і
млад'енч'іс'ке молитвами л'ікувала / і бе'шиху / і зуби / і
йач'м'ін' л'ікувала // і ме'н'і пе'ре'дала //

Записано від Кононенко Зої Олексіївни, 1926 р. н.

4. Те / що ў мене ў жин'і так полу'ч'іло'а / ви знаєте
/ оце сні ўс'ак'і ме'н'і п'ідказували // ну снач'ала так не'
розгадайеш / йак це / до ч'ого це при'езве'де // оце ш'ч'е йак
бат'ко м'ї живї буў // заб'рали брата мого в армію у воїну
// в'ін у Ке'н'ігс'берг'і проходиў бої с су'с'ідом Г'рише'йу //
с'ниц'а бат'ку сон / нач'е су'с'ід / цеї Г'ришин бат'ко / і м'ї
бат'ко ўз'алис'а под'ілити в'еш'ч'і // рубашка ч'орна була

і п'іджак такий с'іруватиї // у п'іжаку т'іл'ки була д'ірка ў
рукав'і // ну ї бат'ко каже / шо йа воз'му ч'орну сороч'ку
/ а сус'ід каже / н'і / йа воз'му ч'орну сороч'ку // це у с'н'і
йому с'ниц'а так // бат'ко таки настойуйе на 'етом // по'том
каже / ну ладно // цей п'іджак дранен'кий / ў рукав'і о'так
виш'ч'е локт'а д'іроч'ка // в'ін каже / ладно / йа воз'му //
ну так же ї вийшло // сус'іц'кий паре'н' по'гиб / шо ч'орну
сороч'ку бат'ко ўз'аў // а наш дос'і жи'євий / ну його рани'єло
ў руку / ў праву руку виш'ч'е локт'а // ну це ж не в'іш'ч'ий
сон? в'іш'ч'ий //

5. Зди'єт'а ч'іх ро'к'іў нам було т'рудно / то'му шо нас було
шесте'ро // бат'ко буў інвал'ід // ў осноўному мати ўс'ігда
хо'дила с:окиройу за по'йасом і ми б'іл'а нейї // с'іно ко'сили
/ д'рова заготоўл'али / ўсе це з'малку / ўсе це ми ро'били //
ко'н'ешно / т'рудно жи'єли / но йако'с' нама'галис'а в'ижити //
в'ижєли // д'воє / праўда / ўмерли ў роки голодо'мору то'го
// нас було в'ос'меро // се'стра розказуйе / йак у т'ридц'ат'
т'рет'ому йіли ле'пешники із куку'руз'аних кач'ан'іў /
натоўч'ец'а ўсе / вот / і о'то з коч'є'рижок о'ц'і л'іпєні'єки //
ага // і пон'імаєте /о'ц'і л'іпєні'єки при'єзводили ж до 'того /
шо н'і же'лудок / н'і по'сут'і / орган'ізм то йакий у нас буў? і
йа захво'р'іла // пол'ім'іол'іт у мене // а уч'ілі'єс'а нормал'но
// праўда / ходит' н'і ў ч'ому було // йа / нап'риклад / хо'дила
ў б'ратов'іі со'роц'і // дуже / дуже т'рудно було //

Записано від Писаренко Ольги Антонівни, 1930 р. н.

КРАСНОДОНСЬКИЙ РАЙОН

с. Новосвітлівка

*Новосвітлівка – селище міського типу (з 1961 р.), центр
селищної ради Краснодонського району. Село розташоване*

на річці Луганчику та за 36 км від районного центру. Селищній раді підпорядковані населені пункти Валіївка, Відно-Софіївка, Вишневий Діл, Катеринівка, Комісарівка, Лисе, Тернове, Хрящувате.

Село на місці сучасного селища виникло в 60-х роках ХІХ століття. Тут жили переселенці з Чернігівської, Полтавської, Катеринославської та Київської губерній.

1. У нас існувало дек'іл'ка пов'ір'йіу / йак вич'ісли'т' в'ід'му // перше / т'реба уз'ати стакан / д'в'іс'т'і грам'іу / але т'іл'ки / щоб в'ін буу ше"стиг'рани'ем / йакшо в'із'мем вос'ми / то неч'ого н'е пол'уч'іц':а // у молоді м'іс'ац' т'реба / у пол'ноч' вийти з дому і п'ід'їти до хати / де жи'єве ж'інка / на йаку ти думай'еш / шо во'на в'ід'ма // перед дво'ром пов'ин:о / на од'ному кол'ін'і т'реба п'ідне'с'ти стакан до зем'л'і // йакш'ч'о у ц'її хат'і жи'єве в'ід'ма / то стакан буд'ет сам ходити у руц'і і у к'ін'ц'і / к'ін'ц'іу вотк'нец':а у зем'л'у / і у н'ого ўб'йец':а зем'л'а / йаку пот'ім не" в'ит'аг'не"ш / т'реба т'іл'ки розб'і'вати стакан // а йакш'ч'о у дом'і не" жи'єве в'ід'ма / з'і стаканом н'іч'єго не" буд'ет //

іншій спосіб / на молоді м'іс'ац' т'реба вийти на пе'р'єх'рес'т'а / тут т'іл'ки од'на в'єш'ч' / щоб не" бу'ло в'ітру / і вис'єпати з в'ід'ра жуже"лку / і во'на п'ідн'іме"ц':а і поле"тит' облаком на хату / де жи'єве в'ід'ма // поле"тит' і о'с'аде'у'го'род'і та'кої ж'інки / йа'ка заї'майец':а колдо'у'ством // т'реба т'іл'ки іти за цим облаком / тому шо во'но може ле"т'іти до'у'го / але не"при'мен:о доле"тит' до м'іс'ц'а / де жи'єве в'ід'ма // іш'ч'є можу ска'зати / шо в'ід'ма за'у'жди з'найє / с'к'іл'ки / напри'мер / ку'реї або гу'сеї у л'убого ж'ите"л'а се"ла // во'на з'найє / с'к'іл'ки цип'л'ат вилупилос' у куриц'і а'бо ут'ат у лутки //

йакшо ка'зати / хто та'ка в'ід'ма / то йа б да'у' таку характе"ристику / шо в'ід'ма / це ж'інка / йа'ка заї'майец':а

колдоўствам і д'элайет ўс'акі пакос'т'і ч'есним л'уд'ям //
у'пир / це суш'ч'ества / йа'к'і ви'ход'ут' 'ноч'у і п'йут кроў у
жывих л'удеі //

оборотен' / це йе 'інша 'назва воўку'лака // воўк у
л'уцс'кому об'лич'і / йа'к'і ви'ходит' 'ноч'у і ўби'вайе л'удеі
та р'іже ху'добу //

колду'ни / це л'удина / йа'ка заі'мае"ц":а колдоўствам //
оч'е'ретник / це ч'орт / шо сидит' у болот'і та ч'інит'
ўс'ак'іе не"га'разди тим / хто про'ходит' або про'е 'жайе
'мимо //

*Записано від Теплицького Олександра Григоровича,
1937 р. н.*

2. На 'наш'іи зе"м л'і йе так'і не"ч'іс'т'і / вихо'ванец'
/ це такий дух / в'ін 'виношений із йаі'ц'а ўпродол 'жен'іи
де"в'ати дн'еі под 'мишкою // йе о'соб'і л'уди //

в'ід'маки / це так'і ч'олов'ік'и / йа'к'і спо'собн'і 'видити і
з одно'го ўзг'л'аду розли'ч'ати вед'м // са'м'і по соб'і в'ід'маки
безўред'н'і і незлобн'і / на'протиў / во'н'и ста'райуц':а
обер'ігати л'удеі от вед'м // но вед'мак ўс'о же не 'видас'т'
вед'м / в'ін'тол'ко йа'к'би ко'манду'ет' 'йіми / голо'вен'ствуйет'
на іх соб'ран'іях і на'праў'л'а'ейт' іх 'д'е'йател'нос'т' так /
шоб в'ід'него було л'уд'ам наі'мен'ше зла //

'мабут' / 'посл'е с'мерт'і ве"д'мак преўраш'ч'а'ец':а в
у'пир'а або вам'п'іра //

'йес'т' не"ч'істиі дух / йа'кого нази'вайут' пе"ре"лесником
// об'нако'вен:о в'ін йаў'л'а'ец':а ч'олов'іку в 'образ'і
у'мершого / йа'кого цеі ч'олов'ік л'уб'иў // ч'аш'ч'е ўс'ого
пе"ре"лесник йаў'л'а'ец':а ўл'уб'л'он:им молодим л'уд'ам
о'бого 'пола / йа'к'і тос'ку'ют' за сво'іими ўл'уб'л'он:ими
// йо'му ч'аш'ч'е ўда'йец':а до та'коі с'т'еп'ен'і зат'м'іти
'розум ч'олов'іка / шо тоі ўпоўн'і п'ід'а'йец':а об'ману // та'ка

л'удина / до йакої при'ходиў пе"ре"лесник і розмоўл'аў з
ним / скоро ч'ахне і потом уми'рає //

йе іш'ч'е р'із'н'і |види колду'н'іў // з'нахар' / це кол'дун
/ йакий отгадує |будуйш'ч'еїе по |картам та з'в'оздам //
ч'ар'іў'ник / це тої / хто |силоу своєї твo'рит' ў'с'ак'іє
|пакос'т'і |л'уд'ам // ворож'бит / тої / хто |л'еч'е ч'ар'іў'ними
|средствами // харак'терник / це кол'дун / з'найш'ч'ії заго'вори
п'роти ў'с'ех о'пасносеї //

Записано від Гулько Марії Василівни, 1924 р. н.

3. У моїему жит'і не було таких |сил'них случ'аїеў /
шоб так йа шос' |бач'ела ч'і при'сут'н'а була // а ос' |чула
|деш'ч'о таке // ос' / нап'риклад / хто так'і / л'ісови'ки / таке
суш'ч'ество / шо жи'ве ў |л'іс'і і |робит' |дейаку ш'коду
|л'уд'ам / це такий стар'ик з боро'дойу і |палкойу // ну і в'ін не
|сил'но злиї //

вод'а'ній / це суш'ч'ество / йаке жи'ве у |р'іч'к'е і |можит'
жит' ў |озер'і // |ч'асто |селиц'а |б'іл'а |мел'ниц' / вод'а'ник
|л'уд'ам ш'коди не |робит' / йак'шо його не т'рогайт' //

іш'ч'е з'найу / шо |в'ед'ми |можут' доїти ч'у'жих ко'роў
// |йесл'і це йї |ўдалос'а / то |д'ело |конч'ено / ко'рова мо'ло'ка
|б'іл'ше не дас'т' // |дойе о'на так / |ноч':у за'лазе у |сараї і не"
ўми'кає с'в'ітла / |робе це // но йіх |можут' |ч'ути спец'іал'но
о'буч'ен'і со'баки / |йарч'уки // і йак'шо такий |йарч'ук по'бач'е
/ |в'ід'ма не" о'берниц'а п'тахом і не" уле"тит' //

|в'ід'ма |може преўраш'ч'ац'а ў |кошку / со'баку / п'таха
та во шо у'годно //

йе ш'ч'е ч'ор'ти // во'ни іног'да |дуже |сил'но ш'код'ат'
|л'уд'ам // йіх ба'гато і во'ни р'із'н'і //

Записано від Ворони Ганни Сергіївни, 1921 р. н.

КРЕМІНСЬКИЙ РАЙОН

с. Залиман

Залиман – село, підпорядковане Красноріченській селищній раді. На окраїні села виявлено дев'ять курганних могильників із сорока двома курганами. Назва села утворена від географічного терміна лиман. Вибір назви мотивований тим, що село знаходиться за лиманом р. Красна. Село засновано у XVIII столітті, територія заселена вихідцями з Чернігівської, Київської та Белгородської губерній.

Ну йа ж Андр'їїїуна / а |мати О|рина / а то|д'ї ж |д'едушка / шо нас вос|питуваў // йа ж ос'|талас'а од|на з п|яти |рок'їў // |бат'ко на во|н'ї по'|гиб / а |мат'ір |банда зару|бала // так во|ни йак от|били ўсе / то|д'ї о|дин |каже // ч'ї йа х|ворий // |бити |р'їдну ди'|тину // так во|ни то|д'ї по голо|ві // а до |нейї в'їн / по|п|равиў |штани / то п|л'отка |дрот'ана // |мати по|б'їгла // і во|ни по|гна|лис'а за |нейу // а там су|с'їди / а во|на крич'їт' // Ва|сил'у / спа|саї // в'їн одч'ї|є|ниў / во|на у|б'їгла // а во|ни при|є|шли // не" одч'ї|ни|є|ш / по|б'їєм |в'їкна / по|р'їжем // по|б'їєм і те"бе |пору|байєм // ну / в'їн одч'ї|є|ниў / тої // |вит'агли нас / так і о|так |го|лову розру|бали // то|д'ї ш'ч'є по|ї|хали на се"ло / і там ш'ч'є с'їм'їу |пору|бали //

а це во|ни тої / |мати / йак |ви|шла за Ва|сил'а |зам'їж / П'їд|го|рного / за дру|гого // а в'їн у со|в'єт'ї ро|биў / тим / предс'є|дате"лем // во|ни його |при|гла|шали ў |банду / а в'їн не" п'їшоў // і во|ни його од|га|н'али з ц'о|го / ну ў|ло|вили / |пору|бали / |ма|бут' // ну ос|тали|с'а ж ми // |д'едушка за|браў / |ба|бушка / стар'ї / бо д'ад'ки поод':їл'алис' // не" схо|т'їли / і в'їн |году|ваў // а в'їн ска|заў |їм // і|д'їт' / бо йа д'ї|теї не" |ви|же"ну // |бат'кова мо|гила де? // так шо ж йа д'ї|теї |ви|же"ну // ми т|ройе / та у |д'едушки ді|теї д'во|єе було // та |д'едушка ж у|же с|тарий та |ба|бушка / дос|талос' нам // з'|гаду|їу / а ж

заплачу // йа його ж не забула / ўсе забувайу / та того не забувайу //

і П'ідгорн'і |будут' сме"рд'іти // каже // б'ратику / ў мене ж т'роїе д'ітеї // а в'ін каже // во'ни нам не"нужн'і // заб'раў нас |д'едушка / а д'ад'ки поод':іл'алис'а ўс'і // а ми ж |сироти осталис'а // а во'ни ш'ч'е йак не"од':іл'алис' / н'іл'з'а ж було д'ад'кам йак так забалакати до |мате"рі // і во'ни ту|ди ж // т'от'ки / і |д'едушка жиў з |ними // то|д'і і каже // з'найеш шо / |доч'ко / на|ход' дру|жка / і ти там со|б'і в'із'меш йакого не"буд' // п'ішла |мати |зам'іж // кажут' п'іўто"ра |году / а ме"ні так йа ус'воїла / нач'е йа там п'іўто"ра дн'а жи|ла // це не"дуже / тої / за|помнила // а то|д'і і |д'едушка // Пан'ко / Панте"леї За|харович' / а |бабушка // о|це то|б'і / Йеўхро"с'і|а Паўлоўна // то во'ни нас не"об'іжали / стар'і // а |д'ад'ко о|дин / та йа його н'іколи не"роз'казувала // у|з'аў ме"не за ра|бинейу // л'ітом о|то |робл'ат' |дома / а на |зиму |дуд' на зароб'ітки / а і сво'ї ж тут д'ад'ки // там на |Липу ка|зали / шо во|на |дорого бе"ре / а ў |город'і ж і |б'іл'ше // а во'ни то|д'і кажут' / з'наєте ш'ч'о / Панте"леї За|харович' / у |тебе ж |е пле"м'інич'ка / ми |й'і |в'із'ме"мо // та во|на ж не"пон'імае // ми |й'і |виўч'е"мо / но|ситиме |воду / |воду / до о|дного м'асни|ка о|то за|писали / до х|л'ебн'іка // і так же йа і була // а то|ді ж во'ни о|то не"о|дного го|дуйут' // по|суду не"ку|пуйут' // о|дна ца|берка / о|дин ч'а|вун // ну йа ж га|р'ач'і ч'а|вун на|го|ту|у / о|то борш'ч' і зва|р'у / а то ч'а| / там ко|феїн'ік // а то|д'і // а |йіх же три мужи|ки // не"було |бан'і то|д'і / |дома оми|вали // в'ін то|д'і // і|ди во|ди // а |йі о|так |йі / о|та до|рога т'іко // шл'ах та|кій ве"ликий // а йа ка|жу // „йа ж бо|йус'а” // а в'ін // „та та|ких і ч'ор'ти не"бе"рут' / |йім та|к'і не"нужн'і” // йа то|д'і |плачу // а д'ед // „ку|ди ж ти поси|лайеш'?” // а і|ти аж |поки шл'ах |конч'іц':а / нач'не|ц'а ло|бо|да / там ко|лод'із' // він ка|заў / йак при|їдут' |бабушка / то ти |йім не"ка|жи // во|на ж ме"не |битиме / йак ска|жу // дос|талос'а ме"ні //

і |вийшла |зам'іж / с'у|ди ж / до Ма|мон'іў // тут |тоже

ка'т'уги бу'ли // йак ме'ні л'уди не' ве'л'іли / йа ж два |годи
дру'жила // х'лопе'ц' то ш'ч'е н'іч'ого / та стар'і там не'гожі /
ти не' поживеш / одкажи // йа то ж не' мо'гла // с'тидно нач'е /
х'лопе'ц' гарній // ну і пожила / не' да' Бог // йак тут найшлис'а
л'уди так'і / шо йіхали в С'ватово // а до |того хо'дила ж на
ро'боту // л'уди с'ідають йісти / а йа ўпала на |земл'у // то'д'і
во'на ка'же // „давай по'їдем / йа йіхатиму у С'ватове на дом
/ а ти до |дохтора” // і з'їздили // в'ін ка'же // „не'ма н'іч'ого
по |женс'к'і / усе ў по'радку” // ти |серце'м бол'на // „купиш
л'екарство” / напи'саў ме'ні / а на про'верку при'їде'ш // а
во'на ж саме во'на // з'разу з'гаду'ю // було ч'отири ч'а'са /
|Кийі бом'били / нам об'я'вили / шо нач'алас'а во'на // не'
попи'лас'а // о'то йа |с'ерцем бол'ним і жи'ву до'с'і // ми |жили
на ква'тир'і зо ўс'іма / га'н'али на |поле і о'копи ко'пала // і
га'н'али на |ц'ілий ден' // на еро'дром га'н'али // то'д'і поч'али
на Б'іло'світ'іўку га'н'ати / о'копи ко'пати // а во'на здо'рова /
а гли'бока // до с'тенки по'при'жи'ма'ємо' / ш'ч'об |н'імці
не' |бач'і'ли // а |п'іс'л'а |голодом |держат' // на со'б'і т'а'гали
це'т'нери / м'іш'ки // було пр'адиво / а пр'адиво було то'д'і
ўсе доро'ге // по'їду у С'ватове / про'дам / посу'шу таба'ку / а
то'д'і по'їду ў Ли'си'ч'анс'ке // а там сво'ї л'уди / та ка'же //
йід' до'дому / а йа по'проду'ю // по'проду'ю / при'ве'зу г'рош'і
// ми ка'пусти йім накла'дем ў ч'у'вал / по'собим / у них же
не'ма // запла'тила одно'му / г'рош'і // то'д'і да'вали ч'оботи
/ а о'дин д'ід ка'заў / жи'ў поблизу / хо'д'іте / у |мене т'роїе
ч'об'іт йе / а нас о'сталос' д'во'їе // о'то ч'оботи хоч' / а вони
ве'лик'і // а |Марева / дво'їур'ідна се'с'тра мо'я / полу'ч'іла
ўс'ого ме'н'і |дала / а йа йі пла'ток / гарній такий / ўйазаний
/ од'ала // та не' да' Бог / ме'ні до'сталос'а //

а ў голодо'ўку оп'я'т' у |сорок |шосто'му / у |сорок |п'ято'му
пос'тавили |хату / а у |сорок |шост'ім кон'ч'али |хату // а |то'д'і
/ ви'ход'те / ка'зали Ма'мони / то пше'ниц'у тво'їу по'їли і
|жито по'їмо / а |дати то'бі не' да'мо // і так же ж і було / а |Йаша
при'їхаў / на кладо'в'іі же / во'ни і |с'іян'ц'а при'не'сут' / і

хл'іба при'ве"зут' // а д'едушка буў отакий о'то дитина каже // „бабушка / йа ж тоже йісти хоч'у" // вона ж йому каш'і мо'лошної // а в'ін уже ж пон'імаў / та каже // „бабушка / даіте і мам'і дв'і ложе"ч'ки / йа поне"су" // „мамка не" наша / хаі зді'ха / а ми те"бе воспи'таем" // а давали йому ўсе найхуже / о'то хл'іб йі'д'ат' бабушка / та шку'ринки од'айе / в'ін то'д'і схватиў о'т'і шку'ринки // пон'ала / мате"р'і // а йа т'іко прійшла з р'оботи / та нам давали по т'риста грам хл'іба // т'іки од'імкнула хату / ў'ход'ат' во'ни / в'ін плач'е і во'ни плач'ут' // прости ме"не / Ул'ка / дуру ста'ру // а йа / шо та'ке // йа ж думала в'ін го'лодний шос' у'краў // та о'так і о'так / в'ін попро'сиў / йа йому дала каш'і / в'ін то'б'і попро'сиў / а йа // „мати не" наша / хаі зді'ха // ми те"бе воспи'таем" // а в'ін то'д'і кинуў шку'риноч'ки / шо ж ви хоч'е'те / шо б йа і без мамки буў // гарно ж сказа'ли / в'ін уже ж пон'імаў //

а пе"ре"живали доўго // зеле"н' р'вали / то лоб'ди нар'вем / у каст'рул'і натоў'ч'ем / а син буў уже х'лопч'ік гарний / бу'ло вос'ім годик'іў // предс'едат'ел' кол'госпу каже // бе"ри його / хаі іде сви'ней пасти / ми давати'ем йому хл'іба // сви'ней гонит' / а по об'ід'і йіх кормл'ат' // пе"ре"жили о'то во'їну і три голо'доўкі // а ч'олов'ік же у по'жарн'і р'обіў / не" знаў / а су'с'іди пе"ре"дали йому / шо в' Ул'ц'і і хл'іб заби'рают' // в'ін ро'с'ердиўс'а / а йому // бе"ри ж'інку за р'уку / ід'іт' ку'ди хоч'е'те / воно ж мо'же пе"ре"мелец'а / а то'д'і верне"тес' // та'ку ж'из'н'у жи'ла не"по'добну за ш'ч'о ж во'но ме"н'і // н'ікого / не" ў'била / не" обсу'дила / не" ў'крала / н'іч'ого // ран'ше бо'йалас' // на пол'і б'рали ў кар'мани зе"р'на / йа з бабо'і Пол'ко'і н'іколи // о'то бу'ло набе"ре ў це"берку / іде до'дому / не" бо'йалас' / б'рала // ти і пе"ре"живайеш // шо не" при'не"сеш н'іч'ого // уже і у хат'і йа жи'ла / п'ідеш на р'оботу ден' у ден' / ден' у ден' // л'ітом у пол'і / з'іма / з мужи'ками о'то ж по'лазило по со'лому // ку'рит' / ме"те / з'верху дим іде / іде і іде ко'жен ден' //

тод'і йак оже^ни^ус'а д'едушка / пожи^ли трошки ў мойй
хатк'і / ма^нен'к'і^й / і поч'али ст^ройіти / у^же йак пост^ройіли
/ папка розо^ри^у сам / йа ка^жу ха^й буде // а ме^н'н'і // не^н
нада / ха^й л'уди не^н бач'ат' ш'ч'о хатка така / не^нве^нлич'ка
// розо^ри^у // тод'і пост^ройіли са^райі / тод'і о^то кухн'у //
бабушка на х'ім'іку ро^била / а йа ў^дома і д'і^тей йа догл'адала
/ і ско^тинку году^вала // йак ото у^пала з^дорово / та йак же
йа у^пала / нач'е кинуло ме^нне / а у^хо х^руснуло / ру^койу
за^билас' // т'іки поч'ала розби^ратис' / а во^но ру^ки смик
/ смик та йак заболит' / л'агати так н'іл'з'а ме^н'н'і було /
ко^лоло // во^но с^лиз'ко було / а йа т'іки зач'е^нила хв'іртку
і йак заце^нпл'ус' за шо ї не^н з^найу // та так ко^лоло / ру^ки
не^н п'ідн'іму / про^лежала / Кат'а сама о^то і до ко^рови / і до
сви^ней // а йак ко^рова оте^нлилас' / то поч'ала ўже йа ї с'іно
с^микати // а но^ги н'іколи не^н наг^рівалис' / спе^рва за^жаруц'а
/ а о^п'іс'л'а йак нао^холонут' //

Записано від Мамони Уляни Андріївни, 1915 р. н.

м. Кремінна

*Місто Кремінна розташоване на обох берегах річки
Красної (при впаданні її в Сіверський Донець), на відстані
150 км від Луганська.*

*Першими поселенцями на території теперішньої
Кремінної були донські козаки, яких царський уряд заслав на
береги рік Красної та Сіверського Дінця в другій половині XVII
століття за участь у повстанні під керівництвом Степана
Разіна. Майже одночасно з козаками тут почали селитися
й селяни-кріпаки, що тікали від поміщиків з Правобережної
України.*

Пос'л'едн'е ў^ремйа / на шахт'е / з^нач'іт' / ну так /
це ш с вос'м'ід'іс'а^того года йак'раз // с вос'м'іде^н'с'а^того
б^роси^у аў^тобус і по^йіха^у / ў шахту / г^рош'і зароб^л'ат' / і

с вос'мід'іес'а того до де'в'аносто |вос'мого |года / ро'биў
 йак'раз на |шахт'е / ў Кре'м'е'ноі / |п'ерва |шахта / йі'їі ўже
 не'маіе / вона / йі'їі за'крили / зато|пили // ўс'о / ўже |угл'а
 не'ма // ро'биў горнора'боч'ім оч'іс'ного за'бойа // |угол' ру'бали
 // по'мойому / на'ч'ал'ник'іў |уч'астк'іў там / |їх у'же не'ма //
 тої по'мер / тої не' |робе / о'то так // шес'т'іч'асо'віі ро'боч'іі
 ден' буў у нас / це т'іки ў |шахт'і / а |обш'ч'ій / ш'ч'і'тайе'ц':а
 дв'інац'ат' ч'асоў / не' шес'т' ч'асоў / а дв'інацат' // приї'ж:
 айе'ш на нар'ад / на ро'боту / на'ч'ал'нік да'їе нар'ад /
 і'деш у |бан'у / пе'ре'д'іва:йес'а / у гр'азне / ну сп'е'цоўка
 назива'ец':а // опу'ска'їес'а ў |шахту // ну / це |сама гл'ібока
 бу'ла / |м'іну'с де'в'а'ц:от ші'їс'ат |м'етроў // це йак'раз бу'ла
 пос'лідн'а лава // |води ба'гато ў |шахт'і // а по'том от ш'іс'т'
 ч'асоў одро'биў / вийі'ж:айіш с |шахти / о'ратно ў |бан'і /
 пе'ре'д'іва:їес'а / ку'пайес':а / приї'жайеш до'дому / о'ратно
 ў |бан'і / дв'інац'ат' ч'асоў // три с'м'ени / с утра / ну п'ерва
 с'м'ена / ф'то'ра і трет'а / ноч'на с'м'ена // бу'ли і аў'рали
 так'і / от // нада ж год'іч'ний план |виполнит' / ну шоб |іл'і в
 |вос'емс'ат' / трет'ім |іл'і в |вос'е'мс'ат' ч'ет'в'ор'том году // в
 окт'абр'і |м'іс'ац'і / ми годо'віі план |виполні'ли // п'р'ем'іу
 да'вали за те // а'кордно ро'били / да'ваі / да'ваі / да'ваі / да'ваі
 // пос'л'е шахти п'ішоў на пенс'іу // на аў'тобус'і ро'биў //
 це ш'ч'е буў д'і'р'ектор / |Нос'ік / хо'рошиі буў му'жик / но
 йо'го ўже не'ма // в'ін на |первоі |шахт'і жиў тут // аў'тобусоў
 бу'ло / |н'іде зайі'ж:ат' / |н'ікуди стат' / за'бито // а ш'ч'ас / там
 ав'тобус'іў |мало // ну йа по'думаў / ч'о йа |буду до ше'їс'ат'і
 гот ро'бити / йа |можу ос'л'іпнут' / глу'хий стат' / дума'їу /
 |луч'е йа ў |шахту п'іду // сна'чала на аў'тобус'і йа ро'биў
 / а / |н'е / |їздіў у Ворку'ту / заробл'ат' грош'і / ў |шахт'е //
 ну йа три |годи там побуў // а то'д'і пос'лухаў / пос'лухаў /
 |знач'іт' |їес'л'і хто о'траба'ту'їут' / ну / му'жикі с'тарш'і ме'не
 / ўже на |п'ен'с'іїі от / во'ни с Ворку'ти т'іки вийі'жайут' і
 дес' ў с'редн'у поло'су // ну бол'шинст'во |їздили в Україну
 / |їужн'і о'блас'т'а / до |мор'а тут / до А'зоўс'кого // і от во'ни

с Воркути т'іки вийж'айут' / от вони проробили д'вац'ат' гот / прий'жайут' туди ж / ну / грош'і заробили / купили там ч'і дом / ч'і / кварт'іру / от / не^н бол'ше тр'ох гот / вони ўмирайут' // потому що / д'вац'ат' гот на с'ев'ер'е прожит' / ў шахт'е проробит' / кл'іма т'ам соў'с'ім д'ругіі // ну / от вони були / напри'мер / с Рос'ійі іл'і с Украйіни // от вони проробили д'вац'ат' гот у шахт'і / ну на п'ен'с'ійу їде / ч'о ж в'ін буде сид'іт' там у т'ому / на с'ев'ер'е / у Воркут'і / ч'о він буде // в'ін шука л'уч'ш'е / жиз'н' // от покупат' кварт'іру / ч'і дом // а із'а п'ер'епада даў'л'ен'ія // а тод'і йа п'ішоў в аўтопарк / там же / на с'ев'ер'е / проробиў гот / получ'іў ўторої клас / ну вод'іт'е'л'а // ага / ну получ'іў же / а тод'і д'умаю / поїду / додому та в аўтопарк // йак'раз прийіхаў додому / п'ішоў до д'ір'ектора / зайаўлен'іе напи'саў / і це йа п'ат' гот на аўтобус'і робиў / на тих / о'динац'ат' с половиної метр'іў / ну по городу шо йіз'д'ат' / а тод'і о'то одробиў пат' гот та і п'ішоў у шахту // пос'л'е шахти п'ен'с'ія / у'с'о те^нпер // погано сид'іт' дома / нада / бо за'кисне'ш здо'рово // ну х'іба це ўс'а жиз'н' / та ш'ч'е йес'л'і б з'арм'ійі розказати ! // у С'ева'стопол'і служиў / снач'ала ў К'ерч'і // була ш'кола м'латших аўто'транспортних спе'циал'істоў // і нас ск'іки / тоже три м'іс'ац'і де^нржали // і буў смотр / ну в'ойе'нс'к'ий смотр / снач'ала при'с'агу п'рин'али / а тод'і нада ж то / смотр / дивиц'а пол'коўн'ік / нач'ал'н'ік ШМАСа // кажда рота їде / строїе^нвим / а ми ї спрашуйем нада ж с'п'івати йак'іс' п'іс'н'і // два парн'а с Кийева було / а то були с Полтави / с Лу'ганс'ка / с Хар'коўс'кої облас'т'і // ну йаку буде^нм с'п'івати / ну / да'вайте засп'івайем за Марус'у / з'найте п'іс'н'у ? / йа кажу / „йа з'найу п'іс'н'у / т'іки / кажу / ти ж / нада щоб виводиў хтос' ” / з'наєш / го'лос буў нор'мал'ний такий // ага // ну кийеў'л'ан'ін о'дин нач'аў // ну їдемо ш / тої стоїт' нач'ал'ник на трибун'і / оф'іцери кру'гом / а ми їдемо / шагом // і зас'п'івали Марус'а / раз / два / три ка'лина / ч'ор'н'ава йа д'іўч'іна // проїшли ми смотр

/ ўсе // коман^д'і^р приб'і^{га}йе / шо та^{ке} / злиї / а на^ч'ал'н'ік
 ШМАСа і ^{ка}же нам / йа^к'і ма^х'ноўц'і / ну / п'іс'н'а то
 йес'т' / украї^н'с'ка // і то нас називали ма^х'ноўц'ами //
 а по^том пос'л'е ШМАСа / С'е^вас'топол' / в аўто^рот'і буў
 / замкомўз'вода // і то отслу^жиў два ^{го}да / та і по^р'адок //
 у^вес' Крим об'їздиў / на ма^шин'і // і ^бач'іў то^{го} / йа^к йо^{го}
 Г^реч'ка / ^бач'іў // а ме^н'не ос'тавили / йа^краз бу^ли / ну йа^к /
 на не^д'іл'у ме^н'не / ^буде^ш во^зити ^урну // йа^к прие^ж'айеш
 у ч'ас'т' ^войе^н'с'ку / і йа по д'ів'із'іонах ^йїздиў / с ^урної
 / а в'ін д'ів'із'іон / буў пр'амо коло ^мор'а // і Г^реч'ко
 там // воору^жоними ^силами в'ін ко^мандуваў / г^лаўним
 буў // коло д'ів'із'іона ^йа^краз йо^{го} бу^ла / ну не^д'ач'а / а
 на ^море йа^к прие^ж'ат' там у ^н'ого / ох^р'ана морс'ка // і
 Баїдарс'кі ^пе^ре^н'вал ^пе^ре^н'й'жаў // а йа ^йїздиў / ш'ч'е бу^ла
 ста^ра до^рога / це ж ^понад ^морем / с^д'елали до^рогу / а то по
^горам // йес'т' та^{ка} кап^лич'ка на тої ста^рої до^рог'е бу^ла //
^женш'ч'іна йа^кас' / то^д'і ^ж ^йїздили ка^ретами / на ^кон'ах / це
^ран'ше ш'ч'е // даў^но / ^іл'і воў^ки / ну шо / ^кон'і зл'а^калис'а
 / і йа^к рво^нули / а тут же ш ^пропас'т' / про^вал'а / і во^на
 п'ішла с ^кін'ми ту^ди / на^низ // і то на том ^м'іс'т'і зроби^ли
 ту кап^лич'ку // ну / ^м'істо ^г'ібел'і //

Записано від Кияшка Василя Максимовича, 1950 р. н.

с. Червонопопівка

Село розташоване на річці Красній, за 12 км від районного центру. Засноване в середині XVIII століття.

Один ткач' п'іс'л'а с^мерти по^паў у ад / і ўсе
 при^ч'андал' :а т^кац'ке заб^раў іс'о^бойу // а с^вата / пали^ч'ка
 / на йа^ку над'івайе^ц' :а ^ц'іўка і ўкла^дайе^ц' :а ў ч'оў^нік /
 забуў // ко^ли йо^{го} зустр'іли ^біл'а во^р'іт / то в'ін і ^{ка}же /
 ої / п'ідо^ж'д'іт' / йа с^вата забуў / ш'ч'е і йо^{го} при^чхв^ат'у //
 а ч'ор'ти по^думали / ш'ч'о це йо^{го} сват теж^м при^чпре ўсе

прич'андал'а / і кажут' / да ну те"бе / іди зс твоїм с'ватом
луч'е у раї // так ткач' і попаў у раї//

Записано від Кондратенко Ніни Іванівни, 1920 р. н.

ЛУТУГИНСЬКИЙ РАЙОН

с. Шовкова Протока

Село підпорядковане сільраді Оріхівка, яка розташована на річці Луганчику за 20 км від райцентру. Заснована Оріхівка у 20-х роках XVIII ст., сюди були переселені селяни з Орловської та Курзької губерній.

– Скажіть, будь ласка, своє прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, освіту і ким працювали.

Йа Марч'єнко З'інайіда Йак'іўна / наро|дилас'а ў се"л'і Шолковий Проток |тиш'ч'у де"в'ят'сот д'вац':ат' ч'єт'вертого |року // прац'увала |с:орок с'ед'мого |году / йак пр'ішла з ф'ронту / на |шахт'і ка|с'іром / ш'ч'іто|водом // по|том / не" прац'увала |дейакі ч'ас // вос|питувала ді|теї / три |сина було / посл'едн'єйе ў|рем'а д'вац':ат' |рок'іў прац'увала / упраў|лен'єйе по ту|шен'ію по|родних от'валоў і р'є|кул'т'івац'іі з'є"м'ел' / апа|рач':іком химводо|ч'істки / на |шахт'є |Л'ен'іна // ос'в'іта |дес'ат' |клас'іў / нач'алас'а в'і|на / і йа п'ішла на фронт добро|вол'но // ну / була св'аз'істом // у|ч'асні"к бойо|вих д'іі //

– Розкажіть історію Вашого села. Чому так називається, як раніше називалося, історію заселення.

Ну се"ло |наше називалос' Голуб'іўка // тут жиў пан Голуп // ну ш'ч'є старо|жили с'тар'ш'і ме"н'і |кажут' / ш'ч'о |дуже буў в'ін |добрий / і ў ч'єс'т' його наз'вали се"ло Голуб'іўка / по наро|дному // а по|том пе"ре"іме"нували його Шолковий Проток / тут |балка йє Шолкова / ну Шолкова /

і р'іч'єч'ка прот'ікає проток / ну називали Шолковий
Проток / ц'а р'іч'ка теж'є ў Луганск / ў р'ічку Луганку //

– *Розкажіть історію власних назв, легенди та перекази.*

Ну ў нашом сел'і йє Ч'єрвоніє м'іст // їого назвали
ў ч'єс'т' л'єг'єндарнієх ч'єрвоноарм'їц'їў во ўр'єм'а
воїни / йак освобождали наше сел'о ў сорок трет'єм го'ду
// освобождали / ну і боїї бу'ли / і ў ч'єс'т' то'го назвали
Ч'єрвоніє м'іст // ну / кроў / з'нач'їт' з'найє // к'роў й'ака /
ч'єр'вона / от назвали і м'іст Ч'єр'вонієм //

Пан'с'кіє сад / у Пан'с'кому саду жиў пан Голуб // ў
їого було там і построїка була / і сад / ал'єї бу'ли / ўсє / і ў
ч'єс'т' їого назвали Пан'с'кієм садом // а по'том за сел'ом
/ йєс'т' у нас / ч'у'гунка / там прокладали / ну ч'у'гунку /
же'л'їзну до'рогу / шоб л'уди пол'зувалиєс' / пе'рє'возиєли
с'єл'с'кохоз'аїств'єнієє про'дукти / ўсє / но з'араз й'її не'ма
// пола'малас' ч'ї ун'єч'тожиєли / не'ма й'її б'їл'ше / а була
ч'у'гунка от і називали й'її Ч'у'гунка //

– *Які у вашому селі вулиці, як вони називаються?*

У нас ў сел'ї / сел'о не'вє'лич'єке / і ў нас ч'ї'тир'ї
вулиц'ї // самє цє'нтрал'на вулиц'а ў нас вулиц'а М'їру /
вулиц'а М'їра // пото'му шо у'же п'їє'л'а воїни назвали й'її /
вулиц'а М'їра // по'том вулиц'а йєс'т' Зар'єч'найа / й'акраз
р'їчка пе'рє'с'їкає наше сел'о / ми / вулиц'а М'їра / а там
вулиц'а Зар'єч'найа // по'том вулиц'а йєс'т' Ше'ў'ч'єнка ў
ч'єс'т' Тараса Гри'єгорови'єч'а Ше'ў'ч'єнка назвали вулиц'у
// і лє'г'єндарна ў нас вулиц'а П'єт'рова // в'їн освобождаў
наше сел'о і по'гиб / і ў ч'єс'т' їого назвали вулиц'у
П'єт'рова //

– *Які найуживаніші прізвища та прізвиська у вашому селі?*

Ну/багато клич'єк/ос'/нап'р'їм'єр/у'мене Хри'єстун'к'ї
/ Хри'єстун'к'їў'єка / хто // по'том Ву'жата / і й'ак'їєс' ву'ж'ї там
йєс'т' // вобш'єм Ву'жата / Ду'д'ї / Пе'рє'пє'ли / Та'тарка / а

Та|тарка то|го / пото|му шо ха|з'аїка под|в'ір'яа та|тарка / от
ї|її ўс'ї Та|таркою ї з|вут' / п'їшло по по|кол'ен'їу //

са|ме б'їл'ше ў нас фа|м'їл'її Те|реш'ч'енко /
Ба|ран'їч'енко / Оно|фр'їенко / С'їр'їч'енко / це ў нас пр'а|мо
ба|гато та|ких фа|м'їл'її //

– *Розкажіть про людей вашого краю, відомих у вашому
селі чи в сусідньому.*

У|нашому се|л'ї йес'т' по|пу|л'яр'н'ї та|к'ї / аў|тор'їтет'н'ї
/ ос' Ба|ран'їч'енко Вла|д'їм'їр / ми ўс'ї йо|го на|зи|ваем
жу|рнал'їстом / пото|му шо в'їн |пише / ста|т'ї ў га|зету /
ї |гарно |пише // ну І|ванови|ч' жи|ў у со|л'їд'н'їм се|л'ї / ў
Го|р'їхо|ўк'е / в'їн Па|рф'їр'її І|вано|ў / в'їн по|ма|га|є |л'уд'ам
/ йа|к'ї бо|л'їют' / со|в'єта|ми / за|ка|л'а|ў їїх / ну / шо|б |л'уди
за|ка|л'он'ї // те|пер там йес'т' |їїхн'ї по|сл'є|дова|т'є|л'ї
|Па|рши|ки / ве|с|нойу |ка|жду ве|с|ну / пр'ї|ї|ж':а|ют' а|ўто|буси
// о|ни по|сл'ї|до|ўни|ки І|вано|ва Па|рф'їр'їя / во|ни / ш'ч'є
|хо|лод|но / во|ни ку|пай|уц':а ў |п'роруб'ї / за|ка|л'а|ют' з|до|ров'яа
/ і со|в'їту|ют' у|с'їм / шо|б за|ка|л'а|ли|с'а //

– *Розкажіть про своє життя.*

Ро|дилас'а ў Шо|ўковом Про|ток'ї / і ро|сла / тут і |зараз
жи|ву // ў |сорок |трет'є|м го|ду тут бу|ў |н'їме|ц' / у|сту|пий
б'їз |бойу і пр'ї|шо|ў / ну / пер|ва раз|в'єт|ка за|їшла ў |нашу
|хату / і м'їн'ї да|ли бой|ове за|дан':а пр'ї|ти в Ор'їхо|ўку
і уз|нат' / де на|ходи|ц':а |н'їме|ц' // йа |їшла в Ор'їхо|ўку ї
не| до|шла / стел'а там |нишч'є / |шах|та |Л'єн'їнка / і ме|не
оп|стр'їл'а|ў |н'їме|ц' / йа |ла|гла і по|пла|стун'с'ки / пото|му
шо йа ў|же в |арм'її бу|ла до |ц'о|го / з|найу / і йа на|зад / і тут
ц'ї ж роз|в'єч'їк'ї ме|не ў|же до|жи|дали і |ка|жут' / нам у|же
ўс'о |зв'єсно / шо |н'їме|ц' в Ор'їхо|ўку // ну |наш'ї |перв'ї
роз|в'єч'їк'ї п'ї|шли / |н'їмц'ї|ў по|били / в Ор'їхо|ўку // ну і
ўс'о // а |п'їс'л'а во|їни йа ро|била на |шах|т'ї / п'ї|с'ат |вос'ма
|шах|та / ў кан|тор'ї ка|с'їром ш'ч'їто|водо|м // а по|том у |мене
ро|дилос'а аж три |сина / йа пе|р'їод |їа|кїс' не| ро|била / а
то|д'ї п'ї|шла ро|бит' в упра|ўл'єн'їє по|ту|шен'їу по|род|них

отвалоў і р'екул'т'івац'іі з'ем'ел' / ну / на шахт'і / т'ікі
оно не" от шахти / ну / хлораторна була / шахта |Л'ен'інка
/ йа робила опарач'іком |х'імводооч'істк'і / д'вац':ат' год
проробила //

– *Розкажіть про своїх синів.*

Да/у|мене три|сина було//|Саша ў п'іт'ід'е|с'атом го|ду
ро|диўс'а / і по|г'іб на шахт'і |Л'ен'інка / буў маши|н'істом
ел'ект|ро|возу // С'е|р'ожа / п'і|с'ат ч'е|т'в'ортого |года /
у|ч'іўс'а ў |л'отн'ім у|ч'іл'іш'ч'е / ў |Лу|ганск'е / а то|ді йо|го
нап|рави'ели ў Кастро|му // ў |його при пол'отах |лопнула
уш|на пе|ре|понка / йо|го спи|сали з|ван'іе л'е|т'е|нант
// ну |вобш'ч'ем оно йо|му на|в'ерно да|ло на здо|роўя
/ ш'ч'о в'ін л'іч'іўс'а / в'ін по|мер / С'е|р'ожа // |Шур'ік
ши|с'ат д'е|в'атом по|гип / а С'е|р'ожа / |ум'ер ў |Івано-
Ф|ранк'іўс'кой |облас'т'і / в'ін там жиў / там ро|биў ў
во|енко|мат'і / |вос'емд'ес'ат тр'ет'ем го|ду / С'е|р'ожа // у
|мене ос|таўс'а с|тарший син іш'ч'е С|лав'ік / |сорок ше|с'того
|года ро|жд'ен'ія / ну |зараз в'ін у |мене жи|ве / ну |може
ўр'ем'ен:о / |може посто|ян:о / не" з|найу / ў |мене / а так йа
од|на / ха|з'айн у|мер / |тоже ф|ронт|вик //

– *Розкажіть про своїх онуків.*

Про онук'іў / про онук'іў йе ш'ч'о роз'ка|зат' // ў |мене
йе в |Івано-Ф|ранкоўс'к'е д|войе ў|нук'іў / дв'і ў|нуч'ки / і
д|войе п|раўнук'іў / С'е|р'ожа п|раўнук і |Йул'е|ч'ка ў|же
йес'т' у |меншой ў|нуч'ки // с|тарша ў|нуч'ка |с'ем'с'ат
ч'е|т'в'ортого |года / С|в'ета / у|ч'ілас'а ў |Дн'епроп'етроўс'к'е
ў п'е|даго|г'іч'іском у|ч'іл'іш'ч'е / ч'е|тир'е |года / і с|разу
ш у|ч'ілас' ў |К'іев'е на н'ем'ец'к'іі йа|зык / і |конч'іла
там і там с |красн'ем'і д'ип|ломами // то|ді ро|диўс'а
С'е|р'ожа / це ш |п|раўнук м'іі / она не" ро|била / му|жик
йі|йі / Анд|р'іі / ў |Ч'ех'іі ро|биў / бо ро|боти не"ма|е / там
і С|в'ета / посту|пила ў |П'р'ікар|пац'к'іі п'е|даго|г'іч'еск'іі
ун'і|в'ерс'іт'ет / |конч'іла п'ят' гот / ну / за|оч'но // ну / она
|зараз |ро|бе у|ч'іт'іл'н'іца|і в |Івано-Ф|ранкоўс'к'е н'ем'ецкого

йази|ка // |Л'ена / |мен'ша / |с'емде|с'ат ше|с|того |года /
|конч'іла м'ед'іцинск'її / у|ч'іл'іш'ч'е м'ед'іцинск'е |тоже ў
Дн'епроп'етроўс'к'е / ро|била ў ш|кол'і ме|дсе|стройу / ну
/ |зарас у |нейі |Йул'еч'ка |йес'т' / і во|на |н'ан'ч'їт' / а по|том
іш'ч'е у |мене |йе два ў|нуки / |Саша і |Жен'а // во|ни бу|ли
по |дес'ат' к|лас'іў / покон'ч'али сп'ец'інтер|нат К|расній
Парт'ізан //

|Саша |кон'ч'іў / три |года на са|пожнє|ка у|ч'іўс'а
п'іс'л'а ди|с'а|ти к|лас'іў у Лу|ган'с'к'е / ну в'ін ч'о|гос' не"
|хоч'е ро|бит' / са|пожнє|ком поро|біў т|рошк'і / і не|па|ганїї
буў са|пожник / а там / де ш у Лу|туг'їно |зарас // а |Жен'а
/ ну / |Саш'і не|полно|цен:її / ў |його роз|говор |йес'т'
не|полно|цен:її //

– Які кумедні випадки були у вашому житті?

Ну / с|ид'іла |перед' |веч'ором на |лавоч'к'і / у |мене
йа|крас / п'ід вор'їт'ми / там с'т'єнка / а то|д'і во|рота //
ну / |дивимос'а / со|с'єд ну с Ор'єхоўкі / со|с'єд буў на т'її
сторон'і ў со|с'єтк'і |Л'єни / п'їан'ї / х|лопці мото|цикл
в'їдут' / ну ми ж не|думали / шо в'ін на нас на|їде / в'ін
розве|рнуўс'а та ч'і не|ў|держаў рул' / п'їанїї буў / і на нас //
|Боже м'її / К|с'єн'а / ш'ч'о с|ид'іла / со|с'єтка / |йа |б'їл'а |нейі /
ми |йак поўс'какували і нач'али кри|ч'ат' / но в'ін забуксу|ваў
у с'їр'єн'ї ўже / ў с'т'єнку ў же|л'їзну ш удариўс'а і тут
забуксу|ваў / в'ін |йєсл'і б іш'ч'о / там |дол'а с'їкунди / і ў
йо|го п голо|ва там же о|та п|ланка же|л'їзна / і про|біў ме|н'ї
т'ї / о|на не| во|рота / а с'т'єнка зал'їзна // ну іш'ч'е ми
вину|ват'ї стали / ч'ого тут |бабки порос':їдалис'а // то ну
ми і с'м'їйалис'а / і гор'ували / по|том проїш'ла не|д'їл'а
/ на|в'єрно / да / а |йа хо|дила ро|бит' со|б'ї у|коли / у |мене
да|ўл'єн'їє дв'єс'т'ї дв'ац':ат' // кон'ч'айу у|коли ро|бит' /
а там С'в'єта ро|била / ої / а ч'о|го ш вам по|хужало / а |йа
ка|жу / та ч'ї ваш же ор'єхоўск'її |Саша ў|р'їзаўс'а до |мене
/ не| во|рота / а с'т'єнка |р'а|дом із во|ротами же|л'їзна / і
ч'ут' нас не| поуби|ваў // ну о|на ш ў Ор'єхоўк'є / а ме|не там
знайут' пош'ти шо ўс'ї ў Ор'єхоўк'є / розка|зала / от проїш'ла

не^нд'іл'а / ш'ас'т'іки в'ін прий'ж':айе / ої ізв'ін'іт' / при^евозе
 ше^нкалатки // ну так полу^ч'іло^с' / ка^жу / так полу^ч'іло^с' /
 шо голо^ва тво^йа ц'іла осталас'а / не^ннада пит' // ну / а то^д'і
 ш ми вам зваре^{мо} тут / зроби^{мо} ўсе / ви ж розбол'тали в
 Ор'ехоўку // а йа то не^н була в Ор'ехоўк'е / йа п'росто ў
 бол'ниц'у хо^дила на у^коли і роз^ка^зала йї / ч'і ў ^мене не^н
 л^уч'е / а х^уже ст'ало здо^ров'йа // ка^жу / Сан'а / не^н на^до^а
 ме^н'і н'іч'ого робит' // ми са^ми зроби^{мо} от с Анд^р'ейем /
 прий'шли / в'ін і по^де^ржаў / ми п'ідперли // і ка^жу / не^н на^да
 ме^н'і н'іч'ого / т'іки ти по^жалуїста не^н пий / бо ост'ане^н'с'а
 бе^з голо^ви // по^том ч'ере^н'з гот сиди^{мо} на л'авоч'к'е / в'ін
 п'ідходе і с'іда б'іл'а ^мене // ну / йак ^ваше здо^ров'йа? ка^жу
 / та мо^йе ни^ч'ого / а ^ваше йак? та ї мо^йе // ну йак ^може
 согласи^{тес}' / ш'ч'об ми вам зроби^{ли} ш'ч'о там // Сан'а /
 ка^жу / не^н на^да н'іч'ого // ну так ми ст'али р'оди^ч'ами /
 прий'ж':а / про^в'ідує ме^н'е / і с'м'ішне / і гор'існе //

– *Розкажіть про свята, наприклад, про Різдво.*

Ну Р'іздво / п'ід Р'іздво / нос'ат' ку^т'у / до р'одич'їў
 / д'ітки нос'ат' / та ї до^рос'л'і нос'ат' // йе нар'аже^н'і
 до^рос'л'і / с'п'івайут' / п'іс'н'і т'і йак'і / ро^жеств'ан'і // ну /
 так же роже^н'ство то^д'і на д^ругий ден' гу^л'айут' / п'разну^йут'
 / п'разну^йут' ве^л'икий п'разник //

Записано від Марченко Зінаїди Яківни, 1924 р. н.

МАРКІВСЬКИЙ РАЙОН

с. Виноградне

*Село підпорядковане сільраді Тишківка, яка
 розташована за 10 км від райцентру. Село Тишківка виникло
 в XVII ст.*

1. Груба / верх / верх / шо ди^мо^ход іде о^це ж // о^то так

// ну от г'руба // це г'руба / шо кл'адут' д'рова туди / і топит'
// о'це / л'е'жанка / о'це // верх / це димо'ход / в'ін о'то ж / дим
іде // ну / а так шо ж іш'е вам / і ска'зат' // квоч'ки / це ж
кури // у к'реїмахи ми г'рвали / у ша'ра // шар та'кий з'робл'ат'
х'лоп'ц'і / 'ето / де"ре"ўйаній / з'найе"те / та'ке де"ре"ўйане йак
о'то ка'ч'алка / напри'м'ер / і о'дин сто'йт' / о'це ви п'ідки'дали
/ о'тої / с'винку // с'винка та'ка о'та / круг'л'ен'ке о'но // то цеї
п'ідки'дає / а цеї ша'ром б'йе / о'то // у ша'ра г'рвали // у цурка
г'рвали //

а цурка / це з'наєте та'ка застр'уже"ц":а палич'ка о'та'ка
/ і в'ідс'іл'а застру'гаец':а / і в'ідс'іл'а застру'гаец':а / а
посе"редин'і // те"пер йамоч'ку тут з'робл'ат' і кла'дут' о'так
цурку // о'ц'у ж // а цеї і пал'ка та'ка ве"л'ика / п'ідн'імайт'
ту цурку / і о'то йак т'рахнут' / поле"т'іла та цурка // і у
пи'жа г'рвали // о'та'ка палич'ка там ч'і б'іл'ше"н'ка / в'ідс'іл'а
застр'ужат' і в'ідс'іл'а // і нас ба'гато / моло'д'ож'і / і ми ў'с'і
по'падаємо / ж'муримос' / а о'дин к'ида у бур'йан / о'цеї
п'ижик / і кри"ч'іт' в'ін то'д'і / йак к'ине / со'баки за пи"жом
// по'б'ігли ми за пи"жом // о'то шу'каєм // йак наї'шоў цеї же
п'ижик хто / і ле"тит' же до ц'ого / да'є ц'ому п'ижик / о'то
// не" тої ў'же то'д'і о'це шо йак ў'лове о'цеї п'ижик / ух'вате
/ б'і'жит' су'ди / а о'цеї уже 'буде к'идат' то'д'і / шо ў'ловиў
п'ижик // то'д'і у'с'і ж'мур'ац':а / а в'ін к'ида / і то хто наїде
той п'ижик / і о'то ж то'д'і к'ида // інте"ресна і'гра // ў' к'реїмахи
г'рвали // а к'реїмахи з кам'ін'уч'ок / та'к'і круг'лен'к'і / гарн'і
/ нави"би"райем р'іў'нен'к'і п'ят' штук йіх // с'і'даємо // так
йа о'це / гл'ад'іт' / забула // з'найу / шо 'перве назива'єц':а
пок / зак / і ш'е ж йа'кос' / от позабу'вала йа // це нач'іна'єц':а
воно пок / зак / ну забула / гл'ад'іт' //

а то'д'і ж г'райемо / це ж пок / зак / о'то о'так нас у кру'жок
штук п'ят' с'аде і о'то г'райемо // о'то ж п'ідки'дає о'цеї і
хва'тайе по 'одному і о'то ж ў'с'і у к'уч'у хва'тайе ў'же йак
кон'ч'айе / а то штук два / три, ч'о'тир'і / п'ят' // йіх п'ят'

штук було // це / кам'ін'уч'ок // ої / інте^нресна тоже гра // а те^нпер д'іти ц'ого не^н грають // а тоді / ўс'ако гралі / ўсе було //

пр'али / називайец':а пр'атка / она // те^нпер сидит' тої / гроб'ін' / на гроб'ін' кладут' / того / од'івалис'а тоді / полотн'ане було / і це ж і йа була так // полотн'ана сороч'ка була ў мене / і полотн'ана р'аднинка / і тож ўсе було полотн'ане // і оце гроб'ін' ўстр'амл'айут' ў дишло // таке дишло / зроблене д'іроч'ка / і так тонен'ке / гарне // і то нас'іда на його бабушка / а с'уди накладе того / із пр'адива / они ж це пр'ад'іво було // це ве^нзут' у Брус'іўку у річ'ку його / моч'ут' тижден' дві / не^нділ' дві моч'ут' у ріц'і / а тоді з річ'ки вит'агають його те пр'ад'іво / ве^нзут' додому / розтаўл'айут' / сушут' // посушили / тоді т'іл'іпайут' його // ото так // вит'іпали ўсе це його / розш'есуйут' / робл'ат т'і / йак його / ої / Боже / ди^нв'іц':а / забула // та йак же йіх / ої // ну обш'ем так'і т'і / ма^нен'к'і / шо на тої / во^ни йакос' називал'ис' / оце і забула // на гроб'ін' нач'іпл'айец':а пр'адка / скалка там і пр'аде бабка // і їде воно туди йак ото на скалку с'т'агне ото туди // тонен'ко пр'али / і ве^нре^нтено і ої / там його воно і / ве^нрстат' і багато // ото такого //

у жмура гралі^н // оце пови'ходом на вулицу ўс'і ж йак веч'ір / то ми біжемо гул'ат' // і оце баракло це йа і його над'івайу кух'вайкі // а то ї того // у жмура граємо // ўсі жмуримос'а оце ж / а один кри^ч'іт / шо тої / шоб бігли // йак же^н оно тоже йакос' називайец':а / оно ж ўже даўн'е діло // шо йак же во^ни / гукаў в'ін / шоб / тої / розбігалис'а / хо^нвайуц':а // по^нхо^нвайемос'а / а в'ін шукає нас / шо т'і бач'ут' / шо в'ін поб'іг / туди біжат' / тої / цур город крич'ат' // шо ўскоч'іў / городок же^н там спе^нц'іал'но отм'іт'ат' / цур город // ото поўс'акауйе^нм / а кого захва^нтіў / то уже тої жмуриц':а // ото / т'фу / ото на його кажут' // ої / таке інте^нресне було ўсе // а те^нпер д'іти ц'ого ўн'іман'іа не^н

бе^нрут' // а тоді було / ми т'іко цим і зан'імалис' / тойу гройу
// н'і шкоди н'іякої не^н робили / н'іч'ого / а те^нпер' о^н
б'іжат' то клуб т'ір'айут' / то ш'е куди б'іжат' // а ми у таке
г'ралис'а // ну воскр'єс'єн'їє було // ми їдем у л'іс // о^нце йак
л'іто / п'ішли ўс'і йур'бойу у л'іс / гул'аймо там / ў л'іс'і //
о^нтак та харашо було //

Записано від Шуліки Марії Мефодіївни, 1927 р. н.

с. Городище

Село підпорядковане сільраді Лісна Поляна, яка розташована за 7 км від райцентру. Село Лісна Поляна виникло на початку ХХ ст.

Ви^нходили на ^нвиг'ін / гурт ве^нликий / душ ^ндес'ат' //
с^нтаavimo о^нце ж палоч'ки / тич'ка / а ми ўс'і с пал'ками // і о^нто
ж ^нкидаємо / тої / а од^на ж сто^нїт' бе^нре^нже ж ц'і циганки
// і о^нто ми ^нкидаєм пал'ки / і хто зби^нва / то^нд'і ми т'ікаєм //
в'ін с^нтаве ту палоч'ку ч'і о^нна там / і л'ове ж // ко^нго ўл'ове /
з^ннач'іт' о^нто ^нбуде циганкої // о^нто так г'рали ^ндоўго //

ци^нганка і^нгра // о^нто ж йак о^нце ж Паска п^нриїде / рили /
т'і ж / йам'ки / ка^нч'али йаїц'а / та і не т'іки Паска // і ^нран'ше
м'йач'ік ка^нч'али / а то йаїц'а / о^нто ж // ў йаку йамку ўпа^нде і
ка^нжде сто^нїт' ^нколо сво^нїейі йамки / то^нд'і те теж ка^нч'айе // а
то^нд'і ш'е о^нце ж у скракл'а / йа забу^нла // ну це циганка / а це
забула / тож с пал'ками / а йак і забула //

ну це ж ж^нмурки ц'і ж / а то^нд'і то^нго ж / забула у^нже // у
Па^наса о^нце ж / заўйазу^нют' ^ноч'і / гла^нза / і по ^нкругу ідем // не^н
в'ін іде / а ми о^нто ж / Па^нас / Па^нас / ло^нви нас // а ^нсаме то ж
в'ін п'ід^нходе / а гла^нза заўйазан'і / а ми ж од^нсту^нпайем / ну це ж
ч'у^нїє / так о^нто йак ко^нго сх^нвате / з^ннач'іт' то ^нбуде Па^нас хо^ндит'
/ о^нто ж / заўйазу^нїєм гла^нза // ну х^нтозна / у^нже позабу^нвалос'а // у
нас о^нце ж ч'а^нвун // ч'у^нгун там ну / шо ва^нрит' та^нкий ч'у^нгун:її
// ну то ка^нстр'ул'а / а то ч'у^нгун // а у них ба^н'ак у^нже ц'у

нази|вайец':а // то|д'і у нас о|це ж коч'є|р'га / шо вигор|тат' з
г|руби / а у них |коц'уба з|вец':а // |коц'уба на Жи|томирш'ін'і //

Записано від Погребенко Єлизавети Павлівни, 1934 р. н.

сmt Марківка

Селище міського типу Марківка розташоване у верхів'ї річки Деркулу – притоки Сіверського Дінця, за 120 км на північний схід від Луганська. Марківка належить до найстаріших поселень Слобідської України. Ще в 1703 р. біженці з Чернігівської й Полтавської губернії заснували поселення, згодом назване Марківкою. Значну частину жителів Марківки становили втікачі-кріпаки та ремісники з центральних районів Росії.

Наро|диўс'а йа ў се^л'і / ў се^л'і наў'ч'аўс'а ў ш'кол'і /
зак'інч'іў йїї і поїхаў |дал'і ў'ч'іт'єс'а ў Старо|б'іл'є'к //
жит':а то|д'і було не^л'є'х'ке / |перед в'їїнойу / але т'реба було
ш прац'увати / наў'ч'атис' і ми йак рас це ро|били // ко|ли
ропоч'алас'а в'їїна / на ч'є'тв'єрті ден' в'їїни / ў п'ят'
го|дин |ранку ми здавали ост'ан':її е^х'заме^н / ну / а |пот'ім
прац'ували / прац'ували ў кол'госп'і / а то|д'і були п'ризван'і
до сб'роїних сил // нас в'їтп'равиєли на п'їўде^н' / але рап'тowo
|поїзд зупи^є'ниўс'а і ми не^з'нали н'їч'ого / і йакш'ч'о ми на
п'їўде^н' йїхали / то п'їє'л'а тр'охго|дин:ойі зупинки ми
|вирушиєли з'нову йїхати / але те^п'ер у|же не^н' на п'їўде^н' / а
на п'їўде^н:ий сх'ід / і ч'єре^є'с |дейакій ч'ас ми зупи^є'нилис'а ў
Рос'тов'і на Дону // ну / там пооб'їдали і поїхали |дал'і / і
поїхали ми і опи^є'нилис'а ми аш ў Новоро|є'їє'ску // ў
Новоро|є'їє'ску йа ў|перше по|бач'іў в'їїну // йа до |ц'ого знаў
про |нейі / |ясно / в'їтч'уваў це в'у|с'ому / але не^д'оводиєлос'а
|бач'іти // а тут ми |бач'іли ўже йак в'їтбиєвали зе^н'іт'ниєки
во|рожих роз|відник'іў // |пот'ім і в'їт|били за|вод // ми йак|раз
були ў пор'ту ў цеї ч'ас // т'реба п'р'амо ска|зати / ш'ч'о

зр'ел'ш'ч'е на першій погл'ад н'іби ц'ікаве / бо в'ітбиєвали
цеї наліт / а з другого боку / ми ш ро'зум'іли / ш'ч'о це ш
ворог бомбит' м'істо / бомбит' завод і йаку ш'коду наводи'т'
м'істу // там нас пом'істили на танке'р / набито було / йак
с'єл'одки ў боч'к'і / нам н'іде було де і приє'с'істи / але ш
н'ікуди не'д'іне'с':а // ў н'іч' виїшли ў море // штор'мило //
те'мн'іло // йа памй'атайу / ш'ч'о хо'диў по корабл'у /
зупи'ниўс'а / стаў дес'коло коч'є'гарки корабл'а / тут йак'раз
п'ід'їшли ш'ч'є три ч'олов'іка з наших // за'звє'н'іў'зв'інок
/ х'лопц'і запи'тали коч'є'гара / а ч'о'му це / ш'ч'о це за
зв'інок // дл'а ч'ого в'ін тут // а в'ін каже / ш'ч'о пом'іч'є'ний
н'імец'кий п'ідводний ч'ове'н // ну / і тут ўже йасно / ш'ч'о
мо'роз по ш'к'ір'і проїшоў // ў мор'і / шторм / н'іч' / нас /
буквал'но набито на судн'і і йасно / на випадок йа'когос'
не'ш'ч'ас'т'а / спас'тис' не' було н'і'якого шансу // ну / йа
так сто'йаў / сто'йаў / але ш н'іч' йєс'т' н'іч' / по'том / п'раўда
/ знаїшоў ку'точ'ок / де 'можно було приє'л'ах'ти / приє'л'іх і
зас'нуў // ў'ран'ц'і прос'нуўс'а / ўсе ў'род'і н'іч'ого // виїшоў
с то'го м'с'ц'а / де йа буў і зра'д'іў / Ч'орне море йєс'т'
Ч'орне море / п'іўде'н' йєс'т' п'іўде'н' / сон'ачно / тепло /
красиво на мор'і / Каў'кас':к'і гори пропли'вайут' збоку /
ўсе це 'дуже гарно / те'пер ўже 'можно було і дал'і пли'є'ти
// ну / і так ми по'пали / споч'атку заїшли ў Пот'і / а пот'ім /
ч'ере'з дейакиї ч'ас нас в'іт'правили аш ў м'істо Батум'і //
ну / йасно / ш'ч'о це буў 'жоўте'н' / м'іс'ац' / там було 'дуже
тепло / 'дуже хоро'шо / 'дуже рад'існо було // там ми проїшли
п'ідго'тоўку молодого б'ї'ц'а / а пот'ім по ч'ас'тинах нас
расприє'д'їлили // йа по'паў ў проти'пов'іт'р'ану обо'рону
Ч'орно'морє'кого ф'лоту / інакше 'кажуч'і / стаў зе'н'іт'ни'ком
// 'дуже по'добалос'а ме'н'і п'іс'л'а 'роти молодих на бата'реї
'бути / де і пор'адок і ўсе йа'кос' йасно / ко'манди / ш'ч'о / йак
треба ро'бити / ўсе зро'зум'іло / йасно // але ш це була в'ї'на
/ з'нач'іт' ч'ере'с' дейакиї ч'ас нам дове'лос'а стр'їл'ати по
н'імец'ких розв'ідниках // йа сво'йіми оч'іма 'бач'іў те / про

ш'ч'о ч'ітаў у газетах // ў газетах пиелсали та і розпов'ідали т'і / хто приелходиў с пе"ре"до"войі / шо н'імц'і нахабно войуіут' // і це д'існо так було // розв'ідник проходиў над портом дес' на висот'і ч'отир'і тис'ач'і метр'іў / і це / звиелч'аіно / йакраз висота та / на йак'іі нам найзруч'н'іше збиелвати л'ітаки н'імец'к'і // ну / йасно / ўс'і л'ітаки не"сбиелвали/такого не"бу"вайе/але коли сбили один розв'ідник / другій сбили / воіи поч'али л'ітати виш'ч'е і виш'ч'е і ўже ў тис'ач'а де"вятсот"сорок другому роц'і воіи поч'али л'ітати на висот'і дес' в'ісім тис'ач триста / ч'отир'еста метр'іў // знову ш таки / піўде"н" / Ч'орне море / дуже красиво / але дивис'а л'ітак коли п'ідходит' / його треба було знаіти / обнаружит' / йак говорили ми там // а небо син'е / син'е і темне / темне / просто трудно шос'бач'іти і / на жал' / були випатки / коли ч'уємо / ш'ч'о н'імец'к'і л'ітак ўже дес' не"далеко / близ'ко / гуде / але його трудно знаіти // ну / ўсе робили дл'а того / шоб / звиелч'аіно / його знаіти / в'іткріти по н'ому воіон' // це мова іде за розв'ідникі / але ш у тис'ач'а де"вятсот"сорок другому роц'і Пот'і с'тали голоўнойу базойу Ч'орно"морс'кого флоту / бо за С'евастопол' войуивали / н'імц'і намагалис'а ўз'ати наш'і в'іс'ка і мор'аки стримували це м'істо / і тому голоўна база пе"ре"ішла ў Пот'і // йасно / шо те"пер уч'астилис' випадки те"пер ўже бойових напад'іў / не"розв'ідникі / а бойов'і нал'оти // треба сказаати / ш'ч'о ў нас дуже добре прац'увала с'лужба спосте"реже"н'а і звязку / ми знаіли / коли вил'ітае н'імец'к'і розв'ідник с Криму / де в'ін скиелдае додатков'і баки дл'а пали"ва / де поворот робит' до нас // це було с розв'ідниками так // а от пам'атаіу один з випатк'іў // дес' / приелблизно о п'яат'іі годин'і дн'а нам пов'ідомиели / ш'ч'о з мор'а на базу іде група л'ітак'іў протиўника // приелч'ому / йакш'ч'о / йа ўже сказаў / нам пов'ідом"лала с'лужба спосте"реже"н'а / на йак'іі в'ін висот'і іде самол"от / де розворот робе і так

дал'ше / те^мпер б'іл'ше н'іч'ого // і ми т'іл'ки / ми ўже
стойали на го'тоўнос'т'і номе^р о'дин / го'тов'і були до
в'іткри^т:а во'гн'у / але на зло йак'рас поч'ало нат'агати
х'мари // це затруд'нило / н'іч'ого не'в'ідомо / н'іч'ого не^м
й'асно і по'том ми т'іл'ки по'м'ітили / ш'ч'о ў пор'ту
п'ідн'імаец' :а то ч'орний стоўп / то б'ілий стоўп / во'ни ўже
поч'али бом'бити порт // ми в'іткрили шаленіі во'гон' //
нал'от буў ве^ликий / знач'ний / при'ч'ому нас / с'каже^м /
нашу бата'рейу / о'точ'ували манда'ринов'і пол'а / а там були
копни оч'е^лрету / йаким де^мрева ц'і манда'ринов'і ў зи'мовіі
ч'ас захи'ш'ч'айут' в'іт 'холоду // а те^мпер во'ни були
складе^ні / і от / уйав'іт' соб'і і роз'риви бомб / і роз'риви
снар'ад'іў / і ўсе тут / ну / вобш'ч'ем / ад стаў / саміі
насто'йаш'ч'іі ад // ну / й'асно / ш'ч'о ў / так'іі обста'ноўц'і
дуже т'рудно 'бути спок'ііни^м // та йакіі там спок'іі ўже ў тоі
ч'ас // т'реба сказа'ти / ш'ч'о заўжди нама'галис'а в'іт'бити
напади 'ворога // але ш' було та'ке ста'новиш'ч'е / ну / от
л'ітн'а / ко'ротка н'іч' / от з 'веч'е'ра / н'іби^е не^м л'а'гли / але за
ц'у ко'ротку н'іч' ў нас було по два'нац':ат' / ч'оти'р'нац':ат'
бойо'вих три'вог // дес' ми с'ім / вос'ім ра'з'іў стр'іл'али по
во'рожих л'іта'ках // і от х'лопц'і / ну / буквал'но / були
виснаже^ні // йак т'іл'ки с'іли / с'разу др'імайут' / особ'ливо
пушка'р'ам / нам / дал'но'м'ерш' :ікам / при'е'борш' :ікам /
легше було / а пушка'р'ам особ'ливо 'вашко було / бо п'ісл'а
кожної стр'іл'би т'реба було гар'мату при'ве'с'ти ў по'р'адок
/ а це ч'ас / і йім 'майже не^м при'ходи'елос' в'іт'поч'івати ў
н'іч'лий ч'ас // ну / це / зви'ч'аіно / в'ідо'брази'елос' і на
служб'і на наш'іі // і от памй'атайу / йак одно'го 'разу /
коман'дир бата'рейі / йа'кого ми 'дуже пова'жали і в'ін ц'о'го
заслу'говуваў / попе'редиў / уч'ас'т'іл'іс' случ'аі сна на
посту // ка'во заста'йу с'п'аш' :ім / стр'ел'айу на м'ес'т'е // ну
/ й'асно / ш'ч'о це ўп'линуло на нас / 'дуже пока'зало / ш'ч'о
обста'ноўка склад'на / ш'ч'о тут не^м 'може 'бути н'і'яких
шуток / н'іч'ого / а ўсе ў нап'руз'і / і так дал'і // от так ми

войу|вали з |ворогом / при^еч'ому / т|реба ска|зати / ш'ч'о |ворог
нам'і|р'аўс'а / маў |нам'і|ри |висади^ети де^нсант на Каў|каз'і /
на Каў|каз'кому побе^нреж'і // |наша бата|рейа сто|йала ў
тр'охс'тах |метрах в'іт |мор'а // і от ми охорон'али /
зе^нн'ітч'ікам / ўзагал'і / |дуже т|рудно // зе^нн'ітч'іки |небо
охорон'айут / це / так би^е |мови^ети / йіх хл'іп / во|ни дл'а
ц'ого пос'таўле^нні / але ко|ли на зе^мл'і або на |мор'і
не^спо|к'ііно / зе^нн'ітні^еки |тоже у бойов'ї| го|тоўнос'т'і і
при^ет|мають ак|тиўну |уч'ас'т' у в'ітби^ет'і| цих |напад'іў //
до|зори висі^елалис'а на |берег |мор'а у |випатку |висатки
де^нсанту / ш'ч'об |його в'ітби^евати // при^ч'ому / от |випадок
ме^нні |запам'ят'аўс'а // ми бу|ли с мо|лотшим се^рржантом
На|умови^ем ў до|зор'і / це ми по |бере|гу |мор'а хо|дили // і там
же / т|рошки |дал'і д|зоти бу|ли // і от ми по|бач'іли / шос'
с'талос'а на |мор'і / ч'і про|жектор ўк|л'уч'е|ній / ч'і ш'ч'о
та|ке // ну / ў|перше |я там так б|лиз'ко буў і в'і|н теж // і ми
|думали / ш'ч'о |йакрас |висатка // пам'а|тайу / ми зал'ізли у
зот і га|дали / ш'ч'о нам / во|гон' в'іткри^евати ч'і н'і // але ми
ш'ч'е не^н |ч'ули і не^н |бач'іли ш'ч'е н'і|кого і не^н |ч'ули |мови //
це бу|ли п|росто х|вил'і |б'іл'і / буру|ни / і це зда|валос' нам /
ш'ч'о то осв'іч'е|но // так і |випатки // ну / |я гово|р'у / ш'ч'о
/ ко|ли |ворог насту|паў / ко|ли особ|ливо нам с'тали в'і|дом'і
п|лани |його |висатки де^нсанту / |дуже на|пруже^на бу|ла
обста|ноўка // але во|на зм'і|нилас'а / ко|ли |ворогу да|ли
в'ітс'іч' і не^н |т'і|лки да|ли в'ітс'іч' / а поч'а|ли |його г|нати с
Каў|казу // зда|валос' би^е / |рад'існо / ми пе^ри^ема|гаймо
|ворога / |гоне^нмо |його / але ш ми не^н |т'і|лки ро|зум'іли / ми
це |бач'і|ели / в'ітч'у|вали / ш'ч'о пе^ре^нмо|ги ц'і / во|ни |дорого
|кошту|ють / ў|трач'а|ємо |наших то|вари^еш'іў / ў|трач'а|ємо
бойо|ву |техн'ку і так |дал'і // це на|кла|дало в'ітпе^нч'аток /
|йасно / ваш|кий в'ітпе^нч'аток на нас // ме^нні |дове^нлос'а на
Каў|каз'і войу|вати / ў Кри|му |бути теж / а зак'інч'іў |я сво|ю
с|лужбу на Ду|найі / ў Изма|йл'і // от так заве^ршилас'а мо|йа
с|лужба //

т'реба сказати / ш'ч'о п'іс'л'а ди'моб'іл'ізац'ійі / йа пове'рну'єс'а / ну / йасно / ста'нови'ш'ч'е і тут не'ле'х'ке було / роз'руше'но було госпо'дарство / техн'іки не' було / прац'ували л'уди ба'гато і ў 'пол'і / і 'дома ўруч'ну ўсе ро'били / було 'дуже не'легко // але т'реба сказати / наш на'род 'мужн'о це 'вин'іс і не' т'іл'ки 'вин'іс / а в'ітбуду'ваў 'наше госпо'дарство і 'дал'і ішли ми до к'раш'ч'ого жит':а // ко'ли йа пове'р'та'єс'а / ме'н'і було д'вадц'ат' ч'о'тири 'роки / а ко'ли йа пове'рну'єс'а / з'нову ш' такі те'пер т'реба було наў'ч'атис'а 'дал'і / прац'увати / шо йа і ро'биў / і наў'ч'а'єс'а / і прац'у'ваў до 'вихода на пенс'ійу // запам'ята'єс'а 'також іш'ч'е о'дин 'випа'док із мо'го жит':а // це буў 'тис'ач'у де'вя'т'сот п'я'де'с'ат' т'рет'і'ї р'ік // йа про'ходи'єў пере'п'ітго'тоўку ў Кронш'тат':і // сл'ужба мо'я про'ходи'ла на Ч'ор'ному 'мор'і / а пере'п'ітго'тоўка на 'Балтиц'і // ўсе ішло нор'мал'но / ну / йак зви'ч'а'іно / ми ж'дали / ко'ли за'конч'і'єц':а срок і по'верне'мос' до'дому // і от йак'раз / зв'істка про те / ш'ч'о захво'р'іў С'тал'ін / а 'пот'ім / 'ч'ере'с'дей'акий ч'ас / і зв'істка про те / ш'ч'о йо'го не' с'тало // м'іж і'ншим / ц'іка'ва була ре'акц'ійа о'точ'у'йуч'іх ме'не на ц'у по'д'ійу / ко'ли пере'да'вали це пов'і'домле'н':а / а ч'ітаў йо'го в'і'домі'ї 'диктор / ўс'і си'д'іли / сл'ухали / 'мабут' ми і не' 'дихали / йак сл'ухали пов'і'домле'н':а про сме'рт' С'тал'іна // 'мабут' / йак'би проле'т'іла 'муха ў ка'зарм'і / і йі'ї ч'ут' було / так ўсе ува'жно // два 'раза пов'і'домле'н':а це прозвуч'ало / п'іс'л'а 'того про'грама д'руга поч'алас' / ми / зви'ч'а'іно / не' п'ішли ўс'і на зар'адку / осталис'а ў ка'зарм'і / на м'ісц'і // і от ц'іка'ве ста'нови'ш'ч'е / йакш'ч'о то'д'і ўс'і моў'ч'али і / 'мабут' / не' 'дихали / то те'пер йа'кийс' пе'р'іод ве'с'іл':а нас'таў / 'йако'с' ўс'і ўзба'д'оре'н'і с'тали / ш'ч'ос' роспов'і'да'ют' / го'во'рат' 'весе'ло // так же 'точ'но це було і п'іт'ч'ас по'хору'ну С'тал'іна // 'йако'с' в'ітч'ували ўс'і / сме'рт' 'йес'т' сме'рт' / 'мало ко'го во'на ра'ду'є / але 'йако'с' 'йак

нормал'не йавиш'ч'е сприйн'али // а от / коли йа при'їхаў додому / ш'ч'е ў поїзд'і / коли йїхали ми / ми 'бес'іду ве'ли с:луха'ч'ем виш'ч'ойі пар'т'ійнойі ш'коли // гово'рили про ц'і ш по'д'їйі / про т'руднош'ч'і / гово'рили про не'дол'іки / йак'і були / і так дал'і // от ш'ч'о ц'ікаво / йа не' 'бач'іў сл'іс ў ц'і дн'і там / де ме'н'і дове'лос'а 'бути / а коли при'їхаў додому / ме'н'і дру'жина распов'ідае / йак тут про'води'ли з'бори / йак плакали ўс'і і так дал'і // дл'а мене це було 'диўно / шо / йак це і йа по'ч'аў за'питувати // так / а ў 'ч'ому с'права // ш'ч'о таке // ви'ходит' / ш'ч'о л'уди бо'алис'а ч'і не' распоч'нец'а но'ва в'їна // ну / тут особливо ж'їнок 'можна зрозу'м'іти / во'ни / ў 'першу 'ч'ергу / ў них ск'лалас'а та'ка 'думка // йасно / ш'ч'о наша крайіна пе'ре'жи'ла надзв'ич'айн'і т'руднош'ч'і і не' хот'ілос'а поў'торе'н'а / а 'може'т бит' ш'ч'е г'іршого ста'нови'ш'ч'а / н'іш пе'ре'жиў наш на'род //

йак би' там не' було / але ч'ас ішоў // т'реба було 'думати / а йак жит' дал'і // йасно / ш'ч'о т'реба було 'ўч'ітис'а // йа п'ішоў наў'ч'атис'а до 'вашого л'убимого Лу'ганского пе'дагог'іч'ного інсти'туту / йакіі за'к'інч'іў 'тис'ач'а дев'я'тсот п'ятде'с'ат ч'е'т'вертого 'року // прац'уваў ў ше'сти ш'колах 'Марк'іўс'кого району // при'ч'ом по пе'ре'воду / не' те / ш'ч'о са'мому не' хот'ілос' у д'ругу пе'ре'їти і так дал'і / пе'ре'води'ли ме'не / пе'ре'води'ли / бо прац'уваў 'ўч'іте'лем / 'зауч'ем / інс'пектором раі'оно і так дал'і // т'реба ска'зати / нама'галис' докла'дати зу'сил' / йак 'можна краш'ч'е / ш'ч'об були ре'зул'тати і дома'галис' ре'зул'тат'іў // уч'н'і наш'і ішли ў 'р'ізн'і 'р'ізн'і виш'ч'і наў'ч'ал'н'і 'заклади / за'к'інч'ували йїх і прац'уйут' і 'зараз // ро'бота 'ўч'іте'л'с'ка вима'гае напо'легли'вос'т'і / вима'гае те'рп'ін'а / вима'гае п'іт'ходу до 'уч'н'іў і зв'язку с бат'ками // це забе'спеч'уйе 'усп'іх // йа ў сво'їй ро'бот'і нама'гаўс'а це ш ро'бити // йа ўже ска'заў / ш'ч'о

пе^ре^води^ли с одн[']і^йейі ш^коли в ін^шу / не^н хот[']і^лос[']
пе^ре^йі^жати / при^ви^кайеш['] ў ш^кол[']і / ну / особ^ливо ме^ні
по^добалос['] прац[']у^вати ў['] Кам[']анс[']к[']і['] се^редн[']і['] ш^кол[']і /
але ш^ні[']ч[']ого не^н з^роби^ш / пе^ре^ве^ли на ро^боту ў рай^оно
/ по^ча[']ў прац[']у^вати і ў од^ні[']й із['] марк[']і[']ус[']ких ш^кі^л // так
ішла мо[']я ро^бота // не^мало при^їшло[']с[']а в[']ипустити ў
жи[']т[']:а ви^хо[']ван[']ц[']і['] ш^коли // зарас с['] рад[']іс[']т[']у
зустр[']іч[']айус[']а с['] ними / з[']гаду[']ємо ми^нуле / з[']гаду[']ємо / йак
в[']ітбу[']валос[']а жи[']т[']:а // д[']уже по[']добайец[']:а зустр[']іч[']атис[']а
с[']е[']р[']іозними / с['] т[']ими / хто і на[']ўч[']а[']ўс[']а с[']таран[']о / уважно /
гарно / і спе[']ц[']іал[']н[']іст['] йак[']ус['] при[']т[']баў / а те[']пер сум[']л[']ін[']о
прац[']у[']є дл[']а себе і на б[']лаго сво[']йейі бат[']к[']і[']ўш[']ч[']іні //

т[']реба ска[']зати / ш[']ч[']о на[']ша край[']іна / на[']ша Укра[']йіна /
йа[']ка с[']тала не[']залеж[']нойу / само[']ст[']ійнойу / це д[']уже хоро[']шо
/ але не['] зо[']ўс[']ім // спра[']ва ў['] то[']му / ш[']ч[']о р[']ізн[']і с[']или
ўпли[']вайут['] на х[']іт по[']д[']і['] / при[']ч[']о[']му / од[']н[']і т[']агнут['] ў од[']ин
б[']ік / друг[']і т[']агнут['] в['] ін[']ші['] б[']ік / і це за[']ва[']жайе // а ч[']о[']му б
на[']не['] турбу[']ватис['] за сво[']йу край[']іну / не['] розбу[']довувати йі[']
/ на[']шу Укра[']йіну // йак[']раз це було б['] голо[']ўне // йасно / ш[']ч[']о
ми живе[']мо ў сус[']п[']іл[']ств[']і м[']іш[']на[']родно[']му і // зви[']ч[']а[']іно /
ми по[']вин[']:і з[']йіазки три[']ма[']ти і так дал[']і // во[']ни по[']вин[']:і
бу[']ти д[']руж[']ні / харо[']ші і с[']у[']с[']іда[']ми / з['] ін[']шими край[']іна[']ми
зе[']м[']нойі ку[']л[']і // але / на жал['] / ок[']рем[']і г[']ру[']пи р[']ізно[']го
на[']р[']аму / не[']т[']ілки не['] ба[']жайут['] / ш[']ч[']об ўсе було хоро[']шо
/ а і роб[']л[']ат['] ўсе дл[']а то[']го / ш[']ч[']об ўсе було йак[']на[']йг[']ірше
/ ш[']ч[']об були йак[']іс['] те[']р[']т[']а м[']іш['] край[']іна[']ми / м[']іш[']
на[']р[']ода[']ми // йа / зви[']ч[']а[']іно / ви[']сту[']пайу п[']роти ц[']ого / і там
/ де т[']ілки м[']ожно / ўсе роб[']л[']у дл[']а то[']го / ш[']ч[']об на[']ша
край[']іна і за[']можн[']о жи[']ла / ш[']ч[']об ўсе було га[']разд / ш[']ч[']об
ми зна[']шли сво[']йе м[']ісце на зе[']м[']н[']і['] ку[']л[']і / с[']ере[']д на[']род[']і[']
с[']в[']іту //

Записано від Скиби Івана Федоровича, 1922 р. н.

МІЛОВСЬКИЙ РАЙОН

с. Великоцьк

Село розташоване за 8 км від районного центру. Виникло в XVII столітті.

1. Жиєли ў се^лі Калми^коўка / то^д'і ш^ч'е Бі^ло^воц^ко^го району / жиєли за р^іч^кої / та^ка хата бу^ла ў нас г^лин[']ана / не^ве^лич^ка / на дв^і к^омнати // со^ломої к^рита // ў са^ди^к не^н хо^ди^ў / ба^бушка ^дома вос^питувала // бу^ў малиї і раз у са^ди^к пове^ли / по^ки ден['] бу^ў / то ї у са^ди^ку бу^ли / а то^д'і йак в^{еч}'ір / до^дому спат['] / у^т'ік с^ад[']іка // то^д'і ж ба^т'ко бр[']іг^ад[']іром бу^ў / з нар[']ада йшо^ў / і йа ж б[']іжу / н[']іх[']то ж не^н до^гоне ўже // у нас там бу^ла вос^п'е^лтател[']н[']іца / та^ка хро^мен[']ка т[']отка / і о[']то йа ў[']ши^ўс[']а // а то^д'і ж при[']ішли до^дому / там да^леко / к[']іло[']метра два ч[']ере[']з р[']іч[']ку / то п[']іс[']л[']а то^го ў са^дік ме[']не ўже не^н пу[']стили / а вос[']п[']итувала ба[']бушка // то^д'і ж з[']ими бу^ли / с[']н[']ігу ба[']гато бу^ло // з[']араз та з[']іма сла[']бен[']ка / а то^д'і су[']ров[']і бу^ли / йак наме[']те с[']н[']ігу / так де[']ре[']ва зам[']італо і о[']то на го[']родах го[']ри та[']к[']і / так о[']то на сан[']ах там ка[']тали[']с[']а // пот[']ім у ш[']колу п[']ішо^ў // теж хо[']дили х[']тозна в[']ід[']к[']іл['] / там р[']іч[']ка / л[']од / ў хо[']кеї г[']рали / то^д'і м[']іж ш[']колами г[']рали з Пол[']асу з Ве[']л[']ікоц[']ка при[']ї[']ж:али до нас х[']лопц[']і / у них ко[']манда сил[']на бу^ла // на а[']ўтобус с[']іли / при[']їхали / по[']г[']рали // ну а по[']том ми пе[']ре[']їхали ў центр / з:а р[']іч[']ки т[']уда / а ба[']бушка ост[']алас[']а там // а ми ж о[']то ў центр[']і жиєли ўже не^н да[']леко до ш[']коли бу^ло // ў ш[']кол[']і йа ўч[']і[']с[']а нор[']мал[']но / на го[']су[']дарстве[']н:у о[']ценоч[']ку / то^д'і бу^ла три / ш[']кола бу^ла вос[']м[']іл[']етка // за[']конч[']і[']ў ш[']колу / ш[']:остого к[']ласу ко[']ро[']ў пас / самосто[']їят[']е[']л[']но зароб[']л[']аў г[']рош[']і ўже / йе ў ме[']не ш[']ч[']е се[']стра с[']тарша / во[']на то^д'і ж посту[']пила ў Старо[']б[']ел[']с[']к[']ї со[']ўхо[']з т[']ехн[']ікум на агро[']нома / а йа ч[']ере[']з год посту[']п[']и[']ў на в[']ет[']ер[']е[']нара //

ў студ'енч'е'с'к'і'е |годи хоро|шо у'ч'і'лос'а / це ж
 |самі'е ш'ч'асливи'е |годи |жиз'н'і // |база то|д'і бу|ла
 хо|роша / ч'о'тири од':е|лен'і'а бу|ло / ско'тини ж ба|гато бу|ло
 і ми на п'ракт'ік'е ра|ботали / до|йіли / ко|р'мили і ўсе дру|з':
 а бу|ли / жи'єли ў |комнат'і ўч'оти'р'ох в обш'ч'е'|жит'і'ї // з
 До|нецко'ї облас'т'і |Воўка / і|ше:е з |Йе'нак'і'е'ва / ш'ч'е оди'н
 со С'н'е'|ж'нова / Се'|р'ога з К'раснава Лу'ч'а і |йа // кар'тошку
 ко'пали / соў'хозу пома'гали // |пот'ім п'ракти'ка нач'алас'а
 / на ўто|ром |курс'і |йа по|йіхаў ў строіот'р'ад ў Крим / там
 йес'т' та|ка Т'е'п'лоўка / |возл'е Н'іко'ла'йе'ўки // там ви'ноград
 уби'єрали / пом'і|дори / по'том по'лоли ви'ноград / |п'ерс'іки
 уби'єрали / ну інт'е'|р'есно бу|ло / ў |мор'і ку'пали'с'а // а
 по'том / |пос'л'е т'рет'ого |курса / |наша г'рупа заін'ала |перве
 |м'істо на у|борк'е бур'а'коў і |пот'ім по|йіхали од:и'єхат'
 // дали нам соў'хозн'і аў'тобус / два вод'іт'е'л'а і нас дес'
 ч'олов'ік двац':ат' по|йіхало // при'єіхали ту|ди / а там ўже
 буў та|кій |к'емп'інг / во'но ш'ч'е' то|д'і |т'іл'ки поч'і'на'лос'а
 / там ш'ч'е' н'іч'ого не' бу|ло / так ми палатки по|ста'ви'єли
 ди'кар'ами // лу'на |йак заі|шла |ноч':у / ми по'ужі'єнали і
 п'ішли до |мор'а гу'л'ат' // і та|ка йес'т' при'є'мета п'лават' за
 ш'ч'ас'т'і'єм по |лун:о'ї до|рошке // ну о'то ж по|плили хто
 ск'іки / а по'том раз / |кинули'с'а / а од'ного не'|ма'є // а в'ін
 на с'пину л'іг і гре'ібе // ми кри'єч'али / кри'єч'али / а в'ін же
 у вод'і / не' |ч'у'є // то|д'і ко'нешно пе'ре'л'а'кали'с'а / ну
 слава |Богу |Сан'а |виплиў // то|д'і ш'ч'е ми не' з'нали н'і
 |бар'іў н'іч'ого // а там на го|р'і буў бар / п'ішли |веч'ором
 ту|да / там ко|ктел'і нам понали'вали / та|к'і о'то / по'лосками
 // нач'али пит' / а во'но га|дос'т' та|ка / не' по|н'рави'єлос'а нам
 // наш аў'тобус |пот'ім по|йіхаў по го|рам ў |Йалту / а ми по
 |мор'у по|плили |кат'е'ром // |пот'ім ве'р'нули'с'а ў Т'е'п'лоўку
 / а там соби'єрайуц':а |йіхат' ў Бахч'е'са'раї / ди'є'вити'с'а
 досто'пре'ме'ч'ате'л'нос'т'і // а |йа ш'ч'е |йак ў строіот'р'ад'е
 буў / то |бач'іў // та і жа'риш'ч'а там по т'ім |гора'м |лазит'
 / то пе'|ш'ч'єра / де хтос' ко'лис' жиў / то мона'стир' //

вобш'ч'е"м кажу / ну ви йіж:айте / а йа тут на хаз'аїств'і
ос'танус' // ос'танус'а йа і во'д'іте"л' // во'ни 'кажут' / ви ж
тут хаз'аїнуїте та на об'їд ш'ч'ос' зварган'те / ос' кот'е"лок
// ну ми і зваргани"ели // п'ішли / ви"на набрали // і палатку
ў нас ук'рали одну / ну н'іч'ого / нор'мал'но обоїшло'с' //
пожурили // |пот'ім ш'ч'е" на п'рактик'е були / і работали / і
од:и"ехали // |в:ос'е"мс'ат ўто'ром году законч'іў |т'ехн'ікум /
йа ўч'іўс'а по напраўл'ен'ійу от кол'хоза / і ото ж |надо було
отра'богат' два ч'і три |года // ото туд'а при"їїхаў / |м'іс'ац'
пора'ботаў / а то'д'і в |арм'ійу забрали // при"єзвали ў по'гран
воїс'ка / і пове"зли нас В:ош' / |город там йес'т' такий аж
за Пам'іром // з |Вош'і по Пам'ір'с'кому т'ракту ў |город
Хо'рох / ў пе"ре"вод'і кам'йа|ний м'ішок // там вок'руг |гори
/ ви"со'та т'риста п'їад:е"с'ат |метр'іў над |уроўнем |мор'а
// там два |м'іс'ац'і на у'ч'ебном були // а по'том / в'іт':іл'
/ само'л'отом у'же п'раўда / поле"т'іли ў Душан'бе / ш'кола
слу'жебного сабако'водства там йес'т' // ну там у'же набрали
інструкто'роў / а нас ў раз'ветку // йак раз двац:ат' д'ругого
ап'рел'а / це ми при"їїхали ў Хо'рох / |пере"д |першим |маїа
|вос'е"м'с'ат ўто'рого |года // ото ж там окл'іма'т'із'іровалис'а
// ну не" |помн'у / |пос'л'е дн'а по'беди / там / ото ў Ман'г'руп'і
/ по'гибли // разка'зали ш'ч'о в Аўган'істан'і во'йуйем / його
ж тут н'іх'то не" знаў // ну |випроводи"ели з поч'е"с'т'ами
по'гибших / двох з Укра'їни / а по'том у'же ў ш'колу
слу'жебного сабако'водства // ну при"їїхали туд'а / там дн'а два
побу'ли / а по'том со'бак нач'али ўруч'ат' / тор'жестве"но
// ў дв'і ши"ренги пост'ройіли / ц'і с:обаками сто'їаг' / а
со'баки так'і ж оўч'арки здоро'вен':і / а ми ж на'прот'іў /
ко'му ш'ч'о по'пало / ко'манди да'їе пе"ре"дат' со'бак / в'ін
пово'док ме"н'і кид'а / а йа бо'йус'а // ну ўз'аў його / Бу'їан
зват' // п'ішли в:ал'їер / |нач'аў кор'мит' / при"євикли / і по'том
/ на'в'ерно з |м'іс'ац' побу'ли ў ш'кол'і // там нас пого'н'али
хоро'шо // і нас там п'ід Душан'бе йес'т' Л'аут / там пол'ігон
|танковиї / а |дал'ше |сопки не"ма н'іч'ого / о'дин к'іш'лак / і

ўсе // машiнама нас прiвезлi / вiкинули ўсе / дес' ч'асоў в
 одинац'ат' // ми палаткi поставiлi / собакам нори по'рили
 // i там два м'iс'ац'i жи'лi ў го'рах / ну не' ў го'рах / а ў сопках
 // ну а по окон'чан'iй / по распр'еде'лен'iю по'паў ў Темск'iй
 погран'отр'ад // i в'ос'ем'с'ат' ўтором году п'а того нойабр'а
 пер'ес'iклi гран'iцу i колонойу по'iхали на Тулукан //
 туду по'пали йа i С'е'р'ога Пат'iтс'кiй з К'iровоград'а // ну i
 там бол'ше года на 'точ'к'i буў / С'е'р'ожку пот'ом рани'ло /
 ну н'iч'ого / об'iшло' // ве'рнуўс'а назад / а Бу'ян со мно'ї
 ўс'о ўрем'а // а тод'i йак 'iхали в отр'ад / 'iлi не' 'iлi
 / 'ноч'iу пер'еп'равилiс'а / на д'ругiй ден' 'iс'ти н'iч'ого
 не'ма / поч'ти д'воiе сут'ок го'лодн'i з цим собакойу // н'i
 матраса / н'i к'роват'i / н'iч'ого не' було // а пот'ом ўже
 'iде'мо на бе'те'ер'i по Аўган'iст'ану / ну о'но ж во'на во'на
 а ч'орт / не' стр'iл'али ш'ч'е н'iч'ого / ўрод'е ўсе 'тихо // а
 пот'ом йак ко'лона вистрой'iлас' / а в'iн у мене буў хо'лер'iк
 / т'iп 'нерўнойi д'ейате'л'нос'т'i / раздражите'л'нiй / ну i
 ун'ухаў там у бе'те'ер'i два м'iшка сухар'iў / сух'па' / пот'iм
 вiрваўс'а добраўс'а до тих сухар'iў / роз'iрваў м'iшок
 i сухар'i гри'зе / а старос'лужаш'ч'i / ти ш'ч'о собаку не'
 кор'миў / а йа кажу / ш'ч'о сам не' йiў // так во'ни ме'не
 накор'мили / понай'далис'а / i дес' к'iлометр'iў сорок
 ост'алос'а до 'точ'кi / i ш'ч'ос' бе'те'ер'нач'аў / забарах'лиў
 д'в'iгател' у н'о'му / ко'лона п'iшла / обган'айут' у'с'i / ну
 п'iдр'емон'т'iро'вали йо'го / ну до'iхали з горе'м попо'лам
 йа ў хвос'т'i // при'iхали на 'точ'ку ў 'перви' ден' ч'ут' не'
 ў'били // ми йак раз при'iхали / а там м'iна роз'iрвалас' /
 нав'ерно ч'олов'iк п'ат'нац'ат' по'гибло // пот'iм йа по'паў
 в о'копи / о'то ж бл'ен'даж / си'дим // ко'лона при'iшла /
 посылкi прiвезлi // ме'н'i сказали / ш'ч'об ди'евиўс'а тут
 / ну а йа ди'ўл'ўс' / а о'но там ти ти ти ти / раз л'ап л'ап
 л'ап // йа думаў / ш'ч'о ж там таке / iнте'р'есно // i тод'i
 в'iн виш'ч'е'н'ко ўз'аў / в'етки по'сипалис' // пот'iм ме'не
 за 'ноги пот'анули // i в'iн йак раз по'паў би / йакш'ч'о б не'

д'оргнули ме^не ўниз // ну ўс'о нор^мал'но // повойу^вали // а
в:ос'е^м'с'ат ч'е^твертом го^ду у^волие^ў'са нач'ал'ник ап^теки
/ а йа ж ве^т'фел'ше^р // і йа по^паў на но^ву должнос'т'
нач'ал'ни^ка ап^теки // йа д^умаў / ш'ч'о там же ў Со^йюз'і
во^йна конч'ілас' / а о^но ока^залос' по дру^гому // пр'ішлос'
обс^лужи^ват' ўс'і то^ч'ки / йак'і ў нас були за гран'іце^й
в Аўган'істан'і // і йа за пол^года ост^аўши^х'са обл'ітаў
ўс'і то^ч'ки / ўс'і зас^тави об^йіздиў сво^го погранотр'а^да /
пе^р'ре^даў собач'ку / пе^р'ре^у'ч'ілі йі^йі на сл'ідо^ву // а по^том
у^волие^ли ў за^пас //

при^е'йіхали до^мой / поп^разнували ўст^реч'у // а
при^е'зівали з'і Старобел'с'ка / по^йіхаў т^уда з у^ч'ота з^н'аўс'а
/ а ў М'іловом стаў // а до^ма бат'ко при^хво^раў з^дорово і
при^е'шлос' іти на ро^боту // о^то йа по^гул'аў д^н'іў дес'ат' //
пре^д'дложили должнос'т' заў Ве^л'ікоц'кой ле^ч'еб^н'іці //
ну кол^хоз у нас буў здо^ровий // сви^е'ней бу^ло т^{ис}'ач' д^вац':ат'
нав'ерно / ско^тіни вос'е^м'сот сорок т'іл'ки до^йного ста^да
/ ч'о^тир'і МТФ / т'олки / не^т'ел'і дес' т^{ис}'ач' до тр'ох бу^ло
// нач'аў ра^ботат' / нор^мал'но ўсе полу^ч'алос' / коле^к'т'іў
хо^роший буў / а по^том ўст^рет'іл сво^йу поло^в'іну / О^л'гу
Але^к'сейе^ўну // о^на ра^ботала буг^алте^ром в аўто^парке
/ си^г'рал'і с^вад'бу п'ат^нац':атого де^к'абр'а // на с^вад'бу
соб^рали^с'а ўс'і // з'іма бу^ла хо^роша / по^года хо^роша // і
по^йіхали ми за не^в'вестой ў Мо^ісейе^ўку // по^йіхали т^уда /
не^в'весту в^икупи^ли / ч'і так заб^рали // нач'али йі^хат' на^зад
/ а аўтобус Ле^а'аз буў / і в'ін забуксу^ваў // ну тол^па здо^рова
бу^ла і нач'али тол^кат' / а ўс'і ўже із'р'адно поп^разнували
// ну при^е'йіхали / розпи^с'али^с'а / нач'али п^разнуват' //
поп^разнували / ўс'і м'іропр'іят'йа прове^ли // і по^йіхали
до Се^р'па / а по^йіхали не^п по т^рас'і / а напр'аму ч'ере^з
п^оле / а там і забуксу^вали / ну ми і пове^р'нулис'а // і дал'і
п^разно^вали // і нач'алас'а с'іме^йна^я ж^изн' // ро^диўс'а ў нас
Сашка / син с^таршій / в:ос'е^м'с'ат п'а^том го^ду ш^остого

аўгуста // ну а ми работали // полу'чили квар'т'іру / то'д'і
ш'ч'е давали // по'том ро'диўс'а Ко'с'т'а в'ос'е'м'с'ат
де'в'і'ятому // у нас те'пер два сина //

*Записано від Пасічника Володимира Анатолійовича,
1963 р. н.*

2. – Де Ви навчалися?

Наў'чалас'а йа ў Слоў'йано'сербс'кому 'техн'ікум'і //
посту'пила у'сем'с'ат с'ед'мом'году // л'іш'би ку'дис' посту'пит'
// под'ружка мо'йа посту'пала і йа за неї // а во'на не' зда'ла о'дин
е'к'замен / а йа ўс'і зда'ла // ну о'но ж с'тидно 'йіхат' на'зад у
де'реўн'у / при'іш'лос' ў'ч'ітис' // ў'ч'ілас' с'е'м'с'ат с'ед'мого
по вос'ме'д'іс'ати' год // г'рупа у нас бу'ла та'ка / д'евоч'к'і
ўс'і де'ре'вен'с'к'і / ск'ромн'і // н'іку'да ми не' хо'дили т'і три
го'да / т'іл'ки в обш'ч'е'житій та ў 'техн'ікум'і / б'іл'ш н'іде
не' бу'ли // ко'мнати то'д'і бу'ли ве'лик'і / по п'ат' ч'оло'в'ік
ў ко'мнат'і // ў нас бу'ли з Т'ройц'кого райо'ну дв'і д'евоч'ки
/ ш'ч'е од'на з Олек'сандроўки Лу'ганс'койі об'лас'т'і і це йа
з Му'с'ій'ўки з М'ілоўс'кого райо'на / од'на бу'ла з Стан'іци
// ми з ними ўстр'е'ч'айемс'а ч'ере'з ка'жд'і п'ат' год п'іс'л'а
'техн'ікума // о'дин раз / праў'да йа пропус'тила ўстр'е'чу / бо
'Саша ў нас буў ма'лен'к'ий / а так ўсе ўрем'а 'йіздили // ўс'і
д'евоч'ки ра'бота'ют' / хто по спе'ци'ал'нос'т'і / хто н'е / хто
де // ну в осноў'ном ўс'і по спе'ци'ал'нос'т'і / хто глаў'ним
бу'г'ал'тером / хто заў'от'делом / ўс'і хо'ро'шо уст'ройіліс'а // а
пос'л'е 'техн'ікума йа долж'на бу'ла 'йіхат' ту'да до нас ў се'ло
Му'с'ій'ўку ра'ботаг' / ну то'д'і ра'бота в'езд'е бу'ла і в'езд'е
нуж'на бу'ла ра'бота / а йа при'йіхала с'уда ў се'л'хоз'техн'іку
на прак'т'іку і ост'алас' тут // за мене запла'т'іл'і д'ен'г'і і йа
ост'алас' тут ра'ботаг' // так о'це ж і ост'алас' В'ел'і'коц'ке /
'вийшла зам'іж тут і квар'т'іру полу'ч'іла / і ўже с'к'іл'ки год
тут // на од'ном м'ес'т'е проро'била дв'ац'ат' год // ну ш'ч'ас
уже се'л'хоз'техн'іки не'ма'є / не'ма н'і буг'ал'тер'ійі / н'і

самої організації // так шчо ўже работи немае // ну і ўсё оце заучоу і за работу //

– *А ким були Ваші батькі?*

мама приїхала з Закарпаття з Івано Франківської області ў Комунарск / тоді вербували навэрно / ілі і як то так вони приїхали на работу / а потым попала ў село і тут ў селі папа мій сам селла з Мушійуки / де проішло мае дитинство // папа ўсе ўрем а работаў ў колхозі / і мама тоже там работала / пока не пішла на групу по здравіу / уже не було ў неї здравія / востміде с'агом году пішла / ўже двац'ат' п'ат' лет на групі // живе шчас з нами / ми ііі забрала до себе / а папи немае / ў паде с'ат п'ат' лет в'ін умер // навэрно від важкойі работі / потому шо работаў то на тракторі / то так ў колхозі / бо в'ін сам с'орок першого года і з лет де с'ати работаў ў колхозі // бат'ко погіб на воін'і і брат старшій погіб / а в'ін жиў з бабушкой // у н'ого шчо один буў / один з двац'ат' трет'ого / а другий з триц'ат' трет'ого // тепер у мене остаўс'а один д'ад'а ў Мушійуки і ўсё б'іл'ше нема н'ікого //

– *А Ви в сім і одна? Чи у Вас ще є брат чи сестра?*

не // іа старша ў сім'і / но ў мене шчо і сестра / і брат буў // сестра на два года ўс'ого-на-ўс'ого менша / а брат на п'ят' // ну брата ўже немае / праўда / ми його поховали / а сестра живе тут / В'ел'ікоц'ке / недалеко / б'іл'а мене // росли ми ус'і ўмес'т'і / дружно / і шчо радом з нами жили мої двійур'ідні сестри / ііх там аж три сестри / і ми росли однійу сім'іейу // це усе д'іти мого д'ад'і Вас'і // ну іа була старша і ўсе було на мен'і // іа н'ан'ч'іла ііх / помогала іім // була д'евоч'ка послушна / книжки / школа / б'іл'ш н'іч'ого // ім і доставалос'а од папи / од мами / потому шо вони мен'ш'і / балуван'іш'і / а іа ж старшен'ка / ўсе на мен'і / і хоз'аство / і уч'оба / і з ними зан'імалас'а // так шчо койе коли ііх воспитувала

/ так ска'зат' / ў нас і Сашка та'кий 'вир'іс // в'ін ўсе ў'рем'а
сво'го 'мен'шого б'рата 'Кос'т'іка вос'питуваў / так йак і йа //
– Як Ви позна'юм'іліся зі сво'ім чолов'іком?

сво'го 'мужа / йа йо'го з ди'етинства з'нала // ми жи'єли ў
со'с'едн'іх ди'реўн'ах / в'ін ў Калми'к'іўк'і / йа ў Му'с'ііўк'і
/ в'ін од 'мене буў на год 'мен'шиі / так йа на 'н'ого з'дорово
ўн'іман'іа не" обра'ш'ч'ала / рос'ли та і рос'ли // а ўже
'дужч'е з ним позна'ком'іліс'а тут / В'ел'і'коц'ке / йак
ро'д'ітел'і йо'го с'уда пе'ре'ііхали // йа йо'го 'даже в 'арм'ію
прово'жала / на п'роводах була / ну не" йак не"в'еста / п'росто
ўсе се"ло на п'роводах гу'л'ало / то'д'і ж так було / ш'ч'о і сто
/ і сто п'ад'е"с'ат ч'олов'ік на п'роводах // в'ін же в'ід 'мене
на год 'мен'шиі / так йа і не" соби'ралас' з ним ўстр'іч'ац'а
/ ўсе за сво'ю 'подругу йо'го с'ватала // ну так полу'ч'ілос'а /
ш'ч'о в'ін в 'аўгус'т'і при'шоў / а ў д'екаб'р'і 'м'іс'ац'і ми
поже"нилис'а / в окт'аб'р'і пода'ли зайаў'л'ен'іе / ў д'екаб'р'і
п'ат'нац'атога була с'вад'ба // жи'єли сна'ч'ала ў ро'д'іт'ел'ей
йо'го і 'ладили со све"к'ров'іу // ну йак ўс'ім молодим
хот'ілос'а жит' от'д'ел'но / то і ми ко'ли полу'ч'іли квар'т'іру
// Сашун'а 'т'іл'ки наро'диўс'а / нам ўже ўруч'іли кл'уч'і //
Сашко буў у нас 'мал'ч'ік хо'рошиі / о'то було покорм'л'у
/ на три ч'аса бро'сала на пра'бабушку йо'го стар'ен'ку і
шла с'уда на квар'т'іру ре"монт 'д'елала // к 'новому 'году
ми ўже і пе'ре"ііхали / ме"н'і не" з'дорово і хот'ілос'а от
све"к'рухи уйе'жат' / але квар'т'іра ўже сво'я / т'реба було
пе'ре"іі'жат' // у ц'іі квар'тир'і ўже дес' л'ет д'вац'ат' ми
же"вем //

ну о'це ж наш с'тарше"н'кий Сашун'а // бач' йа'кий
буў 'мал'ч'ік хо'рошиі // а тут йес'т' од'на фото'граф'іа
так воб'ш'ч'е та'ка 'пишка // гл'а йа'кий / в'ін у нас заў'жди
поў'нен'кий буў / йа йо'му 'йісти не" розр'ішала / ш'ч'об не"
пе'ре"іі'даў / не" толс'т'іў / так в'ін то'д'і похудаў / так йа
йо'го по п'ат' раз на ден' кор'мила // ну в'ін і папа ж у нас бач'
йа'кий п'іс'л'а арм'іі не" толстиі / а то'д'і би'стрен'ко так

роз'ийіус'а // а це с'вад'ба // сн'імали ўсе // бабушка Л'іда
ос' прово'жайе його з В'іл'ікоц'ка ў Му'с'ийіўку // с'н'ігу
тоже було багато / так йак і ў ц'ом году / ну т'іки / праўда
/ по'года луч'ша була / ін'іі буў / так крас'іво було // а це ў
нас у'же дома / д'ад'а Кол'а по'казуйе ўпе'р'од // це ў нас
дома сто'яат' на во'ротах / к'р'осна мо'яа йак сто'йіт' / йак
солдат // це ўже прово'жайут' нас з дому / і папа / і мама / це
д'ад'а м'іі // а це пле'м'ан'іца / ўже ў са'мої та'ка д'евоч'ка
/ йак во'на тут / Ка'р'іна ўже виросла // ну вобш'ч'ем
двац'ат' год уже проішло / так шо Саш'к'і уже двац'ат'
год / і бабушка / і д'едушка / д'едушки ўже не'маіе /
похо'вали д'едушку // а тут са'ма інт'е'р'есна фото'граф'іа /
ну с та'кої сіло'юа йа йо'му кол'цо од'івайу // а от Са'шун'ка
йа'кіі то'же с'обач'койу / а це С'е'р'ожка та'к'іі мален'кіі //
Сашка ў нас та'кіі буў са'мосто'яате'л'ніі мал'ч'ік с'а'мого
детства / Кос'т'іка н'ан'ч'іў з ч'ети'р'ох год / і кор'міў
його ў кол'аск'і ч'ут' не' закор'міў / хл'іб пхаў / ш'ч'об
в'ін йіў / ско'р'іш' найідаўс'а / ка'же / ш'ч'об в'ін р'іс //
Кос'т'ік бач'іш' йа'ка худор'ба / це не' Пас'іч'ник / на н'ого
не' по'хожіі / хо'т'а і б'ілен'к'і о'бойе // а о'це ми на мо'р'і
// т'і го'да йіздили // Сашка уч'іўс'а хоро'шо і ў ш'кол'і
/ а цеі туроч'ок ні'як н'іч'ого не' хоч'е // Саша ш'ч'ас
уч'іц'а в інст'ітут'і ў се'л'хоз' / а Кос'т'а ш'ч'е ў ш'кол'і
по'ка в'ос'мом клас'і //

– А Ви держите якесь хазяйство?

та йе і ко'рова ў нас / і те'л'а / і поро'с'ата / і со'бак аж
три ў дво'р'і / і ко'т'іў т'ройе // ран'ше / йак т'іл'ки с'тали
тут жит' / пошт'і хаз'аіства не' де'р'жали // ў со'в'ецкойе
ўрем'яа ус'і зарп'лату полу'ч'али / ўс'і ра'ботали // а ш'ч'ас
хаз'аіством жи'ве'мо // було шо і три сви'но'матки д'ержи'ем
і три ко'рови / а ш'ч'ас іме'н'о од'на Зор'еч'ка на'ша л'убима
// од'ну ў п'рошлом году зар'ізали по не'ш'ч'ас'т'у / здали
// а те'пер т'рошки по'мен'шало // ну н'іч'ого / буде'м ўс'о
раўно ув'е'л'іч'іват' о'п'ат' // на'до уч'іт' студ'ента ў го'род'е

і рош:и^р’ат’ ха’з’аїство |думайе^м на цей год // і сви^но^маток
|надо заводи^т’ / і ко^рову до^бави^емо ш^ч’е^м од^ну / так шо
дв^ір |буде попоў^н’ац’:а //

– Дивлячись на вашого чоловіка, складається враження,
що він любить гарно поїсти?

ми так^і і ў^с’і |л’убимо попоїсти |добре // п^ірож^ки
ў нас / б^л’інч’іки / п^іел’м’ен’і // ч[’]ере^з ден’ / то |каждий
ден’ / йак не^ма н^іч’ого з |м’аса / то во^ни ў нас го^лодн^і’і //
|л’уб^л’ат’ шоб |мама й |торт’іку пе^к’ла / і ўсе та^ке доб^рен’ке
|л’убл’ат’ по^кушат’ //

– Скажіть, будь ласка, рецепт найулюбленішого вашого
торта?

ої / то от на ден’ рожд’ен’я |мужа та^кий торт пе^к’ла
/ ш^ч’о і са^мой пон^рави^еўс’а // нази^евайе^ц:а Ле^б’е^д’інойе
|озе^ро // не^м знайу / хтос’ ме^ні даў / ч’і ў га^зет’і ви^ч’італи /
ч’і |може ш^ч’е^м дес’ / та ос’ но^вий ре^цепт по^йа^виўс’а у нас
ў краї^ку // д^л’а |т’еста |надо од^ін ста^кан сме^тани / ч’е^тири
жоўт^ки / одне йаї^це / о^дин ста^кан |сахара / три сто^лових
|ложки ка^као / два ста^кани му^ки / од^на |ч’аїна |ложка |соди
|гаше^ної |кусом / і |т’істо та^ке / |легко го^тови^ец’:а / на
сково^родку ви^ели^евайе^ц:а // во^но до^води^ец’:а до гу^стої
конс’іс^тен^ц’ії // полу^ч’айе^ц:а йак б^іск^віт / |л’огкій
та^кий // ч’о^тири^еста грам |масла / од^на |банка сгуш^ч’оного
моло^ка і сок з од^ного л’і^мона / це^м о^дин крем // а йе ш^ч’е
о^дин // цей |роби^ец’:а з ч’оти^рох б^іел^к’іў / зби^евайе^ц:а
з ч’оти^рма ста^канами |сахара ў гу^сту |п’іну / і от^д’ел’но
бе^ру^ц:а |вафе^л’н’ кор^ж’і і о^ц’і |п’іну на^кладу^йт’ на два
|вафе^л’н’і кор^жа і запе^к’кайе^ц:а ў ду^хоў^кі / а по^том т^реба
не^м пе^ре^плутат’ і |прави^л’но ск^ласти цей |торт // сна^ч’ала
|ложи^ец’:а о^цей ко^рич^не^ви^ї кор^ж / про^мазуйе^ц:а тим
хо^рошим |мас^л’ани^ем |кремом / то^д’і бе^рем |ваф^іл’ни^ї |корж
/ тої шо з б^іл^ками / |ложи^ем б^іл^ками на^гору і те^ж |маже^м
йо^го |кремом / то^д’і ш^ч’е о^дин |ваф^іл’ни^ї кор^ж б^іл^ками
ўниз / і зноў йо^го |кремом на^мазуйе^м / то^д’і з^верху ўже

ко|рич'ни|є|вий| корж / йо|го| ма|же|м| і| укра|шай|є|м| ї|ак| за|хоч'є|м|
 // |мо|же|м| зро|бит'| ко|рич'не|ву| гла|зур' кра|сиву| // во|на|
 |ро|би|є|ц':а| так / дв|і| сто|лов|і| |ложки| сме|тани| / дв|і| сто|лових|
 |ложки| |сахара| / три|ч'а|їних| |ложки| ка|као| і| |масла| с'л'і|воч'ного|
 дес' п'ї|ста|кана| // за|к'іп'ї|а|тит' / осту|дит' і| полу|ч'а|є|ц':а|
 та|ка| кра|сива| уку|сна| гла|зур' / тор|т| полу|ч'а|є|ц':а|
 ізу|м'іт'є|л'ний| // здо|ровий| / ви|сокий| / кра|сивий| і| оч'є|н'
 ї|кусний| // ш'ч'є| во|ни| у| мене| л'убл'ат' |пра|жский| тор|т| / ї|а|
 йо|го| |то|же| ч'асто| пе|ч'у| // т'і|сто| тут / два| ї|а|ц'а| / п'ї|то|ра|
 ста|кана| |сахара| / о|дин| ста|кан| сме|тани| / п'ї|то|ра| ста|кана|
 му|ки| / од|на| ч'а|їна| |ложка| |со|ди| |гаше|на| уку|сусом| і| три|
 сто|лових| |ложки| ка|као| // |то|же| |легко| ви|п'і|ка|є|ц':а| /
 ви|є|ли|є|вай|є|ц':а| ї|ак| сме|тана| на| ли|є|сти| // а| крем| / два| ї|а|ц'а|
 / о|дин| ста|кан| |сахара| / од|на| трет' ста|кана| мо|ло|ка| і| т|ри|ста|
 грам| |масла| // це|ї| тор|т| го|тови|є|ц':а| |дуже| ш|видко| і| на|ба|гато|
 де|ше|є|ше| в'ін| об|ходи|є|ц':а| // а| ш'ч'ас| ї|ак|раз| |Масл'ана| / так|
 у| нас| / то| ва|рени|є|ки| |с|и|ром| / то| б'л'інч'і|ки| |раз|н'і| // во|ни|
 л'убл'ат' |бл'інч'і|ки| то|нен'к'і| в| осно|ў|ном| // та| ї| |Масл'ану|
 ми| ї| дро|ж:о|в'і| пи|є|ч'єм| // на| шес'т' ста|кан'ї|ў| му|ки| / п'ї|ят'|
 ста|кан'ї|ў| во|ди| і| п'ї|ят'| ста|кан'ї|ў| мо|ло|ка| / два| ї|а|ц'а| /
 п'ї|ад:и|є|с'ат| грам| с'л'і|вочного| |масла| / п'ї|ад:и|є|с'ат|
 та|кого| / |посного| / дл'а| |жарки| / на| |посном| |легше| |жари|є|т'|
 / і| сто| грам| дро|ж:є|ї| // це| та|ке| т'і|сто| / |надо| ш'ч'об| дес' у|
 те|п|лен'кому| пос|тойало| / п'ід'ї|шло| / а| то|д'і| ви|п'і|ка|є|ц':а|
 / і| полу|ч'а|є|ц':а| так'і| |дуже| ї|кусн'і| / кру|же|ў|н'і| / п'р'ам|
 ї| с'є|точ'ку| |бл'інч'і|ки| со|ло|ден'к'і| // хо|т'а| ї|ак| ї|є| сме|тана|
 / то| ми| |ро|би|є|мо| ш'ч'є| ї| |царс'к'і| / там| ї|м'і|сто| мо|ло|ка| /
 т'і|л'ки| нул' ш'іс'т' |л'і|тр'ї|ў| йо|го| / ну| |то|же| так| же| / |дрож:і|
 / шес'т' |ї|а|ц' / дв'є|с'т'і| грам| с'л'і|вочного| |масла| ш'ч'є| і|
 с'л'і|вок| т|ри|ста| грам| / і| |сахар| по| ї|кусу| // це| вобш'ч'є|
 полу|ч'а|є|ц':а| так'і| пр'ам| |оч'є|н' ї|кусн'і| / і| |ситн'і| і| кра|сив'і|
 // то|нен'к'і| |бл'інч'і|ки| |оби|є|кно|є|н'і| / з| |л'і|в'є|ром| і| з|
 ва|рен':ам| |л'убл'ат' / і| з| |ма|ком| і| |си|ром| / |вобш'ч'є|м| |бл'і|ни|
 ї| нас| |перша| |ї|да| // ну| а| |л'і|том| у| нас| на| |кухн'і| кон|с|єрвн'і|

цех // ми ж при^евикли закри^еват' ўсе / от пом'ідора / і кеч'уп
закри^евайе^м са^м'і і ўс'ак'і салати / шо йе на го'род'і / то ўсе
закри^евайе^ммо // кої шо 'можна і з'імої при^еготу'ват' / а ми
ўже по при^евич'к'е // нап'р'ім'ер / студенту закри^евайе^м
'заўтрак тур'іста / во'ни йо'го л'убл'ат' / з'разу отк'рили
'баноч'ку і йі'д'ат' // ре^ецепт та'кий / не^е 'дуже склад'ний /
ч'отири к'ілограма пом'ідор / о'дин к'ілограм 'моркви /
о'дин к'ілограм ци^ебул'і / п'іўто'ра к'ілограма со'лодко'го
'перц'а / о'дин ста'кан 'риса / піўл'ітра ол'ійі / о'дин ста'кан
'сахара / сол' і ч'ас'нок і перец' г'ірк'ий / сто грам 'уксуса //
рис за'моч'уйе^м на о'дин ч'ас у вод'і / по'том ў'с'і 'овош'ч'і
пе'р'е'к'р'уч'уйуц':а на м'йасо'рубк'е пост'е^еп'ен:о ўсе по'том
'вари'ц':а // ўл'іт' туд'а ол'ійу і ва'рит' ў то'матном 'соке
/ то'д'і сол' до'бавит' / 'сахар' / і хаї во'но ки^епит' ми^енут
'дес'ат' // по'том ў'сипат' 'моркву / ш'ч'е ва'рит' д'вац':ат'
ми^енут // то'д'і ци^ебул'у / ш'ч'е д'вац':ат' ми^енут ва'ри'емо
// по'том 'пере'ц' і рис / ўсе це про'вар'уйе'ц':а ш'ч'е дес'
т'риц':ат' / 'сорок ми^енут // 'пере'ц' / сол' уже 'пере'д тим / шо
за'катуват' ў 'банки / добаўл'айе'ц':а по ў'кусу // йе ше о'дин
хо'рошиї ре^ецепт са'лату / на о'дин к'ілограм бол'гарс'кого
'перц'а / до'бавит' о'дин к'ілограм пом'ідор / 'можно 'бури'ех /
п'іўк'ілограма 'моркви / т'риста грам ци^ебул'і і це ви^еходи'т'
дес' три л'іт'рови'ех 'баноч'ки / і 'зеле'н' по ў'кусу / ну шо
йе п'ід ру'койу / пе'т'рушка / ук'роп / ки'н'за // у'се 'м'елко
по'р'ізат' со'ломкої / п'е'р'е'м'ішат' / за'ложит' ў 'банки і
по'том ў 'кажду л'іт'рову 'банку поло'жит' сто'лову 'ложку
'сол'і / по дв'і ч'аїни'ех 'ложки 'сахара / по одної сто'лової
'ложк'е 'уксуса / три сто'лових 'ложки 'масла / і три / ч'отири
пе'р'ч'іни го'рошком // і цеї са'лат ш'ч'е сте'ре'л'ізу'ват' ш'ч'е
п'і'с'ат / шиїс'ат ми^енут // 'овоч'і полу'ч'айуц':а хо'рош'і /
хрум'к'і / не^е м'йак'і / і ўкус со'хран'айе / не^е то шо о'то ў
каст'рул'і ва'ри'емо / о'но о'то ўсе 'бул'кайе //

Записано від Пасічник Ольги Олексіївни, 1962 р. н.

с. Зориківка

Село розташоване на річці Комишиній, за 25 км від районного центру. Виникло в кінці XVII століття.

1. Пр'адут' по'разному // йе пр'алки і старо|даўн'і / пр'адка де"ре"ўйана називайец':а / а ў'мене ме"хан'іч'е'с'ка е"лектропр'алка // 'воўну / дл'а 'того / ш'ч'об пр'асти / 'нада пос'т'ірат' / але снач'ала пост'риг'ати / пос'т'ірат' / во'на 'висохне / разобрат' й'йі // йакш'ч'о погана / то й'йі ч'ешут' на ч'оске // пр'адеш в одну 'нитку / а тод'і до м'іста сойед'ін'айе'ш та |с:укуйе'ш у дв'і / і ви'ходе клубок / ўйа'жи / ш'ч'о 'хоч'е'ш // ч'астини старо|даўн'ойі пр'алки / там і 'коле"со / і 'вилка / і с'тоўб"ч'іки / с'калка / де 'нитки / на с'калку іде 'нитка / а у 'вилку закла|дайец':а с'калка / под'нож':а / шнур на 'коле"со //

2. |С'ійут' пр'адив'о / конопл'а // там йе і п'лоск'ін' / йе і пр'адив'о // пр'адив'о оста'йец':а дал'ше / а п'лоск'ін' ви"еби"райут' |ран'ше"н'ко на м'іс'ац' // ў сно'пи поўйа'зали його / воно 'висохло / а тод'і ў р'іч'ку пок'лали його / при"еда'вили камн'ами та |досками / воно 'вимоч'ілос'а / тод'і 'висохло / тод'і на 'терни'ц'і його пе"ре"б'йут' / а по'том його ш'ч'е мнут' но'гами / мич'ут' на г'ребе"н'і / аж тод'і пр'адут' // а пр'адив'о п'із'н'іше це |д'іло |робл'ат' / снач'ала обмолот'ат' зе"рно з його / пр'адив'о то |моч'ат' // мо'ч'іли ўже п'ід |ос'ін' / |замороз'ки бу'ли // це ж напр'адут' |тон'ше і |тоўше / на осно'ву і на п'іт'кан':а / а по'том тч'ут' // т'кали по п'йат' шмат'к'іў / у шмат'ков'і по дв'ац':ат' |метр'іў // на'ч':ут' / а |пот'ім |л'ітом |б'іл'ат' його / одб'іл'уйут' // одб'іл'ат' // |ран'ше ш'ч'о / |сон'ашни'ки / так о'то позби"райут' / на'топл'ат' ним і |пособи"райут' |поп'іл // і тої |поп'іл на'моч'ут' / та ш'ч'е і к'рейд'ойу // то луг називайец':а //

Записано від Половинко Тетяни Пилипівни, 1930 р. н.

с. Морозівка

Село розташоване в долині річки Комишиної, за 25 км від районного центру. Виникло в XVII столітті.

1. С'їяли конопл'і і л'он / ту|да б'іл'ше на с'ев'єр / там л'он роди|ўс'а / ў нас б'іл'ше конопл'а // а то|д'і ўже / з|нач'іт' / і т|кали / там ба|гато опе"рац'її / там д|вац':ат' дв'і опе"рац'її |нужно з|робит' / по|ка |в|итч'єш тої холст // і о'то ўс'у |з'іму / ўс'у о|с'ін' / йак убе"рут' у|се / п'ішли дожд'і / о'то зан'імай|уц':а |ет'ім / конопл'ої / ла|майут' / по'том трут' / по'том йіх |вар'ат' / по'том о|п'ат' мнут' / но|гами і ру|ками ви"ми"найут' / а по'том пр'а|дут' // це ро|били ж'інки б'іл'ше / де |добр'і мужи|ки / так то до|пома|гали ї ч'олов'іки / от / мн'ат' о|соб'єн:о // пр'асти не" пр'али / а мн'али // бу|ли так'і ку|дел'і / і о'то но|гами сто|їаг' там і о'так мнут' йо|го / пе"ре"ми"найут' / шоб ви"ми"налас' та|ка ко|стрич'ка |мал'ін'ка // по'том йіх над|вор'і ви"тр'іпуйут' / і ч'олов'іки мнут' / а де ч'олов'іки |хуж'і / так т'і с|пали / а ж'інки мн'али //

2. Те"мн'їє з'імо|ю |рано / йак п'ат' ч'асо|ў / так і те"мн'їє // а то|д'і ўже ж'інки пр'а|дут' // на |заход'і У|країни там ч'олов'іки б'іл'ше т|кали / а у нас |т'іко ж'інки // ве"рс|тат'і так'і / і то ви"ти"кайут' те по|лот'но / а то|д'і йо|го ш'ч'є ї б'іл'ат' // |моч'ут' / ка|душки з во|дою // по|лот'но там тон|ке / то|ўс'те бу|ва / о'то йо|го / з|нач'іт' на|моч'ут' / а то|д'і ж у дво|рах тра|ва ро|сла / шпо|риш / ка|лач'іки // і о'то ро|сти"лайут' йіх / і о'то ра|з'іў три за ден' / о'но |висохне / о|п'ат' з|моч'ут' / о|п'ат' ро|сти"лайут' / о'но |сохне // і о'то б'іли|ли / а то|д'і ўже |шили там шо //

3. Конопл'у по|с'їяли / ви|росла / ну / о|с'ін' при|шла / йїї пор|вали / там йїї рвут' два |рази / од|ну |ран'ше / а од|ну |пож:є // |ран'ше рвут' |пос'п'іл' / ко|торайа не" опи"ли|лас'а

і зерна з неї не буде // то сама лучше / хароша / тонка
нитка / там тонке полотно / а з лону шче тонше //
виривайут' плоск'ин' / вибирайут' руками / она ж там
видно / де вона кашки так і зерне"ч"ком / і вона тоущ'ча
/ а це тонен'ке таке / воно там ото пилоч'ок такий / ото
не опи"лилас'а / ото вибирайут' / ото д'і моч'ут' / а то д'і
уже ос'ин'у виривайут' ўсе // за"сохне / вимолот'ат'
зерне"ч"ко / ето ж зерне"ч"ко доро"гойе зе"р"но / хароше"йе
ж / там масло з неї хароше"йе // оно висохне / а то д'і ў
р'ічку так і снопи / горстки називайуц'а / ўйажут' т'і
снопи / мич'ут' / кладут' у р'ічку / прикол'уйут' / шоб
не зби"вало / там так і рогни с'таў'ат' / прикол'уйут' / і
воны там / може / дн'іў двац'ат' / може / триц'ат' / мокнут' //
то д'і вич'агайут' його і оп'ат' растаў'л'айут' горстки / они
сохнут' // висохне / а то д'і ўже нос'ут' у двір / і тут так і
ламанки йес'т' / дві досточ'ки одшл'іфован'і на станку / а
одна на шарн'ірах // по"том те"р"ниц'а / д'руга їде опе"рац'і"я
// по"том його моч'ут' надвор'і ў шапли"ках // воно там
не"д"іл'у вимокне // шапли"ки / така кадушка не"ви"сока /
к'ругла / ве"лика ве"лика / бувайе така овал'на / йак ван'а //
туда наливайут' воду / і оно мокне надвор'і / мокне так
не"д"іл'у // то д'і висиха / і оп'ат' його те"ре"бл'ат' / об
стоўб' там вибирайут' оц'у ўс'у костриц'у // а то д'і ўже
шче раз моч'ут' / і по"том мнут' уже // пос'л'е того / йак
оце перемо"ч'ілі / там м'елка м'елка така кострич'ка
зостаец'а // то д'і ото мнут' но"гами // виминайут' його
/ вимнут' оце / витр'іпайут' / оп'ат' намоч'ут' його / доўго
моч'ут' / по"том воно висиха / оп'ат' потр'іпайут' // то д'і
ўже воно са"ме волокно // ну йес'л'і хара"шо з'робл'ат' / так
там воно не"ма н'іч'ого / а йак хто лодар / так как небуд' /
та нач'іна пр'асти //

4. Пр'алка така крутиц'а / греб'ин' такий / над'ивайут'
його і т'агнут' отак / а тут же пр'адка пр'аде / оно

нак'руч'уйец':а / ну там у'м'іт' нада // іл'і ве"ре"те"ном //
 ну то не" проівод'іт'ел'не ве"ре"те"но // ко'лис' це даўно
 даўно бу'ли так'і ве"ре"тена // то о'на т'агне йо'го / к'руте
 йо'го / намота / о'но к'ругле і так на нитк'і д'ержи"ц":а //
 ну по'том уже м'е'хан'і'зац'іа п'ішла / п'р'ад'ки но'гойу
 к'руте / с'калка та к'рути"ц":а // п'р'адут' так'і ко'тушки /
 йак 'зараз о'то / т'іл'ки 'бол'ше // о'то на ко'тушки на'мотуйе
 / на'мотуйе / с'калка назі"вайец":а // нап'р'адут' о'це
 ко'тушки ц'і / а то'д'і мо'тайут' йіх на ви"тушку // о'так
 кре"сто'вина / з'нач'іт' / т'а'жола / з х'ароших б'р'ове"н / тут
 уста'наўл'уйец':а штир' та'кіі / а там кре"сто'вина по'мен'ше
 // на'мотуйут' мо'ток на с'калку / то'д'і тоі мо'ток 'вар'ат' о'п'ат'
 / 'оспу д'е'лайут' з 'жита / з 'житн'ойі му'ки / 'р'едка 'р'едка /
 шл'іхта назі"вайец":а / і о'то ў н'еі 'вар'ат' // і о'но обли"па
 там н'емнож"ко // то'д'і мо'тайут' на ос'л'ін:иц'у // то'д'і так'і
 ви"сок'і 'билки з кре"сто'винойу упи"райуц":а ў с'тел'у // о'то
 мо'тайут' йо'го о'так // о'п'ат' по'том зн'іма'ют' / о'п'ат'цеі
 мо'ток // о'п'ат' йо'го 'вар'ат' ў цеі же шл'іхт'і // так / з'ва'рили
 // то'д'і розр'іза'ют' о'цеі мо'ток дл'ін:иі / заў'йазу'ют' 'кажду
 'нитку на бара'бан'і на ве"рс'тат'і / а то'д'і на'т'агу'ют' / то'д'і
 ў 'бердо 'кажду 'нитку пропус'ка'ют' // там два 'берда / од'ну
 'нитку в од'но 'бердо / а другу в і'нше // ч'оўник та'кіі дл'а
 попе"реч'них / там ц'і'воч'ка та'ка / ну і ш'ч'ас назі"вайут'
 ц'е'ва з бузи"ни // на'мотуйут' на ц'і'воч'ку / у ч'оўник
 устаўл'айут' йо'го / о'на там к'рути"ц":а і о'то так пе"ре"пл'і'та
 і пе"ре"пл'і'та // а там на'кач'уйеіц':а / вал другіі на'кач'уйе
 о'то полот'но ўже // там ко'ротк'і 'нитки обр'іза'ют' / о'то ўже
 і полот'но // зн'іма'ют' йо'го / рос'кач'уйут' / д'е'лайут' ку'ски
 і ждут' до л'іта / це дес' ў 'март'і 'м'іс'ац'і 'роби"ц":а / а то'д'і
 ўже л'ітом 'б'іл'ат' і ўже сороч'ки шийут' // та'кже т'кали і
 'сукна / ну тут у'же з 'шерс'т'і / 'бажано з о'веч'ойі 'шерс'т'і
 // там у'же шерс'т' х'ара'шо ви"ми"вайут' / 'моч'ут' / там
 на'воз по'при'ли"паў / 'разна гр'аз' / ви"с'т'іру'ют' // то'же ў
 шапли"ках то'д'і ви"моч'уйут' // а то'д'і в'іша'ют' на гр'еб'ін'

і нач'інайут' нат'агат' волокна // це ха'роше / а де коро'тен'ке / в'ід'ки'дають' // шерс'т' го'това / о'п'ат' у'же на ве'рстат на'мотуйут' і тч'ут' полот'но то'же так ў р'ади // а по'том ту шерс'т' / шоб бу'ло во'но та'ке / йак драп / нач'інайут' вал'ат' / 'моч'ут' ў ки'п'ятк'і і о'то так вал'айут' / і о'но у'плот'н'айец' : а / то'д'і у'же не' видно р'ад'іў //

Записано від Чалого Михайла Івановича, 1927 р. н.

5. Спе'р'ва го'тоўл'ат' ни'т'ки / а то'д'і спе'ц'іал'но та'ка ос'н'іўни'ц'а нази'вайец' : а / послу'йеш на ц'у ос'н'іўни'ц'у ни'т'ки / а то'д'і станок / ну йак ве'рстат' / на нейі на'кач'уйеш // о'дин вал о'це ж та'киї на'кач'уйеш ни'т'ки / а то'д'і / йак тч'еш п'ітс'т'олки / на д'руг'і на'кач'уйец' : а // ну т'кали о'це ж ни'т'ки / ос'нова нази'вайец' : а / а о'це ж п'ід'кан' : а / о'це ж із тр'апок // о'це ж там с'іўки / ч'оўни'ки // на с'іўки на'мотуйеш 'кажді ден' / о'но ж там йа'киї 'хоч'еш хва'сон / п'ідби'райеш / йа'киї ц'в'ет / ну в ос'ноў'ному 'ран'ше полот'но т'кали / так о'то ж ни'т'ки і так 'б'іл'і / і так 'б'ілі'єми т'кали // а те'пер / йак о'це ўже ми с'тали / так о'це ми полот'но не' т'кали / а о'це ж до'рож'ки т'кали / д'ранки // а 'нитки п'р'амо ў мага'зин'і купу'вали / катушки // йак упе'ред же йо'го п'р'али / п'р'али із п'р'ад'єва // садо'вили ў го'род'і конопл'у / то'д'і на р'іч'ки ви'мач'уйут' йо'го / а то'д'і п'р'али на п'р'ад'ки // о'тож на п'р'ад'ку п'р'али і т'кали // на п'разни'ки не' т'кали // п'р'али ж'інки / та йес'т' / 'кажут' / і ч'олов'іки т'кали // та ўже ў 'наше ўрем'а / йак ми / так ўже мужи'єки не' т'кали // а о'це ў 'мене бу'ла све'к'руха / так ка'зала / а ў нейі буў све'кор / так в'ін / 'кажут' / 'б'іл'ше ткаў / ч'ім йі'йі све'к'руха т'кала // а о'це ўже 'л'уди мо'йіх го'д'іў / то ўже 'мало т'кали //

Записано від Медведєвої Ніни Іванівни, 1938 р. н.

6. П'р'адиво п'р'адут' ни'т'ки / добу'вайут' ни'т'ки / тож п'р'адиво ла'майут' на ла'манку / 'сушут' / йак 'виросте // а

воно виросла дес' по п'іўтора метра / висохне / вот // і ш'ч'е
 ў н'ого характ'ерно / се'рце'вина у'с'а це та'ке / йак дере'во
 / а ко'ра / ко'ра о'це йак'рас п'р'ажа / пон'імаєте / ко'ра /
 от ко'ру ш'ч'об от'ілит' / нада 'висушит' його / пола'мат' /
 н'е / с'п'ерва ў р'іч'ку кладут' / му'л'ако'ю при'екри'вайут'
 / му'лом / ілом / ле'жит' не'д'іл' дв'і п'ід ілом у вод'і /
 то'д'і ви'ни'мают' / сушут' і ла'мают' на ламанку // та'ка
 ламанка / руч'ка і два от'верс'т'іа та'к'і / ту'ди кладут' / і
 о'но п'росто пе'ре'ламує // ла'мают' / а по'том трут' / по'том
 мнут' но'гами і ў кон'це кон'цоў кост'риц'у ўс'у удал'айут' //
 оста'йуц' :а во'локна // а то'д'і во'локна п'р'адут' ўс'у із'іму при
 ламп'і та при каган'ц'і б'жен'ш'ч'іні // це ро'бота клоп'ітна
 // п'р'адут' / а то'д'і ц'у п'р'ажу ў жит'н'у / шл'іхта / та'ка
 жит'кос'т' з жит'н'ой му'ки / кл'і'ке / кл'і'ке / обва'лакуйут'
 / оп'ат' же сушут' / на п'іч'ке сушут' / там в'ішайут' // і
 ў кон'це кон'цоў нач'інают' на'мотуват' на ви'тушку //
 то'же з'робле'не з кре'сто'віни / а там та'к'і скалки / і на
 йіх на'моту'ют' ту п'р'ажу // на'моту'ют' у'же на скалки /
 пе'ре'моту'ют' іш'ч'е раз на клуб'іки / а клуб'іки то'д'і ўже
 ідут' на т'кац'к'і ве'рстат' //

7. Родилс'а йа ў се'л'і Мороз'іўка М'ілоўс'кого району
 Луганс'койі облас'т'і / то'д'і була Вороши'лоўг'радс'ка
 облас'т' // звут' ме'не Ми'кола / хва'м'іл'іа Ч'алоў / по
 бат'ков'і Іванов'іч // у ш'колу йа п'ішоў у тис'ач'а де'ўйат'сот
 т'риц' :ат' де'ўйато'му роц'і з вос'мі рок'іў і зак'інч'іў /
 то'д'і ж по два го'ди си'д'ілі / по два ро'ки си'д'ілі / тис'ач'а
 де'ўйат'сот сорок де'ўйато'го / то'му ш'ч'о в трет'о'му
 оста'ваўс'а і ў п'йато'му // а то'д'і два ш'ч'е ро'ки ро'биў на
 трактор'і при'цепш'іком / вот / і не' хо'диў ў ш'колу // і та'ке
 ре'шиў с'оміі клас конч'іт' у сорок де'ўйато'му роц'і // а
 то'д'і / з'нач'іт' / п'ішоў прац'у'вати у кол'госп'і // у кол'госп'і
 прац'уваў на проіз'воцт'ві // то'д'і суд'ба за'кинула у
 Хар'к'іўш'іну // там і же'ниўс'а // і там ра'ботаў по'мошн'іком

с'тол'ара ў стол'арном цех'і п'ят'рок'іў // і при'їхаў о'п'ат'
до'дому / з'нову при'їхаў до'дому / вот // у кол'госп'і работал
бри'гадиром стро'їбри'гади / хот' / будбри'гади / поработаў
три роки // а ў ш'істде'с'ато'му роц'і послали у ш'колу в
Лу'ганс'к / у ш'колу мас'т'е'роў // вот йа там го'д'іч'ну ш'колу
зак'ін'ч'іў / при'їхаў зноў у Мо'роз'іўку у св'ій кол'госп // і
там ўже стаў техн'іком стро'їт'ел'ем // проро'біў три'нац':ат'
рок'іў // а по'том при'слали із више'го образо'ванія / йа
о'п'ат' стаў бри'гад'іром сво'ёй бри'гади і ш'ч'е прора'ботал
д'вац':ат' рок'іў пока до са'мой пенс'іі // пе'ре'стро'їли
ба'гато / вот / у кол'госп'і // в осноў'ном так'і стро'їки / ш'кола
/ клуб / ко'роўні'еки / зе'рнос'клад і масте'р'ску / та йіх не'
пе'ре'л'іч'іт' / а то ба'гато пе'ре'стро'їли // ну ко'роч'е / аж
до де'ў'я'носта пер'вого року //

8. Царс'ка по'садка / по на'ших пред'ках д'іди і пра'д'іди
так ка'зали / тут про'їхала / йак на Дон і'зди'ела / Йе'кат'е'р'іна
д'руга ў тис'ач'а с'імсот йа'комус' там с'імде'с'ато'му ч'і
в'іс'імде'с'ато'му роц'і / вот // і при'їхала во'на і поса'дила
по'садоч'ку не'ве'лич'ку // а те'пер во'на розрос'лас' там /
так'і о'кац'іі сто'ят' в обх'ват // так / го'вор'ат' так / ш'ч'о
про'їхала са'ме цариц'а Йе'кат'е'р'іна / а откуди во'на і'їхала
/ во'на і'їхала / ко'неч'но / з П'ет'е'р'бурга ч'ере'з Мос'кву
і і'їхала аж ту'ди на Новоч'е'р'кас'к // вот во'на / з'нач'іт' і
про'їхала с'уда // і так / по пе'ре'казах / так і нази'вайец':а
Царс'ка по'садка / Царс'ка до'рога / ос' //

р'іч'ка на'ша нази'вайец':а Ко'мишка / це то / ш'ч'о
порос'ла коми'шом / в осноў'ном бо'лото // не'ве'лич'ка
р'іч'ушка / про'те доўг'іс'т' йі'ї дес' сто к'іло'метр'іў //
нач'інаец':а во'на із кол'хоза Х'рунзе / хот' / із Ми'ко'лайіўки
/ нач'інаец':а там / стру'мок т'і'ейі р'іч'ки / ко'тора
в'ід'т'іла нач'інае і те'ч'е у Во'лоши'но / це Рос'тоўс'кой
облас'т'і / хот' і впа'да ў Деркул / а то'д'і ўже поў'наіа і'де
із Мало'ч'айіўки / в'іт':іла з М'іл'ірова // три р'іч'ки ў

куч'у / вот / і сти^екайуц'а / вот / а н'іби доўжи^енойу ў сто
к'ілометр'іў при^ем'ерно // у нас в Мороз'іўц'і / з'нач'іт' /
прот'ікайе / вот / а ўпадайе ш'ч'е Гу'синка / йес'т' та'ка вот
/ р'іч'ушка як при^етока йі'йі / тоже // а откуда назван'іе
/ назван'іе 'видно ж Гу'сина 'балка / гу'сеі ба'гато паслос'
/ там тоі так і назвали Гу'с'іна'а 'балка // та і ў Лу'ганс'ку
йе Гу'синка спе'ц'іал'на Гу'синка / називали / так о'то й
назван'іе проізош'ло //

9. С'ватан'а / це ос' с'ватан'а // с'ватали / ко'неч'но
/ ко'го / д'іўч'іну молоден'ку / а не" стару // у ко'го буў
парубок / ўже до'рослі / йо'му ўже треба же"ни'ц'а //
з'нач'іт' поси'лалі друж'ка / а друж'ку / то та'кий буў бол'тун
/ 'добре балакат' у'м'іў / не" то шо там / а йо'го про'смили /
ну маго'рич' йо'му об'азате"л'но / про'смили йо'го бат'ки // ну
хто ішоў с'ватат' / бат'ко / ма'ти ц'ого же"ни'ца / от / то'д'і /
з'нач'і'ет' / мож'старшіі брат / йакш'ч'о буў 'іл'і се'стра / та'ка
/ не"зам'іжн'а / вот / ну ч'олов'ік ш'іст'с'ім / ну до де"с'атка
там // ну і сво'го ж друж'ка про'смили // вот в'ін / з'нач'іт' /
при^еходе / при^еходи'т' у 'хату до молодой / і веч'е'р'ком /
об'азате"л'но 'веч'ором / то ш'ч'об неў'добно йак от'кажут'
свати / в'ід'кажут' не" отда'мо за йо'го / так не"ў'добно і'ти
/ йак то 'кажут' не" сол'оно хле"баўши / так ве"ч'ор'ком //
обич'но буваў по'р'адок т'іко 'веч'ором / п'іс'л'а за'ходу
'сон'ц'а // при^еходе / з'нач'іт' / ну цеі друж'ок добрий 'веч'ір
/ 'добр'і л'уди / 'каже ж там / 'добрый 'веч'ір / 'добр'і л'уди
// оі йак ми ж намо'рили'с'а / оі / оі / оі / де ми т'іко не"
хо'дили і по л'ісах / і по сте"пах / і по баі'раках // то йак
забрали'с'а ў л'іс / та ў 'темни'ї при^етемни'ї / та та'кий 'темний
же л'іс / шо з'роду з'в'іку тако'го не" 'бач'ілі // ди^евимос'
ми ўже заблу'дили'с' у ц'о'му л'іс'і // це в'ін так балака
цеі друж'ко // йак же вам розка'зати / ш'ч'об не" збре"хати
ш'ч'е // а Ш'тепсе"л' і Тара'пун'ка ка'заў / шо хто 'б'іл'ше
б'реше та гаўка / то'му 'б'іл'ша с'таўка / вот // ну по по'р'адку

забраўс'а ў л'іс у темніі при^етемніі / ш'ч'о н'іч'ого не^н
 видно // диўл'ус' наш'і ж'ін'ки ў'же поч'али рота кри^евит'
 / ч'і губи кри^евит' / та нач'е плакат' соби^ерайуц':а / а йа
 вухами слухайу ўсе слухайу / вушима / а воно шумит' // і
 оч'іма н'іч'ого не^н розд^ивиеш'с'а / темніі л'іс // йа носом
 слухайу // у мене нос хот' і карпатіі / но зато ч'уткіі /
 ч'уіу добре // ч'уіу / а воно шос' запашок / та гарніі та^кіі
 запах / видно хороша молодич'ка куроч'ку за^смажуйе // і
 йа на тоі запашок // гукнуў до своііх / хо^д'імте за м^нойу
 // ус'і іде^нмо по л'ісу // темному л'іс'і // л'іс конч'айец':а /
 с'теже^нч'ку знаішоў // йа по т'іі с'теже^нц':і / по т'іі с'теже^нц':і
 // диўл'ус' і л'іс у'же конч'айец':а // слава тоб'і Господи /
 ди^еўл'ус' / а вон вогни^к бли^еш'ч'іт' / дес' далеко // йа на
 тоі вогни^к / на тоі вогни^к / до^ходи^емо / хата стоііт' / і
 оце йак раз і до вас і при^еішли ми / а л'уди і пи^етайут' / ц'і
 хоз'айіва / та ч'о'го вас зане^нсло у л'іс // та ми ж не^н сам'і
 хо^дили / це друж'ко каже / ми ж не^н сам'і хо^дили / ми ш'ч'е
 ж не^нсли голуба с'обойу // а в'ін ў'же до^росліі / ве^нлікіі /
 то не^н голуб / а о^рел сиезок^рилиі // а йо^му т^реба го^улубку
 сивен'ку // та ми ж і шу^кайемо йо^му го^улубку // так не^нма
 у вас бу^ва го^улубки / йакш'ч'о йе / то виве^нд'іт' і покаж'іт'
 / а ми подиві^емос' // та мож ще спа^руйе^нмо цих го^улубіят /
 та хаі соб'і жи^вут' // а нам стари^екам по ч'ароц':і на^л:ут' //
 та хаі ц'а го^улубка вине^нсе / а у нас іш'ч'е хл'ібина йе / та і
 по ч'ароч'к'і йе // та поўйаже нас / а ми йііі / йакш'ч'о не^н
 спала та при^едбала ч'ім ўйа^зат' поўйаже // і так дал'і і то^му
 по^д'ібне // ото ў'же і пос^ватайемо^нс'а // йакш'ч'о мо^лода
 гл'анула / вот / ну д'іўч'іна / а тоі не^нкрасиві^і / йак ото
 с^ватан':а на Гонч'ар'іўки / помни^{те} ж / вот / ш'ч'о Сте^нц'ко
 / так во^на ви^еносе гарбу^за / то ў'же не^н ну^жен // то во^ни
 то^д'і / і ну ш'ч'о ж / проба^ч'аіте / виба^ч'аіте / і ідут' соб'і
 дал'ше шу^кат' д^ругу н'е^весту //

ну то^д'і хри^сти^ейани / се^нл'ани / де ст^ройат' / де буду^ват'
 хату / бол'ше^нст^во ст^ройіліс'а / хот' / буду^валис'а т'іко

вoзл'е р'іч'ки / не"далеко / ш'ч'об же" там // а ўже р'іч'ка
дл'а нас це ўже жiзн' і рoдич'ка і гл'аўне / ш'ч'о вoдa / ну
мoже за"топле / за"топле ве"снoйу / тo ўже бе"да / тpoшкi
дал'ше кoнеч'но //

10. Пeрв'і мoрoзи йaк тyт зaс'іли / пoсe"лилис'я м'іждy
двoх р'іч'oк Гyси і Кo"мишнoйі // йaкpaз пoлу"ч'айец':a тyт
/ yгo"лoк y Кyт'іўк'і ми пoстpойіли пeрвy "вyлиц"y / вoнa
нaзивaйец':a Пaнaс'іўш'ч'іна // Пaнaс / йaкiй тo тaм тoжe
пeрвiй бyў / Мoрoз бyў / Пaнaс // тaк нe Мoрoз'іўш'ч'іна /
a Пaнaс'іўш'ч'іна // сe"лo Мoрoз'іле / a Пaнaс'іўш'ч'іна /
"вyлиц"я / Пaнaсa / вoт // б"іл'я р'іч'oк / ў стe"п'і р'іч'кa / a
xтo бyдe ў стe"пi стpойiт' // y стe"п'і мнoгo стpойaли / a т'і
xтo б"іл'я р'іч'кi / тo oблaс"н'і цeнтpи ў нaс пo Укpaїн'і
тa і ў нaш"іі oблaс"т'і / л'yбiй рaйoн oб"aзaтeл'нo пo
р'іч'к'і // ну / пpаўдa ў нaс тyт М'ілoвe тyт р'іч'кi нe"мa
/ нo тyт жe"л'eзнa дoрoгa пpoxoдe / л'yд'ям жe" тpeбa
нa рoбoтy xoдит' пo жeл'eзн'іі дoрoз'і // ну зaтe р'іч'кa
дaл'шe Ap"ceн'іўкa / цe ўжe тpoшкi дaл'шi / ну ўce рaўнo
кaч'айeм вoдy / пe"pe"вoзeм / і тaк дaл'і / тo"мy пoдoбнoйe
// цe зa іcкл"yч'eн'іeм // a в oснoўнoм т'ікo кoлo р'іч'oк
стpойілe"с'я / вoт //

11. Ну / y нaс нa oкpaїн'і тaкiх aж вiднiєх / вiднiєх
тaм / гe"нe"рaл'іўч'і мaршaл'іў нe" бyлo // цe y Мaрк'іўц'і
бyлi Йep'oм'інкo мaршaл Coв'eтc'кoгo Coйзy / вoт
/ Йep'oм'інкo // a тaк y нaс мaлo / ну зaтe бyлi пpаўдa ў
нaс пpe"дc'e"дaт'eл'і coв'eтa / вoт / Kaцaвaл / знaнiй бyў
ч'oлoв'ік // c"aмe пeрвим / oргaн'ізувaли / coв'eтc'кa ўлaс"т'
c"тaлa / в'ін знaч'іт' дyжe бyў гpaмoтнiєм і йoгo пoстaвиeли
пpe"дc'e"дaт'eл'eм coв'eтa / a тoд'і бyў пpe"дc'e"дaт'eл'eм
кoл'xoзa // iйx зм'ін'aлoс' бaгaтo // ну бyў Coкoлeнкo / вoт
// вiн oргaн'ізувaў дyжe xopoшo рoбoтy ў кoл'гocп'і // y
кoл'гocп'і тoд'і ж тe"н"дeнц'ія бyлa ж тaкa рaд'aнс'кa //

йак т'іко ч'олов'ік бе^мрец':а хоро|шо за сво|ю робо|ту / об'азате^л'но йо|го на пови^ешен'їе // заб'рали йо|го / з'нач'їт' / ў Баса|раб'їю / там на востаноў^л'ен'їе сов'єтс'кої ў^лас'т'ї ў Баса|раб'її та |Зах'ідної Укра|їни / там / праўда і ў|били // а та^ких ў нас |видни^ех л'уде|ї |дужи^ех не^м було // але ў нас пр'єдс'є|дат'є|л'ї колхозу бу|ли //

а те^мпер у нас |п'іс'л'а в'їни / в:осм'їд'є|с'ятих го|дах Пол'таўцеў буў прєдс'є|дат'є|л' / хо|роши| пр'єдс'є|дат'є|л' / ч'олов'ік браўс' / ста|раўс' / |тоже заб'рали ў ра|їком |парт'її / а то|д'ї |што не^м пон'равилос' ра|йону / і |вигнали йо|го // а в'ін так п'їдн'аў наш колгосп на |ноги / ско|тини заку|пили ба|гато і вообш'ч'є колхоз п'їдн'аў на |ноги //

12. Ну воўк це |хижи| зв'їр / йо|го л'уди бо|йац':а / хоч в'ін не^м напа|да на лу|де|ї / аж так з|дорово // ну ўс'о ра|ўно бо|йац':а / то|му і воўк / в'ін зїс'т' / та |даже ді|те|ї ма|лих пу|жайут' / бо воўк забе^мре і зїс'т' //

а ли^есица це |хитра // так і назї|є|вайут' |хитра ли^есиц'а // в'ін д'є|їст'в'їт'є|л'но зв'їр'ок |хитри| / вот // те^мпер / з'нач'їт' / у нас ш'ч'є жи^євє / це|ї крот / кр'їт' / то|ї / ш'ч'о |рїє / зе^мле^мро|їка // це / |бач'їш / бо|їц':а во|но с'трашно л'уде|ї і |дуже |сон'ц'а бо|їц':а // во|но не^м показуєц':а на |сонце // в'ін т'іко п'їд зе^мле|їу |рїє / і |рїє / і |рїє // та|кі зв'їр'ок / це не^м |дуже да|ўно / го|д'їў т|ридц'ат' |сорок по|їа|віўс'а / ра|н'їше не^м було / ба|їбак / ба|їба|ки // їїх |дуже |мало вообш'ч'є по Укра|їн'ї / |дуже // у нас Стр'ї|лецк'ї сте^мпи |коло за|вод'їў ото во|ни ту|да і п'їшли // це |тоже |хитри|є|ї зв'їр'ок і в'ін т'іко не^м |далеко па|сец':а од сво|їє|ї |норки / |б'їгат' в'ін ш|видко не^м |б'їга / то|му ж в'ін і не^м т'їка |далеко в'їд за|гону / а па|сец':а т'іко |возл'є сво|їє|ї |но|ри // |рїє в'ін |но|ру |дуже^м г|ли|боко / вот / |метр'їў ч'о|тири^е пїят' у г|либ / не^м менш / а по|том у н'ого там їє ш'ч'є |ї |комнати і так |дал'ї і то|му по|добне / вот // ну та|ким їє зв'їр'оч'ок // їак к'їшка / о|це / |наша / во|на |дуже / |бач' / до л'уде|ї ласк|ат'є|л'на та|ка / во|на до л'уде|ї / во|на ж

л'уд'ана така тва'рина // наобо'рот / ву'т'а / кур'ч'а бо'йці':а
л'удеї і с:амого 'мале'ч'ку / і 'поки зрос'ла / во'но бо'йці':а //
до 'н'ого торк'нес'а / і з'разу т'іка // а так'і йак со'бака / бач'
/ ч'і к'ішка / т'і л'уд'ан'і зв'ірі / хот' во'но і зв'ірі' / а ўс'о
раў'но / вот //

13. Ну / пр'ізви'ш'ч'а / це даў'ним даў'но / 'тоже во'ни
'наши'ми пр'аш'ч'урами при'думан'і не' зр'а // то как ім'я
'тоже при'думане / так же' і пр'ізви'ш'ч'а // пр'ізви'ш'ч'а
бу'ли по іме'н'і // так / до'пус'т'ім пр'ізви'ш'ч'а / до'пус'т'ім
'Лисе'нко од с'лова лис / ле'жит' в'ід с'лова лис // 'мабут' буў
такий йак / або хитрий буў йак лис // п'ішло йак Лис / йак
'Лисенко / од с'лова лис / ле'жит' в'ід с'лова лис // те'пер /
з'нач'іт' / Пара'моне'нко // 'видно хто то буў Пара'мон // ко'гото
з'вали Пара'моном даў'ним даў'но / а п'ішли Пара'моне'нко /
вот // ну / Ме'д'вед'ови бу'ли // ну ме'д'в'ід' це буў по'н'атно
/ вот // Ме'д'в'ід' / а то'д'і ўже Ме'д'вед'оў / а то'д'і ўже по
ро'с'ійс'к'і Ме'д'в'ед'еў // а 'наша хва'м'іл'ія 'Ч'алиї / це
йес'т' такий 'Сава 'Ч'алиї там / ш'ч'о 'тет'маном буў / ч'і 'Сава
'Ч'алиї ізм'ен'ік України / ч'і йак во'но там йак 'пишут'
там // ну це к'лич'ка ко'неї / к'лич'ка ко'неї та'ка / ч'і мас'т'
ко'неї та'ка 'ч'алиї назі'вали / вот // а по'том Б'іло'кон':і /
Р'або'кон':і / Лисо'кон':і / та йіх / 'Боже мої / йіх у'с'аких //
це хва'м'іл'ія // а по'том ш'ч'е 'д'етс'к'і / предстаў'л'айут /
о'це Ми'кола / а ми ч'італи Ми'колу 'Джер'а / ну от 'Джер'а і
п'ішло // а по'том ба'гато та'ких ў'род'е йак драж'н'ен'ія і не'
драж'н'ен'ія 'тоже назі'вайут' / от там / ну це назі'вайут' / у
нас йес'т' 'Медик / ну Ме'д'вед'оў / а дл'а 'тебе ў'род'е шоб
'Медик // те'пер у нас ш'ч'е тут назі'вайут' од'но'го Моло'ток
/ а ч'о'го во'но так п'ішло / аж не'удобно ка'зат' // 'бат'ко
при'шоў з в'ііни у 'сорок ч'е'т'вертому го'ду 'ране'ний /
при'шоў та і ка'же Ми'коло / по'даї моло'ток // а в'ін не'до'ч'уў
т'рошки / глу'хен'кий / то ка'же 'мамка сме'тану запус'тила
// в'ін подумаў даї моло'ко / а тої ка'же даї моло'ток // ми

були пацанами і прозвали його Молоток // і те^нпер йому
 уже ш^нзде^нс^нат п^нят^н рок^ні^н / ш^нзде^нс^нат ш^ніс^нт^н / іде йакіи
 Микола / Молоток // те^нпер оце В^нір^но^нк^нін / п^няне с^намого
 малу // бе^нз бат^нка // у бабушк^ні вос^нп^нітивалс^на // і о^нто^н
 ходе / ходе йак в^нір^но^нк^на // і В^нір^но^нк^на / і В^нір^но^нк^на // те^нпер /
 з^ннач^ніт^н / у нас Оста^нпец^ні^н / те^нпер по^нко^нїни^н / тоже називали
 // аж пра^нпра^нд^нід бу^нй Оста^нп^на / а в^нін по^нхож^ний ^нрод^не каж^нут^н
 на д^ніда трошки / і Оста^нпец^н // і син його тоже Оста^нпец^н //
 от так^н і назван^ніа // ^н середу рож^ндай^нуц^н:а і в^нід^нт^ніл^н во^нно //
 ну / назван^ніа / о^нп^нат^н бач^н / п^нішли / шо гу^нл^най^нуц^н:а д^ніти
 м^ніж со^нбою / на шо^ннебуд^нс^нкаже не^н так / а во^нно прозвец^н:а
 і до са^нмо^нї / до са^нмо^нї с^нмерт^ні / пон^німа^нйе^нш // у нас бу^нй
 Микола^нй Арт^номович^н / ну ш^нч^не ж пацаном / а бат^нко ^н
 н^ного так не^н лайец^н:а / а на н^ного гад^нука ти або жаба ти //
 так і п^нішло // а х^нлопц^ні п^нідхо^нпили і та^нкіи Микола / жаба
 або гад^нука // а по^нтом де^нр^нжал Арт^ном Па^нулов^ніч^н кро^нл^ні^н
 / ба^нгато кро^нл^ні^н // во^нни жи^нли п^нід го^нройу // во^нни ^н зем^нл^ні
 р^нили кро^нл^нат^нники // кро^нл^ні^н де^нр^нжа^н // а доч^нка йіх зо^нмно^ню
^ншколу хо^ндила / тоже / йа^нка Мар^ніа / Кро^нлиц^на // о^нтак о^нто
 кро^нлиц^на і п^нішло // те^нпер оце ж назива^нют^н у нас / в^нідк^ніл^на
 во^нно п^нішло йа у^нже не^н буду бре^нхат^н / Барда^нки // ну барда^н
 це слово не^нхо^нроше // а ч^ного йіх так назвали / йак т^ніко /
 йа^нка Олена / Бардач^нка // йак Бардач^нка / ^нже ^нс^ні з^ннай^нут^н //
 а йак скаже^нш Бе^нз^ніл^но^н / а йіх тих Бе^нз^ніл^нових по сло^нбод^ні
 ч^ні мало / то треба ш^нч^не доба^нў^нл^нат^н о^нта / о^нта / о^нта / о^нта // а
 йак Бардач^нка / ^нс^ні з^ннай^нут^н / по^нжалуста // а отк^ніл^на во^нно
^нз^налос^н це слово // ну / а барда^н / це ж з^нна^нєте / не^нхо^нроше
 слово / а в^нідк^ніл^на во^нно ^нз^налос^н / вот / і так дал^нейе // т^не^нпер
 оце ж назван^ніе / вот / ну / Вну^нч^нок у нас йес^нт^н / Ма^нїборода
 його / вес^н ч^нас ферме^нром робе / ну ^нже ^нзрос^нлий ш^нзде^нс^нат
 рок^ні^н йому / вот // а наро^ндила його ма^нти / ну / ба^нстру^нком /
 ну / не^нза^нконо раж^нд^ноні^н / бат^нка не^нбу^нло / хот^н не^н бат^нка /
 забрали його в ар^нмію і ^нбили / а д^нід його / забра^нў^н його /
 то^нму шо с^нім^ніа була здо^нрова / і Мак^нсим бу^нй н^німий / кал^ніка

/ а воно ж не^н при ч^чому // ну забраў / каже / ч^чі наше / ч^чі не^н наше / а ну н^ніч^о / хай буде наше / Вну^чок // і пішло // і зараз йому ш^шізде^сат год і Вну^чок / Онук / Вну^чок // йак Вну^чок скажеш / ус^сі з^знайут^т // т^те^епер у нас Гор^ру / праўда ўмер не^ндаўно / пр^пошлі год // йа гор^ру / ти гор^ріш / т^тоже балака так / ўрод^де по москоўс^ск^кі ч^чі по рус^ск^кі // йа говор^ру / йа говор^ру / та не^н говор^ру / а гор^ру // ну / т^тіко / йакиі Іван / не^н кажут^т там Іван Воско^ввил^лі / хва^мі^лі^йа йо^го Воско^ввил^лі // а йак т^тіко гор^ру / ти гор^ру / йа гор^ру / ти гор^ріш і тут так проз^звали Гор^ру / Гор^ру Іван // а по^птом оце ж Кол^ла / Н^ніко^лаі Н^ніко^лайев^віч^ч / з^знач^тіт Кол^лаша / бач^ч // Н^ніко^лаі Н^ніко^лайев^віч^ч / з^знач^тіт Кол^лаша / т^тоже проз^звали //

14. Ну / ди^дтина / ди^дтина йак роди^дц^ц:а / то^ді ж ран^рше не^н бу^ло ж род^д:ом^міў / а бу^ла ба^бка пови^птуха / називали / пови^птуха // во^вна / з^знач^тіт / зум^міе йес^лі же сх^сватки ў мат^ме^рі бе^брут^т / з^звут^т ту ба^бку // во^вна от^делу^ле / купа р^роже^ни^цу / ди^дтину ску^спа і так дал^де^йе і то^тму под^дібне / усе це то^тй // а ди^дта те / сест^страм і брат^бікам кажут^т / та ў ка^кпус^ті хо^хдили і там і наш^ли / або в оч^еретах пла^пвало / се^сстрич^чка // ну це ж при^пне^сли но^нч^у / вот / а во^вни ро^рти пороз^раў^лайут^т та слухайут^т / слухайут^т / вот / це ж так і бу^ло //

15. С^св^ва^та / це дл^да л^лу^деі во^вни р^різн^ні // йе сов^сец^цк^кі / бу^ли і рел^ріг^ііоз^нні // ну / ран^рше рел^ріг^ііоз^нні сов^сец^цка ўлас^т за^зпр^еш^чала / вот / рел^ріг^ііоз^нні праз^прузват^т / а так ў стари^ну стар^рі праз^прузвали / а т^те^епер уже / бач^ч / наобо^рот // ну / сов^сец^цк^кі бу^ли св^са^та йа^кі / Ок^табр^ска ре^рво^лу^ці^йа / с^соме і вос^вме / Пер^ве ма^ма і ўто^ре / Ден^д поб^беди / Вос^вме ма^мрта / ну оце ус^сі / оце ус^сі // а рел^ріг^ііоз^нних при^пнай^мні по мой^мім гру^бим п^підш^чотам дес^д п^пйаде^сат ч^чотири іл^лі п^пйаде^сат шес^шт^т с^св^ват на го^гду / вот // ну / во^вни так^кі ўс^сі не^нве^влич^чк^кі / там ден^д С^св^ва^того Ми^мколи / ден^д Са^сўкі / ден^д

Варки / ден' Пант'іл'ейа / а в осноўному / йак'і к'рупн'і
с'в'ата / це Р'іздво Хрис'тове / Ве'ликден' і Благо'в'іш'ч'ен':а
// це перва парт'іа с'в'ат ч'і г'іл'д'іа ч'і йак би й'іи назват'
// а друга / це Тройіц'а тр'ох с'в'атих му'ч'ен'іа / н'е / не
тр'ох с'в'атих / а Спас і Хр'еш'ч'ен':а // а трет'а / це тр'ох
Св'атих / трет'а Возн'ес'ен'іа і Покро'ва / це ўже трет'а
// а ч'ет'верта і п'ята то ўже п'ішли мал'і / мал'і празники
/ мен'ш'і // вот йа ж / йа ж гово'р'у шо цих у нас с'в'ат
п'іаде'с'ат ч'отири ілі п'іаде'с'ат ш'іс'т' с'в'ат //

Записано від Чалого Миколи Івановича, 1931 р. н.

16. О'сика ш'італас' ў народ'і прокл'атим дере'вом
// во'на прокл'ата Богом // кажут' / шо о'сика / це отво'рот
от не'ч'істой і сили // коли наступайе Тройіц'а / то к'ілок с
о'сики заби'вайут' ў воротах // кажут' / шо так в'ін заш'іш':айе
двор од в'ед'м // а по'том / шоб у дво'р'і не' слу'ч'іло с'н'іч'ого
пло'хого // к'ілок ви'ки'дали на го'р'іш':е //

Записано від Киян Раіси Тимофіївни, 1937 р. н.

Свято Сорока святых

17. Йа не' знайу / ш':ас на'в'ерно ўже так не' д'елайут' //
а ран'ше це було об'ізат'ел'но // на цей ден' с утра кажда
хаз'айка робила т'істо і пе'кла бублик'іў ілі булоч'ок
/ по'хожих на п'тич'ок // снач'ала с мален'кого ку'соч'ка
т'іста робили кач'алоч'ку / в'азали й'іи вузол'ч'іком /
кон'ч'іки роскатували трошки / нач'е гре'б'ішок і хвостик
/ і вип'ікали // цих п'тич'ок й'іли вес' ден' / о б'ізат'ел'но
й'іли д'іти // ш':е д'іти ўго'ш':али о'дин друго'го // в одн'ій
с п'тич'ок хаз'айка хо'вала ко'п'ііку // ну казали / шо й'ес'л'і
во'на ко'мус' попа'дец':а / то тої буде ш':асливий //

Записано від Сич Ольги Іванівни, 1933 р. н.

18. Ран'ше ва|рили р'ван'ц'і а|бо ш':е |кажут' галуш|ки
// за|м'іс'уйут' т'істо // во|да на пли|т'і сто|їт' і кар|тошка
за|к'іпайе // роз|катуйут' корж то|нен'ко / а то|д'і ж о|то тої
корж т'ане"ш на ру|к'і / а то|д'і ж о|то рвеш т'істо пот|рошку
і ки|дайеш ў кар|тошку // а по|том |кажут' / шо |с'одн'і |добр'і
галуш|ки сва|рила //

Записано від Ганзюр Ольги Степанівни, 1935 р. н.

Колядки

19. Ої| хоч' і не" ўспоми|наї // так |весе"ло бу|ло // о|соб'ен:о
/ ко|ли нач'інали од'івац':а // йак ш':ас |помн'у / от // йак
наїде"мо х|тозна ск'іл'ки плат|к'іў / йупок дл'ін':уч'іх
/ пообв'азуйес':а |ними / йак ци|гани / а х|лопц'і / ої / йак
понав'ішуйут' нам на й|упки ўс'аких жи|ел'із'ач'ок / шоб
цоко|т'іли // сна|ч'ала д'іўч'ата рису|вали тим / о|то / йак йо|го
/ бур'аком со|б'і |шоки / от / а по|том на|водили |сажої б|рови
// вобш':ем ро|били так / шоб йіх не" ўз'нали // ої / а йак
х|лопц'іў од'івали // це вобш'е с|м'ішно бу|ло // од'івали йім
|тоже й|упки / нар'ажали йіх ци|ганами / ха|з'айіном і ха|з'айкої
/ ко|зої // то|д'і ш':е буў о|дин х|лопе"ц' / йа|кий м'ішок но|сиў //
ох / а то|д'і ўже йак понар'ажайемс'а / йак п'іде"м на |вулиц'у
/ по |хатам / так |весе"ло / ідем / с'п'івайем / о|дин |одного
тол|кайем у с'н'іг / ох / пр'ам ў суг|роби // ко|л'адки с'п'івали
ми от|д'ел'но ха|з'айк'і / д'іўч'іні і |іл'і х|лопц'у //

Записано від Череватої Ганни Юріївни, 1940 р. н.

20. Нач'інало|с' ўсе с |того / шо |д'іўч'іна і х|лопец'
ў|м'іс'т'і хо|дили на |вулиц'у / на |гул'ки // |ран'ше |пара /
йа|ка дол|жна поже"ниц':а / ўс'е"гда обш':алас' на л'уд'ах
// с|ваталис' |ран'ше |пос'л'е у|борки / ч'і / йак бу|ло сво|бодне
ў|рем'а // х|лопец' поси|лаў до бат'к'іў н'е|в'ести сва|т'іў /
а т'і про|силис'а пе"ре"ноч'у|ват' ў |д'іўч'іни // ха|з'айі|ни //

йак ўс'е'т'да должн'і були ўгостит' сва'т'іў // по'том сва'ти
нач'інайут' розказуват' / йа'кії у них йе гарн'і х'лопе'ц' /
йо'го 'ран'ше ч'асто називали к'н'аз'ом / йа'кії в'ін гарн'і
хаз'айін / шо в'ін прац'овит'і / л'убе і ува'жайе сво'іх
бат'к'іў // ну / а по'том о'ни кажут' / шо в'ін поч'уў / шо у
ц'ому 'дом'і йе гарна д'іўч'іна / і шо йіхн'іі х'лопец' хоч'е
й'іі зас'ватат' // по'том бат'ки сп'рашували сво'іу 'доч'ку /
сог'ласна во'на іл'і н'ет // і йес'л'і д'іўч'іна була сог'ласна
/ то о'на подавала сва'там рушн'ики / йа'к'і должна була
сама ви'ши'ват' // пос'л'е ц'ого д'іўч'іна ш'італас'
зас'ватаної //

Записано від Чернявської Лідії Іванівни, 1935 р. н.

21. На Івана Ку'пала д'іўч'ата ц'в'іт'іў пона'низуйут' на
тоў'сту н'итку і в'інк'іў со'б'і на го'лову понапл'ітайут' // а із
ши'п'шини на'место в'ішайут' на ш'ийу // а то'д'і 'воз'муц'а
п'ід 'руки і ідут' гу'л'ат' по 'вулі'ц'і і с'п'івайут' г'ромко //
і так ўсе хара'шо / весе'ло було 'ран'ше // на 'воду пу'скали
в'інки с ц'в'ітк'іў // у йа'ку с'торону в'інок попли'ве / ту'да
і д'іўч'іна зам'іж п'іде // о'то рвут' ц'в'іти / ўс'ак'і п'іс'н'і
с'п'івайут' ве'сел'і // іграйут' ў 'раз'н'і ігри / ў перс'н'а / ў
г'леч'іка // ми с'п'ішили у'правиц'а 'дома 'ран'ше / шоб п'іти
в'інки пли'сти / с'п'іват' гур'том // а д'іўч'ата мал'і г'рали ў
к'реїмашки //

22. Йак ст'ройілі х'ати / закла'дали на у'глах св'а'тих
коп'ійки на ш'ас'т'а // ст'ройілі с ве'ликих кам'е'і дубових
ко'лод // були 'рубле'н'і х'ати // на'воз'ут' г'лини / со'ломи і
ви'м'іс'уйут' ко'н'ом // при'ходимо ма'зат' ба'гато л'у'де' /
ўс'і хаз'айінам пома'гали / так м'ісили г'лину і ц'ііейу
г'лино'у ви'л'іпл'ували го'р'іш'е // то'д'і хаз'айін сам ўже
ш'іко'туриў / шпару'ваў / а то'д'і т'р'апко'і с п'іском
ви'ети'райут' / шоб х'ата і пото'лок р'іўн'іше були //

к'рилас' хата |ран'ше со|ломої // а те"пер |шихв'ером // у
|комнатах бу|ли на|мош':єн'і по|ли с |досток / йа|к'і бу|ли
на|крит'і само|тканими до|рошками // по уг'лам ви|сі|ли
і|кони с рушні|ками // п'еч'ка бу|ла розри|сована |разними
цв'і|тами і ри|сунками // до зе"леної не"д'іл'і н'іл'із'а бу|ло
кв'іч':ат'хату // а ко|ли п'риїде зе"лена не"д'іл'а / йак на|носим
ў|с'акої |зеле"н'і // пол ч'є"бре"ц'ом пок'рийем // пахне / йак
у сад|ку // понари|вайем |ц'іл'і обе"ремки паш'н'і і о|то йак
понаси|пайем / шоб ў|с'ака |неч'іст' не" во|дилас' //

Записано від Голенко Лідії Петрівни, 1938 р. н.

с. Півнівка

*Село підпорядковане сільраді Зориківка, яка
розташована на р. Комишній, за 25 км від райцентру. Село
виникло в кінці XVII ст.*

1. П'р'адиво са|дили са|ми // ко|ли йо|го по|сад'ат' / то|д'і
|вибе"рут' / йак во|но зас|тигне / поў|йажут' у сно|пи / у |р'іч'ку
/ |моч'ут' |його // поскла|дають' / при|єкидають' йо|го / ш'ч'об
во|да не" зне"сла // |кисне во|но / |поки ум|йакне // то|д'і сно|пи
на ти|єну |в'ішайут' / ш'ч'об во|ни |висохли |добре // сно|пи
по|сохнут' / а то|д'і на |ламанку йіх по|ла|мають' / на |терни|ц'і
трут' / мнут' |йіх // а то|д'і |микали ми|ч'ки / |пот'ім |ц'і ми|ч'ки
рос|ч'єсували / п'р'али / ва|рили п'і|спу з му|ки / ш'ч'об
|нитки не за|сукувалис' / а ш'ч'об гла|ден'к'і бу|ли // кр'із'
|п'іспу про|т'агували / то|д'і сну|вали // іс'|калки зн'і|мали на
мото|вило / а пот'ім з мото|вила на ви|єтушку на|матували /
на ос'н'іўни|єц'у сну|вали // йак з ос'н'іўни|ц'і зн'і|мут' / то
розд'і|л'айут' на пар|ки і за|т'агуйут' у т|кац'кий ста|нок // а
ў т|кац'кому ста|нку / на|ч'ін':а / п'і|дн'ішки // м'іж пар|ками
ўстаў|ли шо|х'тини //

Записано від Харламової Зої Сергіївни, 1935 р. н.

2. *Діалог між Николаєнко Марією (НМ) та Данильченко Анастасією (ДА).*

ДА: ногу одр'їзали / а в'ін йак приєй'ж:ау' прошлий год' / ч'ї позапрошлий?

НМ: позапрошлий / в'ін прошлий год йакраз хво'рау' // йакраз у н'ого о'то пале'ц' бу'ю // кажу / шо ж в'ін не' жал'їе за но'гойу? // каже // ку'ди там йо'му жал'їти // його так вимуч'їло / так вимуч'їло / та'к'ї бол'ї стра'шен'ї в'ін пе'ре'носи'ю / не' пома'гали ўже н'їйак'ї у'коли // в'ін так / каже / трошки п'їд'т'агс'а / по'прави'с'а //

ДА: ка'зала Н'їнка Вас'укова / шо Тас'ка ка'зала / шо спра'ўний / каже три т'ис'ач'ї п'енс'їю полу'ч'а / а йа о'то пас'ла гу'сеї / в'їну у Л'удки пас / і ми з Л'ус'койу // с'тали та забалакали'с'а // а йа ї ка'жу / Н'їколаї Сте'панови'ч' / йа вас ч'асто згаду'ю / кажу / нам з ва'ми т'реба м'їр'ати'с' / ко'му п'ершому ўми'рат' // ч'о'го? йа кажу / вам же с'хоч'е'ц'а: шоб коло Ми'хаїл'їўни захо'вали / і м'е'н'ї с'хоч'е'ц'а ў холо'доч'ку / а там т'їл'ки о'дин гро'боч'ок дол'же'н бут' / по'м'їсти'ц'а // а в'їн і каже н'е / Над'а / йа ўже не' при'їду // йак ум'ру / то хто ж ме'не с'уди ве'с'тимо? // ме'н'ї там не'по'гано / і йа с'уди ўже не' при'їду // а л'уди / каже / од'наков'ї // там ме'не ўз'али на уч'от йак в'е'т'е'ра'на / запи'сали / і ме'не / каж / поздра'ўл'а'ют' і с' ка'ждим п'разни'ком / і по'дарки 'нос'ат' //

НМ: Н'їна ра'бота / Сла'ўко / ч'олов'їк / ра'бота / а син / тої с'тарши'ї жи'єн'їс'а / роз'ї'шо'с'а з п'ершойу / о'стало'с'а ди'єт'їна / х'лопч'їк / д'ругий раз ожи'єн'їс'а / тоже йе ди'єт'їна / і цеї ожи'єн'їс'а / не' ра'ботає / од'ї'шо'ю //

ДА: це тої шо нарко'ман?

НМ: а хто зна //

ДА: ну в'їн о'дин ка'за'ю ра'ботає в ох'ран'ї // ха'роши'ї // а цеї / каже / нарко'ман // а у з'ат'а д'воє ч'ї т'роє д'їтеї // при'їхали раз до во'р'їт і тара'бан'ат' / шо откри'єваї // в'їн / каже / ўз'а'у ру'ж':о / ви'їшо'ю на кри'л'це / а с'їна не' бу'ло /

каже шо таке р'єб'ата? а так і так / мол / йа ўже не^н помн'у хто // оце Слав'ік / наві'єрно мен'шиї / с'таршиї С'єрг'єї // до нашого С'єр'їюжки б'ігаў // долже^н в'ін / откри'ваї / а то ми зараз розн'є'с'ом // а в'ін каже / у мене двухст'волка / йа ш'ч'ас йак випал'у вам / так йа вас розн'є'с'у // ід'іт' / каже / йа вам не^н долже^н н'ікому / а з ним розч'ітуїтес' // долже^н в'ін / шукаїте / требуйте з н'ого // п'іс'л'а того не^н було //

НМ: а це / п'іс'л'а того при'їхаў / попалас'а робота / п'ішоў / при'єходе // не^н о'форми'ўс'а // а ч'о'го ж? с'таўка п'ат' тис'ач' // шо йа за п'ат' тис'ач' буду работат'? ну о'то Н'іна робе / бат'ко робе / а йо'му мала с'таўка //

ДА: Н'іна заў'хос у бол'ниц'і // с'імсот кроват'іў / о'на там / каже / зав'єдує // зарплату не трат'ат' //

НМ: так же і Вал'а / не^н зав'єдує столовойу а шос' з по'судойу // тоже йак при'їхала Тан'а Вал'іна / а йїхали ў Крим на од'их // а Ол'анка і плач'єц'а ої / Тан'єч'ка / та і не^нмає н'і коп'ієчки / н'і п'єн'с'ії хоч' тоб'і йакїї руб дат' // а о'на поди'вилас' на нейї та / бабушка / та шо ви балакаїє'те / ви ди'єв'іц'а йак'і у мене ки'єшен'і набит'і гр'ішми / та у нас гро'шеї ба'гато / ч'о'го ви ко'лоті'єтес' / нашо нам н'ужн'і ваш'і гр'ош'і?

а оце ти ска'зала за Кат'у Дул'ч'іну // Паша йїзде?

ДА: не^н знайу // о'на до мене при'єходила / і йа до нейї д'в'іч'і хо'дила з'імойу // а оце йа хо'дила на п'роводи на кладби'єш'ч'є / а тод'і с'кладби'єш'ч'а йшла / п'іду заїду // коли їду / ди'єўл'ус' / а во'на си'єдит' п'ід хатойу // йа кажу а ну ви'єход' на вулиц'у / побалакаїєм // та'ка із'ігнута Кат'а // кажу / Кат'а / хо'ди'єш до Марус'ки? п'ішли до Бат'єн'ч'іхи // а во'на т'іл'ки л'аг'ла // кажу / ну л'агаї / а во'на н'є / йа но'ги спус'т'у / то ме'н'і тод'і л'єгше // а Кат'а та не'доч'ува / ми з Марус'єйу балакали / а во'на сид'іла моўч'ки //

НМ: ну а йа о'то була на по'хорон'і і во'на була // ч'і йїї хто при'єв'іў ч'і не знайу // ну а во'на / дош'ч'ік нач'аў накрапат' / ми за ви'єног'радом с'іли / а о'на іде та о'то до

мене ої / Боже / Боже / Ма'рус'а / та це ти? та ўрод'і йа
// ої / та шо ж із нами с'тар'іст' ізробила // та йа ж те"бе і
не ўгадала // та ч'ого ж ти така? а ти / ка'жу / д'їўка? та
це ж во'на с'їла коло мене та с'тали балакат' // а тут т'от'а
Л'уба при'їшла драстуї / се"ст'рич'ко / та і пот'агла йїї // та
Глад'ч'їха / Ми"коли Йоси"пови"ч'а //

ДА: Дус'ки //

НМ: та йак з'думаю йак ми бу'ли коло те"л'ат з не'ю
// та Пол'ка Іл'ін'їшна // а С'т'опка хо'диў пома'гат' нам
спраў'л'ац':а // ну йак с'хоч'е пома'гат' / так хо'де і пома'га / і
п'їд'стеле і напо'є // а йак не с'хоч'е / суки"н кот // при"ходе
один раз / при"шоў / а ми тут спраў'л'а'є"мос' / С'т'опа /
заўтра при"ход' / у ч'отир'і ч'аса / а Кат'а хаї хліб" пе"ч'е
// а в'ін н'ї / не" хоч'у // ч'ого? та Кат'а гро'мит' не" хоч'е /
а йа не" при"їду / ме"н'ї не" п'лат'ат' // хаї пе"ч'е і гро'мит'
/ а йа не" при"їду // йїї хаї п'лат'ат' і во'на хаї їде // ми його
про'сили про'сили / про'сили про'сили / не" ўпро'сили // ну
ладно / не" при"їде"ш і Бог з то'бойу // ми з Іл'ін'їшно'ю
напо'їли те"л'ат / а п'їшоў у корч'му // а ми позаган'али
/ ўже справи"ели"с'а / все ч'їн-ч'їнар'ом / їти до'дому //
ос' в'ін при"ходе // диви"мос' / п'їяни"ї // Пол'ка / да'ваї
т'їкат' / а ку'ди ж? / хо'д'їм до Фе"на'гей'їўни // ми п'їшли
до Фе"на'гей'їўни / пос'їдали коло в'їкна і диви"мос' шо ж
бу'де ро'бит' // в'ін при"ходе / лайе"ц':а гро'мит' не" хоч'е /
те"л'а ўмре / ўмре те"л'а / во'ди не"ма'є / і лайе нас / а ми
си'еди"мо // так в'ін во'ди нат'агаў / пови"пус'каў те"л'ат з
у'с'їх 'баз'їў / нач'аў напу'ват' / а во'ни ж напо'єн'ї / а во'но ж
хо'лодно / во'ни т'їка'ют' // так в'ін ган'аў / ган'аў / ган'аў /
ган'аў / мах'нуў ру'кою та і п'їшоў // так ми з Іл'ін'їшно'ю
йак с'тали сорг'їру'ват' / так у'же і сме"р'кало"с'а / а ми там з
ними доў'бемос' // а з'на'є"ш йак в'ін Кат'у ви'ган'аў? ч'ї
не" з'на'є"ш? не" з'на'є"ш? ў них ма'лен'ке те"л'а захо'рало
// в'ін при"ходе / а ба'ба Ган'а С'т'опа / те"л'а про'пало // а-
а-а-а // в'ін п'їшоў / Кат'а йїсти не" да'вала / о'но і ў'мерло

того // і давай виган'ат' Кат'у гет' іди / іди до Фе"тфебе"л'а / там і жи"ви // ти ме"н'і не" нуж"на // те"л'а ўмерло / йісти не давала / і ото ж нач'аў йййі ган'ат' // а тод'і баба Ган:а сид'іла та і каже С'т'опа / не" нада / а то і В'іт'а і Паша буде плакат' / не" нада / Паша і В'іт'а мо'йі / а во"на хаі іде до Фе"тфебе"л'а // ну о"на при"ходить до н'ого С'т'опа / та йа заўтра п'іду / не" нада с'о'годн'і йти // йа заўтра п'іду / а то у"же страшно і темно і йа заблуд'у // йак же йа буду йти? в'ін прогнаў / а другії раз махнуў рукою л'агаі / смирно // спи // л'агла / пе"ре"спала / ко"рову здо'йіла / вигнала / і в'ін ўстаў // ну шо / С'т'опа / ме"н'і йти до Фе"тфебе"л'а? та ладно / не" ходи //

ДА: а Ол'анка тоже с:охла //

НМ: йак'би не" було Гри"ц'ка / мабут' / попе"ре"ламал'ували"с' //

ДА: ми ййзди"ели Куз'ми"ч'а поми"нат' //

НМ: це йо"му ўже год?

ДА: год // ну год йому двац'ат' трет'ого // го"товит' ви"пуск'ній / а З'іні онука ви"пуск'ниц'а / а ў п'йатни"ц'у ви"пуск'ній / так во"ни то ран'ше ў"середу // Васи"л'а наін'али / от ко"ли йшло до Іг"натоўни / а На"ташка вийіхала / каже / ў мага"з'ін / нач'аў Пе"тро коси"т' / а кури"т' не"мае / так і б"е"да // а йак же на об'ід? ви ж орган'ізуе"те // так хтозна ч'і Пет'ку отпусте С'к'ітч'е"нко // а у Васи"л'а б'ін"з'іну напи"тайем / кажу Іг"натоўн'і / не" об'ізат'ел'но д'ітеі на об'ід брат' / хаі дома // а Гри"шко ўмер / ме"н'і не ска"зали //

НМ: ў М'іло"вому хо"вали?

ДА: ага / ў М'іло"вому // а ме"н'і не ска"зали / а в'ін ў поне"д'ілок ўмер / а Іг"натоўна ў п'йатниц'у прийшла ска"зат' // а ме"н'і ўже Ду"с'ка ска"зала // п'йшла во"на ў мага"з'ін / а Вал'ка і ска"зала йй / а во"на ме"н'і / а йа і кажу / ч'уж'і л'уди ме"н'і ска"зали / а тоб'і / р'ідн'йй / в'ажко було ч"ере"з"ц до"рогу пе"ре"йти та ска"зат' / шо брат ўмер // так во"ни те"пер о"це на об'ід //

НМ: ну шо / зійздиєли?

ДА: на об'їд? да //

НМ: йак т'їл'ки л'уди мрут' // ти оце подиєвис' по П'їун'їц'ї / на нашому країку немає н'їкого // та приєходиў на похорон ш'ч'є ї Савич' Іван // та в'їн / гл'ади ж / там його Гал'а приєд'їла / в'їн такий ч'їстен'кий і / тої / так в'їн не худий // кажут' / ої і йє йому от Гал'ї // та оно ї Гал'ї досталос' //

ДА: це ж коло Куз'мин'їўни молоко збиєрали // це ўже Мад'їнц'ї і два годи / а це йїї ш'ч'є ї не було / ўже трет'її год / йак Те'тану парал'їзувало / так Гал'а розказувала / шо пасли ч'єреу з Клавоїу по осе'н'ї / та приєб'їгла от с'таўка та спрашуйє / йак ви тут? / а вона ж Ган'ка ш'ч'є ж і не балакала / а бат'ко каже / йа ч'ут' / ч'ут' даїу / шоб на в'їдро не с'їдат' / не т'агат' // а вона ж і каже / йак там каже / но Гал'а поїн'ала // йїсти хоч'у / а в'їн ч'ут' / ч'ут' даїє / а йа йїсти хоч'у //

НМ: шо ж з нами на с'тарос'т'ї робиєц':а / ходила йа Данил'їўну пров'їдат' //

ДА: та йа ходила / коли вона ш'ч'є ходила / а тиєхен'ко балакаїє // а Дус'ка казала / шо сид'їла п'їд двоїром / може вивєли //

НМ: ага // йа ж не доч'увайу / так шо розбеїру / а шо Ірка скаже // ну так Ірка молодец' / йа йїї хвал'у // ч'їсте'н'ка вона і пос'т'ел' / ўсе ч'їстесе'н'ке / кругом ч'їсто // спрашуйу / хто небут' приєходиєў до тебе пров'їдат'? а она ї каже / Ман'ка приєходила / та оце ти приїшла / а Ірка каже / та це ж і Ман'ка // а тод'ї ўже йак виїшли / та Ірка і каже / та це ж Ве'рет'а приєходила // ну так йїї попустило / і рука робе усе ч'їсто // оно п'раву с'торону пот'ануло / так л'їва // кажу / ну шо ти уч'їш'а ходит'? уч'ус' // а йак же ти ходиш? уч'ора сама доїшла до порога у пе'редн'у / так ногу оц'у п'їдн'їму / так йа поки доїшла та ї упала // а це ўже казала Ірка / ходе і ў кухн'у з'ї с'тулкойу // а

йак за дв'ір // може ўже і сама // а Райа б'ідн'ажеч'ка / та ле^нжит' // ну ўже і ту попус'тило // балакайе / бе^нре ру'койу / п'ідн'імаец'а // ну там Марус'а / йакби не^н Марус'а / не^н ме^нде^нцина // так і у'коли бе^нрут' / во^на зна шо до ч'ого // ну пожи^нве / поки д'руги^нї раз не^н сх'вате // а там х'тозна //

ДА: так і Пашу // но ййі попус'тило / ви^нводи^нли ў с'іни // по'сад'ат' на с'тулоч'ку і си^ндит' // а по 'осе^н'і на го'род во'дили по'казуват' / йа'ка кар'тошка / а то'д'і ч'ерез два м'іс'ац'і д'руги^нї раз парал'ізу'вало / то во^на ле^нжала т'іл'ки д'ыхала //

НМ: а с'к'іл'ки во^на ле^нжала?

ДА: тижде^н' //

НМ: у Райі ч'ере^нз'е тижде^н' два м'іс'ац'і //

ДА: ну Хари^нт' іўн'і пере^нд'т'вос'мим марта / а ў окт'абр'і о'то поў'торно //

НМ: ну во^но ш'ч'е і Ми^нколу Ми^нч'кар'а // в о'дин ден' тр'ох зва'лило // ну Ми^нкол'і саме х'уже / у н'ого з л'охки^нми / так там х'уже //

ДА: а йа о'це за Тол'іка Ве^нре^нт'іўс'кого і не^н спро'сила ў Дус'ки //

НМ: та на ро'бот'і // ви^нішоў //

ДА: та кажут' жит'кос'т' от'кач'ували //

НМ: та от'кач'ували // кажут' / йакби не^н по'йіхаў у Луган'с'к / так о'то б йо'му і усе // там спро'сили / ну о'це на по'хорон'і і Тан'ка і Ве^нре^нтиха балакали зо м'нойу / та ка'зали / на шо рош'ч'ітуе'ш? в'ін / йак на шо? не^н думаі / ми грош'і не^н со'б'і / а то'б'і на л'ікарства загра'нич'н'і / а йакшо ж не^нма / буде^нш сво'йіми / но не^н об'іш'ч'айе^нм н'іч'ого // ну ви^нішоў на ро'боту / йа бач'іла йо'го / ху'дї //

ДА: он во^но йак //

НМ: а там В'ерка з Йур'ком за барах'лом при^ніхали / забрали // і роз'казувала Лука'шиха / шо зустр'іў парн'а на т'іі шахт'і та спрашуйе / в'ідк'іл'а ти? шо йа те^нбе дес' бач'іў / а де / не^н знайу / з М'іло'вого // с'а'мого? н'е / з П'іўн'іўки ну о'то там йа те^нбе і бач'іў / йа за т'откой йіздїў //

ДА: а хто ж?

НМ: пле^мін:ик Ме^ме^ні^їни / Тан^ки Курку^лихи //
ну і йї сказаў / а во^на та і йа бач^іела В^ероч^ку / та ч^і то
во^на / ч^і н^е // а тут си^дит^ь во^на ку^рей па^се за д^вором // а
тут В^ера з Ок^сано^йу їд^ут / а о^на і гу^ка / В^ера / та це ти
ч^і не ти? та йа // а шо ти тут р^обиш? а ви шо? жи^ви^ете? та
пе^ре^йіхали жит^ь // а ви ж йак / ўже при^евикли? та де там /
т^рішки / а по^нач^ьалу / не^н дове^ди го^споди // так о^то так //

ДА: С^іре^нч^іха роз^казувала йак уже вї^іж:али / та
при^еходили про^шч^ьац^ь:а / та так п^лакала / так п^лакала
Тан^ка / та / ка^же / йак йа без П^іўн^іўки буд^у?

НМ: ну / ка^же / во^на т^рошки о^гоўталас^ь // ску^ча // а
Скл^ьар^иха от^прави^ела ба^бу ў дом пр^еста^рели^х / ч^ьула?

ДА: та ч^ьула // йак т^ьотка ў^мерла / так Ч^ьу^йаска ка^зала /
при^ешла та ка^же / шо при^ейіхали за ба^бойу / шо у Скл^ьар^іў
/ за Плаху^тихойу і ш^ьч^ье за кимос^ь //

НМ: за М^ьар^іе^ніу з Мо^роз^іўки / Кв^ігач^ькойо^у
се^ст^ройу //

ДА: да / да / йа те^нпер о^це і зга^дала //

НМ: так тих же дво^х заб^рали / а Плаху^тиху / н^е //

ДА: так во^на ч^і не схо^тіла / ч^і шо //

НМ: та йакже не^н схо^тіла // во^ни ж пот^ребували
сп^раўку / ск^іл^ьки д^іте^і у т^ебе / а о^на ж і напи^сала // во^ни
і ка^жут^ь / з ка^ждойі ди^етини ў м^іс^ьац^ь по п^ьат^ьсот г^ривен^ь / і
забе^нрем // а йес^ьл^і не^н хоч^ье^{те} пла^тит^ь / не^н забе^нрем // так
йїї Л^ьубка ўз^ьала до^го^ду^ват^ь // розка^жи за С^іре^нч^іху / ти
йїї зга^дала //

ДА: ну по^думала йа на Т^роїц^ьу / ш^ьч^ье з у^тра / до нейі
схо^дит^ь // ну то^ді зга^дала за т^ебе / д^умайу / п^ьідо^жду те^нбе //
а те^нбе не^нма^йе // ну йа л^ьа^гла ў хат^і та при^снило^са ме^ні
/ шо їду йа ту^ди / ў с^торону І^гнат^іўни / а во^на / Л^ьенка /
си^дит^ь у сво^йему дво^рі із йа^кимос^ь мужи^еком і ка^же / ч^і
ти і не заїде^ш? та ка^жу заїду / та і про^снулас^ьа // та д^умайу
/ мо^же во^на ме^не ^жде / та п^ьіду п^ьісл^ьа об^ід / йа і п^ьішла

// іду / а коло Іґнат'іўни си^єдит' Машка ї Наташка йїї //
ти на ме^нжу їдеш? та н'є / Констант'іноўну та С'іре^нч'іху
про^вїдат' / доїшла до ожи^єдалки / а во^на гу^каєе воз'ми ї
ме^нне // та хо^д'ім / йакшо же^нлайеш // захо^димо / а во^но Ан'а
бу^ла / йїї йак зро^билос' пло^хо / так т'є^л'єґраму да^вали //

НМ: не^н з^найу / на^в'єрно ^лсерце // ти / Ан'а / в
о^тпуску? а во^на да н'єт / отпро^силас'а / дали т'є^л'єґраму
// ми при^єїшли / а во^на си^єдит' / ху^да ст^рашно / і плеч'і
ота^к'іс'ін'к'і ст^али / йїї жи^єв'їт / йа ^ддумала ^лможе барах^ло
на^д'їте / а це с'о^годн'і Йако^венч'іха ка^зала жи^єв'їт і ^лноги
на^дуло так ну шо ж во^на балакала?

ДА: балакала / но ^лтихо ^лтихо // йак шо / так гл'ади ї йа
не розбе^нру // і о^то о^так ра^зїу ск'їл'ки до ^нейї / а во^на /
йа не спл'у / то йа о^ч'і при^єкри^євайу // ^лвидно ж ^лбач'є шо
нахи^єл'айуц':а // ну поси^єд'їли / а балакат' ^лвидно ^лвашко /
йа ка^жу / то^б'ї ^лважко? во^на шос' ска^зала / а йа не поїн'ала
/ а Ан'а ў ха^тин'ї та ка^жє / с'їл н'єт / от^куда ж с'їли? о^то
поси^єд'їли / Ан'а на ^лвулиц'ї побу^ла / при^єїшла / та ка^жє / ну
шо / род^ної / ^лбуд'єм ло^жиц':а? та да^ваї // йак нач'ала ло^жит'
/ так ^лБоже / за шо не воз'мис' / бо^лит' // та йа ж вас л'єґон'ко
/ ^лмама / ^лм'їлайа // ^лноги на^пухли ї за^би^єнтован'ї //

НМ: о^тце ж во^но ї у Ал'є^ксандроўни та^ке було //

ДА: о^тце ж Ан'а с'о^годн'і ви^єпрова^жайут' / а х^лопц'ї
при^єїхали // С^лав'їк і Во^лод'а // Во^лод'а на Троїц'у
об'їш'ч'аў / а це с'о^годн'ї при^єїхаў // Вар'а / ^лможе / ^лбуде
^лб'їгат' // йа / о^тце / до С'іре^нч'іхи ра^з'їу ч'о^тир'ї за ^з'їму
хо^дила / і тої при^єїж':аў / тої одйїжа // то раз бу^ли ї х^лопц'ї
ї Ан'а ї Вар'а / а то раз хо^дила / С^лав'їк буў сам // ну Вар'а
то ч'єре^нз'є ден' / а те^нпер ка^жди^є ден' / ^лбач'у / то ту^ди йїде /
на^зад // ўс'їґда здо^роўкає^єц':а йак / йа за дво^ром //

*Записано від Ніколаєнко Марії Сидорівни, 1927 р. н. та
Данильченко Анастасії Харламівни, 1926 р. н.*

НОВОАЙДАРСЬКИЙ РАЙОН

с. Муратове

Село підпорядковане сільраді Гречишкіне, яка розташована за 12 км від райцентру. Гречишкіне засноване на початку XVII ст.

Зват' ме^нне В'ера Ст'єпаноўна / наро^ддилас'а д'вадц'ат' с'ед'мого года / ч'ет'в' ортого с'ент'абр'а / ў се^нл'і Мо^ратов'і / так і прожи^ввала йа // ў с'ім'йі нас було ^мати / і нас д'воє / т'роє і д'едушка і бабушка / так ми і прожи^ввали // нач'а^лас'а воїна / ^мати була до^йаркойу / ваку^йіровали нас на ^Волгу / йа була шч'е не^н дуже / а брат буў ве^нликий ўже / гнаў ху^добу / і ^мати / у нас тут ба^гато та^ких / а^га / на ^Волгу при^йіхали ми на ^Волгу / і там же ми ў ш^колу хо^дили / із б^рат'іком / так / прожи^вли т'роє / три годи / то д'і при^йіхали с'у^да / п'ішли ў ш^колу от /

– *Де школа була?*

– тут у Мо^ратов'і / кон^ч'ала йа с'ім к^лас'іў / а брат / тож ^конч'іў с'ім к^лас'іў / заб^рали в ^арм'ійу / і стаў / с^лужач'ім НКВД та в'ін про^біў / а ^мати / так і прожи^ввала / шо ^можна ше ска^зат' ? / ми ^голоду і ^холоду не^н бач'іли / тру^дилис'а / ро^били /

– *Де робили?*

– ^мати то ро^била / а йа ^вийшла то ^зам'іж і п'ішла ў бол'н'іцу ше д'іўч'інойу / п'ішли ми ро^бит' у бол'н'іцу / йа ро^била / і ^поки ^зам'іж ^вийшла /

– *У якій больніце?*

– у Мо^рат'іўс'к'іі / а ^пот'ім Мо^ратоўс'ку бол'н'іцу пере^ве^нли в Ах^турке / йа там д'вац'ат' год проро^била до ск^лоних л'ет / шо то б'і ше ска^зат' ? // т^кали / полот^н'ан'і були рубаше^ч'ки / а п^лат'ач'ка там ^мати дес' ^купе із ве^ршеч'ку н'і хор^м'іў ми ^ц'ого не бач'іли / йа п^раўду ска^жу / ви^вози^вели йа^к'і го^роди / це ми он йа^ка йама була

/ йа поза'воз'увала своїми |руч'є'ч'ками |тач'койу / і |дос'ї
жи'є'ва ди'є'вис' / своїми |руч'є'ч'ками у'се ро'била / ўсе і
ко'пали / це ўже |зараз с'тали о'рат' / а то ми і |оранки не з'нали
/ а ўсе ко'пали /

– А чоловік ваш як помер?

– а ч'олов'ік те буў у |арм'ійі / по'том при'їшоў / у
н'ого полу'ч'іло'с' ізву'жен'іє п'ішч'о'вода / і йа ос'талас'а
з тр'ома |д'іт'ми / і йа їх воспи'тала / дв'і |доч'ки і |сина / а
син п'ішоў |виуч'іўс'а так і ра'ботає у Мо'рат'іўс'к'іі ш'кол'і
у'ч'ітел'ом / а |д'єўки п'ішли у |город / там ро'били на за'водах
/ одру'жилис'а // одру'жилис'а і жи'вут' // прожи'є'вала ў с'іло
Му'ратове / ну йак вам ска'зат' / жи'ли |б'ідно / нас бу'ло у
с'ім'ійі шес'т' ч'ело'в'єк / теж бу'ла |бабушка ста'ра / |бат'ко
/ |бат'ка не бу'ло / |бат'ко буў на во'їн'і / |мамка од'на бу'ла
/ ро'ботала ў кол'хоз'і / |сил'но бу'ло т'іжало / а ми хо'дили
|бос'і гол'і / н'іч'ого нам од'івац'а:а бу'ло / |сумки полот'н'ан'і
/ а ў ру'башках хо'дили / йак ото полот'но / |мати п'р'али і
|шили нам / |пон'али ? / |в'ід'іте так / ну шо / ми хо'дили / йак
вам ска'зат' / |мамк'і мо'йіі т'іжало бу'ло / п'ішли ў |найма /
д'іт'єї хо'дила |н'ан'ч'ала / |гор'а добу'вала / шо |л'уди ми'не
кор'мили / бо |н'іч'ім бу'ло про'жит' // йак ми |далш'і жи'ли
/ о'так ми і |жили |дал'і / |б'ідно / хо'рош'ого не |бач'іли / у
ш'колу хо'дили ос'у'да / ос' ш'кола бу'ла

– А як її строїли?

– а йак йііі строїіли / йа вам ўс'і тут пома'гала // йа
з'найу / йак о'ц'у ш'колу ст'роїіли / о'це тут ш'кола бу'ла от
ГЕКа пере'ви'є'ли ш'колу / і ми у'с'і розла'мали / і ми |мазали і
л'іпили |поки / с'ім к'лас'іў / а йак йа посту'пила у ш'колу ту'ди
і то'пила // |Л'іда Гри'горова нас у'ч'іла / |б'ігала йа то'пила /
а шо нам ро'бит' ўсе / о'так ми прожи'ли / по'гано ми жи'ли /
хо'рошого не |бач'іли / шо вам ска'жу / хо'дили на |поле /
обро'бл'али / куку'рузу хо'дили / пома'гали йіі / бу'ла тру'д'ага
/ шо йіі т'аже'ло і до'йарка бу'ла / і хо'дила ко'роўки пома'гат'
до'йіла / во'на бу'ла ро'била во'на з |Тон'койу із Жуч'іковойу /

багато л'удей було / вона харош'ого не бач'іла / а те^мпер у/же
ї не^ма / а йа са^ма осталас'а / померли ўс'і // ка^талис'а гол'і
/ п'ідемо на л'од бос'і / о^так було // де ферма / було озеро /
на кач'ел'ах каталис'а / о^там була кач'ел'а / ў полотн'ан'її
ходили / бос'і ходили / н'іч'ого над'іват' було / йї богу /
ч'есна слово / у д'етств'і так ходили / йак о^то хул'ігани
/ о^то у цурки г'рали / шо робит' / не^дос'татки були // йак
воно було / мел'ниц'а це була // мел'ниц'а була там он /
де Зборан'і жили / там була мел'ниц'а / ми ходили туди //
нагор'і була мел'ниц'а коло стоўпа // там мо^лоли ми і хл'іб
/ і жито там усе / бо н'іч'ого було йісти / ц'іпами били /
моло^тили / с'ійали / жито в'ійали і ходили туди мо^лот' / шо
йа вам мо^гу ска^зат' ? // с'ійали пр'ад'іво / то^д'і виби^рали
ма^т'ірку // ма^т'ірку це ж перве ма^т'ірку / повиби^раємо /
поўйаже^мо у снопи і не^сем у озе^ро моч'імо / по^моч'імо
дв'єнац'ат' ден' / пови^т'агуємо / по^сушем / а то^д'і ў нас
були ц'іпалки / шо о^так / йіх о^це ж / ко^ру / о^це лужайем / а
це оста^йец'а / по^т'іпайем / по^тої / а то^д'і пр'али с'ідаємо
/ ну наш'і мате^р'і / ми не пр'али / а мате^р'і кидайут' і
пр'адут' / по^пр'али / ве^р'стат'і / то^д'і ве^р'стат уносимо
і йа так це ўже знайу / тої шийемо / полотно / к'расили і
робили к'істилоч'ки / раз'н'і по^ромки не^ма по^ромки /
буз'онойу // бузи^ну р'вали і мо^ч'ілі / і так'і к'расив'і коўрики
полу^ч'алис'а /

– А як світла не було, шо ви робили?

– при ламп'і у нас лампи / ми його ї не бач'ілі лампи /
кара^с'ін і лампи / і о^то ми при ламп'і ўсе робили / і приїдеш
з роботи з ланок ага / і о^це ж св'ітло і по^н'ат'йа не^м знали
шо це св'ет / поки нам прове^ли / р'ічка / йа^ка про^ходе по
Мо^ратов'і / В'іл'хоўка / во^на називалас'а В'іл'хоўкойу / бо
скр'із' в'іл'хи / до са^мого стаўка / во^на ўпадає о^це р'ічка
іде з од^ного стаўка ў ставок / а с:таўка о^п'ат р'ічка іде і
падає ў Д'інец' /

– А де Колька построївся, шо там?

– там жиў пан і держаў багато собак / собач'ник //

– *А ті озерца чії вони?*

– а це ўже робили ўже зроблена год'іў п'ятнац'ат' / т'риц'ат' л'ет / йак зроблена оце Пантуш'і не"ма / в'ін буў заўхозом // це во"ни сам'і робили Хведор Васил'ович / ўрач' / п'ід'їди до н'ого / так в'ін опише / йак в'ін оц'і стаўки робіў / це ўже при ме"н'і / це ўже в'ін там л'уди робл'ат' / а йа при"ход'у і ваp'у боршч' / йа ва'рила боршч' // і те"пер у Герман'їі йа оце не можу сообразит' / ў йаком году шо / пон'імайте / ў сорок ўтором году заби'рали нас ў Герман'їю / у пойіз'дах ве"зли нас / тод'і там приїхали / приве"зли ў Герман'їю / де саме отож розби'рают' / по робоч'ім ну йа сперва по'пала до ха'з'айін'іў // конч'іла т'іл'ки с'ім клас'іў / йа ж н'імец'кого йази'ка плохо з'нала / а подруга оце ос' шо н'імец'ка ц'а дес'ат' конч'іла / во"на і ку"ма ми"н'і і подруга / і оте ж по'пали / во"на н'імец'кїй йа'зик з'нала / шо во"ни обра'т'ац'а / а йа шо / штоўхайут' ме"не с'уди та туди і ше од'на з'боку ме"не там тоже ж та'ка / йак і йа / ми з'нейу згово'рилис'а / во"ни п'ішли до ц'еркви ж'інки / а мужи'ки дома / так ми так одежу ст'ірали та на оте / на тра'ву отож у них так покла'дут' три рази а тод'і ўже ст'ірают' і г'лад'ут' та'ке ў йїх ото / так ми миски т'і побро'сали з б'іл'йом з у'сिम / пот'ікали / з т'іейу д'ругойу / і ути"кли ми туди / де нас розби'рали / ми туди приїшли / плач'е"мо / шо так'і так нам плохо / а во"ни кажут' там уже не од'н'і наш'і так'і бу'ли / ну ч'і там пере"ноч'ували на с'тулках / і ше т'ройе приїшло х'лоп'ц'іў / тоже та'ке ж саме / тож ха'з'айіни во"ни не пон'імают' / шо во"ни кажут' / а во"ни б'іут' йїх // пере"ноч'увала / а тод'і нас пове"зли на х'вабрику / і йа на х'вабрик'і робила три год'и / ну приве"зли нас / там з д'ругой сторо'ни во'йеноп'лен'і наш'і / ну наш'і л'уди / х'лоп'ц'і наш'і / а ми з д'ругого к'райу із д'ругой сторо'ни Ника нас знач'іт' во'дила ў завод на роботу / ну

/ пла'тит' во'ни нам н'іч'ого во'ни нам не пла'тили / нам на
на'мисто да'вали та'ке о'то / ну а ро'бота важ'ка бу'ла //

Записано від Піддубної Віри Степанівни, 1927 р. н.

с. Смолянинове

*Село підпорядковане сільраді Новоахтирка, яка
розташована за 15 км від райцентру. Новоахтирка виникла
на початку ХІХ ст.*

Йа / П'іво'варова Н'іна Н'іко'лає'ўна / наро'дилас'а
ў |тис'ач'а де'ўйа'цот два'цат' |шостому |роц'і ў се'л'і
Смол'а'нинов'і // бат'ки мо'їи бу'ли се'л'ани / ви'еховувалас'а
у ве'лик'її с'ім'їи / |мама жи'єла / |мама / ба'бус'а мо'їа
р'ід'нен'ка / йа'ка ме'не і ви'еховувала // шч'е кр'ім мо'їейі
|мами / бу'ло т'роє се'с'тер // ба'бус'а ўсе ў'ремйа заїмалас'а
м'нойу // во'на ме'не году'вала / во'на ме'не ба'гато ч'о'му
наў'чала / ў'ч'іла ме'не |богу мо'литис'а / йа |дуже |дуже
й'їи л'убила // ц'а |ж'інка заўж'ди з'ігр'івала ме'не те'п'лом
/ йа'ка да'вала ме'н'і |рад'іс'т' / і йа за |нейі до |ц'ого |ч'асу
памйа'тайу |т'іл'ки про |нейі од'ну // |мама ў |мене бу'ла
|дуже та'койу |ж'інкойу ст'рогойу / |може і не л'убила ме'не
/ так |можно ска'зат' / во'на ме'не |била / і та'койі |памйат'і
особ'ливойі про |нейі |йако'с' і не |помн'у // |д'ецтво проїшло
ў |р'ідному се'л'і / п'ішла у ш'колу / ш'кола бу'ла ста'рен'ка
/ ко'лис' у |т'її ш'кол'і бу'ў |пан'с'кий ма'йеток / ў'ч'ілас' у
ції ш'кол'і не'доўго / бо с'ім'я бу'ла |б'ідна і |н'іўч'ому
бу'ло хо'дити у ш'колу // |дома |ч'оботи бу'ли на ўс'у с'ім'їу
од'н'і / хтос' од'ин іде спраў'латис'а / то ўс'а с'ім'я си'єдит'
жде / при'їшла там |т'отка мо'їа / |ч'оботи |інши'ї хтос'
убу'ває / іде |дал'і // |голодно бу'ло / |холодно / бо с'ім'я
ко'лис' |наша бу'ла бага'тен'ка / а ко'ли д'ід по'мер / при'їшла
коле'кти'в'і|зац'їа і ўсе / шо ў с'ім'їи бу'ло // зе'м'л'а / |кон'і
/ во'ли |забран'і бу'ли у кол'хоз / ми |вистойали / бо с'ім'я

була дуже трудол'убива // законч'іла ўч'ітис'а у ш'кол'і
ї йа б та'ка дал'і ўч'ілас'а / дуже добре ўч'ілас'а / на
в'ід'м'ін:о / найлуч'е у клас'і / але ч'ере'з те / шо н'іколи
було ў ш'колу ходити / ме'не од'али / мама од'ала до сво'йейі
се'ст'ри / йа'ка то'д'і жи'ла ў Пе'ре'йе'з'ноі з ч'олов'іком / і
йа п'ішла н'ан'ч'іт' йі'йі двох д'ітеі // важ'ко ме'н'і було
/ бо са'моі ше було три'нац'ат' год / важ'ко було / дуже за
бабушкою пе'ре'жи'вала / за сво'йейу с'ім'йейу / за сво'ім
р'ідни'м се'лом / але д'іватис'а було н'ікуди // йа долж'на
була і с'ім'йу нагоду'ват' / і по'рати / і при'брати / і ў мага'з'ін
сходит' // спа'с'ібо / т'отка була не'по'гана / але ше л'уч'і
у нейі буў ч'олов'ік / йа'кий ме'не ц'іну'ваў і заў'жди ме'н'і
пома'гаў // дуже хот'іла ўч'ітис'а / і то'д'і була т'ага до
к'ниги / може з мене і л'удина добра в'ийшла / йа'к'би йа
конч'іла ц'у ш'колу // але настала Ве'лика От'еч'е'ств'е'н:
а воіна ў сорок д'ругому год'і / ос' / і н'імц'і при'їшли до
Пе'ре'йе'з'ноі / нас ста'рен'к'і ж'інки ўз'али од'ілі / йа'к
ста'рих ж'інок / а н'імц'і не дур'н'і були і бач'ілі / шо ми
ж молод'і д'іўч'ата / с'м'і'йали'с'а з нас / бо нас і са'жами
нама'ц'опали / та ше і ўз'али плат'ками поза'мотували /
йупки та'к'і доўг'і на нас нач'е'пили // хо'вали'с'а ми у
п'ідвал'і // за Ли'сич'ан'с'к були дуже важ'к'і бо'ї і
само'л'оти л'італи і пушки гепали / а ми сид'іли у це
ўрем'я у по'гре'б'і // по'том / ко'ли н'імц'і заішли / то ми
р'ішили з т'откойу і з д'ад'т'ком і з'нову та'ки по'їхали до
се'ла Смол'аниново / д'ад'т'ка забрали на фронт / а т'отка з
дво'ма д'іт'ми / і ми жи'ли з нейу у бабушки у с'і гур'том //
су'тужно було і важ'ко було жит' у нашому р'ідному се'л'і
// захва'тили н'імц'і наше се'ло / але ў се'л'і йа'к та'ких
н'імц'іў і не було / бо тут в осноў'ному пану'вали пол'іцайі
/ наш'і л'уди / йа'к'і с'тали пол'іцайа'ми // у кол'хозах була
ро'бота / пре'ц'е'дат'ел' буў ч'олов'ік непо'гани'ї / ісе'ла /
в'ін до нас с'тави'ўс'а добре / пома'гаў наши'м л'уд'ам / йа'к
т'іл'ки м'іг' // і с'і'йали со'б'і / і уби'ерали / і ўсе ро'били //

по|том / ко|ли |наш|і сол|дати насту|пали / це бу|ло ў |сорок
п|йатом го|ду / у нас тут бу|ў м|е|дсан|бат / і нас заби|рали
у|с|іх моло|дих д|ў|ч|ат до м|е|дсан|бату прац|у|вати // ми
там долж|н|і бу|ли у|хажуват| за охв|і|церами / за сол|датами
/ йа|к|і бу|ли |т|аж|ко по|ране|н|і / |дуже т|аж|к|і бо|їі |шли
за |м|істо Ли|си|ч|ан|с|к / |дуже т|аж|к|і бо|їі / і не |т|іл|ки
ў |пол|і / а |ї по ў|с|ому се|л|і б|лиж|ч|е до |центру у |кажд|ї
|хат|і ле|жали |т|аж|ко по|ране|н|і сол|дати // мо|йа |т|отка /
йа|ка ро|била ў |госп|італ|і / а во|на долж|на бу|ла пос|т|ірати
би|н|ти / а би|н|ти бу|ли страш|н|і / а по|том ут|у|гом га|р|ач|ім
по|вин|а бу|ла йо|го пог|лади|ти |о|ц|і ў|с|і би|н|ти скру|тити
і на|зад по|нести / бо не хва|тало п|ід ч|ас во|їни |б|ин|т|їў //
ми бу|ли моло|дими / |дуже важ|ка бу|ла ро|бота / ле|жали
по |сорок ч|оло|в|ік у |каждом к|лас|і / і нам т|реба бу|ло
у|с|ім д|ў|ч|атам моло|дим у|хажуват| за |ними // ро|били
|сутки / а |сутки бу|ли |дома // |си|д|іли |дома / не си|д|іли
/ а с|пали // |т|аж|ко |важ|ко бу|ло прац|у|ват| у |госп|італ|і
/ х|лопц|і бу|ли моло|д|і / хо|т|іли |жити / не |можно бу|ло до
них торк|нути|с|а / бо |т|іло бо|л|іло // у |мене ле|жали та|к|і
без рук / без н|іг| / т|реба бу|ло йіх |нагоду|вати / т|реба бу|ло
|при|б|рати за |ними / а к|роме то|го |наў|ч|ілас|а ци|гарку
сма|лити / бо |коже|н хо|т|їў ку|рити // са|ма йа ту ци|гарку
л|іпила / са|ма п|ід|пал|увала / а по|том да|вала |кожному ў
рот / бо |н|іч|ого бу|ло ро|бити |наў|ч|ілас|а йа ше |ку|рити
// |дуже ст|рашно бу|ло ди|вити|с| на б|іл|і |горе / при|їду
// |сорок ч|оло|в|ік / при|хожу |ч|ере|з |сутки / а йіх у|же по
п|йат| по ш|іс|т| не|ма|е // хо|вали йіх на к|ладб|іш|ч|і //
ве|лика бу|ла |вири|та |йама / мо|гила // тих / хто поми|раў
/ та|ка ў нас бу|ла ч|а|соў|на на|прот|їў ш|коли / |во|ни там
у|с|і ле|жали // о|дин раз охв|і|цер ме|не зас|тави|ў уно|ч|і
|їти |розд|і|вати йіх у|же |мертв|их / а йа |дуже бо|й|алас|а
ме|ртв|а|к|іў // при|с|тави|ў ме|н|і аўто|мат |ска|заў / йа|к|шо
не п|іде|ш / то о|тут те|бе |ростр|іл|а|е|м / бо во|їен|е
ў|рем|я // і йа п|іш|ла // н|іх|то не знаў / йа|к| йа ту|ди за|ходи|ла

/ йак у мене во́лос:а ста́вало дибом / а во́ни ўс'і лежали
куч'ойу одне на одному / а йа йіх у'с'іх розд'іти / бо не було
ч'ого і над'агат' наши́м солдата́м // по́том ц'і рубашки
ст'ірали / ч'оботи ц'і од'авали тим но́вим солдата́м // а
ўноч'і / гарба ви́лика бу́ла / дво́йе во́л'іў / і ўноч'і / шоб
н'іх'то не бач'іў / б'ідни́х цих солда́т'іў / т'рупи / ки́дали
у ц'у гарбу і ве́зли в о́ту йа́му // два та́ких пото́роч'ни́ки
бу́ли і йіх ту́ди на гарби накла́дали і ве́зли і хо́вали //
так шо там на к'ладби́ш'ч'і со́т'ні по́хован'і наши́х о́тих
со́в'ец'ки́х бо́їц'іў // горе бу́ло / хоч' і горе бу́ло р'а́дом / і
розу́м'іли / шо ве́лике горе у на́ш'їй стра́н'і / але ми бу́ли
моло́д'і / ўл'уб'ля́ли'с'а ў моло́дих охв'і́цер'іў / і х'лопц'і
бу́ли моло́д'і / і ле́те'нанти / і кап'і́тани / і ма́йори / і
л'оч'і́ки бу́ли тут у нас / і голоўне те / шо то́д'і хоч' і
в'ї́на бу́ла / а клуб же буў то́д'і у нас / і ми б'і́гали у то́ї
клуб / і тан'ц'у́вали з тими солда́та́ми і з охв'і́цера́ми / і
ш'ч'е та́к'і п'йеси с'тави́ели / бо мо́лод'іс'т' на то во́на і
мо́лод'іс'т' // і йак нам ва́ж'ко бу́ло / ко́ли во́ни йі́хали
з на́шого се́ла / про́ш'ч'али'с'а і пла́кали і об'і́ш'ч'али
х'лопц'і / шо при́йдут' до нас і за́бе'рут' нас / але і до ц'ого
ч'асу бе́ре'жемо па́м'яат' про цих мо́лодих і кра́с'іви́х
охв'і́цер'іў //

посл'е то́го / йак за́конч'і́лас' во́йна / зноў на́стало
ве́лике горе / бо мо́лод'ож на́шу ус'у за́би'рали на ша́хти
// во ўре́м'а во́ни йа не по́пала до Н'і́меч'і́ни / бо мене
спасли мо́йі су́с'іди / во́ни ме́не за́хо́вали у хат'і у ди́мар
/ ди́мар буў ве́лики́й / ме́не ту́ди за́пх'нули / і йа ў т'ім
ди́мар'і си́д'іла по́шти ц'і́лі'ї ден' / а до ма́ми при́ш'ли
г'ру́кали пол'і́цайі / на́ш'і пол'і́цайі / шу́кали ме́не / шоб
в'ід'п'ра́вити до Ге́р'ман'ї́йі // ба́гато мо́йіх і д'руз'іў / і
ро́ди'ч'іў по́пали до Ге́р'ман'ї́йі / і слу́жили во́ни н'і́мц'ам
/ бо д'і́вати'с'а бу́ло н'і́куди // але ко́ли во́на за́конч'і́лас'а
/ то йа до́лж'на бу́ла йі́хати на ша́хту // Ірме́ново / То́шкоўка
і йа ро́била на ша́хт'і // н'і́х'то т'і́л'ки то́го не з'на́йе / йак це

було д'їч'атам / йа'ким було по вос'ім'нац'ат' год / їти
ро'бити ў'шахту // си'д'їли го'лод'н'ї / н'їч'ого було йїсти //
ба'тка не було / ма'ма по'мерла во ў'рем'я во'їни / ба'бус'а
по'мерла // ос'тали'с'а т'отки / а'ле ї т'откам т'реба було
шос' йїсти / не було шо о'д'їти // н'їх'то до мене не йїзди'єў
/ спа'с'їбо мо'їм под'ругам / йа'к'ї н'їколи ме'не не
в'їдки'дали ї да'вали кашу // бат'ки при'ве'зут' / а шо бат'ки
мог'ли при'ве'с'ти / гар'буз // гарбу'за напе'ч'емо / с'адемо /
най'мос'а / а на'да було ў'шахту їти прац'увати / на
ч'отири'еста метр'їў опу'скали нас / кру'гом тем'їн' / ви'сит'
лам'пад'ка / йа'ка ва'жи'ла вос'ім к'їлог'рам на шийї / т'реба
було йїї т'а'гати // о'бутис'а н'ї ў шо було / та'к'ї ч'ун'ї
ре'зинов'ї були ї ч'у'лок до пу'т'а не' було / ї ў'д'їтис'а н'ї ў
шо не було // попри'ходи'ели на квар'т'їру / де т'отки жи'єли
/ най'мос'а ч'о'го не'бут' або гарбу'за ї си'ди'ємо //
насп'ївайе'мос'а п'їсен' / наплач'е'мос' / на бала'лаїц'ї
наг'райе'мос' / та спа'с'їбо ха'з'аїка була не'по'гана ж'їнка /
йа'кос' бур'унди нам на'варе куку'руз'аної ї ка'же // с'їда'те
/ д'їч'ата / хоч' по'їште // полу'ч'їли ми з'нач'їт' г'рош'ї /
йїхала о'дин раз / хо'т'їла со'б'ї шос' купити / а ў трам'вайї
ме'не об'їк'рали / хо'т'їла ўже їти в'їшац'а / а'ле д'їч'ата
ме'не спас'ли / ї не хо'т'їла на б'їлому св'їт'ї жит' // а йа'к
же жит' / йа'к не'ма н'їч'ого н'ї у'бути'с'а / н'ї о'д'їти'с'а ї
гро'шеї не'ма // за'г'агали т'ї г'рош'ї / не було н'їч'ого н'ї
по'їсти / н'ї о'д'їти'с'а // о'так ро'била ў'шахт'ї // тоже було
ї горе / ї рад'їс'т' / ї моло'д'ї були / танц'у'вали ї сп'ївали /
бо та'ке во'но жи'т'а // а по'том при'їхала ў
С'е'в'е'р'одо'нец'к / п'їшла ро'бити у бол'ницю / там ро'била
доўги'ч'ас се'ст'ройу / сан'їтаркойу // і не'по'гано там було
/ по'том вийшла з'ам'їжш' у п'аде'с'ат д'ругому роц'ї ї
при'їхала до р'їдного се'м'ла жити // на'да було їти ро'бити
ў кол'хоз'ї // кол'хоза було два // Поў'стане'ц' буў ї Вос'ме
ма'рта // по'том ц'ї кол'хоза соїд'їнили'с' до'куч'ї / ше ї до
Ах'тирки ми в'їноси'єли'с'а / по'том Ах'тирка

отсойд'інилас'а в'ід нас // не було н'іч'ого ў кол'хоз'і / бо
ахти'р'ани забрали ўсе / шо 'т'іл'ки 'можна було // до нас
при'їшоў ч'олов'ік не'погани'ї / Без'губе'нко Ми'кола
Іванови'ч / іс'у'с'ідн'ого се'ла / стаў голо'войу кол'госпу //
цеї ч'олов'ік буў та'кий не'погани'ї / буў робо'т'ашч'ї / буў
ха'з'айін і зу'м'їў п'ідн'ати 'наше се'ло // 'нач'али ст'ройіт'
нов'і х'верми / ст'ройіт' нов'ий га'раж / куп'л'ати ма'шини /
т'рактори / л'уди 'нач'али ро'бити ў 'пол'і і 'йако'с' нам хоч'
т'роше'ч'ки с'тало 'лег'ше // і ко'ровами о'рали / і во'ли були
/ і 'кон'і були / п'ісл'а во'їни було 'важ'ко / поле було
не'об'робле'не // ба'гато л'уду то'д'і було на се'л'і // сте'пи
були за'рош'ч'і о'сотами / але ўсе се'ло п'ідн'і'малос'а і
ру'ками р'вали о'тої о'сот / це ўраг буў у сте'пу // хо'дили
л'уди / ўсе ро'били / добу'вали ви'сок'і уро'жайі // і ко'рови
сто'їали на зе'м'л'і / а ми йіх і 'ч'істи'ли / і до'їли / і не було
то'д'і н'і е'лектри'ки / не було н'іч'ого / а л'уди ішли і
ро'били // ішли ўс'ігда з п'існе'йу // у 'поле з п'існе'йу і
на'зад з п'існе'йу // зи'ем'ойу ўр'і'ц'і: ви'доўбували опо'лонку
/ ту'ди г'нали тих ко'роў / напу'вали / і п'іс'н'а / на'зад 'гони'мо
з п'існе'йу / а 'зараз во'но / 'мабут' / не та'ка ўже і жиз'н'
нас'тала // ро'дила двох д'ітеї / з 'муже'м роз'їш'лас'а /
б'роси'єў // по'йхаў ў'ч'іти'с'а у Старо'б'іл'с'к та там со'б'і
наїшоў д'ругу / ме'не б'роси'єў з дво'ма д'іточ'і'ками на ру'ках
/ шо йо'го ро'бити / ку'ди йо'го іти / 'т'отка ми'не при'ез'нала
до 'себе / п'ішла ро'бити ў мага'з'ін / а по'том / п'із'н'іше ўже
/ куп'ила со'б'і не'ве'лич'ку ха'тинку / 'важ'ко було / ро'била
ба'гато / шоб накор'мити і о'д'іти сво'йіх д'ітеї // ну шо йо'го
ше роз'ка'зати / роз'ка'зати 'можна ба'гато // і то'д'і ў нас
ба'гато ч'ого ў се'л'і ро'били / по'йа'вили'с'а нов'і мага'з'іни
/ і ў мага'з'іни 'нач'али ба'гато при'є'возити // хоч' л'уди
ро'били за ден' / за 'палоч'ку / 'йак ка'зали / а с'к'іл'ки л'удеї
п'ішло ў кол'хоз // об'робл'али ўсе ўруч'ну // і по'лоли і
куку'рузу / і по'лоли 'сойашни'к / і са'д'іл'койу са'дили
'сойашни'к / бо 'т'ехн'іки було 'дуже 'мало // 'йесл'і йа

прац'у|вала у мага|з'ін'і / то нам да|вали |ланки по|лоти / ми
долж'н'і бу|ли п'і|ти і пропо|лоти три ге"к'тара |сойашни"ка /
три ге"к'тара куку|рузи / бо д'і|вати"с'а бу|ло |н'ікуди //
сна|ч'ала |л'уди жи|ели б'і|д'нен'ко / хоч' і ў мага|з'інах ба|гато
ч'о|го бу|ло / а н'іх'то н'і|ч'ого не куп'л'аў / бо ў |л'уду не
бу|ло гро|шеї // те / шо там шос' прода|вали / куп'л'али |д'іт'ам
// на|логи йа|к' і накла|дали ве"ли|к'і // за |кожне |дере"во |л'уди
долж'н'і бу|ли пла|тит' г'рош'і // |дес'ат' |йаблун' там / три
с|ливи / на |кажде |дере"во накла|дали на|логи // до |того
до|ходи|ло / шо поро|с'а |л'уди три|мали і во|ни не і|м'іли
п'рава йо|го зар'ізат' // там та|кий буў хв'іна|гент / тої ч'олов'ік
при|ходиў / да|ваў розр'і|шен'іе і |р'ізали те поро|с'а / а
ш|куру зда|вали госу|дарству // ше |т'іл'ки те"л'атко і не
ро|дилос'а / а конт|ракт п'і|д'писували / те|л'атко рож|далос'а
/ а ми йо|го долж'н'і бу|ли |вигодувати і з|дати госу|дарству //
|жити бу|ло |важ"ко // |л'уди де"р'жали ко|рову дл'а то|го / шоб
|йако" з'і|брати те моло|ко / си|ри / в'і|дп'рави"ти на
Пе"ре"йезну / |п'ішки |л'уди хо|дили / на со|б'і т'а|гнули ўсе
/ шоб там про|дати і |викупи"ти обл'і|гац'іі / заї|ми о|ц'і // і
не даї бог ти не |воз'ме"ш цеї заїм // б'рали і са|дили ў т'ур|му
// у нас ба|гато л'у|деї отси|д'іли ў т'ур|м'і // п'і|д'час |голоду
|ж'інка йа|к'шо два / три коло|соч'ка ў|краде / то йі|йі
на|казували за т'і коло|соч'ки з |пол'а / і |д'іти оста|вали"с'а
|сиротами // ст'рашно бу|ло // |л'уди уми|рали з |голоду //
|л'уди хо|дили |пухл'і / бо |н'іч'ого бу|ло |йісти // ми спас|лис'
/ бо ў нас бу|ла ко|р'іўка / си|ероватку пи|ли і |т'іл'ки спас|лис'
си|ероваткойу // т'ри|ц'ат' |д'руги"і / т'ри|ц'ат' т'рет'і|й год йа
|мало памйа|тайу / а з|найу / шо рос|казували |л'уди / та і
Ми|кита Ч'е|рн'аўс'ки"і пи|саў / ста|т'а йе ве"ли|ка про
|голод у |нашому се"л'і // |тоже ш так бу|ло |вашко / ну |йако"с'
так |наше се"ло не" |виме"рло / йа|к' Ч'а|ба|н'іўка // там по|мерли
ўс'і // а у нас буў пре"ц'е"дате"л' Д'ра|г'ін з Новоаї|дара /
ч'олов'ік моло|дий буў і в'і|н зас'тави|ў у|с'іх кол'хозни"к'іў
ка|пусту с'і|кти // зас'і|кли ту ка|пусту ў |д'іж"ки // і то|д'і /

коли зи^ема була / ^н'іч'ого було ^йісти / так бра^ли ту ка^пусту
ї так дожи^ели до ве^сни // нас^тала ве^с'на / ^с'ійати ^н'іч'ім /
і шо йо^го ро^бити / і ку^ди йо^го їти / ба^гато нам дос^талос'а
за ц'у жи^з'н' / бо ^п'іс'л'а воїни було не так во^но ї гарно /
бо ч'олов'ік'їу ба^гато не ве^р'нуло^с'а // ^кажда ^ж'інка
на^д'ійалас' / шо йїї ч'олов'ік ^верне^ц'а // т'і ч'олов'іки /
йак'і при^ешли / та ка^л'іки були / по^ране^н'і // т'і ч'олов'іки
/ йак'і при^ешли з х^ронту за год / два ї по^мерли / доўго не
жи^ели // а т'і / шо ос^тали^с'а тут / у се^л'і / т'і до ў^лас'т'і
при^ешли // йїх назна^ч'али ї бри^гад'ірами / і заў^хвермами
// ^сам'і ^ж ^луч'і по^гибли / а т'і / хто ос^тали^с'а / ^може ї
воїни т'іейі не ^бач'іли до пу^т'а / так т'і ^нач'али
ко^мандуват' о^цими ^ж'інками // в'ідноў^л'ували се^л'о /
ш^колу / ба^гато с'погад'їу про ш^колу // ^гарн'і ў^ч'іте^л'і тут
ро^били ў^нашо^му се^л'і / йак'і ў^ч'іли л'убити од^не ^одного
/ л'убити сво^йе р'ідне се^л'о // і посл'е воїни в'ідно^вили
клуб / бо ^п'ід ч'ас воїни клуб / йак'і буў ук^рити^ї со^ломойу
/ со^лому ту роз'ібрали / бо ^н'іч'ім було кор^мити ко^роў // а
по^том проїшоў ч'ас і клуб тої в'ідбудували / і ў^клуб'і
со^би^ералас'а молод'ож і ро^били веч'ор^ниц'і / і сп'івали / і
п'їеси с^тави^ели //

розка^жу ше про те / йак ми були молод'і / ^п'іс'л'а воїни
^дуже л'убили со^би^ерати^с'а / ве^ч'ор^ниц'і так'і ро^били //
на ^кажд'ї ^вулиц'і була ^хата / там ^ж'інка жи^ела / ^може
ў^до^ва / ми до ^нейі при^еходи^ели / хто шо м'іг з ^дому / те
ї при^еноси^еў // то ^дрова ў^краде^мо ^дома / шоб то^пит' // а
^ж'інка була ї то^му ^рада // само^гон г^нали у ^хат'і / х^лопц'і
молод'і були / ^б'ігали по ў^с'іх ве^ч'ор^ниц'ах // до нас ^дуже
^ч'асто при^еходи^ели х^лопц'і з Ах^тирки / кра^с'ів'і так'і / і
х^лопц'їу л'убили ах^тирс'ки^х // і сп'івали / ї танц'ували
/ і ў^карти г^рали / і хоч' нап'їўго^лод'н'і / а ве^с'сел'і були
// і бала^лайка ї ба^йан були // і ^п'іс'л'а воїни та^ке ж було
// при^ешли х^лопц'і з м'е^н'дал'ами ї ^б'ігали воїни / та тут
йїх ^мало було / а ми на них і ў^н'іман'їа не обраш'ч'али //

дуже л'убили калету кусат' // пе^нкли таку ве^нликиї корж / в'ішали його до потолка / по^том б'рали коч'е^ргу і га^сали ч'ере^нз ту коч'е^ргу і кусали калету // а хтос' о^дин мазаў / а д^ругиї ч'і дос^тане ч'і не^н дос^тане // хо^дили кол'аду^вали // шч'едру^вали / то / шо назби^ерайе^нмо / по^том ішли ж на ве^нч'орниц'і і це ж там і конх^вети / ну шо да^вали // бабушка ме^нні рос^казувала / йак во^но ран'ше було / йак хо^дили ў нашо^уму се^нлі і кол'аду^вали / йак маланку^вали / Васи^ел'а про^водили // ти^епер у^же д'іти ц'о^го не робл'ат' / а йа^дуже добре це знайу // ко^ли кол'аду^вали / то хо^дили ізв'із^дойу ў ру^ках / хво^нари^ки та^кі но^сили / с^тукали у в'ікно / пи^етали / ч'і можна покол'аду^вати / і то^д'і н'іх^то гро^шей цих не про^сиў / йак зараз д'ітки сто^йат' і ждут' / ко^ли йім грош'і да^дут' / та не йа^кі / небуд' грош'і / а гар^нен'к'і // і бабушка ви^еносила ч'і го^р'ішки / ч'і йа^кіс' конх^вети і да^вала д'іт'ам // а на Васи^ел'а / це пер^ед но^вим годом / баба ран^о ўста^вала / ви^еходи^ела на вули^ц'у / відкри^евала х^віртку / д^вер'і / а д'іти хо^дили і пос'івали // і ко^зу во^дили д'іти //

ну шо ше роска^зат' / дуже інти^ересно було / ко^ли ў кол^хоз ма^шину першу при^еве^нзли / це дес' ко^нец' соро^кови^ех / хо^дили / ди^евилис'а // інте^нресно було / йак до нас при^ейіж:али н'імц'і в се^ми^едес'ати^ех го^дах у наше се^нло // ми то^д'і ро^били ў мага^з'ін і з Л^ідойу Аївенковой / а у нас то^д'і пост^ройіли ш^колу ў се^нлі / і н'імц'і / йа^кі ро^били ў С'еве^нродо^нец'ку на комб'інат'і / захо^т'іли побу^ват' у нашо^уму се^нлі // ну і наше Новоаїдар'с^ке на^ч'ал'ство р'ішило / шо це буде се^нло Смол'а^ни^ново // ну і при^еве^нзли тих н'імц'іў ма^бут' ч'оло^в'ік дес'ат' аўтобусом / і во^ни при^еішли до нас у мага^з'ін // а нам хал^лати поку^пл'али но^в'і / і ми там при^еби^ерали доўго / шоб не ўдари^ети ли^цем у гр'аз' // ну і при^еішли н'імц'і // ди^евилис'а і ку^пили во^ни ш'ч'оти у нас / це дл'а них було дико / бо та^ких ш'ч'от у^же даўно не було у н'імц'іў // ну да^йут' во^ни нам грош'і

ї п'ішли // а н'імці та к'і були / шо ї воїну бач'іли // ну приєшли воїни т'і н'імці / йа пош'ч'італа / а ми н'імці ї тих ї обдурили // та ми не хот'іли / а так вийшло / мабут' / ми перел'акалис'а // за ш'ч'отиєки до'рош'ч'е ўз'али ч'і на руб ч'і на два // ну ми так тод'і пережиєвали / а доч'ка приєшла ї каже / шо ч'ого ви пережиєвайте / н'імці не будут' шч'ітат' ваш'і грош'і / воїни там знайут' / с'к'іл'ко ц'і ш'ч'отиєки с'тойут' // у цей ден' усе се'ло позб'ігалос'а у центр // даже т'і баби / йа к'і по двац'ат' год не виєдиєли з хати / понад'івали сво'ї п'л'ушки / плат'ки допотопн'і ї поприєдиєли на н'імці дієвиц'а / йак на зв'іринец' // усе се'ло позб'ігалос'а // н'імці дієвилис'а на пол'а / йак обробили / бо тод'і з ус'ого району наїхали ма'шини / на ч'ал'ниєки // наш'і су'с'іди н'імці ї у хату во'дили / тут у нас є су'с'іди / собач'ки ва'рили ї боршч' / і пампушки / і н'імці ам дуже пон'равиєлос'а // були у нас і артисти / і Мат'в'єєў приєїж:аў / йа к'ї зн'імаўс'а у к'іно // циган // це було тоже виєдовиєш'ч'е // і ва'рениєки ва'рили / і ўсе ва'рили // помн'у / йак первиєї раз до нас приєвезли ін'д'їс'ке к'іно // у нашому к'луб'і по три |рази йо'го кру'тили / зб'ігалос'а ўсе се'ло на це к'іно ін'д'їс'ке дієвиц'а // і мал'і / і ве'лик'і дієвилис'а ї плакали / с'їд'іли риєдали // і д'іти ў нашому к'луб'і виєсту'пали / хор буў д'єцк'ї / і п'їєси с'тавиєли / ї г'рالی |рол'і / і до'йарки сп'івали / до'йарок же було ба'гато / ч'олов'ік ш'іс'ат' мабут' до'йарок було // йак заве'д'ут' п'іс'н'у / так усе се'ло ч'уло //

а було |ран'ше у |кожн'ї |хат'і п'іс'н'а / у |каждому са|доч'ку // |ран'ше во'но |йакос' і |д'іти були б'іл'ш вос'питан'і / і ста'рих ува'жали / |ран'ше х'лопц'і і |вод'ки не пи'ли / і |бога бо'йалис'а / і бат'к'і ў ува'жали / а те'пер не'ма н'і ч'ого // і бат'к'і ў не бой'мос'а / і |бога не бой'мос'а / н'і ч'ого // а |зараз йак |т'іки |важ'ко |жити // у'же с'тар'іс'т' / голо'ва не |робе / і |ноги бо'л'ат' / і |руки бо'л'ат' // |господи / с'к'іл'ки йа пережиєвала / ко'ли були о'ц'і |вибори / йак

йа пе"ре"жи"вала за Й'уш'ч'е"нка // та в'ін же та'кий / йак м'її си"ноч'ок / йа ж йо'го л'убл'у / йа ж за йо'го 'богу мо'лилас'а / і на 'картах га'дала / ч'ї 'буде ч'ї не 'буде в'ін пр'е"з'їд'ентом // та ка'жу сво'її доч'к'ї // доч'е'ч'ка мо'йа 'родн'їн'ка / у 'першому 'тур'ї 'мабут' н'ї тої / н'ї тої не 'вигра // та ї до 'Маг'їр 'Божойї ї до 'Ісуса Хри'с'та мо'лилас'а / це ж ди"тиноч'ка // та по йо'му ж 'видно / шо в'ін же гар'несе"н'ки'ї / шо во'но ж л'у'дина // а то'го ж Й'ану'кови'ч'а не л'убл'у / та в'ін же не"добри'ї ч'олов'їк / та у йо'го ж і ўзгл'ад не та'кий / йак т'реба // шо тут ро'билос'а ў се"л'ї / йак за то'го Й'ану'кови'ч'а хо'дили / шоб голосоу'вали // та йа ж за Й'уш'ч'е"нка ї ос'талас'а // при'ей'їж'али ж до 'мене / йа на до'му ї голосоу'вала / ї ка'зали / а за ко'го ти / 'бабушка / 'будеш голосоу'ват' // і ш'ч'е ї 'диўл'ац'а у м'її б'уле"тен' // х'їба так о'це йо'го 'можна ро'бити // мо'йа 'доч'ка ска'зала / шо не по'казуї / 'мамо / ї н'ї'кому не ка'жи н'їч'ого / а йа'ке йїхн'е 'д'їло // та с'к'їки мо'йа с'їм'йа пе"ре"жи'ла за це / та хо'т'їли 'доч'ку ї з ро'боти 'вигнати / шо во'на там за Й'уш'ч'е"нка розпи"налас'а на 'виборах // і с'їм'йа мо'йа / і син м'її / та ўс'ї ми голосоу'вали за 'н'ого // та с'к'їки ж йо'го 'мати 'гор'а пе"ре"жи'ла та 'ж'їнка / йа ж ди"вилас'а по т'їл'їв'їзору / йак по'казували ту 'ж'їнку 'б'їдну / та во'на ж 'б'їдна і ў'мерла / не 'вине"сла ота'койї 'кари гос'подн'ойї 'божойї // та йак же ми пе"ре"жи"вали / шо йо'го отравили // та'кий же буў кра'с'їви'ї / та'ке ж бу'ло ли"це кра'с'їве / і шо ж во'ни з йо'го та'к'ї пара'з'їти зро'били // йак же йїм не с'тїдно / йак же во'ни 'пере"д 'Богом 'будут' сто'їати / ко'ли 'будут' їти на тої св'їт // Гос'под' на св'їт'ї йе ї Гос'под' по'м'їг' Й'уш'ч'е"нку / бо Й'уш'ч'е"нко од 'Бога // йак йо'му 'важ"ко бу'ло // і за Й'ул'у Тимо'шенко пе"ре"жи"вала / бо ї во'на 'дуже ба'гато зро'била // та ї 'зараз пе"ре"жи"вайе"мо // о'це 'сїжу 'коло т'їл'їв'їзора / 'диви"мос' / а йо'го по'р'адку не"ма / та ї ка'жу // си"ноч'ок / та шо ти та'ку 'т'ажес'т' со'б'ї на плеч'ї пок'лаў // та на'шо ж во'но 'нужне // та ї 'мати ў'мерла / 'може во'на прожи"ла

б іш'ч'е // а йак же |мати ка|зала йім // си^ени мої / о|це
 |ваша зе^мл'а і в'ідц'іл'а н'і|куди // та в'ін же моло|дець / у
 се^мл'і ш|колу одре^монту|ваў / а йа|ку |церкву пост|ройіў // а
 с'ім'яа ж бу|ла у|ч'іте^л'с'ка / і в'ін же ди^етина в'ід |Бога //
 |хоч'е|ц'а / шоб у |наш'її стра|н'і бу|ло ўсе нор|мал'но // та
 ми ўже прожи^ели жиз'н' / хоч' шоб |наш'і о|у^нуки та |наш'і
 |д'іти жи^л'и |луч' :е // |хоч'е|ц'а / шоб і ба|гат'і во|ни бу|ли і
 ш'ч'ас'лив'і / і шоб здо|роўяа бу|ло ў них / а шо во|но|буде|дал'і
 / Бог о|дин з|нає // ха|і |Йуш'ч'е^нков'і у ц'ї |жиз'н'і ве^мзе /
 ха|і йо|го Гос|под' за со|бойу ве|де // ха|і в'ін йо|го бе^р'еже /
 і йо|го / і йо|го д'іто|ч'ок / і йо|го |ж'інку // по т'іл'і в'і|зору
 ди^евиц'а |н'іч'ого / од'н'і у|б'їства / од'н'і |гол'і // п'іс'н'і
 у|же с|лухат' не |можно / бо не|ма ж і п'іс'н'і нор|мал'нойі
 // та і ў се^мл'і ўже н'іх|то не сп'і|ває / |л'уди ўми^ерайут' /
 а д'іто|ч'ки не рож|да|уц'а // та ко|ли ж |буде жиз'н' |луч' :е
 у ц'о|му |нашо|му се^мл'і // ўсе роз|бомбле|но / мага|з'іни
 сто|ят' пус'т'і / |в'ікна по|биван'і / к|лубу даў|но ўже не^ма /
 не^ма ўже |наши^ем|д'іт'ам ку|ди п'і|ти // і н'і п'і|сен' / н'іч'ого
 не^ма // од'на |водка / а те^мпер ш'ч'е і нар|кот'іки / о|то і ўсе
 // с'коро |вимре |наша |нац'іа / та і се|ло ви^еми|рає // с'коро /
 |мабуть / і ш|колу |нашу зак'ривут' / |ч'ере^з |хату пус'т'і |хати
 с|тойат' // шо ж йо|го ше роска|зати // мо|л'ус'а |кажди'ї ден'
 |Богу і про|шу здо|роўяа і дл'а сво|йейі с'ім'ї / і дл'а ўс'іх
 л'у|деі // бо ої / хто жиў у во|їну / з|нає / шо це та|ке / ко|ли
 і |йісти |н'іч'ого / ждуть сво|їїх ч'олов'ік'іў // мо|яа |т'отка
 до са|мойі с|мерт'і ж|дала сво|го ч'олов'іка // йї |кажут' / шо
 йо|го танк п'ід|били і в'ін зго|р'іў / і ч'олов'ік тв'і| / а во|на
 хо|дила і ка|зала // а Пе^т'ро м'ї |жи^евиї // і де йа|ка га|далка
 / і на |картах / і |каже // а Пе^т'ро м'ї |жи^евиї // і с'к'іл'ки
 та|ких ж'інок / і с'к'іл'ки д'і|теї ос|тали^ес'а |сиротами / не
 з|найут' / де йїх бат'іки по|хован'і // хо|ч'у п'іс'мо напи^есат'
 |Йуш'ч'е^нков'і / роска|зат' / йак же йа за |його пе^р'е|жи^евала
 / йак йа мо|лилас'а / воро|жила / та ч'і в'ін же те п'іс'мо
 полу|ч'іт' / ч'і н'і // та ў нас у|же і му|зеї зро|били ў се^мл'і / і

там йе мате^р'і'али про воїну / не^по'ганичі му'зеї // |ран'ше
при^{ей}'ж:али |ч'асто журна'л'істи / роз^спитували ме^ніне / а йа
у'же ста'ра / ба'гато ч'о'го за'булос'а / та ї не |хоч'е^ц'а ўже
й'о'го ўспомі^нат' / бо |нерви ўже не ў по'р'адку // шо не ден'
/ то хтос' у'мер / су'с'ід'іў уже мо'йіх пош'ти н'і'кого не^нмаіе
// у'же ми ста'р'і / не |ходи^м од'не до |одного / |ц'ілі^е'ї ден'
си^нжу ў |хат'і / кри^ч'у // хто то п'і'шоў // у'же н'і'кого не
уз'найу // о'це жду ве^с'ні / коли поте^п'л'і'є / та на |лавоч'ку
|віду / поде^н'виц'а // та там то тої / то тої хтос' п'і'доіде //

Записано від Півоварової Ніни Миколаївни, 1926 р. н.

НОВОПСКОВСЬКИЙ РАЙОН

смт Білолуцьк

Селище міського типу Білолуцьк розташоване на правому березі річки Айдар при впадінні в неї річки Білої, за 150 км на північний схід від Луганська і за 18 км на північ від районного центру Новопскова. Час заснування селища припадає десь на першу половину XVII століття, коли в межиріччі Айдару й Білої зупинилися українські поселенці, що прийшли сюди з-за Дніпра. У 1643 р. на Білолуцьк напали татари, спалили його, пограбували жителів і багатьох погнали в рабство. Ті, що лишилися, заснували на правому березі Айдару нове поселення, за яким зберегли колишню назву.

Не^нч'іста |сила на|палас'а на |женш'ч'і'єну // й'акш'ч'о не^н
рос'каже^н'ш |каз'ки на |ц'ілу н'іч' / ми те^н'бе уни^ч''тоже^нм //
во'на |думала / |думала і поч'ала про со'роч'ку рос'казувати //
снач'ала с'пашут' |паіку / пово'лоч'ут' / по'с'ійут' // хто ру'ками
|с'іє / а хто с'і'валкойу // |луч'е с'і'валкойу / а то д'і ждуть // |поки
во'но |виросте // ви^н'би^н'райут' |плоск'ін' / ш'ч'об не^н потоп'тат'

пр'адиєва // |вibe"рут' / поўйажут' у |горсточ'ки і на|моч'ут'
 |пот'ім // |вит'агнут' / по|мийут' / пос'таўл'ат' / |висушат' і
 ве"зут' до|дому // йак пос'п'іло пр'адиєво / йо|го рвут' ру|ками
 / поўйазували ў |горстки на т'ім ге"ктар'і / пос'тавиєли у
 с'таіки // по|том приєве"зли до|дому / помоло|тили ц'іпами /
 п'раниєком // ви"трус'ували / пе"ре"в'і|р'али / приєбрали зе"рно
 у ко|мор'у / а |горсточ'ки пове"зли / помо|ч'ілі ў |копан'ці і |або
 ў |р'іц'і // |вимокло / |вит'агли по|мили / ш'ч'об" ч'іє|с'тен'ке
 було // пос'тавиєли |горстки до пле"т'ін'а / по|том поч'і|найут'
 бит' на биє|тал'н'у // по|били / под'і|лили на руч'а|йеч'ки /
 трут' на |терниєц'і // поўй|зали ў |ж'мен'і / ў пов'ісма / |дес'ат'
 жм'ін' // розўйазу|ют' і поч'іє|найут' мйат' но|гами |босієми
 // повиєтиє|райут' пиєл'аку / кост|риц'у // те"пер ста|ноўл'ат'
 д|ниш'ч'є / |г'реб'ін' / |мич'ут' на |мич'ки // по|том поч'іє|найут'
 пр'асти // по|пр'али / змо|тали на мото|вило / з мото|вила
 над'івайут' на ве"тушку / з виє|тушки змоту|ют' на клуб"ки
 // по|том ста|ноўл'ат' ос'н'іўниєц'у / сну|ют' // з'н'али /
 поч'іє|найут' навиє|ват' на ве"рстат // поч'іє|найут' тка|т' //
 |вич'ут' / ск'руч'у|ют' у су|войі // а то|д'і поч'іє|найут' б'і|лит'
 // снач'ала у зо|лу / а то|д'і |л'ітом умо|ч'айут' у |воду р'іч'ко|ву
 / у |ван:у |або ко|рито // умо|ч'ілі і рос:те"лили // ўб'і|лили /
 то|д'і на|кач'у|ют' на кач'алку водно|стал' // а по|том шма|ток
 полот'на згор|тайут' уд|войє / кла|дут' у сун|дук // і |т'іл'киє
 то|д'і |можна со|роч'ку шит' // так з'іш'ло |сонце / а во|на не"
 кон'ч'іла рос|казувати //

Записано від Рижко Варвари Пилипівни, 1914 р. н.

с. Булавинівка

Село Пісківської сільради Новопсковського району, розташоване на лівому березі Айдару за 20 км від районного центру. Булавинівка (первісна назва – Іванівська Лука) виникла наприкінці першої половини XVII століття, коли відповідно до указу російського царя Михайла Федоровича

на правому березі річки Айдару в 1637 р. було засновано сторожове укріплення Осиновий Острог. Першими поселенцями Іванівської луки, назва якої пов'язана з іменем її засновника, були українські й російські селяни-втікачі.

1. Йа / Золотар'ова |Л'ід'іа Дмітр'іўна / ўч'іте"л' іс'тор'ійі і молодши"х клас'іў / народилас' ў Булавін'іўці де"ў"йацого |с'іч'н'а |тис'ач'а де"ў"йацот |сорок |вос'мого |року // так / |хоч'у рас:ка|зати м'іс'цевій в'ірш м'іс'цевого |аўтора //

у ч'олов'іка на се"лі ли"сич'ка |куроч'ку ук'рала / та / |с'іўши |добре п'ід'т'іш'ком / ту |куроч'ку ли"сич'ка ўм'йала /а |другу ў |с'ін'і при"ховала / при"ходить |воўч'ік та |ї пи"тає / ли"сич'ка / не"ма ч'ім |небуд' |пожи"вити"с' / три д'н'і не" |йіў / |іду то"питис' // ч'о"му ж не"ма / |с'т'і|жок он |с'іна / д'л'а |мене |досит' |половина // ли"сич'ка в'ідка|зала / а про м'йас'це / |во"на моўч'ала //

се"ло Була"н'іўка |наше / |особливе се"ло на вес' |район / |коли при"ход'ат' до |нас ви"пад'ков'і |нав'іт' |путни"ки / то го"вор'ат' так // ви жи"ве"те тут ў |райс'кому ку"точ'ку // ш'ч'о |особливе // на|пеўне ў |у"с'ому |район'і / а /|можливо / і ў |облас'т'і / це |р'ідк'існо / ш'ч'о ў |нашому се"л'і |поруч' |го"ра / |р'іч'ка і |л'іс // ў м'іс'цев'ій |газеті |зараз |іде |конкурс на |найк'раш'ч'е се"ло // |тема / |найк'раш'ч'е |се"ло |нашого |району // ме"н'і |теж |хоч'ец' :а |ска|зати за |сво"йе / |дуже |дуже |таке |особливе / |се"ло // ўч'о"му |йе |особлив'іс'т' / |темне // |р'ідко |ўже |залиши"лис' так ш'ч'о / |залиши"лис' |д'еўств'ен'і |ў нас м'іста і м'іс'ц'а // на|приклад / |виг'ін |сере"д се"ла / |де |зна|ходи"ц' :а |наша |ста"рен'ка |ш'кола / |церква // |інколи |при"ходиш |наце |м'іс'цеі |думаєш / |Господи / |хоч' |залиши"лос' |ку"соч'ок на |зе"мл'і / |де не" |дотор'калас'а |наша / |можна |ска|зат' ў |ка"вич'ках / |во"рожа |рука // у се"л'і |п'ятде"с'ат |два |рока / |але не" |пе"ре"ста|йу |ўсе"р'іўно |ўра"жатис'а / |коли |бу|ває |така |хви"лина / |шо |п'росто |хоч'ец' :а |похо"дити по |вулиц'ах

/ поди^евитис' / розди^евитис' // зви^еч'аїно наше се^ило / не^и
 Л'в'іу історич'ний / не^и Кийіу і не^и Ч'єр'каси / ўсе^и р'іуно /
 д'л'а мене воно було і зали^ешайец':а тайем'нице^ийу / і жалко
 / ш'ч'о помреш / і багато багато ч'огос' не^и розгадаєш //
 колис' ми гово'рили з однім ч'олов'іком / і йа йо^иму сказа'ла
 / ш'ч'асливиї / ш'ч'о ви стар'іші од мене на двац':ат' /
 т'риц':ат' рок'іу / і вам легко тут жити / ви знаєте
 кожну кожну л'удину // в'ін на мене так гл'ануў / н'іби
 йа т'іл'ки т'іл'ки з неба ўпала / а в'ін говори'т' // наш'ч'о
 вам ўс'і л'уди / ўс'і ўс'і ўс'і ? // ну к ч'ому ? / зви^еч'аїно /
 знати / наприклад / саме ц'ін':іше на зем'лі / це зви^еч'аїно
 л'удина / і д'л'а мене / і ў се^илі найц'ікав'іший об'єкт /
 л'удина // ў нашому се^илі / те^ипер йа точно ўже знайу /
 в'ісімсот с'імдєс'ат ш'іс'т' жите^ил'іу / т'риста т'риц':ат
 три ха'тини / т'риц':ат' три ўже ў них пус'т'і / це дуже жал'
 / ш'ч'о ў такому пре^икрасному се^илі стоїат' пус'т'і ха'тини
 // загадок і тайем'ниц' д'л'а мене буў і зали^ешайец':а д'ім
 колиш'н'іх поп'іу / йакий буў побудований на поч'атку
 деўйат'нац':атого стол'іт':а разом з церквою / йаким
 колис' уже в'ідм'іч'али д'в'іс'т'і рок'іу // ч'ому цеї д'ім
 д'л'а мене загадка // коли була йа мален'кою / ме^ин'і
 розказували про цеї д'ім / до реч'і / йа ў н'ому ш'ч'е ї жила
 // цеї д'ім так і залиш'іўс'а д'л'а мене і йе особливою
 тайем'ницею // йа зби^ерайу за н'ого ле^игенди і запи'суйу / ну
 хаї буде це не^и ле^игенда / а просто розпов'ід' старожител'іу
 // розпов'ідали / ш'ч'о жили тут попи / т'і / ш'ч'о виб'рали
 це м'ісце і в'ажали / ш'ч'о це м'істо особливе ў се^илі //
 вони зви^еч'аїно л'уди були на тої ч'ас дуже осв'ічен'і і
 ви^еби^ерали так / ш'ч'об в'ітер і сонце / ўс'і погодн'і умови
 були найк'раш'чі у ц'ому куточку // ну / жи^ели вони
 так / йак ўс'і л'уди к'ін'ц'а в'ісімнац':атого / поч'атку
 деўйат'нац':атого стол'іт':а / а ос' залиши^елас' така
 мален'ка ле^игенда / одну з йаких йа запи'сала / знач'іт'
 так // були ў них слуги / це дес' було п'яде^ис'ат'і /

ш'іде^лс'ат'і роки де^ўйат^лнац':атого стол'іт':а // |бат'ушка / о'тец' Булавін'іўс'кий буў |зоўс'ім не^пйуш'ч'ї / ст'рашно бо|йаўс'а / ш'ч'об ў |дом'і |пахло спир'тним / і коли у|же було там дес' дес'ата / оди^лнац':ата го|дина д'н'а / в'ін ўра|жаўс'а / ч'ому с'луги ўс'і ў|же були п'ід|випи'ўши / а |пот'ім раз|гадали / ш'ч'о / коли во|ни |ранком ўста|вали / то ч'і|тир'і в'ід'ра при^лноси|ели во|ди / а ў п'йате нали^лвали го|р'ілку / і та|ким с'пособом без пл'ашок напи^лвалис'а / ў|род'і пода|вали о|дин |одному во|ди / і на о|динац':ат' го|дин ў|же ўс'і були с'луги при^ч'аш'ч'ен'і // |дуже по|добайец':а ме^лн'і та|ка з|гадка //

у мойіх односе^л'ч'ан були п'р'ізв'іс'ка // |були ў нас ў се^л'і колис' три д'руги / йа|ких звали / Со|л'анка / Траў|йанка і Го|р'л'анка // спо|ч'атку йа |думала / ш'ч'о це п'росто |шут'ат' / а |пот'ім розпи^л'тали / н'і // та|к йіх з|вали ў на|род'і / |були во|ни / йа|к зви^ч'аїно / при^л'близно жи|ли в'один пе^р'іод / а |пот'ім ў|же і си^л'н'іў йіх з|вали |точ'но ж та|к / Со|л'анка / Траў|йанка і Го|р'л'анка // і це ўсе при^ж'е^лвалос'а / за|ли^л'шалос'а на |доўг'і роки і ш'ч'е |пеўно ўсе це про|доўжи|ц':а // о|дного |разу ў се^л'ло при^л'йіхаў то|вариш'ч' / до сво|го д'руга / Тка|ч'енка Ми^л'хаїла Ти^м'оф'еїч'а / а|ле в'ін ска|заў по с'тар'ї / |доб'р'ї |пам'йат'і // н'е / в'ін за|питуваў / де та|кий / і ўс'і |жите^л'і Булавін'іўки / це дес' |було на по|ч'атку п'йаде^л'с'атих ро|к'іў / ўра|жалис' / а хто та|кий ў нас Тка|ч'енко Ми^л'хаїло Ти^м'оф'іювич' // в'ін про|шоў ўсе се^л'ло / ба|гато ха|тин / ба|гато зуст'р'іў л'удеї / і |раптом о|дин ска|заў / л'уди |доб'р'і / та це ж наш Пе^т'рич' //

колис' та|к'і л'уц'к'і ст'рахи / |в'ера в'і|дм'іў / |в'ера ў йа|кус' та|ку |силу // буў та|кий ў се^л'і |випа|док / коли ш'ч'е не^л |було ц'ї|йейі т'раси / не |було до|роги / і от / |п'із'н'ої |ос'ін'у / коли до|рога |зоўс'ім |була роз|бита / зупи^л'ниўс'а аў|тобус / зви^ч'аїно / це |перш'і |були та|к'і аў|тобуси ў |наш'ї |крайі|н'і / ма|лен'к'і та|к'і / ш'в'идко ла|малис'а і |було ба|гато |нав'іт' не^л |тіл'ки тра|г'іч'них / ну і с'м'іш'них |випа|док // ў |нашому се^л'і колис' тра|пи^л'ўс'а та|кий дес' с'м'іш'ні

випадок // поламаўс'а аўтобус / годин ўже дес'ат' було / деўят' веч'ора / зви'айна о'с'ін':а темна н'іч / се"ло / с'в'ігла ш'ч'е не" було / і ос' / ну / пасажири думали думали / ну де д'івац':а / і хто / де м'іг / хтос' у стару хатину / а хтос' побач'іў / добре / ш'ч'о не" диўл'ач'іс' / ш'ч'о п'із'на'ос'ін' була / а н'іч' була дуже тепла / хто на с'іно попро'сиўс'а / хто де // і от в одну хатину заходить' ж'інка / стукала / стукала / хаз'айні сплат' / во'на в'ід'рила д'вер'і / во'ни не" зач'іне"ні / во'на заходи'т' ў ве"ранду / с'іни то'д'і с'іл'с'к'і / заходи'т' ў с'іл'с'к'і с'іни / диві'ц':а / там йа'кіс' тап'ч'ан стоїт' / во'на л'агла / дума пе"ре'спл'у / поки поч'нут' кри'ч'ати зб'ір на аўтобус / л'агла і ўсе // перши'ем проснуўс'а син ў ц'і с'ім'йі / хаз'айн / в'ін йак гл'ануў / ж'інка ле"жит' / ої Боже / в'ід'ма при'ішла се"ред'ноч'і / а во'ни були т'іл'ки з мате"р'іу / а ж'інка наў'ч'алас'а в інсти'тут'і / і не" було й'йі ў цеї ч'ас // в'ін буде мат'ір / бабушка ўстаїе тоже / ої Боже / в'ід'ма / жи'ва в'ід'ма / насто'йаш'ч'а в'ід'ма / ну шо робит' / во'ни так пе"ре"л'акали'с'а / баба ўз'ала ножи'к / с'іла на по'р'іг / син ўз'аў со'киру / с'іў на по'р'іг / дума / ну прос'нец':а в'ід'ма / буде"м ш'ч'ос' робит' // ц'а в'ід'ма спок'ійно дос'пала / с'к'іки там мож'ливо / прос'пала / устаїе / думайе / ш'ч'о ж таке / на по'роз'і си'едит' стара ж'інка і ножи'к коло ней'і ле"жит' / си'едит' ч'олов'ік / тоже з со'кире"йу // во'на і дума / б'ід'ні л'уди / спок'ійно ўстала / поди'вилас' на них і думайе / Господи / до ч'ого ж во'ни доро'били'с'а / бабус'а / мабут' / ч'істи'ела бур'аки / і так і заснула / а в'ін / пеўно /дро'ва ру'баў / та так і си'едит' на по'роз'і / і спок'ійно посто'йала / поди'вилас'а та і пі'ішла // а ц'і захи'єни'єки воору'жон'і / йак сх'вач'уйуц':а / не"ма баби / ої Боже / ви'ел'ітайут' на вули'ц'і ранком // товари'ш'ч'і / так'і пе"ре"л'акан'і / товари'ш'ч'і / та шо ж нам / ўнас в'ід'ма була у бу'динку / а так / а так / а се"ло за жи'во'ти бе"ре'ц':а / моў'ч'ат' / мор'гайут' друг' другу / ага // а пот'ім / ко'ли ўже ўсе за'к'інч'іло'с'а / поч'али розмоўл'ати / л'уди доб'р'і / та

це ж аў'тобус поламаўс'а / і ў нас / і ў нас / і ў нас ноч'уваў
/ ў нас ч'олов'ік / у нас ж'інка з дзе'цінай / а ў нас зоўс'ім
на с'ін'і с'пали / ми не' бач'ілі / ўже ранком побач'ілі /
ш'ч'о ж'іноч'ка ўстаіе / ну ўстаіе / попрыв'італис'а / і
ўсе // пе'реступайе т'рет'е тис'ач'ол'іт'а / а казкі Гогол'а
і те ш'ч'о ўзагал'і в'иробі'елос' ў народ'і / залиши'ело таку
ве'лику ве'лику пам'ят' //

Записано від Золотарьової Лідії Дмитрівни, 1948 р. н.

2. Їа / Масо'вец'ка Л'убоў Ми'колайіўна / наро'дилас'а
їа у се'л'і Була'вин'іўц'і тис'ач'у де'ўйац'сот'сорок'шостому
роц'і / тут за'к'ін'ч'іла с'ім клас'іў / тод'і п'ішла ў П'іски /
там за'к'ін'ч'іла їа о'динац'ат' клас'іў / у'ч'іц'а ме'ні було
здорово н'ізашо / то'го шо їа жи'ла ў'д'іда та ў'баби / їа п'ішла
ў колгосп ро'бити // нач'інала їа ро'бити тил'атни'це'йу /
проро'била їа два ро'ки тил'атни'це'йу / тод'і / їа п'ішла
до'йаркойу / до'йаркойу йіздилі ми ў степ / йак було / мо'кро
/ до'ш'ч'і йшли / т'агали нас ма'шину тра'ктором / от ми / по
п'ят по ч'отир'і ч'ас'а йіздилі ў к'інец' с'тепу / п'ят'нац'ат'
к'ілометр'іў степ наш буў / і там у нас сто'йали ко'рови //
с'к'іл'ки ми п'ісен' пе'ресе'п'івали / с'к'іл'ки ми ўс'ого
при'сл'іўйіў ўс'ого / шо ми т'ік'і там не пе'ресе'п'івали //
от тод'і їа п'ішла у де'к'рет // наро'дилас'а у мене доч'ка ў
ш'йіс'ат' вос'мому году / і п'ісл'а ц'ого їа п'ішла ро'бити
сви'наркойу // проро'била їа сви'наркойу дес'ат' год / тод'і
обратно п'ішла тил'атни'це'йу / і так їа проро'била т'риц'ат'
п'ят' год у животно'воц'тв'і // п'ішла їа пол'готн'іп'енс'ійі
с'п'іад'есе'ати год / по све'нарс'кому с'тажу / тил'пер їа на
пенс'ійі / у мене йе о'нуч'ка / у мене йе син / доч'ка ў мене
ш'йіс'ат' вос'мого / а син із се'миде'с'атого // доч'ка жи'ве
ў мене за го'ройу ў Ци'луіковому Б'ілоку'рак'інс'кого району
// о'конч'іла вона Хар'к'іўс'кий зове'те'ри'нарний інсти'тут
на ве'т'ура'ч'а / а син жи'ве з'і м'нойу з ч'олов'іком ми

жи^еве^нмо / йе ў нас о^ннуч^{ка} / йе ў нас не^в’істоч^{ка} |Алоч^{ка} /
 |сина звут^т Ми^екола / а ў де^уйа^носто пй^атому го^ду ро^дилас^т
 у мене Даш^ен^{ка} о^ннуч^{ка} // і такий у нас об^ич^ай / йак
 по^ч’ула су^с’ідка шо ў мене ро^дилас^т а о^ннуч^{ка} / так во^на
 при^еходе і при^еносе ме^н’і х^вартух / о^це ш то^б’і / каже /
 |бабушка / то^б’і / шоб ти йак при^еве^нзут^т то^б’і о^ннуч^{ку} з
 ро^д:ома / шоб ти ййі ўз’ала ў це^й х^вартух / зане^сла ў хату
 / і пок^лала на ко^ужуха / шоб бу^ла во^на ш^ч’ас^ллива і здо^рова
 / і кра^сива // се^нло на^ше Бу^лав^ин[’]іўка / роста^шоване у |дуже
 мал’оўнич^ому м[’]іс^т’і / р[’]іч^{ка} ў нас гар^на / р[’]іч^{ка} ў нас
 Аї^дар / і по пе^нре^казам на^ша р[’]іч^{ка} на^звана / |вобшем
 йїздила тут ца^риц^а Кате^нрина / і йї при^еподне^сли |рибу
 / р[’]іч^{ка} ц^а ки^ш’іла |рибойу / і йї при^еподне^сли ве^нлику
 |ри^ебину / і во^на ййі йак поб^ач[’]іла / і ска^зала / ої дар / і так
 п[’]ішла на^зва і так пе^нре^казу^йут^т і с по^кол[’]ін[’]:а ў по^кол[’]ін[’]:а
 / шо о^ц’у йак би ска^зати / ну пе^нре^каз^с це^й / і о^це ййі ми
 сво^йім о^ннукам / д[’]іт[’]ам |тоже ж^н рос^казували / ч^ого це так
 зве^н:а на^ша р[’]іч^{ка} Аї^дар // а ш^ч’е ж^н у нас же се^нло ж^н
 во^но ж^н у нас зна^ен^ите тим / шо по пе^нре^казам |тоже у
 нас бу^ў К[’]індрат Бу^лав[’]ін іс^сво^йіми по^ўс^тан[’]ц^ами // йе ў
 нас у се^нл[’]і і його |пам[’]ятни^ек у |центр[’]і се^нла // |ход[’]ат[’] до
 н[’]ого в[’]ід[’]а^йут йому на ўс[’]і праз^ники / на де^уйате |ма^йа /
 там ви^еходи^емо ту^ди і до по^гибших |войн[’]іў / і до Бу^лав[’]іна
 ц^в’іти |нос[’]ат[’] д[’]ітво^ра // у нас |ч[’]ерез^с се^нло іде це^нтр[’]ал[’]на
 т^раса / йїдим / |можна по^йіхати / аў^тобуси ід^ут^т і на
 Лу^ган[’]с[’]ке / і на |Хар[’]к[’]іў / і ше ч[’]ім |вигод^но / |дейак[’]і
 |лишки про^дукт[’]іў йе / ви^еноси^емо на ас^хвал[’]т / с[’]іда^еімо
 і тор^гуй^емо / |зараз^с та^ке ў^рем[’]я / шо |т[’]іл[’]ки тим і
 ви^ежи^вай^емо / а ш^ч’е ў нас шо / т[’]і |вулиц[’]і ж^н у нас
 по^на^зиван[’]і / то Кор^ча^г’іне / то ж^н При^еоз[’]орни^й там ш^ч’е
 йак[’]і / ну йіх н[’]іх^то не зна так // а це йак ска^же^ш / а де там
 тої жи^еве / та на Мож[’]а^йі / ч[’]і на Гонч[’]ар[’]іўц[’]і / на Оха^б’іўц[’]і
 / о^то так[’]і ў нас |вулиц[’]і / За^верб[’]іўка о^це з^на^йут^т / а^гха
 / хто там жи^еве / та Скри^пни^ек / та йа^кий це Скри^пни^ек /

Скрипни^к і^й багато / ну Хво^тис' / ну Борку^т / оце ўже ми і з^найе^мо / хто це / усе ў нас / не^ммає хва^мил'ї по се^л'ї / це р'ідк^о і р'ідк^о хто / т'ік'і може з^спе^ц'іал'іст'ї^й / молод'ї понай^іж:али / так оце йїх з^найе^мо по хва^мил'їях / а от так'і старо^бжили / так у^лсих ми зве^мо по вули^ч'ному // у нашому се^л'ї заран'ше ш'ч'е / ро^били г^леч'їки / ро^били мак'їт^ри і т'ї / г^хорш'ки у пе^ч'ах ж^ше то^пили // то^д'ї бондар'ували // тут у мене по су^с'їцтву жи^й д'їд^т Ми^кита / ро^би^й боч'ки / а о^но шо / во^ду ж^ш во^зили ў степ во^лами / к'ін'ми у боч'ках / не^н було ж^ш н'їч'ого б'їл'ше / а т'їл'ки о^то таким // а д'їд^т м'її / плотни^ку^ва^й / ро^би^й хати / і столб'анки ро^би^й / і р^убле^н'ї ро^би^й хати / і ро^би^й і в'їн і по плотни^ц'кому / і по стол'арному / даже шахва^нери ро^би^й // д'ї^йч'ата йшли зам'їж^ш / так і за^казували / ш'ч'е ро^би^й і шахва^нери йїм // і у нас ш'ч'е йа^кїй про^ми^се^л? // воб'ш'ч'е у се^л'ї було виши^йка // бу^ли ў нас так'і ви^си^свал'ни^ц'ї / ну ўже йїх п'їшли на тої с'в'їт / Шеле^{ст} // та н'ї не Шеле^{ст} / Не^хайова / во^на Дашка / ви^си^свала д^луже пре^красно / а те^пер осталас'а од^на ви^си^свал'ни^ц'а на се^л'о / це Гон'ч'арова Оле^ксандра Іван'ї^на // виши^сла во^на порт^рет Ше^у'ч'енка там та^кий гарнїй / і воб'ш'ч'е д^луже гарно ви^си^свайе / а зараз ід^ут' до неї за^казуйут' д'л'а новона^ро^з'є^них виши^свайе подуш'е^ч'ки / вуголки / і пле^нте во^на к^руже^{во} д'л'а рушник'ї^й / сумки ўс'ак'і так'і / т'ї робе / ну йа не / салхветки так'і робе / ну воб^шем д^луже гарна во^на ўдала моло^диц'а // жи^ве во^на із пле^н'м'їн:ицейу з о^ну^ч'атами / о^ну^ч'ат тих в^уч'е ўже ви^си^свати / у д^ругому к^лас'ї д'евоч'ка Л'їуба то^же та^ка / ну бе^нрец'а / бе^нруч'ка до ц'ого д'їла // хо^дили до неї д'ї^йч'ата ў йа^зат' у^ч'їлис'а //

Записано від Масовецької Любові Миколаївни, 1946 р. н.

с. Лисогорівка

Село засноване в 1795 році й назване Тишківкою на

ім'я першого мешканця. У 1964 році було перейменоване на Лисогорівку.

Йа / Прон'ка Мар'їна Трохим'ївна / тис'ач'у деўйац:от
триц'ат' п'їятого года рожд'ен'їа // народилас'а ў се^млі
Тиш'к'їўка Новопскоўс'кого району Ворошилоўг'рац'кой
облас'т'і // ўч'ілас'а у Тиш'к'їўс'к'їй / ш'кол'і / закон'ч'іла
дес'ат' клас'іў / по спе^ціал'нос'т'і йа бугалте^р // попе^рвах
роб'ила ў торгоўл'і с'ім'нац':ат' год / а пот'ім ўже пе^ре^ішла
ў кол'хоз^с // по состоїан'їу здо^рўїа пе^ре^ішла ў кол'хоз^с
// ў кол'хоз'і т'оже робила / б'іл'ше двац':ати год на
разних роботах // нач'їнала доїаркойу // с'ім'їу / т'роїе д'їток / і
ч'олов'їка // д'їти покон'ч'али т'ехн'їкуми і йа цим гор'жус'а
// во^ни робл'ат' по с'п е^ціал'нос'т'і // ў настоїаш'ч'е
ўрем'їа йа п'ен'с'їон'ерка / заїмае^мос' до^маш'н'ім
господарством / д'ержим ко^рову / те^мл'ат / поро^с'ат / ку^рей /
вут'ат / ого^род ш'їзде^м'ат сотих / так шо од:ихат' н'їколи /
т'реба робит' //

се^мло з'валос'а ўсе ўрем'їа Тиш'к'їўка / а те^мп'ер
наз'вали так йак у район'і / полу^ч'ілос' два се^мла і його
наз'вали Лисогор'їўка // вулиц'і у нас п'ід^т назван'їем //
Пе^ршотраўнева / Садова / вулиц'а Брат'їїў Кас'їане^нка
/ йа забула / вулиц'і п'ід назван'їем йа ўс'їх не^м помн'у / а
так ми йїх з'вем Куз'ме^нк'їўка / Рогали^к / Лисогор'їўка /
Соба^к'їўка / Ло^с'їўка і ш'ч'е ў нас йе од:али^ений хуто^рок /
це Куба // це стара Тиш'к'їўка // там осталис' т'оже од'н'і
п'ен'с'їонери / молод'ож^м багато вийїхала се^мла / а сам'і
стари^ки осталис' // ў нашому се^млі йе ш'ч'е поки ш'кола /
де^ўїяти^р'їч'ка / йе клуб^н / кол'хоз^с у^ж'ше роспаўса / ч'ас'н'і
п'ід^тприїемства пооткривалис'а // наше се^мло роста^лшоване
поп'ід^т го^ройу / го^ра з'вец':а Лиса го^ра / Куз'ме^нк'їўка /
Ли^нко^ва го^ра / Гор'бата го^ра / го^ра Прос'т'їн // ўздоўж^м
се^мла ў нас р'їч'ка / йа^ка з'вец':а Аїдар // по наш'їй го^р'і
/ ў пол'і / багато л'їс'їў / йа^к'і називайуц':а Паўл'уч'ок

/ Ліс Во́д'ани́ / у Во́д'аному л'іс'і йе кри^ениц'а / ш'ч'е з'робле^на во ўре^м'яа воїни ў |сорок |первому го^ду / там стоїала |войн'с'ка ч'ас'т' / і кри^ениц'у з'робили / і до с'іх пор |л'уди |нейу |пол'зуйуц':а / |гарна вода б'і|жит' там / |ч'іста по труб'і / з'робили ко^лод'аз^с і по труб'і б'і|жит' вода / |я|койу пол'зуйуц':а ба^гато при^ейеж:их / |я|к'і од:и|хайут' у виход|н'і д'н'і і бе^н'рут' там водич'ку // л'іс Кружл'ак у нас йе / То|пол'увати́ л'іс / Си^н'ан'с'ки́ л'іс / |Ба|бич'іў / Прос'т'ін л'іс / |Доўже"к'іў л'іс // по|садки ба^гато на|саже"н'і / ў |я|ких |вишн'і йе / смо^роди^ена росте / ставок йе ў нас ў |пол'і / там |коло стаў|ка |тоже ба^гато од:и|хайуч'іх / і з д'ругого ра|йону при|й|ж:айут' до стаў|ка // |гарна / мал'оў|нич'а там при^ерода // |коло |каждого л'іса йес'т' кри^ниц'і / |ран'ч'е о|ни бу|ли о|ч'іш'ч'ен'і / а |зараз у|же запус'т'іли / зарос'тайут' тра|войу / не"ма ў л'уде|і сили |йіх об"роб"л'ат' //

жи^евем ми з^е ч'олов'іком і син на сво|йему под|в'ір'яі // |хата ў нас бу|ла ста|рен'ка / |тис'ач'у де"ў|йац|сот п'і|с'ат |первому го^ду пост|ройіли но|ву |хату / к'рита |шихве"ром з в'ірандойу / у де"ў|йа|ности п'і|ятому го^ду п'ід|вє|ли нам газ^с / це |дуже нам по|лег"к'іс'т' з'робили / у дво|р'і пост|роїки ў нас йе / са|раї с |погре"бом / |кухн'а на д'в'і |комнати / ко^лод'аз^с с де"ре"ў|йанім з|рубом / а це ўже і ко^лонку |виби"ли // при |хат'і ого|род' / са|док не"ве"лики́ у нас / |дек'і|л'ка |йаблун' // |хата ў нас на по|лах / хара|шо бу|ло ў те ўре^м'яа ш'ч'е слава |Богу / послали по|ли / на ч'о|тир'і |комнати / у |хат'і ш'ч'е по с'тарому об|ич'айу |держим в'і|кони / і так же рушн'є|ки // ў |хат'і |май'ємо т'ел'єв'ізор / хоч' не" ц'в'іт'н'ий / но по|казує |поки // у нас по с'тарому об|ич'айу // ми так |як п'ін'с'іо|нери / |я не" ви"еки^еда|йу порт|рети на с'т'інах |р'ідних пов":ел'іч'уван'і / ко|ли гл'ане"ш / зга|дай'єш / |я|к'і бу|ли |мама / |т'от'і бу|ли /д'і|дус' / ўс'і ў нас ув'є|л'іч'є"н'і / і ми |йіх сох|ран'ай'єм // |ран'ч'е то|пили ми ў |хат'і вуг"л'ом / |л'іпка бу|ла зл'іпле"на / ми |йіі не" ви"еки^еда|йєм / ўс'аке ўре^м'яа |може бут' / |може не" ў состо|йан'іі |пла|тит' за газ / од'р'іжут' / |буде"м то|пит'

у г'руб'і // хл'іб^п пе^нч'ем |сами / му|ку ку|пуйе^{мо} і пе^нч'ем
хл'іб^п // ў маг^аз'ін не^н |ходим |поки по хл'іб^п // хл'іб^п пе^нч'у
йа у |газов'іі |печ'к'і ў ду|хоўкі / ве^нлике нам по|лег^хше^н:а /
|ран'ч'е пе^нкли ў п'іч'ах / т'реба і гн'іі / дро|ва ту|ди / а |зараз^с
хара|шо / |газова |п'еч'ка і ш|вид'тко // хл'іб^п |тоже / |ран'ч'е
ўч'і|н'али на своїіх др'іж':ах |в:ар'ували др'іж':і і ўч'і|н'али
/ це ба|гато ў|реміа за|би^ерала / з|веч'ора ўч'і|ни^сш / а на
д|ругіі ден' |поки йо|го там п'і|д'м'і|шайе^ш' та за|м'іси^сш' та
п'і|доіде це ба|гато / а |зараз^с по|лег^хк'іс'т' у|же / на спирто|вих
д'р'іж':ах / |ч'ере^зс'ч'ас і хл'іб^п го|товіі //

а те^ппер йа хоч'у роска|зат' за на|род'н'і с'в'а|та //
ми п'раз'нуйе^м / хоч' і п'е^нс'ію|нери / а п'раз'нуйе^м /
одм'іч'айе^{мо} |новіі год / і по с'тарому |тоже / |п'іс'л'а |нового
|году / |с'омог^о ч'іс'ла / Р'ізд'во Хри|с'тове п'раз'нуйе^м /
там / |п'іс'л'а Р'ізд'ва Хри|стового / С'таріі год^т / йа|кіі на
С'таріі год^т |ход'ат' / мо|лод'ож^ш поси^епайут' / це по с'тарому
о|бич'айу / а нам |дуже хара|шо і |весе^нло / х|лопц'і поси^епайут'
/ д'іўч'ата ме|лан'куйут' / а х|лопц'і поси^епайут' |ход'ат' //
|шосто|го ч'іс'ла / |нос'ат' ве^нч'ер'у / йак до |р'ід'них / так і до
зна|комих / до су|сід^т / д'іткі |нос'ат' / а ўз|рос'л'і ў|же |ход'ат'
до ку|м'іў / до сва|т'іў / у|же не з ку|тейу / а з бу|ти'ел'ками |ход'ат'
/ п'раз'нуйут' / ку|т'у од'м'іч'айут' / |п'іс'л'а цих п'раз'ник'іў
п'іст насту|пайе / по ш'іс'т' не^нд'іл' / |п'іс'л'а |посту /
п'раўда |пере^дт' |постом це ж^ш ми ш'ч'е |масни^сц'у не^нд'іл':у
п'раз'нуйе^м / на |масни^сц'у |вар'ат' ва|реники / о|бич'но
|с'иром / ну йак не^нма ў |кого ко|рови / то з^с кар|тошкойу
/ з^с ка|пустойу |вар'ат' / п'ро|води |масни^сц'і ў к'і|н'ц'і
не^нд'іл':і на п'іст / то|д'і ў|же хто йіс'т' м'йасо / а о|бич'но
м'йасо ў п'іст не йі|д'ат' / йа|к'і ста|рен'к'і // на |масни^сц'і ш'ч'е
х|лопц'ам / йа|к'і не жо|нат'і йе у с'і|м'йі / ба|т'кам і х|лопц'ам
си|нам ўйа|ж'ут' ко|лод'ки / ро|дител'і од'куп'л'айуц':а цим /
с'таўл'ат' мо|г^орич' / шо не^н же^нни^са син / ч'і о|ўнук там /
ч'і пле^нм'і|н:ик / у |кого йа|к'і д'іти йе там не|жо|нат'і / ўс'ім
ўйа|ж'ут' ко|лод'ки // |п'іс'л'а |посту Паску до|жи^едаіе^м / це

ве^ликий п^разник тоже / до ц^керкви йіздим паску св^атит^ь
 там д^луже г^рарно / зв^ідус^іл з^ьйй^ж:айуц^ь:а до ц^керкви і
 бат^ьуш^ка св^ате паски // ми йізде^мо / ко^ли у г^ород^т /
 Староб^іл^ьс^ьке б^лижн^ье / ко^ли йе ў нас ў сел^і Риб^іянце^{во}
 ц^керква / і ту^ди йізде^мо // пер^ед^т Паскойу хр^еш^чен^ьс^ьк^і
 с^ьв^атки / на хр^еш^чен^ьс^ьк^і с^ьв^атки во^ду с^ьв^ат^ьат^ь / тоже
 ми йізде^мо во^ду с^ьв^ач^ьену бе^лрем по с^тарому об^іч^ьайу
 / ц^ьа во^да с^ьв^ач^ьена д^луже по^маг^ьайе // хто ко^роўку д^лерже
 йак при^йідут^ь з^ь ц^керкви / при^вез^ьут^ь во^дич^ьку / по^кропл^ьат^ь
 з^разу ў хат^і т^ьйейу во^дич^ькойу / то^ді дут^ь ху^доб^ьку ў
 са^райах / хто шо ма^йе / ко^рову ч^і ку^рей там / ч^і поро^сат
 там / скр^із^ь по^кропл^ьат^ь // і во^дич^ьку л^ь:ут^ь у ко^лод^ьаз^ь /
 та^кий ў нас об^іч^ьаї / ну йак хто не^л ў состо^йан^ьійі по^йіхат^ь
 у ц^керкву / то ка^жут^ь так / і стар^ьі / і ми п^енс^ьіо^нери / а то
 і стар^ьен^ьк^і нам ба^бус^ьі ка^зали / на н^іч^ь ко^лод^ьаз^ь од^тк^рі
 к^риш^койу / во^на во^дич^ька / і там пос^ьв^атиц^ь:а / с^ьв^ат^ьат^ь
 ж^ше кру^гом по ц^керк^вах / і во^на і там пос^ьв^атиц^ь:а во^дич^ька
 // на Хр^еш^чен^ья йак при^ход^ьат^ь же з во^дич^ькойу з
 ц^керкви / так кропл^ьат^ь у хат^і і хр^естики к^рейдойу пи^ше^м
 / та^кий об^іч^ьаї // хр^естики д^ьла то^го пи^ше^м / шо^б
 не^чіс^ьт^ь ўс^ьака не^л за^хо^дила у хату і ў дв^ір // по с^тарому
 об^іч^ьайу / у нас у ка^ждому се^лі по п^раз^никах і ш^ьче так
 зве^лмо Храм наз^ьвайе^ц:а // у на^шому се^лі при^па^да на
 п^раз^ник на С^паса / у се^лі Риб^іянце^{во}му на Йа^гор^ьія
 / у су^сід^ьн^ьому се^лі П^ісках / там на Ми^ко^ла^йа у ма^йу
 м^іс^ьац^ьі / у Гол^ьавин^ьіўц^ьі і поло^вину на^шойі Лис^ьгор^ьіўки
 до Бу^лавин^ьіўки // ран^ьче по с^тарому об^іч^ьайу ц^керква там
 бу^ла / так на Мит^ра Храм спра^ўл^ьайут^ь і на ц^ьі п^раз^ники /
 на Храм / ход^ьат^ь род^іч^ьі до род^іч^ьіў / ў т^ьім се^лі ту^ди
 ідут^ь / ў дру^гом се^лі ту^ди ідут^ь / і це хоч^ь і ўрем^ья зар^аз
 с^тало т^рудне / а од^нако п^раз^ники п^раз^нуїм // по ве^ликих
 п^раз^никах / йак^і ми не^л робе^мо / С^ьв^ати^ь в^ьеч^ьір тоже
 ми п^раз^нуїе^м ўже С^ьв^ати в^ьеч^ьір т^реба / не^діл^ь:а тоже
 ми не^л роби^мо / бо / ка^жут^ь гр^ьіх // у нас ран^ьче / ж^інк^і

ро|дили |дома д'і|теї / бо |їх / ро|д:ом'і|ў / не" бу|ло / так шо
і |ў сте"пу / |ж'інка |поле / |поле / а тут сх|ватки / вона |роде /
б|рич'койу при"возили з" |пол'а |ўже не" од|ну / а |ўже д|войе /
і |дитинку при"ве"зут' у пе"л'ус'ц'і // а те"пер |ўрем'я та|ке /
|тепе"р у ро|д:ом'і / |йак |тіл'ки |уже срок п'ід"ходе ве"зут' |уже
у ро|д:ом / у ро|д:ом'і |род'ат' // з" ро|д:ома при"воз'ат' // це
ве"лике с'в'ато / |дуже |рад'і / шо при"ве"з'ли / попо|ўн'ен'і|е
с'ім'ї|ї // ден' рож'д'ен'я|а отм'і|ч'айут' ма|лим // та|кже |ў нас
та|кий об|ич'аї / шо |кажда |дитинка / |йа|ка |роди"ц':а / ве"зут'
у |церкву хре"с|тит' / бо |йак не"х|риш'ч'ене / так |йакос' во"но
та|кого у на об|ич'а|а не"ма / а |т'ік'і / шо|б пе"ре"хре"с|тит' //
бе"рут' на|ход'ат' |бат'ко і |мати ку|м'і|ў і ве"зут' у |церкву / ко|ли
пе"ре"х|рес'т'ат' ди"тину / то то|ді спра|ўл'айут' хри"с|тини /
п|разну|ют' хре"с|тини / |йак |уже |виростут' / |жен'ац':а / то|д'і
с|ваїбу спра|ўл'айут' / с|ваїбу |тоже |ран'ч'е так / зо|їдуц':а
та і |ўсе / |ран'ч'е |ў |церкв'і пов'ін'ч'айут' / а те"пер у нас
та|кий об|ич'аї / і |ў |клубі мо|лод'ож ре"г'істр'і|уйут' / і |ў
|церкву ве"зут' / і там в'ін'ч'айуц':а / ц"е |дуже |рад'існо /
с|ходиц':а |ўсе се"ло / ди"виц':а / |йак у |клуб"і у нас |ўс'і|гда
ре"г'істр'і|уйут' мо|лодих // |ран'ч'е с|ваїби во|зили / бу|ли
|кон'і / ш'ч'е і"нте"рес'н'іше / а те"пер у ло"г'ко|вих |с'іли
/ зас'іг'нали"ли і по|їхали / |ран'ч'е бу|ло |б'іл'ше |дива /
|їздили |к'ін'ми / |кон'і на|р'ажен'і / і б'і|ж'ат' д'іт|во|ра
с'л'ід'т'ком / за п'ід'водойу / осе"пайут канх|ветами / го|р'іхами
/ |грош'і |м'елоч'і / хм'іл' ки"да|ють на ш'ч'ас'т'а / ос|пайут'
мо|лодих // |ў |мене два си"ни і доч'ка / за доч'койу це с|ваїбу
гу|л'али / |с'ел'с'к'і|ї со|вет у нас у |другому се"л'і / і там же
|ў т'ім |клуб'і ми ре"г'істр'і|увалис' / мо|їа доч'ка і з'ат' //
|їз"еди"ли |пойз"д'т із вос'ми ма|шин бу|ў / л'у|деї во|зили
а|ўтобусом у те се"ло до |клуба / |дуже і"нте"ресно / с|писували
там / і об"си"пали / о|р'іхами і канх|ветами / ш'ч'е і |м'елоч' /
бу|ли / од|н'ушку о|кутували |ў ц'в'іт'ну бо|маг'у і об"си"пали
// |п'іс'л'а ре"йе"ст|рац'і|ї|ї при|їж'али до мо|лодой / ве"зут'
с|ваїбу / у мо|лодой по|пошту|ют / то|д'і |уже по|дар'ат' /

тод'і до молодого ве^мзут' / у молодого тод'і ўже гул'ан':а
 // на д'ругий ден' ве^мзут' молоду с'н'ідат' // йідут' не
 ўс'а родина / од сват'іў / а ск'ік'і там догово'р'ац':а /
 прий'ж:айут' при^евоз'ат' молоду с'н'ідат' // на с'ваїб'і і ш'ч'е
 йак на д'ругий ден' с'ваїби / і ў т'ім двор'і / і ў т'ім двор'і /
 і ў т'ім пе^рре^р'а'жайуц':а т'і / шо на гул'ан':і / ци^еганами
 / шат'ро робл'ат' на по'возиц'і / бат'к'іў і з од'н'іейі
 сторо'ни і з д'ругойі сват'іў ка'тайут' / ну за це бе^мрут' |викуп
 / а йак не^м плат'ат' / так пе^рре^мвернут' по'возич'ку дого'ри /
 пови^ел'ітайут' // на по'возич'ку накла'дають |битий кир'пич' /
 шоб м'йакше було сватам си'д'іт' / за обич'айом з од'н'іейі
 сторо'ни с'ваху / а з^с д'ругого с'вата садоўл'ат' і дал'ше с'ваху
 і с'вата з^с д'ругойі сторо'ни // йе мага'зин / ве^мзут' аж^м / йак
 мага'зин одкритий / аж^м до мага'з'іна / шоб |викуп |гарній
 у'з'ат' / і ба'гато х'лопц'іў на с'ваїб'і та'ких та і^нте^мресних / та
 так проне^мсут' / шо |ребра наби^евайут' сватам //

п'іс'ла двох д'н'іў гулан':а / на т'рет'ій / коли це ўже
 |жен'ат' пос'л'ід'н'ого / |сина |б'іл'ше не^ммаіе / н'і |сина / н'і
 доч'ки / шо в'ін пос'л'ід'н'ій / то на т'рет'ій ден' при^гла'шайут'
 у'с'іх / цих же / шо гул'али на с'вал'б'і / при'ход'те // к'ілок
 заби^евайут' // ну к'ілок йак заби^евайут' / так на во'рот'іх
 ви^екопуйут' |йаму велику / нали^евайут' туди во'ди / а тод'і
 д'р'уч'ок такий за'тес'л'уйут' і |молотом заби^евайут' к'ілок
 // це |дуже е^нте^мресно // с'ход'ац':а туди / йак ударимо
 //заў|йажут' |оч'і по |оч'еред'і / заби^евайут' / і |молотом
 заби^евайут' цеі к'ілок / так во'но йак не попа'де по к'ілку
 / та |мимо / та йак б'ризне во'дойу / із гр'аз'укойу по ўс'іх
 // ої / см'іха та'кого // |ран'ч'е с'вал'бу хвотограх'в'ірували
 хвотоапаратом / а те'пер у'же хара'шо / в'ід'іо'каме^рройу на
 ка'с'ету // а тод'і ўже е^нте^мресно ди'виц':а / на |в'ід'ік йак
 укл'уч'ут' у'с'у с'вал'бу / так / так |гарно / йак у к'іно // у
 нас к'роме ве'селих д'н'іў бу'вайут' і с'корб'н'і д'н'і / о'собено
 йак у с'ім'іі |похорон // |похорон / ум'ре л'у'дина / ч'і ч'лен
 с'ім'іі / ч'і су'с'ід там / |первий ден' не хо'вайут' / хо'вайут' на

д'ругий ден' // на д'ругий ден' не^нсут' на к'ладби^шч'е ч'і ве^нзут'
/ ч'і бу^нва так / ш'ч'о^н нос'ат' / а то воз'ат' / ч'і ма^ншиною /
ч'і тракто^нром ви^нвоз'ат' / по^нхо^нрон'ат' / то^нд'і при^нглашайут'
у^нс'іх односе^нл'ч'ан на по^нмини // на д'ругий ден' по^нхорон //
це с'н'ідат' / об^нич'аї та^нкиї / не^нсут' на к'ладби^шч'е у^н дес'ат'
ч'а со^ну у^нтра с'н'ідат' // ту^нди ї^ндут' / неба^нгато / су^нс'іди і т'і
при^нход'ат' / при^нглашайут' у дв'ір ч'і ў^н хату там / дома ш'ч'е
по^нми^ннайут' // ч'ере^нз де^нўйат' ден' / ка^нжут' / ду^нша / а^нга //
ч'ере^нз де^нўйат' ден' то^нже нос'ат' ми^нлос^нти^нену / по дв'ор'іх
по^нми^ннайут' / а ў^нже ч'ере^нз со^нрок ден' / то^нд'і ў^нже по^нми^нни
спра^нўл'айут' / ду^нша / ка^нжут' / л'і^нтайе у с'в'ї д'в'ір до со^нро^нка
ден' // со^нрок ден' от^нпра^нўл'ат' / то^нже хо^нд'ат' на к'ладби^шч'е
на це^нй ден' / про^нв'іду^нют' по^нк'їйного / а то^нд'і при^нход'ат'
і дома по^нми^ннайут' // по^нми^нни та^нк'і / на с'т'іл с'та^нўл'ат'
хл'їб / п'ір'їж^нки / ку^нт'у / ка^нпу^нсту вар'ат' / ка^нмпот ў ста^нкани
нали^нвайут' / сме^нтану / хто лу^нч'е жи^нве / то і ко^нўба^нса йе /
ри^нба / сел'од^нка / т'в'ор^ндій сир'р'їж^нут' / а хто б'їд'н'іше / так
кар^нтошка з м'й^насом та ка^нпу^нста / ка^нмпот // п'іс'л'а по^нмин'їў
розда^нйут' ми^нлос^нти^нену / ну / у ба^нгатших л'у^ндеї лу^нч'ен'ко
да^нйут' / у б'їд'н'іших / мен'шен'ко // п'іс'л'а со^нро^нка ден'
год спра^нўл'айут' по^нми^нни / а то^нд'і ў^нже аж три го^нди / а там
п'їят' / у ко^нго йак / по воз^нможнос'т'і // йак с'їм'їа кр'їпше
жи^нвут' / то спра^нўл'айут' / а н'ї / так по^нмїанут' / ми^нлос^нти^нену
розда^ндут' от^нм'їт'ат' ц'ї д'н'ї / о^нто і ўсе // у нас к'ладби^шч'е
/ так йак ран'ч'е бу^нло / три кол'хоз^ни / на сел^но / і зро^нбили три
к'ладби^шч'а / у ка^нждому кол'хоз'ї сво^нїе к'ладби^шч'е бу^нло
// к'ладби^шч'а розта^ншован'ї на го^нр'ї / так йак у нас ни^незина
/ то на го^нр'ї шо^нб не п'їд^нходи^нло во^ндойу / на го^нр'ї // на
к'ладби^шч'ї рос^нтут' де^нрева / і фрук^нтов'ї / і та^нк'ї / са^ндоўл'ат'
/ і йоло^нч'ки ў^нже рос^нтут' / і бу^нзок // хто пам'ят^нник ста^ннове / а
хто хрест ста^ннове / бу^нвайе і жел'їз'н'ї хрест^ни / а зразу / йак
п'іс'л'а по^нхорону / де^нре^нўїяні хрест^ни ста^нноўл'ат' / а то^нд'і
ў^нже йа^нкїї у ко^нго ка^нп'їтал' / йак лу^нч'е жи^нве / пам'ят^нник там
/ ч'ї жел'їзни^нї / а то так / так і де^нре^нўїяне^нкїї // о^нгради

ран'ч'е стано'вили на по'коїни'єкі'ю / а зараз ўже не с'тали
ог'ради стано'вит' // так / обробл'айут' / ц'в'іточ'ки са'доўл'ат'
/ і у де'р'евах к'ладби'ш'ч'а / ну т'іки йак не 'гарно / а н'іх'то
не 'хоч'е туди і'ти / ко'ждому 'хоч'ец' : а ш'ч'е по'жит' // мо'ї
'родич'і // мо'ї 'родич'і по'хован'і / ма'ма р'ідна і ма'ми'на
се'с'тра / пе'ре'ве'зли з 'города / р'а'дом по'жи'лала шоб з
'мамо'ю по'хо'вали на к'ладби'ш'ч'і // 'бат'ко м'і' на в'і'н'і
ў'бити' у 'сорок 'пер'вому го'ду / 'так шо тут йо'го мо'гил'ки
не'ма'є // по'хо'ронку полу'ч'іли / про'паў 'безв'іс'т'і / не'
з'най'емо / у йа'кому 'город'і і ў'бити' //

у нас у сел'і ран'ч'е зан'іма'лі с'а / гор'шеч' не п'роми'сло
бу'ло / ро'били ма'к'іт'ри / мис'ки / г'леч'іки / і це ве'ликий сп'рос
буў / д'ержут' ко'роў і / так 'гарно бу'ло ў г'леч'іках мо'ло'ко
// те'пер во'ни ста'рен'к'і / т'і / шо ро'били / поодми'р'али
/ а мо'лод'ож не' 'хоч'е за'мац' : а цим / йі'м б'ізнес / т'реба
торгу'ват' / лах'м'іт' : ам там та зап'ч'ас'т'ами / а це ўже не'
хо'т'ат' ро'бит' / ма'к'іт'ри та г'леч'іки // ба'гато ў нас бу'ло
/ ш'ве'іна ма'іс'тер'н'а бу'ла / са'пожн'а ма'іс'тер'н'а бу'ла /
а те'пер 'тоже ўже поод'ходи'ло // ран'ч'е ма'іс'тер'н'ами
руко'водиў до'м 'бита із ра'йона // при'ези'ли то'вар і / ч'і
'компле'ксний пункт во'но нази'вайец' : а / туди / і ми зда'вали
'тоже / 'обуў ре'мон'т'іру'вали / о'дежу / ў х'і'м'ч'іст'ку
зда'вали // а 'зараз у се'л'і / мужи'ки 'дома ре'мон'т'іру'ют'
'обуў / це / Хворос'т'ан Ва'сил' Іванови'ч' / Хве'сенко Іван
Се'менови'ч' / но'си'мо туди / во'ни 'дома ре'мон'т'іру'ют'
// мо'лод'і х'лопц'і 'тоже // обу'вач'ка те'пер та'ка / 'робл'ат' /
не' 'дуже кр'іпка / йак 'купл'ат' / 'са'ми обши'вайут' / бе'рут'
і обши'вайут' // в'і'ники ў'йа'жут' / це ў нас та'к'і / і ж'і'н'ки
ў'йа'жут' / і мужи'ки в'і'ники ў'йа'жут' / Ко'ров'іна Ма'р'і'я
Пе'т'р'і'ўна ў'йа'же / Хворос'т'ан Паў'ло ў'йа'же в'і'н'і'ки / і
'ними 'дуже пол'зуй'уц' : а // ви'ши'еў'ками / у нас у се'л'і ба'гато
ж'і'ноч'ок / та'к'і / шо ви'ши'е'вайут' ру'шни'ки / на'бож'ники /
'наво'лоч'ки / по'кри'вала / на'кидки // це / Ве'р'бо'вата Ма'р'і'я
Іван'і'ўна / Д'ронова Ана'ста'с'і'я Гаў'рил'і'ўна / Ка'с'аненко

Мар'їа і се"стра йїї / Над'їа / Де"м'їан'їуни / Мар'їа
Хведор'їуна Кос'аненко тож гарно ви"ши"вайе // ран'ч'е у
нас обич'аї / у"кажд'її хат'ї рушни"ки ви"с'їли виши"т'ї / ну /
зараз вони ле"жат" у шахва"нерах / молод'ї не"хот'ат' їїх ўже
ч'ї заботи"ц'а / понавие"шили і ле"жат" // їа л'убл'у своїе
се"ло / воно ў нас мал'оўнич'е таке / верби понад р'їч'койу
/ луг / і зеле"но з ве"с"ни і ўсе л'їто / так гарно / хоч' ми ї
жи"вем за вос'їм к'їломе"т'р'їу од голоўной т'раси / їака де
/ но однако ў нас до"рожн'ева не"ма / ма"шини мало їїз'д'ат' /
тихо // ран'ч'е ч'ер'ез наше се"ло з района уближн'її город
Староб'їл'с'к хо"диў аў"тобус / зробили ч'отири оста"ноўки
ў нас у се"л'ї // пол'їпили кир'пич'н'ї / шихве"ром пок'рили
/ і аў"тобус хо"диў два рази на ден' / зараз ўже нас"тало таке
ўрем'їа / шо аў"тобуси отм'їнили / те"пер б'їл'ш'їс'т'
п'їш"ком // це їак їе ў кого ма"шина / ў нас то гарно / дома
їе ма"шина / син в"озе і на базар' / і ўбол'ниц'у / і ўрайгаз // а
їак у кого не"ма с:у"с'їдами дого"вар'уйуц'а //

с:во"го се"ла ми ўже з хаз'аїнами ви"її"жат" не"думайемо
н'їг"де / думайем ўже тут ўми"рат' / їак ўрем'їа нас"тане
// і бро"сат' же с'в'її д'в'їр жалко / ўсе своїими ру"ками
по"робле"но / їак то кажут' / з н'їг до голо"ви // і хату са"ми
ст"ройїли / і кухн'у / і са"рай / а дес' їїхат' / не"е"нте"ресно
/ ми ўже при"викли тут / ўже старен'к'ї / буде"м дожи"ват' ў
своїему р'їдному се"л'ї / се"л'ї Ли"со"гор'їука //

Записано від Пронько Марії Трохимівни, 1935 р. н.

с. Новобіла

*Село розташоване на річці Білій на північ від райцентру.
Засноване у XVIII столітті.*

Колис' моїа бабус'а рос"казувала ме"н'ї / шо / на
м'їс'т'ї нашого се"ла / стоїаў / полк царс'койї ар"м'її /
ну такий не"знайу ве"ликий не"ве"ликий / ну ба"гато тих

солдат'іу пон'рави'елос'а ў'нашо'му се'л'і / ско'р'ей ўс'его
не се'ла / во'но та'ке кра'сиве / тут у нас р'іч'ка йе' гарна і
садк'і'ў ба'гато / ну во'ни тут по'же'нилис'а і по'оста'валис'а
тут ж'ити // ну і так полу'ч'іўс'а ма'лен'киї хуто'роч'ок / ми
об'рали со'б'і ста'росту / в'ін бу'ў дес' іздале'лка / тої му'жик
/ і в'ін д'уже ску'ч'аў за сво'йіми бат'ками в'ін йіх д'уже
л'уби'ў / та і наз'ваў с'в'іі ма'лен'киї хуто'рок на ч'ес'т' сво'го
бат'ка / Куз'мінкойу / бо бат'ка його з'вали Куз'мойу // ну
так по'йавилос'а не'ве'лич'киї хуто'рок Куз'мінка // а по'том
се'ло с'тало розрос'татис'а / його засно'вател'і / т'і / хто
жи'ели / ўже по'мерли / с'уди по'при'ей'ж':ало ба'гато но'вих
л'удеї / во'ни тут ос'талис'а жит' / бо йак йа ўже ка'зала / тут
гарно / кра'сиво у нас // се'ло об'новилос'а / ў'нашо'му се'л'і
йе' р'іч'ка / во'на те'ч'е ў нас пр'ам б'іла кре'їд'анойі го'ри /
пр'ам аж б'іла та'ка / во'на і зве'ца' Б'ілоюу / так йіі не з'найу
хто ш'ч'е наз'ваў // ма'бут' / т'і ж солдати // а ко'ли се'ло
об'новилос'а / його пе'ре'їме'ну'вали / наз'вали Но'ва Б'іла /
із'а Б'ілоїі р'іч'ки / ну так полу'ч'ілос'а ўже те'пер'іш'н'е
се'ло Ново'б'іла // йе' ў нас йак і ў'каждо'му се'л'і / наз'ван'іа
вулиц' / ну мо'жна так ска'зат' по'на'родно'му // йе' ў нас
Кре'їд'анка / бо сто'їт' та вулиц'а пр'амо б'іла го'ри і на
кре'їд'і / ве'ле'ч'ен'ка вулиц'а / кра'сива / йе' ў нас Гу'зир' /
там не од'на вулиц'а / йіх там ба'гато // зве'ц':а во'ни так / бо
сто'їат' ц'і вулиц'і б'іла р'іч'ки / р'іч'ка та'ким / русло йіі
/ зат'ікаїе / йак та'киї гу'зир' / і зве'т' т'і вулиц'і гузи'рем //

да'ваї йа ш'ч'ас п'іду хл'іб м'ісит' і розка'жу то'б'і / йак
мо'їу ба'бус'у од'авали зам'іж // ну було то це ко'н'ешно
ўже д'уже даў'но / ш'ч'е до ре'вол'уц'іі / во'на ўже ста'ра
йіі де'ўїа'носто два го'да / ко'лис' же со'би'ералис'а вулиц'і
/ і ну дес' у ко'гос' дома / йак там хо'лодно над'вор'і /
со'би'ералис'а та'ке або при'ч'ілок / або са'рай / і о'то ж у'
тому са'райі сто'їали д'іж'ки / і на'крит'і / т'р'апкойу бу'ли / ну о'то
ж со'бралис'а там д'іўч'ата / хлопц'і // од'ин хлопе'ц' бу'ў
та'киї / з'н'ого ўс'і с'м'ііалис'а / та'киї в'ін бу'ў ти'хесе'н'киї
та'киї / ну не шубут'ниї // ну і при'шоў в'ін о'тож тож на

в'улиц'у / і каже / кажут д'іч'ата моїї бабушк'і / шо ти
йому скажи / хаї в'ін с'ідає отуди / ну ўрод'і там же ж
д'іжка нак'рита / ну вона ж йому і каже / с'ідаї отуди / ну в'ін
же ж йак с'іў і ў ту д'іжку і нука с'м'іяти'с'а з н'ого / шо
в'ін же ж прова'лиўс'а ў ту д'іжку // і тод'і же пос'м'іац':
а / пос'м'іалис' / а тод'і і кажут' / а ти знайеш / шо тої /
хто з кого с'м'іаец':а / тої тому і дове'дец':а / ну вона ж
та ви шо / не може бут' такоґо // точ'но ч'ере'з ўрем'я
приход'ат бат'ки тоґо хлопц'а / сватат' моїу бабушку /
ну і ўс'о / бабушка ў сл'ози / не хоч'у / ви шо / з н'ого ўс'і
с'м'іаец':а / в'ін такий / тихесе'н'кий такий / такий тої / йа
не хоч'у / а бат'ки йіі / н'іколи тод'і йіі не спрашували
бат'ки / і йіі ж тоґе не питали // сказали / там с'ім'я гарна
/ ўсе / п'іде'ш зам'іж за н'ого і ўсе / ну і / шо ж / приїшло'с'а
бабушк'е зми'риц':а / од'али йіі зам'іж / гу'л'али свад'бу
/ і прожи'ла вона з ним / до / триц':ат' трет'ого ґода / року
/ було ў них / т'роє д'ітеї / і ў триц':ат' трет'ому роц'і /
померла ўс'а с'ім'я / осталас' она одна //

– Од голоду?

– да / од голоду померла ўс'а с'ім'я / осталас' она
одна // а жила вона з тим ч'олов'іком / дуже гарно / в'ін йіі
н'іколи не об'іжаў / ўс'іґда жал'іў / дуже л'убиў д'ітеї / і
вона те'пер згадує про н'ого / т'іки / таким / прийемним
/ хот' і не хот'іла за н'ого зам'іж / хто так думаў моїа
бабус'а // а ўзагал'і свад'би ран'ше іґрали дуже інте'ресно
/ зараз осталос'а мало із тих / таких / обич'айіў / йак
ран'ше було // ран'ше / у хат'і не в'ести / ставили такий
букетик колоск'іў / коли прийіж'аў же'н'іх / молодїї за
молодойу коли прийіж'аў / і хтос' із дружк'іў же'н'іха / хто
первий доб'іжит' до тих колоск'іў / хто йіх первий забе'ре
/ тої і ожениц':а первий // те'пер о'то ж хто первий / б'ігли
напере'гонки // тод'і іш'ч'е пр'ім'ерно такий же обич'ай
буў / звали / г'іл'це / зламували зе'лену в'етку або йакшо
не зе'лену / так пр'осто в'етку / і нар'ажали йіі ўс'акими
ц'в'іточ'ками там / конфетами ўс'акими / таким кра'сивим

// і самий старший дружок / на свад'бі / но си у це г'іл'це / і тоже обе'р'ігау' його / щоб його н'іх'то не' ўкрау' / його старалис'а ўкрасти те г'іл'це // а ў конц'і свад'би його / ну / п'іс'л'а того / йак погул'айут' свад'бу / його с'тавили на видне м'істо / щоб / ну йак / пам'ят' про свад'бу / це г'іл'це // іш'ч'е / на тої / на свад'ібний с'т'іл с'тавили / з'вуч'а во'ни би'ки / так'і дв'і бутилки із гор'ілкойу / і з ви'ном / і до тих бутилок // приўйазуйе'ц'а дв'і де'ре'ў'йан'і ложки / ну йак дл'а ч'олов'іка / і дл'а ж'інки / а по'том / ч'ере'з год / ц'і би'ки йак розп'ивалис'а / п'разнували / ну йак / п'разнували годоўш'ч'іну свад'би //

– А чого дерев'яні ложки?

– ну то'му / шо 'ран'ше були де'ре'ў'йан'і / і 'зараз 'даже 'ч'асто с'таўл'ат' / і йак по традиц'ійі / с'таўл'ат' саме де'ре'ў'йан'і ложки // а ч'о'го ш'ч'ос' з пре'д'метного ўжитку ч'і ш'ч'о ? // н'е / ну ш'ч'італос' / ш'ч'об і 'випит' було / і по'йісти / ш'ч'об у с'ім'ї буў ну йак доб'робут //

– Ну ви оце печете хліб, розкажіть, як ви його міσετε, випікаєте?

– ну йак / пе'к'ти то / д'рож'д'і та му'ка та во'да ч'і сир'оватка / а голоў'не / ш'ч'об / к'істо 'ч'уствовало те'пло рук / т'реба з л'убоўйу м'ісити / т'іл'ки то'д'і во'но 'буде 'гарне / пух'ке //

– А шишки як на свад'бу печуть, не знаєте?

– шиш'ки / ў шиш'ки ба'гато йа'йец' ки'дають' / ну там / жир йа'кі там / йа'їц'а / 'сахар / щоб соло'ден'ке моло'дих // пе'к'ли шиш'ки ж на 'осе'н'і / 'ран'ше ж в'ід:'авали / це 'зараз в'ід:'айут' / коли схо'т'іли то'д'і / а ра'н'ше ви'ходили зам'іж / же'нилис'а 'вос'е'ні / т'іки ўже йак ўро'жаї буў 'зобраниї / ўже ўсе було ў за'кро'мах / т'іки п'іс'л'а п'разника / п'іс'л'а Пок'рова / йе ї п'риказка / ш'ч'о при'шла Пок'рова / заре'в'іла д'іўка / йак ко'рова / бо зам'іж од:'айут' // жи'ли з бат'ками / ба'гато д'ітеї / в од'н'її 'хат'і / 'хати ж ко'н'ешно були мале'н'к'і // з'найеш / с'таўл'ат' 'хати / так / це 'зараз с'таўл'ат' так / а 'ран'ше було об'азат'е'тл'но 'хату 'надо с'тавити /

ш·ч'об д'вер'і ви'ходили на зах'ід сон'ця / а на сх'ід сон'ця
були в'ікна і ву'гол / об'а'зат'е'л'но / шч'об буў ву'гол на
сх'ід сон'ця // у той ву'гол в'ішали ікону / з рушни'ком же
ж кон'ешно / а коло в'ікон с'тавили ўс'іда ст'іл / і ўс'іейу
ро'динойу с'ідали йісти / за той с'т'іл //

– *А шо ілі?*

– йіли ба'гато ч'о'го то'го / ш·ч'о 'зараз і не' з'найут' /
кул'іш буў та'кий / та'ка йіда / а то'д'і уз'вар / уз'вар ва'риўс'а
із суше'них йяблук / сушених груш / йяблук / той са'харний
бур'ак ки'даўс'а ту'ди ў'м'істо са'хар'у / і було д'уже д'обре /
ка'зала ба'бус'а / д'уже д'обре / і ма'ма то'же іно'гда ва'рила
та'ке / д'обре та'ке // ко'мпот та'кий / уз'вар з'вец'а // з
куку'рузнойі каш'і ва'риўс'а кул'іш / то'же д'уже д'обре /
га'рбуз об'а'зат'е'л'но пе'ч'ениі це буў / ў ка'жд'і 'хат'і п'іч'
була / і пе'кли ў пе'ч'і га'рбуз / бур'ач'ок пе'ч'ут' там / і
о'то ку'соч'ками ч'і так ц'іл'а'ком ч'і йак там йі'д'ат' / д'і'тво'ра
о'то т'іки і з'на'є со'лодош'ч'і були са'ме п'ерв'і // і 'зараз
л'убл'ат' та'ке / ос'талос'а ў ро'дин'і / ба'бус'а пе'ре'дала і
нам та'ке л'у'боў до та'ких с'траў // ба'бус'а у мене д'уже
інте'ресна л'у'дина / во'на ба'гато ч'о'го нам ро'зказувала / і
ро'зка'зуй і 'зараз / а ўсе ж нам було інте'ресно / спи'тати ў
нейі за та'ке ш·ч'ос' не'о'бич'не / про в'ід'м / про та'ке // ну
/ во'на ка'зала / ш·ч'о у нас у се'л'і йяко'с' не з'доро'во / було
та'ке / не' д'уже ба'гато ў'род'е / та'кого хо'дило ўс'а'кого / ну
а було шо / йак було ста'ра йя'кас' ба'ба доўго не' ўми'ра'є
/ шо ле'жит' / і ў'род'і йяко'с' ото / ну йак / це у нас 'зараз ка'жут'
хва'ра'є доўго / ле'жит' / а то'д'і було / йес'л'і ле'жит'
доўго та не ўми'ра'є / то з'нач'іт' ш·ч'ос' та'ке / не мо'же
йі'йі Бо'г забрати до се'бе / і / ка'зали / од'на ба'ба так д'уже
доўго ле'жала / по'ки по'том во'на ска'зала там сво'йім
сусі'дам ч'і ко'му там / зро'б'іт' у / то'му / у к'риш'і / д'ірку /
шоб / той / шоб м'і' дух м'і'г виле'т'іти / і то'ді о'тож
ш'і'талос'а / ш·ч'о йак ро'бл'ат' у к'риш'і д'ірку / з'нач'іт'
там в'ід'ма жи'ве // ну ўс'а'кі за'говори / при'говори / ўс'а'ке
та'ке / ну йяко'с' бо'йалис'а та'кого о'бич'но / ба'т'ки / ба'бус'а

ка|зала / шо й|ако|с' о|сте|р' і|гали / ш'ч'об н'і|й|а|ких |за|го|во|р' і|ў
/ н'і|й|а|ких |при|го|во|р' і|ў / н'і|й|а|кої |во|дич'ки |на|ба|ла|ка|ли
ш'ч'о то |ў|се / |д|уже |та|ке |бу|ло / ну |й|ак / не|га|р|не // ну / а
ш'ч'е ме|н'і |ро|з|ка|зу|ва|ла |ў|же |не| ба|бу|с'а |ма|мка / шо |бу|ло |з
|ней|у |та|ке / |ў| ту |н'і|ч' / ко|ли |во|до|х|рес'т'а / |т|ре|ба |на|би|е|рати
|во|ди |з |два|на|ц' : |ати |до |тр'ох |ч'а|со|ў |но|ч'і |на|б|ра|ти |во|ди /
|то|д'і |во|на |ц'а |во|да / |во|на |й|ак |св'а|ч'е|на / |д|уже |во|на |сто|ї|т'
|до|ў|го / не |про|па|да|є |і |во|б|ш'ч'е |во|на |та|к'і |с|во|ї|ства |ў |нейі
/ |л'е|ч'е|бн'і / |т'і|ейі |во|ди // ну |і |от / а |ў|с'і |ка|ж|ут' / ш'ч'о
|й|ак|ш'ч'о |ч'і|тати |мо|лі|т|ву |й|ак |на|би|е|рати |во|ду / |т|ре|ба
|ч'і|тати |мо|лі|т|ву / |і |ў|се |шо |на |те|бе |бу|ло |по|ро|б|ле|но / там
|ў|с'ак'і |по|рч'і / |ў|с'ак'і |те |ў|се / |во|но |бу|де |зми|е|ватис'а / |і |та
|л'у|ди|на / |й|а|ка |ро|би|ла |це / |во|на |до |те|бе |п|ри|ї|де / но |т'і|ки
|то|б'і |не|л'з'а |ба|ла|ка|ти |до |нейі / |ї|на|ч'е / |й|ак|ш'ч'о
|за|ба|ла|ка|є|ш / так |ў|се |о|так |і |зо|с|та|не|ц' : |а // ну |шо |ж / |у|с|та|ла
|во|на / |ма|мка / |нач'а|ла |з|ра|зу |ч'і|тати |О|ч'е |на|ш / |і |о|то|ж
|уб|ра|лас'а |ў|се / |т'і|ки |ў|з'а|ла |в'і|дро / ш'ч'об |ї|ти |во|ди |до
|ко|ло|д'аз'а / |і |от|кри|ва|є |д|вер'і / а |пе|ре|д |по|ро|гом |сто|ї|т'
|су|с'і|дка / |сто|ї|т'і |мо|ў|ч'і|т' / |і |та |сто|ї|т' |мо|ў|ч'і|т' // |і |от |о|ни
|так |по|мо|ў|ч'а|ли / |по|мо|ў|ч'а|ли / |то|д'і |ма|мка |за|к|ри|ла |д|вер'і
|пе|ре|д |нейу / |за|к|ри|ла |д|вер'і / |і |то|ї |то|д'і |от|кри|ва|є / а |й|ї|ї
|ў|же |там |не|ма // |во|на |ко|н'е|шно |т|ро|ш|ки |зл'а|ка|лас'а / но
|ў|с'о |ра|ў|но |п'і|шла |то|же |ш |так |же |ж |і|ш'ч'е |з |б'і|л'ш|им
|у|с|ер|д'ам |п|оч'а|ла |ч'і|тат' |мо|лі|т|ву / |і / |п'і|шла |на|бра|ла |во|ди
|і |п'і|с'л'а |то|го / |во|на / |с|та|ла |ме|н|ше |х|во|рати // |ви|дат' / |бу|ло
|п|ра|ў|да // а |ш'ч'е |ро|з|ка|зу|ва|ла |то|же / шо / |о|так |то|же |од|на
|су|с'і|дка / |бу|ла |та|ка / на |оч'і |ч'і |в'і|д'ма / |ч'і |не| з|на|й|у |й|ак /
|в |од|них |бу|ла |ко|ро|ва / |гар|на |ко|ро|ва / |ў|се |да|ва|ла |гар|но|го
|мо|ло|ка / а |пот'ім |не| с|та|ла / |ў|ран'ц'і |ў|ста|ї|т' |до|ї|ти |ко|ро|ву
/ |ко|ли |не|ма |мо|ло|ка / ну |ї |пу|сте |в|им|їа |й|ак |в|ид|о|є|не /
|ў|ро|д'і |ж |не |х|во|ра |н'і|ч'о|го / ну / |раз |д|ру|г|ий / |т|рет'ї|ї |і |та |шо
|ж |це |та|ке / ну |і |д'і|д |р'і|ши|ў / а |жи|ли |д'і|д |та |ба|ба / ну |і |р'і|ши|ў
|д'і|д / |с'і|сти |но|ч' : |у |і |п|осл'і|ди|ти / шо |ж |та|ке / ну |с'і|ў |с|л'і|де /
|раз |дв'е|на|ц' : |ат' / |на|ч'а|ло |п|ер|шо|го / |п|ри|хо|де |су|с'і|дка /
|с'і|да|є |і |до|є |ко|ро|ву / а |д'і|д |не|ма |мо|же |й|ї |н'і|ч'о|го |не| з|ро|бі|т'

/н'і ска'зат' / сидит' т'іки дивиц':а / а о'на йо'му каже /
 си'диш / дивис':а / ну си'ди і ди'вис' // ну і о'тож і ўсе / і
 п'ішла із тим моло'ком / і д'ід н'іч'ого не" м'іг йі зр'обит' //
 ў'тром роз'казуйе д'ід баб'і / шо так і так / при'ходила су'с'ідка
 / і здо'йіла на'шу ко'рову // баба не" в'ірила йо'му / каже не"
 об'ман'ўй це шос' / то то'б'і або при'с'нило'с'а / а'бо шо ти о'то
 ви'думуйеш // а в'ін каже / ну йа то'б'і праўду ка'жу / шо так
 і бу'ло // ну і о'ни обра'тили'с'а ш'ч'е до од'нойі / баб'ки / шо
 ж та'ке / шо нам ро'бит' / о'на ж і каже та д'руга / шо
 просл'ід'іт' і т'реба / шоб о'на у вас оста'вила шос' та'ке /
 йа'кус' сво'йу р'іч' / і ту р'іч' т'реба спалити / у п'іч'і спалити
 / на / ну на ог'н'у / ну а шо ж йак же ж так же ж зр'обит' /
 ш'ч'об во'на оста'вила / х'то зна йак / а ў них на квар'т'ір'і у
 цих д'іда та баб'и сто'йали сту'денти / во'ни ка'жут' / да'ваіте
 ми п'іде"мо сл'ідит' за нейу / мо'же ж о'на шос' оста'ве там
 то і / і то'же ж так же ж сл'ідили / і о'на при'ходила і до'йіла /
 а то'д'і од'ного / так / од'н'іейі но'ч'і / забула пла'точ'ок /
 до'йіла ко'рову і забула пла'точ'ок / ну о'ни ж тоі пла'точ'ок
 б'ігом же ж до баб'и / ў'ран'ц'і баба йо'го / тоі пла'точ'ок /
 палити ж // а та су'с'ідка та і при'б'ігайе / даі ме"н'і / то'го /
 даі ме"н'і каже х'л'іба / а'ле баба каже / н'і / не"ма / бо да'ват'
 же н'із'а / і'нач'е йак'шо да'си / о'тож во'на оп'іет' же ж бу'де
 хо'дити / н'із'а н'іч'ого йі да'ват' / і'нач'е не" по'луч'і'ц':а
 од'го'вору // даі ме"н'і х'л'іба / о'на каже не"ма / о'на по'б'ігла
 / при'ходе оп'іет' / даі ме"н'і ло'пати п'ідем кар'тохи са'дити
 / ве"с'нойу д'іло бу'ло / о'на каже ми то'же зара'з п'іде"мо
 са'дити / не да'ла йі ло'пати / о'на т'іки за'ходе / то'д'і оп'іет'
 ве'р'тайец':а / даі ме"н'і хот' сол'і / хот' ш'ч'о не"бу'т' / даі
 ме"н'і хоч' сол'і / о'на / не"ма / конч'ілас'а у нас с'іл' / не"ма
 / іди / і п'ішла во'на / і з то'го д'н'а / пе"ре'с'тало та'ке /
 слу'ч'атис'а з йіхн'ойу ко'ровойу / с'тали ў'ран'ц'і до'йіти /
 о'на ўсе нор'мал'но / і пе"ре'с'тала су'с'ідка до'йіт' ко'рову //
 п'ер'вій раз о'це / ко'ли ле"т'ат' жураўл'і / йак по'бач'іш п'ер'вій
 раз / шч'о ле"т'ат' журавл'і ч'і жураўл'і ч'і ш'ч'е йа'к'і
 п'тиц'і п'ер'вій раз шо при'літайут' / в'е'ч'ер'і йак по'бач'іш /

треба зразу на зе"мл'і мос'тити гн'із'деч'ко / ну ш'ч'ого йе там |в'етки / ну ш'ч'ого йе / а|би ш'ч'об гн'із'деч'ко полу'ч'іло'с' / то|д'і |будут' |гарно |кури не"с'тис' // ш'ч'е в опре"де"л'он:ий там ден' |п'разник / за|була йа|кий' / ў |цей ден' |треба / |вич'істити ў |куреї / і пов'ісити / |цей / |р'ваного башмака / |здайец':а кур'ач'її бог / то|д'і |тоже |кури |будут' |гарно не"с'тис'а / а |це коли гн'із'до ро|бити / то|д'і / то|д'і |будут' |гарно с'їдати / і |квох'тати і ба|гато |буде кур'ч'ат // а ш'ч'е ў |нашо'му се"л'і |здаўна / ш'ч'е ба|бус'а ме"н'і ка|зала / ш'ч'о ў |нашо'му се"л'і |ўс'їда по |осен'і ро|били |йармарку / і о|це з ус'їх с'їл приї|ж:али у |наше се"ло і в:о|зили і буў |дуже ве"ликий |йармарок / ве"ликий ве"ликий / і |зараз ос'талос'а ў нас |самий |б'їл'ший ба|зар' з ус'їйейї ок'руги / зїї|ж:айуц':а до нас на ба|зар' / хоч'а се"ло не" |дуже ве"лике / а ўс'їда |йакос' / ў нас / тор|гуйут' / ш'ч'е здаўна ск'лалос'а ў нас // ш'ч'е / ба|гато ўс'аких йе при|м'ет / при тої / в'їд ба|бус'і / пе"ре"дайец':а роз|казуйец':а // ну на Івана Ку|пала ўс'їда а|га / роз|казувала ба|бус'а / шо та і |зараз ми з мої|ми |сестрами |йїзди'ли на тої / на |р'їч'ку / на ста|вок / там па|лили кос'т'ор / |пли|гали / |ч'ере"з тої кос'т'ор / ш'ч'об до |те"бе не ч'їпл'алас'а ўс'ака |н'еч'е'с'т' / не" |було ўс'аких наго|вор'їў / |п'їс'л'а |ц'ого ко|стра |йак оч'їш'ч'айе те"бе / і ўс'їда на Івана Ку|пала ўс'їда |п'разнували / ўс'їда |ноч':у ку|палис'а ў |р'їц':і / ў стаў|ку / |йак ус'ї |п'разнували |цей |п'разник / і |зараз ос'талос' і |зараз |п'разнуйут' //

– А про русалок як залоскочуть?

– ої прору|салок / |це об'е|зат'е"л'но п'їс'л'а |Іл':і / |п'разник йе та|кий |Іл':а / с'в'а|тїй |Іл':а / |п'їс'л'а |ц'ого д'н'а / |другого |аў|густа / |п'їс'л'а |ц'ого д'н'а н'їз':а ку|патис'а ў |р'їц':і / бо по|т'агнут' ру|салки ў |р'їч'ку / за|путають і по|тоне"ш / не|з'а |було ку|пац':а / ну до|рос'л'і / |ног|да / |ход'ат' ве"лики і / а д'їтво|ру вобш'ч'е / не пу|скали на |р'їч'ку / ну бо|йалис'а ру|салок / ну |йакос' і |зараз |держат' ота|ке ч'ас'тен'ко / |саме і по|года о|це та|ка / по по|год'і при|м'їр'айуц':а / |п'їс'л'а |другого |аў|густа ўже не так |те"пло / ўже не так на

р'іч'ку ход'ат' / менше // поди'вис' / йа'ка гарна хл'ібинка
полу'ч'ілас' / та'ка рум'яна / га'р'ач'у хл'ібинку т'реба по'лити
во'дич'койу і нак'рити рушнич'ком / хл'ібина од'париц'а і
бу'де та'ка м'я'кен'ка / шу'ринка хрус'т'аш'ч'а бу'де // ўс'іда
у нас ў се'л'і бу'ли уда'вухи / ж'і'нки пе'кли ўс'іда до'брий
хл'іб / ну та'кіі гарній ос'талос'а і за'раз пе'ч'ут' / ба'гато
// купу'ват' н'іза'шо а / до'машн'ї хл'іб ўс'іда до'бр'ішиі
/ ўс'іда пахуш'ч'ішиі / ўс'іда та'кіі / ну до'машн'ї йе
до'машн'ї // ба'гато ч'о'го до'ма ро'били / і за'раз ро'бл'ат' /
ба'гато виши'вайут' / і нас ба'бус'а ў'ч'іла і виши'вати / і шити
/ ўруч'ну ўс'іда во'на ши'ла / сороч'ки виши'вала / і ў ме'не
йе со'роч'ка / вишита ба'бусейу / і пр'ост'ін'йе / плат'ач'ко / і /
ба'гато за'раз ж'і'нок у нас виши'вайут' / а ш'ч'е с'лавилис'а ў
нас у се'л'і / т'кали / пос'тилки т'кан'і / пр'адна з'валис'а / за'раз
пос'тилки кажут' / ран'ше ка'зали пр'адна / і т'кали з та'кими
в'ізе'рунками і ши'рок'і / і ву'зен'к'і / і ўс'ак'і / і ў мене за'раз
йе та'к'і пос'тилки ос'талис'а // уже за'раз / йе та'к'і / шо та'к'і
виши'ванки / йа'к'і ч'е'т'верте поко'л'ін'а ішли / і но'в'і / і
стар'і / раз'н'і // йе ш'ч'е / ў нас т'кали / ў сус'ід'іў ба'бус'а
/ так та виби'вала коў'ри / кра'сив'і та'к'і / з коше'н'атами /
з цв'іточ'ками / йе ў них кра'сив'і дуже і бага'т'ом ў се'л'і
во'на виби'вала та'к'і на'кидки / коў'ри ро'била // ба'гато
масте'риц' ус'аких / ну не т'іки ж'і'нок / йе ч'олов'іки ў нас
та'к'і / маіст'руйут' у'се сам'і / ўс'ак'і приспособл'ен'ія /
ўс'ак'і т'і / йа н'іколи ста'райус'а не купл'ати / ўс'іда / шо'б
бу'ло у до'м'і з'робле'но сво'їми ру'ками / то'д'і во'но луч'е
носиц'а і держе'ц'а доўше / і кр'іпше / ну йа'кос' во'но
/ так / п'ішло іш'ч'е з'даўна і за'раз / ўже ш'ч'об ў до'м'і
бу'ло йа'к можна б'і'л'ше з'робле'но сво'їми ру'ками // це
нам роз'казувала о'нуч'ка ба'бушки Л'уд'мили Фе'дор'іўни /
о'нуч'ка роди'лас'а у сем'де'с'ат ш'стому ро'ц'і / за'к'ін'ч'іла
се'редн'у новоб'іл'ан'с'ку ш'колу / за'к'ін'ч'іла у'ч'ілиш'ч'е
ш'вейне / те'пер прац'ує ў на'шому се'л'і //

Записано від Туренко Валентини Єгорівни, 1937 р. н.

с. Новорозсош

Село розташоване на річці Кам'яниці за 12 км на схід від райцентру. Новорозсош заснована в 1802 році.

Про моїє се^мло |ходе ве^млика |к'іл'к'іс'т' |разних ле^мгенд / ка|зок / йа|к'і з|найут' |т'іл'ки стар'і л'уди // ос' од|на з них // |назва |р'ідного се^мла Ново|рос:ош // ко|лис' даў|но / ш'ч'е при ца|р'і / ко|ли жи|ели ў|с'ак'і |л'уди і жи|ели поў|с'акому / бу|ли |б'ідн'і і ба|гат'і // то |б'ідним по|гано жи|елос'а / і ос' во|ни |нач'али т'і|кати од сво|їх ба|га|ч'іў на сво|бодн'і м'іс'ц'а // дес' там у Рос'її йе |город |Рос:ош // в'ін / на|в'ерно / буў і то|д'і / і там / на|в'ерно |тоже бу|ли |б'ідн'і і ба|гат'і // і ос' нач'али в'і|дт'і|л'а т'і|кати і се^млитис'а ў нас // |мабут' / йім пон|рави|лас'а |наша м'ес|тнос'т' / і йїх |б'іл'шало і |б'іл'шало // і на|в'ерно / то|го ш'ч'о во|ни з |рус'кого |города |Рос:ош / то і поч'али ц'у|м'еснос'т' нази|вати Ново|рос:ош / з|нач'іт' Но|ва |Рос:ош // ш'ч'е од|на |назва се^мла Су|ха П|лотина // |кажут' / шо даў|но ко|лис' на м'іс'т'і |нашого се^мла та і |б'іл'а |н'ого да|леко бу|ло здо|рове |море // а по|том во|да ку|дис' |д'і|лас'а / на|в'ерно / п'і|шла ў |земл'у / і д|но с|тало су|хим // ос|талос'а |т'іл'ки дв'і ма|несе|н'к'і |р'іч'ки / тр'і|шки |б'іл'ша |Кам'янка і |дуже ма|нен'ка Су|ха П|лотина / йа|к'і і |зараз те|ч'ут' // так от во|да ув'ї|шла у |земл'у і ос|талас'а там // і |кажут' / шо п'ід |нашим се^млом вели|ч'езне п'ід|земне |озе|ро / а зе|м|л'а / йа|к |плот' / сто|їт' на |н'ому // ос' / на|в'ерно / і нази|вайут' то|го Су|ха П|лотина //

Записано від Золотарьової Клавдії Романівни, 1955 р. н.

с. Танюшівка

Село розташоване на річці Айдарі, засноване 1725 року.

1. Йїхала йа|кас' ве^млика |барин'а / госпо|жа йа|кас' /

Йіхала // йіх три хвайе^лтони йіхали ї остано^лвилис' о^лце ў
нашому се^лл'і // зобралис'а / на^лрод зобраўс'а і п'ідне^лсли
у дар ри^лбину // во^лна каже // Ої / дар // ї о^лце ў нас те^лпер
р'іч'ка Оїдар // а йі^лйі ў^лрод'і звали Та^лн'уша і о^лце на^лше
се^лло / Та^лн'уш'іўка // а х^лтозна / ч'і це так / ч'і н'і / йа не^л
знайу //

Записано від Білокип Марини Митрофанівни, 1923 р. н.

2. Ну / буў тут пан Хари^лен / йа^лкії заб^лраў у^лс'у / зем^лу /
вот // при^лс^лвойіў / а зем^л'а панс'ка мо^лйа / вот // а кре^лс'т'анам
даў попол^лнуху та к^лреїду / от о^лтам з^лнач'іт' // а жиў в'ін о^лто
о^лтамто / ў центр'і се^лла / не^лдалеко од р'іч'ки // ї там Ба^лри^лен'а
п'ішла до р'іч'ки / вот / поди^левит'с'а // диви^лец'а / ри^лба^лки
рибу лоўлаг' // побач'іли / што сто^лйіт' ба^лрин'а ї здо^лрову
ш'ч'уку / вот / уз'али і не^лсе о^лдин там ба^лри^лен'і / вот /
при^лен'іс // нате / по^лжалуйста / вот // а во^лна йак к^лрикне // Аї /
дар // ї пул^лч'іўс' Аїдар / р'іч'ка Аїдар // во^лна к^лрикнула //
Аї / мол йа^лкії пода^лрунок // Аї / дар // Аї / дар // о^лїої мол
йа^лкії пода^лрунок // ї так ото ї наз^лвали Аїдаром //

3. Моїе пару^лбоцтво // с^лтало нам там по пйат^лнадц'ат'
год // бос'і іде^лмо на ву^ллиц'у / вот // д'іўч'ата / х^ллопц'і //
пйом / гу^лл'айем / вот // ну шо ж / а ш'ч'е бу^лло та^лке // ч'е^лрез
р'іч'ку Пала^лгейіўка / о^лто во^лни на нас / а ми на йіх // о^лто
йа ота^лманом буў у сво^лйіх о^лто / вот // упе^лр'од іду / вот / ї
с^лходи^лелис' там // во^лни пере^лбре^лдут' / ч'і ми пере^лбред^лемо
на тої б'ік / вот // і нач'інайем наку^ллач'ки // хто ко^лго у р'іч'ку
ў^лкине / вот / ко^лн'ешно / не то^лпили / вот // йак іду о^лце дру^лг'і
шу^лкают' т'ікают' // т'ікайте / ка^лжут' / а то Іван Моло^лток
іде // ме^лне драж^лнили Іван Моло^лток // л'убо^лго при^лгвоз^лдити
м'іг / здо^лрові / то^лго ї Моло^лток //

Записано від Індиченка Івана Івановича, 1922 р. н.

4. При^еходили старос^ти / зас^ватували // при^еносили там хл[']їбина / а йїм да^вали / йакшо во^ни не зас^ватайут['] / так гар^буз да^дут['] // во^ни і п[']їдут['] // а то^д'і ж догово^р'алис['] / на ко^ли с^ваїба // а то^д'і с^ваїба // ра^н'іше ж с^ваїби не так бу^ли // то^д'і ї бу^ли дру^жки / бо^йари / то^д'і с^ваїби хо^рош[']і бу^ли // а на праз^ники / на о^ц'і / на с^таро^даўн[']і / йа ўже не з^найу / а бат[']ки на^ш'і / йа неве^млика бу^ла / ну по^мн[']у / йак о^ц'і праз^ники / о^це р[']їзд[']в[']ан[']і С[']в[']ат[']ки / так во^ни бе^седа^ми гу^л'али // бе^с'їда бу^ла ц[']їлії т[']ижден['] // це на^ш'і бат[']ки на Ми^еко^лайїу^ку хо^дили / там се^стра бу^ла ма^{те}'ри^ена / во^ни ў йїх там три д[']н[']і гу^л'айут['] дома / а то^д'і при^еход[']ат['] в[']їд[']т[']їл[']а до нас / і тут гу^л'али // це ра^н'ч[']е та^кїї об[']ич[']аї бу^ў // ве^ч'ор[']ниц[']і ра^н'ч[']е бу^ли // ве^ч'ор[']ниц[']і то^д'і не та^к'і // на веч[']ор[']ниц[']ах п[']р[']али / ши^ли / і х^лопц[']і там бу^ли / і ми^еч[']ки к[']ра^ли ў д[']їўч[']ат // ми^еч[']ки // та це ж во^ни п[']р[']али п[']р[']ажу там / з п[']р[']адка^ми хо^дили і з ц[']ими ми^еч[']ка^ми / а ми^еч[']ки ж о^то // п[']р[']ади^ево с[']їйали / то^д'і уби^ера^ли л[']он / н[']е / ма^т'їрку і п[']лоск[']ін // п[']лоск[']ін / це хо^роше / дл[']а то^нен[']кого / а ма^т'їрка / це та^ке / на то^ўсте п[']р[']али // а то^д'і ж йо^го мо^ч'їлі ў р[']ч[']к[']і / не з^найу / ск[']їки во^но там у^же по^кисло / шо ї виби^ера^ли // так о^це йак у^же виби^ера^ли / це ма^т'їрку // п[']лоск[']ін ра^н'ч[']е йак поте^мп[']ло / а ма^т'їрку виби^ера^ли так у мо^рози да^же // о^це по^ки бро^дили ї мо^рози // ба^гато ї л[']удеї хво^рало то^д'і / то^го шо во^ни зас[']тужува^лис[']а // а то^д'і йо^го су^шили / т[']їпали / на бе^мтал[']н[']і / т[']ерниц[']і бу^ли / на т[']ерниц[']і т[']ерли / а то^д'і м[']н[']али / а м[']н[']али йо^го і о^то ж ву^лиц[']і зби^ера^лис[']а // ко^ло нас йак[']раз ўдо^ва жи[']ла // так ко^ло нас та^ка ву^лиц[']а ўс[']їгда бу^ла // х^лопц[']і ж при[']їдут['] там з му[']зико[']у / а д[']їўч[']ата м[']нут['] // а х^лопц[']і г[']ра^ли на бала[']баїках / то^д'і бала[']баїки бу^ли // а то^д'і ї ми^еч[']ки у тих / у д[']їўч[']ат к[']ра^ли // о^то о[']та[']ке ра^н'ч[']е бу^ло //

5. Ну о^це на^ше се^ло тут не^м бу^ло // тут бу^ло ра^н'ч[']е / л[']уде ка[']жут['] / о[']зе[']ро / н[']їч[']ого не^м бу^ло // а то^д'і при[']їйхала

б|ари|н'а / т'і|ки |я| за|бу|ла / ч'і| Ка|шир'і|на / ну| за|бу|ла |я|ка
б|ари|н'а / ну| і| з|ва|ли |й|ї| Те|т'а|на / і| на|з|ва|ли |на|ше| се"ло
Та|н'у|шо|ў|ка // і| о|це| б|арин'а| тут| жи|ла //

Записано від Вольвакової Прасков'ї Дмитрівни, 1920 р. н.

6. Ра|н'ч'е| не" так| / як| о|то| на| гв'і|зд'ках| / а| ко|лис' ст'рой|і|ли
о|то| ж| ру|бле"ну // дра|нку|ва|ли / не" дра|нку|ва|ли / а| та|к'і|
к'і|лоч'ки| ро|би|ли // по|ма|жут' / к|ли|ка|ли л'у|де|ї / по|ма|жут'
й|ї|ї / ў|се| з|ро|бл'ут' / а| то|д'і| ж| о|то| ч'і| ш'ч'і|ко|тури|ели / це
те|пер| ш'ч'і|ко|тури|ели / то|д'і| так| / по|шпа|ру|йут' |й|ї|ї / ну| і|
у|хо|д'ат' у| ха|ту / пер|ву| ў|пус|ка|йут' к'і|шку // а| об|ста|но|ў|ка
й|ка| то|д'і| бу|ла // то|д'і| бу|ў ст'і|л / ла|ў|ки| бу|ли та|к'і| кру|гом
бу|ли / ч'і| ў| ко|го| д'і|ва|ни / не" кро|ват'і| / п'і|л| бу|ў // там| к|ла|ли
при|е| го|ло|ў|я / сп|а|ли / це| ш'ч'е| |я| з|на|ла // ну| шо| ж| о|це
у|сту|пайут' і| жи|вут' // ў|пе|ред| к'і|шку ў|пуст'ут' // ну| а| то|д'і|
ж| ба|т'у|шку к|ли|ч'ут' / с'в'ат'ут' у| ха|т'і // а| ў|же| як| у|хо|д'ат' ў|
ха|ту / во|на| ў|же| пос'в'ач'ена // ну| о|то| ж| і| жи|вут' //

Записано від Яценкової Зінаїди Степанівни, 1924 р. н.

7. Роз|ка|жу| |я| / ма|бут' / ле|ген|ду| о| д'н'і| Со|ро|ка| Св|я|ти|х /
ч'у|ла| |я| |й|ї|ї| і|ш'ч'е| о|т| сво|ї|е|ї| ба|бу|шк'і // с'і|й|а|ў| ч'о|ло|в'і|к| на
п|ол'і| на| Со|рок| Св|я|ти|х // і|дут' до|ро|го|ї| со|рок| му|жи|к'і|ў| та
і| ка|жут' // а| ч'о|го| це| ти| с'о|год'н'і| го|ро|х| с'і|й|еш // с'о|год'н'і|
ж| п|ра|зни|к / Со|рок| Св|я|ти|х| Му|ч'е"ни|к'і|ў // ха|ї| ме|н'і| Бог
про|с|тит' / ка|же| сел'а|нин / а| |я| і| за|бу|ў|с'а / ш'ч'о| с'о|д'н'і|
п|ра|зни|к // ну| як| ти| к|а|йес'а / то| ў|ро|ди|ет' то|б'і| го|ро|х
по| со|рок| стру|ч'к'і|ў| на| сте"б|лин'і| і| по| со|рок| зе"р|нин| ў|
стру|ч'ін'і // до|жда|ў| му|жик| уро|жайу| і| ба|ч'е / ш'ч'о| п|ра|ў|да
го|ро|х| уро|ди|ў| так| хара|шо / як| ска|за|ли| т'і| про|хо|ж'і // на
д|ру|гий| год| сел'а|нин| по|ї|ха|ў| то|же| с'і|й|ат' го|ро|х| на| це|ї| же
п|ра|зни|к // ко|ли| ба|ч'е / т'і| сам'і| л'у|ди / со|рок| ч'о|ло|в'і|к| і|дут'
і| ка|жут' / ш'ч'о| гр'і|х| с'і|й|ати / бо| с'в'ато // о|ї| / роз|ка|ж'і|т'

ко|мус' / а не^н ме^н'і // йа у|же с'і|йа|ў і полу|ч'і|ў |дуже ха|роши|й уро|жай // т'і роз|серде^нлис' і |кажут' // у|родит' то|б'і по сорок бол'ач'ок на т'іл'і / йак шо ти та|кий // |т'іки сказа|ли / мужи|ка з|разу об|кидало бол'ач'ками // лед' до хати до|шо|ў //

8. Коли бу|ли ми ш'ч'е д'і|ўч'атами / то пус|кали у |воду в'ін|ки // це бу|ло на п'разни|к Івана Ку|пала // за|пали^{мо} св'іч'ки і пус|кайем / в'ін|ки долж'н'і пли^єў|ти за во|дойу // то йе та|ка ворож|ба / йак|шо в'інок хара|шо пли^єве і св'іч'ка горит' / то |д'і|ўка |зам'іж п'іде / а йак|шо в'інок к|рути^ц'а на |м'іст'і / ш'ч'е |буде д'і|ву|ват' // йак|шо одпли^єве в'інок да|леко і при^єс|тане до йа|когос' |бере^нга / то ка|зали / шо |д'і|ўка |зам'іж ту|ди п'іде // ко|н'йе|шно / х|лопц'і сл'і|д'ат' за тим / йак д'і|ўч'ата пус|кайут' в'ін|ки / во|ни соби^єрайуц'а на дру|гом бере^нгу |р'іч'ки / ш'ч'об не зава|жат' д'і|ўч'атам // коли |парубок гу|л'а|е з |д'і|ўкойу / то ста|райец'а ў|ловит' йі|йі в'інок / кої коли і на ч'о|ўни с'і|дайут' та пли^євут' ловити в'ін|ки // |парубок з|найе / йа|кий в'інок пус|тила йо|го |д'і|ўч'іна / во|на йо|му про це |каже // |кажда д'і|ўч'іна пле^нте в'інок / шоб |можна бу|ло йо|го ўга|дати / ўпл'і|та ве^нлику к|в'ітку / ч'е^нр|вону ч'і |б'ілу / а |інколи |л'енто|йу пере^нў|йаже ч'і йа|кес' |лис' т'а ўпле^нте // на дру|ги|ї ден' |паруб|ки х|вал'ац'а |пере^нд д'і|ўч'атами |тими в'ін|ками //

Записано від Індиченко Марії Антонівни, 1928 р. н.

9. Посл'ід'н'а не^нд'іл'а |перед Вели^єкодн'ем нази^євайец'а |Ч'істойу / а найваж'н'ішим дн'ом йе ч'е|т|вер // Ч'істий Ч'е|т|вер / це ден' о|ч'іш'ч'ен'а // до с|хода |сонц'а сел'ани скр'із' при|би^єрали / ўсе долж'но вигл'а|дат' св'а|тково // іс|нує по|в'іря / шо ў |Ч'істий Ч'е|т|вер / до с|ходу |сонц'а ворон |носе з гн'із|да свої|х д'і|теї ку|пат'у |р'іч'ку // хто ску|пайец'а ра|н'іше в'ід них / тої |буде здо|ровий |ц'ілий год // то|го х|вор'і мо|гли ку|пац'а |даже |ноч'у // ску|паўши|с' /

хворий наби^ераў з свого ку^пел'у в ідро води і н'іс оту^пводу на
пере^хрес'т'а / вили^еваў / ш^чоб там ўсе лихо оста^валос' //
обе^режн'і л'уди зранку із хати не^вви^еходи^ели / а йак'шо були
у до^роз'і / то обми^енали пере^хресн'і до^роги / шоб хво^роба
до них не при^ч'е^пилас' // на цей п^разник стригли д'ітеї / шоб
у них не бол'іла голо^ва // хаз'аїки / разом з іншою роботою /
го^товили сол' до вели^екодн'ого сто^ла // во^ни брали г^рудку
сол' / загор^тали йі^йі у т^р'апку і ло^жили ў п'іч' // коли
т^р'апка згор^т' / сол' зби^ерали і бере^ггли до Вели^екодн'а //
зранку на Великден' / коли п^рийдут' ўсі з церк^ви і с'адут'
за ст'іл розго^ўл'атис' / гос^подар ло^жиў ц'у с'іл' на хл'ібину
і ўсе це с^тавиў п'ід обра^зами // ц'у с'іл' збер'ігали і
давали ху^доб'і при хво^робах ш^лунку // веч'е^ром ў церк^ві
в ід^праўл'айуц'а / стра^т'і // л'уди / ішоўши з церк^ви /
нама^галис' донести до^дому стра^сну с^в'іч^ку так / шоб
во^на не^впо^гасла // п^лам'ям ц'і^йейі с^в'іч^ки ви^епал'ували
хрест у хат'і на сво^лоц'і / шоб не^ч'іст' хату ми^енала // л'уди
в і^рієли / шо ц'а с^в'іч^ка ў скрут^н'ий ч'ас с^тане ў при^егод'і //
йі^йі за^пал'ували п'ід ч'ас вели^кой гро^зи / давали ў ру^ки
т'аж^кому хворому / ўми^ерайуч'ому // мої^й бат'ки в і^рієли /
шо о^собен:о ве^лику ^силу ^має с^в'іч^ка / йа^ка гор'іла
два^над^цат' стра^стеї / з ро^ку ў р'ік // у Ч'істий Ч'е^твер / коли
у церк^ві в ід^праўл'айуц'а стра^т'і / гос^подин'і вики^едали
на гор'іш^ч'е два^надц'ат' су^хих пол'ін / шоб пас^ка не
за^палас'а // ў цей ден' н'іч'ого не^вро^били // л'уди в і^рієли /
ш^чо у того / хто ро^бе ў цей ден' / виро^сте на т'іл'і мерт^в
к'іс'т' / наросток / йа^кий т^реба л'іку^вати так / коли з^вон'ат'
це^рк^оўн'і з^вони / т^реба п'іти на кладовиш^ч'е / знаїти
йа^кус' к'істку мерт^в'ца і по^терти не^йу хворе м'істо /
по^ки не замо^ўчат' з^вони // ў Ч'істий Ч'е^твер ми зав^жди
кабан'іў ко^лоли / бо на вели^екодн'ому сто^л'і по^вин:а бу^л
бут' ко^ўбас^а та і м'ясо // на другий ден' п'ісл'а Ч'істого
Ч'е^тве^р'га насту^пала Стра^сна п'ятниц'а // у цей ден' пек^ли

паски / та не йїли йїх / бо воїни були ш'ч'е не с'в'ач'ен'ї // у
су|боту к'раси'ели йїац'а // а пот'ім насту|паў Ве|ликден' //

Записано від Іванієнко Варвари Яківни, 1919 р. н.

10. То|д'ї т'ї д'їл'їгатки бу|ли / д'їл'їгатки бу|ли //
ўс'коч'їли / ў|б'їгли ў |церкву / сви'с'т'ат' / кри'ч'ат' /
з'н'їмайут' ўсе ў |церкв'ї / розо|р'айут' / |л'уди п'лач'ут' //
пол'їз з'н'їмаг' тої / шо то з'воне // з'н'али те ї с'тали|церкву
розо|р'ат' / і поз'н'їмали ўсе / ї заб'рали ўсе з |церкви / ї
розо|рили |церкву ї |виве"зли йїїї / ўвес' к'єр'пич' // о'сталис'
ми без |церкви // о'так // а до |церкви хо|дит' |нада // це клуб
пост|ройїли // а йа ўже ж не хо|дила / |доч'є'ч'ка // ми то|д'ї ў
клуб хо|дили / мо|йа ди'єти|на / нас то|д'ї не пу|скали гу|л'ати /
то|д'ї не пу|скали // буў клуб ста|рий // нам то|д'ї не до
к|луба було // нас застаў|л'али п'р'асти / мн'ати / п'р'ади'єво
|с'їяти // ви знай'єте п'р'ади'єво? // п'р'ади'єво знай'єте? //
п'р'али / т'кали о'це та|ке // буў х'лопе"ц' / о'там жи'єли // |мати
й'ого нагу|л'ала // йа за|була / йак й'ого з'вати / а в'їн слу|жиў //
і о'то з'нач'їт' в'їн на|ч'ал'ни'єком йа|кимс' буў і на|звали
|Вин:ик // й'ого д'їд воспи'єтаў / при'їшоў / во|на й'ого
нагу|л'ала / при'єй'шоўч'оло|в'їкйїїї / ска|заўме"н'їне|нуже"н /
одне"си й'ого ў |р'їч'ку // а |бат'ко при'їшоў та ска|заў / да|ваї
с'у|ди / ўси'єно|виў й'ого |бат'ко йїїї і |виго|дуваў / ї |виростиў /
і ў |арм'їю в'їд|п'равиў / і ўсе / і в'їн там по'у|гиб / і це й'ого
хва|м'їл'їя |Вин:ик / і наша |вули'єц'а |Вин:ик //

Записано від Дулі Олександри Федосїївни, 1915 р. н.

11. Д'їўч'ата ру|салки роз|пуш'ч'єн'ї |коси ў |б'їлих
со|роч'ках / вод'а|ному |робл'ат' куш'ч'їр' / ви'єсушуйут'
й'ого // о'то в'їн вод'а|ний // пле"тут' в'їнки // ў |каждї в'їнок
с'таў|л'ат' с'в'їч'ку / пу|скайут' на |воду / і ку|ди в'їнок ч'її
|дал'ї попли'єве / з'нач'їт' йа|ка д'їўч'ї'єна пу|скайє цеї в'їнок /

і коли ви́де за́м'іж опре́д'і́л'а́йе́ц':а по расто́йан'і́у
пропли́ван'і́а ц'о́го в'і́нка / а то́д'і́ пал'а́т' ко́ст'ор/
вогни́ш'ч'е розво́д'а́т' / стри́байу́т' ч'ере́з н'о́го х'ло́пц'і́ //
пре́зи там да́йу́т' за те / шо хто стри́бне / а хто зна / шо
стри́ба так / ш'ч'об но́ги // ну і́ тут йак о́бич'но на ц'і́
п'разни́ки йак зйі́ж:а́йу́ц':а з д'ругих с'і́л і́ п'і́д:а́йу́ц':а
на д'і́ч'а́т х'ло́пц'і́ // йа́ку мо́же засва́гати ч'і́ пол'уби́ти //
сва́тоўство про́ходе / о́бич'но с'ва́тайу́т' п'і́с'ла́ Пок'рови /
нач'і́на́йе́ц':а це́йсе́зон / посва́тали / сва́ти і́дут' от мо́лодо́го
йак йа́ го́вори́у́ / і́дут' з х'л'і́бом с'і́л':у́ і́ ка́жут' / до́бри́й де́н'
ўс'і́м / л'у́ди до́бр'і́ ў ц'і́ ве́сел'і́й х'а́т'і́ // по́звол'те ва́м
ўс'і́м па́ру сл'і́у́ ска́зати // і́ ба́т'ки ка́жут' / мо́л за́ход'те до
х'ати // за́йду́т' до х'ати ц'і́ сва́ти і́ ка́жут' / на́с пус'т'і́т' хо́ч' на
по́р'і́г / а то за по́рогом ми // кла́дут' х'л'і́бину на кра́й сто́ла /
на кра́й / і́ ка́жут' / шо ви пе́ре'де́ржу́е́те д'і́ви́ц'у к'расну
ку́ниц'у / а ў на́с ко́зак мо́лоди́й // ос' ми хо́дили / блу́кали /
по́ки на ва́ш с'л'і́д на́пали / а с'л'і́д в'і́у́ дв'і́р / а з двору ў
х'ату / і́ при́шли ў к'і́мнату // мо́лода дес' там у к'і́мнат'і́ не
по́казу́е́ц':а // шо да́сте / ч'і́ ха́й ш'ч'е тро́хи п'і́дросте́те? //
ви́ходе мо́лода // пи́та́йу́т' / со́гласна ти ви́йти за́м'іж за
н'о́го? / ка́же со́гласна / а ти со́гласе́н ў́з'ати йі́йі́ ў́ж'і́нки? /
со́гласе́н // ну йак со́гласе́н / то́д'і́ р'і́ж х'л'і́бину // да́йу́т'
но́жик йі́йі́ / во́на розр'і́за х'л'і́бину // с'тароста і́ ка́же йі́йі́ /
шо д'і́ч'і́на р'і́же х'л'і́бину раз на в'і́ку // мо́же ви́хо́дит'
со́рок раз за́м'іж / но ў́же не р'і́зати́ме // раз у не́й // а с'тароста
ка́же / шо ц'а́ пал'а́ниц'а ў́з'ата і́з се́ми пол'і́у́ пше́ниц'і́ /
і́з се́ми кри́ниц' во́ди́ц'і́ / і́з п'і́д с'і́мох ку́ре́й йа́йц'а / шо́б
мо́лодим бу́ло ми́р / л'у́боў / і́ ш'ч'ас'т'а // мо́лода ў́йа́же
старос'т'і́у́ і́ ў́йа́же ба́т'ка і́ ма́т'і́р // пе́ре'ўйа́зали / а
с'тароста там то́д'і́ і́ ка́же / спа́с'і́ба ба́т'ку і́ ма́те'р'і́ / ш'ч'е
до́ч'ку ра́но буди́ли / до́брому д'і́лу на́у́ч'і́ли / а ти ра́но
ўста́вала / до́бру п'р'а́жу п'р'а́ла / ру́шникі́ подба́ла / і́
на́с по́ўйа́зала // с'і́да́йу́т' те́пер за с'т'і́л / ви́пи́ва́йу́т' /
до́гова́р'у́йу́ц':а про́сва́л'бу / і́ до́гова́р'у́йу́ц':а / ко́ли ба́т'ки

молодої приїдуть на оглядини // на цім і закончуйець: а
свагоўство // а веі сіль: а йак допус'т ім заўтра ўже
буде свал'ба / знач'іт с'о год'н'і веч'ером приїіж: а йут'
до молодой за іііі приіданім // приїіж: а йут' / ну йак
обич'но / там ўже д'іўч'ата т'ребуйт' 'вікуп / ну шо там /
ч'і грош'і / ч'і там кан'фети // вікупл'а йут' оп'аг' же ж
д'іло з цим з'ўйазано / з могорич'ами // г'руз'ат' іііі / і
веізут' до молодого // по старин: ому обич'а йу / 'зараз то
н'і / а по старин: ому обич'а йу при'воз'ат' до молодого //
і во'на ўби'раіе ў 'зал'і / ч'іпл'аіе ўсе те / шо по'ўложе'но
ч'іпл'ати / ч'і то рушни'ки / скате'рт'у с'т'іл накри'ваіе /
до'рожки с'теле / 'обш'ч'ім іііі ўс'ім уби'раіут' //

12. Ч'о'го назі'ваіе'ц': а слобода? // слобода
назі'ваіе'ц': а те се'іло / ў іак'ім була 'церква / ў іак'ім се'ілі
не'іма 'церкви / там н'і'колі не назі'ваіе'ц': а слободойу // це
ў нас 'церква була 'б'іл'ша / н'іж 'зараз о'це ў Б'іло'луц'к'і //
здо'рова 'церква // і при'етоп до неі буў // хор буў при 'церкв'і /
при наш'іі // ш'кола 'коло 'церкви була // ц'а ш'кола обу'ч'аіе
на 'хор'і // ос'талас' 'Паўл'іўна // 'зараз ўже не'імаіе / так
ўч'ілі / а о'це на ц'у с'торону / де ў с'т'ін'і фан'фари // ўсе
'наше се'іло / центр / ш'кола о'це с'уді аж до м'істка / за
м'істок / до Івана Федотович'а йак ідеш // ўже од'не се'іло
бу'ло / с'т'інойу по'б'ігли з о'бох сто'р'ін // а ч'о'го се'іло 'наше
так назі'ваіе'ц': а / Тан'уш'іўка // це була л'убоўніц'а 'пана
Мо'рак'іна / Тат'іана // і іііі в'ін 'вісе'ліў с'уді / в о'це
се'іло / і іііі наз'вали Тан'уш'іўка / Тат'іана // 'р'іч'ка Аідар
'названа ў ч'ест' того / шо ри'ба'кі ло'вили рибу / і при'не'сли
ц'іі Тат'іан'і ве'іліку ри'бину // во'на і 'каже / ка'коі дар // і от
ц'их с'л'іў п'ішло / наз'вали 'р'іч'ку Аідар //

13. Маті суділі / за то / шо во'на з колос'к'іў пше'ініц'і
ва'рила кашу / і з'важі'ели з каст'р'ул'койу кашу / і бу'ло три
к'ілограми з по'ўвинойу каш'і / і іііі дали три з по'ўвинойу

|годи / ї нас осталос' ч'етве"ро // з де"в'ат'нац':атого /
 с'ім'нац':атого / з д'вац':ат' с'омого // |мати си"д'іла ў
 Москв'і / |рила канал Москву |Волгу // ўз'ала / |виве"зла
 на стан'ц'ію і б'росі"ла // нас п'ідоб'рали і отп'раві"ли ў
 д'іт'дом / і ми були ў д'іт'дом'і / |поки на о'ц'ім / де |мати
 ро|била / канал'і ў т'ур'м'і при"їїхала К'рупс'ка /
 пе"ре"в'ір'ала о'ц'і лаге"р'а / ї |мати напи"сала йї |жалобу /
 і ч'ере"з |тижде"н' |маг'ір освободили // ї то|д'і во|на
 при"їїхала і заб'рала нас // т'риц':ат' т'рет'їй буў важкії //
 |л'уди пухли / і йак'би пови"зди"хали по'ловину / йак'би
 не приїїхали з |Івана Возне"сенс'ка / ц'і пе"ре"се" |ленц'і
 москал'і / йїх с'уда нап'раві"ли // во|ни при"їїхали с'уда /
 руковод'аш'ч'и"ми с'тали / зайн'али поста / пре"дсе"
 |дате"л'ами / бугалте"рами / ї с'тали в'іт':і|л'а їти / ве"зти
 |помош'ч' // картошку ве"зли // то во|ни по'луч'али /
 розда'вали / і ми |вижи"ли за ш'ч'от то|го / то во|ни
 руко'водили // а то|д'і ж так / то |бабки |йіли / то |лис'т'а
 з бе"ре"ст'ка сушили / тоўк'ли / |йіли / ну |дохли / було
 ч'ім // т'риц':ат' т'рет'їй / і |сорок |шостий / |сорок |шостий
 на |сорок с'омий теж та'кії неўро'жаї буў / і важкії // по
 ви"раш'ч'іван'ію с'ем'ан л'у'церни / і огро"ном / то|д'і
 ж огро"ном / в'ін о|дин буў на п'ат' колхоз'іў // т'риц':ат'
 де"в'атого |року во|ни були нап'раўле"ні на ўсе"со'у |йузну
 |вистаўку ў Москву // це з |нашого се"ла |йїзди"ла ц'а
 |женш'ч'іна / |йїздиў агро"ном // це була ўсе"со'у |йузна |вистаўка
 на|родного ха'з'аїства //

ў |сорок п'атому |году йа законч'іў с'ім клас'іў і посту|піў
 у Стахан'іус'кії |горній |техн'ікум // год проўч'іўс'а / б'росіў
 йо|го // |важко / |карточ'на си"с'тема / а з |дому не"ма н'іч'ого /
 пособит' н'іч'ім // і |йїду уч'е"ни"ком порт'ного / проўч'іўс'а
 там / стаў порт'ним / шиў // |п'іс'л'а |того ме"не при"звали в
 |арм'ію // ў п'атде"с'атом |году ме"не поз'вали ў |арм'ію / і
 при"шоў йа з |арм'іі ў п'атде"с'ат т'рет'ому / ў к'ін'ц'і //
 по'сту|піў у С'ват'іус'ку школу бугалте"р'іў / |год'іч'но

законч'їу йїї // в'їт'їл'а йа по'сту'пїу у Старо'б'їл'с'кїй
техн'їкум бу'галте'рс'кого уч'ота / законч'їу його / робїу
бу'галте'ром / то'д'ї робїу посл'їд'н'е ўрем'а / робїу
ре'в'їзором // п'ат' год робїу пре'дс'єдате'л'ом с'ел'с'кого
со'вета // при'їшоў з арм'її // т'роїе д'їте'ї / ж'їнка ў'ч'їте'л' //
син законч'їу Старо'б'їл'с'кїй техн'їкум / с'тарша доч'ка
Лу'ганс'кїй пе'д'їнстїтут законч'їла / менша Горл'їус'кїй
їностран'її // с'тарша робїт' тут ў'ч'їте'лем / а ц'а ў
Б'їло'луц'к'ї замужом // ми те'пер ўдвох / на пен'с'її //

Записано від Полунїна Дмитра Федоровича, 1930 р. н.

14. Кра'сїва була ц'ерква / о'це луч':е / ч'їм у
Б'їло'луц'к'ї // о'це де ви жи'є'те / так дом'їки ц'ї / там була
ог'рада / з'наїе'ш йа'ка / к'їрп'їч'ами було с'їл'їкатнїемї
там / а ц'ерква це ў саду була // то'д'ї мо'роже'но з'наїе'те
йаке було? / мо'же во'но ї зараз йе // так'ї коржїкї ї
ў бу'маже'ч'їках / та'ких / н'ежнїх / ї то нам купу'вали
мо'роже'но / то'д'ї там було ка'ч'ел'ї // йармарка була // та шо
ж о'це ў ц'еркв'ї йа помн'у / а йа там н'їч'ого не з'наїу / ч'ї
йа сп'ївала ч'ї н'ї // а ў Б'їло'луц'к'ї йїзди'ли ми пе'ч'атат'
маг'їр ї ч'олов'їка пе'ч'атала // так там ко'нешно / там
ха'роша то'же ц'ерква // розмал'ованїй х'рест зо'лоти'ї / а там
йа там н'їч'ого не помн'у та'кого / а то б'їл'а неї хо'дили /
загл'адали / в'їкна бїли та'к'їж хул'їгани / розбї'євали ўсе //
а то'д'ї з'наїе'те / пе'ре'д во'їной / во'ни розо'рили // так ў
Б'їло'луц'к'ї по'строїли клуб / там о'то во'но там ўс'о раўно
там клуб // ну о'то йа вам б'їл'ш н'їч'ого не ска'жу // ну о'це
йа'к раз / ну о'це ў во'їну // п'їс'л'а во'їни йа жи'є'ла / с'к'їкї
нас три ч'ї ч'отири // на д'вац':ат' о'дин ден' ми ў'ч'їлїе'с' на
тракто'рах // поў'ч'їлїе'с' ї на тракто'рах ми с'тали робїт' //
то'д'ї по'роби'лїе'с'а / к'рали ко'лос'кї // на ден' при'не'сем
на ле'жанку / пом'нут' о'так / ї то ко'ши'к // а вари'ли нам /
так та'ке то з'наїе'ш / там моло'ка ко'ли да'дут' з ко'л'хозу ч'ї

шо / а то б'іл'ше хл'іб та сойа // те^мпер із нейі л'ікарство
|робл'ат' / а то тод'і мо'лоли / тоўкли / хл'іб пе^ккли // нам
таке / не коўтнеш бу'ло / ну а жи^єли ж // голод / страшне //
о'то галушки зби^єрали // дес' йак п'риіде / о'то може і зараз
во'ни вал'айуц':а / а тод'і ж ми зби^єрали // так йак з'найє'те /
ну йак ре^зина |роби'ц':а // намн'ати / так ми о'то / нас
поси^єлайут' // о'це назби^єрайє'ш / а хто о'то ко'роўку |держе /
так о'це там к'ружка моло'ка / в'ідро во'ди / ўс'о раў'но ж /
а |добре бу'ло // це баб'ки по гор'і / кашки ш'моргали і о'то
сушили / тоўкли / па'пусе'ч'ки пе^ккли / а во'но йак ре^зина /
а йіли / при |голод'і / ўсе йіли // це йа з'найу |голод // йо'го не
забуде'ш ко'нешно / но ўс'о раў'но пе'ре'жи^єли //

Ге^мрої Со'в'ец'кого Со'ўйуза / по'гиб в'ін в О'дес'і / і
ви^єзи^євали раз туди / шоб йа на мо'гилку / б'рали / ага / ну
йак'би ме^не хто пов'із / йа са'ма не по'йіду ў таку |дал' // а
|бат'ко ў мене буў // брат |тоже на ф'рон'т'і буў // |бат'ко теж
буў / но |бат'ко ў мене с'таршиї парт'ізан // це ш'ч'е тод'і /
з'найє'те / ў граж'дан'с'к'і во'ни в'ін ш'ч'е во'йу'ваў / ўсе і ў
ц'ї в'ін буў / т'іки ў ц'ї не^мдоўго в'ін буў // а брат отслу'жиў //
во'на за'конч'і'єлас' / при'є'шоў |рано / |ногу одр'ізали йо'му
|тоже // о'то так'і ми ро'дите'л'і / а |мати та'ка ж / йак се'л'анка
не'ш'ч'асна // то ж |мати по'луч'іла ізв'є'ш'ч'єн'іє за |сина /
о'на і по'луч'іла і |рош'і // ўсе |мат'ір |тоже ви^єзи^євали туди /
ага / во'на ж |тоже не йізде'ла // а'би хто во'зиў / а то |л'уди
|темн'і / туди не до'йіде'ш / це да'леко // ну йак би вам ска'зат' /
бан'д'іти там // во'ни зан'імалис' / ў л'ісах жи^єли / і то |може і
прозвали тої |хутор Ч'орт'іўка // там п'ат' хат' / ага / во'ни там
жи^єли // во'ни |ран'ше обкрадали л'удеї |ноч':у / а там робили
зе'мл'анки тод'і // при'є'троз'ат' / л'удина дас'т' те'л'а / ч'і
хл'іба // |може во'ни і наз'вали то'го Ч'орт'іўкою / а |точ'но
йа не з'найу // йа ро'била на т'рактор'і |сорок |первого / |сорок
т'рет'ого // ну ў мене |доўго / там т'рактор не'да'леко / і |гнали
туди / і ско'тину га'н'али |п'іс'л'а |того // а тод'і |п'іс'л'а |того
тод'і |наших по'гнали / так уп'іет' на т'рактор'і ро'била / а

п'іс'л'а / того робила ї коло сви'ней / і коло те'л'ат / і коло
крол'ат / зам'іж вийшла і / там коло ко'роу була //

Записано від Бугаївської Марії Данилівни, 1924 р. н.

15. Прич'іпл'али знач'іт' / молоду нар'ажали / виши'ету
со'роч'ку / в'інок над'івали / л'енти // о'це на кон'і са'жали
з'нач'іт' / ну о'це ж ве'зли // ве'зли од'ні кон'і / т'роїка
пе'ред'на // о'це ж молод'і с'ідають / і дру'жок і дру'жка
з'ад'і / жите'л'іс'ідають ір'ід'на / вобш'ч'е'м / не'жите'л'і /
а р'ід'на / а тод'і жите'л'і / ш'ч'е трет'а т'роїка // ну о'це
ота'ке було // а так н'і во'зили / н'і нар'ажали // п'лат':а на
ме'н'і та'ке р'абен'ке на ме'н'і було / та ї і ўсе // розка'жу
їа // на Івана Ку'пала ми з'нач'іт' / шо п'ат' нас д'іўч'ат //
бе'ремо / жнем / о'ку'га назива'є'ц':а / о'ку'гу жнем / в'аже'мо
ма'ринку / ну куклу // і то'же / виши'ету со'роч'ку над'івайе'м /
к'расну й'упку / х'вартух виши'єти' // а са'ми тоўч'ем із вишен'
з'нач'іт' / ви'єно роби'єм // вишн'і ж нач'інайуц':а / ви'єно
роби'єм з'нач'іт' // ки'дає'мо о'ц'у ч'ікову ма'ринку ўр'іч'ку //
ї це ми ку'пайе'м са / по'ка до к'рихти ро'зорве'м ўсе ўсе на
ц'ї ч'іков'ї ма'ринк'і // ку'пайе'м са ўр'іч'к'і і топи'єм й'її /
ка'ждий же со'б'і / поки ро'зорве'м й'її // і она то попли'єўла /
а в'інок цеї / шо на ч'іков'ї ма'ринк'і буў / в'інок цеї ка'жда
д'іўч'і'на ки'дає // ч'її дал'ш'її / й'а'коїї дал'ше ўпа'де /
та ї зам'іж п'ерва вийде // о'це ж ки'дали в'інок цеї // тод'і
ви'єлази'єли су'шиц':а / пообси'єхали / і нач'інайуц':а п'іс'н'і /
тан'ц'і б'іл'а р'іч'ки / це ўсе // те'п'ер про се'бе розка'жу //
з'нач'іт' / жи'єла їа з ма'мою / си'єро'та // ба'т'ка ў мене на
в'їн'і ўби'ли // ма'ма забол'іла / год ле'ж'ала ў постел'і ж
о'што / голодоўка / ў постел'і ле'ж'ала // їа та'ка не'ве'лика /
де'в'ат'рок'іў // й'істи не було н'іч'ого // ко'ли ма'ма т'рошки
п'ід'на'лас'а / їа забол'іла // о'це ж о'п'ухла здо'рово / тод'і
ж т'рошки одо'їшла / і та'к'і ч'о'боти над'іла / та'ку ку'х'ваїку
над'іла / ма'те'ри'єну ж / здо'рову / ну дев'ат'рок'іў / і хо'дила

йа на Бе^нрез'іуку по ¹милости^н'у і с ²хати на ³хату / про⁴сила
⁵милости^н'у // з⁶нач'іт' при⁷не⁸сла йа в'іт':іл'а / з⁹нач'іт'
 шо йа при¹⁰не¹¹сла / о¹²дну ж¹³мен'у кри¹⁴хо¹⁵ток од¹⁶них // це ос'
 Бе^нрез'іука за ¹⁷нейу кри¹⁸хо¹⁹ток // о²⁰це з²¹нач'іт' ме²²н'і ма²³ма / йа
 забол'іла то²⁴д'і об²⁵ратно / і ма²⁶ма ме²⁷н'і ц'ілих дв'і не²⁸д'іл'і /
 о²⁹то на пуч'ку в'із'ме о³⁰тих кри³¹хо³²ток / на долон'у ³³виси³⁴пе //
 о³⁵це так йа жи³⁶ла о³⁷так // і то³⁸д'і йа два ³⁹м'іс'ац'а ў по⁴⁰стел'і
 про⁴¹лежала // а тут то⁴²д'і ўже йа напи⁴³сала п'іс'мо б⁴⁴ратов'і
 в ⁴⁵арм'ію // так із вой⁴⁶ен'кому при⁴⁷йіхала з⁴⁸нач'іт' / і то⁴⁹д'і
 ме⁵⁰н'і ўже з кол⁵¹госпу до⁵²по⁵³мога // дали двох п'іўн'іў / дроў
 при⁵⁴ве⁵⁵зли / м'ішок му⁵⁶ки / і су⁵⁷с'ідка с⁵⁸тала ў⁵⁹хажуват' / ма⁶⁰ти
 ж бол'на // о⁶¹це та⁶²ке // ш'ч'е не⁶³ве⁶⁴лика бу⁶⁵ла хо⁶⁶дила / ну п'ід
⁶⁷церкву // о⁶⁸це ж до⁶⁹жи⁷⁰дали по⁷¹ки ўс'і пас⁷²ки / а то⁷³д'і бу⁷⁴ла ўже
 ў Бе^нрез'іук'і // ми пе⁷⁵ре⁷⁶йіхали з⁷⁷в'ідси / йа тут ро⁷⁸дилас'а /
⁷⁹поки ⁸⁰зам'іж ви⁸¹йшла // с'ім ⁸²рок'іў жи⁸³ла / ⁸⁴замужом бу⁸⁵ла /
 а то⁸⁶д'і ж пе⁸⁷ре⁸⁸йіхала ў Бе^нрез'іуку // зро⁸⁹били ж це⁹⁰й клуб //
 о⁹¹це ўже йа не з⁹²найу // В'ін:ик / це ў нас / йак вам ска⁹³зат' /
 ну пле⁹⁴м'ін:иц'а ⁹⁵зараз ⁹⁶тута жи⁹⁷ве од⁹⁸на // так ⁹⁹д'ад'ко о¹⁰⁰це
 в'ін бу¹⁰¹ў Ге¹⁰²р¹⁰³ої Со¹⁰⁴в'ец'кого Со¹⁰⁵ўйузу / ну ге¹⁰⁶р¹⁰⁷ої ве¹⁰⁸ликиї //
 і на ч'ес'т'н'ого о¹⁰⁹це наз¹¹⁰вали ц'у ¹¹¹вули¹¹²ц'у В'ін:ик // за с'ім
¹¹³к'іломе¹¹⁴тр'іў ми ¹¹⁵б'ігали ў ¹¹⁶поле до¹¹⁷йіти ко¹¹⁸роў // б'іжиш
¹¹⁹уноч'і // о¹²⁰це ж по¹²¹гу¹²²л'айе¹²³ш там до дв'є¹²⁴нац'ати / а то¹²⁵д'і
 б'іжиш // на до¹²⁶роз'і л'а¹²⁷же¹²⁸ш / по¹²⁹спиш / ¹³⁰дал'ше б'іжиш //
 це ж с'ім к'іломе¹³¹тр'іў / а то¹³²д'і ж ¹³³поки двана¹³⁴ц'ат' ко¹³⁵роў
¹³⁶по¹³⁷дойе¹³⁸ш // подо¹³⁹йіў двана¹⁴⁰ц'ат' ко¹⁴¹роў / і на об'ід // там
¹⁴²л'агали на ¹⁴³нарах / пе¹⁴⁴ре¹⁴⁵спи¹⁴⁶мо / а ¹⁴⁷веч'ором об¹⁴⁸ратно // йак
¹⁴⁹подо¹⁵⁰йіли / на ¹⁵¹коне¹⁵²й нас // до¹⁵³дому ўже на ¹⁵⁴кон'ах // ну йак
¹⁵⁵гр'аз' ўже ве¹⁵⁶лика / ўже ж мо¹⁵⁷ло¹⁵⁸ко бе¹⁵⁹рут' / а нас і н'і //

Записано від Кваши Анастасії Макарівни, 1939 р. н.

16. Два л'іжни¹ки / по²душ³ки / skate⁴р⁵тина / два
 руш⁶ни⁷ки / і ўсе // на ⁸тому і ⁹конч'ілас' с¹⁰вал'ба ў нас // то¹¹го
 шо ми і то¹²д'і бу¹³ли не ў до¹⁴статках / нам свал'б'іў н'іколи

було гул'ат' / і н'і с ч'ім // од'на / д'руга / т'рет'а / ч'о'тири
нас було / Нас'т'а / Вар'ка / Мар'їа / і Ган'а // о'це нас
с'т'іл'ки було // то'же не ў до'с'татках жи'єли // і ўс'у жи'з'н'
о'так // с'к'іки з'найу / с'к'іки і розка'жу / шо йа розка'жу // йак
ш'ч'е з д'ідом Ван'ої бу'ли / по л'уд'ах хо'дили / ко'сили /
в'а'зали / а то'д'і ж ко'л'хоз о'рган'ізу'вали / бич'к'іў да'ли ў
ко'л'хоз'і // бат'ки п'ішли ў ко'л'хоз / о то'д'і ж о'то во'їна //
бат'ка заб'рали на во'їну / а ма'ти бу'ла са'ма // то бе'ре'с'ток
р'вали / пе'к'ли кор'жи'єки / ба'бки зби'єрали / галу'шки /
хо'дили / в'їяли по скир'тах // то'же го'лод бу'ў то'же га'рний //
бе'ре'с'т'ки йіли / то'ўкли / та кор'жи'єки пе'к'ли / ба'бки
зби'єрали / р'вали // то'д'і ж бу'ли ба'бки / зерн'атка то'же / і
галу'шки // о'то ж йак'іс' / йа не з'найу / ч'і о'ни те'пер йе /
ч'і не'ма'є // то'же зби'єрали / йіли йіх // і ўже ў ко'л'хоз'і
т'рохи при'єх'вали // бу'ў же го'лод / і то'ї го'лод зах'ва'т'іў // йа
ж не'г'рамотна // шо ш'ч'е // ма'ти хо'дила дес' / то'же / йак
те'пер во'но ка'жут' / го'су'дарство / а то'д'і ж да'вали жи'то //
ну на Р'ізд'во йак га'дали / д'іўч'ата і га'дали // на тар'ілку
пе'ре'ве'р'тали бо'мажки // це п'ід Р'ізд'во / п'ід Но'вій год
так га'дали д'іўч'ата // да'вали гос'тин'ц'і // так йа но'сила до
ма'те'р'і хре'ш'ч'еної / так во'на г'рудоч'ку са'хар'у да'с'т' /
три ко'п'їйки / ну о'це ж і ўсе // о'це та'кий гос'тине'ц' во'на
да'ла / і тим йа ра'да бу'ла // йа л'убила до 'церкви хо'дит' /
йа б'ігала // ма'ти ме'не йак бе'ре' / на'д'іне / п'ідпе'ре'же
фа'ртуком / ко'хту на'д'іне ц'в'і'тасту / сара'фан ц'в'і'тастий /
к'в'іт'ч'ал'ник // так о'то йа до 'церкви б'ігала / йа са'ма
б'ігала // 'церква бу'ла ў нас сла'ўна / ха'роша / о'туте'ч'ки
бу'ла 'церква // а то'д'і ж в'їїна / ч'і шо о'но // то'д'і ж в'їяли /
пше'ни'ц'у сли'пали / за ам'бар о'на бу'ла / о то'д'і ж о'то /
п'іс'л'а пше'ни'ц'і клуб / п'іс'л'а клуба йіїї розт'а'гли /
пон'а'ли? // пона'р'ажали'єс'а т'і д'іди і уч'у'дили // ч'о'р'тами
по'ўби'єрали'єс'а / і о'це при'їшли ч'о'р'тами // і о'це Ч'о'рт'іўка
о'на с'тала / і о'це Ч'о'рт'іўка і Ч'о'рт'іўка // о'це на'ш'і бат'ки /
ма'те'р'і / д'іди і пра'д'іди / о'це за йа'ром / а ч'о' о'це йіїї так

назвали / не знайу // так і су'с'іди добр'і були // і тут о'це
с'к'іки / йа ўже йа о'це і год'іў не ш'ч'ітайу / су'с'іди були
не"поган'і // на волах ски'рдували / на моло'тарц'і були //
ми моло'тили не так же / йак те"пер ком'байном / а моло'тарка
була // ки'дали сно'пи на полку / сто'яла п'ід по'ловойу /
ўруч'ну до'води'лос' і ски'рду'ват' //

Записано від Пластун Ганни Несторівни, 1916 р. н.

17. Йа і са'ма не" знайу / це ўже стар'і л'уди наш'і бра'ти
кажут' шо ўрод'і йак'рас' пан Тан'у с'уди вив'із'е // і о'це
так і при'єзвали Тан'ус'іўка // ну до'хли л'уди // йа са'ма
на Дон'бас'і йа жи'ла на шах'т'і // і за'шоў наш ч'олов'ік
в'іт'іл'а з Тан'ус'іўки / хо'диў х'л'іб'ц'а про'сиў / та йа ка'жу /
„та йа'кий йе хл'ібец' йак во'но ж" і ў нас не"ма" // і ўз'ала не"
дала йо'му / а ха'з'айін ка'же / та це ж" наш су'с'ід' / ч'и'ти не"
знайшла / дала шма'точ'ок і вине"сла супи'ку / і в'ін в'ийшоў /
за дво'ром по'йіў і ўмер // і воз'мут' о'це на шах'т'і / йа була
там / на Дон'це / на за'вод'і / так ка'зали / шо / ну / та'ке / так
зби'рали л'уде'і / і йе ш'е і вору'шили'с'а і / туди ўки'дали
так шо / голод' // ну / падали л'уди на хо'ду з голоду // бра'та
дво'йур'ідного / укра'у у кар'мани 'етого // пр'оса / та кажут'
„ми тут не" були" // і йо'го поса'дили / та в'ін так б'ідни'ї
і не вим'ін'аў со'б'і н'іч'ого / н'і ў ч'им / бос'ака ж /
бо'тиноч'ки та'к'і ў ко'лоши були / та і ўмер // ота'кий голод' //
голод' стра'шні // ми на шах'т'і були / па'йок да'вали / ми
не" голоду'вали отак ш'об // ха'з'айін у шах'т'і роб'иў / і йа ў
шах'т'і роб'ила // ну а хри'с'т'ани ж шо / вули'ки де'р'жали /
ко'рову / ко'н'ач'ку // а то'д'і с'тали ш" йо'го зда'вати / і йа
ўже йо'го і са'ма не помй'атайу / і остали'с' // та бат'ко і
ма'ти ж були // брат йо'го бу'ў та ха'з'айін бу'ў / а йа / а йа
од'на була ў ма'те'р'і // о'це ж у'се // ў мене д'іте'ї ба'гато / но
д'воє ўже ўмерли // а йа о'це ба'ч'і'те си'їжу // син у мене тут
пре'дс'ідате'л'ем / тут с ос'ім'нац'ати год роб'иў // то'д'і ў

колгосп пе"ре"їшоў / тоже зам'е"ст' и"те"л' пре"дсе"дат'е"л'а /
 у"мер // доч'ка ро"била у Г"руз'її / с"таршойу ч'їм там над
 тими / кости"л'аншами ч'ї йак во"на над цим ўс'ем // а ш"ас
 од"на доч'ка у Г"руз'її же"ве // при"єїз'ж'айут' / з ў"нуками
 при"єї'жали своїми // а тут о"це тоже зо м"нойу син же"ве /
 і доч'ка тоже / Н'їна Андр'єїе"ўна / от во"на п'їшла / і
 ў"нуки / і п'раўнуки // а син ў"мене Іван / не" з"найу / йак вам
 ска"зат' / де в"їн // при"єї'хаў с'уду / та о"це ж поскан"дали"ў /
 но це не" надо // но йа там са"ма т"рошки в"ин:а / теж у за"вод'ї
 в"робе // йак вам ска"зат' / о"це ска"жи ме"н'ї // ч'ї ту"жїў в"їн
 ко"ли / при"єї'шоў / ч'ї н"єр'ўн'їч'аў ч'ї ч'о"мус' // о"це / Н'їна /
 у Моск"в'ї ч'ї п'їд Моск"войу йа"кимс' с"тарши"ем тан"к'їстом //
 у"же жо"нати"ї / д'їтки йе // і до"ц'а тут у Р'упи"єн'с'ку же"ве //
 в осно"ўном / но йа не" можу / вам ска"зати де // йак вам
 ска"зат' / йак ми хо"дили і роз"т'аг"ли / розва"лили о"те ж / а /
 а"га це де ви же"ве"те / там да"же в"їкони в"їкопували ж / о"то
 то / а йак // йак вам можу і ска"зат' // йак во"но ка"ждї"ї ден'
 м'їн'алос' / шло // так йак і за"раз о"це // шо о"це д'їти ме"н'ї
 роз"казуйут' // а йа гл'ад'їт' йа"кос' во"но не проми"єнала
 своїх // а то"д'ї хо"дили ми ў кл'уб // о"це кл'уб / в"їн / так
 ка"жут' / шо п"ан'с'ка ко"н'уш"н'а бу"ла у них хо"роша / так ос'
 ч'о"му ж і йа / йа вам нака"жу / йа ї са"ма йо"го / т"рудно йо"го
 роз"казат' / йак во"но бу"ло о"це / тут о"це і йа"рмарки бу"ли /
 о"це / ну / вобше"м / йак уже же"ли л'уди / шо н'їч'ого не"
 т"реба / ўсе бу"ло // а йак за"раз во"но п'їшло / так во"но і са"ме
 ў"же не помне //

Записано від Вашко Марії Геннадіївни, 1908 р. н.

18. Т"рудно бу"ло / хл'їб" не" ўро"ди"ўс' / н'їч'ого а ў
 т"риц'ат' т"рет'ому не" бу"ло / град в"иби"ў // так о"то п'їдр'ад
 голо"доўка бу"ла // три д"н'а не" йїли // град в"иби"ў / і ў ко"го
 картош"ки бу"ли / ш"е так град не" по"биў / а то куку"руза /
 бур'ак / картош"ки / ог'їрок та куку"рузу / ўсе в"иби"ў //

пришли / не^нма н'іч'ого // вікна побит'і / о'то таке / ну а шо / а це ж йак побило // ус'уди не^н давали н'іч'ого / по^н'атно / ну / пе^ре^нживали ўс'аке / бур'аки / йіли / та і мате^р'і д'ітеї р'ізали / йіли / були так'і / т'рудно / т'рудно д'іткам було // ну а пе^ре^нжили / пе^ре^нжили // у двац':ат' вос'мо^му / двац':ат' де^ўйато^му роскуркул'ували / ўс'ех ви^егоніли / і там де^н 'небуд' з'найдут' о'копи ч'і де л'удеї одпраўл'ат' / і там л'уди о'то і дошли // було йшли // у р'ічку йшли / то^нули / йак же жит' // страш^на була жиз'н' / страш^не // ну а раз порозкуркул'ували / забрали скотину ўс'у / і воли / і кон'і / у гарби / і колгосп / ўсе / ўсе п'ішло у колхоз^с // ўсе п'ішло // і тих / шо не^н розкуркулили / і те ўсе п'ішло у колхоз^с // ну а ў колхоз'і / ко^н'ешно / це були // ну т'і / шо б'ідн'і // а л'удеї наве^зли / ўже ў триц':ат' трет'о^му багато / ўже на Донбас'і таких / йак о'це ви / і л'уди ўже п'ішли на Донбас / там картопл'у продавали // а тут же н'іч'ого / н'іч'ого ц'ого не^н бул'о / так і н'іч'ого там / йа н'іби ч'ула / н'іби розжи^евуц':а / д'ругіє ч'ас м'ін'али // ўсе м'ін'ати своіе // а ў триц':ат' ч'верто^му ўже году / ўже дали картошки / і хл'іб^н / а хл'іб^н давали // не^н давали так то^д'і / шоб / так йак о'це зараз / по три цент^ннери / а то^д'і н'і // то^д'і до^робл'ат' до но^вого жита / дадут' / і то так прожи^евали ми // шо ш'е /

т'рудно було // о'то таке // зараз тоже т'рудно // у мене було ўсе / син у мене Сан'ко буў / у матир'і кобилка була / д'ітеї було де^ўйате^ро // де^ўйате^ро д'ітеї // брати померли // се^ст^ри були три / йа са^ма с^тарша // ч'олов'ік Ми^екита / о'це його подв'іря / о'це йа тут йак виїшла с'уди зам'іж^ш // погоди / н'іч'ого / м'іє ч'олов'ік такий же буў / ко^роўка у його була / та то^д'і ўже йак поже^ннилис'а / то^д'і ўже йа на комбайні робила / і в'ін зо мноу робіў / на трактор'і робіў / на комбайн'і робіў // на машин'і робіў / а тут воїна ў сорок першому году ўспихнула / і забрали йіх // і по с'і пори не^нма // і так о'то тройе д'ітеї у мене осталос'а // і це ми без бат'ка поросли // ус'ого було // і голод^т і холод^т //

пе"ре"жи"ли |душу // хто зна ч'ого ка'зат' йак во'но / йак
 |думайе"ц":а // і йак о'теїе та п'ід'н'і'майе"ц":а у'гору // о'така
 |жиз'н'а бу'ла у нас // кол'хози не" пла'тили / то'го шо о'так
 йак о'це |зараз° / о'це |зараз° сп'лати'ю да і о'так і то'д'і / шо
 во'но // т'рудно бу'ло // це ўже во'їна бу'ла / шо там / шо там за
 о'дин рубл'і / |кинути тог'да / так во'но / ўс'акиї |м'іс'ац' на
 но'гах // там служен'іє не" та'ке йак |зараз° / служен'іє бу'ло
 хо'роше / п'іп' |д'акон / цеї служили / |п'іўч'а бу'ла п'їат'нац'ат'
 душ / п'їат' ш'іс'т' / а то |женши"ни / так'і д'іўч'ата йак о'це
 ви // служен'іє та'ке бу'ло о'це ідут' бро'сайут' ро'боту ўс'і
 їде"мо до |церкви // на д'руги"ї ден' теж / хто ўсе го'тове
 їїсти / а хто їде до |церкви // до |церкви ідут' там де об'ідт' /
 а в об'ідт' об'ід'н'у от'служит' / їе о'то або в'ін'ч'айуц':а /
 та'к'і бу'ли // на м'єс'та хо'дили // Хре"с'та розво'локли ту
 |церкву / та там ікон бу'ло штук сто // от ат'крили |церква
 здо'рова бу'ла |церква / ікони стої'али / рушни"ки стої'али //
 а то'д'і йак заб'рали д'вери / отхо'дили / і д'іди так'і |бороди /
 од'били за'мок / п'ішли ту'ди / і ў в'іўтар'і ідут' ки"дайут'
 ікони і ўсе ўсе ўсе ту'ди / поки"дали пото'птали // а то'д'і ўже
 захо'дили та ї хре"с'ти поўз'н'і'мали / і так їїї розва'лили //
 та'ка кра'сива бу'ла // ку'ди там // х'лопц'і д'іўч'ата ідут' /
 с'п'івайут' // а те"пер ої ої ої // не"ма н'і л'у'деї / н'і д'ітеї
 не"ма / |нач'е в'їйшли // йак х'воїда // ну о'то т'і ш'о хо'д'ат'
 ку'ди / йак ба'гат'і л'уди / ба'гат'і так о'то хо'дили ў ко'го // і
 до |мене приїдут' там по'с'ійут' / то'д'і до д'руги"х до т'рет'іх
 |ход'ат' о'то / а так да'рит' то'д'і да'рили / шо то'д'і да'рит' бу'ло //
 ну хто там те"л'а по'даре / хто там ко'н'а по'даре / йак ба'гат'і
 л'уди // а |б'ідн'і так о'то так // а в'ін'ч'ати / в'ін'ч'али //
 у |церкв'і в'ін'ч'али // ос' // і бої'ари"н / і д'ружка бу'ла // і
 те"лега // ну то'д'і йак пови"ход'ат' та ї жи"єли // о'та'ке бу'ло //
 а ш'є та в'ін'ки ро'били із |разної тра'ви / тра'ва і ц'в'іти
 |кажда са'дили д'іўч'ата у город'ках там ч'і у |город'і // і в'ін'ки
 ро'били і о'то і ў їїх і ў в'ін'ках / і ідут' і пус'кайут' по |р'іц':і //
 і с'п'івайут' / г'райут' / ну а |вод'ки не" пи'ли // |вод'ки не"

було / шо йа не^м буду казати // йа то ї зараз не^м знайу / йак
йїїї пит' // на морквіяну // може бит' і солили і тоді і так //
та солили йак оце жінки // покидають отуди / заход'ац'а /
пострибайут' // та ї д'їч'ата ход'ат' // та пом'еш'ч'їк тут
жиў // оце бач'їте це м'їсце це пом'еш'ч'їк тут пом'еш'ч'їк
буў // оце тут ограда стоїала // або там / зам'їс'т' ікон / і ото
ви'с'їли / йакас' стоїала ограда // йа знайу ме^не бабус'а
води́ла до церкви / мален'ку таку тож знайу / ц'у ограду
знайу // а тоді йак тут намал'ована була ї зробле^на з
кам'єн'у барєн'а і бариєн / н'їч'ого не^м знайу // шо знайу /
шо бач'їла / те йа сказала / кажут' / шо / на неї вода їшла //
на бариєн'у і на бариєн'у // воїни стоїали // і ото на них вода
їшла / тут оце дома / усе дома / оце тут сади стоїали / кв'їти //
тут таке / така Тан'уш'їўка красава була // от зам'їч'у йа /
а так шоб йа вам / йак / йак зараз бач'у / це йа зараз ўже
неўдобно / стара стала // недалеко оце ж бариєн і Тан'а
були // Тан'а // доч'ка Харина // оце дом // ото стоїали тоді
отуди дал'ї // це було край се^мла // ото ограда / церква / тоді
кругом ограда стоїала // тоді кругом огради ўсе^мредиєн'ї
р'ад више^н / р'ад слиў // йаблука / груш'ї // а те^мпер це
неўдобне // ото там туди воно / це була // і ўч'їте^млка
була / найкри^мва / і п'їш'ї ходила / і с'п'ївала гарно // а йака
по бат'ков'ї йїїї // Ан'а Васил'їўна // харашо с'п'ївала // а
те^мпер шо / йак уч'їте^млка // так'ї ж молод'ї хлопц'ї / йак
оце ви їшли / ўс'ї / та ї йа ходила / та ї татус' м'її буў // стара
йа // їшли ў кл'уб / кашкет // а те^мпер Тан'уш'їўка йака / йа
б до неї не^м їїхала / йака во^на гарна не^м була // це бач'їш
таке зробили //

Записано від Михайленко Любові Пантелїївни, 1912 р. н.

19. Розказуйут' / ш'о ц'ї замки / йак'ї насе^мл'айут' нашу
м'єснос'т' / пре^надр'є^мжали кн'аз'у Курак'їну // в'їн сам
жиў у Пє^тєр'бур'з'ї // а с'уди при'їїж'аў / дл'а тоґо шоб

од:и^ехати // вот // і була дуже красива д'їуч'іна ў н'ого /
 служанка // Те^нт'анка // ну і / проїшло дейаке ўрем'а і во^на
 заваг'ітн'іла / мала сина / од Курак'іна // і в'ін шоб йїї
 отблагодарит' / подаріў наўколишн'у земл'у / поч'інайуч'і
 в'ід Білого Курак'іну і к'інч'айуч'і нашім се^нлом /
 околи^еце^нйу нашоїу / до Рове^нок Б'елгороц'ки^х // і се^нло /
 іме^н:о се^нло це / назваў на ч'ес'т' йїї Та^нуш'їўка / ну ў
 наши^х крайах н'іколи ве^нлик'і л'уди / типу ца^р'їў не^н були /
 але^нгенди роз^еказуйут' про те шо / л'уди ста^р'і роз^еказуйут' /
 шо колис' цими м'іс'ц'ами проїж:ала ца^риц'а Кате^нрина /
 ус'м'ір'ала дес' бунт / ну може тої бунт // шо буў ко^зач'ї
 бунт / кн'аз'а / К'індрага Булав'іна / поўстан'а бу^ло // тут
 же Булав'иен'їўка у нас ў район'е йес'т' // кажут' / шо дес' в'ін
 тут / при^еблизно / ч'і народиўс'а ч'і д'еїствоваў / йа то^ч'но
 не^н знайу / а йак проїж:ала ца^риц'а Кате^нрина / козаки /
 йак'і стоїали тут на Ворон'ішс'кії драз'і / уп'їїмали ў наш'ї
 р'їц'і / р'їч'ка називалас' Бе^нрезова ран'ч'е // а уп'їїмали
 ў р'їц'і ве^нлич'езну ш'уку / йака не^н могла ум'істиц'а у
 ко^рито / у де^нре^нїїаних ко^ритах то^д'і бу^ли // і коли йїї
 кинули до н'їг / а во^на хвостом йак мах'не / йак тр'їп'не /
 то к^рикнула ца^риц'а / „аї / дар // аї какої дар” // і р'їч'ку
 с'тали називат' Аїдаром / ў йак'її п'їїмали ц'у ри^ебину //
 ос' так розказуйе ле^нгенда // ну купиў кн'аз' Харин // і
 ўже при кн'аз'у Харину / ну в'ін дуже заботи^еўс'а про те /
 шоб^н се^нло проц'в'італо // буў пост'ройе^ниї / оце отут /
 маїдан оце буў // оце / де Се^нр'ожш'ка / жи^ла отут ў к'ін'ц'і /
 стоїала ве^нлика ц^ерква / на ц'її те^нри^етор'її / отож / йакраз
 і ст'ройілас'а ц'а ц^ерква / долге ўре^нїа // ч'ере^нз^е те шо /
 шоб^н класти с'т'їни на ўкладку с'т'їн двац'ат' п'їят' год'їў /
 у зе^нмл'і / повине^н буў ле^нжати ізв'іс'н'ак / ізв'іс'т' / а
 пот'ім / коли терли рост'вор / на / йаїц'ах / ізв'іс'т'у / йака
 ўже га^шона була / шо ў зе^нмл'і проле^нжала двац'ат' п'їят' год^т
 і йїї доста^вали / тож откапували / і коло^тили на йаїц'ах //
 брали одн'і біл'ки / ж'їлт'ки н'і / одн'і біл'ки // з ус'їйейі
 ок'руги^ни з ус'їйейі наўколишн'ойі ок'руги звозили /

л'уди / пр'ам возами ве"зли с'уди на базар'і / ве"зли о'то йаїц'а / били і коло'тили їх / ст'ройіли ц'еркву / дес'ат' год' ст'ройіли ц'еркву / дуже красава була // красава іца // ц'ерква була // по'том у'же дес' при'близно / до де"в'яти'сотого году / було пост'ройе'но то шо у нас зараз мага'з'ін там // ш'кола / то земство ст'ройіло / ў'же йак земство д'еїствовало // ш'колу пост'ройіли // о'то у Рубл'ово остали'с'а / са'раї о'то зараз / тож халавудка коло ц'еркви була // та'ке при'ем'іш'е"н'а / де хо'дили уч'н'і на уроки / перши'є урок там буў / за'кон Божи'ї / і гр'іли'с'а л'уди та'кож там // а красава / ве"лика була ц'ерква / служен'іе ішло // ўс'е'гда зас'тол'ниї п'разни'к буў / на Ми'е'колу / на л'ітн'ого Ми'е'колу // храм буў / і базар' / і базар' на пл'ош'і / була ого'роже"на за'бором ви'соким // по то'му за'бору т'роїка ко'неї прої'жа'ла / та'кої ши'ри'ни буў базар' // ну йак о'то у Староб'іл'с'ку гр'уже"ниї базар' буў / та'кий к'ерпич'ниї ч'асто'кол об'веше"ниї / йак іс' погр'іба / о'це ж і дос'і од'капуйут' / погр'іба // ну видно / де хранили'с'а про'дукти // кач'ел'і були / карус'ел'і були / на базар'і // пост'ройе"но ўсе // о'там // б'іл'а кри'е'ниц'і / буў палац / пан'с'ки'є ве"лич'езни'є // краси'ви'є / бл'а'хой к'рити'є // з пе"рла'мутрови'ем по'то'лком //

і л'уди / ро'били ў Харина // Харин буў хо'роши'є / згадуйут' його / н'іколи не" в'ідпус'каў л'удину / шо'б не" нагоду'ват' / і не" запла'тит' // до того л'уди / йак і прац'ували на панши'ч'і / ішли до'дому / ка'жда хаз'аїка не"сла по ве"лик'ії к'ругл'ії хл'і'бин'і / ўс'е'гда // а о'це р'а'дом / з нами / тут жиў пан'с'ки'ї упраўл'айуш'і // це хата ш'е пан'с'кого упраўл'айуш'е'го / упраўл'айуш'і пан'с'ки'ем май'етком // ў'же п'іс'ла ре"вол'уц'іи / у род'ом пе"ре"ве"ли // л'ікар'на була м'іс'це'ва / нав'іт ле'жали тут л'уди // а то'д'і ж прода'ли // вот // ка'ретни'ц'а осталас'а / о'тот ста'рїй клуб // о'то ка'ретни'ц'а була // ка'рети там сто'яли пан'с'к'і // а то'д'і / коли по'ч'ули за'во'руху // ба'гато / пан / пе'ре"д де"ўйа'ц'от п'атим го'дом стал прода'вати // земл'у по'про'даў б'іл'ш та'ким др'іб'ним по'м'іши'кам //

таким йак / Ки^езимоу / Кате^ирини^ен брат // за кордон дес'
 поїхаў // а л'уди тоже багато було пер^еселе^н'а / а це з
 Та^н'уш'іўки поїхали на вол'н'і земл'і // пан'с'к'і лакеї
 та багатод'ітн'і с'імї позби^ералис'а / і вийіхали на вол'н'і /
 шо з собою могли / ўз'али у клуч'ок'и / зерна там /
 зб'іж'а ўс'акого того / і поїхали на Дал'н'ій Вос'ток // і
 зараз При^еам'ур'с'кий край тод'іш'н'ій // отуди / де На^ходка //
 вобш'ем йіхали доки / поки йшоў поїзд^т / дал'і до^роги
 не^и було туди зал'ізної / і ўстали і п'ішки доўго йшли /
 с'к'іл'ки могли / с'т'іл'ки розбре^илис'а там / у се^ил'і / тож
 пан спродаўс'а / поїхаў / л'уди тоже дейак'і розб'іглис'а /
 а йак'і стали орган'ізовуват' ком'ітети не^изаможн'іх
 се^ил'ан // КМС / ком'ітет не^изаможн'іх се^ил'ан // от //
 комсомол орган'ізовуваўс'а / ну / туди йшли в осноўному
 одч'айуч'і отак'і / йак'і не^и в'ірили н'і ў Бога / н'і ў ч'орта /
 н'і ў шо // во^ини і розг'раби^ели церкву / і оч'і пови^екол'ували
 іконам / порозт'агали / порозгре^ибали / і не^и знайу / ч'і
 з'л'іс'т' то у л'удей була / ч'і жадн'іс'т' / хто його зна /
 ч'ім його обйас'н'іт' / шо во^ини даже церкву розбили по
 кир'пич'іку // д'іло ў том шо / н'і йак йіі було розби^еват' /
 шоб кир'пич' біўс'а нормал'но // бо ж кладка нас'т'іки
 була м'іцна / шо во^ино розби^евалос'а на кусоч'ки / так
 розвали^ени оставалис'а / і б'іл'ше н'іч'ого / н'іхто не^и
 покори^естуваўс'а // ну / так шо / трохи дейак'і каме^ин'уки
 ви^еби^евалис'а так / ўз'али пост'ройіли з церкви нашойі / шо
 на те^ири^етор'ійі се^ила була //

а так // тоже уже ж нач'інайут' ве^иртац'а / не^и
 т'іл'ки роз^еписуйуц'а ўто^ирої раз у клуб'і / а і ў церкву
 йідут' / в'ін'ч'айуц'а дехто // ше не^и так сказала // ну /
 ўже орган'ізовували аўтобуси / шоб молод'іж на Паску
 йізди^ели // школ'ар'і йізди^ели ў церкву // при^евози^ели по^ипа /
 бо наўколо воду с'в'атили ў кри^ениц'і / і на Хреш'ен'а
 при^евози^ели по^ипа тоже // ну це ше / це такойі м'іцнойі
 в'іри / уславле^н'а до традиц'ій не^имає // осталос'а шо /
 обр'ад йак ви^екори^естовуйе^иц'а ве^ис'іл'ний? // так / ну /

спо'ч'атку / с'ватайут' же / сна'ч'ала дого'вар'уйуц':а / а то'д'і і'дут' с'ватайут' // на с'ватан':і об'а'зат'е'л'но / д'і'у'ч'іна по'вин:а пе'ре'ўйа'зати ж наре'ч'еного | виши'етоу | хусткойу // своїми ру'ками / ну | зараз ўже | мало ос'талос'а та'ких / хо'ч'а | зараз у ш'кол'і ўже в'і'дро'ж'уйут' же / со'роч'ку | виши'ету'ю своїми ру'ками / | ка'жди'ї | пал'ч'ік ў'коле'ни'ї | і'голкойу // так м'і'ц'нойу ж из'н' | буде // то'д'і ўже дого'вар'уйуц':а на с'л'і'д'уйуш'і | тижде'н' | ог'л'ади'ни // дого'вар'уйуц':а то'д'і / у йа'к'і'ї же ден' с'вад'бу гу'л'ат' / йа'к гу'л'ат' / де гу'л'ат' // гу'л'айут' дв'і с'вад'би в осно'ў'ному / ў | н'ого і ў | нейі // ну / з обр'а'довос'т'і та'койі // | зараз це / пра'ўда / с'тали / при'гла'шат' же то'го тама'ду / ве'д'уч'ого / та хот' т'рохи // на д'руги'ї ден' покри'є'ват' же ж т'реба моло'ду / о'то | косу росп'і'тат' / бо | голову накри'є'ват' / покри'є'вал'них п'і'сен' с'п'і'вайут' // а то'д'і нар'а'ж'айут' і ци'є'гани по се'л'у | ход'ат' / на | вози'є'ку ка'тайут' / у | р'іц':і бат'к'і'ў ку'пайут' / ш'об во'ни од'куп'л'али'с'а // нар'а'ж'айут' моло'ду / моло'дого / хтос' із л'у'де'ї // ну // спо'кон'в'іку і не' | пре'краш'али'с'а // | нос'ат' | т'іки до хре'ш'ени'є' //

*Записано від Артеменко Валентини Михайлівни,
1946 р. н.*

ПЕРЕВАЛЬСЬКИЙ РАЙОН

с. Олексіївка

Село підпорядковане Михайлівській селищній раді, центр якої знаходиться в селищі Михайлівка, яка розташована на правому березі ріки Біла (притока Лугані). Селище засноване в 1787 році.

– Любове Семенівно, ми дізналися, що Вам відомо про життя Бориса Дмитровича Грінченка з розповідей Вашого

дядька – Попова Віктора і свата – Коновалова Григорія, які знали його особисто. Розкажіть про це.

Попоў В'іктор / 'д'ад'ко м'і / п'ідска'заў ме'н'і / шоб
йа к'нижку хо'рошу ўз'ала // з'нач'іт' / це' було ў 'тисач'а
де'в'ацот соро'ковому 'роц'і з'імн'его ў'р'ем'а // йа при'шла
до йіх і позд'растовалас'а / по'сид'ілі / побалакали // а во'ни
теж ў Оле'к'с'ііўк'і 'жили // во'ни на Ісаково / отд'ел'ен'іе
було / да / і сказа'ла / шо йа при'шла до вас / да'іте' ме'н'і
йа'койі 'небуд' к'нижки поч'і'тат' хо'рошой // а в'ін і 'каже' /
ех / при'шла б ти за три'ц'ати'х ро'к'іў / коли нас не'
роску'лач'і'ели' / ў нас була бага'т'е'шайа б'ібл'іот'е'ка // а де'
ви набрали / це ж с'іл'с'ка 'м'еснос'т' // а ў нас ў гос'т'ах /
ў особ'еност'і ў 'л'етн'е'е ў'р'ем'а буў Гр'інч'е'нко // так йа
'думай / по'в'ід'імому в'ін йім за'вози'ў о'ц'у л'іте'ра'туру /
йа'ка ў йіх була // не' т'ікі Гр'інч'е'нко / ў йіх була і
дру'га л'іте'ра'тура / отда'вали' ме'н'і // і в'ін ме'н'і даў по
Гр'інч'е'нку // ме'н'і було інте'ресно за Гр'інч'е'нка // і в'ін
ме'н'і даў к'нижку то'д'і ш'ч'е' / П'ід'тихи'ми 'верба'ми / С'ере'д
'темнойі 'ноч'і і С'он'ач'ни'ї про'м'ін' // о'ц'е три к'нижки // 'д'ад'а
ме'н'і роска'заў і 'д'ад'а п'ідтвер'диў / шо була о'тут прот'іў /
з'нач'іт' / Ал'ек'с'е'йеўкі / 'возл'е кол'хоза Ал'ек'с'е'йеўка
то'д'і / сто'йіт' с'кел'а // ў ц'іі с'кел'і бу'ли з'робле'н'і так'і
с'тупн'і / 'вих'ід на с'кел'у // і там була та'ка плош'ч'адка //
і вот на 'ету плош'ч'адку ви'ходи'ели пан Ал'ч'еўс'ки'ї і його
'бари'н'а / і його д'іти / йа'к'би панора'ма була ал'ек'с'е'йеўс'ка /
і Гр'інч'е'нко / і йес'л'і до Гр'інч'е'нка / с ким Гр'інч'е'нко
мог при'їхат' // сказаў 'д'ад'а / шо в'ін з'нае / шо буў
'Гогол' // і сват Гр'иша п'ідка'заў / шо Гогол' ў його / шоб
во'ни про'води'ели так'і / йа'к'би ве'ч'о'ри б'іс'ед / ш'тол'і / за
'ч'ашко'й 'ч'айа / за 'ними' // ў йіх була / ў його 'свата Гр'иш'і
була тро'ше'ч'ки'е краси'в'іша 'хата прот'и с'іл'с'ких хат //

– Мабуть, була велика хата?

– во'на / 'хата була ве'лика / і ў поп'е'р'еч'ном с'т'іл'е /
і ў д'л'іном // а там са'раї / там ско'тина / там ў йіх ўс'ого /
з'нач'іт' / ўсе було //

– *Зажиточні були?*

– зажиточ'н'і / он'і трудо'в'і л'уди були // не^н знайу / ч'і була ў них найомнайа сила / ч'і то ў їх / дал'ше // сват Гриша росказаў / шо Гр'інч'енко зач'ас'туйу при'ї'жа:аў до їх ў гос'т'і // то коли в'ін при'ї'жа:аў / заходи'ў до їх / то д'і'ч'ата / їхн'і доч'ки і їхн'і си'ни / то од'івали'с'а ў такій од'аг ўкраїн'с'киї / нар'адниї / ч'істиї //

– *Це як свято було, коли Грінченко приїжджав?*

– так / можна сказа'т' / шо пр'ос'т'і с'в'ата / шоб не^н пока'зац'а / шоб во'ни 'разн'і //

– *Та, мабуть, і поважали, і любили його дуже?*

– да / в'ін буў кра'сивий / ви'сокий / строїний // каже / йак пи'тайу / йа'кий в'ін хот' буў із себе // каже / строїний / такій / бе'з хвастоўста / прости'ї // ну д'і'ч'ата так ўже^н коло його пан'калі'с'а / ш'ч'е в'ін так аж трошки зас'т'енч'евий буў / тої / да // над'івали во'ни ц'в'іти крас'н'і з л'ентами / у ўкраїн'с'ких кох'тах // подавали' ч'аї / пир'іжки пе'кли іш'ч'е / говор'ат' // каже / то ви / по'жалуста / спе'ч'іт' ве'ликий пе'р'іжок / с'ел'с'кий / шоб в'ін буў з ка'пустойу / з го'рохом / з ква'сол'ойу / ква'сол'аний суп // о'це те / д'едушка так / о'цеї д'ід Гриша / рос'казуйе / шо йім го'товили йісти'є //

– *Досить простою людиною був Грінченко?*

– да / буў прости'ї / прости'ї // от сват Гришка / знач'іт' / ім'і' / не^н знайу ч'і це його си'ни / три си'ни / ч'і це ш'ч'е пр'ад'ідов'і / л'і / д'ідов'і си'ни / три си'ни було ў їх / і була ў їх / знач'іт' / зе'мл'а // і ц'і си'ни / м'ежду со'бойу / йак би по нас'л'ецтву трошки не^н при'їац'тували друг до друга / пото'му шо бат'ко ўд'іл'аў ўн'іман'іе б'іл'ше старшому / синов'і // і ц'о'му старшому / синов'і бат'ко над'ілиў ге'ктар зе'мл'і / б'іл'ше / ч'ім се'редн'о'му і мен'шому // си'ни / тоже / йа пи'тала / си'ни / тоже^н були кра'сив'і / строїн'і / потом так'і розумн'і прот'і' с'ел'с'ких наших ўже х'лопц'і' / і коли там ізв'есно по книжк'і //

– Ви хочете сказати, що їхнє життя стало відомо Грінченку, це стало темою його роману?

– і нач'аў Гр'інч'єнко за їх пиєсат' / за їхн'ї дв'ір // йак случ'іло с'а / йак п'ід тихими вербами зустр'іч'али с'а д'іўч'ата з хлопц'ами // це було по Ісаково і до р'іч'ки / туди аж ў край / там і криєнич'ка та // ме"н'і тоже інте"ресно було // йа багато л'іте"ратури ч'італа //

– Про Грінченка?

– да / і про Гогол'а і других //

– І Грінченко, мабуть, був знайомий з Гоголем, теж близькі стосунки мав з ним. І Гоголь приїжджав у гості до свата Коновалова?

– да / оце во"ни приєїж:али з Гоголем і Гр'інч'єнком //

– А Коновалов, мабуть, теж був зажиточний і багатий для Олексіївки? Але він, мабуть, був теж і грамотним?

– пов'ідо"мому / рас маў таких друз'іў / цеї сват Гр'иша // оце во"ни ж тоже ўже грамотн'і були // в'ін же ме"н'і книєж'ки / йак йа йо"му приєне"сла / проч'італа / то в'ін каже / йа вам дам одну к'нижку / Таїна голу'бої комнати / вам дам / це Гр'інч'єнко / знач'іт' / мол / приєв'іс дл'а д'іўч'ат / подаріў / і йакби виш'ч'є обш'ч'єство / йак це во"но / знач'іт' / л'убоўнієї роман // ну хороша к'нига така // по"том іш'ч'є от посов'єтовал // по"том іш'ч'є в'ін даў / Спар'так / ш'ч'є то"го п'ісан'їя / старо"го видан':а // по"том в'ін пиєсаў / даў ме"н'і / Суд'ба іграєт ч'елов'єком / а н'є ч'елов'єк суд'бої //

– А що сталося з бібліотекою, де вона зараз?

– те"пер / знач'іт' / ў триєцятих роках поч'али розку'лач'іват' тих л'удеї / йак'і де"ржали хо'з'аїство і с'уди по"пали сват Гр'ишка // їх називали / о'л'їниками // по в'ідо"мому / вот і сват цеї по"паў тоже // то коли ў їх забрали в'єш'ч'і / то на книж'ки ш'ч'є не" обра"тили є"н'їман'їє // то цеї сват / по в'ідо"мому / во"ни ц'ілу н'іч' рилиє ў го"род'ї /

рили йа́му / а там ка́м'і́н' і хо́вали с'т'і́ки мо́гли цих кни́жок
захова́ват' // то́д'і́ ўже^н роску́лач'е^н:а́ йак ко́нч'і́лос' / це^н
ўже пе́ре^нд в'і́нноїу ў со́роковом го́ду / в'і́н ме^н'і́ ўже
дава́ў о́ц'і́ кни́жкі //

– *А Ви бачили ті книжки, які залишилися?*

– н'е / во́ни н'е / то́д'і́ зна́йте / то́д'і́ так іш'ч'е ш'ч'о
зби́рали л'у́ди кни́жки / дума / мо́же про́дам на ку́сок
хл'і́ба // о́це ж та́ке во́но ў са́мом д'е́л'е в'і́на // і це́й сват
Гри́ша / в'і́н ў во́їну ка́же^нц':а́ ўмер / о́стала́с'а доч'ка
В'е́ра // і йа ў Васи́л'а // це бу́ў о́^ннук // ва́ша б'і́бл'іо́тека //
во́на / ў Васи́л'а // це бу́ў о́^ннук // Ва́с'а то́же ўмер ў́же // о́це
рас / заі́нт'е́р'е́сована бу́ла // да́л'ше / сват Гри́ша ска́заў /
шо йе́с'т' б'і́бл'іо́тека па́на Ал'ч'е́ўс'кого ў Ал'е́кс'е́йеўк'і //
о́^нтут / де ко́л'хоз / там йе́ поло́вина ха́тки та́койі / ш'ч'о во́на
де́рже то́і обра́зец' / і там йе́ст' / ар'х'і́ў / ар'х'і́ў Ал'ч'е́ўс'кого //
рас ар'х'і́ў Ал'ч'е́ўс'кого / то там і Гр'і́нч'е́нко //

– *Грінченко теж з ними дружив? Там, мабуть, є щось і про нього?*

– в'і́н йі́м то́же^н да́риў кни́жкі / то́му ш'ч'о //

– *Ви весь час кажете Грінченко, а ми кажемо Грінченко. Це так казали раніше, чи так насправді таке прізвище?*

– в'і́н Гр'і́нч'е́нко / Гр'і́нч'е́нко це ў́же так поч'а́ло
ра́д'іо го́во́рит' / т'е́л'е́ві́зор /

– *А Вам дядько Попов Віктор теж щось розповідав, мабуть, як проводив час Грінченко. Він же теж знав його особисто?*

– в'і́н йо́го знаў / т'і́ки в'і́н ме́н'ши́ї бу́ў // йак в'і́н
ро́ска́зує / шо Ал'ч'е́ўс'кого да́ч'а о́ц'а ма́ла та́ку /
зна́йе^нте / але́йу д'л'і́н:у́йу / д'л'і́н:у́йу // там сто́йали о́ті
каме́^н:і́ плі́ти кра́сив'і́ і ве́с'і́ў фо́нар' // це ка́ждий
веч'і́р зас'в'і́чу́вали фо́нар' ў са́ду па́на Ал'ч'е́ўс'кого /
Гр'і́нч'е́нко // а ми / ка́же / б'і́гали і ди́вили́с'а кр'і́з'
куш'ч'і́ / йа́к'і́ ж во́ни // во́ни ў́с'і́ о́д'і́т'і́ / не^н та́к'і́ // доч'ки

приєй'ж':али до йіх / до Ал'ч'еу'с'кого / се'стра Х'рис'т'а // там ў'нейі була ў'саду х'атка не'ве'лика // там во'на ш'ила се'л'анам / д'іў'ч'атам кох'ти / ви'ши'вали / а'ле бу'ли ў'нейі д'іў'ч'ата // і во'ни ди'ели с'ана о'цих па'н'іў' / то йім хо'т'іло с'а по'бач'іт' Г'р'інч'е'нка / йа'кі же в'ін // ў'нас же ш'ч'и'ел'тайут' / ш'ч'о / сто'йт' го'ра ви'сока'я / це Г'р'інч'е'нкова п'іс'н'а / а пе'ре'їшла во'на ў'на'родну п'іс'н'у // а ска'зали це хто / то напи'саў // от йа'Ол'гу Г'ван'іўну пи'ел'тайу ш'ч'о / Сто'йт' го'ра ви'сока'я / це оле'к'с'ію'с'ка п'іс'н'а / ч'і ми'хаїл'іус'ка п'іс'н'а? / а во'на ска'зала / ш'ч'о це Г'р'інч'е'нкова // ми це з'нали і ў'с'егда 'зараз ка'же'м / да'ваіте / Сто'йт' го'ра ви'сока'я // по'том ў'ц'іейі Х'рис'т'і / ў'Ал'ч'еу'с'койі / ў'т'іейі с'ел'с'койі х'атки / де бу'ла ў'саду / бу'вали д'іў'ч'ата / нар'а'жали с'а і д'ел'али ве'ч'ор'ниц'і // во'ни при'гла'шали сво'їх х'лопц'іў і там же' буў і Г'р'інч'е'нко / то'му шо в'ін же заінт'ер'есованіи буў ў'се те напи'сат' / йак це по'с'ел'с'к'і / шо б йо'му йак на 'самом д'ел'е // і от во'ни / з'нач'іт' / х'лопц'і / д'ад'а ка'же / ми ў'в'ік'но / Х'рист'а не' прога'н'ала // во'на бач'іла / шо ми не та'к'і ма'лен'к'і / а ў'же п'ідл'ітки // і д'іў'ч'ата ви'ши'вали ш'ото / йес'л'і во'на там ш'ото ш'ила / а х'лопц'і ма'ли ку'ж'іл' // о'це х'лопц'і / ка'же / йім при'не'сут' / во'ни о'то с'мика'ют' / балака'ют' / і о'то мнут' во'ни ц'і ко'нопл'і / ну ку'ж'іл' нази'вайец' :а / 'ран'ше // йа' йак ў'к'луб'і ра'ботала / йа' то'же так ве'ч'ор'ниц'і ро'била / і го'товили по Г'р'інч'е'нкову о'ц'і ве'ч'ор'ниц'і // йа по'їхала ў'Лу'ган'с'к' ў'дом / йак во'но нази'вайец' :а / ну 'вобш'ч'е'м ў'обла'с'не ў'праў'лен'іе ў'с'іма к'лубами і там буў / ка'же'ц' :а / це даў'но бу'ло / ш'ч'е ў'ш'іс'ати'с'х го'дах / ч'і Ва'с'іл'іеў / ка'же'ц' :а / буў ар'тист // і йа по'їхала до йіх і ска'зала / ш'ч'о 'нужно зро'бит' ве'ч'ор'ниц'і по г'р'інч'е'нковому / так йак во'ни ро'били / не' так йак ў'к'ін'і / ну так йак во'ни ро'били // і ми си'д'іли / тут же йа си'д'іла ў' / ну йак же' во'но нази'вайец' :а // йа ў'же' за'була / шо 'уч'уц' :а ў'просвету'ч'ілі'ш'ч'і да / вот // і о'це з'нач'іт' си'д'іли ми і

д'елали ч'е^рт'ож / йак же зроби́т' так / шоб це і воно бу́ло по ўкраїн'с'к'і / йак ў тої ч'ас // х'лопц'іў догово́рили / д'іўч'ата ўже в'інки // по́том д'елали ми |рус'ку |зиму / так кор'еспонд'ента пригласили // а |надо було на ве^чорниц'і / йа попада́йу ў бол'ниц'у на опе^нрац'іу і та^ким |образом ўсе це до с'іх пор сто́їт' ў проєкт'е // ре^шали ми |тоже так / шо ж ми хот'іли / с^толи^ки по^ста^вит' / |ч'аше^чки // н'е н'е / |кажут' / по^ста^вит' два с^толики / по^ста^вит' / по ту с^торону |лавоч'ки ўс'і зн'ат' / і з^нач'іт' / шоб д'іўч'ата / ч'аї же не^н так пода́вали //

– *А який чай? З трав якихось?*

– с траў / малина / |м'ата / |вишн'а // ўсе так / йак тод'і бу́ло // не^н з^найу / йак тод'і бу́ло // ч'аї буў ч'і не^н буў // а ц'і з^нач'іт' / ну ска^зали так // йа пи^тайу / ч'і |можна же нам / по́тому шо тут ўч'асники ўс'і / ну ч'асоў дес' до два^нац'ати |може^м поси^діт' / |може^м ми ст^раву зварит' / |може^м оц'і де^ре^ніў^ніан'і |ложки // так же йак / з^нач'іт' / шоб це ўсе |йес'лі по^дат' / це ўже і про^сит' ц'і с |облас^нойі / ч'і с |район:ойі |центри // йа / буў це^н / н'е не^н в'ін / це^н буў на |букву ке / буў ў Пе^нре^нвал'с'кому райони / в'ін буў за^відушч'ієї кул'туройу / і ми з ним р'ешали во^прос // і в'ін ска^заў / це |дуже хоро^шо / йак би це о^но бу́ло б на |самом |д'ел'е //

– *Любове Семенівно, а що Ви ще знаєте про самого Грінченка, про його життя з того, що Вам розповідав батько або сват? Можливо, він знав, як він тут учителював, він же був учителем.*

– так // ро^сказа^вуаў |д'ад'а / шо ўч'і^те^л'уваў / шо йак ўч'і^те^л' буў хоро^шієї / шо ў |його ўч'іўс'а |д'едушка м'іі / Тоўс^тенко Клим Івановіч // так / |д'едушка так го^ворит' / шо три |класи ж у^чіц'а т^реба / а в'ін ў |д^ругому |клас'і за т^рет'іі с^даў і п'ішоў / |первиі / |д^ругиі оту^ч'іўс'а і п'ішоў // в'ін буў |дуже г^рамотниі // ну а |тоже с'іл'с'киі буў / |тоже / ско^тина // ну шо ж ў |його / с^даў ў |д^ругому |клас'і за |первиі / |д^ругиі / т^рет'іі і п'ішоў //

– А якого віку навчалися діти в цій трирічній школі?
Мабуть, з дев'яти років?

– з де"ў йа|ти / да / бо ўже ми п'іш|ли з вос'ми з
половиноюу ў |первиї год / вот / а вони п'іш|ли с де"ў йа|ти //
бат'ки не" пус|кали / то"му шо ро|бит' / |кажут' / шо ти |ходиєш
ў ш|колу / пропус|кайеш п'іў|дн'а / да // і Г|р'інч'е"нко хо|диў
до бат'к'іў / про|сиў йіх / ш'ч'о от да|вайте / це ж хоро|шо /
отда|вайте д'і|теї // хо|дили по |хатах / да / і про|сили / от|дайте
д'і|теї / хаї хоч' т|рошки ж наў|ч'ац':а // по|том вони ж
поприє|ход'ат' хто ў с|витк'і //

– Одяг такий був?

– да су|кон:иєї //

– Це верхній одяг?

– а це такий |верхн'ий // в'ін буў тут бес |вати / без
н'іч'ого / це буў т|кан:иєї // а то|д'і бу|ли т|кац'к'і стан|ки //
|бабушка мо|йа т|кала / Ок|сана |Сидор'іўна // йії за|казували
|даже со|роч'ки полотн'ан'і // це ўже йак |вишиєт'і / це ўже
йак с'в'ат|кова / а то полотн'ан'і //

– За гроші вона робила? Це вид заробітка?

– ні / то|д'і не" за г|рош'і // а то|д'і так йак ш'ч'о шос' вони
йії там да|дут' / йа|кус' там / ч'і за спа|с'ібо / ну |вобш'ч'е"м
там да|йут' своїї // то|д'і ж рос|тили л'он // зе"л'оний л'он же
цеї |били //

– Тут, в Олексіївці?

– да / л'он ў Оле"к'с'ійоўц'і рос|тили //

– А технологію Ви не знаєте? Як цей льон обробляли?

– зараз йа скажу йак // о|це ў са|ду о|там / де" Н'іна
Ол'єкс'е|йеўна жиє|ла / о|там буў сход // о|ц'а п|лош'ч'ад' /
о|це при кол'хоз'і / там та|ка ши|рока п|лош'ч'ад' / о|це на ц'її
п|лош'ч'ад'і зас'іваўс'а л'он // л'етом ў|лажно / криє|нич'ка /
ў|лажна сторо|на // приє|б|рали су|х'ішиї / хоро|шен'ко
виє|биє|рали йо|го / хоро|шен'ко виє|биє|рали йо|го і с'в'азували
ў пуч'ки // в ам|бар' но|сили // те"пер |каждому с кол'хозниєк'іў
о|це / да|вали пу|ч'ок ц'о|го л'ону // не" пу|ч'ок / пуч'ки / с|к'іки

в'із'ме'ш // да'вали та'к'і стан'ки / і во'но так' козли'ком сто'їт'
туди ж / де во'но / йак з'верху та'ка |руч'ка ш'тол'і / от' са'мого
на'ч'ала с'уди і о'це йа |т'іпала // ма'ма |зараз' ка'же / йа по'ка
|їсти на'вар'у / а ти да'вай на ве'р'оўки о'цеї л'он зро'би // так
о'це |держи'єш по се'р'един'і / о'це ў'дари'єш / ў'дари'єш і о'п'ат'
ў'дари'єш // з'нач'і'єт' / з'били з' |його / сна'ч'ала з'н'али ш'курку /
а ўсе'р'един'і о'ц'і |ниточ'ки / і о'це / з'нач'і'єт' / на'т'іпали //
і то'д'і цеї л'он за'би'райут' бат'ки і не'с'ут' у кол'хоз / а ў
кол'хоз'і з'нач'і'єт' / то'д'і ўж'є / ў кол'хоз'і / то'д'і ўж'є |його
куди при'є'м'ін'айут' / то на в'є'р'оўки / то хто куди ну /
бу'ли та'к'і |с'ім'яа / шо во'ни |їх нас'т'іки обра'тували /
шо пле'ли з' |їх / пле'ли / не' пле'ли / а т'кали // ста'нок
ви'єс'іў / у |бабуш'ки мо'її буў ста'нок і во'на си'єди'т' і ч'є
о'це по'лотно / і то'д'і ў |р'іч'ки |його хара'шо ви'мач'ували //
хара'ш'о |його ви'єс'і'їрували і по'лотнама |п'рамо'єто //

ну йа вам рос'каж'у од'ну та'ку |п'рит'ч'у / ц'є і'нт'єр'єсно
|п'росто / йак полу'ч'іло'с' // л'он же ш' сто'їт' на го'род'і ў
туч'ка'х з'ў'язаниї / а йа на |вули'єц'у ш' п'ішла / а |з'імнойу
ў'рем'яа / йа при'єб'і'гайу з'нач'і'єт' з' |вули'єц'і / ди'ўл'ус'а / шо
ш' та'ке / ў |л'онов'і с'в'єт' / з'нач'і'єт' / |мож'є хтос' за'палит'
|його або шо / йа |бистр'є'н'ко ў'єс'какуйу / пос'тукала г'лаўно /
от'крила / йа ў'єс'какуйу ў |хату / а ў нас бу'ло ру'ж'о / бе'р'данка
нази'валас' / |папа ро'биў у кол'хоз'і бри'гад'іром / вот // і
ру'ж'о ви'єс'іло / і йа це ру'ж'о з'разу з' к'рват'і / на к'рват'і
там во'но |коло с'т'єнки / з'н'і'майу / а в'ін пи'тайє / шо та'ке? /
а йа ка'жу / та хтос' / |єто / там у |л'онов'і ч'і си'ди'т' ч'і ш'ч'о /
ну і йа з'нач'і'єт' с'тала с'уди за ко'л'і'дор / і да'вай / з'нач'і'єт' /
туда / і йак ш'а'рахе //

– *Вистрелили?*

– |вистре'ли'єли і по'тухло / йа стр'і'л'айу / |вистре'ли'єли
і не'ма'є ог'н'а / ну в'і'їшла йа ў |хату / проїш'ла туди /
а с'н'іг же / ув'і'їшла ў |хату / по'ложила йа / по'в'ісила
ру'ж'о це / і у'се // на'заўтра ма'ма п'ішла на с'лободу туди
|дал'ш'є //

– А що це таке було?

– ну / йак би не^ді^л’а ш’то л’і // і во^на п’іш^ла по^сид’іт’ з ж’ін^ками / тут же ст^ройіліс’ / так тут іш’ч’е бу^ло та^ке / при^ходе / а ^д’ад’ко Іван / по^коїннй / там / де во^ни си^д’ілі / та і ^каж’е / Кли^мент’іўна / о^ц’а ^д’едушки кри^вого доч’ка / Кли^мент’іўна / у вас руж’^а там йес’т’ / а во^на / йес’т’ / а ў ^кого там ру^ж’^о йе / та і ў нас йес’т’ / |Сен’ка ро^биў бри^гад’іром у кол’хоз’і / а то їдут’ ски^рди пров’і^р’айут’ / іл’і ^бахч’і / в’ін ко^го-небуд’ бе^ре / два-три ч’оло^в’іка / їдут’ // та ^каж’е / йа ішоў ^поза город’ми / ^протиў с^вого б^рата / ^лампоч’ку по^ставиў / ^лампоч’ку по^ставиў / ^каж’е на с’н’іг / ну і / стаў по-^мал’е^н’кому / стаў / ^каж’е по^стойаў / ^думаю / це ш ^йа з ^лот’ікова ішоў / ^слухайу / йак ш’а^рахне ру^ж’^о / а йа ^лампоч’ку і заг^наў / ^каже / ў с’н’іг / што та^койе / ну хто б ^ц’е / ко^му йа пом’іш’аў за два^ч’^ат’ ^метр’іў / ч’і т^риц’^ат’ ^метр’іў го^род / ко^нец’ го^рода і йа / ^каж’е / пом’іш’аў у сте^пу / так йа / ^каж’е ^лампоч’ку при^давиў і по с’н’ігу по-^пластун’с’ки л’із аж’ у ^самий йа^рок / по с’н’ігу / ўвес’ / ^каже / л’із та і ^думаю / при^ш’оў та і ^каж’у ж’ін’ц’і / ко^му йа пом’іш’аў у сте^пу / ^дал’ш’е н’іко^го не^бу^ло / ўже шоб на тої сторо^н’і / ої // ну / то^д’і ^тож’е / коли Г^р’інч’е^нко буў / у це ў^рем’йа / ^р’іч’ка бу^ла ^дуже доро^га //

– Як це?

– ч’ім во^на бу^ла доро^га / ^л’уди ^с’ійали л’он / л’он у нас вирос’таў / це ш стар’і ж ^л’уди і^м’ілі ш / сте^пи ж своїі ж / ^земл’і / і во^ни дес’ там с’в’іі у^ч’асток зан’імали / те^пер во^ни з^возат’ ^ц’і ко^нопл’і // з^воз’ут’ ^ц’і ко^нопл’і заїмают’ / ч’ас’т’ ^р’іч’ки на ^бере^з’і / за^кла^дайут’ цеї л’он ка^м’ін’^ами / пре^су^йут’ / і в’ін дес’ / ^мабут’ / не^д’ілі дв’і о^там ^мокне / ^може ж / о^це о^ц’а ж шко^р’лупка о^ц’а / а то^д’і во^ни ўже з^возат’ до^дому і його ^сушут’ / і о^це о^ц’іми стан’ками во^ни з^нач’іт’ це ў ^сон’ач’ном ^пром’ін’і / ў ^кніжки / по-^мойему / ^сон’ач’ном ^пром’ін’і / йес’т’ на^писано / шо ^д’іўч’ата з^нач’іт’ //

– називайец'а / т'іпайут' цей л'он // т'іпайут' цей л'он // ага да // а так обр'ад буў / свитки були знач'іт так'і // од'аг оцеї / свитка / шо один край с'уди заходе // косий //

– Чи довгий був одяг?

– ну / так йак'зараз у нас / буде"м ка'зат' / так'і кух'вайки / дл'інш'е кух'вайки і тепле // вони / це о'це і д'іўч'ата на ве"ч'орниц'ах ч'і на ч'ому о'це ходили //

– Це вони, мабуть, були святкові?

– у нас була із ч'орного такога / з'наєте / е"лас'т'іч'ній мат'ір'іал / бабушка / це ўж'е ко'ли ос' / во'на ўмерла ў т'риц'ат' де"ўйатому го'ду / і ш'ч'е була із цими //

– Вишива, мабуть? Не вишивали?

– н'і / не" виш'ита // ц'е ви"ш'ивали / на'в'ерно / о'там / у 'Запад'н'ій Україн'і / а мож'е дал'ш'е / до Л'вова о'там / а тут не вишивали / це тут кул'турно / йес'т' з воротни'ком / йес'т' без воротни'ка / вот о'це //

– А ще який одяг?

– по'том у муж'ік'іў були оц'і свитки // свитка т'кана во'на / пр'амо то'же / на'в'ерно / на о'такіх же ш о'це во'ни т'кал'них апа'ратах / ч'і ет'іх // стан'ках / і о'ц'е во'но йак в'ід'лога пр'амо та'ка йес'т' / та'ка / з'наєте / в'ід'лога / шо во'на / ну / су'пона / це б'ід'н'іш'і л'уди це над'івали / це / а йак'і трошки сил'н'іш'і / ба'гатш'і / т'і шили із о'вец' // то'д'і ш в'іўц'і були / і о'т'і не" ко'жухи / а о'т'і пр'амо ко'ж'ухи дл'ін'і і тут ш'ч'е із оборо'ч'койу / да / на'тому / да і обш'ит'і рука'ва / обш'ит'і то ўж'е іде //

– Це теж свитка?

– це то'ж'е / називалас'а во'на не" свитка / на'до с'помнит' / йак во'на називалас' // ну ладно / вобше"м о'це була / по'том була / ланту'хи так'і були / шо т'кан'і / і та'кій лантух / в'ін то'ўстий / йак т'іки шо го'с'т'і при'йіхали / йакшо во'ни попа'дут' на кро'ват' / то попа'дут' / а не" на земл'у / то'д'і ж полу не" було //

– Це як матрас?

– во́ни йа́к ма́трас / да / но́ т'і́ки во́но то́у́ст'а́не" / то́у́сте //

– *А що́ ще?*

– о́це ж о́це ўсе́ ху́добу |р'і́ж'у́т' і ско́тин'а́ч'і́ї о́ц'е |в'и́дно ж стри́гану́т' оу́ц'у // да / о́це з'в'ерху́ ўс'у́ шерс'т' / і |ва́л'а́нки і́з ц'і́йе́йі |шерс'т'і́ ро́били //

– *Са́мі ро́били?*

– са́м'і //

– *А як ро́били, Ви не зна́єте?*

– йі́х та́к'і /н'і / йа́ |ба́ч'і́ла у |д'е́душк'і ста́нок та́кії / йа́ |ба́ч'і́ла /шо́ ў́же йа́ |ба́ч'і́ла / шо́ ў́же на́бите во́но // при́су́йут' |йа́ко́с' // о́ц'е са́ме ту́т по́пада́йе і́ш'ч'е |в'и́дно пу́х ко́зін'а́ч'і́ї а́бо шо́ // і́ це ў́ |бабу́шки сто́йі́т' це́й ста́нок т'ка́ц'кі́ / по́том сто́йі́т' та́кії |ро́ж'ка́ми к'ру́глиї / і́ о́то ту́ди во́на пр'а́де / пр'а́де /ў́ |не́йі |ета́ / йа́к же во́на на́зи'ва́лас' / ц'а́ |па́лич'ка́ / на́ йа́ку / во́на / во́на з'на́ч'і́т' бе́н'ре //

– *Ве́рете́но?*

– ве́ре"те"но́ /да́ / во́на / з'на́ч'і́т' / у́ |не́йі сто́йі́т' та́кії |г'ре́б'і́н' здо́рові́й і ста́ноч'о́к / во́на си́ди́т' на́ |ц'о́му |г'ре́бн'і́ / с'у́ди по́в'і́си'ла во́на пу́х |йа́кі́ там ч'і́ ко́рови / ч'і́ |в'і́ц'і́ / ну́ / |б'і́л'ше |в'і́ц'і́ / і́ во́на си́ди́т' пр'а́де / а́ о́це́й |круг во́на з'на́ч'і́т' на́ це́й |круг і́ з |ц'о́го // ве́ре"те"но́ / з |ц'о́го ве́ре"те"на́ во́на о́це на́ о́це́й |круг / а́ то́д'і́ з |ц'о́го |к'ру́га // йа́ |при'е́б'і́га́йу / х́то |при'е́б'і́жит' / во́на |про́се/ |д'і́ч'а́та / змо́та́йте м'і́н'і́ ў́ |клу́бок / і́ ми си́ди́мо о́то / мо́та́йем та́ йа́к на́мо́та́йе́м / во́но ш́ |ро́зсі́пало́с' / оп'і́ят' |йо́го |тре́ба ш́ |м'і́н'а́т' |йо́го / о́такі́ ў́же на́мо́та́йе́м / по́ло'жи́ли / дру́гії на́ма́ту́йе́м / по́ло'жи́ли / а́ то́д'і́ та́ке |к'ру́гле / йа́к |сі́та / і́ о́то здо́рове́ / |то́же ле"жа́т' |ц'і́ ж |е́т'і́ // і́ з |ци́х |клу́бк'і́ў́ то́д'і́ / с'т'і́ки во́на |ска́же / ч'і́ ў́ дв'і́ |ні́тки / ч'і́ в́ |о́дну |ні́тку / |з'на́ч'і́т' |пе"ре"ма́ту́йе́м / |тон'е́н'ка́ |пр'а́жа |йес'т' / а́ |йе́ то́у́ст'і́ша //

– *А да́лі що́ з |но́го?*

– а́ то́д'і́ ў́ж'е́ во́на |п'і́д |ни́зом / у́ |не́йі та́кії |йа́ш'ч'і́к

оце ў дві нітки йес'т' йаш'ч'ікі / з йаш'ч'іка іде ў нейніт'кі т'і ідут' с'уда / прикр'іпл'айуц':а до ц'іейі лодоч'ки / така лодоч'ка / і підкр'іпл'айуц':а // і вона нач'іна /одну приедаўле / тут підналас' // вона опустила лодоч'ку / опусте другу / підналас' а і у нейі полу'ч'айе'ц':а така / а пот'ім у'же йако'с' ц'і ніточ'ки спре'совувалис' друг до друга / прише'валис' / теж йако'с' // воно ўже мат'ер'іу д'елайе //

– *Досить легко робилося? Легко було?*

– да // по'ки підго'товиш / важко / а йак у'же во'на це ўже т'кала //

– *А навички якісь повинні бути?*

– ну то по'н'атно / ну це ж во'на ў когос' так в'исмотр'іт' / забол'івайе ко'рова / с'іч'ас б'іж'ат' / ве'те'р'і'нара ш'у'кайут' // і там йак нач'інут' і шо там ве'те'р'і'нара ч'і шо / ну хоро'шо / ве'те'р'і'нар / це д'уже гра'мотна л'у'дина / ну / о'на бе'ре ота'ку / к'істоч'ку і п'ішла / і нач'інайе к'істоч'койу / мо'литвойу л'іч'іт' ско'тину //

– *А от як ці люди називались тоді? Оця, як її називали знахарка чи відунья? Як її називали, не знаєте?*

– н'ет / це назі'вали / шо т'реба до т'отки Ок'сани п'іти / хай во'на пол'іч'іт' //

– *Ніяк не називали?*

– йако'с' ну йак би назі'вали йако'с' / то йак тоб з'нали //

– *Знали?*

– а то от п'росто помо'гала з'нач'іт' мо'литвойу ч'і мож'е л'уди бу'ли на'стройе'ні на о'те //

– *Ну, а корова не була ж, мабуть, настроєна? Це ж корові помагали? Їй помагали?*

– дес' так ко'рова ў'ступи'ла во'на ўж'е ко'с'т'і ў'праве / а во'на й'іі по'ставит' на м'істо вон о'це йак т'ікі бу'ло с'каж'е / Л'убка / ідем за м'нойу / та ба'бушка ну ід'ом та йа ме'ні і'нт'е'р'есно ў ко'го шо бу'ло //

– *Не навчились?*

– н'і / не' наў'ч'ілас'а // ка'зала Кл'ара С'е'мо'ноўна /

Л'у'боу С'е^м'оноўна / д'елаі / йа це з'найу / д'елаі ц'в'іти /
а йа ка'жу / та йа л'уч'е за'граіу / буду з вашими ц'в'ітами
си^д'іт' / так о'це і бабушка / таке йа д'умаіу / ну ч'о йа з
нейу п'іду / а то'д'і ди^е'л'ус' вон ногу ко'рова сто'йіт' // во'на
йі'йі ногу с'у'ди по'ставе і косточ'ки сто'йіт' // во'на йі'йі ногу
ногу по'ставе і косточ'ки ш'ч'ос' // во'на йі' мо'литву ка'ж'е і
ко'рова п'ішла на степ //

– Любове Семенівно, а на той час же якісь пісні були популярні?

– так / то'д'і були / за'раз йа вам ска'жу / йа'к'і були
п'іс'н'і // так / сто'йіт' йав'і'р над водою / це старин'і п'іс'н'і /
це ўс'і ми і у'же на'ш'і баг'ки / ос' сто'йіт' йавор над водою /
на во'ду схи'лиус'а // іш'ч'е йа вам / ўз'аў би йа бан'дуру / вот /
та і за'граў // це ў нас на Оле^к'с'ій'уки таке с'п'івали // ўз'аў
би йа бан'дуру / та і за'граў / ш'ч'о знаў / ч'ере'з ту бан'дуру
бан'дуристом стаў // це об'а'зат'ел'но при Гр'і'нч'е'нку о'це
с'п'івали це по'том ш'ч'е //

– А він не співав?

– не^н ў курс'і д'іла //

– Не знаєте, да?

– так там / де йав'і'р к'руто ўйец'а / з-п'ід кам'і'н'а л'іе
во'да / там д'і'уч'іна во'ду б'рала / ч'орноб'рива мо'лода //

– А гралі на яких інструментах, Ви не знаєте?

– так / скрипка //

– Скрипка, були скрипалі тут?

– об'а'зат'ел'но / об'і'зат'ел'но іде с'ваіба / скри^п'пал'
йа'к'і'с' бубе'нч'ік з ко'ж'и ш на'т'агнутиі //

– А бандури не було?

– н'і / на'в'ерно не^н було ў нас / бу'ли ну т'іки тут у нас
бу'ли сваі'би гралі'с' у'же то'гда о'цеі В'і'ктор го'ворит' / ш'ч'о
з'нач'іт' скри^п'пал' / йес'л'і йес'т' бан'дура / бан'дуристи
во'ни не^н бан'дуристи / а бубе'нч'іки йа'к би бу'ли і е'го / і
двох'р'адка //

– *А це що?*

– тоді байан'іу не було / а двох'радка ї цей йак іде двох'радка та ви што / це ш с'ваїба іл'і шо там і за н'е'в'естою їдут' / вот оце так і були ї вобш'ч'е музика / мама казала / пр'амо тоже сама музика //

– *Мама теж розповідала Вам про ті часи?*

– ну / де йа заінте'ресована була / спросит' / у ўже во'на ї стара / і оце ї шумит' / і гу'де / др'ібний дош'ч'ік іде //

– *Заспівайте!*

– і шумит' //

– *Не пам'ятаєте?*

– і шумит' / і гу'де / др'ібний дош'ч'ік іде / а хто ж ме'не моло'дуйу / та ї до'дому прове'де / а хто ж ме'не моло'дуйу / та ї до'дому прове'де //

– *І все?*

– об'ізваўс'а козак на солодк'ім ме'ду / гул'аї / гул'аї / д'іч'інон'ка / йа до'дому прове'ду / гул'аї / гул'аї / д'іч'інон'ка / йа до'дому прове'ду // ага //

– *А мати Вам не співала?*

– у нас с'п'івун'іу / увес' р'ід с'п'івун'іу // ви йак'би по'ч'улинаш хор'я'киї і оце Васил'іа Іванович'а / ди'ректора ш'коли / бат'ко ї мати / були ў нас тож'е ў компан'іях були ш тоже трошки із сват'іу / вот були і його мати та'киї у нейї голо'соч'ок гарній буў / та'ка во'на // н'і / оце не ш'ч'е'беч'е солове'ко на зор'і ра'нен'ко / не ш'ч'е'беч'е мал'ус'ін'киї п'іўник нам бли'зен'ко / поўто'райец' :а два |раза / тво'я п'іс'н'а |дуж'е гарна / ти гарно с'п'івайе'ш / ти з ш'ч'асливої спару'ваўс'а і гн'із'деч'ко |має'ш / а йа |б'ідний / бе'зта'лан.ий / без |хати / без |роду / т'ажко |жити ў |мил'ім с'в'іті / забула //

– *Ну, це такі пісні дуже рідкі, так?*

– да да да //

– *Що їх мало хто знає!*

– н'ет //

– *Багато хто знає?*

- да / наш р'ід / хоч' і не^н наш р'ід це //
- *Ваше покоління, мабуть!*
- з'найе |наше покол|ін':а / ну і йа ж кажу ш / |зараз йїх |мало хто зна // мо|йа се|стра два|ц':ат' |ш'есто|го го|да / во|на с'п'ї|ваєє |ўс'ї |ц'ї / це дес' / |мабут' / до соро|кових го|д'ї|ў о|це з|найус'а о|ц'ї |ўс'ї п'їс'ї|н'ї //
- *А ось Ви розповідали нам про інструменти, ті, якими виготовляли тканину.*
- так //
- *Де вони зараз? Ви казали, що у Вашої бабки стоїть.*
- у |бабуш'ки йїх ж'е то|д'ї //
- *Їх зараз немає?*
- н'є //
- *Уже немає?*
- н'ї / |дето |ў му|зейї долж'но бит' //
- *У музеї в нашому шкільному?*
- йа н'є в облас'них йа і|м'ейу в':ї|ду //
- *Передавали туди?*
- ну йа |ў Лу|ганс'к'їм му|зейї була не^н раз / йа ж там ро|била за|в'їдуч'єї ар|х'їва / вот і с'т'їки раз була ве"рс'тат'ї не^н |бач'їла оц'о|го ну за ве"рс'тат'ї долж'н'ї б знаг' //
- *Верстаті! Що це таке?*
- о|це цеї ве"рс'тат / шо |лодоч'ка |ходе |тч'є //
- *Ткацький станок?*
- да / т|кац'кїй ста|нок / в'їн нази"вайє|ц':а / ну во|но нази"вайє|ц':а ве"рс'тат' //
- *Верстат, да?*
- да //
- *А оці пісні всі, мабуть, співали на вечорницях?*
- да //
- *А вечорниці коли проходили? Тільки у вихідний чи в будь-який день могли, як збиралися?*
- да х|лоп'ц'ї з д'ї|ч'атами |зараз же їдут' на диско|т'єку //

– *Це так проводили час?*

– да / да / так ч'ас про|води|ли / ї|каж|да|д|і|ўч|і|на / а х|лопе|ц| же / йа|к|и|с| х|лопе|ц| там но|вен|к|и| при|ї|шо|ўс|а з|д|і|ўч|і|нойу| позна|ймо|є|ти|с|а / да / а там з|нач|іт| д|і|ўч|і|на з х|лоп|це|м| уст|р|іт|ис|а| хоч|е| / і о|там| у|же| моло|д|і| ота|к|і| / шо с|коро| б|уде| с|вад|ба| ў|йіх| / от во|ни| з|нач|іт| і так з|нач|іт| / йак іш|ч|'е| йа| каж|у| / б|ат|ко| хре|ш|ч|є|ний| при|є|н|іс| до нас на с|ваї|бу| / при|є|н|іс| ч|'єт|ве|рт|' |водки| //

– *Це скільки – півлітра?*

– н'є / це ч|'єт|ве|рт|' / це |дес|'ат| |л|іт|р|і|ў| //

– *Ох ти!*

– н'і / не| |дес|'ат| / це не| |дес|'ат| |л|іт|р|і|ў| / |дес|'ат| |л|іт|р|і|ў|
йє| це ш|тр|'ох| л|іт|р|ова| б|утил|' да н'і| не| |дес|'ат| |л|іт|р|і|ў| т|ік|і|
то|д|і| були ч|'єт|ве|рт|'а| о|так| з ву|зен|'ки|ми| //

– *Як бутилка?*

– йак б|утил|ка| о|це| / о|це| при|є|н|іс| / і о|це| на т|рет|'ї| ден| у|же| б|ат|ко| хре|ш|ч|є|ний| у|гош|ч|'а|є| а с|'і|ч|ас| страш|не| шо
|роби|ц|'а| / за|ч|'єм| / йа| не| з|най|у| // вот те|пер| / і ш|ч|'е| шо| //

– *Це за свадьбу Ви розказували. А що ще було таке, чого зараз не пам'ятають і не роблять? Ви ж пам'ятаєте, які були свадьби?*

– да з|нач|іт| були с|вад|'би| / так це і|м|'є|н|о| ї| при Гр|'інч|'є|нку| моло|да| з под|ругой|у| ї| з д|руж|кой|у| над|і|вайє| в|і|нок| / в|і|н|ки| / те|ї| в|і|нок| із к|рас|них| цв|іт|'і|ў| і з л|єн|тами| //

– *Обов'язково з красних?*

– з к|рас|них| о|бо|ў|яз|ково| //

– *А лєнти?*

– а |л|'єн|ти| з|:а|ду| //

– *Колір лєнти який?*

– ну там //

– *Любий?*

– ну |то|же| к|рас|н|ї| вот / і во|на| із сво|ї|є|й|у| д|руж|кой|у| їде до ў|с|их| |роди|ч|'і|ў| / до тих / ко|го| б|удут|' к|ли|кат|' на с|вад|бу| //

– *До своїх родичів, так?*

– да ўм'ес'т'е клан'айец':а і приг'лашайе о'це на с'вайбу /
ота'кіі буў об'ич'аі //

– *Ніяких откриток, як у нас?*

– да / і іде во'на низ'ко клан'айе'ц':а з'нач'іт' у'с'ім і во'на
лего //

– *А сватання?*

– ну с'ватан':а / с'ватан':а / це ш і йа у'ч'аствовала ў'ц'ому
само'д'ійат'ел'нос'т'і //

– *„Сватання на Гончарівці”?*

– да було це і по літе'ратур'і / ну / а с'ватан':а 'бач'іте
|зараз / на'пр'імер / ме'не с'ваталі / пр'ішлі ч'о'тири
ч'олов'іка //

– *Попереджають чи ні?*

– н'і / н'е / н'е //

– *Коли пр'ійдуть, тоді пр'ійдуть.*

– ну 'д'іўч'іна з х'лопце'м дого'вар'уйуц':а / да / 'мама
|каже так / пр'ішлі с'ватат' і'йі / так ц'о'го / за ко'го во'на не'
іде / це'й ув'ішоў з х'лопц'ами / х'лопц'і с'талі на во'ротах
і с'талі ко'ло ш'колі / 'ко'ло 'нашойі ж с'талі / а 'жених
Ми'хал'іўс'кіі / то'го не' пу'ст'или / б'йут' і не' пу'ст'или те / а
ц'і с'тарості си'д'ат' / а 'мама |каже //

– *Гарбуза дала?*

– во'на і не' да'ла гарбу'за / во'на ж хот'іла //

– *Другого ждала?*

– н'і / Олек'с'іа не' було // ну гарбуз да'вали / це ўже
з'найе'те та'кіі / йак Сте'ц'ко // то'му та'кіі да'вали / а так /
шоб х'лопц'і даг' гарбуз //

– *Це позор був великий?*

– так / це по'зор буў і дл'а 'д'іўч'іні / і дл'а 'Д'імки / ў
нас йа не' 'помн'у / шоб це бу'лі гарбу'зи / спе'ц'іал'но це
'мож'е бут' та'кі дл'а 'йумора // 'мож'е'т' бит' так 'парубков'і
што так //

– *Та який же ж юмор!*

– да / це ўже об'іда //

– А якщо дівчина згодна, який символ був, хліб чи що?
Вона повинна була розламати його чи якимось по-іншому це
було все?

– н'е^н / при^ход'ут' / каж'ут' старости / а йа с'тойу
кови^р'айу п'іч' об'азат'е^л'но / |Дун'ка / іди кови^р'аї п'іч' //
да / кови^р'аї п'іч' // во^на о^то тут |коло ле^н'ж'аноч'ки т^рошки
так обди^р'аїе / обди^р'аїе / а во^ни з^нач'іт' а то^д'і |каж'е
с'тала спи^нойу / пи^н'тайут' / ну шо? / на |маму / а во^на |каж'е /
ну шо / ну дес' же^н'них / а па^паша си^д'ат' / і па^паша хо^рошиї
буї / кра^сивий //

Записано від Сокирко Любові Семенівни, 1921 р. н.

ПОПАСНЯНСЬКИЙ РАЙОН

м. Попасна

*Місто районного підпорядкування, розташоване
за 12 км на захід від Первомайська. Населений пункт і
станцію було засновано наприкінці 70-х років XIX ст. під
час прокладання Донецької залізниці, що зв'язала Донецький
вугільний басейн з промисловими центрами півночі країни.*

*Територія, де пізніше виник населений пункт, була
заселена здавна. Найбільш ранні сліди перебування людини в
цій місцевості належать до епохи міді-бронзи (III – початок
I тис. до н. е.), в околицях міста знайдено також кочівницькі
кам'яні баби.*

Празнуїут' Благо^в'іш'ч'ен':а |с'омого ап^р'ел'а // це
ве^н'ликий празник / та^к'ий ве^н'ликий / ш'ч'о не^н |можна н'іч'ого
робити // |даже п'тиц'а не^н в'їе гн'із^да ї цей ден' // у |церкв'і
с'о^год'н'і с^в'ат'ат' прос^к'ури // го^д'уйуч'і пч'іл / |пас'іч'ник
виси^паїе ї мед роз^терту ї поро^шок благо^в'іш'ч'е^н'с'ку
прос^к'уру / ш'ч'об пч'іли ро^й'ілис'а // то^у'ч'ену

благов'іш'ч'єн'с'ку прос'куру з'м'ішуйут' з зе'м'лейу і
|с'ійат' по ч'оти|р'ох вуг'лах |ниви дл'а |того / ш'ч'об дожд' не"
об|ходиў |ниви // благов'іш'ч'єн'с'ку прос'куру заре'вайут'
у |земл'у / ш'ч'об град не" по'биў по'с'єву // х'ворому на
про'пасниц'у дайут' йак л'ікарство // у'се / ш'ч'о |роди'ц':а у
цей ден' / |буде по'гано рос'ти // благов'існе йаїце п'ід к'воч'ку
не" кла'дут' // Бог благослоў'л'айе ўсе рос'ти ў цей ден' // на
Благов'іш'ч'єн':а т'реба р'аст топ'тати / про'сити ў |Бога
до'жити до с'л'ідуш'ч'ого |года //

Прислів'я:

1. На Благов'іш'ч'єн':а і п'тиц'а гн'із'да не" в'їе //
2. На Благов'іш'ч'єн':а і п'тиц'а не" не"сец':а і куб'ла
не" в'їе //
3. Зо'зул'а то'му ї не"се йаїц'а ў ч'у'же гн'із'до / ш'ч'о
ко'лис' ви'ла куб'ло ў ден' Благов'іш'ч'єн':а //
4. В'ід благов'існого те"л'ати добра не" ж'дати //

Записано від Булаєнко Євгенії Іванівни, 1935 р. н.

СВАТІВСЬКИЙ РАЙОН

с. Верхня Дуванка

*Розташоване за 40 км на північний захід від райцентру.
Село виникло в 1730 р. Назва мотивована тим, що землі села
знаходилися ближче до витоків р. Дуванки.*

1. Ну |кажут' / шо ру'салки / то т'і ж |в'ід'ми // |кажут' / шо
ішоў о'дин |паре"н' / |каже // г'рали ў |карти // ч'а'са ў два їду
до'дому // іде цап на'зустр'іч' // а ў нас у се"л'і не"ма // а то
ж во'но та'ке / шо мог'ло і заблу'диц':а // до'дому // одк'ривайу
кал'ітку /обе"р' ну'с'а / |каже / |киз'а // а в'ін / цап / |каже /
поў'торіў за ним / |киз'а // а в'ін йак приго'нуў за ним / |киз'а //
а в'ін йак приго'нуў т'і'кати//

2. Про ру|салок ка|зали / ш·ч·о не^нможна іти на |р'іч'ку / бо ру|салки залос'коч'ут' // во|ни жи|вут' у во|д'і / |майут' до|ўгий |волос //

3. Шо та|ке домо|вий? // з|нач'іт' домо|вий |є |ї |кажд'ї |хат'і // |т'іки в'ін |є |разний // |є та|кий не^нспо|коїний // та|к о|то не^нспо|коїний / та|к в'ін |може с|путат' і те^нбе / і ме^нне // та|к о|то |баба жи|ве |ї |хат'онк'е / та|м да|ўнен'ко жи|ве // |каже / при|шла до|дому / |л'уга / |як ч'орт'а|ка |б'іга ту|ди с'у|ди по |хат'і // |каже зва|рила борш'ч' / на|крила ж |їго к|ришко|ю і з|верху ган'ч'ірку|ю / по|ставила |б'іл'а по|рога / шо|б ско|р'іше о|холону|ї // з по|сиден'ок при|шла |веч'ер'і / а |пояс / о|тої |пояс / шо на |пал'та п'ітпе^нрезуват' / бу|ї на|т'ану|ти на к|ро|ват'і од одн'ї|їейі с'т'енки до д|ругої // а са|ма ж |с'іла на ска|м'ейц'і |б'іл'а |пли|ти // |ч'у|є / |їже цо|ко|тит' к|ришко|ю // ну во|но |її не^н|первий раз / по|н'іма|єте // ди|їл'ус' / ка|же / |їже |пояс зн'іма // а гла|за ж |їго не^н|бач'ат' у|се по сл'уху // у|їже розо|слало це|ї |пояс у по|рога / |як |ї |хату |ї|ходит' і ган'ч'ірку ц'у ж зн'ало і / да с'в'ідан'їа / і о|це ж во|на і |їздила до ба|бок / і л'іч'іла / і та|к т'а|нуло|с'а |ї |нейі |года два // а о|це |їа ко|гос' спи|та|ї // то |кажут' / шо з|никло |їже // |кажут' / шо домо|вик |ходит' п'ід |Новий год // о|це |надо по|лит' |рамку во|ди і по|ставит' на ст'ол'і / і в'ін |при|їде |воду пи|т' //

4. Та бу|ла од|на |баба / шо / ка|зали / шо во|на |в'ід'ма // |ч'орт' |її зна / ч'і во|на |в'ід'ма / а ко|р'ї|ї до|їла // ну / |кажут' / зна|ч'іт' шо / воз'ми ск|оворо|ду / на|гр'її і по|ста|ї |б'іл'а ко|рови / ха|ї ск|оворо|да і о|холоне // во|на |як |т'іл'ки і|тима / по|бач'іт' ту ск|оворо|ду / |верне|ц'а і з|а|їтра |при|їде по|сити / шо |б'іл'ше не^н |при|їду ко|рову до|їти //

5. Раз ішли з |бабойу з гу|л'анки / дес' |ї ч'ас або два ішли // а та|м жи|ла |як |раз та // с'в'іти|ц'а // а|ну да|ї же |їа за|їду / в'і|кно по|ди|їл'ус' // си|дит' |баба за ст'олом // во|на

ўже адна жила / не^н было н'ікого // бутылка вина стоїт'
б'іл'а нейі // і вона віно / знач' / пила // а стоїт' не^н Богу
молиц':а // а так про нейі балач'ки ж так'ійі / шо вона і
тим може зробіц':а // та вона могла зробіц':а / прим'іром /
собакойу //

ме^нні от са^мому было такий предмет // йіду / па^сец':а
в'іўц'а // а дес' ч'асоўу дес'ат' / ве^нч'ірн'е ўремйа // а в'іўц'а
ж обич'но сама ж не^н па^сец':а // вона ж іде за ва^тагойу //
та йа іду / і вона іде // думайу / може дес' одбилас' // йа
ж йіхаў / дойіхаў до двора // а вона осталас'а // а ч'орт'і
ж воно зна // в'іўц'а ж о^то в'ід'ма // о^то та'к'і предмети
були //

прово^жали хлопц'а в'арм'ію / і свад'ба була / же^ннили //
ну і гул'анка там була / поўста^вали у^с'і / тан'ц'ували і
с'п'івали соб'і // і та баба припугалас' // вона ж пришла /
так йіі ж на^до пригласит' / щоб вона с'іла за с'т'іл // ну
вона с'іла за с'т'іл і ўз'ала ложку / ук^рала / йак по на^шо^му //
і іде // а баби ж кажут' / дог^н'іт' / а то вона йак ту ложку
воз'ме / так молод'і жит' не^н будут' // дог^нали і ўз'али ў
нейі ложку //

6. О^то йак ме^нні ка^зали / так йа і то^б'і скажу // кажут' / шо
у нас буў д'ід о^дин / йакиї тих гад'ук скли^каў і розкли^каў //
так с'к'іл'ко йіх о^тут йе / так ўс'і і з'лаз'ац':а до н'ого // во^ни
ў н'ого л^аз'ат' і н'іч'ого ў його не^н т^рогайут' // а доч'ка
уз'нала / та ко^ли ж ви^йшла та поска^кали во^ни на нейі / йак
пол'ізли / а вона ж то^д'і не^н може йім ска^зат' / шо т'ікай // а
при^йшоў же бат'ко і ка^же // та ж се^нбе на р'іск б^рос'іла // раз
ти не^н з^найе'ш / шо з н^ими ро^бит' / то не^н зо^ви йіх //

Записано від Болховецького Дмитра Петровича, 1909 р. н.

7. Сонце заішло / по^сид'іла ў су^с'ідки / при^ход'у
до^дому / розби^ралас'а спат' / помо^лилас'а Богу С'в'а^тому /

це ўс'егда йак закон // скидайу ч'улкі / скидайу тапки / а
 ме"н'і по спін'і і по ўс'ому т'іл'і о'так т'агне ўсе до куч'і //
 йа зл'акалас'а / думайу / ш'ч'о случ'ілос'а // захворала / так
 прійшла благополуч'но і н'іч'ого // сц'ід'у / а во'но ме"не
 жме / ўсе до куч'і жме / у'се т'іло так / і руки / і ноги
 т'ерпнут' // ну ж йа аб'ратно помолілас'а Богу / л'агла //
 по ме"н'і мураўкі пол'ізлі / по ногах і с'уди / і туди / і
 на са'му голову // йа й с'уди і туди голо'вою / і од'ійало
 нат'ану на голову / а во'но ме"не і душе / не"виносимо
 душе // ну душило / душило до са'мих п'іўн'іў / во'но
 ме"н'і спат' не" давало // задр'імала йа трошки / попустило
 ме"не // д'вер'і рипнули і не" ч'ут' н'ікого / о'дин воздух //
 не" рук не" ч'уўствуйу / не" н'іг не" ч'уўствуйу / однім
 духом робе і ўсе // о'то веч'е'ром на пліе"т'і витопіла /
 поставіла ноги на скаме'ю / а д'вер'і рип // к'роват' у мене
 сто'іт' коло с'т'енк'і // а во'но за к'роват' / йак зат'іл'іпало
 ўс'у к'роват' // а ме"не йак пх'нуло // йа гла'за закріла /
 пр'амо не"жи'ва зробілас' // ну шо робіт' // т'агло / т'агло
 ту к'роват' / т'іл'іпало / т'іл'іпало / а то'д'і ме"н'і оп'яат' на
 ноги / на ўсе т'іло / на руки / на спину / на голову // і о'так
 ме"не по'верне с'уди / туди / на'зад / скр'із' // те"рп'іла /
 те"рп'іла / л'агла / ў'род'і успок'ойілос'а // д'вер'і рипнули /
 ў'род'і п'ішло // йак пе"ре"терп'іла / на д'ругу н'іч' л'агла
 оп'яат' спат' на к'роват'і / задр'імала / слухайу / у в'ік'но
 о'так с'тукае / во'но ме"н'і ўсе по'терпло / а йа са'ма жи'ву
 у хат'і / думайу / Боже м'іі / це ж хтос' л'ізе ў хату // йа
 откри'вайу ш'торку / йак сто'яат' дв'і женш'ч'іні / во'ни
 не"рус'к'і / не" по'хож'і / зубы здо'ров'і / ро'ти поро'з'авали /
 од'на у од'ну шибку / д'руга ў д'ругу / а йа так трошки з'боку
 ш'торку од'крыла / о'так бо'йус'а ўс'о од'крыват' / а ме"н'і
 в'идно ўсе / йак на лоб'і // во'ни с'тукали / с'тукали / а по'том
 йак і'дут' кон'і / па'ри коне'і і б'рич'кі / а во'но не" б'рич'ка /
 а Бог йо'го зна шо / ў'род'і о'по'доб'і по ч'о'тири коле"са /
 а мужи'к'іў не"ма / а ж'інок поўно // і т'і ж'інк'і п'онад

цим дво́ром і́дут' / о́то мо́йа там о́нуч'ка жи́ве / збо́ку
вийі́ж:а́йут' пр'а́мо з дво́ра і по́ вулиц'і с'у́ди до́ мене і
о́братно́ ў сти́кло так стано́ўл'ац':а / не́ б'і́жат' / а пр'осто
го́пки ста́нут' на́ зад'ні́ но́ги і о́так'і во́ із б'рич'койу //
а ц'і́ ж'і́нкі си́д'ат' на́ б'рич'к'і і до́ тих п'і́р / по́казу́ют'
ру́ками шос' // йа́ йак' с'і́ла в о́те в'і́кно / а во́ни ў дру́ге
в'і́кно з вулиц'і о́братно́ так тараба́н'ат' і о́так ў те́ в'і́кно
загл'а́дае дв'і́ душ'і // а йа́ бо́'йус'а / а йа́ зл'а́калас' / не́
з'нала / шо́ ро́бит' // ду́майу / п'і́ду у́ хату́ це́ / ма́бут' / сме́рт'
мо́йа при́шла // п'і́шла йа́ ў здо́рову́ хату́ там б'і́л'а ди́вана
в'і́кно сто́йіт' // йа́ до́ н'о́го п'і́д'і́шла / а во́ни о́братно́ та́ ў
ту́ шибку́ / там ў́ ту́ і ма́хайут' о́так ру́койу / і ў́ шибкі́ б'йут'
і с'м'і́йуц':а / а йа́ ди́'л'ус' о́так у́ ш'ч'і́лінку / зл'а́калас' /
приту́лилас' до́ ш'ч'е́пки // йа́ пове́р'нула́с'а / ў́ мене́ ш'ч'е́
хве́'нери́ тут' сто́йат' у́ здо́ров'і́ хат'і / йа́ пове́р'нула́с'а
і там дв'і́ душ'і / та́ ў те́ в'і́кно́ стука́е / та́ ў те́ і о́так
па́л'цем' с'ва́р'ац':а / ду́майу / на́в'ерно́ / це́ по́ мене́ сме́рт'
при́шла / це́ не́ч'і́ста́ си́ла / н'і́ з'ро́ду та́кого́ не́ бу́ло //
за́крила те́ в'і́кно о́п'ят' пе́ре'ход'у́ ў ха́тину // о́так ц'і́лу
н'і́ч' ме́не коло́тило і во́дило // три́ п'і́дводи́ / о́так б'і́л'а
ха́ти / ко́н'і ржу́т' / б'рич'ка́ торох'тит' / а во́ни на́ б'риц'і́
тут си́д'ат' / с'м'і́йуц':а // а йа́ то́д'і́ ду́майу / ну́ шо́ ме́н'і́
ро́бит' / ме́н'і́ та́кого́ зро́ду пре́ви́д'ен'і́а не́ бу́ло / йак'
о́то / та́ йа́ ото́д'і́ л'а́гла на́ кро́ват' / з го́лово́йу ў́крилас' /
а но́ги т'а́гне́ судорого́йу і ч'у́т' / шо́ ме́не́ тре́ по́ но́гах / а
то́д'і́ о́так ма́цало / ма́цало по́ г'руд'ах / по́ голо́ві / йа́ ў́же
пе́ре'л'а́калас'а у́ сме́рт' // о́така́ ме́н'і́ при́в'і́л'ег'і́а //

Записано від Гайворонської Ганни Яківни, 1912 р. н.

8. Йа́ жи́ла са́ма з ди́'т'ами / це́й на́ во́їн'і́ бу́ў / так ме́не
і до́мо́вій да́виў / да́виў і́ ма́ти мо́йа ка́зала / йа́ по́йі́хала на́
ме́л'ниц'у / а ма́ти ў́ мене́ но́ч'у́вала // йа́ при́йі́хала до́дому
п'і́зно ў́же / а ма́ти і́ ка́же / Дашка! / у́ тебе́ шос' по́ хат'і

|ходе / йа |ч'ула / |каже / шо |іде |понад |комин'ом / |ўч'ох |ўч'ох / шос' та|ке |іде // ну а йа / |каже / і |ўн'е|ман'і|а не" |обра|тила // а ме"не і ду|шило / |ч'уй|у на|л'а|га|є на |ноги / на|л'а|га|є на |мене / йа од'і|йало т'а|гну на |го|ло|ву / а во|но на|л'а|га|є / ну / |ду|май|у / ну шо ро|біт' // от йа і |пр'а|мо пи|тай|у / ч'і к |ху|ду / ч'і к до|бру // н'і|ч'о|го не" ска|зало і в:і|кно с|ту|кало // ну |ка|жут' / шос' |висту|кало / |си|на |висту|кало / |ў|мер // то |пе|ре"д |йа|ко|й|ус' |при|ч'і|но|ю // |пе|р|ви|й раз |йа|к пос|ту|кало / а йа у с|пал'н'е с|пала / йа |йа|к схва|ти|лас' с кра|ват'і / а во|но три |ра|зи с|ту|кало / а йа |йа|к схва|ти|лас' з кра|ват'і / да / да // йа вис|ка|ку|ю с'у|ди / |вис|коч'і|ла с'у|ди і ви|г|л'а|да|ю / хтос' не" с|ту|ка|ў // йа |ви|йшла / |по|ди|ви|лас' / не"ма н'і|кого і ме"н'і так стра|шно с|та|ло // |ч'е|ре"з с'к'і|л'ки ап'і|єт' / а йа |ду|май|у / |йа|к йа ле"жу / а ну |по|ди|ў|л'ус' / с'к'і|л'ки |ў|рем'а / шо це шос' та|ке // ну а ти |ба|ч'і|ш / |хлоп то|б'і / син |йі|ха|ў до нас і |кон'ч'і|ўс'а / от і |висту|кало // і то / і то / а за|ви|ло / йа пи|тала / ч'і к |ху|ду / ч'і к до|бру / н'і|ч'о не" ска|зало / і |ў|же не" да|вило і в:і|кно // а у |Дун'ки / ка|зали / |йі|йі |йа|к да|ви|ў до|мо|ви|й / так во|на пи|тала / ч'і к |ху|ду / ч'і до|бру // в'і|н ска|за|ў / к до|бру // ну а |йа|ке ж до|бро / во|на ж то |ў|мерла //

9. Ко|нопл'і |с'і|йали / а то|д'і |йіх ви|е|би|є|рали / |плоск'і|н' ви|е|бе"рали / а то|д'і і |ма|т'і|рку і |ў пуч'ки |ў|йа|зали // во|на ви|си|є|ха|ла / об|ми|є|нали |йі| тої / на|с'і|н'а / а то|д'і |ў |р'і|ц'і| мо|ч'і|ли / а то|д'і з |р'і|ч'ки ви|є|т'а|гу|вали / |по|ми|ли ха|ра|шо / ве"з|ли до|дому / ста|но|ви|ли / су|ши|ли / ч'і|пали і м'я|ли / |пр'а|ли / т|кали // |коло |йо|го ба|гато ро|боти // по|лот|но це фар|бу|вали бу|зи|є|но|ю / і ви|є|ходи|є|ў та|ки|й цв'єт / |йа|к ви|є|ш'не|ви|й / |т|ем|ні|й //

Записано від Кошель Дар'ї Опанасівни, 1917 р. н.

10. Оце |т'от'а |Шура роз|ка|зу|вала / ну во|на з ч'оло|в'і|ком |уже по|ў|ми|є|рали // і о|то / |каже / по|в'і|р'йа бу|ло /

нам'іч'айе'ш ст'ройіти / то на|до на |каждом уг|лу по|с|та|ви|т'
|куч'ку зе"м|л'і // якшо |ч'ере"з н'іч' |п|р|и|де"ш і куч'ки |ўс'і
|ц'і|л'і / то з|нач'іт' це п|равил'но і |буде"ш |хату ст'ройіти // і
о|то ка|жу ч'олов'іков'і / шо п'іде"м о|п'і|ўноч'і і з|роби|м так /
а в'ін не" с|хо|т'і|ў // а |йа / |каже / про|с|ну|лас'а і шос' ме"не
за |г|ру|ди |да|ви|т' / а то |ч'орне / во|ло|хате за|л'і|з|ло і |каже /
|йакшо ви на|ду|ма|ли |хату ст'ройіт' / то ст'роїте і н'іч'ого
не" ви|ду|му|йте // о|то во|на зл'а|ка|лас'а і не" п'і|шла // і во|ни
по|ст'рої|ли |хату // ну іш'ч'е раз / це |ўже |пе|ре"д с|мерт'у /
за п'і|ўто|ра тижн'а во|на ле"жа|ла і при|ш|ло до |нейі та|ке
|йа|кес' во|ло|хате / |ч'орне / за|л'і|з|ло / |каже / на |г|ру|ди і |каже /
ти ш'ч'е |буде"ш |до|ўго жи|т' / іш'ч'е / |може / л'іт' п'а|т|нац'ат'
ч'і ш'іс|нац'ат' / а|ле во|на |ў|мер|ла // і це |видно не"п|ра|ўду
во|но ка|зало //

Записано від Соболь Світлани Миколаївни, 1972 р. н.

11. |В'і|д'ми бу|ли |ў се"л'і // як |йіх розр'із|н'али? //
|кажут' / во|на не" ку|палас' і |йак у|мерла / так |доч'ка н'і|кому
не" да|ла об|мит' // хв'іст |мала // ко|роў до|йіла // на с|вад'б'і
|лошку с'т'а|гла // ч'олов'ік бу|ў / |рано |ўмер // |доч'ка
но|р|мал'на / го|спо|дарство з|ви|ч'а|їне бу|ло |ў |нейі // во|на
ст'ран:а бу|ла / за|пугана бу|ла / ч'і л'у|деї бо|йалас' / ч'і не"
хо|т'і|лас' по|казуват' // |баба Са|ри|ха та|ка ж бу|ла і теж |мала
д'і|теї // та|кож ка|зали / в'і|д'му|вала // хо|дила по са|райах /
то ко|рову з|дойіт' то |к'іш|койу з|робиц'а // о|та|ке / |ў|род'і
|к'іш|ка до са|райу і|шла / а о|дин с'л'і|ди|ў / а во|на за|л'і|з|ла і
|ў |йасла л'а|гла // а му|жик п'і|д|слуха|ў // як з|дойіт' ко|рову /
то бр'ас|ко|тит' мо|ло|ко / а в'ін одч'і|н'а са|раї і |каже / бач'
во|но хто / во|на з|разу ш про|пала і де |д'і|лас'а // н'і |ци|берка /
н'і |йі|ї // ко|рову не" |можна бу|ло за|хис|тити // це при|ро|дої
|дане / не" |каждий |може ж в'і|д'мо|ю |бути // і л'у|дин'і мо|гла
з|роби|ти / по|роки ч'і / |йак |його |кажут' / по|ро|бити // то|д'і
шу|кали та|ких л'у|деї / шо|б од|ро|били //

12. Про ру^ссалок казали / ш^чо не^м можна іти на р^р'іч'ку / бо ру^ссалки залоскоч'ут' // во^ни жи^в'вут' у во^д'і / майут' доўгі^й волос //

13. Бе^реш с'і^мйа / с'і^йали с'і^мйа / во^но сходи^{ло} пр'ад'во / росло во^но / виросло / то ^буде ^дето ^ў нач'ал'і оц'ого м'іс'ац'а / ійул'а / ўже нач'і^нати^мут' ідето ч'ісла де^мс'а того брат' / називайут' мат'ірка // о^но вибе^р'ут' йо^го / рос:таў'л'айут' / ўйажут' йо^го у горстки / і во^но сохне // во^но висохне / йо^го пови^еми^енайут' / ўйажут' у сно^пи і не^мсут' на р'іч'ку / по^том моч'ут' // во^но там по^мокне не^д'іл'у і о^то то^д'і ви^ет'агуйут' і сушат' // а плоск'ін' / во^на ш^че ж росте п'ісл'а н'ого / во^но ж^м не^м ўсе р'вец':а / а то^д'і ўже аж^м у кін'ц'і нач'е і аўгуста може ^дето / називайец':а плоск'ін' / бо там с'і^мйа йес'т' // ви^еби^ерайут' і те / ўйажут' у горстки / во^но сохне / то^д'і кладут' йо^го / бе^р'ут' ц'в'іт і ц'іпом мо^лот'ат' / ви^еби^евайут' с'і^мйа / зме^л'ли / пов'і^йали / там ци^ебарка ч'і дв'і / ну смот'р'а по плош'ч'ад'і / хто с'к'іл'ки с'і^е // а то^д'і те с'і^мйа ў м'ішеч'ок і сохр^ан'айец':а во^но на тої год' / а те / шо помоло^т'или // т'і ж^м горстки ўйажут' у сно^пи і не^мсут' на р'іч'ку і на р'іч'к'і його ви^емоч'уйут' / а то^д'і / ко^ли не^д'іл'у по^кисне / ви^ет'агуйут' / посушили / то^д'і бе^р'ут' те^рлиц'у і нач'інайут' йо^го терти // так ў нас і кажут' // п'ішла пр'ад'во терти // пола^мали йо^го / по^т'іпали на те^рниц'у / нач'і^енайут' мич'ки микат' // микайут' мич'ки / а там позападн'ан'с'кому звут' пов'ісма // поч'і^енайут' пр'асти // хто пр'аде на ве^ре^т'ена / хто пр'аде на пр'аху / мо^тайут' на мата^вину // а то^д'і йак ўже попр'адут' / ўнос'ат' ве^рс'ат' у хату / ўстаноў'л'айут' йо^го і от нач'і^енайут' йо^го з мото^вили зматуват' / нач'і^енайут' йо^го на ве^рс'ат' на^круч'уват' і с'ідайут' і нач'і^енайут' ткат' //

о^то йе же ж^м ве^рс'ат' // там ч'отири под^нож^мки і о^то йес'т' ч'оўни^к / на ч'оўни^к на^круч'уйут' / та^кий йес'т' станоч'ок / ка^ч'айе р'ем'е^шком / на^круч'уйут' ц'іўку //

закладають їйї у ч'оўник // с'їдайу йа / наприем'ер / ч'ї там мужч'їна і нач'їнайу тої ч'оўник пускат' м'єжду станком / ногами пер'еб'їрайу / воно жш пер'епл'їтайе / а тут л'адою зб'ївайу і полу'ч'айе'ц':а полотно //

основа / пр'ад'во / йаке мо'тайут' на мото'вило // нитки не" к'расїєли // йе так'ї / з'найте / йа'к'ї пр'али / валави'єна назїєвайец':а // то ж з по'в'їсма хо'рош'ї пр'ад'ва на нитки / а тод'ї клач'ки / то йїх пр'али на ра'д'ушки / купували порошки / к'расїєли ў'с'акїєми ц'в'єтами і т'кали р'адна // зе'лєний цв'єт / к'раснїй / жолтїй / син'їй // ішли д'їўч'ата замужш / так давали п'ридане таке / ран'ше жш ч'ор'ти мали тако'го // ран'ше не" було н'ї од'їйал'їў ма'цинових / н'ї ватн'їх не" було / о'то по'шїйут' коўдру із клач'к'їў і ў'крїєвалїс' //

14. Мама с'їйала ц'у конопл'у // ос'їн':у ви'єб'їєрали плоск'їн' / а тод'ї мат'їрку ви'єб'їєрали // з мат'їрки о'то с'їмїа було // а плоск'їн' ви'єб'їєрали / не"сли на р'їч'ку / у с'нопїєки складали / ви'ємоч'ували йо'го // воно к'їсне там с'к'їл'к'їєс' // а тод'ї ви'єт'агуйєм / не"сем додому і про'сушїє ма'ма // а тод'ї таке ў'нейї було / та'кїй доўгїй др'уч'ок / а тут д'їрка / з'роблє"на р'уч'ка // і во'на кладе йо'го / пот'їл'їпала // та ост'риц'а в'їсїєп'єц':а / а воно р'обїєц':а та'ке / йа'к волокно / дл'їн'є // а тод'ї з'їмойу заст'аўл'айє нас ногами мн'ат' йо'го // і о'то ста'новїємос'а і мнем / а воно кол'уч'є // а тод'ї во'на бе"ре / мич'ки р'обе / рош'ч'їсуїє і пр'аде // а тод'ї пр'аде полотно // полотно не"сем на р'їч'ку / ви'ємоч'уйємо / рос'тїєл'айєм на лу'гу // во'ни йо'го б'їл'ат' // а хто хот'їў / бузїєнойу к'расїєли //

Записано від Кошель Раїси Григорівни, 1939 р. н.

15. Росказуйут' / шо в'їд'ми бу'ли / ми не" бач'їм // во'ни

ко́роу до́йли / о́то зро́биц'а і́голко́у і о́суни́ц'а ко́пиц'а
с'і́на // а ч'і во́но пра́да / хто його́ зна́йе//

Записано від Болховецької Любові Василівни, 1924 р. н.

16. Ка́зали / шо ба́ба Ал'о́нка бу́ла в'і́д'ма // о́то йа
до́ход'у до́ йі́хн'ого дво́ра / а во́на за дво́ром / ба́ба ц'а / а йа
ж ру́ки то́д'і схо́вала о́так п'і́д со́роч'ку / зло́жила ў ку́лак //
а йак до́ не́йі до́ход'у / а во́на ка́же / ех ти / суч'і́на до́ч'ка /
не" поодпа́дали во́ни / ру́ки / то́б'і // ра́н'іше во́ни ко́роу
до́йли / п'ри́йде но́ч'йу з це"бе́рко́у / на́дойе // п'ри́йдиш
ўтро́м ко́рову до́йті' / н'і́ма н'і́ч'ого // ко́рова со́пе / хро́пе /
а мо́лока не"ма // ка́зали / ш'ч'о ў не́йі хв'і́ст бу́ў та́киї / йак
па́ле"ц' //

Записано від Бондаренко Ольги Остапівни, 1919 р. н.

17. Ка́зали / ш'ч'о во́на мо́же клу́бком зро́биц'а ч'і
к'і́шко́у // а ўзага́л'і во́на / ш'ч'о хо́т'іла / те ї ро́била //
ка́зали / ш'ч'о во́на т'ажко поми́рала і ш'ч'о тре́ба бу́ло
зро́бити д'і́рку ў по́тол'ку / ш'ч'об в'і́д'ма ко́нч'ілас' //

Записано від Олійник Валентини Володимирівни, 1940 р. н.

18. Та бу́ли / р'і́з'ні і́л'уди бу́ли / ш'ч'о хо́ч'іш мо́жут' /
і л'і́ч'іли / і воро́жили / бу́ли ра́н'ше і́л'уди / в'і́д'ми
нази́валис'а // он йак і́шоў з ву́лиц'і / по до́роз'і ме"н'і
п'ри́в'ідилос' / шо шос' по́б'ігло / здо́рове та́ке // ка́жут' /
шо мо́же в'і́д'ма // п'ри́ход'у до́дому та ў́род'і н'і́ч'ого / а на
ўтро с'тали / а ко́рова на́ша здо́йі́на // о́це та́ке бу́ло //

Записано від Кошеля Івана Кіндратовича, 1914 р. н.

19. Мо́йа жи́зн' о́ч'ен' т'ру́дна бу́ла // ме"н'і п'а́т'нац' :а́т'

год ш'е не^н було / воїна нач'алас'а // забрали нас тоді
 називаўс'а хвезе^о / там нас поўч'ілі ш'іс'т' м'іс'ац'іў //
 погналі у глібоку шахту / шахта була ч'е^нтир'е – шест'
 метр'іў / це це^нтрал'на глібока / страшна / гр'азна / вода
 капає / кон'і там т'агали вагон'етки / к'риси страшні //
 нас йак опускали у шахту / йак поставили / п'ат' душ у
 кл'етку пускайут' / а ми крич'али не^н своїм голосом / так
 боїалис'а // у шахту опустили / а там ш'е і кон'і // пар'ен'ок
 такий / там сам'і у шахт'і робили йак ви / д'іўч'атка і хлопц'і /
 так'і йак оце пар'ен'ок сидит' наш / сидит' на кон'ац'і /
 вагон'етки т'агали / а ми плач'е^{мо} // йа там п'ат' год робила
 на шахт'і / і конч'ілас' воїна // ме^нне забраў при'їхаў
 брат // ус'і тройе брат'іў були охв'іцерами // при'їхаў
 один брат туди / а нас ш'е не^н раш'ітували // при'їхаў ме^нне
 забраў / раш'італи за двац':ат' ч'е^нтир'е ч'ас'а / раш'ітаў /
 прив'із до мамі // а нас у мамі вос'ем душ і ўс'і п'ішли на
 хвронт / шахта тоже хвронт / хоч'еш на шахту / хоч'еш на
 хвронт / хот'іў хвезе^о // мама у мене старен'ка уже була //
 се^нстра у Моск'ві у л'отному завод'і робила / йа у шахт'і /
 а ц'і ус'і на хвронт'і // у шахт'і ми дружили з хлопц'ами і
 шоб назват' на н'ого йак'іс' г'лупос'т'і // ми у шахт'і робили
 по ше^нснац'ат' ч'ас'о ў // хл'іба ку'соч'ек к'іло дв'іст'і нам
 давали прос'аного / а йак воїна законч'ілас' уже і хл'іб нам
 гарній давали / бублики / булоч'ки / консерви // у шахт'і
 авар'їа була страшна / ск'іка раз авар'їа була / у шахт'і
 каб'ел'а гор'ілі / дв'енац'ат' душ погібло у шахт'і //
 хоронили / род'іт'ел'і прий'їжали // хл'іб к'іло дв'іс'т'і
 получ'али / а проварку не^н було н'і'якого / із дому н'іч'ого
 привез'іти // молод'і хлопц'і шоб красив'і к'іло дв'іс'т'і
 прода'си / а тоді голонний спускайес'а / а куч'ер'і зробили
 соб'і // тан'ц'і були / музика // ми по кватир'ах стоїали /
 потан'ц'уйем вал'с / пол'ка / барин'а / краков'ак / пар'ен'
 з д'іўч'онкої танцує шо називаец'а // м'іі хлопец' буў у
 арм'їі / служиў // йак воїна нач'алас' п'ішоў сумошником //

йа на за'вод'і на ахтас'лав'е / при'їхаў / з'їш'лис'а // |перву
пол'уч'ку ч'і |ложку / |миску ч'і сково'родку поку'пили і жи'ли
о'це / та'ка |наша бу'ла //

Записано від Єгорової Марії Митрофанівни, 1922 р. н.

20. Їа з д'вац'ат' т'рет'ого |году // йак це д'ецтво бу'ло
мо'їе / так це |саме страшне / о'но ото ж бу'ў т'риц'ат' |первий /
т'риц'ат' т'рет'ій // нас бу'ло |п'ате"ро у |бат'ка / |мате"р'і / во'ни
кол'хозниками бу'ли // |дуже бу'ло т'рудно / а за'те |можна бу'ло
у'ч'ітис'а // тут йа за'кон'ч'іла с'ім к'лас'іў / а то'д'і посту'пила
у старо'б'ел'с'ке п'еду'ч'ілиш'е / а по'том у'же |стала ро'бит' /
а ро'била у По'лотин'ц'і / тут се"ло не"ве"лике / т'рет'ій клас
ве"ла // |гарно бу'ло // д'вац'ат' п'ат' д'іто'ч'ок / |д'іти мал'і //
у |сорок т'рет'ому |роц'і пе"ре"їшла с'уди до'дому / тут
ве"ла у'с'і ч'е"т'верт'і |класи / |поки за'к'ін'ч'іла |харк'іўс'к'ий
інсти'тут по спе"ц'іал'нос'т'і ге"о'граф / б'іолог / проро'била
|сорок п'ат' |рок'іў // у в'їїну йа бу'ла |дома // в оку'пац'ііу
хо'дила на ро'боту у кол'хоз / наў'ч'ілас'а в'азати сно'пи /
|д'едушки стар'і ко'сили / а у'с'і |женш'іни в'азали |копи //
нас осво'бодили / |кликали у войенко'мат / нас вистройіли
у'с'іх / ко'го б'рали / і ска'зали / уч'і'те"л'і |ўпе"ред // раска'заў
войен'ком / ш'о |д'іт' до'дому / вос'п'ітиват' д'іте'ї //
хо'дили на ро'боту // за'готоў'али |топку об'ізат'ел'но /
пил'али ду'би / |г'ілки пооб'рубували // то'д'і в'іўц'і бу'ли
ў кол'госп'і / |р'ізали гн'іў / |в'іўц'і |ц'ілії год сто'йали у
са'райі / в'ідр'ізайеш о'т'і т'і йак ки'р'пич'іки // с'уди по'паў
ди'ректор моло'дїй Ми'кола Д'митрович Горбас // скла'дали у
ко'пич'ки / на'ко'н'ец пе"ре"воз'ат' к'ін'ми і то'д'і уч'і'те"л'і
у са'райі скла'дали / і то'д'і |топл'ат' // зарп'лату полу'чали
|каждї |м'іс'ац' // ў нас ба'гато бу'ло ў |школ'і об'р'ад'іў //
на п'разник п'іонерва'жата і к'ласнїй ке"р'іў'ник го'тоў'ат'
кон'церти // |дуже н'равилос' йак бу'ў |новїй год / йа л'у'била
|новїй год / а бо ж ден' п'іонер'іў де"ў'йат'нац'а'того т'раўн'а //

приход'ат' д'іти / о'д'іт'і гарно / з флаж'ками / рас'казуйут'
в'ірш'і / тан'ц'і / сп'іви // уч'ітел'і бу'ли молод'і / кажд'і
раз го'товили п'ієси / при'глашали стар'ік'і // випускн'і
зразу парад / у клуб'і ўруч'али ате'стат'и / випускн'іки
приход'ат' з бат'ками // хо'дили у клуб / йес'л'і ди'ректор
розр'ішит' / п'ід клубом не' загл'адали / бо дома ўле'тит' //
ба'ян граў / тан'ц'ували вал'с / краков'ак / пол'ка /
пар'еч'енка // уч'іла п'іонерво'жата // ма'ма рас'казувала на /
ве'ч'орн'іц'ах при'ходили з ра'ботами д'іўч'ата / пр'али /
сп'івали / зна'комилис' з х'лопц'ами // йак йа бу'ла гарно'ю
д'іўко'ю / хо'дили ў клуб / і'гри при'думували / учн'ам не'
дозво'ляли хо'дити // св'атили / ска'заў Ро'ман Х'ведорович /
шо при'йдут' бат'ки / ну і хоро'шо / не'ха'й при'ход'ат' // ко'ли
йа бу'ла у ш'кол'і / бу'ў жоўтен' м'іс'ац' / при'б'ігайе / і'д'іт'
до'дому / бат'ки при'ішли // йа при'ішла / поздо'роўкалас' /
ста'ла у по'роз'і / не'ў'добно / ма'ти ка'же / хоч'е'мо ўз'ати ў
до'ч'ки // мо'йа ма'ти ка'же / шо н'іч'ого не' го'товила / не'ма'йе
н'іч'ого // ми й'і'ї забе'рем так / п'іду / п'ішла на Ра'йеўку //
све'крус'і не' пособ'ла / пе'ре'ішли жит' ў ш'кол'і //

Записано від Гайворонської Ніни Павлівни, 1924 р. н.

21. З'п'ат'нац'ати йа п'ішла ро'бити у кол'хоз
при'цепником / трахто'ристом бу'ў Конд'рат'іеў І'саї
Д'митрович // бу'ла два го'да при'цепником // у сороко'вому
го'ду п'ішла на курси трахто'рист'і // тр'ох м'іс'ачн'і курси //
с'іла на трахтор ро'бит' // еваку'іровалис' у Канто'мирово /
пове'рнулис'а з трахторами на'зад // ди'ректор даў при'каз
трахтори по'ставити на у'сад'бу емте'ес / а сам'і п'ішли
п'ішки // заде'ржали н'і'мц'і / не' пус'кайут' / ка'жут'
шо парт'ізани // п'ід 'ос'ен' забрали у Ге'рман'ійу // у
окт'абр'і по'пала у Ге'рман'ійу // по'пала до ха'з'айіна / дом
розбом'били / тро'йе су'ток ішла бом'б'ожка / нас у ла'гер' //
два ра'за ў су'тки ба'ланда та сто грам х'л'іба / к'ірч'ік у

мисоч'ку сипле // йа робила у д'н'оўку і ноч'ну с'м'ену на
х'вабрик'і // йа пове"рнула с'а триц'а того 'аўгуста сорок
п'а того // три дн'а отди'хнула / п'ішла сто'ги моло'тит' на
моло'тарку // двац'ат' йаш'ік'іў зе"рна в'ідне"си п'атде"с'ати
к'ілограм'ов'і / с'м'ена крич'ат' // ви"зи'вайут' у кон'тору
станоўл'ат' те"л'атницейу / п'ат' год проро'била / станоўл'ат'
до ко'роў / зм'інилас'а у с'імде"с'ат вос'мом го'ду / п'ішла
на пенс'ійу / нач'іслили с'імде"с'ат 'дев'ат' рубл'іў
с'імде"с'ат 'дев'ат' ко'п'ійок // наг'раждали ме"дал'ами /
район поздроўл'аў / двац'ат' п'ервого ап'р'ел'а / ше"с'ят
ше"с'том го'ду Моск'ва наг'раждала / двац'ат' трет'ій с'йезд /
із ви'сокою наг'радойу / Трудо'вайа 'добл'ес'т' // приї'хали в
об'ідн'іі пе"ре"риў / те"л'а од'ір'валос'а / моло'ко розли'лос' /
'мати 'плач'е // ми ве"лико с'іме'н'і були / б'ід'н'і // д'ругий
брат приї'шоў / х'іба 'мати не"п'усте / з О'деси се"с'тра з
ди'тинойу приї'їхала / брат приї'їхаў у сорок шосто'му
го'ду // зби'ралис'а д'іўч'ата / складки робили / сах'арн'і
бу'р'аки наваримо / ў'кине"мо дро'жеї / це було 'наша 'водка /
в'іне"г'рет на закуску // музика була бала'лаїка / танц'уєм /
сп'івайемо / шар'манки сп'івали // з вої'ни двац'ат' в'іс'ім
х'лопц'іў не"ве"рнуло с'а // во'ни по'пали ў закл'у'ч'ен'іе на
вос'ем год //

Записано від Студейченко Ніни Яківни, 1923 р. н.

22. Погор'іли / постр'ойлис' оп'ійет' і жи'вем так // а
с'тарос'т' гадос'т' // йак зам'іж од'авали? / ну так / при'шли /
'л'ітру 'вотки ви'пи'єли / п'ішли / заре'йе'с'тр'ірували с'ото і
ўс'о // отак і жи'вем // у вої'ну в'ін п'ат' гот войу'ваў / йа
оста'валас' з дво'ма 'д'еткам'і / 'д'етк'і були 'мал'ен'к'іі //
ну йа робила / робила / де не"поси'єлали / робила // ну рас
йа моло'да була / при здо'роўйу / де не"тої оту'ди 'кажут'
во'на 'виде"ржит' // хо'дили / робили // ну вот то'б'і п'яг' гот
прої'шло / йа п'ішла / нач'али моло'тит' ком'баїном / н'е /

трактор п'ідогнали молот'ілка / на молот'ілк'е робила / ну а
 мо'я зо'виц'а ўй'язала на ромб'і / ну ми со'б'і йак дивимос' /
 хтос' п'ішоў по гор'і / а йа ка'жу / то Дун'к'ін ч'олов'ік ка'жу
 п'ішоў за д'іт'ми / а во'на ў'мерла Дун'ка / а д'воіе д'іток
 о'сталос' / думайу / це в'ін п'ішоў за д'ітками // коли при'ходе
 та зо'виц'а / ка'же баба Дашка тут / на ро'бот'е / Андр'е'ї Іван
 при'шоў / а ў'мене брат Андр'е'ї / то'же на во'н'і / но то'ї у'же
 ў'бити' / йа думайу / ба'т'ко дома / Андр'е'ї п'ішоў / ба'т'ко із
 Андр'е'іем і жите'л'і / а йа ш та'ки з д'воіе д'ето'к / Іван йа
 то'д'і і йо'го се'с'тра там була на ма'шин'і / йа так схва'тила й'і
 за ру'ку та б'ігом / доб'іга'йем / так в'ін ка'же / йа думайу / шо
 ви ме'не ізоб'іе'те з не'ю // ну і пос'т'р'іч'алис' / при'шли /
 д'етк'і б'іга'ют' по дво'ру / в'ін ка'же / де ж на'ш'і д'етк'і /
 мо'ї д'етк'і / а йа ка'жу / це с'к'іки йіх йе ў'с'і на'ш'і // ну
 а ў'мо'й'го б'рата там йасла бу'ли с'боку / во'ни при'д'ут'
 г'райуц'а / ка'жу о'це с'к'іки не'йе / ў'с'і на'ш'і / ну і так о'це
 і жи'вем // ў'кол'хоз'і / н'іде не' ви'й'і'ж'али / н'іде н'іч'ого
 о'то в од'ном кол'хоз'і / бу'ло Пра'пор / а те'пер 'З'ірка / ми
 бу'ла Ра'йе'ўка і Ка'лин'іўка / це о'дин кол'хоз / а Ду'ванка /
 це 'З'ірка / ну т'іх ун'іч'то'жили / Ра'йе'ўку і Ка'лин'іўку
 со'йеди'нили // у'же го'д'іў триц'ат' // с'в'атку'вали це
 бо / хо'ди'м / хо'ди'м на ро'боту / от п'іт'ходе Ро'же'с'тво /
 зби'ра'йемос' / ж'інки хо'д'ат' ш'ч'е'дру'ват' / ну зби'ра'йемос' /
 то назби'ра'йем хто шо да'с'т' / а ў'мене х'ата ве'ли'ка / д'воіе
 д'іток т'іки / це ў'с'ігда до мене / у Ка'пус'т'ан'іўки бу'ла
 гар'мошка / та'ке в'ін кал'іка бу'ў / о'то ж'інки со'би'райуц'а /
 сан'ч'ата воз'мут' / приве'зут' / і гар'мошка йе / і одве'зут' //
 г'нали само'гон / то'д'і на Ки'сл'іўс'к'ім шл'аху бур'ак
 кол'хозн'і о'ста'ўс'а ў'з'іму / хо'дили ко'пали і г'нали / ну
 та'кого барда'ка не' бу'ло / шо напи'лис'а / во'ру'вали там /
 би'лис' / не' бу'ло / н'е / тро'хи там погу'л'али тро'хи / ў'с'о //
 ў'триц'ат' п'і'ятому го'ду розла'мали ц'еркву / у нас бу'ла
 о'ї гарна / гарна / а ў'в'ін бу'ў // йа ў'С'омо'ўк'і жи'ла // тут
 йа'к'і п'разник / ту'ди ч'ут' у'же ў'во'ниц'а / гарн'і бу'ў ў'в'ін /

і церква гарна / і п'іп гарній // д'ітки / один ўмер / а другий он у Дуванк'і жи'ве / ў мене уну'ч'ата ве"лик'і / п'раўнуки йе // йа то'д'і не"ве"лика була / бо йа с'тарша / ў мене брат мен'шиї / були пухл'і // о'це йак утром ўстаїем / ідем на луки / та д'ідун'ка / йак його рос'те ну і моло'ч'аї / сви'р'іпу / доста'валос'а ус'ого йісти / не" даї Бог / з Пок'роўс'кого з Миколайіўки йак ідут' у с'іл'са'вет / ўже на йару вал'аец'а / або п'і'тином де // 'зараз 'луч'е / п'роти то'го куди там / а то'д'і жили і ходит' дуже н'е ў ч'ем було / і на 'улиц'і дуже н'і ў ч'ом було // йак воз'му а'га в'еч'ор'і 'хоч'ец'а кол'аду / м'іс'ашно / гарно / на'д'інеш бат'ков'і ч'оботи / ўже на 'утро д'ед бур'ч'іт' / ўже п'і'т'бора не"ма / ўже с'била / скоўзалас' // йак т'іки приїшла шо пор'валос' / а в'ін са'пожник / п'ішла / п'ідбиї / а то ме"н'і ўже 'жиз'н'і не"ма // ну о'тож і познайомилис' / п'ішли до од'ної / ў нас ве"ч'ор'ниц'і були / ходили / с'одн'і п'ішли / заўтра і так познайомилис' / ходили туди / а жили ш'ч'ітаї р'адом / ч'ере"з одну 'хата / ч'ере"з 'хату в'ін жиў от' мене // приїшло дв'і / се"стра р'ідна ш'ч'е була / ну приїшли / 'кажут' / поздроўкалис' / ну а т'ії 'кажут' пус'т'іт' прис'істи / с'ідаїте / а ви знаїте / ч'о ми приїшли / ч'ого с'кажи'те / прис'шли пос'ватац'а / а вони 'кажут' моїї бат'ки / а ко'го ж ви 'буде"те ў нас с'ватат' / ў мене ж ш'ч'е дв'і се"стри / і с'тарша мене і мен'ша мене / ну і пос'ватали // в'ін сирот'ойу / брат буў та в'ін т'іки / с'естри пови'ходили зам'іш //

а ми йак 'веч'ір / у мене под'рушка була хароша / с'п'і'вуха // йак 'веч'ір / п'і'доїдем п'ід 'гору ми ўдвох з нейу / ў мене 'голос харошиї і ў нейі / йак зас'п'і'вайем / а на 'висаўку д'іў'ч'ата 'кола р'іч'ки / а наш'і х'лопц'і ходили на 'висавок / до д'іў'ч'ат // ми йак зас'п'і'вайемо / а вони х'лопц'і / хто у вас там так с'п'і'вайе // а ў нас 'кажут' с'п'і'вухи йе // так ми йак зас'п'і'вайем / пе"ре"казуйут' / хаї же ш'ч'е і заўтра // а те"пер ме"не парал'ізувало / і 'зараз йа не"гожа / да ўс'о було //

д'їд прац'уваў на трактор'ї / а йа у паход'ї / на р'адо'вих ра'ботах // ми жили на Ка'линоўкі / а ш'кола тут у Ду'ван'ц'ї // зак'інч'їла п'їят' клас'їў // то'д'ї ўрем'я таке бу'ло / шо без с'ватан:'а с'ходи'елис' і жи'ели // йа бу'ла ў арм'її / при'їшла інвал'їдом / ро'била // дали ме'н'ї ро'боту ў кан'тор'ї / т'риц':ат' п'їят' год проро'била тут // п'їшла на пенс'їю // по'паўс'аї му'жик/йа ви'їшла зам'їж/в'їн стар'їшиї от'мене/но до'брий бу'ў/но ўже по'мер//прожи'ли ми з ним до'бре//ро'били / ст'ройїлис' // рас пост'ройїлис' / ма'нен'ку хату пост'ройїли / а по'том не' зго'дилас' та хата / і ми зразу пост'ройїли ц'у хату / а жит'н'їкому // д'їд умер / йа од'на / д'їток не бу'ло // нас у ма'ми бу'ло п'їятеро / бат'ка не' бу'ло / то ў т'риц':ат' с'їд'мом л'удеї заби'рали / су'дили / і бат'ко м'її по'паў туди // у сорок ўто'ром го'ду н'їмц'ї нас захва'тили / ме'не забрали ў Ге'рман'їю / нас ба'гато то'д'ї ўз'али с'ц'ого се'ла // ми до Пол'тави то'д'ї дої'їхали / ба'ч'їли / шо ро'бл'ат' на'шим пл'ени'м на до'рогах / і ми се'ст'ройу / во'на од' мене с'тарша бу'ла / з двої'ур'їдноу се'ст'ройу ўте'кли // при'їшли ми з Пол'тави / по'сид'їли / ў них / во'ни по ту с'торону жи'ли / а то'д'ї йа пе'ре'їшла у Харк'їўс'ку облас'т' до т'отки // а по'том ве'с'нойу ўже при'їшла // при'їшла / іду / зустр'їла пол'їцайа / де це ти бу'ла / з го'ри спусти'лас' / та ка'жу / де бу'ла там у'же не'ма // а са'ма бой'уса / а в'їн ме'н'ї і ка'же / ти їди спусти'с' на'низ / їди по Ка'лин'їўц'ї їди по го'родах до'дому // ш'ч'ас їде об'ратно на'бор і те'бе п'їд'ч'епл'ут' об'ратно // ну йа так і зро'била / спусти'лас' на Ка'лин'їўку / п'їшла по го'родах / по йа'ру // при'їшла до'дому / ма'ма бу'ла на ро'бот'ї / мо'лотили ц'їпамі у са'райі зе'р'но / ну йа сид'у жу'д'ма'їр / под'руга мо'яа при'їшла і ка'же / ти не пе'ре'жи'вай / н'їч'ого не' бу'де // а ў нейї ро'дич'ї / тут у нас у'же пол'їц'їя бу'ла / а ў нейї там бу'ло ба'гато ро'дич'їў ў пол'їц'її // о'но так прої'шло / ч'ерез ўрем'я йа п'їшла об'ратно мо'лотит' / шо намо'лоти'мо д'їли'мо / там по п'їўце'барк'ї ч'ї по це'барц'ї / т'рохи йїм оста'ўл'айемо / а т'рохи со'б'ї / так і

жиєли // отступили н'імці / колхоз стаў орган'ізовуваць:а / а воно і ў колхоз'і / того не^нма / того не^н питаі // а до воіні йа була дойаркойу / ме^н'і було год'іў п'ят'надц'ат' / а йа ўже ко'роў дойла // колхоз орган'ізуваўс'а / поставили ме^н'не кладоўш'ч'і^нком // а не^нма н'іч'ого // де ко'рови були / то ве^нли ў колхоз // зе^н'рна на по'с'іў не^н було //

ш'існац':атого марта колхоз орган'ізували / а двац':атого іюн'а ме^н'не забрала в арм'ійу // по'пала йа ў п'іхоту / ў шос'т'ій рот'і була / сан'ітаркойу / т'агала ране^н'них // і двац':атого окт'абр'а ме^н'не ранило // забрала ме^н'неў'гос'п'італ' /гос'п'італ'буўуТам'бов'і //буў'гос'п'італ' обш'ч'іі / не^н так шоб по палатах / а сорок с'ім ч'олов'ік нас було / йа ў казарм'і // у ме^н'не рука не'гожа / заражен'іе полу'ч'іло / а тод'і там у Там'бов'і орган'ізуваўс'а жен'с'кіі 'гос'п'італ' / там було на бе^н'ре'гу р'іч'ка / санатор'іі дл'а л'отч'ік'іў і там буў наш 'гос'п'італ' // там було хара'шо / там у'же і ўн'іман'іе було / і йа про'лежала там о'динац':ат' м'іс'ац'іў / ч'ітир'і опе^н'рац'ііі ме^н'ні робили / ўсе пре^н'длагали отн'ати руку соў'с'ім // йа не ход'ач'а була / йа ле^н'жач'а була // а тод'і с'тали нас в'ивозит' у Баку / ход'ач'іх у Баку / а йа і про'с'ус'а отпра'вити і ме^н'не / може там ме^н'ні шо по'можут' // і ме^н'не отпра'вили / ме^н'не дв'і се^н'стри сопров'ождали / йа поч'т'і ле^н'жач'а була // йа там ш'ч'е два м'іс'ац'і побула // по'том при'ішла до'дому // ме^н'ні роботу дали / йа робила / тод'і ме^н'ні ч'олов'ік по'паўс'а // йа і к'руже'ва ўй'азала і ви'ши'вала / у мене і накідки в'азан'іе // ми з'іішлис'а з ч'олов'іком / н'і ў його н'іч'ого не^н було / н'і ў мене / йо'го бат'ки ме^н'не не хот'іли йа ш кал'іка //

у нас кам'пан'іа була хара'ша / ми ўс'і п'разники спраў'ляли // ран'ше с'ход'ац':а ба'би / при'нос'ат' хто шо і гул'айут' / це називалос' ў ск'латч'і'ну // кол'адуват' хо'дили / йак у'же замужем була / з ч'олов'іком хо'дили кол'адуват' і при'казували / кал'адка / кал'ад'ниц'а / не^н'си т'отко / шо ти наваріла / шо ти т'отко напе^н'кла / не^н'си т'отко до в'ікна //

кол'адки хо|дили ш'ч'і^етат' / коли не^н |замужем бу|ли //
|ходи|еш ш'ч'і^етайеш / |йа|ка кол'ака по|падец':а / ч'і у ко|р'і /
ч'і бе^нз ко|ри // |йак у ко|р'і / то же^нних |буде ба|гатий / а |йак бе^нз
ко|ри / то |б'ідний // то|д'і ки^едали |ч'об'іт ч'і бо|тинок |ч'ерез
|хату / ку|ди упа|де нос|ком / у тої краї |зам'іж |ви|де|еш // |ў
клуб хо|дили // і по|ста|нови с'та|вили / і с'п'і|вали // у нас бу|ли
х|лопц'і / о|дин на ги^етару гра|ў / о|дин на ма|нда|л'іну / а о|дин
на ба|ла|ла|йку // ми |ў ра|йон'і зан'а|ли |перше |м'і|сце |ў са|мо|д'
ей|ател'нос'т'і //

до нас |н'і|мц'і о|сту|пили / оку|п'і|рували ві|йул'і |м'і|с'ац'і /
|вос'мого ч'і|сла // і про|бу|ли у нас с'і|м |м'і|с'ац'і|ў // то|д'і
ко|ли |наш'і с'та|ли |н'і|мц'і|ў гнат' / до нас спе|р|ва ув'і|шла
роз|в'є|дка і роз|в'є|дку ве|ли |бойем // у нас бу|ли ав|то|мати і
ви|сн'то|ўки і |ўсе / а |ў |н'і|мц'і|ў тут бу|ли гар|мати і |танки // ко|ли
|наш'і за|їшли із |ху|тора / з|разу по|ч'а|ўс'а бої / |дето |утром
це бу|ло і ве^нли бої до |са|мого |веч'о|ра // |веч'о|ром |наш'і
в'і|дсту|пили у |Ара|п'і|ўку // а на |д|ругий ден' / у по|не|д'і|лок
|первого хв'і|урал'а |наш'і |ўсту|пили // а бу|ло це так / ко|ли
|наших роз|в'є|дч'і|к'і|ў |н'і|мц'і |ви|гна|ли / п'і|шли по п'і|д|валах
і де |л'уди |йе і |ўсих о|то |ў |куч'ку / |ў |куч'ку і по|ста|ви|ли нас
ро|с:тр'є|л'у|ват' п'і|д го|р'аш'ч'у |хату // |н'і|мец' о|дин із
а|ўто|мата раз по нас / ми і по|па|дали / нас с'є|м душ бу|ло //
брат м'і| / |йа і ш'ч'є з |нашого се^нла |л'уди // із а|ўто|мата
про|бі|ў / а то|д'і |їхн'і| команд'і|р хо|ди|ў |каждого
до|стрел'у|ва|ў із на|гана / у |мене пу|л'а о|тут ув'і|шла /
а п'і|д гла|зом |ви|шла // |н'і|мц'і нас по|би|ли і п'і|шли
гет' // |ч'у|йу от|зи|е|вайец':а наш ч'о|лов'і|к / |бі|ў|шій
пре|дс'і|дате|л' ко|л|хоза / жи|вий |йе хто / ка|жу |йе // |каже
в'і|н ту|ши ме^нне // |йа |йак гл'ану|ў / а у |його |ўже п'леч'і |ўже
|видно |го|ле |т'і|ло // с'н'і|гом ту|ши|ў не^н по|лу|ч'а|йец':а //
а то|д'і гл'ану|ў / по|над |хатами до|рожка бу|ла / по т'і|
до|рожк'і су|с'і|ди і|дут' / |йа з|разу з |хати |виско|ч'і|ў і з |ними
п'і|шо|ў у цен|тр // ш'ч'є |ў |ногу |ране|ний бу|ў / о|це пу|л'а
|ч'є|ре|з р'і|дного брата про|їшла і тут с'та|ла // п'і|шо|ў / а там

ме"не наш'і мама і сестри ўз'али / заве"ли в од"ну хату / бо не" даі Бог танк на погр'іб найіде ха"на ўсім // пе"ре"ішли ми ў хату / пе"ре"ноч'ували / а на ўтро ме"не ш"ч'е до од"них пе"ре"не"сли // і ч'аса ч'ере"з два наш'і ўступили // старуха мо"я жила у Нижн'іі Дуванк'і / а йа у сорок вос"мом по"паў у бол'ниц'у / а во"на робила сан'ітаркойу і там ми позна"коми"лис' // а ў п'ятде"с'ат ўто"ром пе"ре"д пер"вим майем по"іхали с'ватати // поси"пат' хо"дили і при"казували / а ў пол'і / пол'і сам плужок хо"диў / а за тим плужком сам Господ' хо"диў / Бого"родиц'а йісти но"сила Бога про"сила / зара"ди Боже жита і пше"ниц'і // прац'уваў тракто"ристом / комбаїнером / сл'есар'ем //

*Записано від Кошель Дар'ї Опанасівни, 1923 р. н.,
Кошеля Івана Кіндратовича, 1925 р. н.*

23. – *Розкаж'іть про те, як Ви працювали
піонерважатою?*

– ну була / а шо там роз"казат' ? //

– *Що ви робили?*

– шо ми робили ? // у л'іс хо"дили / тож о"то го"тови"лис' до празник'іў / на ў"с'і празники го"тови"ли концерти / п'ірам'іди ст"ройіли / то"д'і модно було //

– *З чого будували?*

– та ви шо ? //

– *А хто був фізруком?*

– та н'і / це йа / п'іонерважата / та ми о"то так стано"виліс'а / од"н'і мо"жут' так о"то на ко"л'іна стано"витіс' / на руки / д"руг'і на йіх ста"ноўл'а":а / ш"ч'е / і то"д'і о"то раз"н'і п'ірам'іди // пон'імае"ш о"то так'і п'ірам'іди // то так с"д'елайе"м / то так // а то"д'і крич'али лозунг ми да зд"раствуйе"т там комун'істична парт'іа / по"том хаі жи"ве Стал'ін / ви"гукували да зд"раствуйет комун'істич"на парт'іа або да зд"раствуйет Пер"вое Майа / ка"зали то"д'і / ўстайут'

і розход'ац'а і поч'інайут' д'елат' дру'гойе і о'то од'н'і жш
п'ідста'ноўкі / а друг'і жш л'ізут' на тих / а трет'і ш'ч'е
виш'ч'е / а ос' 'ето ка'зали / шо зам'іж |вийшла //

– Як Вас сватали?

– ої м не^нне сватали ! // н'і'йак до се^нла // ми з ним
ўстр'іч'алис'а дес' / мабут' / год'іў три / або ш'ч'е і б'іл'ше /
а тод'і зноў по х'лопц'ам йіхали і м'і'ї робіў на трактор'і // і
ноч' :у о'то йак пер'і^нсмена / во'ни уд'вох / о'дин |робе ўден' /
а другі'й |ноч' :у // так тод'і ро'били у кол'госп'і / ден' і н'іч'
|с'і'йали / о'рали / зби'рали // а тод'і о'то з'нач'іт' не^н при^еходе
ўн'іч' / та йакш'ч'о в'ін пе^ре^нходиў на ден' / та в'ін
пе^ре^нходиў і |робе і ден' / і н'іч' / а тод'і пе^ре^нходе на ден' //
так ро'били тод'і за ме^ндал'і // в'ін та'кий си^мпат'іч'ний буў
од |мене симпат'ич'н'ішії / |даже од |мене мо'лодч'і'ї // в'ін
буў |нашим та'кий |пар'ін' ро'боч'і'ї буў // д'вадц'ат' год'іў в'ін
ўже у кол'госп'і буў |луч' :і'ї ме^нхан'іза'тор // і йа о'то його і
пол'убила // ну не^н о'дин / тут бу'ли х'лопц'і / шо до |мене /
но во'ни ме^нн'і не^н бу'ли // і та'к'і во'ни // не^н до ду'ш'і // не^н
мо'го к'ласа / бу'ли од |мене тро'хи старш'і / ну ч'ос' / йак
от |кажут' / не^н отоз'валос' |серце / а цеї пре^нд'ло'жиў / да'ваї
п'роїдемос' // йа і п'ішла // і по'том о'то так по'ч'али і
по'ч'али // о'дин там / хо'диў до |мене м'і'ї однок'ласник // та'кий
в'ін гра'мотний / на'ч'ітаний // в'ін о'це так кни'жки о'ц'і ўс'і /
о'це там о'це х'в'ізка / ге^ног'рахв'і'я / та його не^н об'дуре'ш //
в'ін йак о'то поч'не зада'вати ўч'іте^нл'ам / во'ни не^н ў'м'іли
йому отв'ітити // ну і ў'с'ім до ду'ш'і / не^н п'ідоїшоў //

– Чи ворожили Ви на свята?

– да // б'ігали ми / це ш'ч'е ми ў ш'колу хо'дили / б'ігали /
о'то га'дали // кидали ч'ере^нз |хату бо'тинки о'то п'ід Роже^нство
так тод'і ч'ули // о'то ўже |зараз по-но'вому // н'і |зараз ос'
ўже йакос' поч'али / ос' його ўже поч'али роз'казуват' // а
то йак ми ш'ч'е бу'ли д'іўч'атами / то |тоже ўже так р'ідко
це / йак мо'я се^нстра / во'на з два'нац' :а'того |года / то'д'і ўсе
це бу'ло / у'ц'і га'дан' :а // а ми ўже йакос' вос'питувалис' при

Со́йуз'і / при комун'істич'н'їй парт'її во́ни ўже посту́пово /
посту́пово в'їдходили //

– *Так Ви не пекли паски на Великдень?*

– н'ї / л'уди во́ни ж отм'їч'али о́це ўсе // во́но йак
сказа́т' / по Консти́туц'її не^н було́ йо́го і не в'їдм'їч'али
йо́го / а л'уди са́ме і йо́го не^н за́пр'їш'ч'али / пе^нкли і
об'аза́тел'но //

– *Хто у Вас нік у родині?*

– ма́ма // хо́рош'ї па́ски пе^нкла // у в'їдрах да́же пе^нкли
па́ски // йа то по́мн'у бу́ли го́да так'ї / ну це ж три́ц'ат'
тре́т'їй / це йа то з два́ц'ат' ч'е^нтве́ртого го́ду / ну три́ц'ати́й
го́д / три́ц'ат' тре́т'їй це ж вообш'ч'е голо́доўка бу́ла / ну
то́д'ї не^н пе^нкли ко́нешно / бо н'їз'ч'о́го бу́ло // а по́том о́це /
ну до во́йни там то́же йа по́мн'у / шо бу́ли го́да хо́рош'ї /
хо́рош'ї па́ски да так'ї па́ски хо́рош'ї пе^нкли // то́д'ї у
ка́ждих л'уде́й / тут у ко́ждої хати бу́ла п'їч' сво́йа / та́ка
п'їч' / шо́б хл'ї́б пе^нкли // це ўже ко́ли о́то п'їшло та́ке / шо
поч'а́ли хл'ї́б у ма́газини во́зити / а то ж л'уди спе^нц'їа́л'но
печ'ї ро́били д'л'а то́го / шо́б хл'ї́б пе^нк'ти // а ў тих п'їч'а́х
ї хл'ї́б хо́роши́й / і па́ски / і пиро́ги // та ўсе та́ке ўку́сне / а
ш'ч'е йак до́бавити ту́ди пр'ано́с'т'ї / так о́т'ї і пр'ани́ки
ме^нн'ї не^н нуж'н'ї / до́машн'ї наба́гато ўкус'н'їш'ї //

– *Які Ви знаєте приказки, прислів'я, прикмети?*

– при́казку от йа у́ч'ора ка́зала / шо ба́гато ч'ор'т'їў /
по́том шо по́с'їе'ш / те ї по́жнеш // по́том йа зна́йу / шо
ка́жут' / йа́блuch'ко от йа́блун'ки да́леко не^н от'коти́ц'а //
о́тож йа́ка йа́блун'ка так'ї і йа́блука // ну не^н зна́йу йа
б'їл'ше та́ких ш'ч'е // ну мо́же ш'ч'е ста́рїй шо зна́є //

– *Чи брали Ви участь у самодіяльності?*

– та́н'ц'ува́ла йа / с'п'їва́ла / і ў поста́новах г'ра́ли //

– *Які у Вас були ролі?*

– бе^нзта́лан:у зна́йу раз іг'ра́ли // то йа о́то бе^нзта́лан:у
г'ра́ла / а м'ї́й з'а́т' / ста́ршої се^нст'ри бу́ў о́тої хло́пец'
йакра́з // а по́том іш'ч'е г'ра́ли На́талку Пол'таўку // ра́н'їше

тут у 'Верхн'ї Ду'ван'ц'ї то'д'ї 'весе'ло бу'ло / а клуб бу'ю по'ганї // ну там / 'може на капу'с'т'анику / там сто'їала о'так бу'ю клуб / там ко'лис' 'церква бу'ла // та 'церква 'тоже й'а'ка хороша бу'ла ! // два 'куполи // кра'сива // а по'том й'її разо'рили / разо'мали // а й'а 'пом'н'у ту 'церкву // й'а 'уже і ве'ли'ч'ен'ка бу'ла / 'мабут' / дес' у трет'її клас хо'дила // 'пом'н'у 'ї й'а'ком це го'ду // 'помн'у хоро'шо й'а ту 'церкву / 'помн'у / й'ак бу'ло о'то заз'вон'ат' т'ї колоко'ла // как во'но симво'л'ич'но бу'ло // разо'мали і 'ї 'Ниж'н'ї Ду'ван'ц'ї / о'то де вас зоб'рали / пост'рой'їли там клуб м'їж 'церквою / а бу'ло до'уго сто'їала / с'уди хо'дили 'с'ї ближн'ї хуто'рки / 'села / й'ак'ї с'уди й'їздили / хо'дили л'уди // у 'мод'ї бу'ло // і ш'ч'е й'а 'пом'н'у / й'ак слу'жили // бу'ла й'а // ме'н'ї шо не' пон'равилос' то'д'ї 'ї 'церкв'ї / так це шо у'сїх одн'їейу т'р'апоч'койу вити'ра'ї / шо в'їн там наби'єре ту 'ложе'ч'ку малесе'н'ку то'го 'меду / ч'ї шо во'но там ? // в'їно // і 'усе ж' тре / во'но у 'кого і не' поб'їжит' / ха'ї сво'їейу / а в'їн об'азаг'ел'но // так о'це й'а 'помн'у / шо ме'н'ї там не' пон'равилос' / та 'ї по'том ми не' балакали / л'уди ту'ди хо'д'ат' 'ї'с'ак'ї // п'ра'їда ? // а по'том ми хо'дили / то'д'ї то комсо'мол'с'ка / то ж бу'ли п'їо'нери / а по'том комсо'мол'ц'ї // це нас п'р'амо з'ї школи / 'с'о'мого класу / 'уже заста'їл'али / шоб ми посту'пали 'ї комсо'мол / і п'їшки хо'дили 'ї 'Нижн'у Ду'ванку / шоб там б'їлет полу'ч'їт' / шоб там запи'сали і прийн'али / і с'тати комсо'молом // п'їшки / то'д'ї ж а'ї'тобуси не' хо'дили / це ж до во'їни ш'ч'е й'а посту'пала // а це 'уже п'їсла во'їни бу'ю м'її тут однокласник бу'ю тут се'кре'та'рем комсо'мол'с'кой орган'їзац'її // о'тож в'їн нас соби'ра'ї / у 'н'ого п'росто робота така / а в'їн такий о'хотнїй бу'ю ке'рувати моло'д'ож'у // о'то й'ак при'єдмає / хо'д'їт' у те се'ло // і 'ноч'у:у їде'мо за с'їм к'їлометр'ї'ю / за 'дес'ат' / пост'авимо о'це ж о'ц'у само'д'єйател'нос'т' і по'том же ве'р'тайе'мос' до'дому //

– Ви розповідали, як були в Німеччині. А коли приїхали додому, то з чим зіштовхнулися?

– приве^зли ме^не / там йак^раз т^тотка во^зила / ўже х^лоп^ц’і ро^били дес^т там на ^шахт^т’і // моло^д’і х^лоп^ц’і / йі^йі син / во^на приве^зла на ^кон^ах йіх на ^пойїзд туди і ми приїхали з ^подругой / во^на нас зоб^рала с^уди / приве^зла // п^ішла зразу ж у колгосп робити / ро^била йа вообш^ч’е така іспол^н’іт’ел^на була / шо ме^н’і с^разу те ^л’іто прем^ійу дали / прем^ійу таки платок / два платки праўда / і ш^ч’е шос^т не^пом^н’у // ш^ч’е шос^т дали не пом^н’у / ўже забула / платок б^іл^шій і платок меншій // а то^д’і ме^н’і тут ч^ос^т не^пон^рави^елос^т і поїхала до се^ст^ри / во^на ў С^ватово жи^ла // хот^іла с^тати / не^прий^н’али / а то^д’і ме^н’і посо^в’ітували у ш^колу п^іонерва^жатойу // йа по^том ўско^рах п^ішла ў ш^колу п^іонерва^жатойу / там ко^н’ешно же було не^плохо / ^ллуч^е / ч^ем у колгосп^і // у колгосп^і було то^д’і ^дуже т^рудно / т^рудно // так ро^били ўсе т^рапками ж^ін^ки / уби^рали ло^патами і ^вилами // ч^олов^ік^іў було ^мало / і то во^ни то^д’і ж були йак бо^ги // йіх же ^мало // во^ни ж ш^ч’е і так були / тої без ру^ки / тої без но^ги / буў о^дин у^ч’іте^л / та і по^мер / йо^му було ўже / ^мабут^т / ш^ізде^с’ат // в^ін йак скинуў со^роч^ку / а йа йак поди^вилас^т / йа^кий у ^н’ого то на с^пин^і / пр^ам ^вийамки / ^рани // страшно ! // йак г^л’анеш / ^ц’і ш^рами // ну вот поро^билас^т п^іят год і то^д’і ви^йшла ^зам^іж на роз^в’ілку // і о^п’ат у колгосп // і поч^алос^т / і ос^т тут ўже ме^н’і було ^дуже / ^дуже т^рудно // д^ітеї йа наро^дила ба^гато //

– Скільки у Вас дітей?

– п^іятеро // да // п^іятеро д^ітеї // а на йіх йа^кос^т ў^н’іман[’]йа і не^була / шо ў мен^е така ве^ликас^т ім[’]йа // г^лаўна не^ма ^газу / і св^ет по^йави^ўс^а ўже п^ізно / і т^реба усп^івати з ус^іма шоб / а ^ходим ^рано і вообш^ч’е то д^ілили // то^д’і так д^ілили / о^це нас[’]йали ге^к’тар сто / ^мабут^т / бур[’]ак^іў // два ге^к’тара на ^женш^ч’іну бур[’]ак^іў при^па^дало / ^сахарних бур[’]ак^іў // та йіх ^надо два ^разі про^полот^т / а по^том у^брат^т і

погрузит' / і машина виве"зе і ўсе це ж'інки // йа нач'іс'т'у дес' йашч'ік'іў / а йашч'іки п'ятде"с'ат к'ілог'рам'іў / йа нач'іс'т'у йашч'ік'іў с'імде"с'ат і друга мойа су"с'ідка / і ми повин'і / дв'і нас / сне"с'ти в одну куч'у // це пре"дстаў со"б'і / йа ж т'іл'ки сто 'сорок / сто п'ятде"с'ат / пе"ре"т'аг'ти // робили ми вообш'ч'е багато / йак мужи'ки / а полу'чали мало // і тод'і ж йа вийшла зам'іж і у 'того мужи'ка була хатка мален'ка / йак у Ше"ўч'енка / одна хата // пога'нен'ка // ми ж тод'і поч'али хлопо'тат' / шоб луч'у хату // пост'ройіли ми там // купили // ст'ройілас'а хата / а ми йі'йи купили / йа ж йо'му кажу / та дава' же" тут і ст'ройіт' / тут мойі ро'д'іт'ел'і жили / тут і бол'ниц'а / тут і ш'кола / тут і кол'госп / і центр же" тут // н'і / йо'му т'іл'ки схо'т'іло"с'а там // ну йа йо'го не" мо'гла / а йа вообш'ч'е та'ка / не"нас'тоїч'іва / йак'би йа та'ки насто'йала / в'ін би по'том пон'аў би і сам / во'но б луч'е і було // ну ўсе раўно ми пост'ройіли одну хату там / але мала // у нас с'ім'яа поч'ала прибаў'латис'а / малувато / т'існу'вато нам було // то'д'і ми надумали о'п'ат' ст'ройіт' // тод'і ўже д'іти наш'і / с'таршій син ўже ш'колу кон'ч'іў / йак ми о'це поч'али / в'іс'ім клас'іў // йо'му ўже т'реба було ходити ў 'Ниж'н'у Ду'ванку / тут не" було / бо тод'і дал'ше клас'іў // було поч'али так тоже по-мален'ку // хлоп'ці / йак кон'ч'іли дес'ат' клас'іў / в 'арм'ію зоб'рали одного / тої ш'ч'е не" при'шоў / другога зоб'рали // с'таршій при'шоў меншій ш'ч'е с'луже / т'рет'ого зоб'рали // пре"дстаў'л'ае"ш / йак це? // і ос'ін'у зоб'ірали / ко'ли та'кі'о'то л'убите"л' / йак напри'глаша 'б'іл'ше ста // от страш'не // по'гр'аз'і / нане"сут' // ої 'мама 'родна'я ! // ск'іл'ки ме"н'і дос'талос'а ! // поки йа по'мийу т'і по'ли / поў'б'ірайу / поки прибе"ру п'ісл'а 'того / шо в 'арм'ію / т'іл'ки то об'а'зат'ел'но / шоб л'уде'і // так 'надо було не" при'глашат' так багато л'уде'і / а во'ни тої со"б'і / а тої хо'рошій п'рійател' / тої хо'рошій п'рійател' і клич' //

– *Що робили на проводах?*

– на п'роводах та водку п'іли // та шо? // то потан'ц'уйут' /

то пос'п'івайут' / а тож б'іл'ше // тод'і це ў с'імде"с'атих ро'ках дес' / ми йо'го прово'жали свої'х си'н'іў / так водку пи'ли о'тими ста'канами здо'ровими // да тод'і та'ка ду'рац'ка була мо'да // х'іба так мо'жна ? // йа не з'найу //

24. Ну / йак було / було / йак було // хо'дила ў ш'колу / конч'іла // це ж тод'і було т'іки с'ім клас'іў // мо'йа се"стра була с'тарша / за'конч'іла техн'ікум у'ч'ітел'с'кії // по'том з'найе"те / там Ни"ко'но'р'іўка / йа там у'вос'мії клас хо'дила / тут вос'мір'іч'ки не" було // а л'ітом у'сорок п'ершому ї во'їна поч'алас'а // ну / н'імц'і з'доро'во тод'і на'ших г'нали // а ми се"стро'ю / йі'ї ч'оло'в'іка заб'рали // йа при'їхала ш'е ў де"ў'їатий клас хо'дити / а во'ни зда'йут' го'род за го'родом // йа ка'жу / ма'бут' / по'йїду до'дому // а во'на ка'же / н'е / да'ваї ш'е т'рошки по'буде"м // ш'колу ўже за'крили / у'же н'іч'ого було хо'дит' // н'імц'і го'род за го'родом зан'імали / і ми з'нейу соб'ралис'а / ўз'али о'дин ч'ама'дан // у'нейї бу'ў си'нок із' соро'кового го'ду / це ж тод'і і го'ду не" було // о'це ми і при'їхали в'іц'іла / ўсе побро'сала во'на там на квар'т'ір'і / там во'но дес' // а тод'і за'їнали ж і тут н'імц'і / хо'дили то до'роги ст'ройіли / ре"мон'т'ірували / не" ст'ройіли / а ре"мон'т'ірували / заста'ўл'али // на'ш'і од'ступали / а ми йіхали за' ними і ре"мон'т'ірували // тод'і поч'али брат' мо'лодих у'Ге'р'ман'ію // йа хо'дила у'Ни'жн'у Ду'ванку / раз схо'дила на ко'м'іс'ію / у'род'і / йак не" про'їшла // йа тод'і була та'ка ма'нен'ка / худен'ка // во'ни ме'не п'ервий раз йак не" ў'з'али / а д'ругий раз на'знач'іли ш'е на д'ругий / заб'рали // заб'рали ме"не / ш'е і б'рата ме'н'шого / а він та'кий бу'ў х'ворий / на н'ого йак на'палис' ч'і'р'а'ки // це /ме"н'і ка'же"ц'а / во'но не" ну'жно // рос'казувати // ну заб'рали нас / а тоді ж" нас пове'з'ли / у' ва'гони та'к'і ро'боч'і по'гру'зили / бе"з в'ікон / од'н'і д'вер'і // а кої йак'і поч'али ба'ч'іти / шо там мо'жна ўте"кти // ба'ч'імо / шо то'го не"ма // то то'го не"ма // пове'з'ли нас до' Хар'кова / а ў мене там дв'і

т'отки жиєли ў Хар'ков'і / мамин'і сестри // і ш'е з одного сеїла буїли т'отки / от ми і побалакали / даваї утеч'ем // ўстанем / п'їдем до т'оток / пережиєвем // а тод'і жш / думайу / а брат тожш неї може / в'ін же хоїдит' / даже йоїму неїл'з'а буїло // а йак же йа йоїго брос'у / думала / може / там ч'і штани пос'т'їрайу // одвезїли нас до Герман'її / поч'али росприд'їл'ати // од'їїли мене от брата / ўс'о раїно хїлопц'їў жеї забрали / туїди куїдис' повезїли / а нас с'уїди //

при веїзїли нас у л'їс / постройок там мало / т'їки барака два / нач'ал'н'їки жиєли ото там / та ї ми жиєли // нас поставїєли ў два р'ади // за гоїроди хоїдили на роботу // а роботали там / копали йамаи / на в'єрно канал'їзац'їїу // ж'їнки / ми сам'ї ж'їнки там буїли / д'їўч'ата вобш'ем / неї ж'їнки // по ш'їснац'ат' / а то ї по ш'їснац'ат' неї споўнїєлос' // ну копали так х'їба сам'ї ж'їнки // наш'ї рус'к'ї д'їўч'ата ўс'ї робоч'ї буїли // а нам казали / там ш'е ї пол'аки буїли / д'ад'ки так'ї / та кажут' / ої / д'їўч'ата / ви та заїдуже робиєте // тут приїїж:али француїжанки / а ў них / каже / так'ї локони // поприєходили / йїм дали лопати / а воїни / кажут' / на кон'ч'їк набеїре / а тод'ї стоїїт' дивїєц'а / куїди жш воїно полеїтит' // а ви / каже / так робиєте / а ми кажеїм / так приєвикли / так йїх / каже / послали на д'руг'ї роботи // отоїж ми так і хоїдили / а йїїсти нам давали / одїна хл'їбїнка таїка / ну таїка / йак зараз / кирпич'їком / на ц'їлії тїжден' отої нам давали // а потом увеч'єр'ї / йак приєходили / так давали із бр'укви суп // а бр'уква / це таїке / йак ото бур'аки кормов'ї // а т'їки раз на тїждеїн' давали пеїрловуї кашу / це йак пїразник буў / пеїрловаї каша / це зїнач'їт' дїобре //

давали ш'є каву беїз сахару / беїз н'їч'ого / гар'ач'єн'ку поїпит' // а от одїного р'азу з роботи ми приїходиїм // а ми шо / зам'їтїєли / шо бр'уква леїїжит' і шо мїжна йїїї кр'асти / ну йїїсти хоч'єц'а / ї поч'али ми кр'асти ц'у бр'укву //

ч'істимо / а шкаралупи н'іде викидати // йаш'ч'ік мусорний / а коло вор'іт на возвишенос'т'і пол'іцаї сидит' / нас стереже / в'ін усе бач'іт' // ноч'у к'рали / а кухарки зам'ітили // а нам таз'іки давали / так'і / шо пос'т'ірат' і помиц'а / так під кроват' і ў таз'іки складаєм ц'і шкаралупки // а там була нач'ал'ниц'а / н'емка // приїшла вона пров'ірити / така вона допитна була // прийшла / йак пров'іриєла / а воїни ўже з верхом т'і тазики стой'ат' // викидала за ворота і прос'т'ін'і / і наше барахло туди / бр'укву змішала з нашим барахлом // а ми так / йак приходім / отак йак ідемо / то барак наш видно // ми долж'ні отак об'їти двер'і і нам же / йак доходиєм / воно видно / шо наше барахло з бр'уквою перем'ішали // ми зразу так зл'акалис', поч'уствовали / шо виноват'і // прийшли / вона крич'іт' // оце / каже / поки пор'адок не навезде'те / не получ'іте виїсти // ну / н'іч'ого / давайте наводити пор'адок до дванац'яти ч'асоў / т'іки навели / вона крич'іт' на нас // а ми плач'єм / стоймо плач'єм / ми ш'е там йїї казали / шо ми голод'ні / а шо нам йісти не хватає / розкажуємо / шо нам така хл'їбинка на тижден' // вона йак поч'ала // ви знаєте / шо воїна / йак на фронт'і л'уди страдають / там тоже не доїдають // ну / вобш'ч'ем / шо йї там доказуват' //

ми були на т'ім бере'з'і Ел'би / поч'ули ми / н'е / от вес'ноу приїїж:ає новий / заби'рає вос'ме'рих д'їч'ат' / і йа туди попала // заби'рає с:обойу // йідемо / воно жш там у л'іс'і / а тод'і в'ін нас ве'зе // а ў них так до'роги / а понад до'рогойу йаблука рос'тут' / а ми думаем / гл'ан' / н'іх'то не рве // ми бн то нарвали / та ма'шина ш'видко йіде //

Записано від Лінник Ніни Савелівни, 1924 р. н.

с. Нижня Дуванка

Розташоване на річці Красній, притоці Сіверського Дінця, там, де впадають у неї річки Дуванка та Гнила.

Перші жителі оселилися в долинах річок Дуванної та Красної наприкінці XVII – на початку XVIII ст.

Поселення Нижньої Дуванки виникло в 30-х рр. XVIII ст. Його мешканці склалися з військових обивателів і підданих ізюмського сотника Краснокутського, який у 60-х рр. XVIII ст. потрапив в опалу й був розжалуваний і висланий Петром III до Казані. Маєток забрали в казну. Назва мотивована тим, що землі села знаходилися нижче від витоків р. Дуванки.

1. Ну / ра^н'іше |думали / шо йес'т' домо^ввик у |каждому |дом'і / жи^еве на го^р'іш'ч'і / і |коли ў ха^з'аїств'і |случ'іц':а |йа^кес' не^ш'ч'ас'т'а / ш'ч'і|тайут' / шо то зро^биў домо^ввик / у |два'ц':ат' |трет'ому |году бат'ки ўно^ч'і |поїїхали ў |город |м'ін'ат' |масло / а |д'іти |осталис' |дома // |їх |було |т^роїе / на пе^ч'і // |си^ед'іли |при |каган'ц'і / |роз|казували |каз'ки // |це |дв'і |моїїх |се^с'три і |брат // |по^ч'ули / |йак |відч'інилис' |двері |с'інешн'і і |хат'н'і // |ч'ути |було / |йак |ш'ч'ос' |заїшло ў |хату |ї |стало |вим'ітат' |м'іт'лоу |по |хат'і // |о^ни |пол'акалис'а // |но |о^но |не^доўго |вим'італо / |виїшло |з |хати // |ч'ере^з |год |по |р'ешен'їю |суда |нашу |хату |о^дсудіў |тої |ха^з'айін / |шо |п'родаў |нам |хату / і |нас |вигнали // у |сорок |д^ругому ў |серпн'і |м'іс'ац'і |у |нас |на |ква^тир'і |були |дв'і |д'іўч'ат' |л'отного |сос^таву // |це |була |воїна // ўно^ч'і / |ч'а^са ў |три / |може / |ч'отир'і / |по^ч'ули |на |го^р'іш'ч'і / |шо^рох / |хтос' |топайе / |йак |но^гами // |пот'ім |т'агне |до |краю |із |вугла |зе^р'но / |жито |там |ле^жало // |так |йак |м'і |шок |т'агне // |по^коїна |бабушка |Шура |ме^не |розбу|дила / і |т'і |д'іўч'ата |прос'нулис' // |тоже |ч'ули // |йа |хо^т'іў |виїти ў |с'іни / |ме^не |не^пус'тили / |шоб |т'і |граб'іт'ел'і |не^при|били // |йа |вил'із |у |в'ікно / |п'ішоў |до |су^с'іда / |йа^кий ў |тої |ч'ас |ро^биў |у |м'іл'іц'їйі / |но |його |не^пока^залос' |дома // |йа |ве^р'нуўс'а ўпйат' |ч'ере^з |в'ікно // |с^коро |по^ч'ало |с'в'ітат' / |йа |виїшоў |у |с'іни / |на |го^р'іш'ч'е |пол'із // |у^се |на |м'іс'т'і // а |шо |там |ч'уло^с'а / |йа |ска^зат'

не^нможу // т'іл'ки ч'ере^нз м'іс'ац' н'імц'і б'лижч'е
п'ідсту^пили // зай^н'али Хар'коў / і нам дове^нлос'а усе
бро^сат' і е^нваку^йровац':а // запр'агли пару^конеї / нап'яли
шалаш / д'ітеї поса^дили і по^йїхали //

Записано від Смальяка Миколи Дмитровича, 1909 р. н.

2. Домови^ки жи^вут' на го^р'іш'ч'і // при^ви^кайут' до
сво^йїх хаз'аїї // йак'шо хаз'аїн пе^ре^йїздит' / то домо^вик
може пе^ре^йїхати // а йак'шо йо^му там не^н по^добайец':а /
в'ін поч'інайе шум'іти // домови^к'іў треба за^добр'увати //
на го^р'іш'ч'і у вуг^лу ло^жут' ку^ожух //

во^д'аники жи^вут' у р'іч'к'і або ста^ўку // бо^лот'ани^ки
жи^вут' у бо^лот'і / л'ісови^ки жи^вут' у л'іс'і // хаз'аїн
л'ісу //

Записано від Мірошниченко Ганни Василівни, 1920 р. н.

3. З во^ўни ба^гато із^д'ел'її ро^били / пр'али пр'ажу /
ўй^азали плат^ки / рука^виц'і / т'кали на т'кац'ком стан^ку
сук^но / із йа^кого ізго^тоў^л'али с^витки / он^уч'і ў ла^пт'і //
ла^пт'і ізго^тоў^л'али із пр'ади^ва //

а ко^нопл'і / це пр'ади^во // дл'а то^го / шоп^к вит^кат'
полот^но / сна^ч'ала на пр'ажу на пр'ат^к'і // а по^том із пр'аж'і
ос'н'іўни^ц'і / на йа^ких пр'ажу го^тови^ели до т'кац'кого
стан^ка // а по^том на т'кац'ком стан^ку ви^ети^екали полот^но //

Записано від Михайліченко Клавдії Пилипівни, 1918 р. н.

4. Йак бу^ли ми ма^лими / на ўго^родах с'ійали пр'ади^ва //
бу^ла ма^т'ірка і бу^ла п'лос'к'ін // од^ну ви^би^ерали ра^н'іше /
т'іки не^н з^найу / ч'і п'лос'к'ін' / ч'і ма^т'ірку / ви^би^ералас'
ра^н'іше / а пот'ім тер^ли // мо^ч'ілі ў р'іц'і / с^нопи^ки
ўй^азали / мо^ч'ілі / ви^би^ерали / йак у^же во^но у^кисне //

с|ставиєли / воно сушило с'а // були такі де^ре^уйан'і /
ла|малки йїх називали // ла|мали же^н пр'ад'иво // застаўл'али
но|гами м'ати // йак помнеш но|гами / то|д'і його ц'іпайут' /
а пот'ім уже його пр'адут' / ни^тки то|нен'к'і // і т|кали
полот|но // полотн'ан'і т'і були / простиєн'і полотн'ан'і / і
шили сороч'ки полотн'ан'і / шили / ви^шиєвали / красиєв'і
були / то|нен'ке полотно було //

Записано від Бервено Марії Григорівни, 1930 р. н.

с. Новониканорівка

*Село підпорядковане Нижньодуванській селищній раді,
засноване 1780 року.*

1. Нада на|р'ізат' с'т'оже^чок таких / клуб^кі^у / а
по|том / і ба|гато клуб^кі^у / а по|том буде^м снуват' // йес'т'
спе^ці^ал'но така ос'н'і^уни^ца / уста|наўл'уйиш дес'у |хаг'і /
а |можно і |даже там на ч'ом у|годно / на за|бор'і |можно / на
ти^ену |можно оснуват' / а по|том устаўл'айемо ве^рстаг' //
ве^рстаг' устаўл'айемо / зат'а|гайемо ц'і зос'н'і^уни^ці ц'і
ж ни^тки у |бердо / у на|ч'ін':а і на|кач'уйім на вал / та|кий
вал / на|кач'уйім ц'і ни^тки / по|том ч'оўни^еки так / і дл'ін':і
на|мотуйім туди т'і |сам'і с'т'ожи^чки і п'ідн'іж^шку
на|даўл'уйеш рас // ў|кинуў о|дин ч'оўни^чок / то|д'і на д|ругу
п'ідн'іж^шку / во|на уже і кре^пила // і л'а|дойу при^едаўл'уйиш
о|так при^стукуйиш / шоб було ту|ген'ко // ну і так же ж^ш
аш по|кам'іс'т' до |самого кон'ц'а по|ка |витч'уц'а о|т'і ўс'і
ни^тки / шо на|коч'єн'і на |тому валу //

– Як устанавляють верстати?

– ну йак уста|наўл'уйуц'а / бо|ковини із ве^рстаг' / по|том
кла|дуг' же ш тої |самий вал / шо на|кач'уєват' о|ц'і ш |сам'і
ни^тки / і кре^пп'айут' ў|гор'і / ў|гор'і за|кре^пп'айут' л'а|ду /
о|це ш о|ц'а л'а|да / шо ўстаўл'айец'а туди на|ч'ін':а / |бердо / а
по|том на|ч'ін':а / там та|к'і мо|тузи^чки / а то|д'і кол'іш'атка /

по тих кол'іш'атках |ход'ат' т'і мо'тузоч'ки / йак |т'іл'ки
|вистави'єў п'ідн'іж'ш'ку одну / нас'тупи'єш на п'ідн'іж'ш'ку /
дру'га п'ідн'імайец'а і о'то то'б'і кол'іш'атка т'і ган'айут'
о'це на'ч'ін':а // і о'то так з'є п'ідн'іж'ш'ки на п'ідн'іж'ш'ку // ту
нажи'ємайеш на низ / а та ў'гору п'ідн'імайец':а і о'це ж |цими
|ч'оўни'ками ту'ди с'у'ди // там х'вак'ел' та'кий полу'ч'айец'а //
йак |т'іл'ки о'це ж нам |нада |виступит' / зак'ласти ц'і
|ч'оўни'ки / хоч' во'ни то доў'ген'к'і / зак'лала / а по'том дру'гу
одн'іж'ш'ку |виступи'єла / а це / а |л'адою при'єби'єваї |гарно /
шоб бу'ло ту'ген'ко / шоб не^м бу'ло д'ірок у |тому і о'тош
с'т'ож'ш'ками ту'да с'у'да ви'єсту'пайіш / і ту ви'єсту'пайіш / ту
на|низ опу'скайіш / і так і тої //

– *Що таке бердо?*

– а |бердо / шо ўстаў'л'айец'а ў |л'аду // |саме о'цим
|бердом при'єби'євайіш о'ц'і ни'єт'ки / ч'і т'і о'ц'і с'т'ож'ш'ки //
с'т'ож'ш'ку о'це ж / йак зак'лала / а там |бердо / во'но з'робле'не
з оч'є'прету / во'но ту'ге // і то ти о'так ш'л'опайіш т'і'йейу
|л'адою ту'ген'ко // во'на при'єби'єва і при'єби'єва // і то ж б'із'
кон'ц'а ви'єсту'пайіш / прот'а'гла у тої краї / |виступи'єла і
с'разу ж |л'адою при'єби'єваї і аб'ратно |бердом / а на'ч'ін':а
там за |л'адою с'л'і'дом |тоже ж |робе // о'це ш то'б'і о'ц'і
во'рота / шо за'ход'ат' о'ц'і т'і / шо зак'ла'дайіш ни'єт'ки //

2. Ве'ч'ір'ниц'і бу'ли //д'іў'ч'ата с'ходи'єлис' в одну |хату
і шо'небут' ро'били // хто пр'аў воўну / хто ўйа'заў з воўни //
і нос'ки ўйа'зали з воўни / і на воўну отпраў'л'али нос'ки /
і благо'дарнос'т'і полу'ч'али за це // о'це ж по'стри'єжут'
о'веч'ку / то'д'і |йес'л'і |гарна воўна / нами'єкали на |греб'ін' /
а |греб'ін' та'кий / ну йак то'б'і ска'зат' / бу'ло д'ниш'ч'є / у
те д'ниш'ч'є зак'ла'дали цеї |греб'ін' / а |греб'ін' / йак о'це
гре'б'іш'ки / у вас же ш те^мпер гре'б'іш'к'іў не^мма / а ц'і
ро'ш'оски / а то гре'б'іш'ки / ну |т'іл'ки в'ін з'робле'ний з
|дере'ва і д'л'ін':і ў |н'ого зуп'ки // і о'то нами'єкали ко'лис' на
тої / йак т'кали те полот'но / так на тої |греб'ін' нами'єкали

п'р'ад'іво / а то йес'л'і д'л'ін:а воўна / нада нап'р'асти на
 платок то'несе"н'ко то'несе"н'ко / так нами'кали на тої
 г'реб'ін' і ч'есали йо'го / ч'есали ту воўну / а то'д'і п'р'али
 то'несе"н'ко/ йак о'то нитка ка'тушка / а по'том уд'воє іс:
 укували / іск'руч'ували / а на п'р'аху ш'тоже і тої ро'били /
 плат'ки ўй'азали // ў л'убойі / йа'кій у'зор не" побач'іш / і тої
 зўй'азали / і ве"ч'о'рами си'д'ілі // хто те ро'бе / хто но'сок
 ўй'аже / а хто / а то у'воўну ўй'азали но'соч'ки і пе"ре"си'елали
 на хронт// так о'то ми поси'елали/ўс'ід'іў'ч'ага/такнаўй'азаў /
 то'д'і по'силку поси'елайут' // ну на це ўже п'р'али / то йак на
 пла'ток то'несе"н'ко п'р'али / а на т'і / на 'вар'е'шки п'р'али
 тоўс'тен'ко / шоп 'тепл'і бу'ли // бу'ло ж 'в:еч'ер'і си'ди'емо /
 ку'ди там / то'д'і ж те"ле"в'ізора не" бу'ло і при'е 'ламп'і це
 ж при'етс'таўте / те"пер с'в'ет он йа'кій / а то'д'і 'лампа / та
 хара'шо / йак ке"ра'сина йе / а то кага'нец' у та'р'ілку / т'рошки
 ол'ійі туди / 'ватки і та'кій хв'ітели'к з'робл'ат' і т'іл'ки
 бли'с'тит' і ўсе ро'били при ка'ган'ч'іках // а д'н'ом йшли на
 ро'боту // а це ўсе // і с'п'івали там / у'се бу'ло //

п'р'аха то'д'і ж" тоже та'ка бу'ла // коле"со / тут ш'пул'а /
 'вилка нази'валас'а / о'тож і но'гойу к'рути'ш // те коле"со
 к'рути'ц'а / шну'ри над'іт'і на те коле"со / а з'верху 'вилки та'к'і
 з'робле"н'і кр'у'ч'еч'ки / шоп т'а'гли ж нитку та ш'пул'у //
 ш'пул'а з'робле"на / ну йак то'б'і роска'зат' / ну х'тозна / йа не"
 з'найу йак / ш'пул'а / йак у ма'шин'ц'і ш'пул'ка / а то ж здо'рова
 ш'пул'а / і о'то ж на ту ш'пул'у / на т'і кр'у'ч'еч'ки над'івали
 ц'у нитку // а там у'тому закла'далас'а ц'а ка'тушка / шо на
 'нейі ка'тали / там д'і'роч'ка та'ка ви'ходила с'уди і о'то ж"
 туди ми с'микали ч'і ў ру'ц'і де'р'жали ту воўну с'микали /
 ч'і / може / хто на г'реб'ін' на тої і 'тоже ж о'то і п'р'али // йак
 ш'пул'у поўну нап'р'ал / з'нач'іт' зн'і'мали / а д'ругу ш'пул'у
 над'івали / і так о'то ўсе і ро'били // а по'том с:укували // а
 с:укували / кру'тили ш'пул'у на п'раві'б'ік / а йак 'нада с:у'кат'
 о'це ж дв'і с'тоїки / то'д'і 'нада п'р'аху на л'еві'б'ік / і во'на
 то'д'і ск'руч'у'йец'а / а на п'раві'же ж во'на не" полу'ч'айец'а /

роск'руч'уיעц'а / ми ж на п'равий пр'али / а на л'евий у же іск'руч'ували / с:укували // і тод'і ж о'то із 'того ч'і ўй'азали / ч'і плат'ки йак / так то'несе"н'ко дл'а плат'к'іў // 'гарн'і плат'ки були / пр'али к'руже"во // к'руже"во іс 'того се"ре"дина там плат'оч'на ўй'аска / а тут же ж каїма круже"ўй'ана // ої хара'шо ўй'азали тод'і плат'ки / було йак над'інут' / і'дут' на 'вулі"ц'у / по'верх оде"жини пла'ток рос'тели"ц'а по ўс'іх г'руд'ах / а в'ін же ж йак 'вимал'уваній // у'се те ро'били / у'се ру'ками ро'били / у'се ру'ками //

– *Фарбували чимось чи ні?*

– а де тод'і та к'раска / н'іч'ого не" к'расі'ели // 'бі'ле було / ну там хто дос'тانه там де к'раску / 'може / та'ке шос' пок'расе / 'вар'ушки / а плат'ки не" к'расі'ели / н'е / були 'бі'лі / а'журн'і назі"вали плат'ки / то ў же тої пла'ток у'вес' / ну та'кій / йак круже"ўй'аній // тод'і пови"уч'ували"с'а / з'дорово ро'били ўсе / ну / а ўсе ру'ками ро'били // о'то ж і т'кали так // у'се ж ру'ками ро'билос'а // і по'лотна т'кали / так / йак о'це ж ти пи"тала / йак до'рошки т'кали / а то по'лотно о'так же" 'само / т'іл'ко ж во'но то'нен'ке / то'нен'к'і ні"точ'ки / на цеї же 'саміі ве"рс'тат' і та ж 'сама ос'н'іўні"ц'а // сну'вали на ту 'саму ос'н'іўні"ц'у / а тод'і ж у'се на ве"рс'тат'і ўсе те 'саме / за іскл'уч'ен'іем / шо 'дуже тон'к'і були ні"т'ки на по'лотна // ні"т'ки то'несе"н'к'і були / а так у'се це ж о'тут / йак до'рошки / так тут тоўс'т'і ні"т'ки / а то те 'саме 'бердо / те 'саме на'ч'ін'а / т'і 'сам'і п'ідн'ішки / т'ікі тод'і ў же там 'бердо м'ін'алос' там вос'м'орка була / де"ўй'атка / там де"с'атка / о'динац'ат' // це о'динац'ат' / так то ў же тон'ке / тон'ке по'лотно // і о'то т'кали по'лотна / а по'том йак 'вич':ут' те по'лотно / ну ў же ж пр'али //

пр'ад'іво було / а пр'ад'іво с'і'яли // те"пер же ж 'бач'іш он за це да'іут' // а 'ран'ше ж шо ко'нопл'і ж т'і // о'це ж ко'нопл'і / це ж назі"валос' пр'ад'іво // з'нач'іт' с'і'ют' 'зерні"ч'ко та'ке / йо'го і 'йілі ко'ліс' / во'но ў'кусне / з 'його і ол'і'у 'били / і 'жари'ели йо'го / було ж д'іт'ва'ра /

було с'ім'я це йіли // с'ійут' оце с'ім'я із ве^сни / воно вирос^тайе / ви^рос^тайе і м'іжду ними така одна сте^блина така ч'і йак оч'е^ритина / об^шім нази^валас'а плос^т'ін' // во^на / плос^т'ін' / упе^рет ви^би^ралас'а // ви^би^райут' ту плос^т'ін' / а мат'ірка у^же оце ^буде с тим нас'ін':ач'ком / шо його ж ^будут' моло^тит' // плоск'ін' ^виб^ерут' / по^уйажут' у ^горстки // ^горстка ка^зали / ну так'і не^ве^лич'к'і с^нопики / по^уйажут' його / а у^же мат'ірку це тої / ви^би^рали / йак нас'ін':ач'ко / ви^би^рали ту мат'ірку / а ^потом ^уйазали не^ве^лич'к'і с^нопеки / і ^у ^кого де ^річ'ка бли^зен'ко / а у нас же ж^м там на вод'аному не^б було ^річ'ки / у нас така ^копанка / і о^то ^у ту ^копанку ^кидали оц'і ^горстки і на^вал'ували / шоп во^на у вод'і була // шоп же во^но ^вимокло і йак ^вимокне / ^підут' о^так / нач'нут' / пала^майут' / а во^но ^уже о^д:іле^но ^пр'ад'іво / а то ж ^костриц'а нази^валас' // а то^д'і ви^т'агали с ^т'ійі ^копанки і су^шили // су^шили / а то^д'і така ^ламанка була / шо за^кла^дали оц'і ж ^горстки і о^то ^ла^мали те ^пр'ад'іво / ^ла^мали / а ^костриц'а оце ж ви^д'іл'али ж / о^те / шо ^пр'асті / ви^д'іл'алос'а / а ^костриц'а нази^валас'а / о^те то^му во^но ш тої на ч'ому во^но рос^ло і йак о^тош ^ламанка / а ^потом те^рниц'а нази^вали / то ^уже ^терли / ^ламанка / ^ла^мали // ^т'іл'ки по^ла^мала / і о^то ^костриц'у ту ^вики^нули / а та те^рниц'а / у^же ро^били так / у^же сти^рали його / шо ^усе там н'іч'ого не^б ост^ане^ц:а с ^т'ійі ^костриц'і і ^пр'ад'іво йак ^у ^кого ^удас'ц'а / др'іб^нен'ке о^то так та^ке ^уже ^пр'ад'іво / ^гарне / а то^д'і те ^пр'ад'іво ^кидали ^у ^ступу / а йак^шо не^б ^у ^ступу / ну во^но та^ке ж^м ^саме / йак то^б'і ска^зат' / йак то^б'і при^р'і^ун'ат' / йа^ке во^но було те ^пр'ад'іво / ну ^дл'ін'е та^ке // і ^в'ір'о^уки с ^його пле^ли / ^дл'ін'і і о^то ж / ну ^смо^тр'а йа^ка ви^рос^тайе оц'а ^плоск'ін' і мат'ірка / а то^д'і ж^м те ^пр'ад'іво у ^ступи // ^ступа така була / ну йак то^б'і ска^зат' / не^б ^знайу / ^видо^убана ^у де^ре^вин'і ве^лика ^дірка / а то^д'і то^укач' і^зробле^ний з ^дере^ва на пе^ре^хват

посе^мреди^н'і і о^то тим тоўка^ч'ем тоўкли те пр'ад'іво /
пе^рре^ве^р'тали / тоўкли / а то но^гами мн'али // о^це ^кажд^й
му^жик ч'і ^женш'іна / хто ў с'ім'іі / ста^ноўл'ац':а ^коло
г^руби / з йо^го пи^л'у^жаги бу^ло / а те^мпер би заду^ши^ў' // і
мнут' но^гами / мнут' і мнут' / до тих п'ір / шо во^но з^роби^ц'а
мн'а^кус'ін'ке / мн'а^кус'ін'ке та гарне / а то^д'і ж на о^цей
же са^мий г^реб'ін' / шо йа то^б'і рос^казувала / над'івали о^те /
шо / помни^єш / над'івали // а гре^м'б'інка та^ка са^ма / йак і
г^реб'ін' / т'іл'ки мен'ша / і о^то т'і^йу гре^м'б'інкойу в'іц:'іл'
ч'ешут' / а то^д'і за г^реб'ін' зач'іпл'айут' / зач'іпл'айут' і до
тих п'ір / пока аж до са^мого / йак ти о^це ^косу ч'еши^єш по
тої / із^низу нач'інайш / пот^рошку / пот^рошку // так ^точ'но
ту мич'ку тої / нач'інали і пока аж до г^реб'ін'а / а туди за
гре^м'б'ін':а над'івали / над'івали ту ж у^се сторону / а то^д'і
у^же йак тої / йак до^ч'ешут' до са^мого г^реб'ін'а / то^д'і
скла^дайут' / а во^но ж на ^зате^шку / ну ску^йоўде^не во^но ж /
над'івали б'іс кон'ц'а / ро^били із йо^го / мич'ка нази^євалас' /
ск^руч'ували ту мич'ку і о^то ўже / та ба^гато йіх / тих мич'ок /
то ту ж мич'ку са^ме бе^н'рут' / рос^к'руч'уйут' / над'івайут'
на г^реб'ін' // во^но ^дуже ^дл'ін'е / во^ни зач'іпл'айут' іш'е
і нач'інайут' пр'асти / то пот^рошу пр'аху ^круте тут / а те
пот^рошку с^мич'е і с^мич'е / і іде / ^коти^ц'а ўже у пр'ас'і на
ш^пул'у у^же ^нитка / хоч' тон^ка / йакшо то^б'і то^нен'ке бу^ло
пр'ад'іво / а хто і тоўше^н'ке // р'адна то^д'і ж^ш т'кали / то^д'і
ж у^се во^но т'кане бу^ло // шо м'іш'ки с ч'о^го / іс полот^на /
ну та на м'іш'ки сп'іц'іал'но тоўстен'ко пр'али / ш'е і
пе^рре^т'и^єнали вал'ком / а валок нази^єваўс'а це о^це ж о^ц'ого
пр'ад'іва / йак вич'ішут' ч'ере^с ту / ч'ере^с г^реб'ін' / а там
же оста^йец'а / хоч' йак / так оста^йец'а // нази^євали кло^ч'ок //
і с ^того ч'і ўс'о раў^но / ну йа^кос' н'ібут' оста^йец'а / кло^ч'ок
нази^євали ўсе / шо ^висми^єч'іц'а / у^се ж пр'ад'іво та ^ниточ'ка /
а кло^ч'ок остаўс'а / кло^ч'ок / во^но та^ке / р'валос' / а с ^того
кло^ч'ка у^же тоўстен'ке кру^тили ру^ками / о^то ^круте / а то^д'і

на клубоч'ок і пе^рети^кали о^ц'і ж сам'і ни^т'ки / вал^ками
нази^валос'а //

Записано від Токар Марії Федорівни, 1929 р. н.

3. Наро^дилас'а тис'ач'а де^в'ацот сорок ўто^рого
года / ў си^л'і Новони^канор'їўка / Сват'їус'кого рай^она /
Ворошилоў^грац'кої облас'т'і // нас ў с'ім'їйі було шесте^ро /
д^руга роди^лас' се^стра Вал'ін'т'іна / тис'ач'а де^в'ацот
сорок трет'ого года народжен'а / за не^йу ро^диўс'а брат
Ф'одор Йа^горович' / сорок ши^стого года наро^же^н'а // за
б^ратом си^стра Га^ллина / тиш'ч'у де^в'ацот сорок вос'мого
года // за Га^ллинойу ро^дилас'а Л'у^боў / сорок вос'мого года
наро^жен'а // са^ма мен'ш'а си^стра / це В'ера Йа^гороўна
п'їс'ат с'їд'мого года наро^же^н'а // с'ім'їя була здо^рова /
ба^т'ко Гар'кум Йа^гор Ва^сил'ович' / тиш'ч'у де^в'ацот
три^нац'атого года наро^же^н'а / Гар'кум Клаўд'їя
Д'їн'їсоўна мам^ка / тиш'ч'у де^в'ацот ч'їти^рнац'атого года
наро^же^н'а // мам^ка ў нас по^мерла р^ано // так йак с'ім'їя
ў нас була д^уже^н ви^лика / жи^ли не^н д^уже^н хара^шо ми / йа
п'їс'л'а зак'їн'ч'е^н'а с'омого класу і си^стра Вал'ін'т'іна
п'їшли ро^бит' до^йарками // йа йак с^тарша си^стра
по^ма^гала // було д^уже^н важ^ко // ну / Бог даў / ўс'ї с^тали на
но^ги / пови^сходи^ли зам'їж' / йа ім'їю дво^х си^н'їў / Йур'їя
Пе^трович'а Ж'ирова і Н'їко^лайа Пе^трович'а Ж'ирова //
си^стра Вал'ін'т'іна то^же ім'їе дво^х д'їте^й / С'їр'ож'а і
Л'їна // ко^ли мам^ка ў^мерла / д'їўч'ата при^возили сво^йїх /
д'їте^й до нас / ми йїх при^в'їч'али / йак р'їдна ма^ти / і по
с'од'н'їшн'ї ден' пли^м'їн'иц'ї роди^ч'айуц'а / сестри
роди^ч'айуц'а / брат роди^ч'айе^ц'а / ми не^н одки^д'аїе^м
н'їхто друг д^руга // ў мене п^раўда р^ано по^мер ч'оло^в'їк /
Ж'ироў Пе^тро Іванович' / з ним ми жи^ли д^уже^н хара^шо /
ми були р^аз'н'ї там / йак ў ка^жд'ї с'ім'їйі бу^ваїе / ну ме^не
в'їн бе^р'їг / йа його бе^р'їгла / ўдо^вої йа ост^алас'а ў сорок

два роки / ч'ере"з п'ят' рок'іу при"ін'ала со"б'і другого ч'олов'іка / но це буў зоўс'ім дру"гий ч'олов'ік / не" то ш"о первий / ну так ўже і з цим пож'и"ла с'ім'нац':ат' рок'іу // ну сестри ж'и"вут' не"погано / пли"м'і:ники роди"ч'айуц':а / сестри роди"ч'айуц':а // о"нуки йіз'д'ат' // майу п'ате"ро ў"нук'іу // ў с'тарш'ого с'ина Галина Йур'йіўна і Пе"тро Йур'йович' / ў мен'ш'ого с'ина Над'іа Н'іколайіўна і Йул'а Н'іколайіўна і Ва"сил'ко с'амий мен'ший / ў"нуки дуж'е ха"рош'і // іш'ч'е йа майу тр'ох ў"нук'іу од ч'олов'іка / йакого при"ін'ала п'іс'л'а першого шл'убу / тоже не"р'ідний син / ну йіз'д'ат' роди"ч'айуц':а / тож'е майе т'роје д'іток // ха"з'айін первий м'ї буў / ро"біу шох"вером // де"р'жали ха"з'аїство / йа ро"била до"йаркоў / д'іти хо"дили ў ш"колу // Йур'ї допомагаў мен'шо"му / так йак ми ў"ходи"ли на ро"боту рано і при"ходи"лос' догл'адати д'іт'ам о"дин за о"дним // сестри мо"ї теж ро"били / Вал'ін'т'іна ро"била зо м'ноу ж до"йаркоў / Гал'а на строїк'і ро"била / ў бол'ниц'і ро"била / Л'уба ў сад'іку ро"била / В'ера тоже ў сад'іку ро"била / на ш"вейн'ї ро"била // Х"вед'а ро"біу у м'іл'іц'їі / зара"з на п'ен'с'їі ўже / остало"с' дв'і сестри п'іти на п'ен'с'їу / Л'уба і В'ера // а так нас ўже ч'етве"ро / ми ўже п'іен'с'їо"нери // здо"роўя праўда не"ма так шо при"ходи"лос'а ро"бити ва"жко / і бо"сим і го"лим / по"ки не" с'тали на но"ги // зара"з би т'іл'ки по"жити / пол'убу"вац':а д'іт'ми / о"нуками / але здо"роўя не" те //

Записано від Жирової Антоніни Єгорівни, 1942 р. н.

4. Ми тод'і жи"ли оч'іен' б'едно / ўс'і жи"ли б'едно / ўс'і хо"дили оди"наково // сапо"ги раз'н'і / ў пор"ваних // бат'ка не" було / на фрон"т'і по"гиб / у мате"р'ї було нас двоїе р'ідних / по бат'ков'і / а бат'ко п'ішоў на в'їїну / а мати нас ч'оти"р'ох вос"питувала // мати са"ма ро"била на р'адо"вих ро"ботах // ш"колу за"кон'ч'іла с'ім клас'іу / п'іш'ла зразу ро"бит' / ски"рду"вали / до те"л'ат / мало хто уч'іўс'а / ўс'і

йшли ро^бит' // і пла^тили так же не^н | дуже хара^шо / ну ўсо
раў^но | сорок с'ід^н'мий год / | тоже було т^рудно / | л'уди і пухли /
і ўми^рали з голоду // ну ў нас н'іч'ого / ў нас була ко^рова /
о^то і спаса^ла ко^рова і кар^тошка // а було та^ке / шо здохне
там сви^н'а ў кол^хоз'і / | виве^н'зут' на скотомо^гил'ни^к / | л'уди
ўз^найут' / шо виве^н'зли сви^н'у / розру^байут' йі^йі / по^д'іл'ут'
і кор^мл'ут' свої^х д'і^тей // ўсе пе^р'е^в'е^р'нуло^с' ў^род'і /
ўсе на^лади^лос'а / і хл'іб буў де^н'шеви^й / по ш'і^снац'а^т'
ко^п'ійок / | ди бе^н'ри с^к'іки | хоч'е^ш // нач'алос'а ў^род'і ўсе
хара^шо / ну а с'іч'ас ка^н'ешно не^н ўсим хара^шо // хто зу^м'іў /
то^му хара^шо / а хто свої^м | ч'есним т^рудом жи^в'е / то^му
не^н | дуже хара^шо с'іч'ас жи^в'ец'а // | ран'ше соби^е'рали^с'а
моло^д'ож / гар^мошка / хо^т'а нам і т^рудно жи^лос'а / а ўсе
раў^но ве^с'іл'а було / соби^е'рали^с'а ден'ібуд' / по | хатах /
і с'п'івали і ве^с'елили^с' і ш'ч'е^дрували // роби^ли | коло
те^л'ат / до^йарками / ка^шолки т'а^гали с'і^лосом / в'а^занками
но^сили со^лому / году^вали ко^роў і те^л'ат / до^іли ўруч'ну
по два^ц'а^т' п'а^т' по т^риц'а^т' ко^роў // а | хати були так'і /
шо йак п'ід со^ломойу / в'і^коне^ч'ка ма^н'ус'ін'к'і так'і
шо / с'іч'ас таких і хат не^нма / с^тидно було п'ідо^іти ў
| молодос'т'і / йа^кий ковал'ер прово^жає / о^то де | луч'а | хата
по^казуй^еш / а йа тут жи^в'у / а то с^тидно було // так ж'ис'т' і
про^ходи^ла / з^дорово не^н було ве^с'іл'а / | тошо | л'уди жи^ли
| б'ідно / з | ноч'і до | ноч'і ро^били / не^н так йак шо с'іч'ас /
од с'і^ми ч'а^соў / с'ем ч'а^соў проро^били / ўже ро^боч'ій ден'
за^кон'ч'и^ўс' / а то^д'і ро^били іш'ч'е | сонце не^н | зо^йде і до
| само^й | ноч'і // с'іч'ас у^же ў | мене дв'і | доч'ки / | ч'етве^р'о
ў^нук'іў / дв'і ў^нуч'ки у^же ро^бл'ат' / одна уч'іц'а / о^нук
| ходе ў ш'колу / ў де^н'в'атий клас / ўс'і ме^н'не | л'убл'ат' / і йа
йіх л'убл'у // йа | рада шо ў | мене так'і ў^нуки // а с'іч'ас йа
жи^в'у із | д'ед'ушко^й / | ви^йшла | зам'іж у^же ў | сорок год'іў
за | друго^{го} / | пер^в'ий ч'олов'ік ў | мене по^мер / в | ар^м'ійі
слу^ж'иў і просту^д'иўс'а / ну і по^мер | л'охки^м захво^раў / а
д'іўч'ата о^с'тали^с' д'во^йе // а то^д'і найшо^ўс' на | мене | други^й

ч'олов'ік /у його ж'інка ўмерла / а ў мене ч'олов'ік умер /
і так ми зоішлис'а з ним / і до с'іх пор уже двац'ат' п'ат'
год ж'и'евем ўм'іс'т'і // а те'пер же думайе'м / шоб нас хто
н'ібуд' догл'адаў / може ўнуки 'будут' догл'адат' / а може
доч'ка й'ака 'воз'ме / Бог його зна // у його ўже здо'роўя
не'ма / та і ў мене ўже так же / ўс'у жис'т' проро'била / а в'ін
трактор'істом / уже глу'хий / т'русе його ўс'ого / уже в'ін
не' може сто'ят' 'даже на но'гах / т'рохи по'ходе і л'агайе од:
и'хайе / ну йа ш'ч'е по'ка спраўл'айус'а з ха'з'аїством // по'ка
ш'ч'е 'держим сви'ней і ку'реї і коз де'р'жу / 'даже моло'ко
зда'йу // а те'пер же ўрод'і пове'се'л'ішали / а шо во'но 'буде /
хто зна // ну йак до'баўл'ут' т'рошки / ми пове'се'л'ішайе'м /
заж'и'евем / а то ми н'іколи і калба'си не' найі'далис'а / ўсе то
д'іт'ам сво'їм то ўнукам 'надо ў 'сумки го'товит' та да'ват' /
у'ч'іт' д'ітеї 'дуже т'рудно / не' хва'тайе 'шанс'іў / йес'л'і ў
'кого не'ма'йе д'едушек і бабушек / то 'оч'і'н' т'рудно / а ш'ч'е
ў се'л'і йес'л'і не' жи'евут' / а то ўсе од'а'йем сво'їм д'іт'ам
і ўнукам // а йак во'но 'буде 'дал'ш'е / не' пови'уч'уйуц'а //
'надо дес' і ра'боту шу'кат' // йак во'но 'ран'ш'е було /
'виў'чиц'а б'іс'платно і ра'боту пре'дос'таўл'ут' моло'дим
'л'уд'ам / а с'іч'ас моло'д'ож' не' 'нужна // ў 'город уйі'ж'ала
/ то'д'і ж не' пус'кали без паспор'т'іў / ну йак н'ібуд'
'вирвалас'а / а по'том при'їхала в 'отпуск і позна'комилас'а
з од'ним парн'ем / позна'комилас' і р'ішили поже'ниц'а //
ну на'думали с'вад'бу / не' було н'іде н'іч'ого // с'вад'ба
була та'ка / шо о'дин 'газовіи шарф по ўс'ому се'лу хо'диў //
п'лат'а 'тоже по'шили з голу'бен'кого там та'кого
маг'іс'р'іал'ч'іку / не' так йак с'іч'ас с'вад'би гул'айут' //
л'удеї було ба'гато / то'д'і гул'али / п'іс'н'і с'п'івали
н'ісмотр'ан'і на й'аку 'б'еднос'т' // гул'али два дн'а / да'рили /
ў 'кого шо йе / у 'кого 'метр 'сиц'у там / у 'кого п'іў'ора 'метра /
отак'і по'дарки були // на д'ругий ден' то'д'і соби'райуц'а /
ка'тайут' 'бат'ка і 'маг'іс'р // а моло'д'і ви'купл'айут' то'д'і
сво'їх бат'к'іў // 'вобш'ч'ім то було то'д'і ве'се'л'іше ч'ім

с'іч'ас // л'уди були ск'ромн'і // сов'іслив'і // на стол го'товили
к'іс'іл'і / кар'тошку / м'асо // не" так йак с'іч'ас го'тоўл'ат' /
шо і сто'ли ломл'ац':а //

Записано від Долженко Раїси Іванівни, 1940 р. н.

5. Була раз ў сана'тор'іі / п'іш'ли ми у т'і'атр /
розд'іли'с' / так же" ж йак л'уди у'се ж поз'н'імали / у
тухв'і'л'ках / і диви'мос'а / молодогвард'еїці бол'шийе /
бол'шийе / та'кий портр'ет / о'це ж Коше'вої / Г'ромова // ну
ў фо'ей такої дл'ін'иї кал'ідор / ми ідем ўтр'ох / йа була із
етої сторо'ни / а ц'і дв'і под'руги по п'раву с'торону були //
ну ми ж ідем кон'ц'а к'райа не" видно // йа по'том бе"ру цих
д'евушек і обе"р'тайус'а і одна йак с'тукне"ц':а голо'войу об
зеркало / с'т'іки с'м'іху було / с'м'і'ялис' / не" можу // і
сиди'мо ж у'же ў т'і'атр'і / с'лухай'ем поста'нову / а са'ма йак
ўс'помн'у / шо л'обом у'дари'лас'а об зеркало / с'м'і'йус'а /
не" можу // по'том при'ішли ж ў обш'ч'е'жит'іе / да'вай
роз'казуват' д'і'ч'атам / до 'того с'м'і'ялис'а ўс'і / шо не"
можна // були ў нас мел'ни'ц'і / з дво'ма жураўл'ами / одна
с'уди к'руте / а ц'а с'уди к'руте / нам л'егко було к'рутит' //
зе"рно пе"ре"мел'ували на муку / н'іде да'же му'ки було
намо'лоти // от диви'мос'а само'л'от ле"тит' / а ми в'и'ішли
ж на кри'л'цо / б'роси'ели кру'тит' ц'у мел'ниц'у // в'и'ішли
і ка'же"мо / от йак о'це Анд'р'уша ле"т'і'ў // а м'і' б'рат'ік
п'рол'ітаў д'вац':ат' с'ем л'ет / по'етому ми ж з'най'емо /
шо в'ін л'оч':іком работа'е / і ка'жи"м / от йак би в'ін
прол'ітаў // диви'мос'а / раз проле"т'і'ў / о'п'ат' же м'имо
нашого д'вору // диви'мос'а / ў'то'рої зал'от д'е'лайе / і п'р'амо
нап'рот'і'ў нашего дво'ра ки'да'йе по'силку // у по'силк'і були
к'ерзов'і сапо'ги і ма'хорка була / це ж в'ін сво'йему пап'к'і
кинуў по'силку // ми ж рад'і / ўс'і позб'і'гали'с'а се"лом /
ди'ўл'ац':а / ої Бо'же / Анд'р'ушка ж поле"т'і'ў / а в'ін же
ж поле"т'і'ў та і у'се // ми йо'го не" бач'іли н'іч'ого / т'іки

само^лот / і та^кий само^лот / шо в^ін м^іедл^ьено не^и л^ітайе /
не^и то шо куку^рузник ле^итит^ь і ^івидно то^го л^ьоч^ь:ика / а то ж
не^и ^івидно н^іч^ього / м^іг^іну^ю о^так і у^{се} // кину^ю / і йак мог
в^ін кинут^ь ту по^силку / шо йак раз ^у св^ії дв^ір во^на ^упала /
це ж ро^ш:от йа^кий // по^том ^уто^рої зал^ьот бу^ю / но в^ін бу^ю
у^{же} то^ді / йак йа ^уч^ьілас^ь у р^ьем^ьес^ьл^ьін^ьом уч^ьілі^ьш^ьч^ьі / і
йа не^и була // хлопе^ць со^с’ец^ький каже / оп^ьат^ь Анд^р’ушка
про^л’іта^ю // ле^итит^ь о^{це} ж ^імимо ^іХар^ькова і ^іпроси^ц’а ж у
сво^го коман^ьд^ьіра // це було ^у во^іну / йак раз ^ін^ьемци нас
оку^п’іровали / і тут хо^дили по ^інашому се^лу і ^ін^ьемци / і
^інаш^ьі е^т’і / пол^ьіцай^і // і вот т^і ж у^м’ійут^ь по^йіхн^ьому /
во^ни ж ро^сказу^ют^ь йім / шо ^інадо // і о^{це} йак т^ьіл^ьки об^ьід^ь
при^ьход^ьат^ь ^інаш^ьі ма^ми з ро^боти / а ми ж ^іш^ьч^ье ^ід^ьіт^ьми
бу^ли / ми ж ^іш^ьч^ье мал^ьі / ме^ин^ьі бу^ло ^уже ^ідес^ьат^ь ^ірок^ьі^ю // і
от во^ни при^ьішли і да^ва^ю / да^ва^ю м^ьлеко / да^ва^ю йа^юк^і // і о^{це}
ж во^ни / о^ці пол^ьіцай^і нам кажу^т / да^ва^юте ^усе // а по^том
пи^ьтайут^ь ^у мене / ^ігуси йес^ьт^ь / йа кажу / йес^ьт^ь ^ігуси // а
во^ни спрашу^ют^ь / де // а йа кажу / та па^суц^ь:а о^там дес^ь
за ш^ьлахом // іди с^ьіч^ьас го^ни / в^ін при^ьказу^ює ж ме^ин^ьі /
це^й пол^ьіцай / а йа кажу / с^ьіч^ьас // і ^уз^ьала п^ьідхо^пила тих
гу^се^й і по^гнала п^ьід ^ісаму Ду^бин^ьі^юку // і до ^ісамого ^івеч^ьора
про^сид^ьіла з гус^ьми там / думай^у по^ки аж ^імама ^іверне^ц’а з
ро^боти // ^ігуси во^ди хоч^ьут^ь / са^ма хоч^ьу во^ди / а во^но ^іжарко //
йа йіх ту^да у^пол^ье / ^ісоне^ч’ко ^уже на^ю’заход^ьі / йа при^ьган^ьайу
йіх до^дому // при^ьгнала і плач^ьу // ^імама каже / ^ідоч^ьіч^ька /
та де ж ти бу^ла // йа кажу / при^ьходи^{ли} ^ін^ьемци / хо^т’ілі ^у
^імене гу^се^й заб^ьрат^ь / а йа по^гнала йіх п^ьід Ду^бин^ьі^юку і там
про^сид^ьіла / кажу // і при^ьішла / ри^ьп^ьах^ьі^ю нач^ьіпл^ьалос^ь’а ^у
^іго^лову / не^и ска^зат^ь // ^імама ^інач^ьала ме^ине ст^ьриг^ти / а йа ж
плач^ьу // кажу / ма / ну йак ме^ин^ьі ^іжалко мо^їе во^лос^ь:ач^ько /
во^но куч^ьі^ьр^ьав^ьін^ьке бу^ло / ^іч^ьорн^ьі^ьч^ьен^ьке // во^на каже / мо^їа
^ідоч^ьіч^ька / йа те^ибе об^ьстри^ьжу / нун^ьіч^ього не^и ^іможу з^ьд^ьелат^ь /
не^и пови^ьби^ьерай^у ^усе // і во^на ме^ине об^ьр^ьізала / йа с^ьтала
плакати за цим во^лос^ь:ам / а во^на ж ме^ин^ьі каже / ^ідоч^ьіч^ька

не" плач' / воно ш'ч'е |виросте / дес'ат' раз |виросте //
так у |мене зас'іло до с'іх пор / не"навид'у йа |н'імц'іу /
не"навид'у тих пол'іцайіу / йак'і |нами о|це ко|мандували //
не"ма н'іде н'іч'ого / ўсе пе"ре"ст'ройе'но на во|йен:ій лад /
|н'ємци захв'ятили нас // ми тут |б'єцтвуйе'м / не"ма н'іде
н'іч'о /давали там йа|кус' г'рамоч'ку / хто ро|биу / давали
там йа|кийс'а хл'іб // а ми ўс'о раў'но ж |д'іти бу|ли / а ўс'о
раў'но ж ми |б'ігали / хл'іб но|сили і во|дич'ку // і пе"ре"весла
п'ідносили / і кру|тили т'і пе"ре"весла / і би|к'іу |пасли / ўсе
це |наша ро|бота бу|ла // і те / шо ми ро|били / воно н'іде не
ўш'ч'ітувалос' / п'росто ми помо|гали // ўже ж ве"лич'ен'к'і
д'іу'ч'ата / хлопц'і бу|ли / зби"райе'мос' а ж дес' на |вулиц'у /
балакайе'м // бала|байка / г'ітара / хто на |тому / ск'рипк'і
г'райе / хто на гар|мош'к'і г'райе / |обш'ч'ім ўсе було // а нам
над'іти |н'іч'ого / нап'риклад / йа хо|дила так / |с'од'н'і |іду
ў |б'ілих |тапоч'ках / а |заўтра ў |ч'орних // а йак |д'єлали /
на|маже"мо |б'ілим і п'і"р'іпл'оточ'ку ж так / шоб по|хоже
було / у|же йа ў |ч'орних при|шла // а |ноги г'ол'і / |н'іч'ого
над'іт' було / по|шила |мама ме"н'і по|лотн'ану |йубку і
бузи"нойу пок'раси"ла // йа йі|йі над'іну / а во|на з|йожи"ц':а
ўс'а / |т'іки дош'ч' |п'іде / а воно л'їец':а ўсе з |мене /
бузи"нойу ж пок'раше"на // |господи / і на |вулиц'у |ходиш і
|такоч'ки ж |ходиш ўсе ж ў |одному // і ў клуб |б'іжи"мо / а
клуб / то бу|гор / то |йамка / а ми там пил' здри"бу|шири"мо //
при"ве"зут' к'іно / а к'іно н'іме / н'іч'ого не" пон'і|майе'м /
|т'іл'ки на кар|тинки |диви"мос' / йак бара|ни т'і // |обш'ч'ім
ўс'ого дос'талос' // ота|ка |наша |молод'іс'т' про|шла //
ота|к'і ж ми і с'вад'би гу|л'али // при"ї|хали ме"не с'ватат' //
ў п'і|с'ат ш'є"с'том го|ду це ўже було ж |бол'їе |м'єн'їе /
|пос'л'іє во|їни було / ўже ж с'тали / ўже ж і ў|д'іта була //
при"ї|хали ж ме"не с'ватат' / |тоже ў них с'ім'йа здо|рова
і ў нас с'ім'йа здо|рова // ви"с'іла |марл'а / закри"вала там
йа|кус' оде"жонку / ўз'али йі|йі / пос'т'і|рали / на|крох|малили
і нач'і"пили на |мене хвату // не" ц'в'і|точ'ка не"ма / н'іде

н'іч'о // с'тали ж дарит' / а дарит' ш'о // то пузи^ер'оч'ок
од'іколону / оце то троїної / то жас'м'ін / то нос'ки / то мила
бру'соч'ок // отак'і бу'ли подарки // і ми ж 'пос'л'іе с'вад'би з
мо'їм наре^м'ч'еним с'тали ж ди^евиц':а на своїй подарки / а
во'но ле^м'жит' отак'а куч'е'ч'ка мала // ну хаї ми ўже проїшли
цеї етап / воїна ч'і^етир'і 'года / йі'йі не^н 'вич'е'ркнеш // но
ми ўсе ў'рем'а с'п'івали / тан'ц'ували / ш'ч'е і ск'ладку
складали // при^ене^м'сут' бу'тилку само'гону х'лопц'і / де во'ни
йі'йі 'види'рут' // а ми ж напе^м'ч'ем го'р'ішк'іў із му'ки / й'ака
йес'т' там // а то'д'і нал'йем трохи само'гону / накри'шим
туди го'р'ішк'іў і лож'ками йі'мо // це ж 'наше 'д'ецтво так
проїшло //

Записано від Українцевої Ніни Григорівни, 1932 р. н.

с. Первомайськ

*Розташоване за 10 км на північний схід від райцентру.
Виникло у XVIII ст. Стара назва села – Петромар'ївка.*

Пере^м'д' аку'пац'ійейу у нас сто'йала К'расна 'Арм'ія /
'танкова ч'ас'т' // сол'дати жи'ли по дво'рам / 'танки бу'ли
позакопуван'і 'тоже ў ко'го ў садку / ў ко'го у дво'р'і / ў ко'го
запозамас'кируван'і бу'ли // а охф'іцери ж тоже ж по
квар'т'ірам жи'ли // і от о'дин охв'іцер кап'ітан по з'ван'ійу /
хв'ам'іл'ія Комар'ниц'киї / жи'ў в 'Усової Сарах'фини
Му'с'ійоўни // а ма'ор / у Возо'вої 'Ем:и 'Іваноўни жи'ў на
квар'т'ір'і // ц'о'го йа не^н з'найу хв'ам'іл'ійі / не^н з'нала / а ў
л'іцо йа його з'нала і з'нала / шо в'ін жи'єве у 'Ем:и 'Іваноўни //
ну і от пе^р'редих'нули о'ни ў нас 'м'іс'ад'і і вийіхали // 'пос'л'е
'йіхн'ого вийізда ўс'корос'т'і нас аку'п'іро'вали // ну во
ў'рем'а аку'пац'ійі ми жи'ли йак у ваку'пац'ійі // н'імц'іў у
нас хва'кт'іч'еск'і ў 'нашом се^м'лі не^н було / о'ни ў нас не
сто'йали // но ў С'ватов'і н'емци сто'йали / і от о'дин н'еме'ц
узнаў / хо'диў до мо'його 'д'едушки по мед // при'ходиў

ўс'еігда в'ін с кат'ел'ком / раз^с приішоў / два приішоў / ну
 ко^ан'ешна ну меду дали / а на т'рет'і раз бабушка каже /
 шч'ас'т'а твое / шо йа ста'ра / а то ч'орт / ну в'ін це слово
 поін'аў / ч'орт / і йак прихва'тиўс'а до нейі / йа ч'орт / йа
 ч'орт/йа ч'орт/а тут н'і^в'істка з'разу ійі Йул'а/схва'тилас'а
 за його і / то во'на ме^н'не ру'гайе / то во'на ме^н'не / ну йел'е
 йел'е ми його успо'койілі / в'ін п'ішоў // пос'л'е то'го праўда
 б'іл'ше не^н при'ходиў / по мед // ну так ми і жи'ли // ўр'ем'а
 от ўр'ем'а / до нас пападали лис'тоўкі / ч'італи ми йіх /
 ч'італи канешно / дуже у вуз'ком кру'гу // у мене с'ім'я була
 мама / брат і се'стра // за ц'і лис'тоўкі з'нала т'ікі йа та брат /
 мама і се'стра ўже н'іч'ого не^н з'нали / шо ми йіх ч'ітаем /
 шо ми йіх полу'ч'аем / ну і не^н дома йіх ч'італи ми / а тут
 же о'це ж р'адом ми жи'ли це ж бабушка / д'едушка / це ж
 Йул'а не^в'істка йіхн'а і шч'е ў йіх кварт'ірант жиў // тоі
 кварт'ірант ішч'е ч'італи / і потроше'ч'ку ми з'нали
 положен'іе на фрон'тах // і так / ішло ўр'ем'а // і от з'імоу /
 при'ходе ц'а ж^ш т'от'а Йул'а ме^н'ні так йіхн'а не^в'істка / а
 ме^н'ні во'на т'от'а / д'ад'кова ж'інка / д'ад'ко на ф'рон'т'і
 буў // при'ходе т'от'а Йул'а і каже / Пол'а / хо'д'ім до нас / а
 йа кажу ч'о'го // хо'д'ім / уз'найеш // йа п'ішла // заход'у /
 сидит' у йіх / мушч'іна / ч'орніі / об'рош:іі // а а'на
 спрашуйе / хто це та'кіі // йа кажу / не^н з'найу // а а'на / а'ну
 приди'вис'а / приди'вис'а гар'нен'ко / ну йа ди'вилас'
 ди'вилас' / зо ўс'іх сто'рон на його ди'вилас'а // не^н з'найу //
 в'ін і каже / ну йак'шо у'же ти ме^н'не не^н ўз'нала / так то'д'і
 ме^н'ні бо'йац'а н'ікого // ко'ли в'ін обоз'ваўс'а / йа його
 уз'нала по го'лосу шо це ж^ш тоі ма'йор / шо в Еми Іваноўни
 жиў // ну так поси'д'ілі / т'рохи побалакали // ви'ходе / із / так
 у нас назива'ют' ко'мор'а / називали / с кла'доўкі / ви'ходе
 кап'ітан // кап'ітана йа праўда ўз'нала с'разу // ну і шч'е йа
 там поси'д'іла / кап'ітан ме^н'не п'росе // приіди / веч'е'ром /
 йак с'меркне // пове'деш' ме^н'не в од'не м'істо // йа п'ішла // і
 п'ішли ми // ку'ди ми ішли / в'ін ме^н'ні не^н ка'заў // проішли

ми небагато / дошли до того дома / де він жиє на квартірі /
пове́рнули і йа за ним пове́рнула // постукала // йа
обо́звалас'а / вийшла хаз'аїка / йа обо́звалас'а // він заішоў
у хату і йа заішла ў хату / ти нас остаў ўдвох / вобш'ч'е
самих / і йа пішла і сказаў ч'ере́з ч'ас приїди за м'нойу //
ч'ере́з ч'ас йа пішла / його забрала / приви́ла с'уди до
бабушки / та до д'едушки до своїх // ну / він ме́н'і по
до́роз'і по́жалува́с'а / шо во́на його не пе́реод'іла /
сказала ме́н'і н'і ў шо пе́реод'іват' // і так / тут у́же коли
ж с'уди приішли до д'едушки до бабушки / тут їх
пе́реод'іли / бабушка / і Зоя Іваноўна / це т'от'і Йул'і
се́стра / їх пе́реод'іли ў гра́ждан'с'ке / о́ни попро́сили /
шоб" їх пе́реод'іли в гра́ждан'с'ке // пе́реод'іли ў
гра́ждан'с'ке / во́ни ш'ч'е ден' / пе́редохну́ли / і пішли //
ну по́ка во́ни пішли / о́ни ро́казували це ж на пер́вий ден'
во́ни ро́казували зразу і коли йа з ними стр'ілас'а / йак
во́ни по́пали до нас // во́ни по́пали в пл'ен / п'ід' Із'умом /
їх ви́зли ку́да то // ти́ми то́варними ва́гонами // у ва́гон'і
о́ни про́драли д'ірку / і ў ту д'ірку на хо́ду поїзда
пови́лазили / кан'ешно ўс'і не ўс'і / йа не знайу / ск'ілки
змогли / ск'ілки на́в'ерно і вил'ізли // і то́д'і приішли во́ни
с'уда // по́сл'е їх пе́реод'іли / во́ни ден' пе́редихну́ли //
і пішли // ч'ере́с к'ілк'іс' ўрем'а йаўла́йуц'а // санки /
зи́ма с'н'іжна бу́ла // санки / на санках пр'а́д'іво ле́жит' у
їх // і о́ни і́дут' / ка́жут' о́це і́демо ве́р'оўки су́кат' // ко́му
ве́р'оўки на́до / ми бу́демо су́кат' ве́р'оўки / ве́р'оўки
знач'іт' прода́ват' // хва́т'іч'еск'і йа́к'і там ве́р'оўки / во́ни
не ўм'іли їх су́кат' / ну хто ўже придира́с'а / бо жи́ли ж
одн'і́ жен'ш'ч'іни / нужн'і бу́ли і ве́р'оўки / хто ўже до їх
приставаў з до́рово с' тими ве́р'оўками / то во́ни та́ку ц'іну
ка́зали за не́й / шо́ женш'ч'іни одска́кували і од ве́р'овок //
о́ни ўже бу́ли парт'і́зани // і не т'і́ки ве́р'оўки / о́ни бур'а́ки
то́д'і ме́рзлі во́зили / ну шо мо́гло йі́м там у́руки по́пасти /
то во́ни к'лали і на санки і так во́ни хо́дили в ро́зв'ед'ку //

бабушка / та т'от'а Йул'а / пиєкли йім хл'іп // муку йім /
 коли вони сами привозили // б'іл'ше достаўл'аў / тод'і ў
 нас старостойу буў / Коле^микоў / а йак його по / Дм'ітр'іі /
 по оч':еству йа і не^н знайу його йак // помагаў // прійі'жали
 о^ни то ж с:анками ж оп'іат' / о^ни санки з рук не^н пускали /
 забе^нрали хл'іп на т'і санки / і ве^нзли // і так / привозили нам
 лис^тоўкі / ми ч'і^нтали / і так вони у нас / пробули до /
 освобод'д'ен'іа ^лможно сказа^т' // ну ^лпере^т тим йак / уже
^лпере^д освобод'д'ен'іем / йа не знайу / ну о^ни бу^ли в ^лЕми
^лІваноўни / ў Лозо^воі / і ^лІм'і ^лІваноўн'і сказа^ли / шо ми
 по^лпробуем прор'вац':а ч'ере^нз ^лл'ін'іу ф'ронта // і от вони
 у^лже ^лпере^т тим / йак ^лнаш'і уступ'ат' / до нас у се^нло / а йа /
 во ўрем'а акупац'іі сид'іла ў пол'іц'іі / йа заробила / од
^нім'ц'іў / ну і ^лмама ко^н'ешно пе^ре^живала за ^лмене / шоб^н
 іш'ч'е дес' не^н ўл'ізла // і от йа приход'у / і кажу ^лмамо /
^лс'одн'і ^лнаш'і прійдут' // ну і сидімо ж ми / жде^нмо ^лнаших //
 ўже і оп'іўноч'і / не^нма / вони должні бу^ли в о^динац'ат'
 ч'асоў веч'іра отступит' до нас у се^нло // сидімо / жди^нмо //
 не^нма ^лнаших // і у^лже і так ч'увствуйем / шо і оп'іўноч'і / у^лже
 і ч'ас / не^нма ^лнаших // ^лмама каже / де ж вони // ну должні //
 а по^том проішла танк'етка по до^роз'і / це бу^ла о^казуйец':а
 розв'ед'ка ^лнаша // ну проішла танк'етка і оп'ат' же^н ж не^нма /
 і так ми просид'іли н'іч' / не^н дождалис'а / а дес' / ў ше^стом
 ч'асу / крич'іт' / ої моїі ж ви си^ноч'ки // і ўведе ў ^лхату /
 салдат'іў і охв'іцера // кап'ітан буў // ну і о^так о^ни ў нас
 ос^талис'а з^нач'іт' / і от охв'іцер на кроват'і ў нас ли^нжаў / а
 солдати на по^ллу / пото^му шо йіх бу^ло не^нмало //
 остановилис'а ў ^лнашому се^нлі // кап'ітан цеі каже / вам
^лнадо в'ітс'іл'а е^нвакуірувац':а // а сам йа^кіс' / ну /
 не^нспокоїніі / шос' та^ке ў його / шос' його // а по^том в'ін
 та^ке сказаў / в'ін каже / шо вам ^лнадо в'ітс'іл'а
 е^нвакуірувац':а / а ми / ну ч'о це е^нвакуірувац':а / ку^ди
 е^нвакуірувац':а / шо // ід'іт' в'ідс'іл'а // бе^нр'іт' / каже / ви /
 сво^йу коро^ву / ве^нд'іт' і сами ід'іт' / це ж у нас ха^з'аіство

було / ко́рова // пото́му шо / ка́же / йес'л'і не" при́йде до
 |веч'іра под'кр'епл'ен'іє / це се"ло з'іт'рець:а з лиц'а
 зе"мл'і // ну п'ішли // ма́ма ўз'ала мойу |мен'ч'у се"стру / йа
 |сама с'тарша ў с'ім'ї / а ми з б'ратом ос'талис'а //
 п'єр'естр'єлка тут була |гарна // а к'веч'іру // ну шо йа ш'ч'е
 не" ска'зала // снар'ад упаде / йа б'іжу ў п'ідвал // |поки
 доб'іжу ў п'ідвал/снар'ад'розор'ваўс'а/ви'лаз'уз п'ід'вала //
 снар'ад' пада / йа б'іжу ў п'ідвал // і так |б'ігала б'ігала /
 надойло ме"н'і |б'ігат' / не" с'тала |б'ігат' / с'тала йа сол'датам
 хо'лодне варит' / уже і снар'ади рвалис' / ме"н'і |н'іколи
 було |б'ігат' // до'веч'іра // а |ноч':у приішло поткр'епл'ен'іє //
 і заўйазаўс'а боі // ну на д'ругий ден' же ш / |веч'іром приішло
 под'кр'епл'ен'іє / ч'і на д'ругий ден' заўйазаўс'а боі // ну йа
 не" знайу / ск'іки там |наших по'гибло / а |н'імц'іў йа |бач'іла
 ск'іки по'гибло // ну ми ж |наших зразу прибрали / а |н'імц'і
 ле"жали ш'ч'е / не" знайу |може і с'тижде"н' ле"жали там // і
 |ч'ере"с три дн'а йа хо'дила ди'виць:а / ск'іл'ки труп'іў
 ба'гато / ба'гато |н'імц'іў поло'жили / ба'гато // нас осво'бодили /
 а по'том уже ж"ш |дал'і п'ішли і п'ішли наш'і со'в'ец'к'іє
 сол'дати //

– *Поліно Петрівно, коли Ви ждали приходу наших, якого числа?*

– ну ждали ми йіх д'ваць:ат' с'єд'мого / в оди'наць:ат'
 |веч'іра во'ни долж'ни були приіти |наш'і сол'дати //
 ўступили во'ни ў |наше се"ло / д'ваць:ат' вос'мого / дес' у'же
 ў ше"стом ч'асу // а б'іі на'ч'аўс'а / д'ваць:ат' де"ўйа'того // і ў
 наступл'ен'іє п'ішли триць:а'того //

Записано від Борисенко Поліни Петрівни, 1924 р. н.

2. Д'ваць:ат' с'о'мого ге"нвар'а / йа / Ка'пус'т'ін Ми'кола
 Миколаіович' наро'диўс'а ў |тиш'а де"в'а'цот д'ваць:ат'
 де"ўйа'то'му го'ду / про'жиў пос'т'іно ў се"л'і Перво'майс'ке /
 де жиў м'ї |бат'ко / Ка'пус'т'ін Ми'кола Пол'ікарпич' /

д'едушка / Капус'т'ін Пол'ікарп Л'єонтович' / п'рад'ід
Йеўстаф'її / йа ўже йаўл'айус'а ч'е'т'верте покол'ін':а //
до нас / двац'ат' с'е'д'мого йанвар'а тиш':а деўйацот
сорок трет'ого года ўступили красноар'м'їц'і / роз'в'ід'ка /
освобождали Карину // проїхали на танкетках до к'райу
се'ла / назад по т'її сторон'і / по'том пе'реїхали на
ц'у сторону і остано'вилис'а / шоб" прове"сти осноўн'і
ч'ас'тини // ко'ли до нас ўступали ч'єрвоноар'м'їц'і / во'ни
ўсе обо'рудован':а ве'зли на сан'ах на волах / ўс'і жите'л'і
се'ла рош'ч'іш'ч'али до'рогу / бо с'н'ігу було д'ето до м'етра
тоўш'інойу / і ц'у до'рогу ро'били ширинойу д'ето м'етроў
вос'ем' деўйат' каж'д'ї прот'їў сво'го дво'ра // ро'бота ўс'а
їшла дружно / бо л'уди ўстр'іч'али красноар'м'їц'іў з
душойу // двац'ат' вос'мого ч'ісла ў нас у Порф'ір'їў
поя'виўс'а штаб" ар'м'її // штап полку буў // по'том на
д'ругї ден' аш буў штап ар'м'її // шо в осноўному ми йак
молод'і л'уди інте"рисувалис'а / йак про'ходит' ето / т'ін'
ч'єрвоноар'м'їц'іў / ну ў хату ў штаб" не" пускали ўже н'ікого
до'рослих наших / нас пе'ре"се'лили ў кухн'у / ну а йа / йак
було ме"н'і п'ат'нац'атїї год' ме"не пускали ў хату // йа
заходиў ну особливо то'д'і інтере"суваўс'а / йак при'водили
пл'ін:их н'імц'іў / о'ни йїх тут допрашували // а іш'е ч'уў
т'єліфон:її розго'вор / коман'д'іра полка / шо т'р'єбуваў
наступу на С'ватове і йїм т'реба / шоб' йо'му п'ід'кре"пили
кат'ушами / ну кат'ушу йо'му отка'зали / бо С'ват'їўс'кїй
район не" такиї ўже страт'єг'іч'нїй об'єкт / шоб" йо'го
іспол'зоват' то кат'уш'і // ну ко'ли нач'їналис'а бо'ї / ми
п'їшли / в'їт'р'ак у нас буў не"далеко од' пушок / де були
распо'ложен'і пушкими хот'їли подив'иц':а за'д'їями бо'їу //
но благода'р'а то'му / шо нас за'м'їтили красноар'м'їц'і / і
бистре"н'ко нас з'в'їтс'їл'а прог'нали / і т'їл'ки ми ўсп'їли /
ўс'тигли спуститис'а ў се'ло / йак розор'валис'а снар'ади
ї розбили цеї в'їт'р'ак // ну ш'ас ми в'їт'їл'а у'же п'їшли /
нас н'їх'то / н'їх'то з нас не" постра'даў / нас було там

ч'є"тир'і ч'олов'іки / от ми пе"ре"їшли до / ко"н'уш"н'і на
бриґаду |дето за п'їк'ілометра от мли"на / і ўсе ўрем'а
набл'удали за |полем |бойа / йа"кий про"ходиў за се"лом // |дето
|метроў / ше"сот с'ім"сот на кру"тен'ко"му йерку // |н'імц'і
наступали із С"вато"ва / |наш'і воїс"ка в'ітс'іл'а с Карел'і /
там в осноўном про"ходиў б'ї / нач'али в'ідт'іл'а з"вонити
|ранених і побитих / ве"зли о"соб'єн:о тих л'удєй / йа"к'і |т'іки
д'ємоб'їл'їзували / йак ўступили |наш'і // це були |л'уди в
осноўном із Свистун'їўки / із Ман'к'їўки // команд'їр полка
вийїжаў на пе"ри"до"ву на |кон'ах / були хо"рош'і |йаблуков'і
йак с'о"годн'і памйа"тайу |кон'і / |сани / |кругл'і / |рог"нат'і /
зак'руч'є"н'і полоз"ки / і йо"го орде"нариц' не" мог н'їйак /
пої"хати / |кон'і не їшли // в'ін зро"серд'а |вихватиў кнут у
орде"нарц'а / одпо"роў йо"го |конєй / схватиўс'а за р'їж"ки /
орде"нарц'у до |себе і галопом пої"хаў на пе"редо"ву //
ну п'їс'л'а освобожд'єн'їя се"ла і С"ватоўс'кого раїона в
йанвар'і / |триц'ат' |перво"во / |йанвар'а / |л'уди |нач'али зразу
зан'їматис'а |мирним тру"дом // бо було ўсе е"вакуїро"вано /
осталис'а на ўс'у С"ватоўс'ку МТС о"дин трактор ШТЗ / ў
господарствах не" було / сам'і |кон'і та воли // ну ўсе раўно
|л'уди зразу старалис'а го"товиц'а / осноўне було шоб"
по"с'їяти ве"с'н'ану ком"пан'їю // так зан'їмалис'а цим
у"сिम |д'їлом / в осноўном моло"д'і х"лопц'і / д'їўч'ата / і
|женш"ч'їни / та стари"ки мужи"ки / пото"му шо моло"дих не"
було н'їкого / ўс'ї були на ф"ронт'і // ну ўсе раўно жис'н'
продви"галас'а / ро"бота їшла // так д"л'їлос'а до |сорок
|п'а"того |году / ко"ли ўже ў |сорок |п'а"том го"ду нач'алас'а
де"моб'їл'їзац'їя / то"д'ї ўже с"тало лег"ше // у"же нач'али
по"йаўл'ац':а муш"ч'їни з |арм'її / в осноўному ў нас
шо / с"тало кол"хоз"є |Іскра / стаў виби"ватис'а ў пе"редо"в'і
ха"з'аїства / ко"ли пове"рнуўс'а з ф"ронту Бори"сенко |Федор
Ксе"нофонович / йа"кого було |обрано голо"войу кол"хоза //
в'ін п'їдн'аў на |уровен' ро"боту / пос"тавиў д'їсц'їпл'їну /
ў се"л'і / на ро"бот'і / і ха"з'аїство вибилос'а ў пе"ре"до"в'і /

було одне із луч'ших хаз'аїств району // молод'ож пом'імо
ц'ого іш'ч'е в осноўному баґац'ко ішло на востаноўл'ен'іе
Донбаса / шахт // ми напр'ім'ер по комсомол'с'ких пут'овок
нас іс Карел'і п'ішло зразу о'динац'ат' х'лопц'іў / д'іўч'ат' //
востанаўл'івали в осноўном 'шахти / Й'аш'ч'ікоўс'ку
'шахту 99-б'іс і 'шахту Мар'ійу / де 'наших односе'л'ч'ан
і по'гибло два ч'олов'іки // Се'рд'укова і Ковал'оў Іван /
й'ак'і не" ве'р'нулис'а з востанаўл'ен'іа шахт // то'д'і / буў
при'зиў по комсомол'с'ких пут'оўках і на шо молод'ож'
откли'калас'а // ну п'іс'л'а востаноўл'ен'іа шахт нач'али
в осноўном востанаўл'иват' у'же і 'сел'с'ке хо'з'аїство /
нач'али строїт' прим'іш'ч'ен':а // обзаводиц':а ско'том /
нач'ал'і поступат' т'ехн'іка / у'же стало л'уд'ам ро'бити
т'рошки лег'ше // молод'ож п'ішла уч'іц'а / то'д'і було
'заклик о'соб'ен:о ў т'ехн'ікуми і вузи / даваї молод'ож'
була уч'оба // ми й'іздили / з 'Турина шіс'т' ч'олов'ік й'іздило
у Ворошилоўґрад' / ў же'л'езнодо'рожній т'ехн'ікум // ну
побу'ли там три дн'а / док'умент'іў не" було з 'нами / по'їхали
на'зад' і 'б'іл'ше туди не" по'їхали і так ми не" посту'пили /
ўже дес' посту'пиў / хто куди по'паў / хто остаўс'а ро'бит' у
кол'хоз'і // ну м'еч'та 'наша же'л'езнодо'рожного т'ехн'ікума
прова'лилас'а / ми туди не" посту'пили // п'іс'л'а ц'ого / уже по
окон'ч'ан'ію / заби'рали молод'ож у 'западн'і / мо'їі 'сестри
о'бидв'і й'іздили / 'кон'ч'или ме'ди'цинс'кий т'ехн'ікум / були
нап'раўлен'і ў 'Западну Україну на ро'боту // ну така була
'наша ро'бота на прот'ажен'іі воєн:ого ўр'ем'ен'і і п'іс'л'а
воєн:ого ўр'ем'ен'і //

*Записано від Капустіна Миколи Миколайовича,
1929 р. н.*

3. Ну / ро'диўс'а йа ў три'ц'атом го'ду / на Бондар'іўц'і //
'д'іда Іг'ната / п'рад'іда йа не" з'найу / а 'д'іда Ми'колу з'найу
йа / хара'шо / тошо в'ін ўмер уже ў п'і'с'ат ше'с'том го'ду //

бат'ко ў мене Бондар Н'ік'іта Н'іколайович' // тоже робіў ў
 кол'хоз'і / волоўніком / кон'ухом буў / ўсе ўрэмйя проробіў
 у кол'хоз'і // ўмер у дев'аності першом году // а йа остаўс'а /
 же^нніўс'а / і жи'ви'мо з ж'інкойу / йес'т' у нас д'воіе д'ітеі /
 дв'і доч'ки / од'на в Ярослаўл'і / там жи'ве / а од'на жи'ве ў
 С'ватов'і / робе у тому / на же^нл'езн'і до'роз'і ка'с'іром // ну
 а ми з бабойу живе^нмо ўд'вох / б'іл'ш та'кого ў нас // а робіў
 йа / при'шоў йа з арм'ійі / служіў у морф'лот'і п'ят' год' /
 при'шоў в п'іс'ат' п'атом году з арм'ійі / робіў у кол'хоз'і /
 по'том п'ішоў у ш'колу м'іхан'ізац'ійі / два'ц'ат' вос'ем год' /
 проробіў на трактор'і / поки і п'ішоў на п'ен'с'ійу // на
 п'ен'с'ійу п'ішоў / так ми і живе^нмо / н'іде не вий'жа'йу
 зд'орово / поки буў трошки мо'лод'шиі / пособл'аў у кол'хоз'і /
 і с'ійат' / і уби'рат' / а ш'ас'уже / с'ем'с'ат' год' ме^нні / йа н'іде
 не пособл'аў // у рай'он'і за трет'е ч'ісло / пише з'нач'іт' /
 шоб^н кажд'і м'іс'ац' здавали на анал'із мо'локо на мас'т'іт //
 а ўже з'нач'іт' ус'луги за те / шо то б'і анал'із з'робл'ат' / ус'луги
 два с'ім'нац'ат' / та ўже шо т'іки не придумайут' // на базар'і
 анал'із бе^нрут' / плати / за м'істо плати / те^нпер ш'ч'е іди
 ў лабо'лат'ор'ійі / бе^нри ў бут'илку мо'локо / ве^нзи ў С'ватове
 два п'іс'ат' / з'ійзди ту'ди два п'іс'ат' от'даі та два с'ім'нац'ат'
 од'т'аі / ўже п'ат'орки не^нма // а мо'локо с'к'іки с'тойе? // ну
 ш'ас' при'майут' с'емс'ат' ко'п'іок / а то ж при'мали п'іс'ат'
 п'ят' // йа'ка ж разниц'а / ну йа йо'го ўпотр'ебл'айу / йес'л'і
 п'у мене ко'рова була мас'т'ітна / йа б'н' йо'го н'іс' на базар'і
 сам би йіў / ну йа ўже л'іч'іў / йіхаў у л'е'ч'ебн'іцу / визи'ваў
 би ўрач'іў ч'і врач'а / л'іч'іў // не^н п'ід'а'йец'а / йак'у мене
 була замас'т'ітилас' / так йа із С'ватова ўрач'а при'возіў //
 не^н дайец'а / йа йііі ўз'аў с'даў / шоб^н йа / мас'т'ітну ко'рову
 де'ржаў / дл'а ч'о'го во'на // ну на шо во'на ме^нні нуж'на //
 пров'ір'ајте на ринку / от пров'ір'ајте на бе'рку'л'оз'с' //
 нор'мал'но / н'е / так ш'е даваі / і мо'локо // ўс'о здайут' / шо
 на базар'і // ну о'це ж Л'он'ка при'маў у нас мо'локо / в'ін
 потр'ебуваў паспорта прине^нс'іт' с' ко'роў / ч'і не л'е'ікоз'н'і

ко́рова / не^н бе^нрку^л'оз^н'і / ми ж йо^му при^несли / в'ін
поза^писува^й // а те^нпер з^нач'іт' дава^й ш^ч'е ї на мас^т'іт /
п^но^н'ау? // о^то то^б'і і жи^н'ви // або о^це как бу^ло соб^р'ан'іе /
їа не^н хо^ди^й / шоб^н ізлу^ч'али ко^ро^у т^р'іки іску^с'е^но //
д^в'ац'ат' ч'е^т'ир'і г^р'и^ун'і // запла^т'ит' / їм г^р'ош'і нуж^н'і //
а ху^д'обина / ч'і во^н'а т^р'і^л'на бу^д'е од^т ней^і / ч'і не^н т^р'і^л'на /
не ка^ж'да // о^н'и ж у кол^х'оз'і злу^ч'али іску^ч'іно / де ї^йх^н'і
те^н'л'ата? // по^к'и буга^йа не^н пус^т'ат' // по^к'и Іван Ко^м'аха
по^б'и^й / буга^йа пус^{ка}'й / а ш^ч'і^т'алос'а / шо ос'і^м'і^н'а^у /
по^к'и ї те^н'л'ата бу^ли / а їак с^т'али іску^т'но ос'е^м'е^н'ат' /
де ї^йх^н'і те^н'л'ата // п'ат' те^н'л'ат на сто ге^н'к^т'ар // їа ж ка^ж'у /
ви^д'умуйут' // о^то то^б'і / та^ка ро^б'ота і йес'т' / у^же не^н
з^н'айут' / їак з то^г'о крес'т'ан'іна пот'а^г'ти г^р'ош'і / у^же шо
т^р'іки не^н пре^н'думуйут' //

Записано від Бондаря Миколи Микитовича, 1930 р. н.

4. Ро^д'и^с'а їа ў се^н'л'і Пе^р'во^м'аїс'ко^м'у / там п^л'анок
наш нази^в'а^йс'а Кова^л'і^ука // ба^т'ко м'ї / Ксе^н'о^ф'онт
Куз'мич' // д'ід / Куз'ма / Куз'ма Бо^р'исович' / д'ід Бо^р'ис /
п^р'ад'ід Бо^р'ис Іванович' // а їа / ш'ас от їа ска^ж'у / їа^к'ий їа
по ш'ч'оту // п'їати^й // та н'і / не^н п'їати^й // нас бу^ло ў ба^т'ка
о^д'инац'ат' душ // о^д'инац'атеро д'і^т'е^й // так шо їа бу^у /
по^м'оїему / в^о'с'мі^й // в^о'с'ім бра^т'і^у і три се^с'т^р'и // бра^т'и /
ш'ч'ас у^же не^нма^н'і^к'ого / оста^йс'а з у^с'их з оди^н'ац'ати о^д'ин
їа / остал'н'і вимер^л'и / по^г'иб^л'и на ф^р'онт'і / два по^г'иб^л'и
на ф^р'онт'і / а остал'н'і / ў^м'ер^л'и сво^йїе^у с^м'ерт'у // їа по^к'а
ш'ч'е жи^в'ий / жи^в'у до^м'а тут // ну / за Кова^л'і^уку / за шо /
ка^з'арми там / це ка^з'а^й ба^т'ко / шо їак ми ш'ч'е до во^їни
ко^л'ис' ко^п'али го^р'од' / так ўсе зби^р'али кир^п'ич' / ч'е^р'е^н'и^ц'у
і ви^н'осили ту^д'и по^д'ал'ше з го^р'ода / так ба^т'ко ка^з'а^й / це
тут бу^ли ко^л'ито ка^з'арми / а їа^к'і ка^з'арми / за це в'ін нам не^н
ка^з'а^й і ми не^н д^у'же інте^р'е^с'увалис' // так шо / хто зна / а шо
за ка^з'арми і с^к'і^к'и їїх там бу^ло і ко^л'и во^н'и там бу^ли і ч'її /

це неізв'єсно ме^н'і // ну остал'не // у ш'колу йа п'ішоў із с'єм'і год^т // уч'ілі ме^н'не ўч'ітел'а наш'і / йа не знайу / ч'і во^н'и наш'і / ну тод'і бу^л'и ўч'ітел'іў ба^г'ато пр'іеж'іх / наша кор'єн:а ўч'ітел'ка наша бу^л'а Л'іда Йеўг'єн'іўна В'єр'єт'єл'н'ікова // во^н'а ўс^я'х нас уч'іла // і бат'ка да^ж'е мо^г'о ўч'іла // ну а так уч'ітел'а бу^л'и там / йа помн'у / с' пер^в'ого кл'аса йа ўже позабу^в'аў / а ўже тут / у ше^с'том кл'ас'і / тут Іваш'кевич' Іван Ан'тонович' буў / Моро^з'єнко / ўже забуў / йак зват' / ну Моро^з'єнко буў / ди^р'єктор ш'коли / по^т'ом Н'іна Іваноўна Ч'єрни^ш'єва бу^л'а / ц'а пре^п'ода^в'ала ў нас україн'с'ку м'ову // ну і дру^г'і ўч'ітел'а // мож^н'а сказа^т' / йа позабу^в'аў да^ж'е / та йє // це йєс'л'і б йа так сид'іў та ўспоми^н'аў сам со^б'і / то м'оже ба^г'ато б ко^г'о спомниў / а так зразу йа не мо^г'у ўс'іх назват' // а по^т'ом йа / ш'колу кон'ч'іў ў триц'ат' де^ў'йато^м го^д'у / кон'ч'ілас' ш'кола мо^й'а // ме^н'і бу^л'о п'ат'нац'ат' год^т / йак йа кон'ч'іў ш'колу / с'ім кл'ас'іў // і п'ат'нац'ат' год ме^н'і бу^л'о / ў мене ўмер бат'ко // бат'ко ро^б'иў / но^с'иў поч'ту / п'іс'л'а бат'ка йа ўз'аў сумку і но^с'иў поч'ту по се^л'і // по^т'ом у соро^к'овом го^д'у / йа ўже во^з'иў пошту із С'ватова с'уди ў се^л'о на т'єл'єг'є // до соро^к' пер^в'ого го^д'а // у соро^к' пер^в'ом го^д'у ўже нач'алас' во^й'на / і йа ўже / мож^н'а сказа^т' / пошту пе^р'єстаў но^с'ити / во^н'о тод'і ўже с'в'аз' нач'алас' т'ір'ати // і мене забрали ў Ге^р'ман'ію // у Ге^р'ман'ію йа по^п'аў у соро^к' ўто^р'ом го^д'у //

*Записано від Ковальова Олександра Ксенофонтовича,
1924 р. н.*

с. Преображенне

Село розташоване на річці Красній, за 15 км на північ від районного центру. Виникло у XVIII столітті.

1. 17 г^р'удн'а / ден' Вар'вари Ве^л'ико^м'уч'є^н'и^ц'і // ў цей

ден' гр'іх п'рати / б'їлити / г'лину м'їсити / а ви'ши'вати та
|нитки су'кати |можна //

Записано від Твердохліб Варвари Федорівни, 1925 р. н.

2. На Одри'ван'їуц'ї ве'ч'ор'ниц'ї ў'зимку про'води'ли'с'а
ў |хат'ї Кан'їу'ч'їхи // до |нейі при'ходили д'їу'ч'ата /
ви'ши'вали / ви'пл'їтали к'руже'ва / п'рошви п'р'али / су'кали
|нитки // х'лопц'ї при'ходили з Ли'ману / з^с Прон'ак'їуки / з^с
Кут'ка // во'ни ди'вили'с'а на роботу д'їу'ч'ат / рос'казували
бу'вал'ш'ч'їни ї не'би'лиц'ї / с'п'ївали / г'рали на
гар|мошк'ї //

Записано від Свергун Марії Петрівни, 1914 р. н.

м. Сватове

Сватове (до 1923 року – Сватова Лучка) – місто районного підпорядкування, центр однойменного району. Розташоване на берегах річки Красної, притоки Сіверського Дініця.

Територія, на якій розташоване Сватове, була заселена ще в давні часи. Точної дати заснування Сватової Лучки, або, як її ще називали, Сватової Пристені, не встановлено. Проте в грамоті Петра I за 1704 рік указано, що ці землі почали освоюватися ще в 60-х рр. XVII ст. Тоді ж, мабуть, засноване й поселення.

На початку XVIII ст. (не раніше 1704 року) Сватова Лучка увійшла до складу Ізюмського слобідського полку. У 1765 році слобідські полки були розформовані, замість них на Слобідській Україні створюються комісарські управління, центром одного з них стає Сватова Лучка.

У 1-й чверті XIX ст. Сватова Лучка була перетворена на одне з аракеєвських військових поселень. У 1825 році в слободі та навколишніх селах було розквартировано

Катеринославський полк 2-ої кірасирської дивізії. Сватова Лучка почала називатися Новокатеринослав, 1957 році було повернуто стару назву.

У 1923 році Сватову Лучку перетворено на районний центр Харківської губернії й перейменовано у Сватове.

1. Йа / Тре^так Гал'іна Ал'ександроўна / наро|дилас'а де^с'а того листо|пада |тис'ач'а де^ўйат|сот д'вадц'ат' |першого |року ў се^л'і Раїго|родск С'ват'іўс'кого району Луганс'кої |облас'т'і // у |тис'ач'а де^ўйат|сот д'вадц'ат' де^в'а того |року посту|пила ў |перший |клас // наў'ч'алас'а ў |школ'і / |пот'ім зак'ін'ч'іла ч'єт|вертий |клас / пе^ре^шла ў |п'яти^й // ў |п'ятому у|ч'ілас'а // так шо йа уз|нала / шо та|ке голо|доўка / шо та|ке голо|домор // |бач'іла свої|ими о|ч'іма / |йак на |вулиц'ах ле^жали |мертв'і |л'уди / стар'і / молод'і / ўс'ак'і / уми|рали з |голоду // |пот'ім зак'ін'ч'іла тут же / ў свої|ему се^л'і |с'омій |клас // |с'омій |клас зак'ін'ч'іла ўже було тро|шки |легше // |п'іс'ла зак'ін'ч'єн'а |с'омого |класу посту|пила ў |вос'мій |клас не^д'алеко од нас за два|нац'ат' к'іло|метр'іў буў рад|госп / і там ўже була де^с'ати|р'ічка // зак'ін'ч'іла |дес'ат' |клас'іў йа ў |тис'ач'а де^ўйат|сот соро|ковому |роц'і // зак'ін'ч'іла / а куди ж те^пер // ну так хо|т'іло|с'а |виўч'ітис'а на ўра|ч'а / але не^д'ала / н'і / ш'ч'є не^д' було во|їни / посту|пила ў ме|дич'ний інс'т'ітут ўдво|х з под|ружкою // два |м'іс'ац'і поўч'іли|с'а / |вишю|й закон / шо за наў'ч'ан'а в облас'них м'іс'тах тре|ба пла|тити |триста кар|бованц'іў / а ў та|ких / ў |мен'ших горо|дах / сто п'ат|де^с'ат // ў ме|не були |старш'і бра|ти ўже ў |арм'ійі / |їх моб'ілі|зували в |арм'ійу // ў кол|госп'і |гроше|ї не^д' пла|тили / да|вали то йа|кес' зе^р'но / то ол'і|йу / то та|ке |про|дукти / хоч' пот|рошку / та да|вали // було |дуже |важко і при|шло|с'а бро|сати інс'т'ітут // при|їхали до|дому і |дума|єм / шо ж те^пер нам ро|бит' / ўс'о / зак'ін'ч'ілас' |наша у|ч'оба // зак'ін'ч'ілас' у|ч'оба / і |йак-то слу|ч'а|їно про|ч'італи ми ў га|зет'і / шо у Воро|шило|ўс'к'і /

тод'ї називаўс'а Ворошилоўс'к / зараз в'ін називае'ц':а
Алч'еўс'к / ч'ї Комунарс'к / а тод'ї Ворошилоўс'к
називаўс'а / открилос' педу'ч'илиш'ч'е // ми подалис' туди /
із де'с'а того класа приїмали на трет'їй курс / треба було
швидко го'товити ўч'ітеліў дл'а Западної України // ми
поступили туди / у тої техн'ікум / ч'ї у'ч'илиш'ч'е //
поўч'илис'а ми / год ш'ч'е не за'к'інч'іўс'а / ўже ў сорок
першому роц'і / ў перш'їй половин'і / ш'ч'е поки не" було
в'їїни // не" к'інч'іли ми ш'ч'е здати ек'заме"ни / два
ек'заме"ни осталос' здавати / і ўдруг / йак с'н'іг на голову /
гр'анула воїна // ми не" думали / шо во'на буде так доўго //
ну / ми здали ек'заме"ни / прийїхали додому / п'їшли ў
районо / нас послали прац'увати ў су'с'їдн'е се"ло //
прац'ували ми там до сорок першого року / до майа
м'іс'ац'а // ў майу м'іс'ац'і нас з'нову поси'лайут' на окопи //
то ми ко'пали так і ву'зен'к'і окопи / тран'шейі / ч'ї йак во'ни
називалис'а / а це ўже ко'пали противотанков'і окопи // і оце
ми там прац'ували / ко'пали окопи з майа м'іс'ац'а і до
поч'атку і'юл'а / пот'ім нас в'їдпустили // ч'ерез деякі
ч'ас з'нову на окопи / те"пер ми ўже ко'пали противотанков'і
окопи // жа'ра невинос'іма / обстр'їл'уйут' нас і
страшили'л'уш'ч'їми пу'л'ами із кулі'мет'іў із самол'ота /
йак нали'ет'ат' / йак т'ї во'рони / стр'їл'айут' // ми ў сте"пу
куди / де захо'вайес':а / не"ма м'іс'ц'а / де захо'вац':а / о'то
при'тулис':адос'т'їнкиокопа/агапроле"т'іў/благополушно /
з'нач'їт' / остаўс'а живїї // були так і шо і ране"н'ї були / і
ўбивали із самол'ота / ч'їм во'ни о'то стр'їл'али / ч'ї з
кулі'мет'іў / ч'ї с'ч'ого во'ни стр'їл'али // прац'ували ми там
доўго / три м'іс'ац'і / холодно / ўже наступіў холод // ў нас
ўже і обу'ка пор'валас'а / ўже пал'ц'і видно / но'ги мерзнут' //
і сам йак уд'їтїї / та робиш / то не" так холодно // ко'пали ми
ко'пали / но'сили земл'у на но'силки / так і спе"ц'їал'н'ї були
зробле"н'ї но'силки / виносили з о'коп'іў земл'у // то ко'пали /
ро'бота була / дуже важко було // жи'ли не"пода'л'їк / де

окопи копали / була н'імецька колон'ія / і там йак'іс'даўн'і
 н'імц'і жили // ми жили ў них // йак і т'і йе / хо'рош'і були ў
 н'імц'іў л'уди / і ў нас // а були і ў нас паган'і / і там паган'і //
 ну в одних жили ми ў кухн'і цементовий пол / не послат'
 н'іч'ого / не соломинки ни^ема / н'іч'ого // ото ота оди^ежина /
 шо з дому приїхали / накрійіс'а / а з п'ід ізподу то холодно //
 те^рп'іли / ми жили там / мабут' / з м'іс'ац' / а тод'і ўже
 поч'али жал'ітис'а нач'ал'ству // мол / х'іба можна при
 таких умовах оце ш'ч'е і копати окопи // нас пе^ревели до
 других хаз'айін'іў // ці були трошки луч'ш'і / хаз'айка нам
 і солонки приніс'ла / намос'тила / шоб нам те^пліше було /
 і дала йакус' там с'ір'ач'іну ўкритис'а // ўже ж холодно /
 босими поч'ти / пал'ці вигл'адають // ми нач'али
 просиц':а ў нач'ал'ства / шоб нас в'ідпустили // прокопали
 ми там окопи три м'іс'ац'і // пот'ім в'ідпустили нас //
 в'ідпустили / ід'іт' / а куди ід'іт' / х'тозна // ми не^н знаєм /
 куди іти / а копали окопи п'ід Запор'іж':ам // нам розказали /
 йак іти / отак / доїдете / т'іл'ки ід'іт' полем / шоб вас не^н
 побач'іли / а тож дес' друг'і копайут' та можут' вас забрати
 ж туди // ід'іт' / т'іке^н полем ід'іт' // ішли ми полем /
 ноч'ували ў стогах соломи // йісти не^н було н'іч'ого // йак
 добралис' ўже дошли ми п'ішки до М'іл'ітопол'а / там ўже
 ми просили ко^н'ешно / н'іх'то так не^н даваў / а просили /
 тод'і давали нам поїісти / ч'і борш'ч'у / ч'і супу йакогос' /
 ч'і молока дадут' нам по стакану // і так ми дошли до
 Мар'іупол'а // там ране^нних / страшне / на йакихс' там ч'і
 розкладушках / ч'і хто зна шо / ле^нжат' / с'тогнут' // нас
 н'ікуди не^н приймают' / ми хот'іли / шоб там же^н або ж
 ухажуват' або шо / шоб нам хот' йісти давали // н'і / кажут' /
 ў нас полный состаў / н'і // куди ж нам / ми с'тали просиц':а /
 отпраўл'аец':а е^нше^нлон // молод'і так'і хлопц'і /
 отпраўл'ають ііх на фронт // ми ўпросилис'а / во^ни нас
 поўт'агали ў т'і товарн'і вагони // поўт'агали / дове^нзли нас
 до Йасиноватой // ну / думаем / це ми пош'ти дома // а з

Йасино'ватойі ш'ч'е ж да'леко // ми то'д'і дожи'даємо / може
ж / йіхатиме йа'кійс' | поїзд та по'ч'епимос'а / або шо / та'ка
мис'л' була // йіде то'варній ва'гон плат'форми отк'рит'і / і на
плат'формах | рейки / і нас ту'ди ўз'али / на о'ці плат'форми //
а | холодно // нас з'нову і обст'р'іл'ували / і т'ікали / і хо'валис'а /
і б'ігли х'тозна ку'ди / не' знали ку'ди // то'д'і до'йіхали та'ки
до Де'бал'цево // до Де'бал'цево до'йіхали / ну тут ўже ми
ш'ч'ітайем / шо ми і п'ішки до'їдем // ў Де'бал'цево хо'дили
йа'к'іс' ч'і ро'боч'і / ч'і йа'к'іс' поїзда // забула ўже // ми
поч'іп'алис'а / з'лізли ту'да // хоч і не' пускали / ну ўл'ізли
та'ки // ўл'ізли / до'йіхали до Пе'ре'їзної // ў Пере'їзн'їй це
уже ми не' | будем і с'їдат' і на | поїзд / ми | будем п'ішки їти //
п'ішли ми п'ішли / а в одн'їейі з нас / под'руги / нас було
п'ят' ч'олов'ік / а в одн'їейі були гр'ош'і / во'на не'
призна'валас' то'д'і | ран'ше / а то'д'і йак ўже не' да'леко і
| можна на | поїзд'і при'йіхат' / а ў не'ї гр'ош'і були / а
с'к'іл'ки там йіх було / не з'найу / шо во'на да'ла нам на б'ілет /
т'іл'ки од:ас'те | дома / та од:а'мо / йа'к'шо до'їдем до'дому //
по'йіхали ми до'дому / при'йіхали ми ў С'ватово / а нам ш'ч'е
| нада ў си'єло йіхати / ч'і їти / ну ў си'єло ми ўже | п'ідем
п'ішки // ўже над | веч'ір так / ми | рушили їти // | ви'шли на
| гору / во'но так ў нас до'рога ў роз'копках // | ви'шли на гору
ўже з роз'коп'іў // | дивимос'а сол'дат'іў ба'гато їдут' на'зустр'іч'
нам // | думайем / ої / | Боже / це не' | н'імц'і // до'ходим / та н'і /
| бач'ім по мунд'іро'ван'їю / шо | наш'і // до'ходим до них /
во'ни пи'тайут' / д'іўч'ата / де ви їде'те? // до'дому // а де
| ваша до'м'іўка? // та о'так і о'так п'ат'нац':ат' к'іло'метр'іў
в'ідс'іл'а // ве'рн'іц':а / бо ви зустр'іни'ете ру'мин'іў / або
нат'рапите / до'рога зам'ін'ірована / нат'рапите на | м'іну / і ви
пропади'єте / і на при'горку так од:и'хайут' // з'нову пи'тайут' /
н'іх'то не' знатиме / де ви і йе // та н'е / ми | п'ідем // ну
ди'в'іц':а / | д'іло | ваше / ми їде'мо | дал'ш'і / то'д'і во'но так
ўро'д'і йак ў йа'ру л'іс з'боку / по обид'ві с'торони л'іс і так на
бу'горч'ік с'тали с'ходит' | дивимос'а си'д'ат' во'їен':і ба'гато

тоже / багато сид'ат' / д'ї'ч'ата / де ви їди'те? // а з нами
 о'дин х'лопе'ц' бу'ї // та до'дому // ве'р'н'їц':а / ос' тут с'коро
 зустр'їни'те ру'мин / та не' зустр'їне'м / п'їшли ми ї слухат'
 їх не' схо'т'їли / п'їшли // їде'мо / а тут до'рога на наше
 си'ло пове'р'тайе 'їл'єво / ми пове'р'тайем 'їл'єво // їде'мо /
 дивимос' їде на'зустр'їч' два во'їен:их / два на'ч'ал'н'їка /
 оф'їцери як'їс' / а як'ї / ми не' доди'їл'алис'а // і ц'ї ж
 пи'тайут' / де ви їди'те /д'ї'ч'ата? // та так і так / їдем
 до'дому // ос' 'зараз ви про'їди'те о'ц'у лош'ч'їнку / а то'д'ї
 п'їд'н'їми'тес' на го'ру і устр'їни'те ру'мин // а / зустр'їнем
 ру'мин? / як'би ви о'це не' т'їкали / то ми б не' зустр'їли
 ру'мин / а то ж ви т'їкайте / зару'галис' во'ни та ї кажут' /
 їд'їт' / як'шо ми т'їкаємо // ми не' п'рав'ї були / а шо
 зробиш / до'дому так хо'т'їлос' / бо були го'л'ї ї бос'ї пош'ти //
 'точ'но / їде'мо / спус'каємос'а 'їниз / їїде на ко'н'ї о'дин / а
 дал'ш'ї аж їш'ч'е о'дин / дої'ж:а / дивимос' / це 'їже не' наш /
 це 'точ'но 'їже ру'мини // во'ни ж ка'зали / шо ру'мини будут' //
 це 'точ'но / дої'ж:а в'їн до нас / 'ї ру'ках пл'отка і пи'та / де
 рус' сол'дат'? // а ми так / од'на їде / то'д'ї д'руга с'зад'ї / трет'а /
 і х'лопе'ц' тої їде ї д'ї'ч'їна / нас п'ате'ро було // а їа сама
 п'ерва їшла / саме п'ерв'її хо'т'їлос' до'дому // ка'жу не з'наєм /
 ка'жу не' пон'їмаєм / а в'їн пл'откоїу як замах'не'ц':а / не'
 пон'їмаїу / не пон'їмаїу / парт'їзан // їа ки'вайу голо'воїу /
 н'ї / а т'ї мо'їч'ат' / ч'о'го ви / так'ї плат':а були / та ш'е
 при'том і к'расн'ї / цв'їтас'т'ї так'ї /а ми ж ч'у'ли / ш'ч'о
 ка'зали / як н'їмц'ї побач'ут' / ч'ї зустр'їнут' у к'расному /
 так і 'їб'ївайут' / ка'жут' / це парт'їзани // ої'Боже / шо ж нам
 робити? // ну / а шо / де д'їнес':а? // їде'мо / в'їн / п'ра'їда /
 побурмо'т'ї'ї / побурмо'т'ї'ї / пої'їха'ї ту'ди / на С'ватову / а ми
 п'їшли // а по бо'ках так'ї бур'їа'ни були /страш'н'ї / їак
 заїди'ш / їак 'їл'їс' // ми од'їїшли / їак їо'го не' стало 'видно /
 в'їн ск'рис'а так / спусти'їс'а 'ї лош'ч'їну з го'ри // ми з'разу 'ї
 бур'їа'ни / т'їки од'їїшли / а во'но о'сїн':у їїхали і тракто'ри /
 і ма'шини / гр'аз' була / гр'узло / кол'її так'ї ве'л'ик'ї /

страш'ні / ми т'іки зайшли ў т'і кол'ійі ї пол'агали //
 пол'акалис' во п'ервих / а тод'і ч'і думайем та ўже буде"м
 іти // ле"жали / ле"жали там / ч'уємо ве"рнуўс'а цеї / ч'ути
 ж к'ін' копитами б'іе / ве"рнуўс'а / ве"рнуўс'а / парт'ізан /
 парт'ізан / крич'іт' / нам ч'ути / ми ж ос' / не"далеко // в'ін
 йак нач'аў стр'іл'ати / стр'іл'а ж то подал'ш'і / поїіхаў
 о'п'ет' ўпе"ред же / на С'ватову // п'ідій'жайе другий / а ми ж
 в'ийшли на до'рогу / їдемо дал'ш'і // було б же ж нам або
 бур'я'нами їти / або / дур'ні були // їйде другий / думайем /
 ну о'цеї дас'т' нам / і тоже ж пл'откойу / в'ін п'ідій'хаў до нас
 подив'иўс'а / подив'иўс'а / н'іч'ого не" сказаў і поїіхаў //
 поїіхаў / а ми ж с'тали їти до'дому // проїшли т'рошки /
 скр'иўс'а в'ін / ми з'нову ў бур'я'ни // з'нову ў бур'я'ни
 дал'ш'і ўже / а так наб'ік дес' к'ілометра три було с'іло //
 ми думайем / ми ш'ас п'іде"м у с'іло // а там ш'ч'е з'веч'ора
 ч'ули / стр'іл'али снар'ади п'ідпалиў хтос' / ч'і наш'і
 ун'іч'тожали н'імец'к'і / ч'і н'імец'і наш'і / ну / не" з'найем /
 а т'іл'ки о'то стр'іл'айе / бухкайе од'но // ну л'адно / хаї
 бухкайе / а ўс'о раўно ми п'ідем ў с'іло / дес' та
 захо'вайемос'а // захо'валис' ми ў бур'я'ни / а жарко страш'не /
 ўже нач'е ї мо'розу не"майе / ми пол'акалис'а / нам от то'го
 жарко було / шо з нас п'іт ва'лиў // од'ліз'ли ми далич'ен'ко /
 ч'уїем / обратно ве"рнулис' обидва // ве"рнулис' обидва ї
 парт'ізан / поч'али ўже ў другу с'торону стр'іл'ати / тож по
 од'ну с'торону стр'іл'али / а це ж по другу / та не" ў ту / де
 ми // ми ле"жали / ле"жали // постр'іл'али / постр'іл'али
 во'ни ї поїіхали два ж таки // ми п'ішли по бур'я'нах /
 п'ішли / п'ідем же" ў с'іло те // їшли / їшли ї помо'рилис'а /
 а їти т'реба / доїшли / йар такиї / дивимос'а д'ід ко'рову
 па'се // ми до то'го д'іда / бач'ім же / шо наш / а це с'іло од
 нашого к'ілометра ч'отир'і о'так / бач'ім / шо це наш // ми
 п'ідоїшли до ц'ого д'іда / ну шо / пи'тайем / д'едушка / йе
 н'імец'і ў хутор'і? // во'но хутор' / не" с'іло / а такий невелич'кий
 хут'ірок // а в'ін каже / та було прий'їж'ало два рум'ини /

прої|ж:али ї прої|хали на шл'ах / та ми / |кажи°м / йїх
|бач'їли / ми зустр'їли // ну ї шо ж? // та н'їч'ого / о|дин /
п|раўда / крич'аў на нас / а о|дин не° спрашуваў / н'їч'ого не°
ка|заў / прої|хаў нас і ўсе // ну ми п'їшли ў те си°ло / |каже
не°маїе / а шо то стр'їл'аїе ў вас / то / |каже / наш склад /
|наш'ї со|в'ец'к'ї склад ро|били / й'аке там о|руж'їїе / |каже / а
то|д'ї п'їдпалїли / і о|то стр'їл'а |ц'їлу н'їч' |бухкаїе /
|бухкаїе // во|но од си°ла так дале°ч'ен'ко // ми п'їшли ў
си°ло // а ў си°л'ї та жи|ла |т'отка одн'ї |їейї з под|руг /ми
п'їшли до т'їїейї |т'отки // во|на розказуїе / шо ў нас не°
бу|ло н'ї |н'їмц'їў / н'їкого // прої|хало // а ў Раїго|родс'кому
їе |н'їмц'ї? // а во|на та |каже / |поўно / там |поўно / і ру|мини
|кажут' / і хран|цузи там їе // не° хо|д'їт' / |буд'те тут / |буд'те ў
|мене // ми о|то ў |нейї живе°мо // ден' живе°мо / два / по|по|лоли
їїї го|род / наве°ли по|р'адок ў |хат'ї // жи|ли ж'їн'ки са|м'ї /
му|жик'їў не°ма / ўс'ї на вої|н'ї // ў нашому си°л'ї буў сад /
та|кїї ве°ликиї / ве°ликиї // і ма|лини бу|ло ба|гато / і по|сажено
ба|гато / і во|на та|ка ве°лика ўже / шо |можна ў |нейї
за|хо|вац'а: // і з |ц'ого си°ла / з |ц'ого ху|торка хо|дили ў |наше
си°ло по ма|лину // ну а там же ї |наш'ї р'вали / |тоже ж та|к'ї /
їак і ми // і з |ц'ого си°ла р'вали / ну шо ж / розба|лакалис'ї
|кажут' / та ў нас ў си°лї там |п'атеро / н'ї х|лопец зразу
п'їшоў / ми не° з|найем ку|ди / ч'о|тир'ї д'їўч'ат / де во|ни
їшли / шо заїшли / |кажут' / ми бойї|мос'аїти / там стр'їл'аїут' //
о|то ж роска|зали / а з |нашого си°ла ж |тоже там |л'уди бу|ли
о|то ж по|ч'ули / та приїшли |веч'ором до|дому та ї х|вал'ац'а:
ба|т'кам / о|такі о|так / їак'їс'ч'о|тир'їд'їўч'ат ў Па|галах'їўц'ї /
і во|ни бої|ац'а: |їти |с'уди // а там же ш'ч'е бу|ли та|к'ї / їак і
ми / не° ўс'їх же за|брали // нас по|слали на о|копи в'їд ш'коли //
ми ўч'їтел'ї бу|ли мо|лодших |клас'їў // а там бу|ли ш'ч'е ї
та|к'ї / їак'ї не° бу|ли н'їде // та приїшли |с'уди / |кажут' / ми
|зараз |п'їдем уз|найем / шо ж за д'їўч'ата // при|ход'ат' //
приїшли / і ска|зали / де ми живе°мо / ў їа|коїї |т'отки /
приїшли во|ни / |наш'ї д'їўч'ата / з |нашоїї |вулиц'ї // |рад'ї /

ход'іт' / йіх у нас ба'гато було / але ўже вий'ж:аіут' / з'ір'вали /
|кажут' у нас м'іст / ти^епер ч'ере"з |наше сие"ло не йідут' / а
ти^епер дес' аж у дру'гому сие"лі / там м'іст |тоже такий
здо'ровий / ту|ди йідут' / а ў нас не"маіе / хоч' іе / но не"ба'гато //
ўже п'ішли ми до'дому / п'ішли / |кажут' / ш'чо |лаз'ат' по
|хатах |ноч':у / к'рич'ат' / откри'ваі / а ў нас в одн'іейі под'руги
буў |бат'ко / в'ін ўже старій та ш'ч'е і х'ворий / ми ў йіх ў |хат'і
хо'вайемос' |ноч':у п'ід кро'ват'і // приїдут' по'диўл'ац':а /
старій д'ід і |баба стара / п'ішли // було та'ке / шо заішли до
одн'іейі ж'інки / во'на са'ма / во'ни йіі |виве'ли / дес' там /
|кажут' / зна'сило'вали / і на |ц'ому вийіхали во'ни // пробу'ли
ми / це ўже оку'пац'іа була / то шо зан'али ўже |наше сие"ло /
в оку'пац'іу ми по'пали // ну шо ро'бит' / н'іде не"робиш / а
то'д'і ўже застаўл'али ж і на ро'боту виган'али // ми хо'дили /
ж'інки ко'сили хл'іб / в'азали сно'пи / моло'тили / |ноч':у
п'рийдут' та заби'рут' / а хто ж / наш'і |жите"л'і заби'рут' /
то'го шо йісти то |н'іч'ого було // а ў нас буў коме"ндант / в'ін
буў / праўда / не злий / п'риіде пору'гайец':а о'то по ў'с'ому /
ну мол не"ма н'іч'ого / осталос'а там гра'ма пше"ниці ч'і
ч'ого / ч'і шо ми там моло'тили / і п'ішоў // було / |кажут' /
роз'казуйе / шо ў |мене |дома |тоже д'войе к'індер / д'войе
д'ітеі / та'кий буў не"злий |видно здо'рово // пе"ре"бу'ли ми ту
оку'пац'іу / ну шо ж / |тоже хо'валис'а і ішли ч'ере"з |наше
сие"ло ішли |н'імці / ба'гато за'ходили і ў сие"ло / і по сие"лу
хо'дили там / і бом'били |наше сие"ло // зв'іл'нили |наше сие"ло /
зв'іл'нили / в оку'пац'іі були / по |мойему / с'ім м'іс'ац'іў //
зв'іл'нили |наше сие"ло // ми ўже то'д'і |рад'і // |думаіем / |нада
ж / |кажут' / ш'коли ж |будут' воста'наўл'уват' // п'ішли ми ў
райо'но / нас оп'іет' оприд'ілили на ро'боту ў ш'колу //
ро'били |поки ўже і нала'дилас'а |жизн' / ўже с'тали те / шо
розла'малос' / ст'ройат' / ўсе нала'жуват' / отст'райуват' // ми
ро'били ў ш'кол'і / а то'д'і / ўже не"с'коро / орган'ізу'вали
ш'коли ў ма'лен'ких |селах / орган'ізу'вали / шоб ў'ч'іли
моло'д'ож / а моло'д'ож ро'била на |ферм'і то до'йарками / то

скотар'ами // ми дн'ом ў своїй ш'кол'і ў сие'л'і ж робимо / а
веч'іром йідем / нам дадут' кон'ач'іну / і ми о'то йідемо
веч'іром ўже // йідем туди ў тої хут'ір / там зан'імаємос'а //
ўс'ого було / і важко було / і ноч'у йіздили / і страшно
було / і по бо'лоту йіздили / і купалис'а / і ч'ого т'іл'ки не"
було // пе"ре"жили ўсе //

тод'і ўже йа робила ў своїему сие'л'і / ў Раїго'родск'і /
а ў нас сие'ло таке кра'сиве / р'іч'ка прот'ікає
Же"ре"бец' / там / кажут' / йа'кийс' турец'кий султан
утопіў кон'а і назвали ў ч'ес'т' його Же"ре"бец' р'іч'ку /
така хо'роша р'іч'ка була / м'іст великий ч'е"ре"з
нейі // так йак ідеш із одного к'райу ў наше сие'ло /
спускаєс'а / таке кра'сиве / так ўс'і називали його раї /
а не городок // ўже тод'і хара'шо с'тало / ўже робота ус'ім
йе // йа робила ў мо'лодших класах / а пот'ім просто
зас'тавили поступат' в інст'ітут / йа не" думала // думайу та
проїшло ўже с'т'іки ўрем'а / хто там здас'т' е"кзамієни //
йа не" здам екзамієни / с'к'іл'ки пе"ре"жит' ўс'ого // а тод'і
заўрайоно прийі'жайе і т'іки йід'те / і ўсе // ну / думайу /
пойіду одбуду оч'е'ред' // і зда'ла е"кзамієни / по конкурсу
проїшла і с'тала ўч'іц'а // кон'ч'іла Луганс'кий педінст'ітут
і робила ў своїему сие'л'і ўсе ўрем'а / проро'била сорок год /
і ўсе ўрем'а ў своїй ш'кол'і / ў своїему р'ідному сие'л'і //
наго'роже'на була ме"дал'у / це ўже йак на п'єнс'ію ішла /
ударн'ік комун'іс'т'іч'еского труда / а пот'ом наго'роже'на
ме"дал'у ў ч'ес'т' стол'єт'ія со дн'а рожд'єн'ія Влад'імі'ра
Іл'іч'а ІЛ'єн'іна / ме"дал' за до'бл'єсний труд / а тод'і ме"дал'
за по'б'єду / а тод'і ш'ч'є дв'і ме"дал'і // доро'била / ш'ч'є
робила три го'ди п'іс'л'а то'го / йак п'ішла на п'єнс'ію / а
тод'і ўже п'ішла отди'хат' //

Записано від Третьяк Галини Олександрівни, 1921 р. н.

2. Домо'вого ў нас не"було // та д'руг'і роз'казували / то

шоб пол'акат' л'удей хто на ко'го там се'р'дитий / то п'іч'ни'ки с'тавили у тру'бу с'іх'вон / і ко'ли в'ітер бу'ю на 'вулиц'і / то во'но там у тру'б'і гу'д'іло і шум'іло / і ка'зали / шо то домо'вий гу'де //

бу'ли в'ід'ми / хо'дили по су'с'ідах / ко'ро'ю до'йіли / а т'і і не'знали про це // х'лопц'і роз'казували ко'лис' / йак з гу'л'ок ішли до'дому / а во'на / в'ід'ма / пе'ре'т'вор'увалас' у клу'бок го'р'аш'ч'ій і п'ід'ноги ки'далас' / і на ко'та ч'орного 'тоже перет'вор'увалас' // хто зна / 'може то во'ни ви'єд'мували так / шоб нас нал'акат' / а 'може / і бу'ло / хто йо'го зна //

Записано від Пономарьової Клавдії Павлівни, 1918 р. н.

3. Во 'рема аку'пац'ійі н'емц'ами / н'емно'жко ра'ботали на н'емце'ю / заста'їл'али / хл'іб обмо'лачува'ю тої / шо оста'їс'а ско'ше'ний / уб'раний / но не' обмо'лоч'ений // от // ну б'іл'ш н'іч'ім не' зан'іма'їс'а //

– *Скільки Вам років було на той момент, коли почалася війна?*

– ко'ли нач'алас' во'йна / дв'інац'ат' / 'рок'і'ю бу'ло // ну пос'л'е / 'ю йанвар'і м'іс'ац'і осво'бодили нас / к'расна арм'ія // д'ів'ат'сот'сорок т'рет'ого 'года // от // так би'е 'можна бу'ло викл'уч'ит' та посо'в'єтувац'а // п'ат' ч'олов'ік з'нач'ит' бат'ко / д'ід / 'баба / два б'рата і се'стра / оста'їс'а са'мий мен'ший і се'стра са'ма с'тарша у'їїхала 'ю По'пасну / посту'пила на ст'ікол'ни'ї за'вод і там'іс'ко спа'с'алас'а //

– *Скільки дітей було?*

– п'ат' / п'ат' бу'ло 'ю нас //

– *А залишилося?*

– а залиши'єлос' дв'о'є / с'тарша са'ма се'стра у'мерла 'ю п'рошлом го'ду / і йа са'мий мен'ший / от // по'том жи п'ішо'ю йа 'ю ш'колу 'ю т'р'іц'ат' ше'стом го'ду / по'том нач'алас' во'йна / по'том осво'бож'да / пос'л'е осво'бож'д'єн'ія з'разу /

тракто|ра ваку|л'ірован'і ко|ли бу|ли за |Волгу / ве|р|нули|с'
з е|ваку|ац'ійі / і йа п'ішоў при|цепш'іком на т|рактор
па|хат' нач'али |земл'у / а по|том бу|ла ко|манда та|ка / шо
з |каждо|го кол|хоза / де з|росл'і х|лопц'і та|к'і / на|правит' у
Ду|ванку на ае|род|ром на во|йен:ій по|могат' дв'ер' нар'азат'
і ст|ройіт' ан|гари дл'а само|л'отоў // о|то на |луках р'іже|м
та|к'і пла|сти / |вози|мо на би|ках ту|да і кла|дем с'т'іну метр і
ви|со|та / само|л'оти ту|ди за|кату|ють / ко|ли бом|б'ожка бу|ла /
а бом|били|е |н'емци |кажді| ден' ае|род|ром / то шо фронт
сто|йаў о|тут п'ід / |з'умом / |п'ід Боро|воі / за |Куп'інс'ком /
і ае|род|роми бу|ли у нас о|тут ў Ду|ванкі і ў С|ватово бу|ў / і
|кажи|ц'а ў Кова|л'іўц'і // та|к о|ни о|тож бом|били|е / ме|не |там
на ае|род|ром'і |рани|ло / у пле|ч'і / ну не| зд|орово бу|ло //
ае|род|ром сто|йаў до |йун'а |м'іс'ац'а / до |йун'а / по|ки фронт
п'ішоў |дал'ше| п'ід |Хар'коў / по|том о|ни пе|ре|баз'і|рували|с'
ту|да // по|том йа ро|біў / об|ратно ж при|цепш'ч'іком / по|том
за|бра|ли ме|не ў х|везе|о / ў ко|нце |сорок т|рет'ого |года в
|Ірм'іно / ро|біў йа на |шахт'і / на |м'елко|ї // ру|бали у|гол' /
|норма бу|ла на|ру|бат' т|ри |тони з |лишн'ім об|ш'ім / |норма
бу|ла ўз|рослого шахт'ар'а / а ми ру|бали / |норму ви|полн'али /
хто ви|полн'аў |норму / то|му да|вали нар|комоўс'кй / та|к
нази|вайе|ц'а пай|ок / аме|ри|кан'с'ка ту|шонка і гам|л'ети /
та|к і нази|ваўс'а |сето з |йа|йеч'ек / от / ну |кажді| ста|раўс'а /
к|роме| то|го / шо нам по к'ілог|раму х|л'іба да|вали на |душу /
нам ше да|вали йа|к по|ше|р'іт'ел'не / за|інт'ер'е|совано|с'т'
бу|ла шо|б / по|тому шо |буў д'е|в'із та|кй / |кажда до|бита |тона
угл'а / |ето удар по ў|рагу // йа проро|біў у |шахт'і |м'іс'ац'іў
на|в'ерно ч'е|т'ир'е|і / і ме|не при|било / у|дари|ло по позвон|ку
і по но|г'е / йа ў|же не| мог ро|бит' у |шахт'і / по|йіхаў до|дому / ў
Новоч'ер|вону // а / тут йа|краз на|бор на курс тракто|ристоў / і
ме|не ж на |курси / проў|ч'іўс'а йа т|ри |м'іс'ац'і на |курсах / і ў|же
ў |сорок ч'е|т'вертому у|же на т|рактор'і ро|біў / а при|цепш'іком
у мене бу|ла ро|весни|ца / ў |м'іс'т'і ў ш|колу хо|дили|е / і о|це на

пово́рот'і на́до бу́ло плу́т же п'і́д'яг' / шоб розве́рну́ц'а / а
о́на пов'і́сне / ви́сит' / ри́ч'аг не́ на́гне / йа сх'вач'у́йс' / з'аду /
уд'во́х на́гнали́є і о́братно п'рига́йу за ру́л'а / т'рактор хете́зе /
каб'і́н не́ бу́ло / л'у́ба по́года / о́ри / по́ки не́ с'тانه / от //

– Скільки Вам років було?

– ч'і́тирна́ц'аг' // так йа / це і ка́зат' так ч'у́дно / на го́лову
в'і́дро од'і́ваў / йак дош' і́де / на́м'есто зонт'і́ка / вот // і так
па́хали ми / по́том же в'озра́ст і́де // во ў'р'ем'а во́їни н'е́мци
хату ў'на́с спали́ли // ў'н'е́ї папаў сна́р'ад / о́на так вигл'а́дала
на в'улиц'у і в'идно бу́ло огн'е́в'і т'оч'ки про́т'іўн'і́ка / і там
с'і́ли з пу́л'ем'отом два бо́йца на́ших / і строч'і́ли по ле́т'ім
ўра́гам / о́ни зас'і́кли ле́ту т'оч'ку і нач'а́ли бит' із пу́шки
зажи́гат' і́л'ни́ми / і по́пала / к'ри́ша бу́ла со́лом'е́на /
по́пала і хата заго́р'і́лас'а / а ми бу́ли ч'е́ре́з о́дин дом у
погр'і́б'і си́д'і́ли / а йа буў у сл'е́душ'е́ї ўдо́ви / то і диў'л'ус'
шо дим шо то так от'с'уда с'а́ра т'і́ўки і́де і / думайу / шо
та́ке / ч'і солда́ти зато́пи́ли у хат'і / шо ди́мит' / а ко́ли
ви́ходи́м / а на́ша хата го́рит' / а збо́ку буў са́рай / там ко́рова
сто́йала / йа п'і́дб'і́г / думайу / ко́рову хоч' / ко́ли одк'риў /
а ко́рова ў́же уби́та ле́жит' // і солда́т'іў не́ма́йе // і у́то ми
оста́лис'а бе́з хати // жи́є́ли на квар'т'і́р'і у со́с'е́д'е́ї / ме́не
забра́ли ў хве́зе́о / це йа ў́же розка́зуваў / шо ро́биў // по́том
бл'і́ндаж'і бу́ли / ми з бл'і́ндаж'іў з тих / йак у́же ж арм'і́я
п'і́шла на за́пад насту́пат' / т'а́гали з се́ст'ройу бр'о́ўна / і
Ма́шк'і́н бра́т / м'і́д'ад'ко по́ст'ройіў ма́л'е́нку там хату //
ў Ново́ч'е́рвоно́ї // ну ў св'а́з'і́с'т'ем / шо в'озра́ст у́же буў
та́ки / і до д'і́ўч'ат' на́до хо́дит' бу́ло / а хо́дит' н'і́ўч'ому /
у ме́не бу́ла спі́цоўка шах'т'о́р'с'ка / но о́на бу́ла жо́ўта /
так ма́ти бу́зінно́ї по́краси́ла / шоб бу́ла т'о́мна / ўро́д'і́ йак
веч'і́ром п'і́ду до д'і́ўч'ат' / ўро́д'і́ йа ў ко́с'т'у́м'і ў ч'о́рном /
йо́го ж не́ в'идно / шо та́ке / в'идно п'і́джа́к і шта́ни ч'о́рні //
йа по́ч'аў про́си́ц'а у пре́д'е́дат'е́л'а ко́л'хоза / шоб ме́не
одпу́стили на До́нбас пора́ботат' та за́робит' же со́б'і / шоб

при"ве"с"ти се"бе хоч' у по"р"адок / пото"му шо ў кол"хоз'і не"
пла"тили н"іч"о / шо "мати ме"не одна не" об"е"сп"еч"е і йа
не" об"е"сп"еч"у се"бе // і йа у"йіхаў у "Ірм"іно / там / де йа на
"шахт"і робіў у "сорок ч"е"т"вертому / ў "сорок т"рет"ом го"ду //
посту"піў груш"ч"іком на "шахту С"тал"іна / гру"зіў "угол" на
"етої шахт"е / а по"том п"ато"го "ма"я п"і"с"ато"го "го"да ме"не
заб"рали в "арм"ію / од ро"весник"іў ме"не не" ў"з"али / ме"не
ў"з"али п"і"з"н"іше на о"дин год / мо"йіх ро"весник"іў ў "сорок
де"ў"йа"том заб"рали / а ме"не не" б"рали "ч"ере"з ра"н"е"н"іе / йа
буў "ране"т"ий во ў"р"е"м"а во"іні / "ч"ере"з ра"н"е"н"іе не" б"рали //
а по"том заб"рали / і ў Ал"таїс"к"іі кра"ї слу"жит" / а ў Ал"таїс"к"іі
кра"ї заб"рали нас слу"жит" ўс"а Лу"ган"с"ка пош"т"і "облас"т" /
а ми ін"т"е"р"ісу"валис" / а поч"е"м"у / шо ку"ди не" по"їед" / і
луган"ч"ани / ў йаку ч"ас"т"не" по"їід" / і ўс"і зе"мл"а"ки //

то шо ми / д"ет"і / пе"ре"же"ли у во"іну / не" же"лайу
н"і"я"кому поко"л"е"н"ію // з"нач"іт / п"е"р"ва"я / шо нач"алас"
во"іна / заб"рали на ф"ронт ўс"іх муш"ч"ін і мо"ло"дих
д"евуш"ок / до вос"е"м"нац"ати / ў вос"е"м"надц"ат" л"ет" //
с"кол"ко сл"оз бу"ло / ка"да про"во"жали на ф"ронт / з"нали
л"уди / шо у"же б"іл"ш не" побач"і"мо ми сво"йіх си"но"в"е"ї
іл"і му"же"ї // ко"ли ў"же п"і"шли на ф"ронт і ў"же "ч"ере"з м"іс"ац"
нач"али полу"ч"ат" і"з"в"ес"т"і"я / шо то"ї по"гиб / с"т"іки сл"оз /
с"т"іки к"рику / с"т"іки "гор"а пе"ре"жи"ели л"уди / і так "кажд"і
ден" у"вес" "сорок п"е"р"ві" год / а се"ло ж бу"ло ве"лике / в
"арм"ію заб"рали ба"гато / і пош"ти "кажд"і ден" і"з"в"еш"ч"е"н"іе
при"ходи"ло о" "гибел"і то"го іл"і дру"го"го // по"том зах"ва"тили
н"е"мци / под оку"пац"і"е"ї ми бу"ли с"ім м"іс"ац"іў з і"юн"а
"сорок ў"то"ро"го "го"да по йа"н"вар" "сорок т"рет"о"го "го"да // при
н"е"мцах бу"ло же"сто"ч"а"їшайа ди"сци"пл"іна / га"н"али на
ро"боту / застаў"л"али мо"ло"т"ит" хл"еб то"ї шо буў / с"коше"ний /
уб"рани"ї / но не" об"мо"лоч"е"н"і"ї // мо"ло"тили бара"банами /
ц"і"пами / га"н"али ўс"их ту"ди / там і "жен"ч"іни бу"ли / стари"е"ки /
от // н"е"мци хл"іб заби"е"рали з со"бойу / а ў "сорок т"рет"ом
го"ду ў"же при"ш"ли "наша са"вец"ка"я "арм"і"я //

при одступл'ен'її н'ємци / з'нач'їт' / ў йанвар'е м'їс'ац'ї італ'їанскайа арм'їа ко'мандуван'їа одказалас'а / хоч' прав'їт'ел'ство одказалос' об у'ч'ас'т'її воїни / нач'ало ви'єводит' сво'її воїс'ка // італ'їанци ідуть на запад / а н'ємци на вос'ток / с'уди п'ід Стал'їнград // от // і од'нажди ў йанвар'ї м'їс'ац'ї йїхали т'ї / шо м'їн'али хл'їб з Донбаса / л'уди і кажуть / а ви знайе'те / там бу'ли ў Г'їм'їново / так кажуть / шо тамі'єчко у'же наш'ї воїс'ка у'же ідуть / ве'лика група там і нач'али освобож'дат' // ну ми ж так д'умае'м / шо ж там за група така / шо освобож'дають ідуть // і ў од'но ўрем'а / з'нач'їт' / н'ємци заше'велилис'а / нач'али одступат' і нач'али соби'рат' нас ўсїх стари'єк'їў / паца'н'їў капат' о'копи ў мерзлої зе'мл'ї оборо'д'їт'ел'нуу / з'нач'їт' / оборо'ну шоб о'ни д'єлали // і ми / паца'ни пот'їкали на ту с'торону р'їч'ки до л'удеї / а стари'єк'їў там жен'ч'їн з'нач'їт' позган'али / копали о'копи ў мерзл'її зе'мл'ї / і ми ж бач'їли / де о'но бу'ло ўсе // і од веч'їром од'ного дн'а ми їде'мо ўже з тої с'торони од р'одич'їў / д'умае'мо / ўже ж веч'їром ніх'то не' за'ставе нас о'копи копат' // диви'мос' / ідуть н'ємци ч'єрез луки ў б'їлих хал'атах / ч'єло'в'єк на'в'єрно п'ат'надц'ят' з аўто'матами / не'сут' лесн'їцу і пайал'на лампа / і нач'али палит' хати / с'таўл'ат' л'єсн'їцу / ну їде два сал'дати ўпе'ред там / ч'єре'з дв'ї хати пре'дупр'їжда / шо мат'ка ви'єбе'раїс'а / ми будем палит' // і они л'єсн'їцу с'таўл'ат' п'ід стр'їху і держат' лампу / поки не' заго'риц'а / і о'так запалили пеоб'разнїй у'ч'асток / п'їтд'їс'ат' п'ат' хат / шоб прикрїт' ет'їм сво'їїм димом сво'її огн'євїє по'зиц'її / пото'му шо наш само'л'от у'же л'їтаў / раз'в'єдку д'єлаў / от // і о'ни / шоб прикрїт' по'зиц'її / запалили п'їс'ат' паг' хат / от // ну / веч'їром / з'нач'їт' / д'умае'мо / це ж на'в'єрно бої' буде / а у нас у'каждо'го ў дво'р'є бу'ли о'копи вїкопан'ї і зак'рїт'ї при'єго'тоўле'н'ї / шо була така ко'манда / каждїї ў дво'р'ї ви'єкапує о'копи дл'а себе / ш'ч'є

коли наш'і були / от / і ми б'истро сн'іг вики°нули і туди
заїшли в окоп / а у сестри була мала / доч'ка / то мати / йа
сестрої сид'іли / а мороз великий / нач'ала мала крич'ат' /
думай / н'емци поч'уйут' і приїдуть і рос'тр'іл'айут' // і ми
п'ішли до сос'ед'єї // а сос'ед'єї нема та ў сос'ед'єї там у
других // у хат'і он'а погр'ілас' / а т'і ўже захавалис'а // шоб
н'емци ж / а то бувало приїдуть і стр'іл'айут' // і от / ч'асоў
може ў дв'інац'ат' ноч'і / ми ўже лежали у хат'і на носу на
соллом'і / відкри°вайуц' :а двер'і ф°нари°ком зас'в'ітили / ми ж
спужалис' / думайем може н'емци / коли они балакають по
рус'к'і і спрашуйут' / кажут' / де тут н'емци // ми сав'ец'к'і /
салдати сав'ецкої арм'ії // ну ми тут рад'і / йак'і хто буў
молод'ож / пацани похвачувалис' / от / до йіх / рад'і / шо
праўда // а йа ж бач'іў / де огне°в'і точ'ки були робилис'а
і де м'ін'ірували пол'а понад дорогою / м'іни ставили
прот'іў танкоў // і була ш'ч'е од'на вакул'ірована із западної
України / д'іуч'іна / от ми виїшли ж / оно так м'іс'ач'но
трохи / виїшли ж на вулиц'у / пове°ли солдат показат' / де
шо видно ж харашо // йа так показуйу отамеч'ко копали
окопи / там пушки стоїат' / м'іном'оти стоїат' от // оце
так по улиц'і ну метроў триста на в'ерно од нас / країн'а
хата була / танкавії стоїт' пул'ем'от // станковії такий на
нагах / ну така тренога т'іки ж жи°л'ізна йак'ото / от // і
т'іки йа сказаў / шо отам стоїт' пул'ем'от / йа ж бач'іў /
йак'пор'ізаў по нас / побач'іў на сн'ігу ж то харашо видно /
от / і солдат ме°не / зразу раз турнуў і д'іуч'іну / л'із'те /
не п'ідн'імаї / і сам'і попадали / і ото по пластун'с'к'і ми
раз раз у дв'ір зал'ізли // они кажут' / ўсе по н'атно / кажу /
оце ж пул'ем'от стоїт' на пед'ред'н'її л'ін'її йак'раз / ўже
по ц'у сторону йар'ка ўже наш'і / тут н'емцеў не°маїе // ну
і ўсе / они побули / поди°вилис' / ўсе йасно і п'ішли ж поза
хатами / не на улиц'і / а по огородах / п'ішли // утром ми
ноч' спали не спали / хто там радий / шо так і так / та ч'і це

воно на|доўго / та ч'і це во|ни |в|б|й|ут' / з|на|й|е"ш |й|а|ке / о //
ко|ли |ут|ром |д|в|и|в|е"мос'а а у нас |п|у|шки / м'і|но|м'о|ти |ў| |ка|жд|ом
дво|р'і |сто|й|іт' // от / і |й|а|к |нач'а|ла |бо|й|н'а / і два дн'а / |об|ш'і|м
бо|ї |шо|ў / на|в'є|рно / дн'і|ў |п'а|т'// по|ки |н'є|м|це"ў |в|б|и|е|ли /
з Новоч'єр'во|нойі на Ду|ван|ку / а по|том же |ў|же на С|в|ато|во
п'і|шли // ну |п|ос'л'є |ос|во|бо|ж|д'є|н'і|а |з|нач'іт' / нас / за|бра|ли /
хто |мо|же / ха|ват' |на|да |сал|дат |уб|и|ти"х і гра|жд|ан'с'к|их /
ко|па|ли / на|в'є|рно / дн'є|ў ч'і|тир'і / |й|а|му та|ку |в|и|ко|па|ли / |й|а|к
ну |м|є|тро|ў |п'а|т' на ч'і|тир'і / по|то|му шо |ў|с|их хо|ва|ли в од|ну
|й|а|му // |й|а|к о|ни бу|ли гра|жд|ан'с'ко од'іт'і / там / хто жи|в|ий
ос|та|ўс'а / з|нач'іт' при"є|кри"є|ва|ли там тр'а|п|ко|й|у |й|а|ко|й|ус' /
тру|ни ж |н'і|з'ч'о|го ро|б|ит' і |н'і|ко|му бу|ло ро|б|ит' і |н'і|з'ч'о|го
бу|ло ро|б|ит' / а сол|да|ти бу|ли |ў| ши"є|нел'ах |та|ме"ч'ко / у
|вал'а|нках так і по|хо|ва|ли // по|с|та|ви|ли ми кр'єст |та|ме"ч'ко /
і |ў|се //

Записано від Сіренка Василя Івановича, 1930 р. н.

с. Свистунівка

Село розташоване на річці Хариній, за 20 км на північний схід від райцентру. Засноване у XVIII ст.

1. Ра|н'і|ше се"ло на|зи"є|валос'а |В|и|ш'ч'а |Х|а|ри|ко по т'її
при|ч'і|н'і / шо там те"ч'є |р'і|ч'є|ч'ка / а се"ло ро|спо|ло|же"но
|ў|здо|ў|ж"ш |р'і|ч'є|ч'ки // во|на бе"є|ре по|ч'а|ток |ў| се"л'і і |ў|па|да|є
|ў| К|ра|с|ну |р'і|ч'ку // |р'і|ч'є|ч'ка з|в|єц'а |Х|а|р'і|ко / сна|ч'а|ла
те"к|ла в од|ну |л'і|н'і|ю / а по|том у дв'і // ч'о|го се"ло з|в|єц'а
С|в|и|сту|н'і|ю|ко|ю / н'і|хто не" з|на|є // ко|ліс' ка|зали / ш'ч'о
обос|но|ва|те"л' бу|ў С|в|и|сту|но|ў // а ш'ч'є |ка|ж|ут' / ш'ч'о
па|ру|б"ки л'у|били св|и|ст'іти // о|сно|ване се"ло бу|ло ш'ч'є
на|ба|гато до ре"во|л'у|ц'і|ї // |є| стар'і|н:а |ц|єр|к|ва / кра|с|иво
ро|с|пи|сана / |ро|с|пи|с' стар'і|н:а //

се"ло |т'а|гне"ц'а на к'і|ло|ме|тр'і|ў два|на|ц'а|т' –

п'ятн'яц'ат' // ран'ше тут було гирло р'іч'ки / йа'ке мало
безл'іч' при'ток // м'іс'цев'іс'т' у нас дуже по'р'ізана йа'рами //
тому і / коли в'їна була / то у нас н'їяких бо'їй не" було / бо
танки не" проїдуть //

ў се"л'і не" було н'і вулиц' / н'і нумер'іў хат // йе /
йак ото кажут' раїони / Рип'іўка / Скрапна / Слобода /
Доўгал'іўка // у кождому двор'і стоїала хата / дал'і сад'ки /
дал'і ого'роди і ле"вада – с'іно'кос / ш'ч'о об'азат'ел'но
к'ін'ч'айец'а р'іч'еч'койу // понад' р'іч'еч'койу ро'стут'
т'іл'ки в'ерби //

буў тут жиў по'м'еш'ч'ік і так л'уди хороше жили /
не"б'ідно // до двац'ат' т'рет'ого року / коле"ктив'ізац'ія /
се"л'ани жи"ли однос'ібно / мали отруба // а йак
роз'кулач'ували / багато пове"се"л'али на Манич' //
се"л'ани / хто понаг'л'еї буў / роз'тагували ўсе //

йак голодомор буў у т'риц'ат' т'рет'ому року /
ко'муна була р'адом се"лом / де спасалис'а в'ід голоду //
орган'ізуваў кому'н'іст Ган'жа / дуже ч'есна / по'р'адна
л'удина / і в'ін спасаў л'уд в'ід голоду // се"ло то
не"ве"лич'ке / ў низин'і // там тод'і ўродиў йач'м'ін'
і сон'ашник // в'ін розв'іс л'уд'ам по го'риш'ч'ам
йач'м'ін' // прихо'вали тут і нас'ін'а сон'ашника // ў
ко'мун'і буў млинок / шо дизел'ем прац'уваў // тру'бу
зако'пали ў земл'у / ш'ч'о не" бух'т'іла / ноч'у да'вили
масло і роз'да'вали л'уд'ам // а ш'ч'е на до'рогах цеї Ган'жа
роб'иў стороже'в'і пости / ш'ч'об н'іхто не" ўїіхаў і не"
в'ийіхаў з ко'муни //

ми там теж ў т'риц'ат' ч'е"твертому роц'і жили / а по'том
оп'ат' у своіе се"ло пове"р'нулис'а //

в'їни йа ж сказала не" було / бо із'а йа'р'іў там танки не"
проїдуть // йа'кос' заїхали т'іл'ки три н'імц'а / назна'чали
с'таросту / пол'іцайіў // с'тароста ке"руваў се"лом // коли
н'імц'і ш'ч'е наступали на се"ло / то забирали ху'добу /

сви'неї / ко'р'іу // ў 'кого мал'і д'іти / ко'р'іу не^н заби'рали / а
й'ак дв'і сви'ні / то од'ну т'іл'ки заби'рали //

а ко'ли наш'і насту'пали / то вим'італи п'ід ме'тлу //
зам'іс'т' ко'роў да'вали пи'сул'ку / ш'ч'о в'іі'на к'інч'е'ц':а
получ'е'ш т'олку //

2. Жи'ла ў се'л'і т'отка Ме'лашка Д'робиц'ка з ч'отир'ма
х'лопц'ами / шо ўс'і на ра'х'іт хво'р'іли // то'д'і ў се'л'і не^н
бу'ло здо'рових д'ітеї маї'же // на ко'роўках об'робл'али
пол'а і т'іл'ки ж'інки // а ч'олов'іки ке'ру'вали на'ми //
так от / й'акос' на поле при'йіхали уч'отч'ік / бре'гадир і
уполно'моч'е'ніи на д'рж'ках з ко'н'ами / Ме'лашка до них
з тойу пи'сул'койу // ў но'ги на кол'іна ў'пала і по'казуе
пи'сул'ку // д'іти ж^м хво'р'і / не ход'ат' // а уполно'моч'е'ніи
йіі ка'же // па'ши / па'ши / Ме'лан'яа / т'олка буд'ет // так у
нас ў се'л'і дос'і та'кіи висл'іу на дур'ну роб'оту // а т'олку
йііі так і не^н да'ли //

во'на но'сила на со'б'і х'лопц'іу у су'с'ідн'е се'ло // там
жиў стар'ій / шо л'іч'іу та'ких д'ітеї // у дво'р'і у н'ого бу'ла
ве'лика куч'а ко'нс'кого на'возу / сид'іли там і д'іч'ата / і
х'лопц'і по'шійу / роз'ігр'іуц':а / а в'ін йіх пот'ім роў'на'йе //
і ра'х'іт / і п'е'тушин'і гор'би / з'е'пере'ду / ўсе р'іўн'аў // і
ме'лашкиних х'лопц'іу в'ир'іўн'аў //

'сил'но ду'шили нас заї'мом / буў на'лог на фа'сол' / на
сад'іки / на й'аїц'а // поро'с'а зару'бали / ш'куру з'е'да'вали // у
од'нойі ж'інки ч'олов'ік у в'іі'ну за'гинуў б'іл'а Дн'іпра // от
ш'куру з'е' поро'с'а не^н з'е'дала / так до неї при'шли // а вот /
п'лат':а з'і спи'ни п'ідн'ала // на / ка'же / зди'раї ш'куру // а
й'аїц'а моїі б'іл'а Дн'іпра ле'жат' //

до ме'не ко'лис' но'ч':у при'шли // а ч'олов'іка ў'же не^н
бу'ло / на в'іі'ні дес' л'іг' // ўз'а'ли ме'не за но'ч'ну со'роч'ку /
в'ит'агли на при'з'е'бу і с'з'істо'л'етом / шоб'на йа п'ід'пи'сала
на заї'ма // до'ч'ок моїіх т'іл'ки напу'гали // так йа ў'ран'ц'і

на тоґо уч'отч'іка кинулас'а / баби ме^нне в'іт':агували / не^н
могли от':агнути //

а йак ў кого коґрова те^нл'атко приве^нде / то в'ід:авали
то те^нл'атко ў колґосп / нач'е йакиїс' там конт'ракт // за
|продаж у т'ур'му кидали // а ў колґосп'і треба було дв'іс'т'і
п'ііс'ат трудодн'іу в'ідробити // колис' за один ден' ж'інку
судили //

ў сорок трет'ому роц'і ўс'іх ч'олов'ік'іу в'ідправили
на пе^нре^ндо^нву / нап'рамок Кри^вого |Рогу // так во^ни там без^с
подга^тоўки заґинули у^с'і / у^с'і до |одного // і м'і там дес'
св'азистом буў // так |саме йім |зараз у нас с'тела стоїт' //

свободно ўдих|нули / коли г|лаўним буў Мал'інкоў //
знаў налоги / по|соб'іа на д'ітеї давали // ў ш|кол'і рис
варили на во|д'і |сахаром дл'а д'ітеї |сир'іт //

настоїаш'ч'ого х|л'ібу поїили у п'яде^нс'ат трет'ому
при Хруш'ч'ов'і // а до |того пе^нкли з^с кукуру|зи / ма|кухи та
ш'ч'аве^нл'у //

а д'іти бу|ли го|лодн'і заўж|ди // к'реїду заўж|ди ч'е|рго|в'і
но|сили / бо зйі|дали / йак ле^нжит' на |дошц'і // д'іу|ч'атка
моїї брали ку|сок ма|кухи / ш'ч'об |йісти / по|смокч'ут' і ў
ки|шен'у //

а колис' заве^нлис'а на пол'ах хоўраш|ки // д'ітеї зн'імали
з:ан'ат' / аби йіх ло|вили // треба було п'ат' хоўраш|к'іу
принес|ти ў |школу //

зан'ат':а ўс'ег^нда ў нойаб'р'і поч'і|налис'а / бо ў
колґосп'і прац'ували / ўс'і кр'ім де^нв'а^того де^нс'а^того
|класу / во^ни не^н хо|дили //

ш|кола де^нс'ати|р'іч'на / ш'ч'е доре^нвол'уц'ійна // Б'іла і
К|расна ш|кола / йак два |паруси // ра|н'іше од|на / при|хоц'ка /
д|руга / |земс'ка // б'і|бл'іо|тека |гарна / кни|жок |йакос' заве^нзли
ба|гато //

3. При|рода у нас |гарна // по йа|рам ч'а|гарни|ки г|л'оту /

ду|би / к|лени / бе|ре|сточ|ки // |дуже |ч|іст|і родни|ки // |йе
|к|іл|ка л|іс|іу / |Хурс|іука / |Токар|іу / |Плоскі| // а пол|а|ни
|й|а|к|і / по |дек|іл|ка ге|к|тар ворон|ц|у // по л|і|сах |прол|іск|іу
і |р|асту ба|гато //

за|ў|ж|ди в|ідм|і|ч|али Р|із|д|во / |Пасху / |Івана Ку|пала /
Водо|хреш|ч|а // клуб|н / це ў нас |бу|ўша по|пова |хата // на
|Івана Ку|пала |б|і|гали д|іу|ч|ата дн|ом пле|ли в|і|ноч|ки /
с|тарш|і п|алили |вогниш|ч|е // |менш|і д|іти оги|налис|а |поза
дво|рами //

на Водо|хреш|ч|а на |р|іц|і ви|рубували з |л|оду
хре|сти // обли|вали бур|а|ковим к|васом / ш|ч|об бу|ли
ч|е|р|вон|і / кра|сив|і // |ўзимку на с|в|ата і кол|аду|вали / і
ш|ч|е|дру|вали / ве|ч|ер|у по |родич|ах но|сили // при|ї|дут|і
|кажут| / вам закол|аду|вати ? // а хаз|а|їва / |н|іч|ого да|ват| / с|
тим і ухо|дили //

Записано від Гапочки Пелагеї Павлівни, 1910 р. н.

СЛОВ'ЯНОСЕРБСЬКИЙ РАЙОН

с. Красний Луч

Село підпорядковане Родаківській селищній раді, центр якої розташовано в селищі Родакове, за 25 км від районного центру. Засноване у 80-х роках ХІХ ст.

С|першу с|ім|я пр|ади|ва |с|і|ут| // бе|рут| у ч|у|вал і
|с|і|ут| // а то|д|і г|рабл|ами заво|лоч|ут| і ўсе // |с|і|ут| |йо|го
у |май|і |м|іс|ац|і / бо |с|ім|я бо|й|іц|:а |холоду // |йо|го |пол|ат|
тш|ч|ате|л|но // рос|те / |й|ак пше|ни|ц|а // то|д|і р|вут| //
зби|е|райут| |ос|ін|йу ў с|інт|абр|і // обо|б|йут| с|іме|на |ц|іпом /
ве|зут| до|дому // |дома об|и|вайут| // то|д|і |моч|ут| у |р|іц|і //
д|ід сто|й|т| у |р|іц|і і |йо|му |нос|ат| ж|і|н|ки ко|нопл|і //
муж|ч|іна то|ї / кла|де |й|х |р|а|дом о|дин на о|дин // накла|дайут|

зверху ка^мін':а / п'іс'ку // |мокне во^{но} не^діл'і дв'і // |пот'ім
 ви^т'агайут' / |сушут' / при^евоз'ат' його до^{дому} // на го^род'і
 роста^ул'айут' / роз^уйза^ують' / |сушат' // на^ч'інайут' ла^мат'
 на ла^мушки // ла^мушка / це на двох ко^л'ач'ках дв'і дос^ки /
 |м'іжду |ними ў^род'і йази^ека закла^дайут' і ла^майут' //
 ш'ч'об |виси^епалас' кост^риц'а / йак со^лома / оста^йе^ц'а одне
 воло^кно // то^д'і на те^рниц'і ви^ти^ерайут' ўс'у |м'елоч' //
 ви^ти^ерайе // це ў са^райі ла^мушка і те^рнушка // ла^майут'
 і трут' // |воз'ме пу^ч'еч'ок / ла^ма / ла^ма / |пот'ім по^т'іпа /
 |пот'ім мнут' на |досках но^гами // ши^ерока |доска / і на
 т'ї |доск'і мнут' но^гами // по^том |мич'ут' / над'івайут' на
 гр^еб'ін' / гр^еб'іноч'койу |ч'ешут' / ш'ч'об воло^кно бу^ло
 |ч'істе / по^том |мич'ут' // |мич'іч'ка / ку^л'іч'ка та^ка // |мич'ку
 пр'адут' на пр'ад^ку // то^д'і на с^калку // на пр'ад^к'і йе
 с^калка // з ц'і^йейі с^калки на мото^вило мо^тайут' // то^д'і з
 мото^вила ви^етушка // ви^етушка / ч'о^тир'і |кони^ека / на них
 зн'імайут' з мото^вила мо^тушку / мо^ток |ниток // то^д'і на
 |кони^еки роз'іпнули і мо^тайут' з мо^тушки клуб^нки // то^д'і
 клубок на |ц'іўку // |ц'іўку закла^дайут' у ч'ол^нок і нач'інайут'
 т^кати / ве^рстат' на ве^рстат'і // на ве^рстат'і дв'і |нож^нки п'ід
 с^подом / на полот^но йїх д^войе / а на сук^но / |ч'етве^ро / на
 р'ад^но / на прости^ен'і // полот^но |вич':ут' // |пот'ім з^моту^гуйут' /
 ви^еб'іл'уйут' / |моч'ут' у ко^рито його і рости^елайут' на
 |сон'ц'і на со^лом'і ч'і кост^риц'і // так раз д^вац':ат' за ден' //
 йак |виб'іли^ли / закла^дайут' у ж^лукто // ста^ноўл'ат' ж^лукто
 те ў ко^рито // п'ідт с'п'ід с^тел'ат' со^ломи і це полот^но то^д'і
 ў ж^лукто // то^д'і ки^п'ат'ат' |воду і л'йут' / |поки поб'іжит'
 во^да |ч'іста // то^д'і ви^т'агайут' / |моч'ат' / |сушат' і шйут'
 п^лат':а / б'іл'йо / прости^ен'і // л'он / це л'н'ане полот^но /
 то^н'ус'ін'ке / во^{но} са^ме по со^б'і мйа^ке // пр'аді^ево / г^рубе /
 з |н'ого ч':ут' полот^но //

Записано від Кизими Васи́лини Іванівни, 1912 р. н.

СТАРОБІЛЬСЬКИЙ РАЙОН

с. Антонівка

Село підпорядковане Караяшницькій сільській раді, центр якої розташовано в с. Караяшник, що розкинулося за 31 кілометр на північний схід від районного центру. Назва села мотивована тим, що першим тут побудував будинок господар на ім'я Антон.

С'ім'я була велика / п'ят' хлопц'і / ч'єтве"ро мал"их // ч'ого ж не" л'акали // кажут' / хлопц'і / домо"вий на го"риш"ч'і / в"ін кр'із" стел"у у"се | бач"іт" // або | палки попри"ї"язували / ко"жух на"д"іли / шапки і кажут' / ба"бус"а з:е"м"л"і | вийшла / і те"пер во"на вас ло"вити | буде //

Записано від Волги Варвари Полікарпівни, 1909 р. н.

с. Бондареве

Село підпорядковане Караяшницькій сільській раді, центр якої розташовано в с. Караяшник, що розкинулося за 31 кілометр на північний схід від районного центру. Назва села утворилася від прізвища поміщика Бондарева, якому належали землі. Дата заснування – 1890 рік.

1. Пр'ад'іво було / а то"д"і йо"го | били / м"н"али / то"д"і т"кали // полот"но було а з | н"ого шта"ни | шили // і т"кали рушни"є"ки / шили д"і"дам шта"ни / ба"бам / сороч"ки // йак о"це на"пр"адеш та намо"тайе"ш / та сну"йут" / та шл"іх"ту"йут" / а по"том тч"ут" йо"го // посну"їе / а то"д"і | ўже | будут" на"ке"м"дат" на те / на ве"р"стат на це"ї | будут" ткат" / | ц"і"ўки су"кат" / то"д"і полот"но ткат" // а | баба си"є"дит" / гух / бух / бух / бух // і греб"ін" бу"ї / і гре"м"б"інка була / ўсе було // а то"д"і | микали / на"пр"адут" / хоч" не" на"пр"адут" / а наб"їут" / на"м"нут" / на"мич"ут" //

мич'ки микали // а тод'і у|же на пр'ад'ку пр'адут' / а на ос'н'іўни'ц'у сну|йут' / на мото|вило мо'тайут' // а тод'і з мото|вила зн'і|майут' / на ве"тушку над'івайут' і на клубок мо'тайут' / а з" того клуб"ка сну|йут' //

2. Легенда про свата

По|мер ткач' // по|паў на |небо / а там ч'орти дава|і його до |пекла т'аг'ти // ч'олов'ік і го|вори'т' тод'і / та |даіте |яа хоч' с'вата с:о|бойу воз'му // ч'орти пе"ре"л'акали"с'а і в'ід'пустили ч'олов'іка / а то| до |райу по|даўс'а //

Записано від Проньки Олени Устимівни, 1933 р. н.

с. Курячівка

Село підпорядковане Підгорівській сільській раді, центр якої розташовано в с. Підгорівка, що розкинулося за 2 км на північний захід від районного центру. Стара назва – Крипаківка (за розповідями старожилів, назва утворилася від прізвища пана – Курач). Дата заснування села – 1766 рік.

Наше се"ло |Кур'ач'іўка / з|вец':а во|но то|го ш'ч'о ко|лис' бу|ў пан |Кур'ач'і| / ч'і Кур'ач'іўс'ки| / ч'і |яа|киїс' // |ў |яа|кому |год'і во|но зас'новане / |яа не" з|найу // |яа ро|дилас'а тут і про|жи"ла |ўс'у |жиз'н'у // до во|їни |яа ба|гато не" |помн'у / хо|дила |ў ш'колу / а |ў во|їну ме"ні |ўже бу|ло |дес'ат' год // |ўже |яак у ш'колу хо|ди"мо / з|нач'іт' у ш'колу / |яак ка|н'ікули / хо|дили і ро|машку р'вали / і ч'е"ре"пашку зби|рали / і ко|лос'ки зби|рали / і во|ду ко|сар'ам но|сили / і по|л'іл'ни"кам // л'у|де|ї бу|ло |дуже ба|гато / |поки одне"сем в'ідро |ў то|ї кра|ї / т'і кри"ч'ат' да|ва|ї во|ди // а т'рошки по|п'ідро|стали с'тали ми ро|бити |дуже |важко // во|лами т'а|гали / і |борони / і плу|ги т'а|гали / і ко|ровами ро|били он там на го|р'і // та |яак при"ле"т'іў само|л'от' |яак на|ч'а|ў стро|ч'іт' / так ми по|бро|сали

ко|роу та ў |йерки / а ко|рови ш'ч'е ре"вут' // в'обш'ч'ем
 ро|били / йак во|йаки // ком|баїн т'агали во|лами попе"ред
 т|рактора / д'в'і |пар'і вол'іў / і хо|тен / і ком|баїн на |гору /
 то|д'і ж не" з|нали за|гоноў // то йак / а |веч'ором ўсе раўно
 ж хо|дили гу|л'ат' / і |гол'і / і |бос'і / обу|вац':а н'і ў ш'ч'о /
 так ми к|рейдойу нама|л'уйемо со|б'і ч'е|ре"вики да ш'ч'е ї
 п|р'аже"ч'ку / бала|байка гра / ми пли|гайемо / тан'ц'уйемо
 з|нач'іт' // а то|д'і ж у|же с'тало т|рошки |луч':е / то|д'і ж у|же
 п'іс'л'а во|їни ўже ж нач'али / і ми |б'іл'ш'і / ну ўсе ра|вно
 ж // голо|доўка у |сорок |с'омому |год'і бу|ла // |л'уди ж |мерли
 на хо|ду / Сме"жко / |Шурка Гре"го|райч'е|нко / Ку|хл'увата
 по|мер // ну |вобш'ч'ем де хто їшоў / там |падали ж і |мерли /
 ну ми / Бог даў / |вижили // ну п'іс'л'а |того ўже нач'алос'а
 т|рошки |луч':е // то|д'і ж гу|л'али не" так / скла|далис'а
 скла|дки / з кол|хоза нам да|дут' т|рошки ч'і пшо|на / ч'і
 кар|тошин / ол'їйі т|рошки / а то|д'і ў|дома ўк|раде"м ш'ч'о
 не"буд' // скла|далис'а скла|дки / ў нас там гу|л'али / там же"
 ми ск|райу |жили / так ми заш'ч'і|бнулис'а і |держим д|вер'і
 |палкойу і ў за|клалис'ну / і то|д'і т'її лам|п'іў же" не" бу|ло
 а шахт'орка та|ка / ш'ч'о ў |шахт'і о|то с'в'ітила // |Дун'ка
 шахт'орку |держе / по голо|в'і ш'ч'ос' доста|йе / а о|н'і /
 х|лопц'і / с'тел'у про|били і тум|аком по голо|в'і мати|л'ат' //
 уг|л'а не" бу|ло // хоч' і н'іч'ого |йісти бу|ло / но |л'уди |йакос'
 ве"се"л'іш'і бу|ли / дру|жн'іш'і / а те"пер же" ж ўс'і обоз|л'он'і
 так'і шо // хо|дила йа ў ш|колу / і з |первого |класу йа ўже |дома
 хо|дила до|йіла ко|рову // ма|мка на ро|бот'і бу|ли од у|тра ч'і
 с'|ходу до |заходу |сон'ц'а / а ме"н'і бу|ло ўсе хаз'аїство // і ў
 ш|колу // і не" т'іл'к'і ме"н'і / а ўс'ім // о|н'і |п|рїйдут' |ноч':у /
 а ми |поп'ід пле"т'ін':ами дес' позч'інайemos' та спи|мо //
 то ї |Л'ідка / |Шурка / Ми|кола / наш о|то ўк|райок буў //
 |поки пона|ход'ат' нас / о|то не даї Бог // то|д'і ж |кон'ч'іла
 с'ім' |клас'іў / п'ішла на бу|галте"ра ўч'іц':а / |тоже ж хо|дили
 |ноч':у ў |город / с'ім к'і |ломе"т|р'іў хо|дили / на |вос'ім |веч'ора

туда зв'їдт'їл':а їде"мо у две"надц'ат' 'ноч'ї // ну то'д'ї
страшно було / ну не" так страшно // колис' їде"мо / вїшли
там п'їдгор'а і ми їде"мо / ч'ере"з р'їч'ку ж пе"ре"їшли
потому по |реїках / м'їст'ка ж не" було / пе"ре"їшли і поп'їд
|гору / і ну їшли / їшли ж / ми / то'д'ї їак гл'анулис'а / ўже ў
Собач'їўку заходем / їде ш'ч'ос' за |нами // ну це хаї / то на
Собач'їўку їде // до'ходим краї Собач'їўк'ї гл'анули / та н'ї /
воно їде за |нами // так ми то'д'ї їак при"пус'тили б'їгом /
о'се те"пер гус'атник / а там же" їш'ч'е хати були // а воно
за |нами б'їжит' / ми с'тане"м і о'но с'тане / |темно хоч' / но
|видно ж / ш'ч'о муж'ч'їна / ч'ї муж'ч'їна ч'ї х'лопе"ц' // так
ми то'д'ї їак ус'лали з Собач'їўк'ї / так аж с'уди ж у квар'тал /
тут же х'верма була / так і х'верма не" с'в'їтилас'а / ну ўже
ж дес' п'їўперво 'ноч'ї було // с'тали / і воно с'тало / а ми
ж утр'ох ходили // да'вайте д'їўч'ата ж п'їдоїде"мо / а в'їн
М'їжко Оле"ксії // ос' в'їн боїц'а в'їд нас отс'тат' / а ми
т'їкаїемо / їак |б'їше"н'ї / б'їжи"мо / а жиў в'їн на Ду'боўц'ї /
так в'їн у |Кач'ки ноч'уваў / боїаўс'а і до'дому не" п'їшоў //
так нам було ба'гато при'годи їак тої //

колхоз у нас буў то'д'ї Ч'е'рвонїї Прапор /
пре"дсе"дате"л'ем / хоч' голо'войу то'д'ї буў Де"ре"ўїанко ў
нас // п'їс'л'а в:оїни ўже нач'али потрошку да'ват' / а ўсе
раўно ви"вози"ли у гозпос'таўку // а воїну так вобш'ч'е
н'їч'ого не оста'валос'а / |даже ў нас ч'ас'тушку ск'лали /
|б'їгла |миша по до'роз'ї / не"ма хл'їба у колхоз'ї / а ў
ко'мор'ї хоч' і їе / так пре"дс'їдат'ел' не" даїе // так ш'ч'о
голо'доўка // а то'д'ї наш колхоз стаў ба'гатїї / полу'ч'їли
ч'е'рвонїї прапор // гул'ан':а тут же" на мо'гил'ї було / та ўсе
се"ло / їа'ке |т'їки гул'ан':а було // ўру'чали і з |облас'т'ї / і
з району при"її:жали / л'удеї же" ж було то'д'ї душ дв'їс'т'ї
ма'бут' |с'емд'ес'ат / ч'ї до тр'охсот |т'їл'ки ж на хвар'тал'ї //
та с'еїч'ас сто |сорок |мабут' по ўс'її |Кур'ач'їўц'ї ч'ї сто
шиїс'ат / їа не з'найу / с'к'їл'ки їїх там // ро'били ж |л'уди /

ж'інки ко'сили |косами / і с'іно ко'сили / і хл'іба ко'сили / і
моло'тарки моло'тили / пода'вали сно'пи // але йак попа'деш
ту'ди сто'йати / де по'лова |сипе'ц':а / отгор'тати со'лому / так
не' видно ї б'ілого с'в'іта / уст'ук'іў най'ісис'а так ш'ч'о //
ну ўсе раўно бу'ло ве'се'л'іше / ч'ім те'пер / ўсе раўно //
проч'ітайут' на от'ч'отному / то'д'і ж пи'сали трудо'д'ні //
о'дин трудо'ден' д'вадц'ат'сотих // проч'ітайут' на от'ч'отному
|должний / і тої |должний / і тої |должний / о'то ї не даї Бог //
поро'с'ат |р'ізали / |ш'кури зда'ваї / моло'ко зда'ваї / |йайц'а
зда'ваї // на ўсе ж да'вали план / то'д'і ж на |коже'н дв'ір // ў нас
се'ло ве'лике |Кур'ач'іўка / но ко'лис' бу'ло ў нас / ў |наш'ї
|Кур'ач'іўц'і п'ат' кол'хоз'іў // у нас буў Ч'е'р'воніі Прапор
це |х'вартал / |Кур'ач'іўка це бу'ло С'тал'іна / Бобил'іўка це
бу'ло Буд'онова / |Гойіўка |нач'е Воро'шилова бу'ло / а те'пер
же' об'є'ди'нили // а те'пер же ж зроби'ли о'дин / і тої
|кожен кол'хоз то'д'і на соре'ўну'ван':а / хто с'к'іл'к'і б'іл'ше
хл'іба здас'т' / хто б'іл'ше з'робе // ну то'д'і ж л'у'деї бу'ло /
ну моло'д'ожн'і гу'л'анки бу'ли // бу'ли ж і пож'іл'іш'і // а
ў нас бу'ла ж комсо'мол'с'ка |ланка // по'лоли ж і бур'аки
|сахарн'і нач'али с'їят' / ну на сте'пу бу'ло |весе'ло // у
|пол'і ро'били / т'ап'ками по'лоли / во'лами ўсе обраб'л'али /
і с'їяли / і о'рали / і воло'ч'іли // ну тут ўже нач'али хо'тези
пойаў'л'ац':а / та комбаїни // то'д'і ж зач'али ўже т'рошки ж //
ої ва'рили у т'рактирн'ї бригад'і ж ш'ч'е йак // |конч'іла с'ім
к'лас'іўйа / і по'ставили ме'не |кухаре'м у т'ракторну бригаду /
там т'ридц'ат' с'ем душ бу'ло / тракто'ристи / і комбаїнери /
і при'цепш'ч'іки / йакиї там з ме'не |повар' буў // а ш'ч'е
|мен'ше мене бу'ла |Н'інка Слозо'ва / бу'ли ж по'мошником /
на'варимо ко'нешно // ноч'у'ват' до'дому не' пус'кали / на
со'лом'і с'пали там у сте'пу // а но'сили |йісти так за п'ат'
за с'ім к'іломе'тр'іў на пле'ч'ах // сто'яли в Ор'ловому /
а но'сили аж на Восе'н'іўку |ч'ере'з |плеч'і по'ложиш /
при'є'йаже'ш ву'зок / хл'іб / лож'ки / м'іс'ки і дв'і це'б'ерки / у

ту |руку і ў тої // їду / їду / так с'тану / ре^нву / ре^нву де небуд'
 на до^роз'і / ўз'ала ўп'ат' п'ішла // та його по^ка доне^нсеш /
 так роз^боўтайеш за т'і п'ат' ч'і с'ем к'іломе^нтр'іў / ш'ч'о і не
 по^йісти / а йіли ж л'уди // а то^д'і ж не^н схо^т'іла ро^бити / ўже
 ж б^росила // так ме^не по^ставили при^чепш'ч'іком / нака^заў
 Йара^шенко // но ц'а праўда т'іл'ки три д'н'і поро^билас' / на
 плугов'і |ноч':у йіздиш с'уда туду // ў тому кон'ц'і зали^ваї
 |воду ў хо^тен / с'уди при^йіде^нш / ў д^ругий край |тоже зали^ваї
 |воду / і то |ц'ілу н'іч' о^так // по^ки про^йіде^нш / то^д'і ж ўста^ваї
 ўже / бе^нри ве^ндро |ноч':у // так ш'ч'о ми ро^били |важко //
 то^д'і |л'уди ста^ралис'а / ро^били і було і |луч':е / і |луч':е
 ста^новилос'а // а те^нпер ста^новиц':а |хуже і |хуже // по^пали ж
 і на до^рогу / ро^бити ж до^рогу на Лу^ган'с'к / о^то ж з |города
 ў Поло^винкино // там буў ко^лис' сад / його те^нпер не^нмаїе /
 то ми ро^били м'іс^ток і за м'іс^ток туди до Лу^ган'с'ка // нас
 було на^в'ерно п'ат^надц'ат' душ // сто^йяли на квар^тир'і / з
 кол^хозу да^вали нам про^дукти / |пара вол'іў / д^роги // х^лопц'і
 і д'іўч'ата були / йа м'іж |ними |сама |мен'ша була // во^зили
 |кам'ін' / на д^роги на^кидаїе^нш зг^рузиш / а то^д'і ж |молотом
 б'йеш // а т'і муш'ч'іни к^лали / ч'о^тири душ'і до^рогу //
 |кидаїеш йім |кам'ін' / п'ісок насти^лаїеш / ло^патами
 засти^лаїеш до^рогу / во^ни ўже то^д'і кла^дут' // ну там |тоже
 ў нас ч'уде^нса були // моло^д'ож скр'із' моло^д'ож // Катч'іна
 б^рата |ж'інка ро^била ў ап^т'ец'е та при^не^нсла жароўки /
 ми / жароўка нази^вали маз' та^ку / шо |пику |мажут' / шоб
 |б'іл'і були // так д'іўч'ата йак пона^мазувалис'а / були ж це
 |Л'убка Гар'кава / йіі год'іў д'вадц'ат' було / йак не^н |б'іл'ше /
 так во^ни йак понач'вакувалис'а / ме^ні там т^р'ішки
 осталос'а / йа ж |сама |мен'ша м'іж |ними // так во^ни |може
 до |п'іўноч'і с^пали // то^д'і пообди^рали і ш^кури / і си^д'ат'
 |воду х^л'упаїут' / і рушни^ки кла^дут' / о^но ж із сул'імоїу
 там ч'і ш'ч'о // так |утром страш^н'і були / пообдиран'і ўс'і /
 |б'едн'і н'і л'агали спат' // ну ў мене н'іч'ого не^н було / йа ж

кажу / ме́н'і ш'ч'о / т'і́л'ки вил'ізала ту баноч'ку тр'ішки /
во́ни ж понач'вакували // н'і парф'у'мер'її ч'і шо о́но там
було / а то́д'і ж не́ було / це жа́роўка це са́ма л'уч'а була //
то́д'і пудр'а була та́ка / йак к'ре́йда // жили ж ми не́ тут / це
ми пост'ройі́ли // жили ми ў Ку́кл'у'ватах / це па́збиш'ч'а /
де ко́роў па'сут' на́ших // і ў во́йну йа там ц'і́дила кра́хмал' /
і на́ле'т'і́ли само́л'оти н'іме́ц'к'і // з'били само́л'от там у
са́ду / ме́тр'іу па'т'со́т там од на́шої хати // ну б'і́гали ўс'і
ди'виц'а / думали / ш'ч'о йа побо́йалас'а / бо ў нас сто́йали
л'отч'і́ки / і думали / ш'ч'о на нас бу́дут' стр'і́л'ати //

у нас тут ў сте́пу ба́гато л'іс'іу́ // Ткач'іу́ / К'руглі́й /
Корл'іу́ / Р'і́дко'дуб / За́пад'ні́й / Ива́н'к'іу́ і С'ва́тї́ йес'т' /
т'і́л'ки ж це́ д'уже да́леко / та ми та́мбу́ліко'не́шно // ч'о́го во́ни
з'вуц'а // та́к / Ткач'іу́ це то́му ш'ч'о Ткач'е́нко там бу́ў
л'есні́ком // К'руглі́к це в'і́н вобш'ч'е́ кругло́л'і́к Орл'іу́ /
там пан Орлоў йа́кііс' жиў а да́лі вобш'ч'е́м йа не́
з'на́йу / ч'о́го во́ни та́к на́зїва́йуц'а // і там по́за л'іса́ми
там же ж йе́рки йе / ч'і йа́ри / йак во́но те́пер пра́вил'но
на́зїва́ец'а // Ко́пч'і́к'іу́ йе́рок / то́д'і Це́'коз'іу́ йе́рок /
Це́'коза Во́лод'ка пе́ре'ве'р'нуўс'а у йе́ру / і на́з'вали йо́го
Це́'козові́м йе́ром // ну сте́п у нас д'уже ве́лікі́й / йак і́ти
та́к ма́бут' за де́н' не́ о́боїде'ш // а р'і́ч'ки це ж у нас усе
одна́ков'і // о́тут у нас ко́ліс' була К'руч'а / те́пер же́ но́ва
р'і́ч'ка / ту ж р'і́ч'ку на́шу заго́р'ну́ли / те́пер не́ма там н'і
к'руч'і́ н'іч'о́го // ми б'і́гали на К'руч'у ку́пац'а / там бу́ло
до то́го хоро́шо / ку́палис'а / а те́пер же ж там по́рили
та́ке шо // там за р'і́ч'койу́ бу́ло жи́ве се́'ло / те́пер же́
не́ма там і бугорк'іу́ // там бу́ло ве́лі́ке се́'ло / Восе́'н'іу́ка
на́зїва́лос'а // по то́й б'і́к пу́т'е́й бу́ли хати по́це́й б'і́к // там
д'іу́ч'ага йа́к'і с'п'і́вуч'і́ бу́ли / вї́дуд'у́ бу́ло на га́тку / там
га́тка бу́ла / ч'е́ре'з р'і́ч'ку ж хо́дили / м'і́ст'ки там да́леко /
та́к тут га́тку мо́сти́ли // та ве́ч'е́ром та с'п'і́ва́йут' при
м'і́с'ац'у / а ми тут о́це с'п'і́ва́ємо / во́ни на́с слуха́йут' /

а ми йїх с'лухайемо // то го'роди нам там да'вали / там у нас
дуже хо'рош'ї су'с'їди бу'ли / баба'Лес'ка і д'їд'Л'ошка // бу'ло
п'їде"мо на го'род / во'ни нам ме"д'ку 'вине"сут' / с'аде"м на
ме"ж'ї / по'сид'їм / мед пої'мо / побалакаїемо / розкаже"мо /
как ко'му шо там набол'ї'ше ў 'кого шо / новос'т'ї йак'ї / і на
те ба'бус'а од нас вобш'ч'е не" од'ходи"ла // Восе"н'ї'ўка же"
ж розпа'далас'а / ўже вий'їж'али зв'їдт'їл'а / ос'талос'а 'мало
хат / са'м'ї ста'р'ї // ну те"пер же йїх не"маїе / по'мерли во'ни
там / а хат вобш'ч'е там не"ма м'їстоў / де бу'ли / ход' би
са'доч'ки там пооста'валис'а // са'дили ми ого'роди / 'р'адом
ўже ж ў нас бу'ли // 'Сан'а ў нас до 'того ш'видко ко'пайе / це
х'лопе"ц' моло'дїї же / кубашки ко'па // а баба на 'д'їда / 'д'їда /
п'їди ти воз'ми д'ругу ло'пату / а то 'бач'їш / йак х'лопе"ц'
ко'па ш'видко / а ти хи'тайес':а / хи'тайес':а // та х'лопе"ц' ж
вос'емнадц'ат' год / а 'д'їдов'ї с'емдїес'ат / та х'їба ж в'їн
за ним уко'пайе т'ї 'кубашки // те"пер се"ла не"ма / та ї йа'ри
о'то ж там кре'їд'ан'ї / туди ж ми по креїду 'ходимо / йак
само'р'їдна г'лина 'б'їла / ко'лотимо йїїї і 'мажїемо ж 'хати /
ч'ї са'рай / ч'ї ў 'кого ш'ч'о йес'т' //

Записано від Коваленко Раїси Павлівни, 1932 р. н.

с. Лиман

*Село розташоване на річці Айдарі, притоці Сіверського
Дінця, засноване в сер. XVIII ст. Першими поселенцями були
вихідці з Лівобережної України.*

Пр'али з' коно'пел' // пр'ад'койу не" пус'кали 'бес'їду
до две"реї // пр'ала 'воротах / 'доки не" в'їд'їкупл'ат' со'б'ї
до'рогу / конх'вети або пла'точ'ок //

с'їяли л'он // пот'їм йо'го мо'ч'їли / су'шили / м'їяли /
пр'али / т'кали // полот'но ро'били на р'ад'но / на м'їшки /
ш'тори / то'му во'но бу'ло і 'тон'ше / і 'тоўше // во'но бу'ло

метр'іу двац'ат' заўдоўшки // а пот'ім його на куски
р'іжут' і шийут' // полотно було б'ілого ц'в'ету // передт
тим / йак ткати / нитки к'расели р'ізними к'расками // коли
т'кали оверко / полоски робили р'ізного ц'вета //

Записано від Бур'ян Олени Іванівни, 1908 р. н.

с. Лозовівка

Село підпорядковане Хворостянівській сільській раді, центр якої розташовано в с. Хворостянівка, що розкинулося на річці Айдар, притоці Сіверського Дінця, за 20 км на південь від районного центру; виникло в 1854 році.

Конопл'і с'ійут' // во́ни ростут' заўдоўжшкі б'іл'ше
метра // коли конопл'а посп'іе / йі́йі ви'ри'вайут' с
корн'ом // во́на при'ўйане / пот'ім йі́йі у воду кладут' / у
ставок // кисне во́но там не'д'іл' дві // пот'ім конопл'а
с'т'ікае і йі́йі кладут' су'шити'с'а // терни'ц'у ламають' /
б'йут' / пали'ч'ки одл'ітайут' / а пр'ади'во оста'йец':а // його
трут' но́гами / дал' і ви'т'рус'уйут' кост'риц'і / а п'іс'л'а ц'ого
рос'ч'есуйут' і пр'адут' пр'алк'і //

Записано від Петренко Векли Петрівни, 1914 р. н.

с. Половинкине

Село розташоване на річці Айдарі, притоці Сіверського Дінця. Засноване село в XVII ст. біглими кріпаками з Правобережної України. Назва мотивована антропонімом Половинко. Як свідчать історичні відомості, царський уряд, стурбований самовільним заселенням земель, проводить перепис населення в нових містечках і селах по берегах Айдару та Сіверського Дінця. Записувалися й назви ойконімів. Оформлені ними документи коштували дорого.

Їх могли купити в цьому селі лише Толоки й Половинки, які сперечалися, чийм прізвищем назвати село. Мешканці вже давно називали його Толоківкою, прізвищем великого роду, який один з перших поселився на цій землі. Та під час перепису Половинко викупив папери, тому й стало село називатися Половинкине.

1. Була ў нас Мар'їа / так вона з'ї своїм домо́вим зоўс'їм розмоўл'ала // о́так / ка́же прово́дила сво́го ч'олов'їка на робо́ту / сина / до шко́ли / са́ма хо́дит' / по ха́з'аїству ро́бит' // от йак на́пала на мене йа́кас' ч'ума / не" ўста́ти / не" с'їсти // т'агне у к'рват' / о́тут то́б'ї і кра́ї // л'агла і ле"жу // а пот'їм зга́дала / шо так домо́вий мо́же ме"шат' ро́бит' // ле"жу / ле"жу / та і о́то ма́тами його́ // ч'у́йу / ус'м'їхайец':а падл'ука // по́лежала ш'ч'е / поч'ала О́тч'е наш ч'їтати / н'їч'о́г'їс'їн'ко // ої / ду́маю / ли́хо // ка́жу / ну / йак ро́бит' не" да́йеш / так хоч' пока́жис' // о́то і ви́р'їсовува́ец':а до по́йасу н'е́гр'їт'онок с'ер'гойу у вус'ї // ус'м'їхайец':а ме"н'ї / а йа ду́маю со́б'ї // ка́жут' / шо т'реба спи́тати / к до́бру ч'ї ху́ду // йа ж так і спи́тала // а в'їн ме"н'ї / к до́бру // о́тож і ч'еїка́ю / ко́ли ж це до́бро бу́де // так шо у домо́вих ми в'їри́мо //

2. А ш'ч'е ў нас го́вор'ат' / шо п'їс'л'а Іл'ї / це с'в'ато та́ке / ку́патис'а не" мо́жна / бо у нашо́й р'їц'ї вод'анїї жи́ве // і хто п'їс'л'а Іл'ї у во́ду по́л'їзе / за́т'агне / йак і не" бу́ло // ба́гато ўже та́ких случ'айі́у бу́ло // о́то / ка́жут' / ма́лен'ку д'ї́ч'їнку вод'аник за́ногу схва́тиў та і пот'а́гнуў // с'от'ї́ейї по́ри во́на і розмоўл'ати пе"ре"с'тала // до ба́бки во́дили / так та доўго л'їку́вала йїї / аж по́ки не" ви́лила боро́ду здо́рову //

Записано від Григоренко Ксенії Степанівни, 1929 р. н.

3. Ве^нс'іл':а ра^н'іше поч'інало^с'а ў п'іятниц'у // ў п'іятниц'у до молодойі при^ходили д'іўч'ата / приган'али пару во^л'іў / б^рич'койу // гру^зили на ту б^рич'ку ск^рин'у / п^ридане з^вец':а з^нач'іт' // і шоб ск^рин'а була важ^кен'ка / бо йак не^с'тимут' же там ч'олов'іки ск^рин'у ўже у молодого / так шоб же^н йім важ^ко було // а п^риданого не^з'аўжди ж було ба^гато / так на дно ц'іейі ск^рин'і ло^жили м'ішок п'іску // от і то^д'і цеі п'ісок мо^лода ти^хесе^н'ко пот^роше^ч'ку / р'ік ви^носила на ву^лиц'у / зате ж ск^рин'а була важ^койу // ў п'іятниц'у мо^лоду ве^нли до молодого в'ішат' руш^ни^ки // от до^ход'ат' до д'вору / і шоб ч'ула све^к'круха / шо ве^ндут' до ^нейі мо^лоду і поч'інали с'п'іват' // оі в'іди ж ти ^мат'інко прот^иў нас та і по^гл'ан' же ^мат'інко по ўс'іх нас / оі йак ^наша Ма^риноч'ка к^раш'ч'а ўс'іх нас // све^к'круха ви^ходила на^зустр'іч мо^лодойі // ну споч'атку зви^ч'аіно во^на ^добра була до ^нейі / ц'ілувала / по^казувала / ш'ч'о во^на йі дуже ^рада // при^ходили ў ^хату / в'ішали руш^ни^ки / ўби^рали кро^ват' сте^нлили до^р'іжки // а л'уди т'і / шо при^ходили поди^виц':а / йа^ке ж п^ридане ў мо^лодойі ка^зали / оі руш^ни^ки ^гар^н'і / та хто ж виши^ваў / та ^кажут' са^ма / во^на та^ка до^тепна і пр'аде і ^шийе і виши^ває / о / ^каже од^на / а ў ту не^д'іл'у йа ^бач'іла йіі на й^армарку / ^повен в'із до^бра навалили // с^витку ку^пили ч'ер^воні ч'об'іт'ки і ху^стинку / та ху^стку то / ма^бут' / све^к'крус'і // ди^в'іц':а / ди^в'іц':а / а подуш^ки йа^к'і / а ^наволоч'ки / а йак ^писан'і / а до^р'іжки / та во^на ж ма^іст^рин'а та до ўс'акого ж ^д'іла // п'іс'л'а ^того йак пов'ішайут' руш^ни^ки / с'ідали ве^ч'ер'увати і све^к'круха і свекор поч'інали ч'ест^вувати мо^лодих і сва^шок / йа^к'і при^ходили в'ішат' руш^ни^ки // ба^жали йім ш'ч'ас'т'а ў до^рогу / доўгого в'іку / све^к'крус'і ба^жали ш'ч'об не^в'істка була / шоб пе^к'кла / ва^рила / т^кала і ^шила // а ч'олов'іков'і / ну мо^лодому з^нач'іт' / ба^жали ^теш'ч'і не^л'е^дач'ойі / ш'ч'об во^на ^рано ўста^вала / с'т'іл нак^ривала / ч'аркойу з'ат'а ч'асту^вала // ну

а так прош'ч'алис'а ў п'йатниц'у / а ў не^мд'іл'у ж було
ве^мс'іл':а // н'і не^м ў п'йатниц'у / пар'дон / не^м ў п'йатниц'у /
ў суботу ра^н'іше було / ў суботу ага і в'ішат' рушни'ки //
молод'їі або в'інок над'івали / або косу пови'вали ц'в'іт'ками
і стр'іч'ками / а тод'і / особливо йакш'ч'о косу пови'вали /
так це ж там такої ро'боти го'дини дв'і т'реба було од'агати
молоду / і тод'і во'ни / шоб же ў не^мд'іл'у ўже не гайати
ч'асу / зноў дв'і го'дини / то молода / при'шоўши до'дому ў
суботу / не^м з'н'імала в'ін'ка / а с'ідала за с'т'іл / схил'алас'
на |руки і так с'пала ўс'у н'іч' // а ў не^мд'іл'у ўшли до |церкви /
бо |церква в'ін'ч'а т'іл'ки ў не^мд'іл'у // в'ін'ч'алис' / п'іс'л'а
в'ін'ч'ан':а при'ходили до'дому і поч'інало^с ве^мс'іл':а / на
столах йіство |р'ізне / кара|ваі обоўйазково / |мати прости'лала
руш'ник / стр'іч'ала д'ітеї хл'ібом |с'іл':у // ну зви'ч'аіно
поч'інало^с / йак і заўжди ўсе го'диц':а у нас на Украйін'і / із
ч'ароч'койу і п'іс'н'ами // п'іс'н'і бу'ли йак п'равило
ве^мсел'і / але бу'вали інокли і журн'і п'іс'н'і // у молодого
буў то'вариш / йакого називали |ран'ше бу'йарин та |коло
бу'йарина обоўйазково була с'в'ітилоч'ка // це бу'ла
д'іў'ч'іноч'ка / ў йакої бу'ли ц'в'іточ'ки і палка / на йак'їі
бу'ли ре'п'я|хи // оц'їейу |палкойу с'в'ітилоч'ка |била
д'ружка /а д'ружко із сторо'ни молодойі буў // ну а |пот'ім ц'у
с'в'ітилоч'ку драж'нили / ка'зали йї / с'в'ітилка ш'пил'ка при
с'т'іні / та на н'ї со'роч'ка не^м йїйї / при'шли су'с'іда тор'кайе /
ски|даї со'роч'ку / с'м'ір'кайе // с'в'ітилка / с'в'ітилка |ласа /
ўк'рала ку'сок м'йаса / за с'т'іл нахил'айец':а / кус'ком
запих'айец':а // а во'на йім в'іпов'ідала / ў мене со'роч'ка ў
скрин'і / ў мене со'роч'ка ў скрин'і / із |Кийева при'везе'на /
|шоўком приме'реже'на // або ш'ч'е так |раки / д'ружеч'ки /
|раки / б'реше'те йак цуце'н'ата // ко'ли |добр'і ўже бу'ли /
|випили / то поч'інали молодим ш'ч'ас'т'а здо'ров'я
ба'жати / дарунки да'вати // а ў молодого бу'ли пре'дстаўни'ки /
во'ни називалис' сваш'ки // і от ц'і сваш'ки заби'рали

пода|рунки / а ўза|м'ін да|вали |шишку // і от |л'уди / |йак'і
 при|ходили ди|витис' на ве|с'іл':а / або |нав'іт' сам'і |гос'т'і
 драж|нили сва|шок // с|вашка не|л'іпашка ши|шок не|л'іпила /
 дру|жок не| да|рила / од|ну изл'і|пила з:е|леного |с'іна /
 з:е|леного |с'іна та |ту сама з|йіла // с|вашка ж / шоб пока|зати /
 шо ў |нейі ши|шок ба|гато / шо во|ни ў |нейі |йе / не| пр|осто
 да|вала |шишку |йім ў |руки / а пр'ам та|ки зо|зла |кидала / |каже /
 |на|те |йі|жте та не| ка|ж'іт' / шо ў |мене не|ма|єе ши|шок // ў
 к'ін'|ц'і ве|с'іл':а з мо|ло|дойі з'н'|мали в'і|нок або к|в'іти /
 |йа|кими бу|ла пе|ре|вита ко|са / при|ч'ому |йак'шо у мо|ло|дого
 бу|ла пас'і|ка / то то|д'і мо|ло|ду розд'а|гали не| у мо|ло|дойі / а
 розд'а|гали у мо|ло|дого // обр'ад це|ї бу|ў дуже ц'і|каві|ї і от
 не|да|ўно ми ро|з'і|гравали на с|вад'б'і // |п'і|с'л'а |того / |йак
 мо|ло|д'і|ї з'н'|али в'і|ноч'ок / |йі|ї|ї за|кутували / пла|ток
 озна|ч'а|ў / шо це ў|же мо|ло|диц'а / із |того |ч'асу мо|ло|да
 по|вин:а бу|ла хо|дити ў пла|точ'ку / а не| так |йак|зараз|куч'ер'і
 за|круч'уйут' та об|стри|гайуц':а з|дро|во // от ну |ї ко|ли |йі|ї|ї
 за|кута|йут' / бе|рут' фа|ту або |йа|к|їс' там шарф ле|ген'ки|ї і
 поч'і|найут' с'п'і|ват' |йі| / по|кривон'ка |плач'е / по|кри|вац':а
 |хоч'е / не| так по|кри|вац':а / |йак поц'і|ловат' // |п'і|с'л'а |ц'ого
 т|рич'і так про|с'п'і|вали / а за т|рет'ім |разом ў|же досп'і|вуйут' //
 ш'ч'е бу|ў дру|жко / те|пер |йо|го на|зи|вайут' та|ма|да / а то|д'і
 це бу|ў дру|жко / |йа|к|ї|ї го|сти|ў л'у|де|ї / на|ли|ва|ў |йім у |ч'арки //
 з|нач'іт' п'і|дож|д'іт' т|рошки про дру|жко // |п'і|с'л'а |того |йак
 мо|ло|ду по|кри|ли / с'п'і|вали / шо ви хо|т'і|ли / те ми з|ро|били //
 на ц'у в'і|ш'ч' за|ў|жди |йак |пра|вило ск'і|л'ки б |йім не| на|лили /
 хоч' сто грам / хоч' дв'і|с'т'і |ч'арок ш'і|с'т' / а з ше|с'ти хоч'
 од|ну п'і|дне|си // ну і ц'і мо|ло|диц'і обо|ў|яз|ково до к'ін'|ц'а
 ви|пи|вали / |д'акували і ш'ч'е ў по|то|лок т|роше|ч'ки на|ли|вали
 на те / шоб до|бро бу|ло |л'уд'ам // |п'і|с'л'а ве|с'іл':а мо|ло|д'і|ї
 с'п'і|вали // та |ї уже мо|їа |нен'ко / та |ї уже ж ми ра|нен'ко / а
 ч'ом не| ў|ч'і|ли / а ч'ом не| на|ў|ч'али |йак с|ве|кру го|дит' / |б'ілу
 по|с'т'і|л' сте|літ' / та |ї го|ди ж |йо|му / |до|ч'ко / го|ди / та |ї

све"крус'і же го|ди / го|ловон'ку же гл'а|ди / та ї го|ди же /
|дон'у / го|ди / ти |верка пле"ти / го|ди / у гостинон'ку пе|ри /
та ї йа|дроўкам го|ди / с'т'іни ї хату ме"ти / та ї го|ди же /
|дон'у / го|ди / го|ди старому ї малому / Се"рг'ійков'і ж
молодому / та ї го|ди же / |дон'у / го|ди // і |поки молодц'і /
йак'і б'іл'ш с'т'ік'і були ў |нервах с'п'івали ц'у п'ісе"н'ку /
а ўс'і при|сутн'і і |нав'іт |бат'ко обли|валис' сл'о|зами / бо хто
зна / шо ч'е"кало ц'у не"в'істоч'ку / |може / ї сп'раўд'і т'реба
було го|дит' та го|дит' / |робит' / не" розги|найуч'іс' // а ў
|самому к'ін'ц'і ве"с'іл':а друж'ко / тама|да з|нач'іт / в'ін
розр'ізаў кара|ваї / нали|вали |ч'ароч'ку / п'ід|носили йі|її на
та|р'ілоц'і / а на д'руг'її та|р'ілоц'і при|носили ку|соч'ок
кара|вайа / бо хл'іб же" то ўс'о|му голо|ва // ну ї зноў же
жарт'іў|лива ве"с'іл'на п'іс'н'а / йа|ка дра|тувала друж'ка //
друж'ко кара|ваї к'раіе / друж'ко кара|ваї к'раіе / |семе"ро
д'іток |маіе та ўс'і з тор|бинками / та ўс'і з тор|бинками / вес'
кара|ваї заб|раў // ну і |заўжди на ве"с'іл':і у в'ідпов'ід' бу|ла
п'рика|зка // |раки / дру|жеч'ки / |раки / б'реше"те йак со|баки /
а ми рач'е"н'ата / б'реше"те йак цуце"н'ата // а на д'ругий ден'
ў поне"д'ілок цеї же |самий друж'ко ішоў будит' молодих //
|перша |н'іч'ка про|веде"на |разом молод'атами // от в'ін
при|ходе / при|носе |ч'ароч'ку / |буде йіх / нали|вайе молод'її /
нали|вайе молодому / в'і|тайе йіх / ба|жайе йім зноў ш'ч'ас'т'а /
а мо|лода по|вин:а бу|ла ўза|м'ін друж'ка поўй|зати рушні|ком /
йа|кий са|ма виши|вала до |ц'ого / мо|менту // |саме готу|валас' /
шо йі|її |будут' будит' // і поч'інаўс'а д'ругий ден' ве"с'іл':а /
йа|кий буў ш'ч'е ц'іка|в'ішим / н'іж |перший ден' // |р'ажанки
були / ко|жу|хи виве"р|тали / на |сан'ах ка|таліс' / на |во|зику
с'векра і све"к|руху / |теш'ч'у і |тес'т'а во|зили // т'ка|ли / це
з|нач'іт' ўс'у |хату об|в'ішували нит'ками / а то|д'і поч'інали із
тих ни|ток |кожному одм'і|р'ат' на со|роч'ку / на шта|ни / ну
ко|му шо |хоч'е прич'ому йак одм'і|р'али обоўй|азково
|палкоўу / ну у нас це |кажут' / по |задниц'і |ли|ска|ли |гарно //

от о'так |кожен |одержуваў соб'і |натканого за н'іч' |молодойу /
а ш'ч'е з'нач'іт' / там та'ке бу'ло / шо / ну по'ганий з'вич'аі / но
в'ін з'разу приу'ч'аў |молоду до ро'боти // ко'м'іна ра'н'іш
бу'ли / так о'то |воз'мут' |т'апкойу та об'де'рут' |увес' |ком'ін до
|самого ка'м'ін':а ч'і йак там / до |цегли // і то'д'і ж у'же ж на
т'рет'їй ден' |б'ідна |молода / коли йї там го'ловон'ку сво'йу
ч'е'сат' / во'на ўста'вала / г'лину м'ісила / об'мазувала |ком'ін /
|мазала |хату / ў йак'їй о'то наг'кали та гв'іздк'іў |понаб'івали
кру'гом //

о'так поч'інаўс'а т'рет'їй ден' |молодойі // во'но то |може
з'вич'аі і по'ганий з |однойі |сторони буў / но по'казуваў
моло'дїі / шо ўсе жит':а |вимагае |клоп'іт'койі ш'ч'о'ден'ойі
п'рац'і / бо |т'іл'ки ў |прац'і на'ро'з'уйец':а ш'ч'ас'т'а / ну а
те'пер о'то за |грош'і // х'іба ж |його |ўсе з'разу зга'даеш //
з'нач'іт' |коли на |вес'іл':і бу'ва та'ка |традиц'ійна |обоўйазково
ч'ас'тина |родич'іў / ну ч'олов'ік |дес'ат' / п'ят'надц'ат'
п'рийізд'или до |молодойі |об'їдати // і от |т'іл'ки |во'ни
пе'ре'ступ'айут' |по'р'іг |хати / а з |хати |родич'і |молодойі
с'п'і'вайут' // ми |думали |ви |п'рийіхали / а |ви |п'іш'ком
п'рийішли / |молодого ў |м'ішку |прине'сли / а |с'вашку ў
тор'бин'і / ш'ч'об не' |з'йіли |с'вин'і / а |с'в'ітилку ў
ка'лош'і / ш'ч'об не |з'йіли |во'ш'і // а |молодому |с'п'і'вали /
от |зараз |те'пер |крич'ат' |г'ірко / |г'ірко / н'і / |ран'ше
к'раш'ч'е |бу'ло / от |йак |молодому |с'п'і'вали // то'б'і /
д'ружко / не' |дружку'вати / то'б'і |с'вин'ей |пасти / |молодому
заган'ати / шо не' |ўм'іе |ц'ілувати // а |молодїі |же
со'ромиц':а / та раз |йому |прос'п'і'вайут' / та |д'ругїй |раз / та і
|т'рет'їй / а в'ін |то'д'і |у'же |дума / та |поки ж / та |йак |об'хвате /
та да'ваі |йї |ц'ілуват' //

голодо'мору ми то / |д'ітки / не' |захва'тили // даі |Боже /
шоб н'іх'то |його не' |захва'тиў // а от |мати |мо'йа / ў тоі ч'ас' |йї
бу'ло |д'вадц'ат' |рок'іў / во'на ўсе |це |пе'ре'жила / і |во'на ўсе
це |бач'іла / і |во'на |розпов'ідала // н'і'якого |голодо'мору не'

повин:о було бут' / бо ўрожаї буў тод'і гарній і л'уди були б с хл'ібом // але ў т'і ч'асі / ў т'і роки ўлади заб'рали вес' хл'іб і оставили лудей без кус'ка хл'іба // і от таке жах'ливе було становиш'ч'е ў кожн'ій хат'і / по ўс'іх вулиц'ах / по ўс'ому селу / були хвор'і л'уди в'ід голоду / пухл'і // на ногах сх'вачувалис' волдир'і / лопалис' / те'кли // л'уди ўми'рали в'ід голоду // і от ў колгосп'і спе'ц'іал'но признач'или бригаду / ну буде'м так ка'зат' / похо'рон:а т'ридц'ат' т'рет'ого голодомору // в обоўйязки ц'іейей бригади ўходило йіздит' с хати ў хату заби'рат' ме'ртве'ц'іў і в'ідвозит' йіх на кладо'виш'ч'е // на кладо'виш'ч'і була в'ирита ўже тракто'рами спе'ц'іал'но ве'лика ве'лика та'ка ка'нава / і от запр'агали во'л'іў ў гарбу // б'рали молодих в осноўном / бо во'ни ж були б'іл'ш витривал'іше / хлопц'іў / д'іўч'ат' / от наша мати'тоже / і поч'інали // от допус'т'ім / Доўгоп'лан'іўка / поч'інайут' от са'мого Хве'д'ка Мар'веш'ч'еного с хати ў хату // і ма'йже ко'жного разу ў кожн'ій хат'і зна'ходили ме'ртвого / йа'кйі ўже захо'лонуў / або т'іки конч'іўс'а // йо'го заби'рали / гру'зили хлопц'і роз'гойдували ки'дали на гарбу / н'іч'ого там / н'і'йаких прости'н'іў / а про т'руни ўже балакати н'іч'ого / ки'дали на гарбу на'гру'жали поўну гарбу т'руп'іў / йіхали на кладо'виш'ч'е / там йіх вигру'жали / троше'ч'ки приси'пали / і йіхали зноў на с'л'ідуч'і вулиц'і / і так поўтор'алос' ізо дн'а ў ден' // жах'ливе це було становиш'ч'е / но л'удс'кйі орган'ізм звик ўсе витриму'ват' / нав'іт' оце пе'ре'носили // і спа'сали се'ло в'ід о'ц'ого с'морду во'н'уч'ого // ну та'кйі буў ч'ас / ч'ас голодомору //

ну од'ним з в'ідомих л'удей се'ла / йа ўва'жайу / буў голова колгоспу Тихім Іванович' Йа'куба // прис'лали йо'го до нас ў се'ло дес' у ше'с'тиде'с'атому роц'і / це буў ш'ч'е молодйі / хлопец' та'кйі / т'ридц'ат' три роки йо'му було // із с'ім'йейу при'йіхаў і назаўжди осе'лиўс'а ў нас ў се'л'і // п'ідн'аў госпо'дарство / с'к'іл'ки було збу'довано

ферм / с'к'іл'ки збудовано пе^нре^нробних р'ізних п'ункт'іу //
|самій передо^вий у район'і / л'уди / йїздили на |вистаўки //
|йїздили наго^ро^жувалис' ме^ндал'ами / орде^ннами // в'ін
сам наго^ро^же^нний |орде^нном |Лен'іна / не^ноднора^зово / це
л'удина / йа^ка ўсе сво^йе жит'а в'ід:ала колгоспу / л'уди
його поважали // ну п'я^нниц'і / зви^ч'аїно / не^н л'убили /
|ледар'і не^н л'убили / а |л'уди його поважали // п'ішоў в'ін на
заслуже^нний в'ідпо^ч'инок дес' у ше^нсде^нс'ат п'йат' |рок'іу
|отак / ну хво^роба його с'п'іт'кала / се^нр^деч'ко поч'ало
п'ідводити / і ў цеї же ч'ас поч'аўс'а розвал колгосп'іу //
т'і |ферми / йа^к'і в'ін буду^ваў / т'і птахо^вферми / т'і еве^нми
р'ізного |роду / зр'іў^н'али з:е^нм^лейу / |нач'е це тут з'ір^валас'
|атомна |бомба // ўсе зр'іў^н'ано з:е^нм^лейу / і от |кажут'
ш'ч'о |Тих'ім |Іванич' одного |разу с'іу на ма^шину / і ч'огос'
|вир'ішиў об'йхат' господа^рство / йа^ке буду^ваў сво^йіми
ру^ками / сво^йім |ро^зумом / побач'іўши о^це стра^х'іт'а /
роз^вале^нний колгосп / в'ін при^йіхаў і |зоўс'ім зане^ндужаў //
про^жиў в'ін |зоўс'ім не^нбагато п'іс'л'а |того / дес' |м'іс'ац'іу
зо два // ну і так зак'ін^ч'ілос' жит'а л'удини / йа^ка в'іддала
ўсе сво^йе жит'а |л'уд'ам // і ў т'і ше^нстидес'ат'і ро^ки ш'ч'е
од^на|видна л'удина з |нашого се^нла / |т'іл'ки жиў цей ч'оло^в'ік
ў |Кийев'і // ну ім'я йому |Іван Олекс'і^нович' С'в'іт^лич'ний /
його те^нпер ус'і зна^йут' / це |кажут' по^ет / к^ритик // ну ш'ч'о
ми |може^нм ска^зат' йа^к зе^нм^л'аки про |Івана С'в'іт^лич'ного //
хо^роша це бу^ла л'удина // зна^йу ш'ч'е ко^ли бу^ла |зоўс'ім
ма^лен'койу / ну йа^к ў п'ятій клас хо^дила / і про н'ого дум^ки
бу^ли то^д'і |т'іл'ки позити^в'ні / це студент |Харк'іс'кого
де^ржаўного ун'іве^р'ситету / |дуже |зд'ібний / |дуже л'убиў
українс'ку |мову і |лі^тера^туру / |л'уд'ана бу^ла л'удина /
|добрий у с'ім'ї / до су^с'ід'іу / до сво^йейі хре^н'ш'ч'еної //
і ко^ли в'ін при^йіхаў у |Кийіу / в'ін пра^ц'у^ваў / |кажут' / там
ч'і ре^д'актором Дн'іпра / ч'і не^н зна^йу ким / но то та^кий буў
пе^р'іод / йа^кий нам з |ц'ого ч'асу / з де^н'їйа^носто |вос'мого

року / важко загл'янут' у ше"с"тиде"с"ат'і роки // йа особисто
ўважайу / ш"ч"о в"ін буў н"і"який не" нац"іонал"іст / ш"ч"о
в"ін просто л'убиў мову / буў патр'іот України / а так от //
до н"ого по р"ізному в"іднос"ац":а у нас у се"л"і // ч"ас"тина /
но йіх таких |дуже |мало / та"кої думки йак йа / а ч"ас"тина /
но йак ос" та"кою не"до"в"ірою ч"і то / не" з л'убоўйу ну
|вобш"ч"ем / а друг"і вобш"ч"е ш"ч"і"тайут" н"іч"ого йому там
|пам'ятники с"тавит" |луч":е б т"і г"рош"і ўз"али та |б"ідним
роздали // ну а йа думайу / ш"ч"о ўсе таки в"ін буў патр'іотом
України / наприклад / та"кий / йак і буў Шелест // Шелеста
|тоже за те ш"о в"ін сто"яаў за те / шоб бу"ла україн"с"ка |мова
оф"іц"ійною ў той ч"ас іш"ч"е // а його |тоже |кишнули // так
о"це ж та"ка |т"іл"ки |наша де"р"жава ч"уд"на / і |дос"і ч"уд"на //
з"нач"іт" вулиц"а / на н"іі ко"лис" буў ас"фал"т / в"ін уже даўним
даўно розбитий / так от повин":і бу"ли приїз"дит" з |м"іста
Лу"ган"с"ка і з Ка"нади там пре"дстаўни"ки ж україн"с"кої
йак там / д"іаспори // так от во"ни уз"али по ц"іі |вулиц"і до
|йіхн"ойі |хати ас"фал"т проложили |наново / а |дал"і н"іч"ого
не" робили // от оц"а пока"зуха во"на продоўжуец":а /
|саме з ц"і"ейу пока"зухоу бо"роўс"а |Іван Олекс"ійович"
С"в"іт"лич"ний //

ран"іше збудували клуб // збудованій буў в"ін на ч"ес"т"
пйа|тиде"с"ати|р"іч":а рад"ан"с"кої |влади // йа пам'ятайу
цеї клуб заўжди буў набитий л'уд"ми // от у нас одна там
ўч"іте"л"ка бу"ла та"ка во"на / по профес"ійі мате"матик /
а л'убила пйеси с"тавит" // так о"то во"на бу"ла |ч"ерез два
|роки с"тавили пйеси / с |кожним де"с"атим |класом / Назар
Сто"дол"а / і ў сте"пах України / і йа"ких там |т"іл"ки не"
с"тавили // так от с"т"іл"ки л'удеї бу"ло ў клуб"і / шо не"
виста"ч"ало м"іс"ц" / с"тавили с"т"іл"ц"і м"іж р"адами //
кон"церти / із Лу"ган"с"ка ф"ілар"мон"ійа приїз"дила / з
|Києва // л'уди приходили на ц"і кон"церти // а|г"ітбригада
бу"ла ў |ц"ому ж клуб"і / йа"ка розйізжала до тракто"рис"т"ій

під час жниў і по фермах розйіжжали // і прац'іўник /
зав'ідуйуч'а к'лубом / йї присвойіли з'ван':а заслуже"ний
прац'іўник кул'тури // хоч' мо'яа особіста думка / шо во'на
ц'ого з'ван':а не" особліво заслуговує // во'на мало ч'ого
робіла / б'іл'ше клуб откри'вала і закри'вала / ч'ім прац'увала
над п'ідвиш'ч'ен':ам кул'турного р'іўн'а свого ї л'удеї // а з
ч'асом у клуб'і н'іч'ого не"має // кіноф'іл'ми не"крут'ат' /
йак у нас кажут' / концерти бу'вайут' в осноў'ному т'іл'ки
на де'їйте траўн'а // це йедине с'в'ато / йаке залишило
ў народу / і л'уди зби'раюц':а на це с'в'ато // ну ан'самбл'
ш'ч'е йес'т' // ўсе йакс' б'іл'ше те"пер пе"ре"се"ллило
на ш'колу / от у нас ш'колу ў се"л'і йа ўва'жайу / ш'кола
молодець // во'на три'маєць:а і также веч'о'ри р'ізн'і во'ни
орган'ізуют' / ранки / і тан'ц'увал'ний йе / і ан'самбл'і /
і ўсе йе // у ш'кол'і молод'ці / кул'турній р'івен' во'ни
п'ідтримуют' і розви'вають' д'іток / і л'убоў до танц'іў / і
л'убоў до на'родной п'іс'н'і / і так дал'і // ну а от ду'хоўна
кул'тура // с'імде"с'ат рок'іў кажут' нас в'ідве"ртали в'ід
ду'хоўной кул'тури //

була ц'ерква п'яти'купол'на / од'на з найк'раш'ч'іх у
район'і нав'іт' к'раш'ч'а була / н'іж Миколайіўс'кий собор
у м'іс'т'і Староб'іл'с'ку // і от коли ў роки в'іни потр'ібно
було буду'вати до'рогу ў район'і на ае"родром / ц'еркву
з'ірвали / і з тойї ц'егли буду'вали до'рогу на ае"родром // а
з ч'ас'тини ц'егли збуду'вали не"велич'кий клуб / йакий буў
у друго'му м'іс'ц'і / не" на то'му са'мому м'іс'ці / а трошки
дал'і / ну метр'іў за тридц'ат' / пот'ім з то'го клубу з'робили
мага'зин // клуб пе"ре"їшоў в'інше при'ем'іш'ч'ен':а / до
р'еч'і / у то'му при'ем'іш'ч'ен':і жиў колис' п'іп / то кажут'
була по'п'іўс'ка хата / но так по'поўс'ка хата була йакого
розм'іру / шо коли там у'с'і пе"ре"го'родки зн'али / то можна
було пом'іс'тити так ч'олов'ік сто гл'адач'іў // п'іс'л'а то'го
клуб пе"ре"се"ллиўс'а у но'ве при'ем'іш'ч'ен':а / збудоване

ў ч'ес'т' п'ятиде"с'атиp'ич':а рад'ан'с'кої ўлади / а на
тому м'іс'ці приблизно / де була коліс' ран'іше ц'ерква /
збудували соб'і мага'зинч'ік / і от рок'іў п'ят' назад на
прохан':а жите"л'іў се"ла те при"м'іш'ч'ен':а в'ід:ане було
п'ід ц'еркву / но оф'іц'ійно його до сих п'ір так н'іх'то і
не" о'форме / так во"но і дос'і ч'іслиц':а йак мага'зин // йа
його так інколи називайу мага'зин по продаж'і с'в'іч'ок //
при"м'іш'ч'ен':а зоўс'ім не" приспособле"не до ц'еркви /
бо алтар' стоїт' не" ў ту с'торону і двер'і не" в'ідт'іл' /
в'ідк'іл' треба заходити / собстве"но не" з:ах'іднойі
сторони / а наўпаки с:х'іднойі сторони // ну а зараз ос'
там таки знаішлис' / можна сказа'т' / дв'і дуроч'ки / йак'і
вир'ішили пове"рнут' ц'еркву хо'ч'а б так йак положе"но / но
от б'іл'ше своіім трудом / ну ш'ч'е там йес'т' в'іруйуч'і /
йак'і д'ійсно в'іруйуч'і / от во"ни знач'іт' ходат' і вир'ішили
з ц'ого при"м'іш'ч'ен':а мага'зину по продажу с'в'іч'ок
зробит' б'іл'ш приспособле"не при"м'іш'ч'ен':а дл'а
ц'еркви // но йа над'ійус' шо до х'раму / йа вас запрошуйу
на храм де"ўйат'надц'атого аўгуста от ўсе таки сп'іл'ними
зусил':ами ми розве"рнемо ц'еркву / по можливос'т'і
пре"красимо йііі / збудуємо алтар' і будем молиц':а
Богу // духоўна кул'тура л'удеї дуже низ'ка ш'ч'е // ну
йа так думайу ш'ч'е ран'іше р'івен' духоўнойі кул'тури у
л'удеї у се"л'ан буў низ'киї // во"ни ходили молилис' / но
во"ни не" знали іс'тор'ійі рел'іг'ійі // Бог та і ўсе // во"ни не"
могли пояс'нити нав'іт' с'в'ат / ну шо таке Благовеш'ч'ен':а
Пре"с'в'атої Богородиц'і / ну і інші с'в'ата // во"ни не"
знали / молилис' Богу та просили Бога / шоб в'ін даваў
йім здо'роўяа своіім і своіім р'ідним / восноўному зараз
т'іл'ки // коли л'удина помре от звец':а Погр'еб'ін'іе / у
нас так кажут' Погр'еб'ен'іе / так от коли л'удина помре /
запрошуйут' бат'ушку // п'іп це кажут' драж'н'ін':а //
а от бат'ушку / запрошуйут' бат'ушку і отп'ивайут' /

с'п'івайут' // ос' не^ндаўно бат'ушка супро'воджуваў у'сопшу
в'ід са'мого по'рогу до са'мойі йама / ну зви'ч'аіно / ко'ли ўже
так от л'уди трошки при'викнут' до но'вого ре^нжиму / може /
ў них б'іл'ше ч'асу зали'шатиме'ц':а на те / шоб побу'ват' у
ц'еркв'і / в'ідв'ідат' ц'еркву / помо'лиц':а Богу // ко'ли там от
бу'вайеш і слухайеш ўсе в'ід по'ч'атку до к'ін'ц'а / то д'їсно
т'реба у ц'еркву хо'дит' / там мо'жна і помо'лиц':а за тих / хто
жи'вий / гос'под' послаў здо'роўя / і в'інч'ан':а теж д'уже
гарно про'ход'ат' / от ба'жано / шоб мо'лод'і в'інч'алис' /
бо йес'т' та'ка д'умка / шо т'і / хто в'інч'ан'і / во'ни і на
тому с'в'іт'і буд'ут' раз'ом / а хто не^нв'інч'ан'і / то на то'му
с'в'іт'і х'тозна / мо'же / раз'ом / а мо'же н'і // та і в'інч'аним і
роз'ходиц':а не^н т'реба і не^н май'ут' п'рава / то'му мо'же це буд'е
зўй'язуват' с'ім'ю / бо ск'іл'ки за'раз б'іл'ше роз'ход'ац':а /
ч'ім с'ход'ац':а //

у на'шому се^нл'і назви ву'лиц' та і сел' / во'ни ра'н'іше
ўста'ноўл'увалис' на'родом // а не^н так йак за'раз / наїме^нували
п'лошч'а Лен'іна / ву'лиц'а Лен'іна / ву'лиц'а там
Би'коўс'кого / на'род сам ўста'ноўл'уваў // от ка'жут' / ш'ч'о
спо'ч'атку на'ше се^нло назив'алос' Тол'ук'іўка / це то'го ш'ч'о
тут б'іл'ше жи'ло л'уде'й / із пр'ізвишч'ем Тол'ук / от ка'зали
Тол'ук'іўка // а поті'м по'йав'илос' йако'с' ба'гато Поло'винок //
поч'али назив'ат' Поло'винкине / ну от назва це на'шого
се^нла // ву'лиц'і теж то'чно так же ж / от Доўгоп'лан'іўка
нап'риклад // це са'ма доўша ву'лиц'а / при'ч'ом во'на
не^нр'іўна / хати то ўпе'ред то на'зад в'ідступали / але во'на
са'ма доўга ву'лиц'а / при'ч'ом шла во'на т'іл'ки по од'ну
с'торону / Доўгоп'лан'іўка // ў трид'ц'ятих ро'ках ч'і трошки
ра'н'іше збуд'ували зал'ізниц'у ў нас і в'ідр'ізали ч'ас'тину
будинк'іў // поч'али назив'ати Зап'ут'іўка // за йер'ком там
назив'аец':а Зай'ам'іўка // ну от ку'ма мо'я / нап'риклад /
жи'ла на Хал'ав'і // ч'о'го йі'ї / назив'али Хал'аво'ю // во'на
не^н з'нае // і так ўс'і назви / Ко'роўка / Хал'ава / йак там ішч'е

Капус'т'іўка // да там жи|ли / або Галуш'ч'іна |вулич'ка / бо
це там мо|й бат'ки жи|ли // там жи|ло два гос|подар'і // о|дин /
ў к'ін'ц'і |вулиц'і / а д|руги| / на поч'атку // і |б'іл'ше хат не"
було // а то йіх два / |кажут' Галуш'ч'іна |вулич'ка // о'так
|назви ўста|ноўл'увалис' // а те"^мпер ўже поч'али називат' //

Р'іздво у нас у се"^мл'і поч'інайец':а с'в'аткувати з
|веч'ора // то во|но так і по|ложе"но / бо с'в'ати| в'еч'ір же
р'іздв'ані| поч'інайец':а до |того дн'а // на Р'іздво |пере"д
Р'іздвом з|нач'іт' з |веч'ора |нос'ат' ве"ч'ер'у / йак п'равило
ра|н'іше но|сили ве"ч'ер'у до хре"ш'ч'ених |т'іл'ки / а
|пот'ім поч'алос'а тра|диц'і|а пе"ре"ро|жуватис' // б'рали
ку|т'у ў |мисоч'ку / з|верху к'лалі та|р'ілоч'ку / к'лалі |пару
пир'і|жеч'к'іў і хо|дили з |хати ў |хату // при|ч'ому так за|йдут'
в од|ну |хату / пир'і|жеч'ок бе"рут' / а с'в'і|кладут' і так |поки
в'ін |доіде до к'ін'ц'а |вулиц'і ч'і до к'ін'ц'а ўс'іх |вулиц' // і от
того пир'і|жка ш'ч'о ў |н'ого буў / і с'л'іду не" за|ли|шайец':а //
при|ходили і ка|зали // прислаў |бат'ко |мат'ір / ка|же вам
ве"ч'ер'у // у |в'ідпов'ід' да|вали йа|когос' там гос'тин'ц'а //
а на Р'іздво с'і|дала с'ім'я|а ве"ч'ер'ати // йак п'равило / це
бу|ли ст'рави м'яс'н'і / хо|лодец' буў / коўба|са / |сало |жаре"не
/ бо |л'уди ч'е|кали ж |ц'ого дн'а до |ц'ого ж по|сти бу|ли / не"
йіли / ну |ч'ароч'ка йак |заў|жди бу|ла і |пот'ім поч'іналис'а
Р'іздв'ан'і с'в'атки // |перед |цими Р'іздв'аними с'в'атками
п'р'алку ки|дали на го|риш'ч'е / не" п'р'али / н'іч'ого |б'іл'ше
не" ро|били / не" т'кали // |т'іл'ки с'в'атку|вали // с'і|дали
з |веч'ора / с'хо|дилис' ў йа|кус' |хату / б'рали на|с'ін'а / а
|п'іс'л'а |того хоч' |в'ідрами ше"лу|ху ви|нос' // на Р'іздв'ан'і
с'в'атки ш'ч'е |дуже |гарно про|водили с'в'ато Ме"ланки і
Но|ві| р'ік // на с'в'ато Ме"ланки / в осноў|ному д'іўч'ата
та х|лопц'і / дозвол'алос' і х|лопц'ам ме"ланку|ват' / ну тут
т'реба бу|ло за|питуват' / п'ід|ходили до две"ре|і і пи|тали /
вам заме"ланку|ват' ч'і н'і // |п'іс'л'а |того йак в'ідпов'ідали
з|году / во|ни поч'інали ме"ланку|ват' Ме"ланка хо|дила /

Васил'ка просила / Васил'ко / м'їй татко / пус'ти мене ў хатку / і так дал'ї // а от д'їтво'ра ра'н'їше з'нала хто ш'ч'о даїе / шо й'ака бабус'а приготу'вала // от нап'риклад / д'їд Анд'р'їй / так в'їн ка'заў / ш'ч'о ш'ч'е в'їн буў х'лопцем так от бу'ло так диўл'ац':а / й'ак у ба'би До'к'їїи ч'уточ'ку ди'мок поч'їнаїе з'верха їти / це з'нач'їт' ба'ба ўже поч'їнаїе коўбаску ўже жарит' / на'ч'ї'нит' ту кашку // їдут' до ба'би ме'лан'куїут' і ба'ба ви'носит' їм на та'р'їлоц':ї кожному по ку'соч'ку коўбаски // во'ни ўхва'тили ту коўбаску і п'їшли дал'ї // поси'пан':а бу'ло на д'ругий ден' / ч'оти'р'надц'ятого с'їч'н'а і то'д'ї с'ходилис' дес' і з хати ў хату поси'пали кожному / в'їтали з Но'вим роком обси'пали паш'нищку // і ш'ч'е бу'ло з'вич'ка от'ака от с'ходиц':а дес' в од'не м'їсто / прич'ому це от'ак'ї бу'ли родин':ї зўїазки / ўс'ї родич'ї в од'ну хату с'ходилис' // їшли с'воїїми хар'ч'ами с'воїейу гор'їлкойу пи'ли / гу'л'али / прослаўл'али ў'ладу / й'ака да'ла їм та'ке жит':а // бу'ли ко'ло кол'госп'ного двору / так там сто'ли на'ставили // і спи'валис'а / бу'ло от'о нап'їец':а і на с'т'їл л'агаї і спи // й'а з'найу ў мо'їейї ма'мки кум буў / з'вали й'ого кум Васил' / буў Тка'ч'енко // та в'їн л'уб'їтел' пит' / так в'їн так на'пиўс'а шо ка'жут' за'гор'їлас' у н'ого водка та то'д'ї поб'їгла й'акас' ба'ба на х'верму / там / де кон'ї / та схва'тили к'їз'ака та ви'давила і зали'вали й'ого / ка'жут' от'о т'реба й'ак хто за'го'риц':а водкойу так т'реба зали'ват' от'о та'ким в'еш'ч'ойу //

Записано від Григоренко Галини Дмитрівни, 1935 р. н.

4. Кажут' / ў нашому л'їс'ї л'їсо'вик жи'їве / стар'їй ўже / ма'бут' // а при'їшло це ш'ч'е з даўни'їни / в'їра ў л'їсо'вих д'ух'їў // у даўни'їну с'в'ато та'ке ў нас п'разнували / Зе'їлена не'д'їл'а // у це с'в'ато д'їтеї у л'їс не' пус'кали / боїалис' / ш'ч'о маўка ч'ї л'їсо'вик у л'їс с'в'її за'т'агнут' // та їз'рос'л'ї

побойувалис' заходити далеко // зараз уже н'іх'то за це не
дума / але віра ў дух'іў осталас' //

Записано від Григоренко Ксенії Степанівни, 1929 р. н.

5. Та йїздили на кон'іх / кон'і були ворон'і та
звони'ками та обр'ади кра'сив'і / не те ш'ч'о у те'пер'ішн'е
ўрем'я / приїїхали машиною та н'іх'то не побач'іў // а
нас ус'і вигл'адали по с'н'ігу / та ййак пе'ре'кинулис' і
пособи'рали своїі ўс'і веш'ч'і / ш'ч'е у тої ден' / йак
шиш'ки розвозили / ми ж тод'і з' шиш'ками приглас'али //
ну о'то було таке // с'н'ігу багато було // од'івац'а не було
ў нас у ш'ч'о дуже / так йа у све'к'руши'чних вал'інках ішла
зам'іж //

ну празнували це Мас'л'ану // вулиц'і ўс'і соби'ралис' /
на вигон'і костри палили і ва'реники ж ва'рили там / х'лопц'і
л'їпили / наш'і х'лопц'і це ж мужи'ки / ми йїх х'лопц'ами
називали // ну ўс'і з'їїшлис'а / ус'і д'ружн'о / а тод'і ч'ере'з
тої кос'т'ор / понай'далис' ва'рени'к'іў та йч'ере'з кос'т'ор
пе'ре'плигували та пооб'пал'ували йуб'ки соб'і // ну було
весе'ло / музика була / ну с'п'ївали / ну ўсе // у нас вулиц'а
була Поп'іўка // це колис' по / старо'даўн'ому називали /
те'пер' йїї пе'ре'їме'нували у Ми'курс'кого / і л'уди
повий'ж'али ў степ жит'і там пост'ройіли соб'і хат'ки / ну не
дуже йїх багато собралос' / хут'ір образо'ваўс'а / назвали
його Ново'п'іўка // ну ра'н'ше л'уди були дру'жн'іш'і //
во'ни ішли / нап'риклад / позвут' потолок наки'дати / ну
ст'ройут' дома / то ішли з рад'іс'т'у і об'їжалис' / то й так'і
були / ш'ч'о йак не пок'лич'ут' // і там потол'ки наки'дали /
остаїуц'а р'лина і са'ман / робили із п'іс'н'ами / об'їди були
і на'зад і шли л'уди в осел'і і не зам'іч'али / ш'ч'о во'ни і
понароб'л'алис'а // у степ йїздили л'уди тод'і ран'ч'е // це
во'лами во'зили на го'р'бах і тоже л'уди йїхали на роботу

с'п'івали і йіхали з ро|боти / а |зараз це л'уд'ам ўсе не"
|рад'існо / |пен'с'ійу і ту ми ждем / дали ч'і не" дали / ч'і
не" да|дут // п'іти до |церкви тож не"ма то|го рубл'а / ш'ч'об
п'іти і ку|пит' |св'іч'ку //

голодо|мор / триц':ат' т'рет'ій ми не" |помнимо / ми
|пос'л'е роди|лис'а / а ў роз'казах л'удеї старих |ч'ули /
ш'ч'о вими|рали |с'імйами / |дуже стра|дали л'уди і йіхали /
вйіз|жали ў Дон|бас / ш'ч'об дес' ро|бит' і полу|ч'іт' на |карту /
карточ'ки да|вали / ш'ч'об на |карточ'ку полу|ч'іт' ку|соч'ок
х|л'іба дл'а |себе і дл'а д'і|теї //

у нас ро|била |фел'дше"ром |Коже"кова Вар|вара
Н'ік'іт'ішна / йа|ка |с:амойі ш|коли проро|била і на |пенс'ійу
п'ішла // була |дуже та|ка |добра л'у|дина / н'ікому не"
в'ідмоў|ла а і од|на була на ўсе се"ло // ко|ли б ми не" п'ішли /
|д'ітки ма|лен'к'і визи|вали |ноч':у до дв'інад'ц'ати ч'і п'ісл'а
дв'інад'ц'ати / во|на ўс'ігда було п'ри|де / ну |йес'л'і во|на
ўден' / то о|на хот' на ве"лома|шин'і / |йак хо|роша по|года / а |йак
зи|мої / то о|то ша|га |ч'ере"з у|се се"ло п'іш'ком / а се"ло |наше
|т'агне"ц':а на пйат' к'ілом'іт'р'іў / се"ло |наше роз'ки|нуте //
та|ка |она хо|роша була |женш'ч'іна і на |пен'с'ійі |зараз о|на
пома|гайе і л'уди до |нейі обраш'ч'айуц':а / ко|му ну ко|го
спа|сти ч'і у|коли / ч'і йа|кій со|в'ет / посо|в'ітуват' ш'ч'ос' //
|дуже хо|роша л'у|дина / ми йії |ўд'ач'н'і і благо|дарн'і //

ну про те / |йак ми |жили |ран'ч'е // було / кан'ешно /
ш'ч'о ми моло|д'і були / то нам |луч'ше / а ш'ч'е буў і
по|р'адок |луч'шиї // у клуб хо|дили / кон|церти нам при|возили
і |цирки при|возили |д'іт'ам // к'іно було по ч'о|тири ра|зи /
на|в'ернойе / на |тижде"н' і по два с'і|анси та ш'ч'е і ч'оло|в'ік
к'іном'і|хан'іком ро|біў / то хо|дили ми ч'ут' не" |каждїй
ден' // ну а те"пер то|го к'іна не"ма|йе і / на|в'ернойе / ўже і
клуб за|критїй / а |йак |би було / та|ких гро|шеї не"ма у нас на
т'і б'і|л'ети //

до |церкви л'уди |ход'ат' |тоже ж |дуже |р'ід'ко / бо

не^нмає / т^трудно з^зп'єн'с'їейу / і^ідут' / йак ^вводу с'в'атит' /
п^паску с'в'атит' // це їде ўсе се^нло ш'ч'є і с:у^с'ідн'їх с'їл
л'уди при^єїіз'жайут' //

Записано від Лошак Олександри Михайлівни, 1939 р. н.

6. Вобш'ч'єм мо^нїа же^нна ўч'їлас' ш'ч'є / а їа жиў у
Кад'їейк'ї / сам // вот // і напи^саў п'їс'мо / ш'ч'о ми 'буде^нм
же^нниц':а / до^дому / до бат'к'їў // ну бат'ко ждаў / ждаў / нас
не^нма / ўз'аў та п'їшоў до їїї бат'ка / там по^сваталис'а ўдвох
бе^з нас ну і по ч'ароч'к'ї кукнули // і сина ўже зас^втали /
де^ншеўше вїїшло // то гу^кат' ба^гато / а он'ї ўдвох з д'їдом
п'їшли / випи^лили по сто грам / то нас ўже і зас^втали // а
с^ваїба була здо^рова / у нас була с^ваїба і у їїх була с^ваїба /
на два дво^ри гу^л'али // л'удеї ба^гато було // ну то с^ваїбу йак
отгу^л'али / а роз^списувац':а роз^списувалис' ч'єре^з м'їс'ац'
у 'город'ї Кад'їейка // там буў Дво^рец' бракосоч'є^нтан':а /
ту^ди ми хо^дили // о^но було 'холодно / 'холодно зи^мойу /
мо^нїа суп^руга ж 'рада була / ш'ч'о їїде^нм роз^списувац':а /
над'їла 'туфе^л'ки / їа їїї ка^жу / над'їн' 'вал'їноч'ки / а
во^на / н'є / у 'туфе^л'ках // і п'їшла // кап^ронов'ї ч'у^лоч'ки /
'трид'ц'ат' три 'їл'ї 'трид'ц'ат' пїят' г^радус'їў мо^розу
було / то во^на їшла / н'їж^шки покрас'н'їли / покрас'н'їли
'б'єд'н'їн'к'їє // приїшли / з^нач'їт' / мо^нїа 'мати / і їїї 'мати
і ми ўдвох / роз^списувац':а // а 'наш'ї / з^нач'їт' / ба^бус'ї не^н
раз там не^н були та т'ї 'б'їгайт' / за т'ї ш^тори д'орх / д'орх /
ц'їкаў^л'ац':а / с ч'о^го во^но з^робле^но / інте^нресно // ну
вот роз^спи^салис' / приїшли до^дому / пог^р'їлис'а хара^шо //
ну / ко^н'єшно / ш'ч'є 'бабушка хво^р'їла мо^нїа / хот' мо^нїа
суп^руга / не^н 'бабушка / ну а 'зараз во^на ўже ба^бус'а // так
ш'ч'о так ми / д'їтки / жи^ли // же^нлайу / ш'ч'об по мо^розу
не^н роз^списувалис' //

ко^ли к^онч'алас'а у нас у^борка ўро^жайу ў кол^хоз'ї / так

тод'ї називалис' у нас обж'ниўки // ну / вобш'ч'ем / уби'раєм
ми ўро'жай і соби'райуц' : а гул'ки / таке гул'биш'ч'е / вес'
кол'хоз / коле"к'тиўне госпо'дарство вийіз'жало у |Сосе"нки /
ту|ди / до Дубел'к'іўс'кого се"ла // у нас там со'сна здо'рова /
здо'рова // ту|ди ви'возили сто'ли / ўсе накри'вали / вес' кол'хоз
гул'аў / називалос' а обж'ниўки //

у нас |вули"ц'і ж називалис' по / се"л'ан'с'к'і //
Ш'ч'емилова там / П'ід'гар'іўка ч'і |й'акоc' там // Ко'робка /
Хал'ава / ну |раз'н'і були // ну а Ш'ч'емилова називали то'го /
ш'ч'о у нас гор'шки л'іпили / |йіх називали ш'ч'емил'анами //
ш'ч'емили |йіх ч'і |м'йали |йіх / ну / вобш'ч'ем / де гор'шки
л'іпили / там |йіх |вули"ц'у називали Ш'ч'емилова // до
|арм'ійі ме"н'і приішлоc' |тоже у кол'гос'п'і прац'увати //
ну там ш'ч'е во |ўр'ем'я жниў / со'лому коли соби'рали /
ми |йіі скирду'вали // то було два т'рактора і нас / х'лопц'іў
три / ч'отири / то називалас' воло'куша // т'агли со'лому на
с'кирди / ш'ч'об зи'моі ко'роў году'ват' // було інте"ресно /
молод'і ж х'лоц'і були // ну |йак во'но було // ноч'ували ў
сте"пах молодими / до'дому не" при'ходили / о'то |йак п'ішли
у поне"д'ілок / так до |самойі не"д'іл'і не" було / там с'пали /
п'ід'скирдами // о'так ми ро'били // ш'ч'об було жит' хара'шо //
а |зараз зро'били так / ш'ч'о ч'орт |йо'го зна / |йак |жити //

Записано від Григоренка Василя Андрійовича, 1937 р. н.

7. Приішоў сват / с'векор із" све"к'рухойу / ну спи'тали
ме"не / со'глас'н'і ви |вийти |зам'іж / во'ни спи'тали ме"не / ви
со'глас'н'і |зам'іж |вийти за |нашого |вана / а |йа н'і ў сих / н'і ў
тих // |йа ж |д'евоч'ка / |йа ж |баришн'а // ну ш'ч'о ж / н'і с'у|ди /
н'і ту|ди / а по'том |йо'го м'іі |бат'ко пита // а ти со'гласе"н
ўз'ат' / |нашу |доч'ку // |каже // со'гласе"н // а ме"н'і / ш'ч'о
ка'зат'і / ш'ч'о ме"н'і тод'і т'реба ка'зат'і // прину'жден'а
|йа і ка'зат' / ну // со'гласна // ка'жу // ну о'те так сватан' : а

було // по'сид'или // по'том поўй'а'зали йіх 'наўхрест о'так
'тими рушни'ком і плат'ком с'векра // а све"круху 'тоже / на
п'лат':а дала / наб'ік пла'ток ха'рошиї / го'товилас' // п'іс'ла
с'ватан':а то'д'і ж кажут' нам // і'д'іт' те"пер спат' //

а у нас / йак хо'дили на ве"ч'ор'ниц'і / гу'л'али так /
бри'гад'н'і зби'ралис' а ко'лис' / йак кол'хозники соби'ралис' а /
ну при'не"сли нам йіжу / йісти шоб наго'товили / дали
з кол'хоза / а пот'ім докла'дали сво'їі / у кого шо йе // ну
о'це ж погу'л'али // було голо'доўка // вими'рли л'уди /
пусто'та с'тала // ну пусто'та с'тала / а то'д'і ж нач'али жит'
л'уди // ну тож у 'мене с'ім'яа була // ч'етве"ро йіх було
у 'мене // три х'лопц'і і д'іўка // це 'Над'ка // ну це так
пост'ройілис' л'уди і добаў'л'алис' / і добаў'л'алис' / 'каждого
'году добаў'л'алис' // жиў тут Поло'винка і розмно'жалос' а
л'удство / тож Поло'винкино // та це не" за мо'їейі п'амйати /
'кажут' / тут буў водо'пої скр'із' / словом / л'уди в'итонули /
а ўноў с'тало / о'то остаўс'а о'дин Поло'винко // на ч'омус'
в'ін п'ід'н'і маўс'а / на лодк'і ч'і на ч'ом / о'то та'ке балакали
то'д'і так // Поло'винко остаўс'а і там ўс'і Поло'винки // бу'ва
те / шо 'гарно / бу'ва те / шо і с'кверно // 'голод не" даї Бог буў
такий / не" даї Бог голодо'мор буў / шо л'удеї на пле"ч'ах
не"сли і сами йамку в'икопали / положили йо'го у йамку
і зако'пали // о'такий голодо'мор буў у т'рид'ц'ат' т'рет'ім
году // йа була д'іўч'інойу // йа жи'ла в Ар'т'омоўс'кому /
йа жи'ла у голодо'мор / йа 'дома не" була // 'голод же" буў //
'пише ме"н'і татко м'її / шо йід' до'дому / бо і до'рож'ш'ки ўс'і
позарос'тали т'і / шо ти хо'дила тут / йід' до'дому / бо ми
пом'рем // так пи'саў ме"н'і бат'ко // ме"не 'зараз л'убима
мо'їа под'руга / йак там йіїи зват' / Гаў'рил'іўна назив'айем
ми йіїи так // йа до 'нейі хо'д'у / подиў'л'ус' / п'іду по'сид'у /
погу'л'айу / побалакайемо про жизн' про сво'їу / йак
прожили / йак о'таке // о'на до 'мене побалака поха'рошому /
йа до 'нейі поха'рошому // і п'ішли у 'церкву / у 'церкв'і 'Богу

помо|лилис'а / о|на |ходе |дуже |ї |церкву / |кожну не"д'іл'у // |як
їдеш у |церкву / там |є |лавоч'ки / во|ни попе"ре"ки"дайт' / н'і
при"с'істи |коло |церкви / н'іч'ого /н'і на шо ота|ке // у |церкву
п'ішли і о|це ба|гато |женш'ч'ін та|ких / |н'ігди |с'істи |коло
|церкви / |приїде"ш і сто|їбич'іш |колис' |приїде хтос' // о|це
та|ке // |б'іл'ше ро|били / а те"пер і |диви"с'а // |виїду за дв'ір /
|с'аду і с'ід'у на |лавоч'ки / а во|ни їдут' |шай|кою і мат'у|хи
|гон'ат' і та|ке |гон'ат' / шо ти |його не |хоч'є"ш і |слухати //
ота|ке во // і |їз'а|ї би / |колис' ка|зала / у степ га|їда / у степ
ро|бит' ота|ких моло|дих / |як о|це ви моло|ден'к'і / а во|ни
їдут' / душ п'ят' / ш'іс'т' / душ де"с'аток іде // ма|шина за
ма|шинойу / по|їну ма|шину / |їїдут' на |р'іч'ку гу|л'ат' |кажду
не"д'іл'у / а то|д'і бу|ло і виход|ного не" бу|ло / і |мен'ш'і |є /
і моло|ден'ки |є / |є у нас моло|ден'ких два ч'і три / так о|то
|ход'ат' з |нами |разом / і |б'іл'ш бу|ва / а то од|на з |д'етками
з'і сво|їми / о|дин х|лопе"ц' та|кий |як |паг'іноч'ок ви|сокий /
а о|дин |мен'ше"н'к'ий / о|так |йому по |г'руди |буде / із по|по|ї //
|церква бу|ла і не"ма / розва|лили / о|ї / ну по|пала ту|ди |їнейі /
|ї |церкву / |бомба / ну і розва|лили то|д'і |їже / роз'ібрали |їїї /
пост|роїли з |нейі о|там на По|п'і|їц'і / По|п'і|їка нази|вайемо
ми |вули"ц'у / так на|прот'і|ї |церкви бу|ла |вули"ц'а / так і
те"пер |вули"ц'а на|прот'і|ї |церкви // ну з'вали |їїї По|п'і|їка /
п'іп там на ву|гл'і жи|ї //

Записано від Ложак Мотрі Іванівни, 1913 р. н.

м. Старобільськ

Місто розташоване на лівому березі річки Айдар, за 100 км від Луганська. У середині XVI ст. уздовж річки Айдару почали встановлюватися російські сторожові пости. У 70-х роках XVI ст., коли напади татар відбувалися не так часто, сторожові пости були зняті. Після цього до берегів

Айдару, Сіверського Дінця й до Бахмута лише періодично навідувалися загони з Путивля.

Удруге, починаючи з 1686 р., ця територія заселялася вихідцями з Полтавщини й Чернігівщини – служилими людьми Острогозького слобідського козацького полку.

Улітку 1732, уже втретє, сюди переселяються селяни з Урива, Єндовиц, Гвоздівки та інших сіл, що входили до складу південної частини Воронежської губернії. Так на місці колишнього містечка Бельського (Белянського) виникла слобода Старо-Біла.

Заселення території теперішнього Старобільська почалося в кінці XVI – на початку XVII ст. Воно проходило одночасно з будівництвом у 1598 – 1600 роках на Сіверському Дінці міста Царборисова, здійснюваним під наглядом окольничого Богдана Яковича Бельського.

Колис'я ми^енул'і ч'аси з^е пр'алками при^еходи^ели ж'інки на сходи^ени // разо^м пр'али / уй^азали і обо^уйаз^еково с'п'івали/коро^тайуч'і зи^емов'і ве^чо^ри // високо^ц'іну^валос' |сере^д'т се^л'ан'с'ких маїсте^риц'я м'ін':а |тонко пр'асти / але не^е ус'і дос'агали |верху маїс^тернос'т'і / хоч'і у^ч'іліс' / поч'і^енайуч'і с':іми |рок'ію // ме^р'илом маїсте^рств^а у^ц'ому ре^м'ес^л'і бу^ла об^руч'ка / |ч'ере^з'яку по^вин:о проїти |триста ни^еток / ск^ладе^нних до^купи // йакш'ч'о ни^ет'ки про^ходи^ели кр'із' об^руч'ку / |знач'іт' сп^р'аде^н'і во^ни пе^рвок^ласнойу маїсте^рице^йу тонко^п'рахойу //

Записано від Хворостян Марії Пилипівни, 1919 р. н.

с. Шпотине

Село підпорядковане Тецькій сільській раді, центр якої розташовано в с. Тецьке, що розкинулося за 30 км на південний схід від районного центру. Дата заснування – 1856 рік.

1. Хата у нас добра // велик'і с'іни / а ў с'ін'ах йе ч'улан // ў хаг'і аж три к'імнати // і потолок не сволоками / а р'іўний // не треба с'ігати йак маже"ш // з'імой ў хаг'і тепло / бо с'тел'а накидана і плита добра // колис' п'іч'ник поробиў ходи по ўс'і с'т'ін'і і те"пер те"пло / добро // верх великий / п'іч'ник зробиў здорому бабу так / шо сажа не заби"вайец' :а //

у двор'і йе хл'іў / сараі / клун'а // можна де"ржати хаз'айство // погр'іп' глибокий ш'ч'е і з погр'іб'ником / так шо картошка не померзне //

йе ў мене і садок // насадиў ўс'ого / коли соби"райуц' :а ўнуки / то йаг'ід' хвагта ўс'ім // кампот'іў баба наваре / вареник'іў нал'іпит' / напе"ч'е млинц'іў та пе"реп'іч'ок і т'агайе д'ітвор'а ц'іліі ден' //

хл'іб" пе"ч'е баба сама // ти спр'оси у нейі / хл'іб" йак пух / не"хай тебе навуч'е //

Записано від Поптика Василя Федоровича, 1932 р. н.

2. Шоб" вишоў хароший хл'іб" / треба пе"кти його на до"машн'іх дрожд'ах // йа йіх робл'у сама // іду в йаругу / отам де па"сут' ко"роў / там ц'іл'і заросл'і х"мил'у // зри"вайу зе"лен'і шишоч'ки / завар'уйу йіх / кипл'ач'у у ч'угуну / а тод'і пе"ре"тирайу з вис'іўками // ло"жу / шоб" висохли // то"нен'ко розкладайу / і су"шу // оцими дрожд'ами йа запускайу брагу // наби"райу ў кухол' теплої води / ло"жу туд'а сах'ар'у і др'ожд'іў // оце во"но б"роде ч'ас'іў два // тод'і зам'іс'уйу о"пару // зам'іс'у з'веч'ера / йак на олад'іки / і сто"йт' во"на ў теплому ўс'у ноч' // утром п'ідб'йу / зам'іс'у / йак на кор"жики // сто"йт' / г"рае // з'нову п'ідб'йу / вим'іс'у // тод'і роз"кладайу т'істо ў кострул'у / сково"род'ки і во"но п'іт"ходе // т'іл'ки тод'і с"таўл'у ў п'іч' //

п'іч' снач'ала на"топл'у ко"роў"йач'ім на"возом // ми

його зоготоўл'аємо з 'осе"н'і // 'суши"мо / а тод'і р'іжи"мо
кирпич'ами і с'лажуйем у клун'у // отод'і / йак п'іч'
на'топле"на на'возом / хл'іб" полу'ч'аец':а гарним // с'таўл'у
йа т'істо ў п'іч' і закри"вайу за'слонкойу // в'ід'кривати
з'разу не"л'з'а / бо хл'іб" 'може ўпасти // коли хл'іб" т'рохи
пропе"ч'ец':а / 'мож"на його пове"р'нути дру'гим 'боком //

ў п'іч'і не"нада / шоб" було жарко / бо сго'рит' хл'іб" //
вит'агайу хл'іб" / верх при'мач'уйу во'дойу і накри"вайу
рушні'ком // дух в'ід' хл'іба іде аж" на 'улиц'у //

Записано від Поптик Марії Федорівни, 1934 р. н.,

ТРОЇЦЬКИЙ РАЙОН

с. Багачка

*Час заснування села належить до першої половини
XVIII ст. Село знаходиться на кордоні України з Російською
Федерацією, розташоване за 12 км на північний схід від
районного центру.*

Наше се"ло 'має п'ат' 'вуле"ц' // Це"нт'рал'на / Лозо'ва /
Шк'іл'на / Коопе"ратиўна та Но'вий Пла'нок // на 'вуле"ц'і
Но'вий Пла'нок до'ма по дв'і сторо'ни сто'ят' / на 'інших
'вуле"ц'ах / по од'ну с'торону // ц'і до'ма ст'ройіў кол'хоз / тут
жи"ве 'б'іл'ше молод'ожі / ч'ем на дру'гих 'вуле"ц'ах // на
ў'с'іх 'вуле"ц'ах ўже л'іт 'дес'ат' 'йе газ // в'ос'миде"с'атому
году ў 'каждом дво'р'і була во'да ўже // ў шистиде"с'атом
году св'ет буў про'веде"ний // це було 'дуже рад'існе
собит'іе // з ўр'ем'он Кате"рини дру'гої по'са'же"ний л'іс /
Роздол'с'кий // ш'ч'е ў с'імиде"с'ат'і / вос'миде"с'ат'і ро'ки
тут отм'іч'али торже"ст'ва / соби'ралис'а на май'оўки ў'сім
се"лом // 'йе три стаў'ки / о'дин / посе"ре"дин'і се"ла / дру'гий /

Ферм'іус'киї / трет'ій / Роздол'с'киї б'іл'а л'ісу // була
построєна де'с'ати'л'етка / але ў зв'язку із тим / ш'ч'о зараз
мало д'ітєї / де'в'ятиї та де'с'ятиї клас йїзд'ат' ў район // а
коли йа ўч'ілас' у в'ос'мом клас'і / у нас було двац'ат' д'ев'ят'
ч'ел'ов'ек // коли ш'ч'е образовувалис' кол'хози / то д'іди не'
хот'іли іти // ў них на'сил'но / сило'м'іц' заби'рали ўсе ма'їно /
вол'іў / то д'і ш'ч'е воли були / мало ў ко'го кон'і / хто буў
не'покорний / висил'али ў Си'б'ір // була в'іт'рова м'іл'ниц'а //
у сорок с'омо'му году буў голод // дуже т'ажко / кажут' /
було // да'же за горст'оч'ку пше'ниці / йак'шо не'сли з'
пол'а / могли посади'т' // у в'і'ну н'і'мці про'ходили се'лом //
йак'ос' хто-то ўбиў од'но'го н'і'мця і за це н'і'мці сп'алили
ўс'у Лоз'ову вул'ец'у // хто ўбиў н'і'мця і дос'і не' зна'ють /
не'в'ідомо // ба'гато на'ших од'носе'л'ч'ан було ў пл'єну /
мало хто зв'іт'и пов'єр'ну'єс'а // у нас мате'рин брат з'є пл'єну
ўт'ік / при'їхаў на'зад // на'ш'і ж'інки ри'ли о'копи // йа
помн'у сво'є д'ец'тво // у ш'їзде'с'ат'і / с'імде'с'ат'і ро'ки
розве'рт'алас'а буд'іўл'а до'м'іў / ст'ройіли са'райі / кухн'і /
л'уди ўже могли со'б'і купи'ти те'л'є'в'ізор / холо'д'іл'н'ік //
пост'ройек п'ід со'л'ому ш'ч'ас не'ма'є і то д'і не' було // у
нас два са'райа / ха'та // у ха'т'і по ста'рим тра'диц'і'ям ви'с'ат'
порт'рети ро'дц'є'н'ік'іў / д'ад'к'іў / бра'т'іў / рушн'іки /
ікони // ікони ш'ч'е п'ід ч'ас ре'вол'уц'і'ї за'пре'ш'ч'али /
йїх хра'нили до лу'тших ўр'є'м'он // у нас йе'зараз дв'і ікони
з'є тих ўр'є'м'он // пос'л'є ш'коли / пома'гали ро'д'іт'є'л'ам //
було при'їде'ш з'є ш'коли / ідеш бур'аки по'лот' // а ба'т'ки /
помн'у ми ш'ч'е були мал'і / йїздили ў по'ле // ту'ди
с'п'і'вайут' / на'зад сп'і'вайут' // і ми іно'гда о'то з'є ни'ми
йїздили / с'п'і'вали // ш'ч'ас кол'хоза не'ма'є // у то'му ро'ц'і
було розфо'р'мовано / земл'у в'і'дали ар'є'нд'аторам // йїх
ус'о'го п'ат' / с'ере'д них ста'рий пре'дсе'д'ат'є'л' і моло'дий /
йа'кому два'ц'ат' в'і'сім л'єт // в'ін два го'да ра'ботаў у
кол'госп'і зоо'т'єх'н'іком / хоро'шо се'бе зар'є'комє'нду'ваў і

ш·ч·ас до н·ого наймац·а б·іл·ше ўс·ого л·удей п·ішло // у колхоз·і дуже багато було ко·роў / ш·ч·ас роздано на паўки / на майнов·і се·рт·іф·ікати // ра·н·іше було ого·родництво // по йа·ру с·і·яли / са·дили пере·ц· / пом·і·дори / у п·аде·с·ат·і ро·ки буў поса·ж·енні хор·ошій сад / йа·блука / г·руш·і / с·ливи / ч·е·реш·ні / смо·родина / в·іно·град // ш·ч·ас ўже ўсе ви·кор·ч·овуйут· // на пол·ах була о·рошувал·на сис·тема // йе·ст· Ми·кол·іў йа·р / йа·ро·пол·с·кі йа·р / у йа·кому багато ворон·ц·іў / мо·ло·д·ож і ш·ч·ас й·ізд·ат· туди на с·в·ата // у се·л·і найпопу·л·арн·іш·і два пр·із·виш·ч·а / При·ход·ко / По·ма·н·істоч·ка // у висо·косній р·ік об·ич·но н·і·ч·ого не· будуйец·а // ко·ли засе·л·айуц·а ў но·вій будинок / пер·ву пус·кайут· ко·шку ў дом // ого·роди ве·л·ик·і / до п·аде·с·ати с·оток у ко·жного //

до Тройц·і / кажут· т·реба спо·лоти вес· го·род і не·д·іл·у до Тройц·і н·і·ч·ого не· робит· у го·род·і // багато лу·ку на про·дажу с·е·йем // де·р·жали ху·добоу / ко·роў / поро·с·ат· / стар·і хто не· мо·же догл·адати ко·роў / дер·жат· к·із / о·вец· // до Вербной не·д·іл·і т·реба ў·кинут· ў земл·у ве·дро кар·тошки // іме·н·о ў земл·у ў·кинут· / не· дл·а то·го / ш·ч·об ра·н·а була // багато при·йе·жих ў се·л·і // ну / йа·к дру·гої в·е·ри // ут·вор·уйут· свої с·уботн·іки в опре·де·л·он·их до·мах // ў п·ат·ниц·у кушат· со·б·і не· го·тоў·ат· / ў с·уботу не· ра·бота·йут· / а ў воскр·ес·ен·іе ра·бота·йут· // а от ба·п·т·істи у нас йе·ст· // так т·і по воскр·ес·ен·іам й·ізд·ат· ў ра·йон // ў них спе·ц·іал·на ма·шина при·й·жайе // а ш·ч·е ў се·л·і йе парк / ш·ч·е ми са·дили у с·і·мде·с·а·тому ро·ц·і бе·р·озі / топо·л·а // так там / у цен·тр·і сто·йіт· пам·атн·ік Л·ен·іну // а в в·іс·і·мде·с·ат· ш·шостому / в·іс·і·мде·с·ат· с·о·мому по·с·та·вили пам·атн·ік осво·бод·іт·ел·ам // ра·н·іше і с·ід·ме ли·с·то·пада і пер·ве·ма·йа от·м·і·ч·али // ішли з пра·по·ра·ми / тан·ц·і бу·ли // а ш·ч·ас н·і // об·ич·но ш·кол·н·іки ўсе орган·і·зую·йут· / кон·ц·ерти

р'ізн'і / спе'к'такл'і // а так'і п'разники / це'р'коўн'і / йак ўс'і
отм'еч'аем / Р'ізд'во / Паску / Благо'в'іш'ч'ан':а / Тройіц'а //
на Благо'в'іш'ч'ен':а кажут' у нас / і п'тич'ка гн'із'да не'
ў'йе // кол'а'дуйут' х'лопц'і / ш'ч'ед'руйут' / д'іўч'ата / д'іти
ве'ч'ер'у 'нос'ат' // йак убе'рут' пше'ниц'у / обж'ниўки
отм'іч'айут' // соби'райуц':а / поош'ч'р'айут' хто ўло'жиў
б'іл'ше п'рац'і у збор'і пше'ниц'і / дайут' подарки // тут
шофе'ра / тракто'ристи та 'ін'ш'і // даже д'ен'ег вид'іл'аў
кол'хоз на обж'ниўки // 'зараз ш'ч'е д'ержат' бж'ол // була
кол'хозна 'пас'іка // за'возили бж'ол з Пол'тави // а ш'ч'е ў
се'мл'і боў'виг'ін // ве'сноі / йак т'іл'ки сн'іг зе'мл'і / і'грали
на 'вигон'і у 'латки / ви'би'ўн'і / ў жмур'ка / фут'бол // ў се'мл'і
ш'ч'е гр'аз' / а на 'вигон'і ўже ч'істо / сухо // а найб'іл'шиі
п'разник ў се'мл'і / заўжди ве'с'іл':а // соби'ралис'а пошт'і
ўс'ім се'м'лом / сто / сто п'аде'с'ат ч'оло'в'ік // 'утром
же'них при'ей'жайе за не'в'естоі // йі'йі пр'ач'ут' // же'ни'ха
ўстр'іч'айут' б'іл'а д'вору // уст'ройу'т' с'т'ірку / дро'ва
ру'байут' / а'би не' дати йо'му про'іти // сп'рашуйе не'в'есту /
т'ребу'т' викуп / грош'і / шам'пан'с'ке / д'іти / кон'ф'ети /
шоко'лад // ка'ждо'го при'гла'шоно'го пе'ре'в'азу'т' плат'ком
ч'ере'з пле'ч'о і цв'ет'ком // осноўно'го св'ата / рушни'ком /
а кр'осну / отр'езом на плат':а // викупили // п'іс'л'а
же'них іде за'б'рати не'в'есту // а'ле хто з йі'йі подруг /
се'с'тер нар'а'жайец':а не'в'естоі і до'казуйе / шо во'на його
не'в'еста // йак з 'нейу розби'руц':а / са'доўл'ат' ўс'іх за с'т'іл
не'на'доўго / а'би ви'пили та заку'сили // пот'ім ка'тайуц':а по
се'м'лу // при'ей'жайут' у клуб / тор'жеств'ено рейест'руйуц':а //
воз'ура'ш'ч'айуц':а то'д'і на'зад і отм'еч'айут' // про'вод'ат'
р'ізн'і і'гри / кра'дут' 'туф'ел' / не'в'есту // ш'ч'об 'туф'ел'
пове'р'нути / дру'жок по'вине'н 'випити з туф'л'а 'водку // на
'сл'іду'уч'іі ден' ў 'дом'і мо'ло'дих / госте'й стр'іч'айут' з'
кара'ваем // ку'соч'ки його викупл'айут' // пе'ре'д'івайуц':а
д'руз'і і подруги ци'ганами / ход'ат' по 'вуле'ц'і / з ко'жно'го

дво́ра |можут' ўк'расти |куриц'у / гуса́ка дл'а ч'удилиш'ч'а //
укра́шали цих пта́х'іў бан'тами / хо́дили з |ними по се́ллу /
розве"се"л'али л'у́деї // пот'ім |р'ізали ц'у п'тиц'у і ва́рили
суп // про́водили дл'а го́стеї |ігри з° при́зами // п'іс'л'а |супа
све"к'руху і |т'ош'ч'у ку́пали // садо́вили на |возик і ве"з'ли до
стаў'ка / де ви́кидували йіх у |н'ого // ко́ли ў с'ім'її же"нили
ос'тан':у ди́тину / то же"них за́би'ваў |возл'е по́рога ч'оп //
по́ка |били / за |каждим у́даром стано́вили на ч'оп с'топку
|водки і хто м'іг / без° рук / |сид'ач'і на ко́л'інах / пиў // дл'а
|викупу же"них обов'язково го́тує ко́п'їрку з |того |году /
ко́ли не"в'еста ро́дилас' / а та́кож ш'ч'е с'т'їл'ки ко́п'їйок /
с'к'їл'ки л'їт не"в'ес'т'е // ш'ч'е на с'вад'бу |вар'ат' ва́реники
з т'ворогом / ви́п'їкають' і розда́ють' |шишки та р'їзки /
зап'їкають' |т'їсто на |в'етк'е |вишн'ї / |їнколи |яблун'ї //
|пере"д тим / йак с'їдати за с'т'їл' / мо́ло"дим да́ють'
би'к'їў / дв'ї |вилки / дв'ї |ложки / шам'пан'с'ке і |водка /
пе"ре"ў'їязан'ї к'расної |л'ентої // би'ки сохрани́айуц':а год //
а на годоў'ш'ч'їну / роз'пи'вайут' //

Записано від Меренкової Галини Василівни, 1956 р. н.

с. Вільшани

Село підпорядковане Привільській сільській раді, центр якої розташовано в с. Привілля, що знаходиться за 25 км на південний схід від районного центру.

Йа Самоїленко Галина Васил'їўна |тис'ач'а де"в'ат'сот п'атде"с'ат де"в'атого |року на́ро́же"н':а |виросла ў се"л'ї Ол'шани Троїцького району / хо́дили до ш'коли ш'кола у нас ў се"л'ї бу́ла поч'ат'кова ч'отир'ї |класи // с'тарш'ї |класи хо́дила до ш'коли у При'в'їл'с'ку се"редн'у ш'колу / хо́дили п'їш' ком три к'їломе"три / бу́ло ў |клас'ї у нас / ба́гато / д'їтеї // хо́дили і з'їмо́йу / і по дош'ч'у хо́дили

до школи // у мене шч'е буў брат / йакий помер / ходили
допомогали мам'і / на бригаду на пол'ову / і на п'тич'ник / і
короў помогали доїт' / помогали бабушк'і наш'і / носили
коровам / силос / ч'істили кормушки / напували скотину /
а коли ўже підросла / була ўже мабут' ў клас'і шостому
с'омому / ран'ше / шч'об поїхати кудис' або на базар' /
їздили ў Староб'іл'с'к / самі доїли групу / з братом /
допомогали бабушк'і / бабушка у нас // воїен:их ро'к'іў / во'на
народилас'а у тис'ач'а де'в'ятсот т'ридц'ат' д'ругому ро'ц'і /
зак'інч'іла т'іл'ки ч'отир'і класи // у воїну застаў'али
їх ходити / йак розказувала мама / рили окопи / пот'ім /
с'т'ірали бинти воїен:им / то'му шч'о л'ін'іа ф'ронту
проходила ч'ере'з наше се'ло / буў воїен:ий ае'родром
ў нашому се'л'і / л'уди по'хилого в'іку ход'ат' / йак у'то
кажут' / бе'зпал'і / то'му шч'о ў них не'має по'дек'іл'ка
пал'ц'іў на руках / то'му шч'о во'ни / збира'уч'і снар'ади /
а то'д'і во'ни ї'х ўзр'ивали / во'ни були мал'і і не' думали /
шч'о це 'може призве'сти до ле'тал'ного іс'ходу // ко'ли ми
ходили / до школи / нас во'зили на от'работки // пра'ц'ували
ў со'ўхоз'і / по'лоли то куку'рузу / то по'лоли под'солнухи
і зна'ходили снар'ади там / де ран'іше буў воїен:ий
ае'родром // у мо'їеї ма'ми була ма'ма бабус'а // Са'моленко /
Дар'я Я'коўлеўна / тис'ач'а де'в'ятсот де'с'ятого ро'ку
наро'зе'н'а // бабус'а пра'ц'увала на'ша ў пол'оводч'е'ск'і
бри'гад'і / йа до с'іх пор пам'я'тайу / йак во'на б'рала нас
со'бойу с братом / ми ла'зили на вишн'і / то'му шч'о 'норма
була ў ден' нар'вати три ч'отир'і в'ідра више'н'і / во'на б'рала
нас со'бойу / не' натру'сити вишн'і / то'му во'ни ўби'валис'а /
їх во'зили на кон'сер'вний за'вод / буў ран'ше у Т'ройц'ку / йакий
слави'ўс'а на ўс'у об'лас'т' / пот'ім ходили р'вати ма'лину /
було ба'гато / к'іл'к'іто соток / бо не' було в'идно в'ід к'райу
і до к'райу // смо'рдину та'кож р'вали по'том поста'ў'али на
пе'ре'ра'ботку ў Т'роїц'кий ра'йон // пот'ім // ко'ли пос'п'івали

йаблука / пе"ре"рабатували сок на йаблuch'ний пот'ім
в'ідпраўл'али / йаблука л'наш'і в'ідпраўл'али на Дал'н'ій
Сх'ід / огро"ном гово"риў / і на пе"ре"работку / ва"рен":а то"д'і
закривали на ус'іх же ж кон"серўних заводах / і с'ік робили //
до нас л'дуже ч'асто прийїзжали мо'ї дво'йур'ідн'і / брат і
дв'і с'истри / у мо'їейі л'мами буў брат / Іван і брат Ми"кола /
брат Іван помер / осталис'а л'д'іти / йа"к'і сп'іл'куйуц':
а з л'нами по с'о"годн'іш'н'ій ден' / мо'ї се"стри / це
Вале"н"тина / во"на жи"ве у с"ел'і В'іл'шани / виїшла зам'їж
/ ў л'нейі дво"їе д'ітеї / л'д'іти прац'уйут' на в'іўч'арн'і / во"ни
па"сут' о"вец' і прац'уйут' л'дома / на ого"род'і // ч'оло"в'ік
Вале"н"тини Воло"димир / л'тис'ач'а де"ўйат'сот в'іс'імде"с'ат
л'шостому роц'і була л'авар'їя на Ч'орноб'іл'с'к'ій АЕС /
буў л'ікв'ідаторм / його послали / у л'перших с'писках в'ін
буў / у райо"н'і л'ікв'ідац'її / в'ін буў у л'повором / на л'дан:
її мо"мент поч'у"вайец':а в'ін па"гано / то"му ш'ч'о полу"ч'іў
здо"рову л'дозу рад'іац'її // ви"рош'ч'уйут' во"ни л'дома
поро"с'ат / л'пот'ім во"ни / їїх прода"йут' і тим вижи"вайут' //
ў со"ўхоз'і роботи не"маїе / ра"н'іш'е со"ўхоз буў за"можн'її /
то"му ш'ч'о було ўсе // ко"рови були / л'дуже ба"гато пого"лов'а
ко"р'іў / л'пот'ім було ш'іст' о"тар о"вец' по л'тис'ач'у ў л'кожн'її
о"тар'і / буў л'дуже здо"ровий п'тич'ник // л'л'уди прац'ували / а
л'зараз у се"л'і н'іч'ого не" зали"шило"с'а / буў л'дуже здо"ровий
клуб / до йа"кого прийїзжали з Лу"ган'с'ка / з драматичного
те"атру / с'тавили п'їєси // де жи"ла ц'а л'зараз к'лубу не"маїе /
л'д'іти зби"рауц':а / л'б'іл'а так з"ваного к'лубу / на л'м'іс'т'і / де
буў клуб / зали"шилис'а л'т'іл'ки од"н'і ве"лич'езн'і де"рева /
л'пам'атка про клуб //

була л'ікарн'а / амбулатор'їа / ў т'її л'ікарн'і /
прац'увала / Кате"рина л'Федор'їўна / це л'мама мо"го
одно"класника / йа"ка проїшла в'їїну / во"на була
л'фел"дше"ром / це йа"к кажут' л'л'удина в'ід л'Богу / во"на з"нала
про л'кажду л'л'удину / ў те ў"рем'а / це буў л'тис'ач'а де"в'ат'сот

п'атде"с'ат де"в'атій р'ік і дал'ше / наро́жуван'іс'т' була не"
так / йак с'ейч'ас / ў ко́жн'ій с'ім'їйі було по три по ч'отир'і
ди|т|ини / р'ідко де ў йако́му дво|р'і було дво́йе д'і|теї // во|на
була |дуже та|ка л'у|дина в'ідпов'ідал'на / л'у|дина / йа|ка
ўсе знала // во|на мо|гла за ден' об'ї|ти ўс'і дво|ри / во|на
са|ма смо|гла приї|мати ро|ди / у |нашому се"л'і два дво|ри / ў
йа|ко́му по |дев'ат' д'і|теї / і во|на приї|мала |ро|ди / Кате"ри|на
|Федор'ї|уна |зараз / уже по|хилого |в'і|ку / во|на с|тарша / ч'ім
мо|я ма|ма // у се"л'і була |куз'н'а / йа ш'ч'е пам'а|тайу /
ш'ч'о гово|рили / куз'н'ец' п'і|шоў / та|киї / йа пре"дстаў|л'ала
со|б'і / здо|ровий |д'ад'ко / але це та|киї ху|ден'киї до|брий
ч'олов'ік // б'і|бл'іо|тека була здо|рова // ў б'і|бл'іо|теку
л'у|били хо|дити ўс'і / то|му ш'ч'о кни|жок було |дуже
ба|гато // пер|ший те"ле"в'і|зор по|йа|виўс'а у за|можн'їй с'ім'їйі
в од|ному дво|р'і / і л'у|ди хо|дили |веч'і|ром / но|вини то|д'і
бу|ли / хо|дили ди|витис'а // ўс'і ди|вилис'а ч'о|мус' на |небо і
ка|зали / |може / по|бач'імо ко|рабел' / ў йа|ко́му ле"тит' |Йур'ї
Га|гар'ін // |пот'ім / прої|шло ў|рем'а / то|д'і те"ле"в'і|зори
з'я|вилис'а поч'т'і у |ко́жному до|м'і // особ|ливо л'у|били
ди|витис' ос' мо|я ба|бус'а та |мама ди|вилис'а ф'і|гурне
ка|тан'а Родн'і|ної і |Зай|цева / |пот'ім пе"ре"кл'у|ч'іліс'а на
хо|кеї // се"ло |нач'ало рас|падатис'а / і л'у|ди поте"хен'ку
поч'а|ли виї|ж:ати // |зараз |може за|ли|шилос'а хат |т|ри|дц'ат' /
|може т|рошки |б'і|л'ше / то|му ш'ч'о два |роки на|зад л'у|ди
сво|їїми |силами про|ве"ли газ //

Записано від Самойленко Галини Василівни, 1959 р. н.

с. Іллічівка

Село підпорядковане Воеводській сільській раді, центр якої розташовано в с. Воеводське, що знаходиться за 27 км на північний схід від районного центру. Дата заснування – 1959 рік.

Йа / Сагаїдак Анд'р'її Пе'т'рович' / роди'ус'а ў
 'тис'ач'а де'ўй'ацот д'вац'ат' шостом го'ду ў се'л'і Лозно
 Ал'ек'сандроўка // ро'д'іт'ел'і моїі роди'лис' в Лозно
 Ал'ек'сандроўка о'т'ец і ма'т' // пе'ре'їіхали ми ў се'л'о
 Л'іч'оўка здес' орган'ізу'валас'а ко'муна і жи'ели до
 триц'а'того го'да / у три'ц'а'том го'ду пе'ре'їіхали ў се'л'о
 Пол'таўс'к / ба'т'ко там бу'ў пре'дс'іда'ел' с'ел'с'кого
 сов'ета і ми ўс'і пе'ре'їіхали ту'ди с'ім'ойі і про'жи'ели
 там вос'ем л'ет // С'те'п'нойе / по 'кар'т'і Го'ла степ // при
 н'іме'ц'к'їі влас'т'і ми с'у'да при'їіхали / при оку'па'ц'їі
 при'їіхали ми ў се'л'о Л'іч'оўку і тут ми про'жи'вали //
 при'еве'з'ли 'хату / ко'рову / ім'ен'їе ўсе' сво'їе / і 'хату
 пе'ре'еве'з'ли / і тут по'стро'їли і во'на там бу'ла под
 уч'р'їж'д'ен'їем под 'д'ец'ким са'дом // а от'туда об'ратно
 з Пол'таўс'кого 'ч'ере'з вос'ем л'ет ми при'їіхали в
 Л'іч'оўку тут / про'жи'вали / руко'во'цтво бу'ло т'рудне /
 пото'му шо 'го'лод бу'ў / роз'руха кол'ікт'ів'іза'ц'їй'а
 нач'алас'а //

'го'лод пе'ре'жи'вали п'лохо / ну ў голо'до'мор ба'гато
 л'уде'ї ўмер'ло / за ш'ч'от пи'талис'а при'есад'їб'них
 уч'аст'к'їў / ну рас'т'іт'ел'нос'т'і р'азнойі / да'вали г'рами /
 бу'ли орган'ізо'ван'і об'ш'ч'і п'їтан'їа у кол'хозах і да'вали
 на ро'боч'ого г'рами і на йїх д'їте'ї / а при ко'мун'ї тут
 кор'мили об'ш'ч'ому ко'мунал'ному / ра'бота'ют' і йїд'ат' //
 а йїх бу'ло два кол'хоза / два се'л'а / о'дин кол'хоз Л'іч'оўка
 і Пол'таўс'к / а 'ето пос'л'а у'же Ле'вен'це'ве се'л'о За'гор'їе
 орган'ізу'ва'ўс'а кол'хоз там / кол'хоз бу'ў П'ерше Ма'йа /
 кол'хоз Бу'д'онїй у Т'рет'її Ін'терна'ц'їонал'н'її три кол'хози
 бу'ло / а по'том об'їеди'ени'ли ўс'і кол'хози // ну 'жите'л'ї там
 ле'вен'ч'ани / пе'ре'се'лен'ц'ї бу'ли / з р'азних най'їж'али з
 Ч'е'рн'їго'ус'койі об'лас'т'і бол'шин'ство // осно'ват'ел'ем бу'ў
 Ле'ве'нец' // бу'ў в'ін йак с'тароста се'л'а і в'ін заве'р'бову'ваў
 на 'земл'ї на ц'ї / тут бу'ли 'земл'ї т'ї де'с'а'тини // при'близно

Загор'їе нач'ало називац'а |дето ў триц'ат' вос'мом го|ду /
о|це ж утве|рдили Ле|венце|ве / то|д'і се|ло Буд'оне так і
осталос' // а Буд'онове се|ло нач'ало називац'а / пото|му
шо було ба|гато |жите|л'іў ц'о|го |хутора| служи|ли у Буд'оного
в |арм'іі // а то|д'і пе|ре|ме|нували ў |Л'і|ч'оўку / це у ч'ес'т'
ко|муни |Л'і|ч'а / ко|муна тут була ч'отири |года //

церква побудована ш'ч'е до орган'ізац'іі там ст|ройіў
це|й |Леве|нец' / пост|ройіў це при|м'ерно там ш'ч'е з
де|ўйа|цот |п'а|того |года / а суш'ч'ествовала по д|вац'ат' о|дин
год у|же ў д|вац'ат' ўто|ром го|ду за|крили / там кре|стили
д'і|те|й з Войе|воц'кого во|зили о|це кра|й це|й ол'|шани // йа
не| захва|тиў / |ж'і|нка була / хре|стили ў д|вац'а|том го|ду /
во|на і у Войе|воц'ком була // ну |церкву| за|крили о|грабили і
за|крили //

|і|м'ен'і|е|За|йц'а / се|ла то|д'і не| було / була то|д'і у|сад'ба
й|о|го в'і|н пост|ройіў о|то сад й|о|го / дом там сто|йаў / хвон|тан
там / у|се було і так і називалос'а / |і|м'ен'і|е|За|йце|ве // во|но
|За|йце|ве було до са|мого осно|ван'і|а се|ла Буд'оного / у
й|о|го буў о|це де мо|гилки| поп'і|лиш'ч'е / о|це там |хата| була //
там буў сад / са|райі| були / по раз|казах| стар|их |жите|л'іў /
до|ма й|о|го / са|райі| / хл'і|ви / ну живо|тно|воц'твом зан'і|маўс'а
|За|йц' / о|то ж |а|л'е|йкі| ўс'і |За|йц'а / і ма|лина / і |вишн'і| //

ну на те|ре|тор'іі се|ла Буд'оного жи|лос'а тут хара|шо //
йак ко|муна була / |д'і|ти на|ходилис' при прис|мотр'і |д'е|цкого
|сад'і|ка / прин'і|мали д'і|те|й до се|ми л'ет |возра|стом / д'і|те|й
кор|мили хара|шо // ко|муна була і ўз|рос'л'і ра|ботали / йі|м
тр'ох|разове п'і|тан'і|е було / а на дом да|вали |гра|ми на д'і|те|й
і ўз|рос'л'і полу|ч'али| було // у|се ха|з'а|йство| обш'ч'е / була
|пас'і|ка / х|верма| була |при| ко|мун'і / |кон'і| / ко|рови / с|вин'і /
ўсе було |обш'ч'е / т|рактор / мо|ло|тарка то йес'т' / ра|ботали
на |обш'ч'ем / і при ко|мун'і л'у|д'ам| було хара|шо / по|том
у д|вац'ат' де|ўйа|том го|ду нач'алас' кол'і|кт'і|в'і|зац'і|а і

ко^муна отпала // кому^нари пе^ре^нішли зразу сто процент^ніу
у кол^хози / подали зайа^лен^нія / а то^ді до їх нач^али
присоєд^нац^т:а //

а це се^ло насе^лалос^та / тут у ц^ому се^лі жи^ло
небагато с^іме^л / с^іме^л т^риц^тат^т // л^перши^й ж^ите^л бу^в
М^ах^кий / вони орган^ізовували ко^муну і вони тут жи^ли //
по^том Харч^ен^ки по^том нач^али приї^жат^т з Лиз^ію^ки / з
Полтави то^ді / з озера Худол^іїї / тут дво^ріу два^цат^т т^іки
було при ко^мун^і / а по^том нач^али ст^ройц^т:а і л^каж^ди^й
приї^ж:а^в і ст^ройі^в //

ш^кола була тут во на окра^йїн^і / до ч^оти^рох клас^іу
зан^імалис^та / хатка і кан^тора р^адом / там і ш^кола була /
кан^тора от^дел^но з^дан^нїє / а ш^кола от^дел^но // там о^дин
у^чіте^л бу^в у^чіу^сі ч^оти^рі клас^і у^сіх д^іте^л // до са^мої
во^ни во^на була // їа нач^іна^в у Пол^та^вс^кому хо^дит^т // їа
у^три^цатом го^ду в^иїха^в у Пол^та^вс^ке // там ш^кола до
ч^оти^рох клас^іу була / у то^му се^лі сво^їа ш^кола // там
на в^игон^і була к^ірп^іч^на / з^дан^нїє хароше // у^чіте^л бу^в
л^перши^й / Ру^денко Ки^рило Анд^рі^йович^т / по^том Ле^уч^ен^ко
Михаїл Хведорович^т з Вой^івоц^ка / два у^чітел^а було //
во^ни у^чіли до ч^оти^рох клас^іу // з^араз ш^коли не^ма /
во^на на гор^і сто^їала на ц^ен^тр^і се^ла і в Іл^іч^ію^кі ш^коли
не^ма // пол^та^вч^ани хо^дили у ш^колу у Вой^евоц^к до се^ли
клас^іу // їа не^м кон^чіу се^ми клас^іу / пото^му шо на^ша
т^ер^ітор^ія була оку^пірувана і на^ходилас^т с^ім м^іс^ац^іу
на оку^пац^іїї н^ем^цами //

ш^існац^та того х^еу^рал^а сорок трет^ого го^да освободили
т^ер^ітор^іїу і в ма^їі сорок трет^ого го^да їа п^ішо^в в
ар^мїю // сл^уж^ив їа у П^ен^зо^вс^ких ла^гер^ах і кон^чіу
пол^ко^ву ш^колу на^ших ко^манд^іро^в / де полу^чіу з^ван^нїє
ко^манд^іра от^дел^нен^нія // по^том пе^ре^нїха^в у се^ло А^хуни
П^ен^зо^вс^кої об^лас^ті / де на^бі^рали ми на^бор т^ех^ніку /
сал^дат^і і нас // в сорок ч^ет^вер^том го^ду на мар^т м^іс^ац^і

ми прийіхали ў Беса|раб'і|у на старо|рус'ку гра|ниц'у // і там
ми сто|йали до |л'ітн'іх наступ|л'ен'її / до |сорок ч'е|тв'ертого
|года і п'ішли о|т:уда на осво|бож|д'ен'їе Те|рнопол'с'кої
|облас'т'і // із Те|рнопол'а ми п'ішли пол'с'к'і те|рри|тор'ійі
осво|бож|дат' і под |самі| Бе|рл'ін і од Бе|рл'іна // т|рет'ого
|ма|я |сорок п'я|того |го|да ми п'ішли штур|мом осво|бодит'
Ч'е|хосло|вак'і|у / де де|в'я|того |ма|я Ден' По|б'еди // у
сто|л'іци Пра|ги спра|л'али де|в'я|те |ма|я //

ї|а про|бу|у на пе|ре|до|в'ї|ї о|ди|на|ц'ат' |м'іс'а|ц'і|у і |дес'ат'
|дн'і|у // бу|ли мо|менти хо|рош'і / |ето ко|гда ми |пер|вій бо|ї
Те|рнопол'с'ку / Л'во|ус'ку / тут ми ўже во|шли / а по|том
ко|гда ўсту|пили на те|рри|тор'ійу Пол'ш'і / хвор|с'іру|вали
р'і|ку |В'і|слу і зан'а|ли Санда|мир|с'кий Плош'ч'т / |сорок
к'іло|метр'і|у ши|рина в'іс'і|мде|с'ат' г|луби|на / і ми там
сто|йали в обо|рон'і до по|по|ў|н'ен'ї|а |т'ехн'і|ки / там ми
|до|ўго го|тови|лис'а // сл|ужба т'і|жо|ла бу|ла / на|ша |арм'і|а
бу|ла про|ри|ўна / ми обо|рону про|ри|вали на хв|рон|т'і на
|пер|шому укра|їн|с'кому хв|рон|т'і // ко|ман|ду|йуш'ч'ї|ї
|Кон'е|у / ко|ман|ду|йуш'ч'ї|ї |тан|ково|ї |арм'і|ей|ї Іл':у|шен|ко / а
|на|шим х|рон|том ко|ман|ду|ва|ў то|д'і |Кон'е|у // ну і на Бе|рл'ін
ї|шли / тут ўже скон|це|нтр'і|рован'і бу|ли во|їс'ка / т'ехн'і|кої
снаб|же|ни бу|ли //

|п'іс'ма ми пи|са|ли до|до|му |їе|же|ч'асно / про|їшо|ў
бо|ї / на|пи|са|ў / |от|дих / ста|ў / на|пи|са|ў |п'іс'ма // ре|гу|л'арно
по|лу|ч'а|ли / ну на|м при|ходи|ли о|т|в'е|ти / а по|том зан'і|ма|лис'а
ко|ри|с|пон|д'ен|ц'і|ей|ї / хто ку|ди пи|са|ў / сп'і|ц'і|ал'н'і бу|ли
ра|д'і|от'і|по|г|ра|ф'і|ї // по |рад'і|о с ра|йона|ми с|в'а|зи|вали|с'а /
у на|с во|їс|ка бу|ли гвар|д'е|йск'і / ми по|лу|ч'і|ли гвар|д'е|йск'і
на|го|роди орд'і|на і|м'е|ли Ку|ту|зова // ну ў |мене м'і|дал'
за о|т|ва|гу / |орд'ен О|т'еч'еств'е|но|ї во|їни і ўс'і м'і|дал'і
по|с'л'е|ду|йуш'ч'і|ї |уб'і|л'е|їн'і //

у на|с од|но|се|л'ч'ани та|к'і бу|ли близ'к'і Св'і|р'і|до|ў
Гр|иш|ка / |Ле|ве|не|ц' Коста|н|тин І|ванович' / од|но|го|дки

М'ел'н'ік С'ерг'ей з Привол'а / Лево'нец' Йе'гор
 Ми'хайлович' / в'ін ў танкових воіс'ках буў / його ўже
 не'ма / умер / служиў так'же Сладко'м'одоў / М'іхал'цоў
 коман'д'ір бата'рейі буў // у нас по сел'ском со'вету йшло
 в'іс'ім ч'олов'ік одного года д'вац'ат' шостого / а то'д'і
 ч'олов'ік два'нац'ат' йшло д'вац'ат' п'ятого года / ми пос'л'а
 освобож'д'ен'ія т'ер'ітор'іі йшли / а т'і ран'ше // а це
 ето на озе'р'і ко'ли хвор'с'ірували р'іку / це ж Тройц'кого
 райо'на ге'ро'я при'с'воїли нам // жител' су'с'ід пос'мертно
 при'с'воїли / Іваш'ч'енко тройч'анс'кий // во'ни старш'і
 бу'ли / во'ни перш'і п'ішли / а ми молод'ож то'д'і заступили
 на йіх'ну роботу / уби'рали / моло'тили / оно то'д'і са'ме
 п'ідходиў уро'жаі уби'рат' / войу'вали ба'гато / М'а'гка
 Мар'ія була / Сви'нар' В'ера / Харч'енко Дун'ка / йа'ка
 не' ве'рнула'а з Голо'балки / К'і'ян Ан'а Те'моф'і'ї'на /
 Куш'нир Ан'а / бу'ли з женш'ч'ін Ковал'ова Л'уба Паў'ловна
 та св'аз'істом та ў то'му ў под'собном работала // це з
 д'і'ч'ат' // а з х'лопц'і'ў ба'гато п'ішло / т'ри К'і'яни бу'ли / йа
 буў ў стол'іц'і Че'хосло'вак'і'ї / нас поздраў'али жите'л'і
 горо'да / там об'я'вили в'еч'е'ром в'ос'мого освободили і нам
 в'еч'е'ром об'я'вили Ден' Поб'еди // а на де'ў'яте жите'л'і
 горо'да поздраў'али / та хара'шо нас поздраў'али //

от'уда з ар'м'і'ї ч'ас'т' осталас' там служит' / а йа
 полу'ч'іў гру'пу по ран'ен'і'ю / у сорок шостом году
 д'вац'ат' с'омого д'екабр'а йа полу'ч'іў ўто'ру'ю гру'пу / йа
 три года ш'ч'е буў там / два годи йа ле'жаў у госп'італ'і /
 до ш'ізде'с'ат ўто'рого года на груп'і буў і работаў у
 кол'хоз'і / буў брига'д'іром / у п'аде'с'ат ўто'ром году / по'том
 у'ч'отч'іком на х'верм'і работаў / то'д'і ў рад'іоузл'і работаў
 у п'аде'с'ат трет'ом году по п'аде'с'ат ш'іс'т' год / по'том
 пе'ре'їшоў у п'аде'с'ат ч'е'т'вертом на т'рактор работат' / а в
 п'аде'с'ат шостом году по'й'хаў на е'лектрика ў'ч'іц'а // год
 поў'ч'і'с'а / пос'л'і то'го при'й'хаў // работаў е'лектриком /
 пос'л'е то'го пе'ре'їшоў на р'адо'в'і роботи на т'рактор // йа

приїїхаў ў сорок с'ед'мом году де'с'аго йанвар'а / було
плохо / не' було пос'іўного матер'іалу / т'ехнікі / работали
на волах / работали на ко'ровах / ус'і подл'ітки ви'ходили на
роботу / хто мог / ус'і уч'астували ў р'адо'вих роботах /
пахали ко'ровами / волами / тракто'р'іў мало було //

та було ве'се'л'іше / йа буў се'кретар'ом
комсомол'с'кої орган'ізац'іі // на три се'ла у нас було
п'аде'с'ат ш'іс'т'ч'олов'ік комсомол'ц'іў / ми кажде с'в'ато
отм'іч'али ўс'і празнич'ні дн'і / ну дн'ом поздраўл'ен'ія
п'іс'м'ен:о іл'і подарки ўруч'али / а так с'таўл'али
концерти // вийізн'і були от район:ого кул'тог'д'ела так шо
йіздили по ўсих с'елах // харош у нас буў кол'ікт'іў // у нас
клуб буў тут мален'к'і / і ў Загор'йі клуб / і ў Полтаўс'ком
мален'к'і клуб // зан'імалас' молод'ож тим / шо про'водила
ве'ч'ора ч'т'ен':а книг / по'том йіх обга'вар'ували / а
комсомол'ц'і зан'імалис'а д'ілами // у нас на м'іс'ац'
про'ходило два комсомол'с'ких собран'ія / п'ід'водилис'
ітоги // на собран'ійі йак кол'хозними д'ілами зан'імалис' /
так і восп'ітан'ійем молод'ожі // буў кружок подго'тоўка
молодих кадр'іў дл'а спор'т'іўних обш'ч'ест'ў // у нас
були команди спор'т'іўн'і / хвутбол'на / вол'е'ібол'на і по
л'огк'іі атл'ет'ік'і / йіздили на сор'еўно'ван'ія ў район /
зан'імали призи хо'роші на ўс'іх видах с'порта / ми були
ўч'ас'никами // комсомол'ц'і работали дн'ом і ви'ходили
работат' в гар'ач'і дн'і // було с'оздано комсомол'с'ке
зв'єно / брали дес'ат' ге'ктар куку'рузи / а по'том п'аде'с'ат
ге'ктар брали куку'рузи / овош'ч'е'воцтво ўсе було под
конт'рол'ем молод'ож'і // зас'івали овош'ч'і до по'лної
у'борки // жите'л'і се'ла ім'іли ко'роў / по воз'можнос'т'і
сви'неї / к'із де'р'жали //

ў хат'і йак обич'но обста'ноўки були хри'сти'янс'к'і /
пол'іў у хатах не' було / коўр'іў не' було / були
обнако'вен'і при'ем'іт'іўн'і столи / ізго'тоўле'н'і ў

|собств'і:них мас'т'ерс'ких / ст'іл'ц'і були / табу|ретки
були / с'пали на тих / поли так'і були / називалис' п'іл /
йак |нари / а до|л'їўка була зе|мл'а / с'мазана г|линойу /
тру|силас' в л'ітн'е ў|рем'а поси|палас' т|равами |разними од
нас'і|комих // |рад'іво нач'али |в:одити ў п'і|с'ат трет'ом
году по |селах / по|том йак нач'али св'ет про|водити / ўже
л'уди нач'али пр'іобр'ітати рад'іо|прийомники /
т'ел'еі|в'ізори // сво|ю о|дежу л'уди |в'ішали на г|воз'д'іки
на с'т'енку кр'уч'ков'і г|воз'д'і / празнич'н'і нар'ади
називалис' / сунду|ки або ск|рин'і тут хра|нилис' а ўс'і нар'ади
не| т'іл'ки баб|ус'іў / а ї ўс'і|йейі с'ім'їи //

заї|малис' а т|кацтвом / були ве|рстаки / т|кали до|рожки /
полотна / с'лали по пол|у кру|гом // гото|вили |каждий по сво|їй
воз|можнос'т'і с'імеіного |бита / по|заўтр'ікали суп і каш'і /
де с'ім'їа ве|лика / там с'ідали за с'т'іл / с'т'іл здо|ровий /
розд|вижн'ий буў і ото із |обш'ч'ої |миски |йіли де|ри|с'їйними
лож|ками / борш'ч' гото|вили / а на|питки при|готоў|али
бол'шин|ство із хв|руктоў / нас'тоїки ро|били / |сахар'а
було |мало / |б'іл'ше на |сахарн'їй св'е|кл'і / кам|поти / |соки
хв|руктов'і ро|били / ну ўсе конс'ер|в'іровалос' бе|з |сахар'у /
ї ва|рен':а ва|рили без |сахар'у / а по|том у мага|з'інах були
канх|вети / пр'аники / |бублики / було ўсе / і хл'іб прода|вали
ў мага|з'інах //

та|да була |йолка дл'а ўз|рослих / ро|билас'а |обш'ч'а
кол|хозна / а |уч'н'і нахо|дилис' при ш|кол'і / по|дарки да|рили
|каждому / гото|вили |обш'ч'і о|б'еди / не| д'ілили о|це |йес'л'і
ко|нец' уро|жайу / то|да ўс'іх при|глашали / |с'ім'їами були /
сто|ли дл'а |каждої с'ім'їи орга|нізован'і / йак от|д'іл'ш'ч'іну
одм'і|чали / ну було там сп'ірт|не / д'іт|во|р'і були л'імо|нади /
|соки / с'іт|ро / кам|поти //

са|ди були ў |каждому се|л'і |обш'ч'і / |рибу ло|вили дл'а
|обш'ч'ого кат|ла / ме|доз|бор буў харо|шій / |каждий ого|род
ви|раш'ч'уваў с'ел'с'ко|хаз'аїств'ен'і кул'тури / кар|топл'у /

ква|сол'у / гарбу|зи / бур'аки / куку|рузу / го|рох |с'їйали /
у |каждого була сво|їа бак|ша / бу|ли |обш'ч'ї кол'хозн'ї
|бакш'ї / зан'ї|малис' / каву|ни |уби|рали ї ви|давали |йак
натуро|плату //

|першїй рад'їо|при|їомник і |першїй те"ле"в'їзор буў у
|мене / а коли п'їшло кол'хозне |рад'їво / то|д'ї |ї |кожного буў
св'її рад'їо|при|їомник // сад |їа нач'аў роз|води|ти |ї ше"с'ат
|їто|ром го|ду / там |їа нач'аў са|дит' |хврук'тов'ї де"рева /
закупл'аў у п'ї|томн'їках / у п'аде"с'ат |їто|ром го|ду закла|дали
кол'хознїй сад / по|том нач'а|ли |л'уд'ам за|везит' // у ме|не |ї
са|ду |вишн'ї / сливи |раз'н'ї / у|гороўка / сливи |ї |вишн'ї /
ш|панки |груш'ї / л'ї|монка / |ран':а сор|та / |дич'ка / |їаблук
|б'їлий на|лиў / с'їм'ї|ренка / ан'їс поло|сатїй / п'еп'енка /
ма|лина |їа |ч'ере"з ч'отири |годи обноўл'а|їу // сад ха|рошїй //
|пас'їкої |їа зан'ї|маўс'а даў|но / ш'ч'е |ї п'аде"с'атом го|ду
|пас'їка була ха|роша / ш'ч'ас у |мене |пас'їки не"багато /
|їс'ого |наўс'ого три с'їм'її / а то було ш'їс|нац':ат'
с'їм'їнац':ат' с'ї|меї / у |мене виног|раду |ї са|ду |т'їл'ки два
сор|та / |дамс'кїй |пал'ч'їк і морозо|стоїкїй //

Записано від Сагайдака Андрія Петровича, 1926 р. н.

с. Козарик

*Село підпорядковане Тополівській сільській раді, центр
якої розташовано в с. Тополі, що знаходиться за 15 км від
районного центру. Дата заснування – 1891 рік.*

|їа Ч'у|мак Оле"к|с'її Ти"моф'ї|їович' // наро|диўс'а
|ї |тис'ач'а де"в'ї|ат'сот |триц':ат' п'ї|ятому |роц'ї |ї се"л'ї
Козар' |Тройц'кого району Луганс'кої |облас'т'ї // м'її
родо|в'їд по|ч'аўс'а з |д'їсно|го ч'ума|ка Ми"хайла / |їа|кїй в'їз
с'їл' із Криму |ї |наш'ї кра|її // так полу|ч'їло|с'а по|ломка |ї
Кал'н'ї|к'ї (Тройц'кому) // з|го|дом д'їд Ми"хайло же"нїїс'а

на ўдо^ві Козлов'іі // у них наро^дилос' при соў^мес'н'іі
жиз'ні ч'отири сина // Се^мен / Мо^с'іі / Захарко /
Паўло // ну йа дал'ше не^н буду роз^сказувати // роз^скажу
про сво^ее // м'іі родо^від^т п'ішоў в'ід д'іда Мос'іа / в'ін
буў д^уже прац'овитіі // же^с'т'анш'ч'ік / медник // у д'іда
Мос'іа наро^дилос' ч'отири си^ни // Тимо^ф'іі / Афа^нас /
ч'отири си^ни / ме^н'іі саме г^лаўне н^уже^н Тимо^ф'іі / то^го
ш'ч'о в'ін м'іі бат'ко // коли по^ч'аўс'а ж^из'н' / Тимо^ф'іа
і Афа^наса заб^рали в ар^м'ію / о^ни не^н у^ч'астували / не^н ў
коле^кти^е в'ізац'іі / во^ни слу^жили до^сроч'но // ну / ш'ч'о
мо^жна ска^зат' / голодо^мор не^н захва^тиў / то^го / ш'ч'о д'ід^т
Мо^с'іі маў та^ку профес'ію / йа^ка нам д^уже допома^гала //
в'ін йіздиў на во^л'і та ко^ров'і і шу^каў со^в'бі зароб'іток //
профес'іа була здо^рова / бо ко^же^н ден' т^реба бу^ло
боро^нити по^л'а //

п'іс'ла с^лужби в ар^м'ііі йа посту^пиў у Хар'к'іўс'ке
те^х'н'іч'не профес'іона^л'не промис^лове у^ч'ілиш'ч'е /
зак'інч'іў без йе^диноі ч'ет'в'ірки та т^р'ііки / од^н'і
п'ят'ірки // на^ч'аў сво^юу д'ейат'ел'нос'т' / комба^йнером /
по^том / тракто^ристом / за сво^юу ра^боту зароб^иў три
ме^ндал'і за трудо^ву в'ідвагу / і од^ну ме^ндал' за сто^р'іч'а з
дн'а наро^дже^н'а Лен'іна // тис'ач'а деў'йац'от с'імде^с'ат
т^рет'ого ро^ку ме^нне нагоро^дили ор^де^ном трудо^вого
к^расного пра^пора //

сели^с'ш'ч'е Тройц'ке бу^ло Кал'н'іўкойу / по
одно^ймен:ому при^з'виш'ч'і Кал'ніі / йа^кіі про^живаў тут у
тис'ач'а в'іс'імсот се^миде^с'атому ро^ц'і // коли зйавилас'а
ц^ерква Тройц'а / то сели^с'ш'ч'е пере^імену^вали // д^уже
ве^л'іку ва^гу даў о^л'іно-п^ресовіі за^вод^т // тис'ач'а
в'іс'імсот деў'йа^ностого ро^ку ре^м'іс^ник
М'ірошні^с'енко / йа^кіі торго^вваў д'ог^тем / ў н'ого бу^ла
п^риказ'ка / ко^п'ейка руб^л' б'ер'е^жот // в'ін н'іколи не^н даваў
ў дол^г // засну^ваў спе^р'ва ре^м'есле^н'ніі / а пот'ім по ви^н'і

куркул'їу завод згор'їу / в'ін не" остановиўс'а ї зака'заў у
Хар'ков'ї наймош'н'іше обо'рудован'їе / і зробиў / в'їдно'виў
ол'їно-пресовиї завод / йа'киї сто'їт до ц'ого ч'асу //

Ў сели'ш'ч'ї Тройц'кому дуже ша'нуїут' празник
Івана Ку'пала // у нас посеред сели'ш'ч'а йе ба'сеїн /
празнувалос'а дуже весе'ло / зноси'лис'а ўс'ї товари /
і побу'тов'ї / і мате'р'їал'н'ї // тут ве'лика гр'їб'л'а / на
йа'к'її можна поста'вити лор'ки / мага'зинч'и'ки / л'уди цим
пол'зуйуц'а // була с'цена / на йа'к'її л'уди ви'ступали з'ї
самод'їял'н'їс'т'у / с'п'ївали наро'дн'ї п'їс'н'ї / купалис' //
на лодках на ба'сеїн'ї // ўзагал'ї гарно про'води'ли ч'ас //
та'кож празнували / Тройцу // ў цеї ден' зроби'ли вих'їднїй //
буў обш'ч'естве'н'їй о'б'їд дл'а в'їруїуч'їх // даже і ме'н'ї
по'паўс'а та'киї о'б'їд' // йа'кос' йа п'їшоў сво'їому бич'ку
с'їна нако'сит' / а тут на Тройц'у на'до стреч'е'н'а го'товит' /
і засти'лати у'с'у церкву / во'ни при'б'їгли і ска'зали / нам це
Бо'гом да'но / ш'ч'о ти при'шоў до нас // нако'сили с'їна /
пороз'кла'дали по ўс'її церкв'ї с'їна // так йа заслу'жиў хвалу
од' Бо'га //

по за'к'їнч'е'н'її пол'ових ве'с'н'аних роб'їт /
ко'жнїй год' про'води'лис' ма'їоўки // ў ка'ждому ха'з'аїств'ї /
кол'госп'ї / це ве'лике с'в'ато / то'му ї празнувалос'а во'но
дуже ш'ч'е'дро // до ц'ого празнїка ви'ступала на'ша
самод'їял'н'їс'т' / с'п'ївали наро'дн'ї п'їс'н'ї // дуже весе'ло
про'води'лас' ма'їоўка // ве'се'лилис'а ўс'ї // до йе'дино'го
ч'олов'їка з'вози'ли ўсе // ш'ч'об" ўсе кушту'вали //

Ў на'шому се'л'ї йе обр'а'довиї празник йа'к Пасха //
припа'дає во'на заў'жди на не'д'їл'у // з се'ре'ди на ч'е'т'вер
треба ў'стати та уми'ватис'а / та не" пр'осто ў вод'ї / а ва'рили
з р'їзних траў на'вари // цим са'мим се'л'ани зми'вали
гр'їхи та хворобу // с'л'їдуїуч'її ден' буў п'їятнїц'а / це
страш'на п'їятнїц'а // ў цеї ден' не'л'з'а н'їч'ого робити /
н'їч'їм заїматис'а // пот'їм у су'боту го'тови'ц'а пе'к'ти

п'асху / розк'рашувати / йа'йеч'ка к'расити // ўноч'і ўс'і йшли с'в'а'тити п'асху // пот'ім ў'ран'ц'і йшли на к'ладби'ш'ч'е поми'нати у'мерших // ч'ере'з не'д'іл'у була К'расна Г'орка / а во:б'ш'ч'е п'роводи Пасхи //

Записано від Чумака Олексія Тимофійовича, 1935 р. н.

с. Лантратівка

Село засноване в першій половині ХVІІІ ст., розташоване за 7 км на північний захід від районного центру.

1. Ка'зали / шо 'наше се'ло по'ходить' од Лант'рата / та'ка була фа'м'іл'яа Лант'рат // так от во'ни / Лант'рати / перш'і при'їшли ў 'наше се'ло // посе'лилися' тут // с'ім'яа була од'на / а то'д'і ўже при'їїхало ба'гато л'у'деї // так от стар'і бабу'с'і ка'зали / шо ш'ч'е 'наше се'ло не' т'іл'ки в'ід с'ім'їі Лант'рат'іў / а од 'того / шо при'їшли аж із п'ід К'ийева до нас посе'лен'ц'і і тут посе'лилися'а / і так о'то 'наше се'ло п'ішло // л'уди роз'казуйут' / йак поч'али тут жит' л'уди перш'і / шо при'їшли / так о'ни поч'али з'разу роз'водит' скот / скотину / і во'ли були / і ко'рови були / і кон'і були // а ш'ч'е ка'зали / шо ў нас ба'гато ци'бул'у са'дили // це ї 'дос'і остало'с'а / ци'бул'у са'ди'мо ї ч'ас'ник са'ди'мо // ш'ч'е ка'зали стар'і л'уди / шо ў нас даў'но даў'но була 'церква ї л'уди хо'дили / л'уди в'іри'ели ў 'Бога / хо'дили ў 'церкву / мо'лили'с'а // мо'же / ї уро'жаї то'го буў / шо л'уди в'іри'ели ў 'Бога та хо'дили мо'лиц'а // а хто зна ч'о'го // у нас же' 'зараз 'бач'іте / не' 'родит' / уро'жаї ни'з'киї / х'л'іба 'мало // бо л'уди не' в'іра'т' н'і ў 'Бога / н'і ў шо не' в'іра'т' // так от ка'зали л'уди стар'і / шо ў нас у се'л'і була 'церква і була ш'кола // а зна'єте / 'зараз же о'це ў ш'колу хо'д'ат' і х'лопц'і / і д'іўч'ата // а 'ран'ше ў ш'колу хо'дили / роз'казували / т'іл'ки х'лопц'і / та ї то не' ўс'і // обу'вац'а н'іч'о'го бу'ло / од'івац'а

тоже н'і ў шо // бат'ков'і ч'оботи х'лопец' о'д'іне та і п'ішоў
у ш'колу // а йак не^нмаіе ч'об'іт / то і си^ди дома // от // а
д'іўч'ата бе^зграмотн'і були // шо д'іўч'ін'і нада було? шоб
в'іўч'ілас'а шит' / ўй'азат' / йісти варит' / шоб хаз'аікойу
була // а ч'і там грамотна / ч'і ўм'іе ч'ітат' / ч'і н'е / то
не^н треба було // н'і ч'олов'іку / н'і с'ім'іі // треба було /
шоб во'на хаз'аікойу була // а ч'олов'ік / то гла'ва с'ім'іі //
ран'ше бо'йалис'а ч'олов'іка // бо'йалис'а / бо в'ін с'ім'іу
де'р'жаў / году'ваў с'ім'іу // а знайете / ў на'ших с'ім'іах
д'іт'ей ба'гато було // с'ім'іа і два'надц'ат' / і три'надц'ат'
д'іт'ей // хатка / може / і мален'ка була / а ўм'іш'ч'алис'а //
і жи'ели дру'жно // ў кажн'і с'ім'іі бат'ко ўм'іў усе робит' //
і о'це / ма'бут' / л'едар'іў мен'ше було / о'цих л'ін'т'айіў /
шо йіх зар'аз розве^нлос'а ба'гато // а у с'ім'іі бат'ко ўм'іў і
ч'оботи по'лагодит' / п'ід'бит' / п'ід'шит' // о'це с'ім'іі / во'ни
в'ідр'із'н'алис'а // хто ч'оботи шиў / хто робіў ко'леса / а хто
там прода'ваў о'вец' / роз'водиў / а хто / може / і полу'шубки
шиў // ка'жда с'ім'іа сво'ім зан'імалас'а // о'тож і рос'ли
д'іти так'і тру'д'аш'ч'і // і зем'л'у л'убили // і зе^м'л'і було
ба'гатен'ко // робили ба'гато // так і жи'ели л'уди //

2. О'це йа пом'ну / йак роз'казувала мо'я ба'бус'а /
йак с'ваібу ран'ше гу'л'али // так от за м'іс'ац' ч'і / може^н /
два при'ходили с'ватали // ну йасно / при'ходили свати з
шутками / з при'б'аутками // ви'с'ватували со'бі мо'лоду
мо'лодиц'у к'расну д'івиц'у // та н'е^н ўс'іг'да по л'убов'і
ішли // було шо бат'ки дого'вар'увалис'а і од'авали д'іўч'іну
зам'іж // а було шо і по л'убов'і // так було от мо'я ба'бус'а
роз'казувала / шо во'на сво'го побач'іла ч'олов'іка т'іл'ки
йак при'ішли ўже пос'ватали / ото'д'і во'на йо'го і побач'іла //
а бат'ки дого'вори'лис'а та і усе // так от йак п'іс'л'а
с'ватан'а: про'шло там м'іс'ац' / може^н / і була с'ваіба // на

сваїбу р'ізали об'ізат'іл'но ч'і кабан'ц'а / ч'і би'ч'ка / шоб
м'аса бу'ло ба'гато // варили / ба'гато варили / го'товели / бо
ж л'удеї кликали ба'гато / роди'ч'іу'с'іх звали на сваїбу /
го'товели ба'гато // і не" о'дин же" ден' була сваїба / і два / і
три дн'і гул'али // пе"кли караваї / пе"кли шишки // р'ізку
ро'били / там йі'ї украшали і ц'в'ітами / і канфетами / шо
т'іл'ки могли туд'а // а пе"кли ш'ч'е от шишки і зв'ір'ушок
р'ізних нап'ікали / са'дили круг каравай'а і с'тавили на стол'і
п'еред молодими // це ўже йак раз у ден' сваїби // і йак у ден'
сваїби при'ї'ж:аў молоді до молодой / то об'ізат'іл'но
ви'купл'али йі'ї / не" за гр'ош'і / а за шо могли / ч'і за йак'іс'
сол'одк'і там / канфети / ч'і шо с'печ'е"не було / ч'і го'р'ілку //
ви'купл'али // а то д'і в'ін'ч'алис'а // в'ін'ч'алис'а у церкв'і //
і при'ї'ж:али до молодого і гул'али // ве"се"лилис'а
і с'п'івали / п'ісен' ба'гато йак с'п'івали на сваїб'і // і
сва'ти / і д'ружки / і с'в'ітилки / і бо'йари / ўс'і с'п'івали //
а на д'ругий ден' гул'али ў молодой // і ка'тали ї бат'ка / ї
мат'ір / на вози'ку ка'тали ї од'івали йі'х у но'ве ўбран':а //
і ци'ган'ш'ч'іна була // ходили о'то / пе"ре"од'івалис'а
ци'ганами / і ўрач' там буў / циган / сол'дат // і о'то ходили по
вулиц'і // с'п'івали // к'рали / хто шо там / ч'і кури'ц'у / ч'і
йаї'це // та угош'ч'али ўс'іх / хто там йім ўстр'іч'аўс'а // о'так
гул'али сваїбу ч'і два / ч'і три дн'а / поки могли // і кан'ешно
же"л'али молодим / шоб жи'ели во'ни доўго / ш'ч'асливо /
д'іго'ч'ок шоб мали та робо'т'аш'ч'і шоб бу'ли / хаз'аїнами
бу'ли ў себе // а шо ж / то д'і / йак м'іг бат'ко от д'ілит' сина /
то от д'ілаў / а йак н'і / то жи'ели ўс'і ў куч'і // то ї с'імії
бу'ли ве"лик'і // а йак трошки ба'гатшиї буў хаз'аїн / бат'ко /
то с'тавили с'ину хату / давали земл'у / во'ни са'м'і молод'і
то д'і хаз'аїнували //

Записано від Лозової Марії Іванівни, 1935 р. н.

с. Тарасівка

Розташоване за 38 км на південь від районного центру. Засноване село на початку XVIII ст. У 1870 – 72 рр. селяни Тарасівки підтримали виступ селян Коломийчихи Сватівського району, які піднялися проти непосильних податків та викупних платежів.

Йа розкажу про свої́х односел'ц'і́ // у с'і во́ни л'у́ди
р'і́зн'і́ і́ ха́ракте"ром / і́ у́дач'е"йу / і́ пове"д'інко́ю // йе тут
у нас о́дин кри"ву́ла / зада́вака / с"п'і́вач' жа́рт'і́ўник / але
до ро́боти л'і́нний / ба́йдужі́ // го́рдий / але водно́ч'ас і́
ш"ч'е́дри // а́ дру́гий ви"сокі́ / лиси́ / л'у́бит' порозмо́ў'ла́т' /
але за́йіка // га́рний тру́д'ага / со́ромйазли́вий // а ш"ч'е́ інши́
йес"т' то́ўстун / сиви́ на в'игл'а́д / мо́ўч'ун / але ла́пливий //
так же" і́ жи́н'ки р'і́зн'і́ // о́дна ў́ нас та́ка тонко́губа /
бре"хли́ва / але жа́рт'і́ўни́ц'а / трудо́л'убива́ ўдо́ви́ц'а // і́нша
ви"со́ка / не"кра́сива / ш"ч'е́ до то́го і́ глу́ха / але ш"ч'е́дра
л'у́дина // б"і́л'а не́йі жи"ве не"ви"сокі́ / на"топтані́й мо́лоді́
ч'оло́в'ік / ч'орно́бриві́ / трудо́л'убиві́ / у"м'і́ле"ц' / дуже
компа́н'і́с'кі́ // і́ су"с'і́ду"н'ого та́кі́ же" / ви"сокі́ / плотни́й /
але не"гов'і́р'кі́ / ч'у́бати́ і́ гу́бати́ // і́ ж"і́нка ў́ н'ого ху́да /
в"і́ч'ли́ва / со́ромйазли́ва / добро́зич'ли́ва / тонко́губа //
а да́лі жи"ве ма́лен'ка / до́бра / рум'я́на ве"се"лу́ха /
акура́т'і́стка / б"і́лозуба // а ш"ч'е́ да́лі́ йе пруд'ка / говорли́ва /
при"с"тарку́вата / жа́дна / не"добро́зич'ли́ва / але о́хайна
ба́бун'а // йе ш"ч'е́ ви"со́ка / пе"ре"косо́боч'е"на / з'і́гнута /
дуже не"о́хайна // ко́ло не́йі жи"ве ма́лен'кі́ / то́ўстен'кі́
і́ с"л'і́пен'кі́ / трудо́л'убиві́ і́ пра́ўдо́л'убиві́ ч'оло́в'ік /
ўд'і́вец' // а за ним і́де ви"сокі́ су́тулува́ти мо́ўч'ун /
дра́т'і́ўли́вий і́ не"л'у́бит' жа́рт'і́ў // це йа розка́заў про л'у́де́
до́рослих і́ мо́жна сказа́ти ў́ б"і́л'шо"с"т'і́ свої́й по́хилих /
по́хило́го в"і́ку // а те"пер пі́де мо́ва про мо́лод' // у мене
йе мо́жливі"с"т' спосте"р'і́гати за нашо́ю мо́лод' :у // от

Інколи зби^ерайуц':а б'іл'а к'лубу / йа'киї даў'но за'ч'іне'ний //
а 'молод' зби^ерайец':а / х'лопц'і і д'іў'ч'ата // ў 'л'ітн'іі ч'ас
од'агне'н'і не' ўс'і од'наково // 'дейак'і / особ'ливо д'іў'чатка /
од'агайуц':а аж 'надто кри'к'ливо / ш'ч'о ра'н'іше ў се'л'і
не' спосте'р'ігалос'а // в ос'ін':іі ч'ас на 'молод' 'ч'асто
с'каржац':а пе'нс'ію'нери / йа'ких молод'і хлоп'ята / ш'ч'е
не'ро'зумн'і / ш'код'ат'наго'родах // нута'койі ш'коди ве'ликойі
во'ни ў се'ло не' при'нос'ат' / а пе'нс'ію'нер'іў об'і'жайут' /
не' сло'вами / а д'і'ямаи сво'йімаи / от не'дос'тигл'і каву'ни або
'дин'і / а бу'вае і ог'і'рки пови'ри'е'вайут' / порозби'е'вайут'
об до'рогу / і пропа'дае 'марно труд пе'нс'ію'нера / і во'ни
н'і'якойі 'кори'с'т'і не' 'майут' // ўсе / зви'ч'а'іно / за'лежит'
од с'і'ме'іного ви'хо'ван':а //

Записано від Конюха Івана Кузьмича, 1924 р. н.

Навчальне видання

УКРАЇНСЬКІ СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКІ ГОВІРКИ: сучасні діалектні тексти

Навчальний посібник

За редакцією Глуховцевої К. Д.
Комп'ютерний макет – Крайнюк А. М.
Коректор – Ніколаєнко І. О.

*В оформленні обкладинки
використано картину Костянтин Крижицький
„Хутор в Малоросії” (1884 р.).*

Здано до склад. 24.05.2011 р. Підп. до друку 24.06.2011 р.
Формат 80x64 1/16. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 24,65. Наклад 1000 прим. Зам. № 133.

Видавець

**Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”**
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.

Виготовлювач

ТОВ „Лугань-Поліграф”
вул. Лермонтова, 1-Б, м. Луганськ, 91055. Тел.: (0642) 71-64-31.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 100154384